SISMANOGLIO
MEGARO

Διδάσκοντος Δημητριάδου Ἀθηναίου τοῦ Θεοδώρου

Ἐν ἔτει 1932/33

9321

ΣΟΥΑΤΑΝΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΕΥΣΕΒΕΣ

ΤΑΙΣ ΜΑΚΑΡΙΑΙΣ ΨΥΧΑΙΣ

ΤΩΝ ΑΟΙΔΙΜΩΝ ΗΜΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ

5,
LOGIC

ΚΑΤ' ΑΝΑΓΚΗΝ ΠΟΛΛΑ

Τὴν σφαλερὰν ἀντίληψιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκδόσεως περιοδικῶν συγγραμμάτων, ἐν οἷς κατατάσσονται καὶ τὰ κατ᾽ ἔτος ἐπισκήπτοντα ***Ἡμερολόγια,*** καὶ τὴν εἰς ταύτην ἐπακολουθήσασαν παρευδοκίμησιν τοῦ ἐν Ἑσπερίᾳ ἁλματικῶς πρὸς τὰ πρόσω χωροῦντος περιοδικοῦ τύπου προὐκάλεσεν οὐχὶ ἡ ἀπροθυμία τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου εἰς τὴν ὑποστήριξιν αὐτοῦ, ἀλλ᾽ αὐτὴ αὕτη ἡ μεθ᾽ ὑστεροβουλίας κακῆς καὶ ἄνευ καλοῦ τινος, εἰς ὃ ν᾽ ἀποβλέψῃ τις, ἔκδοσις περιοδικῶν συγγραμμάτων, μόνην τὴν πρόσκαιρον βιοτὴν τοῖς ἐκδίδουσι ταῦτα ἐξασφαλιζόντων. Ἐὰν τὸ ὁμογενὲς στοιχεῖον ἀκηδὲς προσηνέχθη εἰς τὴν ἔκδοσιν Ἡμερολογίων, μηδένα προτιθεμένων ἀνώτερον σκοπὸν ἢ αὐτόχρημα χρηματολογικόν, οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ ἐκστομίσῃ τι κατ᾽ αὐτοῦ, καθ᾽ ὅτι μεθ᾽ ὑπομονῆς μ᾽ ὅλα ταῦτα ἔστερξε τὸν ζυγὸν τῶν ἐνσκηπτόντων τούτων πειρασμῶν. Ἀπόδειξις δέ, ὅτι πάντα τὰ μέχρι τοῦδε γεννηθέντα τοιαύτης φύσεως ἔργα δὲν ἠδυνήθησαν μὲν νὰ ἐπιμηκύνωσι τὸ νῆμα τῆς ἑαυτῶν ὑπάρξεως πλέον τῶν δύο ἢ τριῶν ἐτῶν, δὲν ἀπέτυχον ὅμως καὶ εἰς τὸν προτεθέντα αὐτῶν σκοπόν, ἀνέτως ἐξασφαλίσαντα τὰ προϋποτεθέντα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ τοῦ ὁμογενοῦς δημοσίου ὑποστήριξις παύει παρέχουσα τὴν ἀρωγὴν αὐτῆς εἰς τὰ ἔργα ταῦτα κατὰ τὸ δεύτερον καὶ τρίτον τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ἔτος, δὲν ἀπαρνεῖται ὅμως αὐτὴν εἰς ἀναφαινόμενα, μηδόλως ἐξετάζουσα οὔτε τὸ ποιόν, οὔτε τὸ ποσὸν τῆς προσφερομένης αὐτῷ πνευματικῆς τροφῆς.

Μόνος, ὡς γνωστόν, σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως Ἡμερολογίων εἶναι ἡ παροχὴ καταλλήλου πνευματικῆς τροφῆς εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῶν, καὶ πάντοτε μὲν ποθητῆς καὶ χρησίμου αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸ παντὸς καθ᾽ ὥρας ἀνέσεως καὶ σχολῆς, ὁποίας πολλαπλᾶς παρέχουσιν ἡμῖν αἱ ἑορταὶ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους. Ἐφ᾽ ὅσον λοιπὸν τὰ Ἡμερολόγια δύνανται νὰ συμπεριλάβωσιν ἐν ταῖς σελίσιν αὐ-

τῶν ὕλην ἐποικοδομητικὴν τῆς πνευματικῆς τῶν ἀναγνωστῶν μορφώσεως ἐπιτυγχάνουσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, ἐφ᾽ ὅσον ὅμως ἡ ὕλη αὐτῶν περισυλλέγεται ἀτάκτως καὶ μετ᾽ οὐδεμιᾶς προσοχῆς φανερὰ πλέον ἀστοχοῦσι παντὸς καλοῦ σκοποῦ. Δὲν εἶναι βεβαίως εὔκολος ἡ ἐκλογὴ ἀναγνωσμάτων διὰ τὰ Ἡμερολόγια λόγῳ τῆς διαφόρου παρὰ τῷ ἡμετέρῳ κοινῷ ἀναπτύξεως, ὁποία δυσκόλως θὰ παρατηρηθῇ εἰς ἑτερογενῆ στοιχεῖα, ἀλλ᾽ ἐπιμεμελημένη ἐργασία δύναται ἂν μὴ τέλειον, κάτι ὅμως καλὸν νὰ παρασκευάσῃ.

Ἡ διαφόρου πνευματικῆς μορφώσεως κοινωνία, ἐφ᾽ ὅσον ἀναπτυχθῇ προσηκόντως, δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ τοιαῦτα ἔργα οὐχὶ ὑπὸ τὴν σημερινὴν αὐτῶν μορφήν, ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἣν ἐν Ἑσπερίᾳ ταῦτα ἐκδίδονται. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν δὲ νὰ ὀνομασθῶμεν ξενομανεῖς, διότι ἀποβλέπομεν ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἡμερολογίων εἰς τὰ ἐν Ἑσπερίᾳ γινόμενα. Πράττομεν τοῦτο ἀπογοητευθέντες ἐκ τοῦ τρόπου τῆς μέχρι τοῦδε δράσεως τῶν παρ᾽ ἡμῖν τοιούτων δημοσιευμάτων. Δὲν ἐννοοῦμεν νὰ παράσχωμεν διὰ τῶν Ἡμερολογίων τὰ κενὰ ἐκεῖνα ἀναγνώσματα, ἅπερ συνήθως ἀπαντῶσι παρ᾽ ἡμῖν, ἀλλ᾽ ἀναγνώσματα, μὴ ἐκφεύγοντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἡμῶν αὐτῶν βίου.

Ὅταν ὁ ἀναγνώστης ἀναγινώσκῃ παρ᾽ ἡμῖν ἐν τοῖς Ἡμερολογίοις τὸν βίον, τὰ ἤθη, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν φιλολογικὴν παραγωγὴν ξένων λαῶν, μεθ᾽ ὧν ποτὲ ἐπὶ τῆς ζωῆς του δὲν θὰ συγχρωτισθῇ, παραλείπῃ δὲ τὰ ἑαυτοῦ, καίτοι ἀγνοεῖ αὐτά, νομίζομεν, ὅτι Δαναΐδων πίθον ἀντλεῖ. Ἐκ τῶν ξένων θὰ μεταφέρῃ ὁ ἐκδότης ὅ,τι πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀναγνώστου του θὰ συντείνῃ. Ὀφείλει δὲ νὰ πράξῃ τοῦτο ἐν παραβολῇ πρὸς τὰ ἡμέτερα καὶ νὰ ὑποδείξῃ πῶς τὸ ξένον καλὸν κατορθοῦται νὰ καταστῇ καὶ ἡμέτερον. Τοιοῦτον βεβαίως πρόγραμμα ἐκδόσεως Ἡμερολογίων δὲν ἔχομεν τὴν ἀπαίτησιν νὰ ἔχωσιν οἱ παρ᾽ ἡμῖν ἐκδόται, καθ᾽ ὅτι καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀκατόρθωτον καὶ δυσθεώρητον. Ἐπιθυμοῦμεν ὅμως νὰ ὁρίσωμεν αὐτὸ ὡς σκοπόν, ὡς τέλος, εἰς ὃ ἡ βαθμιαία τῶν Ἡμερολογίων ἐξέλιξις νὰ προσβλέπῃ.

*

Ἐρωτήσωμεν ὅμως καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς κατὰ πόσον τὰς σκέψεις ταύτας ἐφηρμώσαμεν ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀκτίνων. Χωρὶς νὰ περιαυτολογήσωμεν ἐπαναλαμβάνομεν αὐτολεξεὶ ὅσα πέρυσιν ἐλέγομεν περὶ τοῦ προγράμματος τῶν Ἀκτίνων.

«Ἐκ τοῦ ἀφανοῦς τὸ πρῶτον ἐμφανισθεῖσαι καὶ φιλοτιμηθεῖσαι νὰ παράσχωσί τι τὸ καλὸν καὶ νέον εἰς τὴν καθ᾽ ἡμᾶς κοινωνίαν, προδιεχάραξαν πρόγραμμα κατ᾽ ἀρχὴν εὑρὺ καὶ ἐπ᾽ αὐτὸ τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐνέτειναν. Χωρὶς νὰ θέλωσιν αὐταὶ ἑαυτὰς νὰ κρίνωσι, κριταὶ ἑαυτῶν γινόμεναι, ἀλλὰ τὴν περὶ αὐτῶν κρίσιν εἰς ἄλλους ἐπαφιεῖσαι, ἀνασκοποῦσιν ἁπλῶς τὸ ἑαυτῶν ἔργον καὶ ἐπιλέγουσιν, ὅτι αἱ Ἀκτῖνες, γεννηθεῖσαι εὐθὺς μὲ ἀρχὰς ὅλως ἰδίας προτίθενται νὰ διαδίδωσιν εἰς τὸ πολὺ κοινὸν ὅ,τι νέον γεννᾶται ἐν τῇ καθόλου μὲν πνευματικῇ κινήσει, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ ἐν τῇ καθ᾽ ἡμᾶς λογοτεχνικῇ παραγωγῇ. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο, ὅπερ ἡ ὅλη κοινωνία ἐπεδοκίμασε διὰ τῶν θερμοτάτων πρὸς τὰς Ἀκτῖνας ἐκδηλώσεων συμπαθείας καὶ ἐκτιμήσεως, εὐρυνόμενον σὺν τῷ χρόνῳ θέλει ἐφαρμοσθῇ εἰς τὸν βίον αὐτῶν συγκεντροῦν περὶ αὐτὰς τοὺς ἐξέχοντας παρ᾽ ἡμῖν λογογράφους περὶ τὴν ἐπιστήμην ὅλην, ὡς ἤδη πολλοὺς τούτων περιέλαβε. Θέλει θίγει ζητήματα ἐκ τῆς Νεωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τῆς Νεωτέρας συγχρόνου Ἐπιστήμης, τῆς Φιλολογίας, τῆς Ποιήσεως, τῆς Νομικῆς, τῆς Ἱστορίας, τῆς Παιδαγωγικῆς, καὶ θέλει παραχωρεῖ τὰς σελίδας αὐτῶν εἰς πάντας τοὺς τὴν Ἐπιστήμην φιλοτίμως ὑπηρετοῦντας καὶ πρὸς τὸ γενικὸν καλὸν καὶ συμφέρον ἀποβλέποντας».

Ἀποδεικνύομεν δῆλα δὴ φανερά, ὅτι σκοπός τις τέλος ὑπάρχει ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀκτίνων, ὅτι ὁ σκοπὸς οὗτος ἐξυπηρετεῖται δεόντως καὶ φιλοτιμεῖται νὰ ἐξυπηρετηθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον διὰ τῶν καταλλήλων μεταρρυθμίσεων ἐπὶ τῆς καθόλου μορφῆς τοῦ ἔργου.

Δὲν ἀρκούμεθα ὅμως εἰς τὰς τοιαύτας μόνον μεταρρυθμίσεις, ὁποῖαι πολλαὶ ἐπηνέχθησαν κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, ὡς βλέπουσιν οἱ ἀναγνῶσται. Ἀπαιτοῦμεν μεταρρυθμίσεις βελτιώσας τὸ ἔργον καὶ καθιστώσας αὐτὸ προσιτότερον εἰς τὸ πολὺ κοινόν. Ἀπαιτοῦμεν μ᾽ ἄλλους λόγους ὑποβίβασιν τῆς τιμῆς καὶ ὑπερβίβασιν ἀφ᾽ ἑτέρου. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτο βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ εὐθὺς ἀμέσως. Οὐχ ἧττον μεγάλους καταβάλλομεν κόπους εἰς τὴν τοιαύτην τῶν Ἀκτίνων ἐμφάνισιν, βέβαιοι ὄντες, ὅτι μεγάλην κίνησιν θὰ προσδώσωμεν εἰς τὴν γένεσιν περιοδικῶν δημοσιευμάτων. Ἴσως πολλοὶ κατακρίνουσιν ἡμᾶς διὰ τὰς τοιαύτας σκέψεις, θὰ ὑπάρχωσιν ὅμως καὶ ἄλλοι, οἵτινες θὰ ἐπικροτήσωσι τοῦτο. Ἡ κατὰ τὸ ἐν Ἑσπερίᾳ σύστημα ἔκδοσις Ἡμερολογίου ὑπὸ δύο τύπους, τὸν ***Λαϊκὸν*** ἢ ***Ἐγκυκλοπαιδικὸν*** καὶ τὸν ***Ἐπιστημονικόν,*** ἀποτελεῖ σήμερον τὸ ὄνειρον τῶν Ἀκτίνων.

Ὅταν αἱ Ἀκτῖνες κατορθώσωσι νὰ ἐκδίδωνται ὑπὸ δύο εἴδη: τὸ *Λαϊκὸν*

μὲ 200 σελίδας καὶ μὲ τιμὴν 7 μόνον γροσίων, καὶ τὸ *Ἐπιστημονικὸν* μὲ 300 σελίδας καὶ τιμὴν 20 γροσίων, ἀμφότερα δὲ νὰ συνοδεύωνται καὶ ὑπὸ *Ἰδιαιτέρου Παραρτήματος* καὶ νὰ περικοσμῶνται ὑπὸ τῶν καταλλήλων εἰκόνων, τότε ὁ σκοπὸς αὐτῶν ἐπιτυγχάνεται, τότε ἡ διάδοσις εὑρύνεται, τότε τὸ κοινὸν ἱκανοποιεῖται. Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ σπουδαία μεταρρύθμισις, πρὸς ἣν τὸ Πρόγραμμα τῶν Ἀκτίνων ἀποσκοπεῖ. Ἀμφότερα κατὰ πολὺ θὰ ὦσιν ὅμοια, θὰ ἔχωσιν ὅμως καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν ἔν τε τῇ κατατάξει καὶ τῇ ἐκλογῇ τῆς ἑαυτῶν ὕλης. Οὕτω τὸ μὲν Λαϊκὸν θὰ δημοσιεύῃ ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον καὶ ἁπλούστερον εἰς γλῶσσαν σαφῆ καὶ εὔληπτον ὠφελίμους εἰς τὸ πολὺ κοινὸν γνώσεις, τὸ δὲ Ἐπιστημονικὸν ἐπὶ τὸ ἐπιστημονικώτενον πᾶσαν τὴν παρ' ἡμῖν πνευματικὴν κίνησιν. Ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ προαπαιτεῖ τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνδρομὴν τῶν καθ' ἡμᾶς λογίων καὶ τὴν ὑλικὴν τῆς ὁμογενείας ὑποστήριξιν μέχρι τῆς ἐπιτυχοῦς κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον ἔτος διαδόσεως αὐτοῦ.

*

Ἐχαράξαμεν τὰς ἀνωτέρω ἡμῶν σκέψεις μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς πραγματοποιήσεως τούτων ἐν προσεχεῖ μέλλοντι. Ἐπειδὴ δὲ δυσχερὲς καὶ ἀδύνατον εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος ἔτους καθίσταται τοῦτο, ἀναβάλλομεν μὲν τὴν τελείαν αὐτοῦ ἐφαρμογὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος, προβαίνομεν ὅμως εἰς τὴν μερικὴν πραγματοποίησιν διὰ τῆς ἐκδόσεως *Λαϊκοῦ* καὶ *Ἐπιστημονικοῦ Ἡμερολογίου*, μικρὸν ἀπ' ἀλλήλων διαφερόντων καὶ ἴσων τὸν ὄγκον (250—300 σελ.) καὶ τὴν τιμὴν τῶν 10 γροσίων κατὰ τοῦτο μόνον τὸ ἔτος. Ἐπισυνάπτομεν λοιπὸν ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος τόμου *Δελτίον ἐγγραφῆς συνδρομητῶν*, ἐν ᾧ πᾶς εὐαρεστούμενος δύναται νὰ ἐγγράψῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ν' ἀποστείλῃ ἡμῖν τοῦτο ἢ ἀπ' εὐθείας ἢ διὰ τοῦ εἰς ὃν ἐνεγράφη κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, προσεπιδηλῶν ἐν τῷ δελτίῳ τούτῳ ποίαν τῶν δύο ἐκδόσεων προτιμᾷ. Τὰ δελτία δὲ ταῦτα δέον νὰ ἐπιστραφῶσιν ἡμῖν ταχέως μετὰ τοῦ ἀντιτίμου, εἰ δυνατόν, τῆς συνδρομῆς μέχρι τέλους Μαΐου τὸ βραδύτερον, ἵνα ἀναλόγως προβῶμεν εἰς τὴν διαρρύθμισιν τοῦ ἔργου. Ἐὰν δὲ μέχρι τοῦ ὁριζομένου χρονικοῦ διαστήματος ἤθελεν ἐπιστραφῆ ἡμῖν ἀριθμὸς 1000 τοὐλάχιστον συνδρομητῶν διὰ τὴν Λαϊκὴν ἔκδοσιν καὶ 500 διὰ τὴν Ἐπιστημονικήν, αἱ Ἀκτῖνες ἀφεύκτως θέλουσιν ἐκδοθῆ ὑπὸ τὰς δύο αὐτῶν μορφάς, ὅσον τὸ δυνατὸν τελειότεραι καὶ περισσότερον προσεγγίζουσαι εἰς τὸν πραγματικὸν αὐτῶν προορισμόν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει διὰ τῆς κατὰ Μάϊον ἐκ-

δόσεως ἀγγελιῶν θέλομεν γνωρίσει τοῖς συνδρομηταῖς ἡμῶν ὑπὸ ποίαν μορφὴν θὰ προσμένωσι τὰς Ἀκτῖνας τοῦ 1909.

Ἡ ὑποστήριξις λοιπὸν τοῦ ὁμογενοῦς δημοσίου δύναται ν' ἀναγεννήσῃ καὶ ἀναμορφώσῃ τὸν περιοδικὸν τύπον καὶ τὰ περιοδικὰ Ἡμερολόγια, καθ' ὅσον ὅμως βλέπει θέλησιν ἔνθερμον εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

*

Ὑπολείπεται μόνον σήμερον ἁπλῆ τις ἀνασκόπησις ἀφορῶσα εἰς τὸν παρόντα τῶν Ἀκτίνων τόμον. Παρασκευασθεῖσαι μὲ ὅλην τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα[1], ἥτις δέον νὰ προσιδιάζῃ τὴν φιλότιμον καὶ φιλόπονον ἐργασίαν, παραδίδονται ἐπ' αἰσίοις εἰς τὸ ὁμογενὲς δημόσιον, μεθ' οὗ εὐγνωμόνως θὰ ἑνώσωσι τὰς εὐχάς των ὑπὲρ εὐκλεοῦς βασιλείας τοῦ Κραταιοῦ ἡμῶν Ἄνακτος *Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χὰν τοῦ Β΄*, ὑφ' οὗ τὴν πατρικὴν καὶ φιλόμουσον αἰγῖδα πάντες οἱ διάφοροι τῆς ἐπιστήμης καὶ τέχνης μορφωτικοὶ κλάδοι θαυμασίως ἀναπτύσσονται καὶ προάγονται, καὶ αἱ Ἀκτῖνες ηὐτύχησαν νὰ ἴδωσι τὴν ἑαυτῶν ἀνατολήν. Πρὸς ταῖς τοιαύταις εὐχαῖς αἱ Ἀκτῖνες βαθείας ἀπονέμουσι τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν καὶ πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας Χασὴμ Πασᾶν καὶ πρὸς τὰ ἔντιμα τοῦ Λογοκριτικοῦ Συμβουλίου μέλη Ἐξοχωτάτους Ἀβραὰμ Βαπορίδην ἐφένδην καὶ Βαφὴρ βέην, διαφοροτρόπως τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἀκτίνων διευκολύναντας.

Τὴν πρὸς τοὺς συνεργάτας τῶν Ἀκτίνων ἰδιαιτέραν ἡμῶν ἐκτίμησιν ἐκφράζοντες σήμερον ὡς φόρον εὐγνωμοσύνης θ' ἀπαιτήσωμεν ἀντιστρόφως τῶν ὀφειλομένων πρὸς αὐτοὺς εὐχαριστιῶν τὴν πρόθυμον καὶ κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος συνεργασίαν αὐτῶν ἐν τῇ ἐκδόσει μάλιστα τοῦ *Λαϊκοῦ Ἡμερολογίου*, ὑπὲρ οὗ παντὸς δυναμένου διὰ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ συνδρομῆς νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἔργου τὴν πρόθυμον συναντίληψιν ἐπικαλούμεθα. Ἐπαινοῦμεν μάλιστα τὸ πρὸς τὰς Ἀκτῖνας πατρικὸν διαφέρον τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν διδασκάλου Βασιλείου Μυστακίδου, ὅστις οὐ μόνον διὰ τῆς συνδρομῆς αὐτοῦ εἰς

---

1. ***Ἡ ἔκδοσις τοῦ Παραρτήματος τῶν Ἀκτίνων, ἤτοι τοῦ Τοπογραφικοῦ Χάρτου τῶν Νομῶν Κωνσταντινουπόλεως, Κασταμονῆς, Ἀγκύρας καὶ Προύσης, παρασκευασθέντος ἐπὶ τῇ βάσει ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων Τουρκικῶν καὶ Εὐρωπαϊκῶν τοιούτων χαρτῶν καὶ ἐξ ἰδίας ἀνὰ τὰ μέρη ταῦτα μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου περιοδείας, ὑπὸ κλίμακα 1:300,000, ἀναβάλλεται κατ' ἀνάγκην πρὸς τὸ παρόν, μὴ ἐκδοθείσης ἔτι τῆς ἀπαιτουμένης ὑψηλῆς Κυβερνητικῆς ἀδείας.***

τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου μεγάλως συνετέλεσεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους προθύμως εἰς τοῦτο παρώτρυνεν.

Εὐχαριστίας ἀπονέμομεν καὶ πρὸς τὴν ὁμογενῆ δημοσιογραφίαν, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὰς ἐφημερίδας «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν», «Ταχυδρόμον», «Πρωΐαν» «Πρόοδον», «Ἀλήθειαν» τῆς Θεσσαλονίκης, «Φωνὴν» τῆς Κύπρου καὶ τὸν ἐν Ἀθήναις «Ρωμηόν», θερμὴν ἐκδηλώσασαν πρὸς τὰς Ἀκτῖνας συμπάθειαν καὶ δι' εὐμενῶν κρίσεων τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν χαιρετίσασαν.

Τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν ἐκφράζομεν καὶ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῶν Καταστημάτων Ἀδελφῶν Γεράρδων, ἐν οἷς μετὰ πάσης τῆς τυπογραφικῆς τέχνης καὶ τῆς διακρινούσης τὰ Καταστήματα ταῦτα εὐσυνειδήτου ἐργασίας ἐξετυπώθησαν κατὰ τὸ δεύτερον τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ἔτος αἱ Ἀκτῖνες.

Ἤδη παραδίδονται εἰς τὸ ὁμογενὲς δημόσιον τῆς αὐτῆς καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο προσμένουσαι παρ' αὐτοῦ ὑποδοχῆς. Ἡ δὲ παρατηρουμένη ἔλλειψις τοῦ Παραρτήματος, ὡς βλέπει τις ἐν τῇ σημειώσει, ἀποδοτέα βεβαίως εἰς λόγους πολὺ τῆς θελήσεως ἡμῶν ἀνωτέρους, οἵτινες αἰρόμενοι σὺν τῷ χρόνῳ θὰ πληρώσωσι καὶ τὴν σημαντικωτάτην ταύτην ἔλλειψιν τοῦ Προγράμματος αὐτῶν. Ἡ ἄρσις λοιπὸν τῶν προκαλεσάντων τὴν ἔλλειψιν ταύτην αἰτίων, δι' ἣν μεγάλας τρέφομεν ἐλπίδας, πιστεύομεν νὰ συνοδεύσῃ τὸν ἐπιόντα τῶν Ἀκτίνων τόμον διὰ Παραρτήματος πολὺ περισσότερον ἐκτεινομένου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον θὰ συνώδευε τὰς Ἀκτῖνας τοῦ 1908.

Ἐν Φαναρίῳ Κωνσταντινουπόλεως, τῇ 15 Δεκεμβρίου 1907.

Γ. Χρυσογονης

Σ. Χατζοπουλος

ΕΤΟΣ ΙΟΥΛΙΑΝΟΝ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥ 1908 [Βίσεκτον].

ΕΤΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΝΟΝ ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥ 1908 [Βίσεκτον]
[ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς 19 Δεκεμβρίου 1908 καὶ λῆγον τὴν 18 Δεκεμ. 1909].

ΕΤΟΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΝ ΗΛΙΑΚΟΝ 1324 (١٣٢٤)
[σεμέϊ-σεμσιγέ] سنهٔ شمسیه [σεμέϊ-ρουμιέ] سنهٔ رومیه
[ἀρχόμενον ἀπὸ 1 Μαρτίου 1908 καὶ λῆγον τὴν 28 Φεβρουαρίου 1909].

ΕΤΟΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΝ ΣΕΛΗΝΙΑΚΟΝ 1326 (١٣٢٦)
[σεμέϊ-καμεριγέ] سنهٔ قمریه
[ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς 22 Ἰαμουαρίου 1908=1 Μουχαρὲμ
καὶ λῆγον τὴν 10 Ἰαμουαρίου 1909=30 Ζιλχιτζέ],

ΕΤΟΣ ΙΟΥΔΑΪΚΟΝ ΑΠΟ ΚΤΙΣΕΩΣ ΚΟΣΜΟΥ 5668
[λῆγον τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1908=29 Ἰλούλ]

5669
[ἀρχόμενον τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1909=1 Τισθρί].

ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1908

Ἰνδικτιῶνος	στ΄	Νομικὸν Φάσκα, Ἀπριλίου.....	ζ΄
Ἡλίου κύκλοι	κδ΄	Λατίνων Πάσχα, Ἀπριλίου.....	στ΄
Σελήνης κύκλοι	στ΄	Τὸ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ, Ἀπριλίου	ιγ΄
Σελήνης θεμέλιον	ια΄	Ἡ Ἀνάληψις, Μαίου	κβ΄
Κρεωφαγίας ἡμέραι	νε΄	Ἡ Πεντηκοστή, Ἰουνίου	α΄
Τὸ τριῴδιον ἄρχεται Φεβρουαρίου.	γ΄	Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων Ἰουνίου	η΄
Ἑωθινὸν α΄. Ἦχος πλάγ. α΄.....		Ἡ νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἡμέραι.....	κ΄
Ἡ Ἀπόκρεως Φεβρουαρίου	ιζ΄	Ἡ μνήμη αὐτῶν ἡμέρᾳ Κυριακῇ..	
Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ τρίτῃ τῆς ε΄ ἑβδομάδος.....		Παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἡμέρᾳ Τετάρτῃ.....	
Ἰσραηλιτῶν Πεσάχ, Ἀπριλίου γ΄ πέμπτῃ			

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΙ

Ἀπὸ κτίσεως κόσμου κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα	7416
» τῆς αὐτῆς κατὰ Λατίνους...	5912
» » καθ' Ἑβραίους..	5668
» τοῦ κατακλυσμοῦ	5174
» τῆς πυργοποιΐας	4665
» τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου κατ' Ἀλεξανδρινούς	3092
» τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν Κόδρου....	2976
» τῆς Α' Ὀλυμπιάδος	2684
» τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης....	2670
» τοῦ θανάτου τοῦ νομοθέτου τῶν Ἀθηνῶν Σόλωνος...	2564
» τῆς ἀρχῆς τῶν Περσικῶν πολέμων	2408
» τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας.	2388
» τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμ.	2339
» τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους ἐν τῇ φυλακῇ	2307
» τῆς γεννήσεως τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου	2262
» τῆς κτίσεως τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλεξανδρείας	2232
» τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.....	2231
» τῆς διορθώσεως τοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ Ἰουλ. Καίσαρος	1952
» τῆς μοναρχίας τῶν Ρωμαίων ἐπὶ Αὐγούστου.....	1939
» ***τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰ. Χριστοῦ***	***1908***
» τοῦ θαν. τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ	1875
» τῆς ἁλώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ Τίτου.....	1838

Ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Κων/πόλεως ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ Βυζαντίου	1585
» τῆς α' Οἰκουμεν. Συνόδου...	1583
» τῆς Μοναρχίας τῶν Γάλλων	1485
» τοῦ σχίσματος τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας	1330
» τῆς γεννήσεως τοῦ Μωάμεθ	1330
» τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἀνατολ. καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας ..	854
» τῆς ἐφευρέσεως τοῦ χάρτου	850
» » » τῆς ναυτ. πυξίδος	728
» » » τῆς πυρίτιδος...	579
» » » τῆς τυπογραφίας	470
» τῆς ἁλώσεως τῆς Κων/πόλεως ὑπὸ τοῦ πορθητοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐγκαθιδρύσεως τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους	455
» τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ Κολόμβου	416
» τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου ἐν τῇ Δύσει	326
» τῆς ἐφευρ. τοῦ θερμομέτρου	270
» » » τοῦ βαρομέτρου.	265
» » » τῆς δαμαλίδος ..	112
» » » τῶν ἀτμοπλοίων.	93
» » » τοῦ σιδηροδρόμ.	78
» » » τοῦ τηλεγράφου.	76
» τῆς χρήσεως τῶν γραμματοσήμων.....	68
» τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τηλεφώνου.....	33

ΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ 1908 ΕΚΛΕΙΨΕΙΣ

1. Τὴν 15 Ἰουνίου, δακτυλιοειδὴς ἔκλειψις τοῦ ***Ἡλίου***, ὁρατὴ ἐν μέρει παρ ἡμῖν.
2. Τὴν 24 Νοεμβρίου, ἔκλειψις τῆς ***Σελήνης***, διὰ τοῦ σκιόφωτος ὁρατή.
3. Τὴν 10 Δεκεμβρίου, δακτυλιοειδὴς καὶ ὁλικὴ ἔκλειψις τοῦ ***Ἡλίου***, ἀόρατος ἐν **Εὐρώπῃ**.

ΑΙΩΝΙΟΝ ΙΟΥΛΙΑΝΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Συχνάκις λαμβάνομεν τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσωμεν τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, καθ' ἣν συμπίπτει δεδομένη τις προγενεστέρα ἢ μεταγενεστέρα ἡμερομηνία· πρὸς τοῦτο χρησιμεύει ὁ παρὼν πίναξ, ὅστις εἶναι τελειότατος καὶ εὐχερεστάτης χρήσεως.

Ζητοῦμεν π. χ. τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν συνέπεσεν ἡ 29η Μαΐου 1453, ἡμέρα τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως: Λαμβάνομεν ἐκ τοῦ πίνακος τῶν αἰώνων τὴν στήλην εἰς ἣν σημειοῦται τὸ **14**, καὶ ἐκ τοῦ πίνακος τῶν ἐτῶν τὴν σημειοῦσαν τὸ **53**· αἱ στῆλαι αὗται, φερόμεναι ἡ μὲν καθέτως, ἡ δὲ ὁριζοντίως διασταυροῦνται ἐπὶ τοῦ στοιχείου **Ω** τοῦ κάτωθεν τῶν αἰώνων πίνακος. Φέρομεν λοιπὸν τὸ στοιχεῖον **Ω** ἐν τῷ πίνακι τῶν μηνῶν εἰς διασταύρωσιν μετὰ τῆς στήλης τοῦ μηνὸς Μαΐου καὶ λαμβάνομεν τὸ ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως στοιχεῖον **Μ**, ὅπερ φέρομεν ἐν τῷ πίνακι τῶν ἡμερῶν καὶ διασταυροῦμεν μετὰ τῆς στήλης τῆς ἡμερομηνίας **29**, ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως δὲ τούτων εὑρίσκομεν τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος **Τρίτην**, ἥτις εἶναι ἡ ζητουμένη.

ΑΙΩΝΕΣ						
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	32	33	34
35	36	37	38	39	40	41
42	43	44	45	46	47	48

ΕΤΗ									ΕΤΗ								
0	6	—	17	23	28	34	—	45	Ο	Ι	Α	Μ	Ω	Ρ	Σ	51	56	62	—	73	79	84	90	—
1	7	12	18	—	29	35	40	46	Σ	Ο	Ι	Α	Μ	Ω	Ρ	—	57	63	68	74	—	85	91	96
2	—	13	19	24	30	—	41	47	Ρ	Σ	Ο	Ι	Α	Μ	Ω	52	58	—	69	75	80	86	—	97
3	8	14	—	25	31	36	42	-	Ω	Ρ	Σ	Ο	Ι	Α	Μ	53	59	64	70	—	81	87	92	98
—	9	15	20	26	—	37	43	48	Μ	Ω	Ρ	Σ	Ο	Ι	Α	54	—	65	71	76	82	—	93	99
4	10	—	21	27	32	38	—	49	Α	Μ	Ω	Ρ	Σ	Ο	Ι	55	60	66	—	77	83	88	94	—
5	11	16	22	—	33	39	44	50	Ι	Α	Μ	Ω	Ρ	Σ	Ο	—	61	67	72	78	—	89	95	—

ΜΗΝΕΣ								ΗΜΕΡΑΙ							
	—	—	ΦΕΒΡ.	—	ΣΕΠΤ.	ΑΠΡ.	ΙΑΝ.		1	2	3	4	5	6	7
	ΜΑΙΟΣ	ΑΥΓ.	ΜΑΡΤ.	ΙΟΥΝ.	ΔΕΚ.	ΙΟΥΛ.	ΟΚΤ.		8	9	10	11	12	13	14
	—	ΦΕΒ	ΝΟΕΜ.	—	—	ΙΑΝ.	—		15	16	17	18	19	20	21
									22	23	24	25	26	27	28
									29	30	31	—	—	—	—
Ρ	Ω	Μ	Α	Ι	Ο	Σ	Ρ	Ρ	ΚΥΡ.	ΔΕΥΤ.	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤ.	ΠΕΜ.	ΠΑΡ.	ΣΑΒΒ.
Ω	Μ	Α	Ι	Ο	Σ	Ρ	Ω	Ω	ΔΕΥΤ.	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤ.	ΠΕΜ.	ΠΑΡ.	ΣΑΒΒ.	ΚΥΡ.
Μ	Α	Ι	Ο	Σ	Ρ	Ω	Μ	Μ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤ.	ΠΕΜ.	ΠΑΡ.	ΣΑΒΒ.	ΚΥΡ.	ΔΕΥΤ.
Α	Ι	Ο	Σ	Ρ	Ω	Μ	Α	Α	ΤΕΤ.	ΠΕΜ.	ΠΑΡ.	ΣΑΒΒ.	ΚΥΡ.	ΔΕΥΤ.	ΤΡΙΤΗ
Ι	Ο	Σ	Ρ	Ω	Μ	Α	Ι	Ι	ΠΕΜ.	ΠΑΡ.	ΣΑΒΒ	ΚΥΡ.	ΔΕΥΤ.	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤ.
Ο	Σ	Ρ	Ω	Μ	Α	Ι	Ο	Ο	ΠΑΡ.	ΣΑΒΒ.	ΚΥΡ.	ΔΕΥΤ.	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤ.	ΠΕΜ.
Σ	Ρ	Ω	Μ	Α	Ι	Ο	Σ	Σ	ΣΑΒΒ.	ΚΥΡ.	ΔΕΥΤ.	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤ.	ΠΕΜ.	ΠΑΡ.

Σημ. Τὰ δίσεκτα ἔτη σημειοῦνται ἐν τῷ πίνακι τῶν ἐτῶν δι' ἐπιμήκων ἀριθμῶν. Οἱ μῆνες Ἰανουάριος καὶ Φεβρουάριος τῶν δισέκτων ἐτῶν σημειοῦνται ἐν τῷ πίνακι τῶν μηνῶν διὰ παχέων χαρακτήρων, καὶ τούτων τὴν στήλην δέον νὰ χρησιμοποιῶμεν ἐν τῇ ἀναζητήσει ἡμέρας τινὸς τῶν μηνῶν τούτων κατὰ τὰ δίσεκτα ἔτη.

*(Ἐκ τοῦ **Φάρου τῆς Ἀνατολῆς**).*

ISMANOGLIO

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 10, ἡ νὺξ ὥρας 14.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν ΥΔΡΟΧΟΟΝ

Ὀθωμανικὸς **ΚΙΑΝΟΥΝ-Ι-ΣΑΝΙ**

قانون ثانی

Γρηγοριανὸς **JANVIER**

Ἀραβικὸς **ΜΟΥΧΑΡΡΕΜ**

محرم

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 22.

Ἰουδαϊκὸς **ΑΔΑΡ**

Ἔχων ἡμέρας 29, ἄρχεται τῇ 21.

Σ.	Γ.	Ι.		
10	14	1	*Τ*	**ΠΕΡΙΤΟΜΗ**—*Βασιλείου τοῦ Μεγάλε*
11	15	2	*Τ*	*Σιλβέστρου π. Ῥώμης— Θεαγένους*
12	16	3	*Π*	*Μαλαχίου προφ. — Γορδίου μάρτ.*
13	17	4	*Π*	*Σύναξις τῶν Ο' Ἀποστόλων*
14	18	5	*Σ*	☪ *Παραμονὴ τῶν Φώτων (νηστεία)*
15	19	6	*Κ*	**ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΙΑ**
16	20	7	*Δ*	*Σύναξις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου*
17	21	8	*Τ*	*Δομνίκης ὁσ.— Γεωργίε Χοζεβίτου*
18	22	9	*Τ*	*Πολυεύκτου καὶ Εὐστρατίου μάρτ.*
19	23	10	*Π*	*Γρηγορίε ἐπ. Νύσσης— Δομετιανοῦ*
20	24	11	*Π*	*Θεοδοσίε Κοινοβιάρχε — Ἀγαπίε*
21	25	12	*Σ*	*Τατιανῆς μάρτυρος*
22	26	13	*Κ*	☪ *Ἑρμύλου καὶ Στρατονικου μ.*
23	27	14	*Δ*	*Τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ῥαϊθῷ Πατέρων*
24	28	15	*Τ*	*Ἰωάννε Καλυβίτε—Παύλε Θηβαίε*
25	29	16	*Τ*	*Προσκύνησις ἁλύσ. ἀποστ. Πέτρου*
26	30	17	*Π*	*Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου*
27	31	18	*Π*	*Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου*
28	1	19	*Σ*	*Μακαρίε Αἰγυπτίε— Εὐφρασίας μ.*
29	2	20	*Κ*	● *Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου*
30	3	21	*Δ*	*Μαξίμου ὁμ. Νεοφύτου μ. Ἀγνῆς μ.*
1	4	22	*Τ*	*Τιμοθέου ἀποστ.-Ἀναστασίε Πέρσε*
2	5	23	*Τ*	*Κλήμεντος ἱερομ.—Ἀγαθαγγέλε μ.*
3	6	24	*Π*	*Ξένης ὁσίας— Ἑρμογένους μάρτ.*
4	7	25	*Π*	*Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*
5	8	26	*Σ*	*Ξενοφῶντος ὁσ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.*
6	9	27	*Κ*	☩ *Ἀνακομ λ. Ἰωάν. Χρυσοστόμε*
7	10	28	*Δ*	*Ἐφραὶμ ὁσ. τοῦ Σύρου. Παλλαδίου*
8	11	29	*Τ*	*Ἰγνατίου ἱερομ. τοῦ Θεοφόρου*
9	12	30	*Τ*	*Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν*
10	13	31	*Π*	*Κύρου καὶ Ἰωάννου Ἀναργύρων*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Ὀθωμανικαὶ

Ζιλχιτζὲ 10. (1 Ἰανουαρίου) Κουρμπὰν-βαϊράμ.

Μουχαρρὲμ 1-10. (Γέβμι-ἀσιούρε-βακαάϊ-κερμπελᾶ). Νέον Σεληνιακὸν ἔτος Ἐγείρας 1326 (١٣٢٦).

Δυτικαὶ Λατινικαί

Janvier 1. Circoncision (Περιτομή).
» 6. Epiphanie (Θεοφάνεια).
» 12. Baptême de N. S. (Βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ).
» 27. Jean Chrysostome (Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου).

Ἀρμενικαί

Ἰανουαρίου 1. Γκαγάντ. (Νέον ἔτος 1908).
» 6. Τζουνοὺν καὶ Μιγγιρτουτιούν). (Γέννησις καὶ Βάπτισις τοῦ Χριστοῦ).
» 7. Μερολότς. (Τῶν Κεκοιμημένων).
» 13. Ἀνβαναγκοσιουτιούν. (Περιτομὴ τοῦ Χριστοῦ).

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Πλήρης ἡμερῶν Λαζὸς ἐρασθεὶς βυζαντινὴν νεάνιδα, ᾔτησεν αὐτὴν εἰς γαμον. Ὁ ἀρχιερεύς, παρ' οὗ ὁ μελλόνυμφος ᾔτει τὴν δέουσαν ἄδειαν, ἠρώτησεν αὐτόν, διατί λαμβάνει γυναῖκα ἐν οὕτω προβεβηκυίᾳ ζωῇ;

Ἵν' ἀπολαύσω τέκνα!

Ἀλλ' ἡ νεᾶνίς ἐστι λίαν ἐνάρετος . . . .

— Μπρέ, ἂς τὸ πέρνω ἐγὼ κι' ἂς εἶναι κι' ἀνάλατος! . . .

Τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ γάμου ὁ νεόνυμφος συνώδευσε τὴν ἀνάλατον εἰς συγγενικὸν αὐτῆς οἶκον καὶ εἶπε: «Κατούσουνα ἐσὺ ἐντὼ καὶ πέρνω ἐγὼ ἐσένα βράντυ». Ἵνα δὲ μὴ συγχίσῃ τὴν θύραν τοῦ οἴκου μετὰ τῶν παρακειμένων, ἐσημείωσεν αὐτὴν διὰ κρητίδος καὶ ἀπῆλθε.

Νέος τις ἀντίζηλος τοῦ εὐτυχοῦς γαμβροῦ, ἐξαλείψας τὸ ἐπὶ τῆς θύρας ἐκείνης σημεῖον, ἔθηκεν ὅμοιον ἐπ' ἄλλης τῆς αὐτῆς ὁδοῦ.

Περὶ λύχνων ἀφὰς ὁ Λαζὸς εἰσέρχεται εἰς τὴν ἄλλην ταύτην οἰκίαν, ἀναβαίνει, ἀνοίγει τὴν θύραν τοῦ δωματίου πρὸς δεξιὰν καὶ κράζει — Ἔλα, Ἔλα, ντικό μου γυναῖκα, χάϊντε, πᾶ νὰ φᾶμε ψωμὶ γιατὶ κοιλιὰ ντικό μου ἄντιο εἶνε.

Τότε παρουσιάζεται γυνὴ ἐνδεδυμένη ὡς νεόνυμφος καὶ ἀκολουθεῖ τὸν . . . . νεόνυμφον. Ἀλλ' ἡ αὐλὴ τῆς οἰκίας φωτίζεται ὡς ἐκ θαύματος, καὶ ὁ γαμβρὸς μετωπίσας τὴν νύμφην ἀναβοᾷ βάϊ! βάϊ, βάϊ! Μπρὲ ἐσὺ σὲ μισὴ ὲμέρα γρηὰ κόπηκες, ἃ κουζούμ! τί πρᾶγμα εἶν' αὐτό. Καλὰ ἔλεγε ὁ ντεσπότη ποῦ ἐσὺ ἤτανε ἀνάλατη. Τοῦτο τὸ μασλαάτι ἂς πάγῃ ἔτσι, ἐσὺ ἴσια μὲ αὔριο θὰ βρωμήσῃς».

Ἡ ἐκδίκησις τοῦ ἀντεραστοῦ ἐγένετο τελεία. Ἡ τροφὸς αὐτοῦ, ἡ ὑποκριθεῖσα τὴν νεόνυμφον, ἠκολούθησε τὸν Λαζὸν μέχρι τοῦ πενθερικοῦ οἴκου, ἔνθα, ἐνῷ ὁ σύζυγος ἀνέβαινεν εἰς τὸ ὑπερῷον, αὕτη ἐγένετο ἀφανής. Τότε πενθερός, πενθερὰ καὶ γαμβρὸς ἐξιστάμενοι ἀνεζήτουν τὴν νύμφην, ἣν ὁ ἀντίζηλος συνώδευσεν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, καί, ὡς εἰκός, ἔλαβε θερμὰ εὐχαριστήρια.

★

Ὅτι καὶ ἄνευ γλώσσης ἡ γυνή,
Δύναται πάντα νὰ πολυλαλῇ.
Προσέτι δὲ καὶ νὰ δημιουργῇ,
τοῦτο δὲν εἶνε θαυμαστόν.
Ἀλλ' ὅταν ἔχῃ γλῶσσαν ἡ γυνὴ
ποτὲ νὰ σιωπήσῃ δυνηθῇ
(Ἐκτὸς ἂν διὰ πάντα κοιμηθῇ,)
τοῦτο δὲν εἶνε πιστευτόν.

★

Ἤκουσά ποτε ἐν Γαλλίᾳ, ὅτι ἡ γυνὴ ἐπλάσθη οὐχὶ ἐκ παγίδος τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ κέρκου ἀλώπεκος.

— Ναί, ἤκουσας, θύγατερ, ἐκ στόματος βεβήλων, ὅτι ἐπὶ μικρὸν ἀναπαυομένου τοῦ πλάστου, ἀλώπηξ ἐπελθοῦσα ἥρπασε τὴν ἀδαμιαίαν παγίδα, καὶ ὅτι καταδιωκομένης αὐτῆς, ἡ κέρκος ἀποσπασθεῖσα ἔμεινεν εἰς χεῖρας τοῦ ποιητοῦ, ἐξ ἧς ἐπλάσθη ἡ Εὔα.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 29. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 11, ἡ νὺξ ὥρας 13.

Ὁ Ἥλιος εἰς τοὺς ΙΧΘΥΣ

Ὀθωμανικὸς ΣΟΥΜΠΑΤ

شباط

Γρηγοριανὸς FÉVRIER

Ἀραβικὸς ΣΕΦΕΡ

صفر

Ἐχων ἡμέρας 29, ἄρχεται τῇ 20.

Ἰουδαϊκὸς ΒΕΑΔΑΡ

Ἐχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 19.

Σ.	Γ.	Ι.		
11	14	1	Π	*Τρύφωνος μάρτυρος*
12	15	2	Σ	**Η ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ**
13	16	3	Κ	*Τελώνου καὶ Φαρισαίου.– Συμεὼν τοῦ Θεοδόχ.-Ἄννης προφήτιδος*
14	17	4	Δ	☾ *Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου*
15	18	5	Τ	*Ἀγάθης μάρτυρος*
16	19	6	Τ	*Φωτίς Κ/λεως-Βυκόλε ἐπ.Σμύρνης*
17	20	7	Π	*Παρθενίου ἐπισκ. Λαμψάκου*
18	21	8	Π	*Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου*
19	22	9	Σ	*Νικηφόρου μάρτ.—Ῥωμανοῦ ὁσ.*
20	23	10	Κ	*Τοῦ Ἀσώτου - Χαραλάμπους ἱερομ.*
21	24	11	Δ	☾ *Βλασίου-Θεοδώρας Αὐγούστης*
22	25	12	Τ	*Μελετίου ἀρχιεπ.Ἀντιοχείας τῆ Μεγ.*
23	26	13	Τ	*Μαρτινιανοῦ τοῦ ὁσίου*
24	27	14	Π	*Αὐξεντίου τοῦ ὁσίου*
25	28	15	Π	*Ὀνησίμου τοῦ ἀποστόλ.—Εὐσεβίου*
26	29	16	Σ	*Τῶν Ψυχῶν—Παμφίλου μάρτυρος*
27	1	17	Κ	*Τῆς Ἀποκρεω-Θεοδώρου Τήρωνος*
28	2	18	Δ	● *Κόνωνος-Λέοντος πάπα Ῥώμης*
29	3	19	Τ	*Ἀρχίππου τοῦ ἀποστόλου*
1	4	20	Τ	*Λέοντος ἐπισκόπου Κατάνης*
2	5	21	Π	*Τιμοθέου - Εὐσταθίου ἐπ. Ἀντιοχείας*
3	6	22	Π	*Τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίῳ μ.-Ἀνθούσης.*
4	7	23	Σ	*Τῶν ἐν ἀσκήσει λαμψ. Πολυκάρπου*
5	8	24	Κ	*Τῆς Τυρινης—Α' καὶ β' εὕρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου*
6	9	25	Δ	☽ *Ταρασίου Κ/λεως(Ἀρχ. ἢ Μ.Τεσ.)*
7	10	26	Τ	*Πορφυρίου ἐπισκόπου Γάζης*
8	11	27	Τ	*Προκοπίου τοῦ Δεκαπολίτου*
9	12	28	Π	*Βασιλείου τοῦ ὁμολογητοῦ*
10	13	29	Π	*Κασσιανοῦ τοῦ Ῥωμαίου*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Δυτικαὶ Λατινικαί

Février 2. Purification de la S U. (Ἡ Ὑπαπαντή).
» 16. Septuagesime (Ζ' Κυριακὴ πρὸ τῆς τοῦ Πάθους).
» 23. Sexagesime. (ΣΤ' » » » » »).

Ἀρμενικαί

Φεβροναρίου 4. Μπὰκ-Ἀρατσαβουράτς (νηστεία 5 ἡμερῶν). Τὴν πρώτην Δευτέραν μετὰ τὸ ἡμέτερον Τριῴδιον.
» 9. Σοὺρπ-Σαρκὶς (τοῦ ἁγίου Σεργίου). Τὸ πρῶτον Σάββατον μετὰ τὸ ἡμέτερον Τριῴδιον.
» 14. Διὸρν-Ἰντορότς. (Τῆς Ὑπαπαντῆς).

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Νεκρικὸς διάλογος

— Μπά! Κύριε ουμβολαιογράφε, καὶ σὺ 'στὸν Ἅδη! ἄμ' διατί;

— Διότι ἐβλασφήμησα, ὡς ἔοικεν.

— Καὶ τί; μπάς καὶ περιγέλασες κανένα . . . . ;

— Οὐχί . . . . ἀλλὰ τὸ ἱερατεῖον.

— Ἄ! ἄ! καταλαμβάνω· δὲν ἐπήγαινες 'στὴν ἐκκλησιά, δὲν ἐνήστευες, δὲν ἐδιδες τὸ δεινάριο τοῦ ἁγίου Πέτρου; καί . . . ;

— Οὐδὲν τούτων. Ἰδοὺ τὸ γεγονός: Μαρκίσιος πλουσιότατος καλέσας με ἐν ὥρᾳ τοῦ θανάτου, ᾔτει παρ' ἐμοῦ διαθήκην, ἧς οἱ ὅροι ὤφειλον εἶναι καθαρώτατοι, ἀνεπίληπτοι ὥστε, τούτου θανόντος, μηδεμία μεταξὺ τῶν κληρονόμων διαφιλονείκησις ὑπάρξῃ.

— Αἴ καὶ διὰ τοῦτο;

— Διαθήκην ἀδιαφιλονείκητον! εἶπον ἐγώ! Μαρκίσιε, ζητεῖς πρᾶγμα ἀδύνατον! Ὁ Ἰησοῦς, ὁ σοφώτατος τῶν ἀνθρώπων καὶ συνάμα Θεός, μίαν καὶ μόνην συνέταξε διαθήκην καὶ ὅμως καθ' ἑκάστην γεννῶνται ἐξ αὐτῆς ἔριδες, διενέξεις, φιλονεικίαι, δίκαι ἀτελεύτητοι. Πῶς λοιπὸν ζητεῖτε παρ' ἐμοῦ, ὅ,τι ἐκεῖνος οὐκ ἠδυνήθη;

— Καὶ διὰ τοῦτο μόνον σ' ἔχουμ' ἐδῶ;

— Διὰ τοῦτο καὶ μόνον. Τρεῖς καρδινάλιοι, πέντε ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι, πληθὺς ἱερέων καὶ καλογραιῶν, ἦσαν παρόντες καὶ ἕκαστοι ἀνέμενον τὴν ὑπὲρ ἑαυτῶν διάθεσιν τῆς κληρονομίας, ἐξαιρουμένων τῶν τριῶν ἰατρῶν, ὑφ' ὧν τὴν ἀρωγὴν ἀπέθανε μετ' οὐ πολὺ ὁ Μαρκίσιος.

— Λοιπὸν ἔκαμες τὴν διαθήκην;

— Ναί, φεῦ!

— Δοιπὸν ἀπέθανεν ὁ Μαρκέζος;

— Καὶ τί ἠδύνατο εἷς ἐναντίον τριῶν; Ἡ διαθήκη προσεβλήθη ὑπὸ πάντων ὑπὸ ποικίλας ἀντεγκλίσεις, οἱ πάντες ἀπεκλείσθησαν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου· ἡ μονογενὴς θυγάτηρ τοῦ τεθνεῶτος ἐκηρύχθη νόμιμος γενικὸς κληρονόμος· οἱ μαῦροι καὶ αἱ μαῦραι, πάντες καὶ πᾶσαι μὲ κατηράσθησαν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν.

★

Περίεργοι ἰδιότητες τοῦ ἀριθμοῦ 37.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος πολλαπλασιαζόμενος ἐπὶ 3 ἢ ἐπί τι πολλαπλάσιον τοῦ 3 μέχρι τοῦ 27 ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ δίδῃ γινόμενα ἐκ τριῶν ψηφίων ἀπολύτως ὁμοίων:

37 × 3 = 111
37 × 6 = 222
37 × 9 = 333
37 × 12 = 444
37 × 15 = 555
37 × 18 = 666
37 × 21 = 777
37 × 24 = 888
37 × 27 = 999

Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι δυνάμεθα πάντοτε νὰ συντομεύωμεν τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ 37 ἐπὶ πολλαπλάσιόν τι τοῦ 3 κατώτερον τοῦ 27. Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ νὰ πολλαπλασιάζωμεν τὸ τελευταῖον ψηφίον τοῦ πολλαπλασιαστέου (37) ἐπὶ τὸ τελευταῖον ψηφίον τοῦ πολλαπλασιαστοῦ καὶ νὰ γράφωμεν τρὶς τὸ τελευταῖον ψηφίον τοῦ προκύπτοντος γινομένου.

Ἐπειδὴ ὅμως πολλαπλασιαζόμενον ἐπὶ 3 τὸ τελευταῖον ψηφίον τοῦ γινομένου παράγει πάντοτε τὸν πολλαπλασιαστήν, συμπεραίνομεν, ὅτι δυνάμεθα νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὸ νὰ διαιρέσωμεν τὸν πολλαπλασιαστὴν διὰ 3 καὶ νὰ γράψωμεν τρὶς ἀλλεπαλλήλως τὸ πηλίκον τῆς διαιρέσεως. Παράδειγμα: Διὰ νὰ πολλαπλασιάσωμεν 37×15 θὰ εἴπωμεν 15:3=5 λοιπὸν 37×15=555.

ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 12, ἡ νὺξ ὥρας 12.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν ΚΡΙΟΝ

Ὀθωμανικὸς **ΜΑΡΤ**

مارت

Γρηγοριανὸς **MARS**

Ἀραβικὸς **PEBBI-OUL-EBBEL**

ربيع الاول

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 20.

Ἰουδαϊκὸς **ΝΙΣΑΝ**

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 20.

Σ	Γ	Ι		
11	14	1	Σ	*Τῆ διὰ κολλ. θαύμ. Θεοδώρᾳ Τήρων.*
12	15	2	Κ	ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ — *Εὐθαλίας μ.*
13	16	3	Δ	*Εὐτροπίᾳ, Κλεονίκῃ, Βασιλίσκῃ μ.*
14	17	4	Τ	♋ *Γερασίμου τοῦ Νέου*
15	18	5	Τ	*Κόνωνος καὶ Ἀρχελάου μαρτ.*
16	19	6	Π	*Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μ.- Μελισσινοῦ*
17	20	7	Π	*Βασιλέως, Εὐφραίμ, Εὐγενίᾳ ἱερομ.*
18	21	8	Σ	*Θεοφυλάκτου ἐπισκ. Νικομηδείας*
19	22	9	Κ	*Γρηγορίᾳ Παλαμᾶ - Τῶν 40 Μαρτ.*
20	23	10	Δ	*Κοδράτου μάρτ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ*
21	24	11	Τ	*Σωφρονίου ἀρχιεπ. Ἱεροσολύμων*
22	25	12	Τ	♐ *Θεοφάνους τοῦ ὁμολογητοῦ*
23	26	13	Π	*Νικηφόρου πατρ. Κων/πόλεως*
24	27	14	Π	*Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου*
25	28	15	Σ	*Ἀγαπίου μάρτ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ*
26	29	16	Κ	ΣΤΑΥΡΟΠΡΟΣΚΥΝΗΣΕΩΣ- *Χριστοδούλῃ*
27	30	17	Δ	*Ἀλεξίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ*
28	31	18	Τ	*Κυρίλλου ἀρχιεπ. Ἱεροσολύμων*
29	1	19	Τ	♍ *Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μαρτ.*
1	2	20	Π	*Τῶν ἐν τῇ μονῇ τῆ ἁγ Σάββα Πατέρ.*
2	3	21	Π	*Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ*
3	4	22	Σ	*Βασιλείου ἱερομάρτυρος*
4	5	23	Κ	*Ἰωάννου συγγραφ. τῆς Κλίμακος*
5	6	24	Δ	*Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου*
6	7	25	Τ	**ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ**
7	8	26	Τ	🕭 *Σύναξις ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.*
8	9	27	Π	*Ματρώνης ὁσ. (Ψαλλ. ὁ Μ. Κανών)*
9	10	28	Π	*Ἰλαρίωνος (Ψάλλ. ὁ Ἀκ. Ὕμνος)*
10	11	29	Σ	*Μάρκου ἐπ. Ἀρεθουσίων - Κυριλλου*
11	12	30	Κ	*Ψάλλ. ἡ ἀκολεθ. Μαρίας τῆς Αἰγυπτ.*
12	13	31	Δ	*Ὑπατίου ἱερομ. ἐπισκ. Γαγγρῶν*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Ὀθωμανικαί

Μάρτ 1. Νέον ἔτος Ἡλισκὸν 1324 (١٣٢٤).
» 1. Νεβρούζι-Χαβηρεσμί. (Ἐαρινὴ τροπή, πρώτη τοῦ ἔτους παρὰ Πέρσαις).
Ρεββὶ-οὐλ-ἐββέλ 12. Λεϊλέ-ι-μεβλούδ-ι-νεμπί (Γέννησις τοῦ Μωάμεθ).

Δυτικαὶ Λατινικαί

Mars 1— Quinquagésime (Ε' Κυριακὴ πρὸ τῆς τοῦ Πάθους).
» 2— 3 Luudi Gras, Mardi Gras (Καθαρὰ Δευτέρα καὶ Τρίτη).
» 4— Cendres (Ἀρχὴ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς).
» 8— Quadragésime (Δ' Κυριακὴ πρὸ τῆς τοῦ Πάθους ἢ Α' τῶν Νηστειῶν).
» 11—13 et 14. Quatre-Temps (Νηστεία τοῦ ἔαρος).
» 15— Reminiscere (Β' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν).
» 19— S Joseph, epoux de la S. V. (Ἰωσὴφ τοῦ μνήστορος).
» 22— Oculi (Γ' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν).
» 25— L'Annonciation de la S. V. (Τοῦ Εὐαγγελισμοῦ).
» 29— Lætare (Δ' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν).

Ἰουδαϊκαί

Μαρτίου 4. Πουρίμ. (Ἀπολύτρωσις ἐκ τῆς πανωλεθρίσς, ἣν παρεσκεύασε τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Ἀμὰν) 14—15 Βεαδάρ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ἡ γυναικεία ζωὴ ἐν Καυκάσῳ.

Αἱ ὡραῖαι καὶ ἀληθοῦς τύπου Καυκάσιοι γυναῖκες ζημιοῦσιν, ὡς πᾶσαι αἱ γυναῖκες, τὴν φύσιν διὰ τεχνητῶν τελειοποιήσεων. Αἱ κόραι ἅμα τῇ ἡλικίᾳ πρόσηβοι οὖσαι, περιβάλλονται κατὰ τὸν θώρακα δερμάτινον χιτωνίσκον σφιγκτῶς ἐμπεπορπημένον. Ἡ ἀναπνοὴ στενοχωρεῖται, αἱ παγίδες συστρέφονται, τὸ στῆθος θλιβόμενον ἀποτροφιᾷ, ὁ στόμαχος συστέλλεται, τὰ ἰσχία ἀποκτῶσι σκηρρώματα (des croutes ὡς λέγουσιν αἱ Γαλλίδες ῥάπτριαι). Σκοπὸς τῆς ἀπανθρώπου ταύτης δεσμεύσεως μόνη ἡ ἐπίτευξις ζῴων λεπτοτάτης προτομῆς ὀρθίας. Διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν αἱ νεάνιδες τρώγουσιν ὀλίγον εἰς ἀποφυγὴν χόνδρους.

Τὸν δεσμωτήριον τοῦτον χιτῶνα φέρουσιν αἱ παρθένοι νυχθημερὸν καὶ μέχρις ὑπανδρείας, ὅτε ὁ νυμφίος τὴν πρώτην τοῦ θαλάμου ὥραν δι' ὀξυτάτου ἐγχειριδίου διασχίζει αὐτὸν καὶ οὕτως ἡ γυνὴ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ θώρακος αὐτῆς, ὡς ὁ νεοσσὸς ἐκ τοῦ κελύφους τοῦ ᾠοῦ.

*

Νεκρικὸς διάλογος

— Νὰ δὰ καὶ ὁ μπακάλης τοῦ χωριοῦ μας! Τί κρῖμα ἔκαμες καὶ σ' ἔστειλαν ἐδῶ;

— Κανένα! Κάθε 'μέρα ἔκαμνα τὴν προσευχὴ μ' ὅλη μου τὴν φαμιλιά, κι' ἄναβγα κηρὶ 'στὴν Παναγιά. Μιὰ βολὰ ποῦ 'πῆγα νὰ 'ξομολογηθῶ, ὁ πνευματικὸς μὲ 'ρώτησεν ἂν δολώνω τὴς πραγματειαίς μου. Νὰ πῶς κάνω, εἶπα: Κάθε βράδυ προχοῦ νὰ πλαγιάσω, κράζω τὸ τσιράκι μου καὶ λέγω:

— Μάρκο, ἔβαλες χῶμα 'στὸ πιπέρι;
— Ναί, μάστορα.
— Ἔβαλες πιπέρι 'στὸ ρακί;
— Ναί, μάστορα.
— Ἔβαλες μολοχόζουμο 'στὸ λάδι;
— Ναί, μάστορα.
— Ἔβαλες ξίγκι 'στὸ βούτυρο;
— Ναί, μάστορα.
— Ἔβαλες νερὸ καὶ μπογιὰ 'στὸ κρασί;
— Ναί, μάστορα.
— Ἔβαλες ροβύθια 'στὸν καφέ;
— Ναί, μάστορα.
— Ἔβρεξες καλὰ τὸν καπνό!
— Ναί, μάστορα.
— Ἔβαλες ἁλάτι στὸ 'ρίζι;
— Ναί, μάστορα.
— Ἔβαλες σαρακοξυλιὰ 'στὴν κανέλλα;
— Ναί, μάστορα.
— Κλεῖσε λοιπὸν τὴν μέσα πόρτα καὶ ἀνέβα νὰ κάμουμε τὴν προσευχή μας.
— Ὁ ἅγιος πνευματικὸς μὲ 'πῆρε σβάρνα, γιατὶ ὅλ' αὐτὰ εἶνε ἁμαρτίαις, σὰν πῶλεγε.
— Ἂμ τί ἁμαρτίαις! τοῦπα. τὸ ἔσνάφι ἔτσι τῶχει καὶ ὅλοι ἔτσι κάνουνε.
— Ὅλοι θὰ πᾶτέ 'στὴν κόλασι, μοῦ εἶπε καὶ μ' ἔδιωξε.

Μὰ κατὰ ποῦ φαίνεται εἶχε δίκαιο ὁ δόλιος πνευματικός, ἀφοῦ μὲ βλέπετε ἐδῶ!

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 30. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 13, ἡ νὺξ ὥρας 11.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν ΤΑΥΡΟΝ

Ὀθωμανικὸς ΝΙΣΑΝ

نيسان

Γρηγοριανὸς AVRIL

Ἀραβικὸς PEBBI-OYΛ-AXHP

ربيع الاخر

Ἔχων ἡμέρας 29, ἄρχεται τῇ 19.

Ἰουδαϊκὸς YAP

Ἔχων ἡμέρας 29, ἄρχεται τῇ 19.

Σ	Γ	Ι		
13	14	1	*Τ*	*Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας*
14	15	2	*Τ*	*Τίτου ὁσίου τοῦ θαυματουργοῦ*
15	16	3	*Π*	♏ *Νικήτα-Ἰωσηφ τῷ Ὑμνογράφῳ*
16	17	4	*Π*	*Γεωργίου ὁσ.-Ζωσιμᾶ ὁσ.-Πλάτωνος*
17	18	5	*Σ*	*Τοῦ Λαζάρου— Κλαυδίου μάρτυρ.*
18	19	6	*Κ*	ΓΩΝ ΒΑΙΩΝ-*Εὐτυχίου ἀρχιεπ. Κ/πως*
19	20	7	*Δ*	*Γεωργίου ἐπ.Μυτιλ.(Ἀρχ.ἡ Μ.Ἑβδ.)*
20	21	8	*Τ*	*Ἡρῳδίωνος ἀπ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ*
21	22	9	*Τ*	*Εὐψυχίου μάρτυρος*
22	23	10	*Π*	♎ *Τερεντίου μ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ*
23	24	11	*Π*	*Ἀντίπα ιερομ. ἐπισκ. Περγάμου*
24	25	12	*Σ*	*Βασιλείου ἐπισκόπου Παρίου*
25	26	13	*Κ*	**ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ**
26	27	14	*Δ*	*Ἀριστάρχη, Πούδη, Τροφίμου ἀπ.*
27	28	15	*Τ*	*Κρήσκεντος μ -Λεωνίδου Ἀθηνῶν*
28	29	16	*Τ*	*Ἀγάπης, Εἰρήνης καὶ Χιονίας μ.*
29	30	17	*Π*	◉ *Συμεὼν τοῦ ἐν Περσίδι*
30	1	18	*Π*	ΤΗΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ — *Ἰωάννου ὁσ.— Ἰωάννου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων*
1	2	19	*Σ*	*Παρηγουτίου ἱερομάρτυρος*
2	3	20	*Κ*	ΤΟΥ ΘΩΜΑ - *Θεοδώρου τοῦ Τριχινᾶ*
3	4	21	*Δ*	*Ἰανουαρίου ἱερομάρτυρος*
4	5	22	*Τ*	*Θεοδώρα τοῦ Συκεώτη— Ναθαναήλ*
5	6	23	*Τ*	*Γεωργίου Τροπαιοφορ.-Ἀλεξάνδρας*
6	7	24	*Π*	*Ἐλισάβετ τῆς ὁσ. καὶ θαυματουργοῦ*
7	8	25	*Π*	♑ *Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ*
8	9	26	*Σ*	*Βασιλέως ἐπισκόπου Ἀμασείας*
9	10	27	*Κ*	*Τῶν Μυροφόρων— Συμεὼν ἱερομ.*
10	10	28	*Δ*	*Τῶν ἐν Κυζίκῳ 9 μαρτύρων*
11	11	29	*Τ*	*Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου ἀποστ.*
12	12	30	*Τ*	*Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Ὀθωμανικαί

Νισὰν 23. Ρούζι-Χαζὴρ (ἐαρινὴ τροπή, συμπίπτουσα τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγ. Γεωργίου)

Δυτικαὶ Λατινικαί

Avril 5. Passion. (Κυριακὴ τοῦ Πάθους).
» 10. Les sept douleurs de la S. Vierge.
» 12. Rameaux (Τῶν Βαΐων).
» 17. Vendredi Saint. (Μεγάλη Παρασκευή).
» 19. **Paques.** (Λατίνων Πάσχα).
» 20. Lundi de Pâques. (Δευτέρα τοῦ Πάσχα).
» 23. S. Géorges (Τοῦ ἁγ. Γεωργίου).
» 26. Quasimodo. (Κυριακὴ τοῦ Πάσχα — τοῦ Θωμᾶ).

Ἀρμενικαί

Ἀπριλίου 6. Τζὰγγ-Καζάρτ. (Τῶν Βαΐων).
» 13. *Zadik*. (Τὸ Πάσχα).
» 19. Ἀβεδούμ. (Τοῦ Εὐαγγελισμοῦ).
» Νὸρ-Γκυραγγή. (Τοῦ Θωμᾶ—Νέα Κυριακή).

Ἰουδαϊκαί

Ἀπριλίου 3. Πεσάχ. (Πάσχα τῶν Ἀζύμων = Χαμουρσοὺζ-βαϊράμ). Ἑορτὴ ὀκταήμερος 15—22 Νισάν.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ. ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Τὸ ὡραιότατον καὶ πολυτιμότατον φουστάνι. *(Ἐκ τοῦ Τυπογραφικοῦ βίου.).*

Ποτὲ σύζυγος δὲν προσέφερεν εἰς τὸ προσφιλές του ἥμισυ φουστάνι ὡραιότερον καὶ πολυτιμότερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον προσέφερε πτωχὸς τυπογράφος. Ἦτο ἀπένταρος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπενταροσύνη ἔχει πολλάκις τοὺς ἀδάμαντας τῶν ἐμπνεύσεών της. Ἔπρεπε νὰ προσφέρῃ τὸ ὑποσχεθὲν φουστάνι εἰς τὸ χαριέστατον ἥμισύ του. Τί νὰ κάμῃ λοιπόν; Μία φωτεινὴ ἰδέα τοῦ ἦλθεν, ἐσκέφθη νὰ κατασκευάσῃ μὲ τὴν τυπογραφικήν του τέχνην αὐτὸ τὸ ὡραῖον φουστάνι, τὸ ὁποῖον ἐκθέτομεν ἐδῶ. Εἶνε ἡγεμονικώτατον, ὡς βλέπετε, μὲ τὰς κομψάς του γραμμὰς καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ του οὐράν. Τὸ κοσμοῦν δὲ ὡς τρίχαπτα καθ' ὅλον τὸ μῆκός του τὰ στολίδια, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ φέρῃ ἡ γυνή.

Νὰ ράπτῃ.
Νὰ μαγειρεύῃ.
Νὰ ἔχῃ τρόπους.
Νὰ ἐξυπνᾷ πρωΐ.
Νὰ εἶνε εὐπειθής.
Νὰ εἶνε ἐχέμυθος.
Νὰ μὴ εἶνε ὀκνηρά.
Νὰ ἔχῃ πολλὴν ἐπιείκειαν.
Νὰ εἶνε ζωηρὰ καὶ φαιδρά.
Νὰ μὴ εἶνε πολὺ ζηλότυπος.
Νὰ μὴ εἶνε ὁμοίως κεράτσα.
Νὰ εἶνε ἀγαθὴ τὴν καρδίαν.
Νὰ μὴ τρέχῃ εἰς τὰ μαγαζία.
Νὰ περιποιῆται τὰ βρέφη της.
Νὰ εἶνε φιλόκαλος καὶ ἀρεστή.
Νὰ μὴ ὁμιλῇ παρὰ ὅταν πρέπῃ.
Νὰ δεσπόζῃ τοῦ χαρακτῆρός της.
Νὰ εἶνε τὸ χάρμα τῆς οἰκογενείας.
Νὰ εἶνε γενναία εἰς πᾶσαν περίστασιν.
Νὰ πείθῃ καὶ νὰ νικᾷ διὰ τῆς γλυκύτητος.
Νὰ εἶνε ἡ ποίησις καὶ τὸ ἄνθος τοῦ οἴκου.
Νὰ ἀναγινώσκῃ ἄλλα παρὰ μυθιστορήματα.
Νὰ ἐκλέξῃ τὸν σύζυγον μόνον διὰ τὴν ἀξίαν του.
Νὰ εἶνε ἡ παρηγορία καὶ ἡ ἐνίσχυσις τοῦ συζύγου.
Νὰ γνωρίζῃ ὅτι σκοπὸς τοῦ βίου τὸ τέλειον εἰς πάντα.

Τὸ φουστάνι μὲ τὴν πρωτοτυπίαν του ὑπερήρεσε καὶ ἡ καλὴ σύζυγος τοῦ τυπογράφου τὸ ἐδέχθη μὲ τὸ γλυκύτατον φίλημα.

★

Γυνὴ πνέουσα τὰ λοίσθια, ὑπηγόρευε διαθήκην, καταλείπουσα πᾶσαν τὴν ἑαυτῆς περιουσίαν τῷ μελλοχήρῳ ἐπὶ τῷ ἀπαραβάτῳ ὅρῳ τοῦ ἀμέσως συνελθεῖν εἰς δεύτερον γάμον. Οὕτως, εἶπεν ἡ μετὰ μικρὸν ἐκπνεύσασα, εἰμὶ βεβαία, ὅτι μία τοὐλάχιστον ἄνθρωπος λυπηθήσεται διὰ τὸν θάνατόν μου.

ΜΑΪΟC

Ἔχει ἡμέρας 31. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 14, ἡ νὺξ ὥρας 10.

Ὁ Ἥλιος εἰς τοὺς ΔΙΔΥΜΟΥΣ

Ὀθωμανικὸς **ΜΑΪΣ**

مايس

Γρηγοριανὸς **ΜΑΙ**

Ἀραβικὸς **ΔΖΕΜΑΖΙ-ΟΥΛ-ΕΒΒΕΛ**

جمازى الاول

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 18.

Ἰουδαϊκὸς **ΣΙΒΑΝ**

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 18.

Σ	Γ	Ι		
13	14	1	Π	*Ἱερεμίου τοῦ προφήτου*
14	15	2	Π	☉ *Ἀνακ.λειψ. Ἀθανασίου τοῦ Μεγ.*
15	16	3	Σ	*Τιμοθέου καὶ Μαύρας μαρτ.*
16	17	4	Κ	*Τοῦ Παραλύτου — Πελαγίας μάρτ.*
17	18	5	Δ	*Εἰρήνης μεγαλομάρτυρος*
18	19	6	Τ	*Ἰὼβ τοῦ πολυάθλου*
19	20	7	Τ	*Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς - Ἀκακίου μ.*
20	21	8	Π	*Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου*
21	22	9	Π	☾ *Ἡσαΐου προφ.— Χριστοφόρου*
22	23	10	Σ	*Σίμωνος ἀποστ. τοῦ Ζηλωτοῦ*
23	24	11	Κ	*Τῆς Σαμαρειτιδος—Μωκίου ἱερομ.*
24	25	12	Δ	*Ἐπιφανίου ἐπισκ.-Γερμανοῦ Κ/λεως*
25	26	13	Τ	*Γλυκερίας μάρτυρος*
26	27	14	Τ	*Ἰσιδώρου μ.— Θεράποντος ἱερομ.*
27	28	15	Π	*Παχωμίου τοῦ Μεγ.— Ἀχιλλίου*
28	29	16	Π	● *Θεοδώρου τοῦ Ἡγιασμένου*
29	30	17	Σ	*Ἀνδρονίκου καὶ Ἰσυνίας ἀποστ.*
1	31	18	Κ	*Τοῦ Τυφλοῦ — Διονυσίου, Πέτρου μ.*
2	1	19	Δ	*Πατρικίου ἱερομ. ἐπ. Προύσης*
3	2	20	Τ	*Θαλλελαίου μάρτυρος*
4	3	21	Τ	*Τῶν ἁγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης*
5	4	22	Π	**ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ**—*Βασιλίσκου μ.*
6	5	23	Π	*Μιχαὴλ ἐπ. Συνάδων τοῦ ὁμολ.*
7	6	24	Σ	☽ *Συμεὼν τοῦ ἐν Θαυμαστῷ ὄρει*
8	7	25	Κ	*Τῶν ἁγ. 318 Θεοφόρων Πατερων*
9	8	26	Δ	*Κάρπου τοῦ ἀποστόλου*
10	9	27	Τ	*Ἑλλαδίου μάρτυρος*
11	10	28	Τ	*Εὐτυχοῦς ἱερομ. ἐπισκ. Μελιτινῆς*
12	11	29	Π	*Θεοδοσίας μάρτυρος*
13	12	30	Π	*Ἰσαακίου τοῦ ὁσίου*
14	13	31	Σ	*Τῶν Ψυχῶν — Ἑρμείου μάρτ.*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Δυτικαὶ Λατινικαί

Μαΐ 1. Philippe et Jaques ap. (Φιλίππου καὶ Ἰακώβου τῶν Ἀποστόλων).
» 3. L'invention de la S. Croix. (Ἡ εὕρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ).
» 9. Gregoire de Nazianze (Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ).
» 10. Patronage de S. Joseph.
» 28. Ascension. (Τῆς Ἀναλήψεως).

Ἀρμενικαί

Μαΐου 22. Χαμπαρτσούν. (Τῆς Ἀναλήψεως).

Ἰουδαϊκαί

Μαΐου 23. (Σιβὰν 6—7). Σαβουήθ. (Πεντηκοστὴ = Γκιουλ-βαϊράμι). Ἑορτὴ διήμερος, νηστεία.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Τὸ βασκαίνειν.

Τὸ βασκαίνειν, πρόληψις κοινὴ τοῖς Ἀσιανοῖς καὶ τοῖς χριστιανοῖς τῆς Μεσογείου, ἀλεξητήρια ἔχει ποικίλα: λίθον κυανοῦν, κογχάρια, κέρας οἱονδήποτε καὶ ἐξαιρέτως τὸ σκόρδον καὶ τὸ ἔμπτυσμα. Ἐπήνεσας τὴν καλλονὴν τοῦ παιδός; «*Φτύστο!*» σοὶ λέγει ἡ κόσμου τινὸς εὐμοιροῦσα μήτηρ.— «Σκόρδα 'στὰ 'μάτια σου», λέγει ἡ ἀγροῖκος.—Τί καλὰ ποῦ στέκεις! νὰ μὴν ἀβασκανθῇς! ἔλα νὰ σὲ φτύσω», λέγει ὁ κοινὸς ἄνθρωπος, καὶ ἐμπτύει σε . . . καλοκἀγάθως. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἡ τρὶς ἐμπτύουσα τὸν σατανᾶν, παρέχει στήριγμα τῆς προλήψεως ταύτης διὰ τῶν ἰαματικῶν τῆς βασκανίας εὐχῶν, ἀφ' ὧν ὠφελεῖται μὲν ὁ κερδαλεόφρων παππᾶς, τυφλοῦται δ' ὁ λαός.

★

Διάλογος

— Καλῶς ἐκόπιασες. Πῶς σοῦ βάσταξ' ἡ καρδιὰ ν' ἀφήσῃς τὸ χωριό σου;

— Μὴν ἐρωτᾷς. Ἐλογάριαζα κ' ἐγώ, ὅπως πολλοί, ὅτι ἠμπορεῖ κανείς, χωρὶς κρῖμα, νὰ κλέψῃ τὸν κλέφτην καὶ νὰ γελάσῃ τὸν ψεύστην. Ἐπῆγα λοιπὸν εἰς ἐκείνους ποῦ δανείζουν μὲ ξένα γρόσια, ἐσούφρωσα δέκα ὁμολογίας καὶ ποτὲ δὲν μὲ πιάσανε. Ἄλλη μιὰ φορὰ μὲ 'πονοῦσε ἡ σαγωνιά μου. Βρίσκω 'στὸ δρόμον ἕνα πρωτοψεύστη ὀδοντοϊατρό, σὰν πῶς εἶνε ὅλοι τους, μὲ τηράει καλὰ καὶ μὲ λέγει:

— Ἔλα σ' ἐμένα νά σε γιατρέψω· σοῦ βγάλλω τὸ δόντι καὶ περνᾷ τὸ κακό.

— Ἄμ δὲν 'μπορεῖς δὰ τοῦ λέγω.

— Ὡρέ, 'μπορῶ! μοῦ λέγει.

— Βάνω κάτω στοίχημα 100 φράγκα, ποῦ δὲν 'μπορεῖς.

— Βάνω ἐγὼ 200 ποῦ 'μπορῶ, μοῦ λέγει.

— Καλά, τοῦ λέγω, πᾶμε γιὰ 200 μὰ θὰ πάρουμε μάρτυρας.

Ἔτσι λοιπὸν πᾶμε 'στοῦ ὀδοντοϊατροῦ. Μὲ καθίζει σ' ἕνα μεγάλο θρόνο, πέρνει τὴν ὀδοντάγρα του καὶ μοῦ λέγει:

— Ἄνοιξε καλὰ τὸ στόμα σου.

— Γιά, τοῦ λέγω κι' ἀνοίγω στόμα σὰν τοῦ φούρνου.

— Τί εἶνε τοῦτο φωνάζει.

— Νά, ἐκέρδησα τὸ στοίχημα· αὐτὸ εἶνε.

— Ἄμ ἐσὺ δὲν ἔχεις δόντια!

— Αἴ, ἐσὺ τώρα τὸ μαθαίνεις κι' ἐγὼ τὸ ξέρω τριάντα χρόνια πρίν.

★

Αἱ δεισιδαιμονίαι τῶν γυναικῶν μας.

— Ἐθραύσθη τὸ κάτοπτρόν σου; Σοὶ προλέγεται θάνατος.

— Ἐχύθη ἔλαιον ἐπὶ τοῦ σανιδώματος; Κάκιστος οἰωνός.

— Ὠρύεται κύων πρὸ τῆς θύρας σου; ἢ Στενάζει γλαὺξ ἐπὶ τῆς στέγης σου; Θάνατος ἐν τῷ οἴκῳ σου.

— Ἐφώνησεν ὄρνις ὡς ἀλέκτωρ; Φόνευσον αὐτὴν παραχρῆμα, ἵνα προλάβῃς καταστροφὴν βεβαίαν.

★

Ὁ ἔρως εἶναι ἰατρός, ἐνίοτε ὅμως καὶ δολοφόνος.

ΙΟΥΝΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 30. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 15, ἡ νὺξ ὥρας 9.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν ΚΑΡΚΙΝΟΝ

Ὀθωμανικὸς ΧΑΖΙΡΑΝ

حزيران

Γρηγοριανὸς JUIN

Ἀραβικὸς ΔΖΕΜΑΖΙ-ΟΥΛ-ΑΧΗΡ

جمازى الاخر

Ἔχων ἡμέρας 29, ἄρχεται τῇ 17.

Ἰουδαϊκὸς ΤΑΜΟΥΖ

Ἔχων ἡμέρας 29, ἄρχεται τῇ 17.

Σ	Γ	Ι		
15	14	1	*Κ*	☩ **ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ** —*Ἰουστίνε*
16	15	2	*Δ*	**ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ**
17	16	3	*Τ*	*Λουκιλλιανοῦ μάρτυρος*
18	17	4	*Τ*	*Μητροφάνους ἀρχιεπ. Κ/πόλεως*
19	18	5	*Π*	*Δωροθέου ἱερομ. ἐπισκ. Τύρου*
20	19	6	*Π*	*Ἰλαρίωνος ὁσίου τοῦ Νέου*
21	20	7	*Σ*	*Θεοδώρου ἐπισκ. Ἀγκύρας*
22	21	8	*Κ*	☪ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΝΤΩΝ
23	2	9	*Δ*	*Κυρίλλου (Ἀρχ ἡΤεσ.τῶν Ἁγ. Ἀπ.)*
24	23	10	*Τ*	*Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης μ.*
25	24	11	*Τ*	*Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα ἀπ.*
26	25	12	*Π*	*Ὀνουφρίου καὶ Πέτρου ὁσίων*
27	26	13	*Π*	*Ἀκυλίνης μάρτυρος*
28	27	14	*Σ*	*Ἑλισσαίε προφ.— Μεθοδίε Κ/λεως*
29	28	15	*Κ*	● *Ἀμὼς τοῦ προφ.— Ἱερωνύμου*
30	29	16	*Δ*	*Τύχωνος ἐπισκ. Ἀμαθοῦντος*
1	30	17	*Τ*	*Μανουήλ, Σαβὲλ καὶ Ἰσαύρου μ.*
2	1	18	*Τ*	*Λεοντίου μάρτυρος—Θεοδούλου*
3	2	19	*Π*	*Ἰούδα τοῦ ἀποστ.- Παισίε τοῦ Μ.*
4	3	20	*Π*	*Μεθοδίου ἱερομ. ἐπισκ. Πατάρων*
5	4	21	*Σ*	*Ἰουλιανοῦ μάρτυρ. τοῦ Ταρσέως*
6	5	22	*Κ*	*Εὐσεβίου ἱερομ. ἐπισκ. Σαμοσάτων*
7	6	23	*Δ*	☽ *Ἀγριππίνης καὶ Ἀριστοκλέους*
8	7	24	*Τ*	*Τὸ γενέθλιον Ἰωάνν. τοῦ Προδρόμε*
9	8	25	*Τ*	*Φεβρωνίας ὁσιομάρτυρος*
10	9	26	*Π*	*Δαβὶδ ὁσίου τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ*
11	10	27	*Π*	*Σαμψὼν ὁσίου τοῦ Ξενοδόχου*
12	11	28	*Σ*	*Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψ. Κύρε καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀναργύρων μ.*
13	12	29	*Κ*	ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΤΩΝ ΚΟΡΥΦΑΙΩΝ ΑΠΟΣΤ.
14	13	30	*Δ*	☾ Η ΣΥΝΑΞΙΣ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Δυτικαὶ Λατινικαί

Juin 7. Pentequôte. (Τῆς Πεντηκοστῆς).
» 10-12 et 13 Quatre temps. (Νηστεία τοῦ Θέρους).
» 13. S. Antoine de P. (Τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου).
» 14. Trinité. (Τῆς ἁγ. Τριάδος).
» 18. Corpus Domini. (Τῆς ἁγίας Δωρεᾶς).
» 21. Fête du s. Sacrement
» 24. Nativité de s Jean Baptiste. (Ἡ γέννησις τοῦ Προδρόμου).
» 29. Sts Pierre et Paul, Apôtres. (Τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου).

Ἀρμενικαί

Ἰουνίου 1. Χοκκεκαλοὺστ Πεντεκοστέ. (Τῆς Πεντηκοστῆς)
» 23—27. Νηστεία 5 ἡμερῶν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ
» 28. Κιρκὸρ Λουσαβορίτς. (Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ). Ἑορτάζεται τὸ τέταρτον Σάββατον μετὰ τὴν Πεντηκοστήν.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Κατασκοπεία ἀξιωματικοῦ.

Τῷ 1807 ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων ὁ Μέγας καὶ ὁ τῆς Ρωσίας Ἀλέξανδρος ὁ Α' συνῆλθον ἀπόφασιν ἔχοντες νὰ ἀποπειραθῶσι προσέγγισιν καὶ νὰ συνεννοηθῶσι περὶ διανομῆς τῆς πολιτικῆς ἰσχύος, εἰμὴ περὶ ἐξασφαλίσεως τῆς εἰρήνης. Ὅπως δυνηθῶσι δὲ νὰ συνομιλήσωσι καὶ συζητήσωσιν ἐλευθέρως, ἡ συνέντευξις ἐγένετο ἐν πλοίῳ ἠγκυροβολημένῳ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ καὶ μακρὰν παντὸς τοίχου, διότι οἱ τοῖχοι ἔχουν αὐτιὰ κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον. Ἀμφοτέρων δὲ τῶν αὐτοκρατόρων αἱ ἀκολουθίαι ἀφέθησαν εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς συνεντεύξεως, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ παρουσιασθῇ ἀνάγκη, ὅπως προσκληθῶσιν οἱ ἀκόλουθοι, ἐκράτησαν πλησίον αὐτῶν ἕνα καὶ μόνον φρουρόν, οὐχὶ ἄλλον, διότι γαλλιστὶ ἔμελλε νὰ γείνῃ ἡ συνδιάλεξις, ἀλλὰ Κοζάκον ἄξεστον, ἐκλέξαντες τὸν ὡς ἀμαθέστατον, βαρβαρότατον καὶ ἥκιστα νοήμονα θεωρούμενον. Ὁ στρατιώτης οὗτος, νέος, φέρων τὴν στολὴν τῶν Κοζάκων τῆς Αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, ἵστατο ἀκίνητος καὶ εὐθυτενὴς ὡς ἄψυχον ἄγαλμα πρὸ τῆς θύρας τῆς μικρᾶς σκηνῆς, ἐν ᾗ τοσοῦτον σοβαρὰ συμφέροντα συνεζητοῦντο, ἡ δὲ ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος φυσιογνωμία ἐμαρτύρει, ὅτι οὐδὲ λέξιν ἐνόει ἐκ τῆς συνδιαλέξεως τῶν αὐτοκρατόρων· καὶ ὅμως ἔτεινεν οὖς προσεκτικώτατον εἰς τὰ λεγόμενα τῶν αὐτοκρατόρων. Ὁ φρουρὸς οὗτος, ὁ ὡς βάρβαρος Κοζάκος ἐκλαμβανόμενος, ἦτο Ἄγγλος ἀξιωματικός, ἐπιτυχῶς μετημφιεσμένος καὶ ὑποκρινόμενος ξένον πρόσωπον δεξιώτερον καὶ τοῦ δεινοτέρου ἠθοποιοῦ. Ὁ ἄξεστος καὶ βλὰξ ὑποτιθέμενος ἦτο νοημονέστατος καὶ τολμηρότατος ἀξιωματικός, διαδραματίζων τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πρόσωπον κατασκόπου, ἦτο ὁ συνταγματάρχης καὶ μετέπειτα στρατηγὸς σὶρ Ρόβερτ Οὐΐλσων, ὅστις καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ ὁμολογήσῃ ἀκολούθως τὸ κατόρθωμα αὐτοῦ, οὐδέποτε διανοηθεὶς νὰ ἀποκρύψῃ τὸ κινδυνῶδες ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβε μετὰ ἡρωϊκῆς φιλοπατρίας κατ' ἐκείνην τὴν ἀξιομνημόνευτον περίστασιν. Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Οὐΐλσωνος ὠτακούστει ἡ Ἀγγλία, παρακολουθοῦσα τὴν συνεννόησιν Ρωσσίας καὶ Γαλλίας, διὰ τοῦ ψευδοκοζάκου δέ, ἡλιθίου καὶ ἀγρίου τὴν ὄψιν, ὃν οὐδὲ βλέμματος ἠξίουν οἱ δύο αὐτοκράτορες, ἡ Ἀγγλία εἶχε μάθει πάντα τὰ σχέδια τῆς Γαλλίας καὶ Ρωσσίας.

*

Ἡ Παρασκευή.

Ἡ ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος Παρασκευὴ (ἐνίοτε καὶ ἡ Τρίτη, ἡ ὁποία ὅμως σήμερον ἐξηφάνισε τὴν Παρασκευήν), κηρύσσεται ἡμέρα ἀποφράς. Οὐδενὸς ἔργου τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεται ἔναρξις, οὐδεὶς ἀπέρχεται εἰς ὁδοιπορίαν, καὶ ἔτι ἔλαττον νυμφεύεται. Διατί ταῦτα πάντα;

— Διότι· εἶπέ ποτε ὁ ἀοίδιμος Ἀλέξανδρος Μαυροκορδᾶτος, «διότι πλοῖον θεμελιωθὲν ἡμέραν Παρασκευήν, καθελκυσθὲν εἰς τὴν θάλασσαν ἡμέραν Παρασκευήν, ὀνομασθὲν Παρασκευή, διοικούμενον ὑπὸ πλοιάρχου Παρασκευᾶ καὶ ἀποπλεῦσαν ἡμέραν Παρασκευήν, ἀπώλεσεν αὐτανδρον ἅμα τοῦ λιμένος ἐξελθόν.

*

Ἐὰν ὑπάρχῃ δάκρυ ἀνθρώπινον ἐξηγνισμένον τῶν παθῶν, εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχυσε φιλόστοργος πατὴρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀφωσιωμένης θυγατρός.

ISMANOGLIO

ΙΟΥΛΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 14, ἡ νὺξ ὥρας 10.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν ΛΕΟΝΤΑ

Ὀθωμανικὸς **TEMMUZ**

تموز

Γρηγοριανὸς **JUILLET**

Ἀραβικὸς **REDJEB**

رجب

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 16.

Ἰουδαϊκὸς **AB**

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 16.

Σ	Γ	Ι		
15	14	1	*T*	*Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ Ἀναργύρων*
16	15	2	*T*	*Κατάθ. τῆς τ. Ἐσθῆτος ἐν Βλαχέρν.*
17	16	3	*Π*	*Ἰακίνθου μ.-Ἀνατολίου Κ/λεως*
18	17	4	*Π*	*Ἀνδρέου ἐπ. Κρήτης Ἱεροσολυμίτ.*
19	18	5	*Σ*	*Ἀθανασίᾳ τοῦ ἐν Ἄθῳ-Λαμπαδοῦ*
20	19	6	*K*	*Σισώη ὁσ. τοῦ Μεγάλου*
21	20	7	*Δ*	*Κυριακῆς μεγαλομ.-Εὐαγγέλ.*
22	21	8	*T*	*Προκοπίου μεγαλομάρτυρος*
23	22	9	*T*	*Παγκρατίᾳ ἱερομ. ἐπ. Ταυρομενίας*
24	23	10	*Π*	*Τῶν ἐν Νικοπόλει 45 μαρτύρων*
25	24	11	*Π*	*Ἡ Κύρωσις Ὄρε ὑπὸ Εὐφημίας*
26	25	12	*Σ*	*Πρόκλ., Ἱλαρίᾳ καὶ Βερονίκης μ.*
27	26	13	*K*	*Τῶν ἁγίων Θεοφόρων Πατέρων*
28	27	14	*Δ*	*Ἀκύλα ἀποστ.-Ἰωσὴφ τῇ Θ/νίκης*
29	28	15	*T*	◉ *Κηρύκου καὶ Ἰουλίττης μαρτ.*
1	29	16	*T*	*Ἀθηνογένους ἱερομάρτυρος*
2	30	17	*Π*	*Μαρίνης μεγαλομάρτυρος*
3	31	18	*Π*	*Αἰμιλιανοῦ καὶ Οὐαλεντίνης μαρτ.*
4	1	19	*Σ*	*Δίου καὶ Μακρίνης τῶν ὁσίων*
5	2	20	*K*	*Ἡλιοὺ προφ. τοῦ Θεσβίτου*
6	3	21	*Δ*	*Συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ*
7	4	22	*T*	*Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς*
8	5	23	*T*	☽ *Φωκᾶ ἱερομ.-Ἰεζεκιὴλ προφήτ.*
9	6	24	*Π*	*Χρηστίνης μεγαλομάρτυρος*
10	7	25	*Π*	*Κοίμησις ἁγίας Ἄννης*
11	8	26	*Σ*	*Ἑρμολάου ἱερομ.— Παρασκευῆς*
12	9	27	*K*	*Παντελεήμονος τοῦ ἰαματικοῦ*
13	10	28	*Δ*	*Προχόρου, Νικάνορος, Τίμονος ἀπ.*
14	11	29	*T*	*Καλλινίκου καὶ Θεοδότης μαρτ.*
15	12	30	*T*	☾ *Σίλα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἑκ τῶν Ο'*
16	13	31	*Π*	*Εὐδοκίμου τοῦ Δικαίου*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Ὀθωμανικαί

Ρεδζέπ 3. Λεϊλέϊ ραγαΐπ. (Νὺξ τῆς συλλήψεως τοῦ Προφήτου).

Δυτικαὶ Λατινικαί

Juillet 2. *Visitation de la S. V.* (Ἡ ἐπίσκεψις τῆς Θεοτόκου).
» 16. Notre Dame du Mont-Carmel.
» 26. Ste Anne, mère de la S. V (Γῆς ἁγίας Ἄννης).
» 31. S. Ignace de Loyola. (Ἰγνατίου τοῦ Λουϊόλα, ἱδρυτοῦ τοῦ Τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν).

Ἀρμενικαί

Ἰουλίου 14—19. Νηστεία ἑξαήμερος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως.
» 20. Βαρταβάρ. (Τῆς Μεταμορφώσεως). Ἑορτάζεται τὴν ἑβδόμην Κυριακὴν ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς).
» 21. Μερολότς. (Τῶν Κεκοιμημένων).

Ἰουδαϊκαί

Ἰουλίου 24. (Ἅβ 9). Τισαμπεάβ. (Καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ=Καρᾶ-Βαϊράμ). Νηστεία-

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Νεκρικὸς διάλογος

— Ἀμ' ἐσύ, πάτερ Λαυρέντιε; Σὺ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ πῶς ἔκαμες κ' ἦλθες 'στὴν κόλασι;

— Ἐγώ, ὡς γνωστόν, ἤμην ἱεροκῆρυξ ἐν Ρώμῃ, ὅτε ἐν ἔτει 1870 συνήχθη ἡ μεγάλη ἱερὰ Σύνοδος. Ἡ ψυχή μου ἐθλίβετο καὶ ἐσπάραττεν ἡ καρδία μου, ὅτε ἔβλεπον ἱεράρχας παντοίους καὶ παντοδαπούς, ὑπερηφάνους ὡς σατράπας, κενοδόξους, κακεντρεχεῖς, κούφους, κενοὺς τῷ πνεύματι καὶ σκιρρώδεις τῇ καρδίᾳ. Ἐν μιᾷ τῶν ἑορτῶν, καθ' ἣν οἱ πάντες οὗτοι ἅγιοι συνέρρευσαν ἐν Σιξτίνῳ καπέλλα, ἔνθα οἱ *οὐδέτεροι* ψάλται ᾄδουσι παρθενικῇ τῇ φωνῇ καὶ ἔνθα ἐκήρυξα ἐγὼ ἀπ' ἄμβωνος, ἀδημονήσας διὰ τὴν τοιαύτην ὑπεροψίαν ἐκείνων, ὧν ἡ πρωτίστη ἀρετὴ ὤφειλεν εἶναι ἡ ταπεινότης, εἶπον:

« Τέσσαρα εἴδη ὑπάρχουσι τυφομανίας. Ὡς πρὸς τὴν καταγωγήν, τὸν πλοῦτον, τὴν καλλονὴν καὶ τὴν εὐφυΐαν. Ὡς πρὸς τὴν καταγωγήν;... οἱ πλεῖστοι ἡμῶν ἐκπορευόμεθα ἐκ τοῦ κοινοῦ λαοῦ, καί τινες ἐκ γονέων ἠθικῶς χρεωκόπων. Ὡς πρὸς τὸν πλοῦτον;...· πάντες ἐσμὲν ἐπαῖται ζῶντες ἐκ τοῦ ἱδρῶτος τῶν ἄλλων. Ὡς πρὸς τὴν καλλονήν;....· μόνον αἱ μητέρες ἡμῶν εὗρον ἐν ἡμῖν ἴχνη κάλλους. Ὡς πρὸς τὴν εὐφυΐαν;... ὁ τύφος ἡμῶν ἀδικαιολόγητος παρέχει τὸ μέτρον τῆς ἡμετέρας βλακίας.

— Κάτω! κάτω τοῦ ἄμβωνος ὁ ἀσεβής! ἐκραύγασαν μιᾷ τῇ φωνῇ οἱ ὅσιοι πάντες καί, τοσούτῳ μὲ κατεβίβασαν, ὥστε μὴ ὑπάρχειν κατώτερον, ὡς ὁρᾶτε!

★

Κατ' ἀρχὰς τὸ ποτὸν ἴσως φαίνεται γλυκύ, ἀλλ' εἰς τὸ βάθος τοῦ κυπέλλου κρύπτεται ἡ πικρία.

★

Διάλογος.

Παῦλ. Καλῶς ὥρισες, Κάρολε· πῶς τὰ 'πῆγες ἀφοῦ 'χωριστήκαμε;

Κάρ. Ὄχι πολὺ καλά.

Παῦλ. Τόσο τὸ χειρότερο.

Κάρ. Πανδρεύθηκα.

Παῦλ. Τόσο τὸ καλλίτερο.

Κάρ. Ὄχι τόσο τὸ καλλίτερο, γιατὶ πῆρα κακὴ γυναῖκα.

Παῦλ. Τόσο τὸ χειρότερο.

Κάρ. Ὄχι τόσο τὸ χειρότερο, γιατὶ εἶχε προῖκα χονδρή

Παῦλ. Τόσο τὸ καλλίτερο.

Κάρ. Ὄχι τόσο τὸ καλλίτερο, γιατὶ μὲ τὴν προῖκα ἀγόρασα πρόβατα καὶ ὅλα 'ψόφησαν.

Παῦλ. Τόσο τὸ χειρότερο.

Κάρ. Ὄχι τόσο τὸ χειρότερο, γιατὶ ἡ προβιαίς των ἐπωλήθηκαν ἀκριβώτερα ἀπὸ τὰ πρόβατα.

Παῦλ. Τόσο τὸ καλλίτερο.

Κάρ. Ὄχι τόσο τὸ καλλίτερο, γιατὶ τὸ σπίτι, ὅπου εἶχε τῆς προβιαῖς καὶ τὰ πράγματά μου, ἐκάηκε.

Παῦλ. Τόσο τὸ χειρότερο.

Κάρ. Ὄχι τόσο τὸ χειρότερο, γιατὶ καὶ ἡ γυναῖκά μου ἦτο μέσα.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 13, ἡ νὺξ ὥρας 11.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὴν ΠΑΡΘΕΝΟΝ

Ὀθωμανικὸς ΑΓΟΣΤΟΣ

اغستوس

Γρηγοριανὸς AUT

Ἀραβικὸς ΣΑΜΠΑΝ

شعبان

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 15.

Ἰουδαϊκὸς ΙΑΟΥΑ

Ἔχων ἡμέρας 29, ἄρχεται τῇ 15.

Σ	Γ	Ι		
17	14	1	Π	*Πρόοδος Σταυροῦ (Ἀρχ. ἡ νηστ.)*
18	15	2	Σ	*Ἀνακομιδὴ λ. Στεφάνου πρωτομ.*
19	16	3	Κ	*Ἰσαακίου, Δαλμάτου καὶ Φαύστου ὁσ.*
20	17	4	Δ	*Τῶν ἐν Ἐφέσῳ 7 παίδων*
21	18	5	Τ	☾ *Εὐσιγνίου καὶ Νόννας μαρτ.*
22	19	6	Τ	**Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ**
23	20	7	Π	*Δομετιανοῦ ὁσιομ.- Ναρκίσσου*
24	21	8	Π	*Αἰμιλιανοῦ ἐπισκ. - Ἰριανταφύλλου*
25	22	9	Σ	*Ματθία τοῦ ἀποστόλου*
26	23	10	Κ	*Λαυρεντίου τοῦ ἀρχιδιακ.-Ἱππολύτου*
27	24	11	Δ	*Εὔπλου τοῦ διακόνου καὶ μάρτυρος*
28	25	12	Τ	*Φωτίου καὶ Ἀνικήτου μαρτ.*
29	26	13	Τ	● *Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ*
30	27	14	Π	*Μιχαίου τοῦ προφήτου*
1	28	15	Π	**Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ**
2	29	16	Σ	*Τοῦ ἁγ. Μανδηλίου—Διομήδους μ.*
3	30	17	Κ	*Μύρωνος καὶ Στράτωνος μαρτ.*
4	31	18	Δ	*Φλώρου καὶ Λαύρου μαρτύρων*
5	1	19	Τ	*Ἀνδρέου μάρτ. τοῦ Στρατηλάτου*
6	2	20	Τ	*Σαμουὴλ τοῦ προφήτου*
7	3	21	Π	☽ *Θαδδαίου ἀποστ.—Βάσσης μ.*
8	4	22	Π	*Ἀγαθονίκου μάρτυρος*
9	5	23	Σ	*Λούππου μ.— Εἰρηναίου ἱερομ.*
10	6	24	Κ	*Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος*
11	7	25	Δ	*Βαρθολομαίου καὶ Τίτου ἀποστ.*
12	8	26	Τ	*Ἀδριανοῦ καὶ Ναθαλίας μαρτύρ.*
13	9	27	Τ	*Ποιμένος ὁσ.—Λιβερίου π. Ῥώμης*
14	10	28	Π	♋ *Μωϋσέως ὁσ. τοῦ Αἰθίοπος*
15	11	29	Π	*Ἀποτομὴ κεφ. Προδρόμου (νηστ.)*
16	12	30	Σ	*Ἀλεξάνδρου ἀρχιεπ. Κων/πόλεως*
17	13	31	Κ	*Κατάθεσις Τιμ. Ζώνης τῆς Θεοτόκου*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Ὀθωμανικαί

Ρεδζέπ 27. (Αὐγ. 11). Λεϊλὲ-ι-μιραὰτζ-ουν-νεμπί. (Νὺξ τῆς ἀναλήψ. τοῦ Προφήτου).
Σαμπάν 15. (» 29). Λεϊλέ-ι-μπεράτ. (Νὺξ τῆς ἐμφαν. τοῦ Ἀγγέλου εἰς τὸν Προφ.).

Δυτικαὶ Λατινικαί

Août 6. Transfiguration de N S (Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος).
» 15. Assomption de la S. V (Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου).
» 23. Saint Cœur de Marie.
» 25. St Louis IX. roi. (Τοῦ ἁγίου Λουδοβίκου).
» 29. Décollation de S Jean Baptiste. (Ἡ ἀποτομὴ τῆς κεφ. τοῦ Προδρόμου).

Ἀρμενικαί

Αὐγούστου 11—16. Νηστεία ἑξαήμερος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.
» 17. Βεραποχούμουν Σοὺρπ Ἀστφατζαζνίν. (Ἡ κοίμησις τῆς Θεοτόκου). Τὴν ἑορτὴν ταύτην ἑορτάζει ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία μετὰ τῆς Ἡμετέρας ἐὰν ἡ 15η Αὐγούστου συμπέσῃ Κυριακῇ, ἐὰν δὲ συμπέσῃ Δευτέρᾳ, Τρίτῃ ἢ Τετάρτῃ, ἑορτάζει τὴν πρὸ τούτων Κυριακὴν καὶ ἐὰν Πέμπτῃ. Παρασκευῇ ἢ Σαββάτῳ τὴν ἀμέσως ἑπομένην Κυριακήν.
» 18. Μερολότς. (Τῶν Κεκοιμημένων).

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Τὸ μνῆμα καὶ τὸ Ῥόδον.

Τὸ μνῆμα ἐπερώτησεν ἓν ῥόδον μυροβόλον
— «Εἰς τί μεταχειρίζεσαι, ὦ ἄνθος τῶν ἐρώτων,
Τὰ δάκρυα, ἃ ἡ αὐγὴ εἰς σὲ σταλάζει πρῶτον;»
Τὸ ῥόδον ἀντερώτησεν — Ὦ σύ, τὸ τέλος ὅλων,
Τί γίνεται στὸ βάθος σου ὑπὸ τὸ κρύον χῶμα
Πᾶν ὅ,τι συχνὰ δέχεται τὸ ἄπληστόν σου σῶμα;»

❀

Τὸ ῥόδον ἀπεκρίνατο: — «Ὦ μνῆμα τῶν θανόντων,
Τοὺς μαργαρίτας τῆς αὐγῆς, τὴν δρόσον τῶν δακρύων
Εἰς ἄρωμα μεταποιῶ ἡδύοσμον καὶ θεῖον.
Τὸ μνῆμα ἀπεκρίνατο: —«Ὦ ἄνθος τῶν ἐρώτων,
Πᾶσαν ψυχήν, ἣν δέχομαι ὑπὸ τὸ κρύον χῶμα,
Εἰς ἄγγελον μεταποιῶ σ᾽ τῶν οὐρανῶν τὸ δῶμα.

Κατὰ Victor Hugo

ΝΙΚ. Κ. ΜΑΚΡΙΔΟΥ ΒΕΗ

⁂

Εἰς εὔμορφον νοσοκόμον.

Στοὺς πληγωμένους τί ζητᾶς, μπρὲ πονηρὴ γυναῖκα;
Πᾶς νὰ γιατρεύσῃς μιὰ πληγή, κι᾽ ἀνοίγεις ἄλλαις δέκα.

⁂

Βελόνη.

Ψιλὸς καὶ μικρὸς κ᾽ ἐλαφρὸς καὶ λιγνὸς
Τὸν κόσμον ἐνδύω καὶ εἶμαι γυμνός,
Τὴν μύτην μου χώνω εἰς τρύπ᾽ ἀπαλήν,
Μονόφθαλμον ἔχω χρυσῆν κεφαλήν.
Ἂν ὅμως ὀπίσω δὲν σέρνω μαλλιά,
Τὴν τρύπα περνῶντας δὲν κάνω δουλειά.
Ὠφέλιμος εἶμαι δὲν κάνω κακὸν
Κ᾽ εἰς χεῖρας σαλεύω πολλῶν γυναικῶν.

ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 30. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 12, ἡ νὺξ ὥρας 12.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν ΖΥΓΟΝ

Ὀθωμανικὸς **ΕΪΛΟΥΛ**

ايلول

Γρηγοριανὸς **SEPTEMBRE**

Ἀραβικὸς **RAMAZAN**

رمضان

Ἔχων ἡμέρας, 29, ἄρχεται τῇ 14.

Ἰουδαϊκὸς **ΤΙΣΘΡΙ**

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 13.

Σ	Γ	Ι		
18	14	1	Δ	*Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου — Εὐανθίας μ.*
19	15	2	Τ	*Μάμαντος μ.-Ἰωάννα τῆ Νηστευτῆ*
20	16	3	Τ	*Ἀνθίμου ἱερομ.— Θεοκτίστου ὁσ.*
21	17	4	Π	*Βαβύλα ἐπισκ.— Μωϋσέως πρ.*
22	18	5	Π	*Ζαχαρίου τοῦ προφήτου*
23	19	6	Σ	*Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἐν Κολοσσαῖς θαύματος τοῦ ἀρχιστρ. Μιχαήλ*
24	20	7	Κ	*Σώζοντος μάρτυρος*
25	21	8	Δ	**ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ**
26	22	9	Τ	*Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης τῶν Θεοπατ.*
27	23	10	Τ	*Μηνοδώρας, Μητροδ., Νυμφοδώρ.*
28	24	11	Π	*Θεοδώρας ὁσ.— Εὐσταθίας μ.*
29	25	12	Π	*Αὐτονόμου ἱερομάρτυρος*
30	26	13	Σ	*Κορνηλίᾳ ἱερομ. τοῦ Ἑκατοντάρχ*
1	27	14	Κ	**Η ΥΨΩΣΙΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ**
2	28	15	Δ	*Νικήτα μάρτ.—Φιλοθέου ὁσίου*
3	29	16	Τ	*Εὐφημίας μεγαλομ.τῆςΠανευφήμε*
4	30	17	Τ	*Σοφίας μ. καὶ τῶν 3 αὐτῆς θυγατ.*
5	1	18	Π	*Εὐμενίου ἐπ. Γορτύνης—Ἀριάδνης*
6	2	19	Π	*Τροφίμε, Σαββατίδ, Δορυμέδοντος*
7	3	20	Σ	*Εὐσταθίου μεγαλομάρτυρος*
8	4	21	Κ	*Κοδράτου ἀποστ.-Ἰωνᾶ προφ.*
9	5	22	Δ	*Φωκᾶ ἱερομ. ἐπισκόπου Σινώπης*
10	6	23	Τ	*Σύλληψις Προδρόμε — Πολυξένης*
11	7	24	Τ	*Θέκλης τῆς πρωτομάρτυρος*
12	8	25	Π	*Εὐφροσύνης τῆς ὁσιας*
13	9	26	Π	*Ἡ Μετάστασις Ἰωάν.τῆ Θεολόγε*
14	10	27	Σ	*Καλλιστράτου μ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ*
15	11	28	Κ	*Χαρίτωνος ὁμολογ.-Βαρουχ προφ.*
16	12	29	Δ	*Κυριακοῦ τοῦ Ἀναχωρητοῦ*
17	13	30	Τ	*Γρηγορίου ἱερομ. τοῦ Φωτιστοῦ*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Ὀθωμανικαί

Ραμαζάν 1. (Σεπτεμβρ. 14). Ἀρχὴ τοῦ μηνὸς Ραμαζάν, (τοῦ μηνὸς τῆς νηστείας).
» 15. (» 28). Χιρκά-ι-σερίφ. (Ἡ προσκύνησις τοῦ ἱεροῦ Μανδύου).

Δυτικαὶ Λατινικαί

Septembre 8. Nativité de la S. V. (Ἡ Γέννησις τῆς Θεοτόκου).
» 14. Exaltation de la Ste Croix. (Ἡ Ὕψωσις τοῦ Τιμιου Σταυροῦ).
» 16, 18 et 19 Quatre Temps (Ἡ νηστεία τοῦ Φθινοπώρου).
» 29. S. Michel Archange. (Μιχαὴλ τοῦ Ἀρχαγγέλου).

Ἀρμενικαί

Σεπτεμβρίου 8. Τζουνοὺντ Σοὺρπ Ἀστφατζαζνίν. (Ἡ Γέννησις τῆς Θεοτόκου).
» 8—13. Νηστεία ἑξαήμερος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.
» 14. Χὰτς-Βεράτς. (Ἡ Ὕψ. τοῦ Σταυροῦ). Ἑορτ. ὡς ἡ Κοίμ. Θεοτ.
» 15. Μερολότς. (Τῶν κεκοιμημένων).
» 24—29. Νηστεία ἑξαήμερος ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ Σταυροῦ.
» 30. Βαρακὰ-Χάτς. (Ἡ ἐν Βαρὰκ ἐμφ. τοῦ Σταυρ.). Ἑορτ. 15 ἡμ. [μετὰ τὴν Ὕψ.

Ἰουδαϊκαί

Σεπτεμβρίου 13. (1 Τισθρί). Ρὼς-Ὡσανά. (Ν. ἔτ. 5669 ἀπὸ κτίσ. κόσμ.) Ἑορτ. 2μερος
» 22. (9 »). Γιὼμ-Κιπούρ. (Ἐξιλασμὸς=Τσουρὰπ Βαϊράμ. Νηστεία
» 27. (14 »). Σουκώθ. (Σκηνοπηγία=Καμὶς Βαϊράμ. Ἑορτ. 9ήμερος

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ἡ ἀμάθεια εἶνε κατάρα τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ ἐπιστήμη εἶνε πτέρυξ, δι' ἧς ἱπτάμεθα μέχρι τοῦ οὐρανοῦ.

★

Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ ρόδον ἄνευ ἀκανθῶν, οὐδὲ ἀγάπη ἄνευ ἀντιζήλου.

★

Πώλει τὸν κῆπον τοῦ πατρός σου, ἵνα μίαν μόνην καρδίαν ἀγοράσῃς. Ἂν δὲν ἔχῃς ξύλα, καῦσον τὰ τοῦ οἴκου σου, ὅπως παρασκευάσῃς δεῖπνον διὰ τὸν φίλον σου. Εὐεργέτει τοὺς ἐχθρούς σου καὶ φιλοδώρει αὐτούς. Μὴ ἀπείλει τὸν ὑλακτοῦντα κύνα, ἀλλὰ ῥίπτε αὐτῷ τεμάχιον ἄρτου.

★

Τὸ δωρεὰν λαμβανόμενον ὄξος φαίνεται ἡμῖν γλυκύτερον τοῦ μέλιτος.

★

Ὁ λόγος ὁμοιάζει πρὸς βέλος. Ὅπως αὐτὸ ἅπαξ ριφθὲν δὲν ἐπιστρέφει εἰς τὴν χορδὴν τοῦ τόξου, οὕτω καὶ ὁ λόγος ἅπαξ προφερθεὶς δὲν ἐπανέρχεται πλέον εἰς τὰ χείλη.

★

Βίος μοναστοῦ ὁδηγὸς πλανωμένων.

★

Μὴ κλωτσᾷς τὰ γονικά σου
θὰ τὸ βρῇς ἀπ' τὰ παιδιά σου.

★

Ὡραῖον πρόσωπον γυναικὸς φέρει τὴν προῖκα μεθ' ἑαυτοῦ ἀπὸ τὴν ὥραν τῆς γεννήσεώς του.

★

Ὁ γάμος ὑπῆρξε πάντοτε ἡ τέφρα τοῦ ἔρωτος.

★

Τ' ἀδιάντροπο τὸ πρόσωπο ζευγάρι βώδι' ἀξίζει.

★

Πρόσεχε μὴ προσεταιρισθῇς ἀμαθῆ ἄνθρωπον, διότι ἂν εἶσαι σοφὸς θὰ ἀποκτηνωθῇς, ἂν δὲ ἀμαθής, ἡ μωρία σου θὰ προσλάβῃ νέαν ἐπίτασιν.

★

Αἱ γυναῖκες αἱ δυστυχῶς μετὰ τρυφερᾶς καρδίας γεννηθεῖσαι ὀφείλουσι ν' ἀποφεύγωσι τὴν σχέσιν καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον ἀδιαφόρων εἰς αὐτὰς ἀνδρῶν, διότι τὰ πάντα δι' αὐτὰς εἶνε κινδυνώδη.

★

Ἡ τοῦ ἀχαρίστου καρδία ὁμοιάζει ἀμμώδη ἔρημον, ἥτις ἀπλήστως πίνει τὴν οὐρανόθεν πίπτουσαν ζωογόνον βροχὴν χωρὶς νὰ παράγῃ οὐδέν.

SISMANOGLIO MEGARON

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Εχει ἡμέρας 31. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 11, ἡ νὺξ ὥρας 13.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν **ΣΚΟΡΠΙΟΝ**

Ὀθωμανικὸς ΤΕΣΡΙΝ-Ι-ΕΒΒΕΛ

تشرين اول

Γρηγοριανὸς OCTOBRE

Ἀραβικὸς ΣΕΒΒΑΛ

شوال

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 13.

Ἰουδαϊκὸς ΕΣΒΑΝ

Εχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 13.

Σ	Γ	Ι		
18	14	1	*Τ*	*Ἀνανίου ἀπ.-Ῥωμανοῦ τῆ μελῳδοῦ*
19	15	2	*Π*	*Κυπριανοῦ ἱερομ.— Ἰουστίνης μ.*
20	16	3	*Π*	*Διονυσίου ἱερομ.τοῦ Ἀρεοπαγίτου*
21	17	4	*Σ*	*Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν*
22	18	5	*Κ*	*Χαριτίνης μάρτυρος*
23	19	6	*Δ*	*Θωμᾶ τοῦ ἀποστόλου*
24	20	7	*Τ*	*Σεργίου καὶ Βάκχου μ.-Πολυχρονίου*
25	21	8	*Τ*	*Πελαγίας τῆς ὁσίας*
26	22	9	*Π*	*Ἰακώβου Ἀλφαίου τοῦ ἀποστόλου*
27	23	10	*Π*	*Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας μαρτ.*
28	24	11	*Σ*	*Φιλίππου ἀποστ.— Θεοφάνους ὁσ.*
29	25	12	*Κ*	● *Τῶν ἁγ. 350 Θ. Πατ.- Ἀνδρονίκου*
1	26	13	*Δ*	*Κάρπου, Ἀγαθοδώρου, Ἀγαθονίκης μ.*
2	27	14	*Τ*	*Ναζαρίου, Γερβασίου μ.- Κοσμᾶ μελ.*
3	28	15	*Τ*	*Λουκιανοῦ μάρτυρος*
4	29	16	*Π*	*Λογγίνου μάρτ. τοῦ Ἑκατοντάρχου*
5	30	17	*Π*	*Ὡσηὲ προφήτου—Ἀνδρέου ὁσιομ.*
6	31	18	*Σ*	*Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ*
7	1	19	*Κ*	☽ *Ἰωὴλ προφ.— Οὐάρου μάρτ.*
8	2	20	*Δ*	*Ἀρτεμίου μεγαλομ.-Γερασίμου Νέου*
9	3	21	*Τ*	*Ἱλαρίωνος ὁσίου τοῦ Μεγάλου*
10	4	22	*Τ*	*Ἰῶν ἐν Ἐφέσῳ 7 παιδ. - Ἀβερκίου*
11	5	23	*Π*	*Ἰακώβου ἀποστ. τοῦ Ἀδελφοθέου*
12	6	24	*Π*	*Ἀρέθα μ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ*
13	7	25	*Σ*	*Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου μ.*
14	8	26	*Κ*	☽ *Δημητρίου μεγαλομ. τοῦ Μυροβλ.*
15	9	27	*Δ*	*Νέστορος μάρτυρος*
16	10	28	*Τ*	*Τερεντίου καὶ Νεονίλλης μαρτ.*
17	11	29	*Τ*	*Ἀναστασίας ὁσιομ.- Ἀβραμίου ὁσ.*
18	12	30	*Π*	*Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας μαρτύρ.*
19	13,31		*Π*	*Ἀριστοβούλ., Στάχυος, Ἐπιμάχου μ.*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Ὀθωμανικαί

Ραμαζάν 27. (Ὀκτωβρίου 10). Λεϊλέ-ι-ου-κάδρ. (Νὺξ τῆς δυνάμεως).
Σεββάλ 1. (» 13). Σεκὲρ-βαϊράμ.
Ὀκτωβρ. 26. Ρούζι-Κασήμ. (Φθινοπωρινὴ Τροπή, συμπίπτουσα τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Δημητρίου).

Δυτικαὶ Λατινικαί

Octobre 2. S. Anges Gardiens (Τῶν φυλάκων ἀγγέλων).
» 4. N. D. du Rosaire. Ἡ ἑορτὴ αὕτη συνέστη πρὸς ἀνάμνησιν τῶν θαυμασίων τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπιτελεσθέντων τῇ προστασίᾳ τῆς Θεοτόκου. Ἐξόχως δὲ πανηγυρίζεται καὶ ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου, λιτανευομένου διὰ μεγάλης ἐκκλησιαστικῆς πομπῆς τοῦ ἐκεῖ ἐναποτεθειμένου ἀγάλματος τῆς Θεοτόκου.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Τεμπελιά.

Δὲν ἔχω κέφι γιὰ δουλειά,
πάλι μὲ δέρνει τεμπελιά,
καὶ κάθουμαι ᾽στὸ στρῶμα.
Βρίσκω τὸ σῶμά μου βαρὺ
καὶ ὅλ᾽ ἡ γῆ δὲν μὲ χωρεῖ
κι᾽ ὁ οὐρανὸς ἀκόμα.

Κακὰ νομίζω τὰ καλὰ
καὶ βλέπω μιὰ ᾽στὰ χαμηλὰ
καὶ μιὰ κητῶ ἀπάνω...
Σ᾽ αὐτὸν τὸν κόσμο τὸν χαζὸ
ἂς ἠμποροῦσα νὰ μὴν ζῶ,
μά... δίχως ν᾽ ἀποθάνω.

Γ. ΣΟΥΡΗ

*

Ἡ κρίσις μου.

Τὰ ᾽μάτια καὶ τὰ μάγουλα
᾽μαλώναν μεταξύ τους
καὶ γιὰ νὰ παύσ᾽ ἡ γλῶσσά τους
μ᾽ ἐκάλεσαν κριτή τους.

Ἑπτὰ φοραὶς τὰ ᾽φίλησα,
ἑπτά, γιὰ νὰ μὴν σφάλλω,
δὲν ἠῦρα νοστιμότερο
τὸ ἕν ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Κανένα δὲν ἐνίκησε,
τὰ χείλη θὰ ᾽νικοῦσαν,
ἀλλὰ τὰ κατεργάρικα
᾽σιωποῦσαν, δὲν ᾽μιλοῦσαν...

ΑΧΙΛ. ΚΑΡΑΒΙΑ

*

Ὁ ὅρκος σου.

Καλὰ καλὰ δὲν συλλογίσθηκες
Πῶς ὁ θυμὸς πολὺ δὲν μένει
Κ᾽εἶπες καὶ ᾽ς τὴ ζωή μου ὡρκίσθηκες
Νᾶσαι γιὰ πάντα θυμωμένη.

Μετάνοιωσες καὶ δὲν ᾽μπορεῖς,
Θέλεις, ζητᾷς νὰ μοῦ ᾽μιλήσῃς,
Μὰ εἶν᾽ ὁ ὅρκος σου βαρὺς
Καὶ τρέμεις μήπως τὸν πατήσῃς.

Καλὰ καλὰ δὲν συλλογίσθηκες
Πῶς ὁ θυμὸς πολὺ δὲν μένει,
᾽Επῆγες ἄδικα κι᾽ ὡρκίσθηκες
Καὶ τώρα βρίσκεσαι δεμένη.

᾽Ελα καὶ μὴν καρδιοχτυπᾷς,
Πάρε τὸν ὅρκο πάλι ᾽πίσω,
᾽Αν ζῶ χωρὶς νὰ μ᾽ ἀγαπᾷς,
Τί θέλω τάχα καὶ νὰ ζήσω.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 30. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 10, ἡ νὺξ ὥρας 14.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν **ΤΟΞΟΤΗΝ**

Ὀθωμανικὸς **ΤΕΣΡΙΝ-Ι-ΣΑΝΙ**

نشرين ثانى

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 12.

Γρηγοριανὸς **NOVEMBRE**

Ἀραβικὸς **ΖΙΛΚΑΔΕ**

ذى القعده

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 12.

Ἰουδαϊκὸς **ΚΙΣΛΕΒ**

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 12.

Σ	Γ	Ι		
20	14	1	Σ	*Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ Ἀναργύρων*
21	15	2	Κ	*Ἀκινδύνου μ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ*
22	16	3	Δ	*Ἀκεψιμᾶ, Ἰωσὴφ, Ἀειθαλᾶ μ.*
23	17	4	Τ	*Ἰωαννικίου τοῦ Μεγαλο-Νικάνδρου*
24	18	5	Τ	*Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης μ.*
25	19	6	Π	*Παύλου ἀρχιεπ. Κ/πόλεως ὁμολογ.*
26	20	7	Π	*Τῶν ἐν Μελιτινῇ 33 μ.-Λαζάρου ὁσ.*
27	21	8	Σ	*Σύναξ. ἀρχιστρ. Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ*
28	22	9	Κ	*Ὀνησιφόρου καὶ Πορφυρίου μ.*
29	23	10	Δ	*Ἐράστου ἀποστ.- Ὀρέστου μ.*
30	24	11	Τ	*Μηνᾶ, Βίκτωρος καὶ Βικεντίου μ.*
1	25	12	Τ	*Ἰωάννου Ἐλεήμονος — Νείλου ὁσ.*
2	26	13	Π	*Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου*
3	27	14	Π	*Φιλίππου τοῦ ἀποστολου*
4	28	15	Σ	*Γουρία, Σαμωνᾶ, Ἀβίδου μ. (Ἀρχ. ἡ νηστεία τῶν Χριστουγέννων)*
5	29	16	Κ	*Ματθαίου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ*
6	30	17	Δ	*Γρηγορίου ἐπισκ. Νεοκαισαρείας*
7	1	18	Τ	*Πλατωνος καὶ Ῥωμανοῦ μαρτ.*
8	2	19	Τ	*Ἀβδιοὺ προφ. — Βαρλαὰμ μάρτ.*
9	3	20	Π	*Προκλη Κ/ως-Γρηγορίου Δεκαπολ.*
10	4	21	Π	**ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ**
11	5	22	Σ	*Φιλήμωνος, Ἀπφία, Ἀρχιππου ἀπ.*
12	6	23	Κ	*Ἀμφιλοχίου ἐπισκ. Ἰκονίου*
13	7	24	Δ	*Κλήμεντος καὶ Πέτρου ἱερομ.*
14	8	25	Τ	*Αἰκατερίνης μεγαλομ.-Μερκουρίου*
15	9	26	Τ	*Ἀλυπίου τοῦ Κιονίτου-Στυλιανοῦ*
16	10	27	Π	*Ἰακώβου μεγαλομ. τοῦ Πέρσου*
17	11	28	Π	*Στεφάνου τοῦ Νέου-Εἰρηνάρχου μ.*
18	12	29	Σ	*Παραμόνου καὶ Φιλουμένου μαρτ.*
19	13	30	Κ	*Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Δυτικαὶ Λατινικαί

Novembre 1. *Toussaint.* (Τῶν ἁγίων Πάντων).
» 2. Les Trépassés (Τῶν Κεκοιμημένων).
» 21. Presentation de la S Vierge (Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου).
» 29. 1er Dimanche de l'Avent.
» 30. S. André apôtre. (Ἀνδρέου τοῦ Ἀποστόλου).

Ἀρμενικαί

Νοεμβρίου 16. Ἰσναγγάτς. (Ἑορτάζεται τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν 15ην Νοεμβρ.).
» 17—22. Μπὰκ-Ἰσναγγάτς. (Νηστεία ἑξαήμερος ἀπὸ τῆς Δευτέρας μετὰ τὴν Κυριακήν, τὴν μετὰ τὴν 15ην Νοεμβρίου).
» 21. Ἰντζαΐουμουν Σοὺρπ Ἀστφατζαζνίν. (Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου).

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Παίδευσον τὸν παῖδα ἀγαθοῖς ἤθεσι καὶ τρόποις, εἶτα καὶ διδασκαλίᾳ διακόσμησον. Τί γὰρ ὄφελος, εἰ, κατὰ γραμματικοὺς κανόνας συντάττων καὶ ἑλληνίζων, ἀσυντάκτως ἔχει καὶ πολὺ τὸ σόλοικον καὶ βάναυσον ἐν τοῖς ἤθεσιν;

★

Ἡ ὁμόνοια φκιάνει σπίτια καὶ ἡ διχόνοια τὰ χαλάει.

★

Ἡ γυνὴ συγχωρεῖ μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν κακῶν πράξεων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ καλλονὴ αὐτῆς ὠθεῖ.

★

Καὶ φεύγει ἡ νεότης μας ὡς ἀστραπὴ ταχεῖα
ὡς ὥρα σταθερότητος εἰς στήθη γυναικεῖα.

★

Ὁ κόσμος ὅλος ὁμιλεῖ κατὰ τοῦ συρμοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ παύσῃ προσφέρων εἰς αὐτὸν θυσίας καθ' ἑκάστην.

★

Ὁ ἄεργος ἄνθρωπος ὁμοιάζει τὸ λυμινάζον ὕδωρ, σήπεται.

★

Ὅποιος βαστᾶ τὴν γλῶσσά του, σώζει τὴν κεφαλή του.

★

Ἡ οἰκογένεια εἶναι τὸ πρῶτον διαμορφωτικὸν σχολεῖον τῆς ἀνθρωπότητος.

★

Ἡ γυναικεία φύσις οὐδὲν χείρων τῆς τοῦ ἀνδρὸς οὖσα τυγχάνει, γνώμης δὲ καὶ ἰσχύος δεῖται.

★

Τ' ἀδέλφια, ὅταν συμπερπατοῦν, κ' ἡ γῆ τὰ καμαρόνει·
μ' ἀλήθεια, ὅταν χωρίζωνται, κ' ἡ γῆ ἀναστενάζει.

★

Δὲν διακαίομαι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τοῦ πλούτου, οὐδ' εὔχομαι νὰ πλουτήσω· τοῦτο μόνον εὔχομαι νὰ ζῷ ἐν ὀλιγαρκείᾳ ἀπηλλαγμένος κακῶν.

★

Πῶς δύνασθε νὰ ἀπαλλάξητε τὰς ὄρνιθας ἀπὸ τῶν φθειρῶν.

Ὅπως ἀπαλλάξητε τὰς ὄρνιθας ἀπὸ τῶν φθειρῶν ἀρκεῖ νὰ θέσητε εἰς τὴν διάθεσίν των, μακρὰν ὅμως τοῦ ὕδατος, πινάκιον περιέχον μῖγμα ἀποτελούμενον ἐκ 2 λιτρῶν ἀσβέστου, 7 τέφρας ξύλων, 1 ἀνθέων θείου.

Αἱ ὄρνιθες, σκαλίζουσαι ἐν τῷ μίγματι, θὰ ρίψωσι μόναι των ἐξ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σώματός των.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31. — Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 9, ἡ νὺξ ὥρας 15.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν ΑΙΓΟΚΕΡΩ

Ὀθωμανικὸς **ΚΙΑΝΟΥΝ-Ι-ΕΒΒΕΛ**

قانون اول

Γρηγοριανὸς **DECEMBRE**

Ἀραβικὸς **ΖΙΛΧΙΔΖΕ**

ذى الحجه

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 12.

Ἰουδαϊκὸς **ΤΕΒΕΤ**

Ἔχων ἡμέρας 30, ἄρχεται τῇ 12.

Σ	Γ	Ι		
20	14	1	Δ	*Ναοὺμ προφ.—Φιλαρέτου ὁσ.*
21	15	2	Τ	*Ἀβακοὺμ προφήτου*
22	16	3	Τ	*Σοφονίου προφ.-Ἀγγελικῆς νεομ.*
23	17	4	Π	*Βαρβάρας-Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ*
24	18	5	Π	*Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου-Διογένης*
25	19	6	Σ	*Νικολάου ἐπισκόπου Μύρων*
26	20	7	Κ	*Ἀμβροσίου ἐπισκ. Μεδιολάνων*
27	21	8	Δ	*Παταπίου ὁσ.—Σωσθένους ἀποστ.*
28	22	9	Τ	*Ἡ σύλληψις τῆς ἁγίας Ἄννης*
29	23	10	Τ	*Μηνᾶ, Ἑρμογένους, Εὐγράφου μ.*
30	24	11	Π	*Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου*
1	25	12	Π	*Σπυρίδωνος ἐπισκ. Τριμυθοῦντος*
2	26	13	Σ	*Εὐστρατίου μάρτ.— Λουκίας μάρ.*
3	27	14	Κ	*Τῶν Προπατόρων—Θύρσου μάρτ.*
4	28	15	Δ	*Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος*
5	29	16	Τ	*Ἀγγαίου πρ.-Θεοφανοῦς τῆς Θαυμ.*
6	30	17	Τ	*Δανιὴλ πρ.-Τῶν Παιδ.-Διονυσίου*
7	31	18	Π	*Σεβαστιανοῦ καὶ Ζωῆς μαρτ.*
8	1	19	Π	*Βονιφατίου μ.—Ἀγλαΐας ὁσ.*
9	2	20	Σ	*Ἰγνατίου ἱερομ. τοῦ Θεοφόρου*
10	3	21	Κ	*Τῶν ἀπὸ Ἀβραὰμ μέχρι Μνήστορος*
11	4	22	Δ	*Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας*
12	5	23	Τ	*Τῶν ἁγίων Δέκα μαρτύρων*
13	6	24	Τ	*Εὐγενίας ὁσιομάρτυρος*
14	7	25	Π	**Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**
15	8	26	Π	*Σύναξις τῆς Θεοτόκου - Εὐθυμίου*
16	9	27	Σ	*Στεφάνα ἀρχιδιακ. τοῦ πρωτομάρτ.*
17	10	28	Κ	*Ἰωσὴφ Μνήστ.—Τῶν ἐν Νικομ. μ.*
18	11	29	Δ	*Τῶν ἐν Βηθλεὲμ 14 χιλ. νηπίων*
19	12	30	Τ	*Ἀνυσίας ὁσιομ.τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ*
20	13	31	Τ	*Μελάνης ὁσ. Ζωτικοῦ μάρτ.*

ΞΕΝΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Δυτικαὶ Λατινικαί

Decembre 6. 2me Dimanche de l'Avent—S. Nicolas. (Τοῦ ἁγίου Νικολάου).
» 8. Immaculée Conception de la S. V. (Ἡ σύλληψις τῆς Παρθένου).
» 16, 18, et 19. Quatre-temps. (Νηστεία τοῦ χειμῶνος). Ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα Quatre-temps νηστεία, ὡς ἡ ὀνομασία αὐτῆς δηλοῖ, γίνεται τετράκις τοῦ ἔτους ἐν ἑκάστῃ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ἐποχῶν, διαρκοῦσα τρεῖς ἡμέρας. Ἄρχεται δὲ πάντοτε ἀπὸ ἡμέρας Τετάρτης: ἡ τοῦ ἔαρος τῇ β΄ ἑβδομάδι τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ τοῦ θέρους τῇ ἑβδομάδι τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ τοῦ φθινοπώρου τῇ γ΄ ἑβδομάδι τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἡ τοῦ χειμῶνος τῇ γ΄ ἑβδομάδι τοῦ Δεκεμβρίου.
» 25. Noël. (Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ).
» 26. S. Etienne (Τοῦ ἁγίου Στεφάνου).

Ἀρμενικαί

Δεκεμβρίου 9. Χηγουτιοὺν-Σοὺρπ-Ἀστφατζαζνίν. (Ἡ Σύλληψ. τῆς ἁγ. Ἄννης).
» 8—13. Μπὰκ-Ἁγκωπά. (Νηστεία ἑξαήμερος).
» 14. Σοὺρπ-Ἁγκώπ. (Τοῦ ἁγίου Ἰακώβου).

Ἰουδαϊκαί

Δεκεμβρίου 6. (Κισλὲβ 25). Χανουκά. (Τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ=Κανδὴλ-βαϊράμ).
» 21. (Τεβὲτ 10). Ταανίτ. (Ἅλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ). Νηστεία.

SISMANOGLIO

ΗΓΕΜΟΝΙΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Η ΑΝΑΡΡΗΣΙΣ
ΤΗΣ Α. Α. Μ.
ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ
ΑΒΔΟΥΛ-ΧΑΜΗΔ-ΧΑΝ Β΄
Αὐγούστου 19
(1876)

ΤΑ ΓΕΝΕΘΛΙΑ
ΤΗΣ Α. Α. Μ.
ΤΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ
ΑΒΔΟΥΛ-ΧΑΜΗΔ-ΧΑΝ Β΄
16 Σαμπὰν=30 Αὐγούστου
(1842)

	ΑΝΑΡΡΗΣΕΙΣ	ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ
Βασιλέως Ἀγγλίας *Ἐδουάρδου Ζ΄*	11/24 Ἰανουαρ. 1901.	27/9 Νοεμβρ. 1841.
Ἀντιβασιλέως Αἰγύπτου *Ἀββᾶς-Χιλμῆ Β΄*	7/19 Ἀπριλίου 1892.	2/14 Ἰουλίου 1874.
Αὐτοκρ.Αὐστροουγ. *Φραγκίσκου Ἰωσὴφ Α΄*	20/2 Δεκεμβρίου 1848.	6/18 Αὐγούστ. 1830.
Βασιλέως Βελγίου *Λεοπόλδου Β΄*.....	28/10 » 1865.	28/9 Ἀπριλ. 1835.
Ἡγεμόνος Βουλγαρίας *Φερδινάνδου Α΄*..	25/7 Ἰουλίου 1887.	14/26 Φεβρ. 1861.
Προέδρου Γαλλικῆς Δημοκρατίας *Φαλιέρ*	5/18 Φεβρουαρ. 1906.	24/5 Νοεμβρ. 1841.
Αὐτοκράτορος Γερμανίας *Γουλιέλμου Β΄*	3/15 Ἰουνίου 1888.	15 27 Ἰανναρ. 1859.
Βασιλέως Δανίας *Φρειδερίκου*.....	17/30 Ἰανουαρ. 1906.	22/3 Ἰουνίου. 1843.
Βασιλέως Ἑλλάδος *Γεωργίου Α΄*.....	25/6 Ἰουνίου 1863.	12/24 Δεκεμβ. 1845.
Προέδρου Ἡνωμ. Πολιτειῶν *Ροῦζβελτ*..	1/14 Σεπτεμβρ. 1901.	15 27 Ὀκτωβ. 1858.
Αὐτοκράτορος Ἰαπωνίας *Μουτσοχίτο*...	31/12 Φεβρουαρ. 1867.	22 3 Νοεμβρ. 1852.
Βασιλ. Ἰταλίας *Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ Γ΄*	16 29 Ἰουλίου 1900.	30/11 » 1869.
Βασιλέως Ἱσπανίας *Ἀλφόνσου ΙΓ΄*.....	5 17 Μαΐου 1886.	5/17 Μαΐου 1886.
Ἡγεμόνος Μαυροβουνίου *Νικήτα Α΄*....	2/14 Αὐγούστου 1860.	24/6 Ὀκτωβ. 1841.
Βασιλέως Νορβηγίας *Χάκωνος*.....	5/18 Νοεμβρ. 1905.	22/3 Σεπτεμ. 1872.
Βασιλίσσης Ὁλλανδίας *Βιλελμίνης*.....	11/23 » 1890.	19/31 Αὐγ. 1880·
Σάχου Περσίας *Μεχμὲτ-ἀλῆ-Μιρζᾶ*.....	28/10 Φεβρ. 1907.	1872.
Βασιλέως Πορτογαλλίας *Καρόλου Α΄*...	7/19 Ὀκτωβρ. 1889.	16/28 Σεπτεμ. 1863.
Αὐτοκράτορος Ρωσσίας *Νικολάου Β΄*...	20/1 Νοεμβρίου 1894.	16/28 Μαΐου 1868.
Βασιλέως Ρουμανίας *Καρόλου Α΄*.....	14/26 Μαρτίου 1881.	8/20 Ἀπριλ. 1839.
Βασιλέως Σερβίας *Πέτρου Α΄*.....	3/16 Ἰουνίου 1903.	14/26 Αὐγ. 1844.
Βασιλέως Σουηδίας *Γουσταύου Ἀδόλφου*	25/8 Δεκεμβρ. 1907.	

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἢ ἄλλως ***ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία,*** διάφορον κατὰ καιροὺς λαβοῦσα ἔκτασιν ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ χρόνων, περιλαμβάνει σήμερον ὀγδοήκοντα καὶ τέσσαρας ἐν ὅλῳ Ὀρθοδόξους Μητροπόλεις, τῶν ὁποίων 43 κεῖνται ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς νομοῖς τῆς Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίας, 20 ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, 12 ἐν ταῖς τῇ Ὀθωμ. Αὐτοκρατορίᾳ ὑπαγομέναις νήσοις τῆς Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Μεσογείου, 4 ἐν τῇ Βοσνίᾳ καὶ Ἐρζεγοβίνῃ, 4 ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ καὶ 1 ἐν τῇ Ἡγεμονίᾳ τῆς Βουλγαρίας. Διοικεῖται δὲ ὑπὸ τῶν Δύο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἀνωτάτων διοικητικῶν σωμάτων, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ὧν προΐσταται ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης φέρων τὸν τίτλον Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὅστις εἶναι καὶ ὁ πρῶτος τῇ τάξει τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν.

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐκλέγεται κατὰ τοὺς Ἐθνικοὺς Κανονισμοὺς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημούντων ἀρχιερέων τοῦ οἰκουμενικοῦ κλίματος ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ διὰ πλειοψηφίας, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μεταξὺ τῶν τριῶν ὑποψηφίων, οὓς ἡ ἐπὶ τούτῳ συνερχομένη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐκλογικὴ συνέλευσις ἤθελεν ἀναδείξει διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ διὰ τοῦ μέτρου τῆς πλειοψηφίας.

Τὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συνερχομένην ἐν περιπτώσει χηρεύσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Ἐκλογικὴν Συνέλευσιν ὑπαγορεύουσιν οἱ Γενικοὶ Κανονισμοὶ ὡς ἑξῆς: Ἐν περιπτώσει χηρεύσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἡ Ἱερὰ

Σύνοδος, συνερχομένη εἰς κοινὴν συνεδρίαν μετὰ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ἐκλέγει ἕνα ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μητροπολιτῶν Τοποτηρητὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀναγνωριζόμενον ἐπισήμως καὶ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Ἀκολούθως στέλλονται πρὸς πάντας ἐν γένει τοὺς τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ ὑποκειμένους Μητροπολίτας ἐπιστολαί, προσκαλοῦσαι αὐτούς, ἵνα, ἐντὸς τὸ πολὺ τεσσαράκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν, ἐξαποστείλωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐν δελτίῳ ἐσφραγισμένῳ, ἐντὸς ἐπιστολῆς, τὴν γνώμην τῶν περὶ οὗτινος ἐκ τοῦ συνόλου τῶν Ἱεραρχῶν ἕκαστος ἐγκρίνει ἐν τῇ ἰδίᾳ συνειδήσει, ὡς φέροντος τὰ προσδιωρισμένα καὶ εἰς διαδοχὴν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἀπαιτούμενα προσόντα. Ὁμοίως καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ οἱ τυχὸν ἐν βασιλευούσῃ εὑρισκόμενοι λοιποὶ Μητροπολῖται πρὸ πέντε ἡμερῶν τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως, θέλουσι γράφει τὸ ὄνομα τῆς γνώμης των ἐν δελτίῳ, καὶ σφραγίσαντες θέλουσι καταθέτει αὐτὸ ὁμοῦ μετὰ τῶν σταλησομένων παρὰ τῶν ἔξωθεν Ἀρχιερέων.

Πρὸ πέντε ἡμερῶν τῆς προθεσμίας τῶν τεσσαράκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν, ὁ Τοποτηρητὴς προσκαλεῖ πάντας τοὺς ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ διωρισμένους νὰ παρευρίσκωνται ἐν τῇ Ἐκλογικῇ Συνελεύσει, κληρικοὺς καὶ λαϊκούς, δηλῶν ἐν ταὐτῷ καὶ τὴν ρητὴν ἡμέραν τῆς γενικῆς Συνελεύσεως, ἥτις σύγκειται ἐκ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ἐκ μὲν τῶν κληρικῶν εἰσι τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ τῶν τυχὸν ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημούντων Μητροπολιτῶν καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας, ὅστις, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχαία τάξις νὰ δίδῃ αὐτὸς τὴν τῆς Πατριαρχείας ῥάβδον, προσκαλούμενος πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως ταύτης, θέλει παρευρίσκεσθαι καὶ αὐτός. Τὰ δὲ λαϊκὰ μέλη εἰσὶ τὰ ἑξῆς: α) Τρεῖς τῶν ἐπισημοτέρων ὑπαλλήλων τοῦ Πατριαρχείου, ὁ Λογοθέτης δηλ. καὶ δύο μετ' αὐτόν. β) Τὰ μέλη τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου. γ) Τρεῖς τῶν παλαιοτέρων φερόντων πολιτικὸν βαθμὸν ἀπὸ τοῦ α΄ μέχρι τοῦ β΄, δύο ἐκ τῶν φερόντων στρατιωτικὸν βαθμὸν Μίρι-ἀλάϊ καὶ τρεῖς ἐκ τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων. δ) Ὁ διοικητὴς τῆς Σάμου, ἐὰν εὑρεθῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἢ ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ. ε) Οἱ τρεῖς ἀντιπρόσωποι τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν[1]. ς) Τέσσαρες ἐκ τῶν ἐπιστημόνων ἀνδρῶν, οἱ μᾶλλον ἐγνωσμένοι. ζ) Πέντε ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ συστήματος. η) Εἷς τῶν τραπεζιτῶν. θ) Δέκα τῶν ἐγκριτοτέρων συντεχνιῶν[2]. ι) Δύο ἐκ τῶν ἐνοριῶν Πόλεως καὶ Καταστένου καὶ ια) Εἴκοσιν

1. **Ὁποῖοι σήμερον δὲν παρευρίσκονται, καθότι ἐν ταῖς ἡγεμονίαις ἐκείναις ὑφίστανται σήμερον Αὐτοκέφαλοι Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ἡγεμονιῶν εἰς βασίλεια.**

2. **Εἰσὶ δ' αὗται αἱ ἑξῆς: ἀρτοποιῶν, ζαχρετζήδων, τοαφτζήδων, τζεβαερτζήδων, τσοχατζήδων, κρεοπωλῶν. σαράφηδων, καζαντζήδων, καπήλων, κερεστετζήδων, χαβιαράδων, καπνοπωλῶν, ἀμπατζήδων, τζαμφεστζήδων, γουναράδων, παντοπωλῶν, λεμοντζήδων, ὧν ἐκ περιτροπῆς δέκα μόνον συντεχνίαι μετέχουσι τῆς συνελεύσεως.**

ὀκτὼ ἀντιπρόσωποι λαϊκοὶ τῶν ἑξῆς ἐπαρχιῶν: Καισαρείας, Ἐφέσου, Ἡρακλείας, Κυζίκου, Νικομηδείας, Νικαίας, Χαλκηδόνος, Δέρκων, Θεσσαλονίκης, Ἀδριανουπόλεως, Ἀμασείας, Ἰωαννίνων, Προύσης, Πελαγωνείας, Βόσνης, Κρήτης, Τραπεζοῦντος, Φιλιππουπόλεως, Σερρῶν, Σμύρνης, Μιτυλήνης, Βάρνης, Χίου, Σκοπείων, Πισσιδείας, Νεοκαισαρείας (Κασταμονῆς), Ἰκονίου καὶ Ρόδου, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν ἐπαρχιῶν τούτων, πρὸς οὓς στέλλονται κατὰ τοὺς κανονισμοὺς ἐπιστολαί, ὅπως φροντίσωσι νὰ εὑρεθῇ κατὰ τὴν τακτὴν ἡμέραν τῆς Ἐκλογικῆς Συνελεύσεως ἀντιπρόσωπός των λαϊκός [1].

Οὕτω καταρτιζομένης τῆς Ἐκλογικῆς Συνελεύσεως ἀνοίγονται καὶ ἀριθμοῦνται τὰ δελτία παρὰ τοῦ γραμματέως τῆς Συνόδου καὶ δύο ἄλλων μελῶν τῆς Συνελεύσεως, καταρτίζεται δὲ ὁ κατάλογος τῶν ἐκλεξίμων ἐκ τῶν ἐν τοῖς δελτίοις λαχόντων εἴτε πολλάς, εἴτε ὀλίγας ψήφους, ὡς καὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες προτεινόμενοι ὡς ἐκλέξιμοι ἤθελον ἐγκριθῇ ὑπὸ τοῦ ἑνὸς τοὐλάχιστον τρίτου τοῦ συλλόγου τῶν ἐν τῇ Συνελεύσει κληρικῶν μελῶν. Τὸν Κατάλογον τῶν ὑποψηφίων καταρτισθέντα ὑπογράφουσι καὶ σφραγίζουσιν ἐν αὐτῇ τῇ συνελεύσει ὁ Τοποτηρητής, ἡ Σύνοδος τῶν Μητροπολιτῶν καὶ τὰ μέλη τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, διαβιβάζουσι δ' εἶτα αὐτὸν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, ἥτις, ἐξαιροῦσα οὔστινας ὡς πρὸς τὸ πολιτικὸν δὲν ἤθελε θεωρήσει ἱκανούς, εἰδοποιεῖ ἐντὸς 24 ὡρῶν διὰ τεσκερὲ τὸ Πατριαρχεῖον πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἐκλογῆς.

Συνερχομένη τότε τὸ δεύτερον ἡ Γενικὴ ἐκλογικὴ Συνέλευσις ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἀφοῦ λάβῃ γνῶσιν τῆς γνώμης τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ὑπὸ τοῦ Τοποτηρητοῦ, προβαίνει εἰς ἐκλογήν, ἐκ τῶν μὴ ἐξαιρεθέντων, τῶν τριῶν διὰ τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα ὑποψηφίων, ἀναδεικνύουσα διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ὡς εἴπομεν, καὶ διὰ τοῦ μέτρου τῆς πλειονοψηφίας τοὺς τρεῖς ὑποψηφίους, ἐξ ὧν οἱ Συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες θέλουσιν ἀναδείξει ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

Τὴν ἐκλογὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, φέροντος πάντα τὰ προσόντα τοῦ ἐκλεξίμου, ἀναγνωρίζει ἐπισήμως ἡ Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικὴ Μεγαλειότης δι' ἐπὶ τούτῳ πρὸ Αὐτῆς παρουσίας τοῦ ἐκλεγέντος, ὅστις κατόπιν διερχόμενος διὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης μεταβαίνει μετὰ τῆς συνήθους παρατάξεως εἰς τὰ

1. Οἱ Γενικοὶ κανονισμοὶ ἐν τῷ Γ' Κεφαλαίῳ ἄρθρῳ 3. «Προσωπικὸς σχηματισμὸς τῆς Ἐκλογικῆς Συνελεύσεως», παρέχουσι τὴν ἑξῆς σειρὰν τῶν 28 ἐπαρχιῶν τῶν ἀποστελλουσῶν ἀντιπροσώπους εἰς Πστριαρχικὴν Ἐκλογήν: Καισαρείας, Ἐφέσου, Ἡρακλείας, Κυζίκου, Νικομηδείας καὶ Νικαίας, Χαλκηδόνος καὶ Δέρκων, Θεσσαλονίκης, Τυρνόβου, Ἀδριανουπόλεως, Ἀμασείας, Ἰωαννίνων, Προύσης, Πελαγωνείας, Βόσνης, Κρήτης, Τραπεζοῦντος, Λαρίσσης, Φιλιππουπόλεως, Σερρῶν, Σμύρνης, Μιτυλήνης, Βάρνης, Βιδύνης, Σοφίας, Χίου, Σκοπείων, Πισσιδείας καὶ Κασταμονῆς, ἥτις σειρὰ βραδύτερον μετερρυθμίσθη ὡς ἀνωτέρω.

Πατριαρχεῖα, ὅπου ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ τελεῖται ἡ νενομισμένη τῆς ἀναρρήσεως τελετή.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης استانبول و توابعی رم پطریقی [1], ὢν ὁ Πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἐν ταὐτῷ καὶ ἐπιτετραμμένος

Η ΑΥΤΟΥ ΘΕΙΟΤΑΤΗ ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΣ Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΙΩΑΚΕΙΜ Ο Γ

τὴν ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν ἐν τῷ ὑψηλῷ Βερατίῳ διαλαμβανομένων ὑποθέσεων, κατὰ συνέπειαν προνομίων, τὰ ὁποῖα ὁ μέγας μὲν πορθητὴς Σουλ-

1. Ἰσταμπὸλ βὲ τεβαμπί-ϊ-Ρουμ-Πατρικῆ, ἤτοι ὁ Ρωμαῖος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ, εἶναι ὁ ἐπίσημος κυβερνητικὸς τίτλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

ISMANOGLIO

τὰν Μεχμὲτ ἐχορήγησεν, ἄλλοι δὲ ἔνδοξοι μεγάλοι βασιλεῖς ἐκτιμήσαντες διετήρησαν, ὁ δὲ ἤδη κραταιότατος ἡμῶν Ἄναξ εὐμενῶς ἐπεκύρωσε, καὶ ἐπειδὴ κατὰ συνέπειαν τούτου εἰς ἰδιαζούσας περιπτώσεις ὁ Πατριάρχης εἶναι τὸ μέσον τῆς Ὑψηλῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ νὰ πραγματοποιῇ τὰς ἀποφάσεις της, διὰ τοῦτο ὁ Πατριάρχης δέον νὰ χαίρῃ πλήρη τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἐπικυρούσης Ὑψηλῆς Κυβερνήσεως. Οἱ Γενικοὶ Κανονισμοὶ ἀπαιτοῦσι τὸν Πατριάρχην καθεστηκυίας ἡλικίας καὶ τὸν πρὸς διαδοχὴν ἐκλέξιμον ὄντα μὲν ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἱεραρχῶν, διοικήσαντα δὲ ἐπὶ ἑπτὰ τοὐλάχιστον ἔτη ἐπαρχίαν τινὰ ἀμέμπτως. Δέον, λέγουσιν οἱ Κανονισμοί, νὰ εἶναι ἀδιάβλητος τὰ ἤθη ἐν τῷ πολιτεύματι, νὰ εἶναι πεπαιδευμένος, εἰ μὲν δυνατόν, καὶ τὰ θύραθεν αὐτά, εἰ δὲ μή, τοὐλάχιστον νὰ εἶναι κάτοχος τῶν ἐκκλησιαστικῶν γνώσεων καὶ κανόνων, καὶ ἐκ τοῦ προτέρου αὐτοῦ βίου νὰ εἶναι ἀποδεδειγμένος ἀκριβὴς φύλαξ τῶν τε θρησκευτικῶν δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων, καὶ δή, ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ πατὴρ πνευματικὸς ἁπάντων τῶν ἐν τῇ θρησκείᾳ ταύτῃ πιστευόντων, ἔτι δὲ καὶ δεσμὸς ἑνότητος τῶν τε ὑπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ διατελούντων Μητροπολιτῶν καὶ λοιπῶν ἀνεξαρτήτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ προστατεύῃ καὶ ὑπερασπίζηται ἐνθέρμως, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ, τὴν θρησκείαν εἰς πάντα καιρὸν καὶ τόπον καὶ περίστασιν, καθότι τοιοῦτον ἀπαιτεῖ αὐτὸν τὸ πνευματικὸν μέρος τῆς Ἐκκλησίας. Τελευταῖον ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης δέον νὰ εἶναι ἱκανὸς οὐχὶ μόνον κατὰ τὰ πνευματικά, καὶ νὰ γνωρίζῃ μόνον τοὺς κανόνας καὶ τὰς τάξεις, ἀλλὰ νὰ χαίρῃ καὶ τὴν κοινὴν τοῦ Ἔθνους ἐμπιστοσύνην καὶ ὑπόληψιν, καὶ ἐν συνόψει, χαρακτηρίζεται μὲ προσόντα καὶ ἀτομικὴν ὑπόληψιν, ὁποῖα ἀπαιτεῖ τὸ σεβαστὸν καὶ περίοπτον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀξίωμα.

*

Σήμερον ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου πατριαρχεύει

ΙΩΑΚΕΙΜ Ο Γ',

τὸ δεύτερον ἀπὸ τῆς 25 Μαΐου 1901 κληθεὶς νὰ διοικήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος ἐπὶ μεγάλαις ἐλπίσι. Τὸ πρῶτον ἐξελέγη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τῇ 4 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1878 ἀπὸ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, παραιτηθεὶς τῇ 6 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1883 καὶ τελειωτικῶς ἀποχωρήσας τῇ 30 Μαρτίου 1884.

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, συνισταμένη ἐκ δώδεκα Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διατελοῦσα,

ἐπειδή, κατὰ τὴν ἀνέκαθεν ἐπικρατοῦσαν καὶ καθεστῶσαν τάξιν, θεωρεῖται πάντοτε ἡ πνευματικὴ Ἀρχὴ πάντων τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην διατελούντων χριστιανικῶν λαῶν, θέλει καταβάλλει πᾶσαν σπουδὴν καὶ προσπάθειαν εἰς ὅλας τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις τοῦ ἔθνους, κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας· οἷον τὰς ἀντικαταστάσεις καὶ τοὺς διορισμοὺς Ἀρχιερέων εἰς θέσεις χηρευούσας, τὴν γενικὴν βελτίωσιν, διατήρησιν καὶ διεξαγωγὴν τῶν τε ἁπανταχοῦ Μοναστηρίων καὶ τῆς ἐν τῇ πρωτευούσῃ Ἐθνικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς· θέλει ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν διαφύλαξιν τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας ἀλλοτρίου, δυναμένης νὰ διαφθείρῃ τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν φρονήματα καὶ νὰ γείνῃ πρόξενος νὰ μεταβάλωσι τὸ θρήσκευμά των· θέλει φροντίζει νὰ διορίζῃ καὶ στέλλῃ ἐνταῦθά τε, ἐν βασιλευούσῃ καὶ ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐπαρχίαις ἱεροῖς ἀξίους καὶ ἐναρέτους, ἵνα κηρύττωσι τοῖς χριστιανοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Καταργηθέντος δὲ τοῦ παλαιοῦ Γεροντικοῦ συστήματος, καθ' ὃ οἱ δώδεκα Γέροντες Μητροπολῖται ἀπετέλουν ἰσοβίως τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἐν Φαναρίῳ διαρκῶς ἐδρεύοντες καὶ μακρόθεν τὰς ἑαυτῶν μητροπόλεις ποιμαίνοντες, ἅπαντες οἱ Μητροπολῖται τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἔχουσιν ἐξ ἴσου τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ διορίζωνται μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀνὰ δύο ἔτη ἕκαστος κατὰ σειρὰν περιοδικήν, ἀνανεουμένου κατ' ἔτος τοῦ ἡμίσεως τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς, ***ὥστε ἕκαστον μέλος νὰ μὴ διαμένῃ ἐν τῇ Συνόδῳ πλέον τῶν δύο ἐτῶν.***

Δυστυχῶς μετὰ λύπης ἀναγράφομεν, ὅτι ὁ τοιοῦτος περὶ σχηματισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου θεσμὸς ἀείποτε παρημελήθη καὶ οἱ τελευταῖοι τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν χρόνοι γέμουσι παραδειγμάτων φανερῶς παραβαινόντων τὸ γράμμα τοῦ ἀνωτέρω θεσμοῦ. Καὶ ἠλπίσαμεν μάλιστα ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν νὰ μὴ ἐπανέλθωμεν εἰς προγενεστέρας συνοδικὰς περιόδους, αἵτινες διαρκοῦσαι χρόνον πλείονα τοῦ κεκανονισμένου ἐξησφάλιζον τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν φαινομενικὴν τάχα εἰρήνην διὰ τῆς διατηρήσεως τοῦ καθεστῶτος. Καὶ ἐνῷ ἄλλοτε αἱ μεταθέσεις Ἀρχιερέων, ἐπιδιωκόμεναι σκοπίμως κατώρθουν νὰ ἐγκαθιστῶσιν ἐν τῇ Συνόδῳ τοὺς ἀρεστοὺς ἐκ τῶν ἀρίστων, νῦν βλέπομεν καὶ ἄλλον θεσμὸν εἰς ἀχρηστίαν περιπίπτοντα. Οἱ ἀποκαθιστάμενοι εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἀρχιερεῖς, εἰ μέν εἰσιν ἐκ νέας χειροτονίας, δὲν δύνανται νὰ διορισθῶσι μέλη τῆς Συνόδου, πρὶν ἐνδιατρίψωσι πέντε ὁλόκληρα ἔτη ἐν τῇ ποίμνῃ των, εἰ δ' ἐκ μεταθέσεως, ὀφείλουσιν ὡσαύτως νὰ διατρίψωσιν ἐν τῇ ποίμνῃ των τρία ἔτη, διαγορεύουσιν οἱ Γενικοὶ Κανονισμοί. «Ἡ δὲ προσοχὴ ἐπίσης πάντων ἡμῶν δέον νὰ ἐπιστηθῇ εἰς τὸ τῆς μεταθέσεως τῶν ἀρχιερέων δημιουργηθὲν ἀπό τινος ἀνώμαλον πλάσμα, ἀλυσιτελὲς ἄλλως καὶ ἀσύμφορον τῇ Ἐκκλησίᾳ, τοῖς χριστιανοῖς καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι τυγχάνον», ἐξηγγέλλετο ἐσχάτως, ὅτε ἐπληροῦντο καὶ κλήρου καὶ λαοῦ αἱ ἐλπίδες. Πλὴν περὶ τὸ σημεῖον τοῦτο οὐδεμίαν εἴδομεν βελτίωσιν, οὐδὲ καὶ τὴν ἀγαθὴν τῆς βελτιώσεως πρόθεσιν.

*

Νῦν τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἀποτελοῦσιν οἱ ἑξῆς:

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ΙΩΑΚΕΙΜ ὁ Γ΄

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΜΕΛΗ

1. Ὁ ***Κυζίκου Ἀθανάσιος***	προσκληθεὶς	ἀπὸ	τοῦ	1904.
2. Ὁ ***Νικομηδείας Φιλόθεος***	»	»	»	1904.
3. Ὁ ***Πελαγωνείας Ἰωακεὶμ***	»	»	»	1906.
4. Ὁ ***Ἰκονίου Ἀθανάσιος***	»	»	»	1906.
5. Ὁ ***Μαρωνείας Νικόλαος***	»	»	»	1906.
6. Ὁ ***Χίου Κωνσταντῖνος***	»	»	»	1904.
7. Ὁ ***Καστορίας Γερμανὸς***	»	»	»	1907.
8. Ὁ ***Στρωμνίτσης Γρηγόριος***	»	»	»	1907.
9. Ὁ ***Γρεβενῶν Ἀγαθάγγελος***	»	»	»	1906.
10. Ὁ ***Δρυϊνουπόλεως Λουκᾶς***	»	»	»	1904.
11. Ὁ ***Σερβίων*** καὶ ***Κοζάνης Κωνσταντῖνος***	»	»	»	1907.
12. Ὁ ***Λέρου*** καὶ ***Καλύμνου Ἰωάννης***	»	»	»	1907.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεδριάζει τρὶς τῆς ἑβδομάδος, ἀσχολουμένη κατὰ Τρίτην μὲν καὶ Πέμπτην περὶ διοικητικῶν ὑποθέσεων, κατὰ Σάββατον δὲ περὶ δικαστικῶν ὡς Ἐφετεῖον καὶ Ἀκυρωτικόν.

Τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀποχωροῦσιν ἀπὸ τοῦ Πάσχα τοῦ 1908, ὡς συμπληροῦντες τὰς συνοδικὰς αὐτῶν περιόδους, οἱ Μητροπολῖται Κυζίκου Ἀθανάσιος, Νικομηδείας Φιλόθεος καὶ Ἰκονίου Ἀθανάσιος ἐκ τῆς Α΄ στήλης τοῦ Συνταγματίου, οἱ Μητροπολῖται Χίου Κωνσταντῖνος καὶ Μαρωνείας Νικόλαος ἐκ τῆς Β΄ στήλης καὶ ὁ Δρυϊνουπόλεως Λουκᾶς ἐκ τῆς Γ΄ στήλης.

ΤΟ Δ. Ε. Μ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Τὸ ἕτερον τῶν Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους Σωμάτων εἶναι τὸ Διαρκὲς Ἐθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον, συγκείμενον ἐκ δώδεκα μελῶν, τῶν μὲν τεσσάρων ἀρχιερέων, ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου λαμβανομένων καὶ παρὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Συνοδικῶν μελῶν ἐκλεγομένων, τῶν δὲ ὀκτὼ λαϊκῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις (τῇ Ε΄ Κυριακῇ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς) κατ' ἔτος συνερχομένης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου ἐκλογικῆς συνελεύσεως, τὴν ὁποίαν ἀπαρτίζουσι τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ε. Δ. Συμβουλίου καὶ οἱ νόμιμοι ἀντιπρόσωποι τῶν κατοίκων τῶν ἐνοριῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Καταστένου[1] ἐξ ὑποψηφίων σταθερῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὑπηκόων τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους ἀνέκαθεν διατελούντων, προτεινομένων δὲ ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας. Τὴν ἐκλογὴν τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου, τῶν τε ἀρχιερατικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐπικυροῖ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη κατόπιν ἰδίας περὶ τούτου γνωστοποιήσεως τοῦ Πατριάρχου. Ἡ περίοδος τῆς ὑπηρεσίας τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου προσδιορίζεται εἰς δύο ἔτη, τοῦ ἡμίσεως τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ κατ' ἔτος ἀνανεουμένου. Τὸ τοιοῦτον δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰ ἀρχιερατικὰ μέλη, ἀλλ' εἶναι φυσικῶς ἐπόμενον νὰ ἀνανεῶνται καὶ ἀντικαθίστανται παρ' ἄλλων ἐν τῇ λήξει τῆς προθεσμίας αὐτῶν ὡς μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Οὐδὲν μέλος, λέγουσιν οἱ Κανονισμοί, τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, ἀφοῦ ἅπαξ παραδεχθῇ τὸν διορισμόν του καὶ ἐγκατασταθῇ, δύναται νὰ παραιτηθῇ πρὸ τῆς λήξεως τῆς διετίας, ἐκτὸς λίαν δεδικαιολογημένης αἰτίας. Τὸν δ' ἐν τῇ πορείᾳ τῶν ἐργασιῶν παραιτούμενον οὕτω Σύμβουλον καὶ τὸν θανόντα ἐκ τῶν μελῶν ἀντικαθιστῶσιν ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Μελῶν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος χρόνου· ὁ τοιοῦτος δὲ δύναται νὰ εἶναι ἐκλέξιμος καὶ διὰ τὴν ἑπομένην περίοδον, ἐνῷ τοῦ δικαιώματος τούτου στεροῦνται οἱ συμπληρώσαντες διετίαν, ἂν δὲν παρέλθωσιν ἄλλα δύο ἔτη. Περὶ τοῦ ἄρθρου τούτου σπουδαία ἠγέρθη συζήτησις ἐπ' ἐσχάτων, διάφοροι δ' ἐδόθησαν ἑρμηνεῖαι τὰ μάλα ἐλαστικαί. Ναὶ μὲν εἶναι αὖθις ἐκλέξιμος ὁ ἀντικαθιστῶν παραιτούμενον ἐν τῇ πορείᾳ τῶν ἐργασιῶν σύμβουλον, ἀλλὰ δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ αὖθις ἐκλέξιμος οὐχὶ ὁ ἀντικαθιστῶν ἐν τῇ πορείᾳ τῶν ἐργασιῶν παραιτούμενον, ἀλλ' ὁ ἀντικαθιστῶν σύμβουλον, μὴ ἀποδεχθέντα τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, μὴ παραδεχθέντα τὸν διορισμόν του καὶ μὴ ἐγκατασταθέντα, ὅτε ὁ ἀντικαταστάτης του ὁλόκληρον διετίαν διανύει ἐν τῷ Συμβουλίῳ; Σαφῆ τούτου ἑρμηνείαν δυστυχῶς δὲν παρέχουσιν οἱ Γενικοὶ Κανονισμοί, καὶ ἂν μὴ ὁριστικῶς τεθῇ φραγμὸς θὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ βλέπωμεν συμβούλους ὑπηρετοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει ἐπὶ διπλῆν διετίαν. Ἐν τῷ σχηματισμῷ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐλήφθη περὶ τοῦ πράγματος πρόνοια, ὥστε ἐν περιπτώσει ἀποβιώσεώς τινος τῶν Συνοδικῶν μελῶν πρὸ τῆς λήξεως

1. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐνοριῶν ἐκλέγονται κατὰ τὸ ἑξῆς διάγραμμα: Ἡ ἐνορία Φαναρίου ἕνα, Τζιβαλιου ἕνα, αἱ ἐνορίαι Ταξιαρχῶν Βαλατᾶ, Βαλίνου καὶ Ξυλοπόρτης δύο, αἱ ἐνορίαι Μουχλίου καὶ Ποτηρᾶ ἕνα, αἱ ἐνορίαι Ἐδιρνὲ-καποῦ, Σαλματομβρουκίου, Σαρμασικίου, Ἐγρὶ-καποῦ καὶ Τόπ-καποῦ ὁμοῦ καὶ Γεκὶρ-σεραγίου δύο, ἡ ἐνορία Ἐξ Μαρμάρων ἕνα, αἱ πέντε ἐνορίαι τῶν Ὑψωμαθείων μετὰ τοῦ Βελιγραδίου δύο, αἱ ἐνορίαι Ἁγίας Κυριακῆς καὶ Ἐλπίδος Κοντοσκαλίου ἕνα, ἡ ἐνορία Βλάγκας ἕνα, ἡ ἐνορία Χάσ-κιοϊ ἕνα, ἡ ἐνορία Φερί-κιοϊ ἕνα, αἱ ἐνορίαι Ταταούλων δύο, ἡ ἐνορία Προπόδων Ταταούλων (Εὐαγγελιστρίας) ἕνα, ἡ ἐνορία Ὀρτά-κιοϊ ἕνα, ἡ ἐνορία Διπλοκιονίου ἕνα, αἱ ἐνορίαι Σταυροδρομίου δύο, αἱ ἐνορίαι Γαλατᾶ δύο, αἱ ἐνορίαι Ξηροκρήνης, Μεγάλου Ρεύματος καὶ Βεβεκίου δύο, ἡ ἐνορία Βαφεοχωρίου ἕνα, αἱ ἐνορίαι Στένης καὶ Νεοχωρίου δύο.

τῆς προθεσμίας τῶν δύο ἐτῶν, ἐὰν μὲν ἡ ἀποβίωσις συμβῇ τὸ πρῶτον ἔτος, νὰ ἀντικαθιστᾷ αὐτὸν ὁ ἀμέσως ἑπόμενος καὶ νὰ ἀναπληροῖ τὰ δύο ἔτη, ἐὰν δὲ τὸ δεύτερον, τότε οἱ ὀλίγοι μῆνες νὰ ἐπιμετρῶνται εἰς τὸν κατὰ σειρὰν τῆς τάξεως προσκληθησόμενον. Μὴ τὸ αὐτὸ μέτρον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν Συμβούλων ;

Τὸ Μικτὸν Σομβούλιον συνέρχεται δὶς τῆς ἑβδομάδος, κατὰ πᾶσαν Τετάρτην ὡς δικαστήριον ἐπὶ ὑποθέσεων ὑλικῆς φύσεως, καὶ κατὰ πᾶσαν Παρασκευὴν ὡς διοικητικὸν σῶμα, ἐπιτηροῦν καὶ ἐποπτεῦον εἰς τὴν καλὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐθνικῶν σχολείων καὶ νοσοκομείων καὶ λοιπῶν κοινωφελῶν ἐθνικῶν καταστημάτων, ὡς καὶ τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησιῶν, ἐξετάζον τὰς περὶ προσόδων τῶν ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ προσηρτημένων Μοναστηρίων, ὡς καὶ τὰς περὶ Διαθηκῶν, ἀφιερωτικῶν ἐγγράφων (βακφιγὲ) τραχώματος καὶ προικὸς συμβαινούσας διαφοράς, καὶ θεωροῦν ἐν γένει ὅσας ὑποθέσεις μὴ πνευματικὰς παραπέμπει ἡ Ὑψηλὴ Πύλη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Ἕνεκα τῆς τοιαύτης τῶν ὑποθέσεων φύσεως τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον συνέταξε διάγραμμα (ταρίφαν) τῶν γραφικῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, γινόμενον παραδεκτὸν ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, καὶ καθώρισε δι' αὐτοῦ τὰ τῆς παραλαβῆς τῶν δικαιωμάτων τούτων.

Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον προεδρεύεται ὑφ' ἑνὸς τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ μελῶν, τοῦ πρώτου τῇ τάξει μεταξὺ τῶν τεσσάρων, διὰ διπλώματος Πατριαρχικοῦ. Ὁσάκις δὲ ὑποθέσεις οὐσιώδεις ἀναδεικνύουσιν ἀναγκαίαν τὴν παρουσίαν τοῦ Πατριάρχου εἰς τὸ Συμβούλιον, τότε, ἢ αὐτόκλητος, ἢ κατὰ πρόσκλησιν παρευρισκόμενος ἐν τῷ Συμβουλίῳ, θέλει προεδρεύει.

*

Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἀποτελοῦσιν οἱ ἑξῆς:

1. Ὁ ***Κυζίκου Ἀθανάσιος.***
2. Ὁ ***Πελαγωνείας Ἰωακείμ.***
3. Ὁ ***Χίου Κωνσταντῖνος.***
4. Ὁ ***Δρυϊνουπόλεως Λουκᾶς.***
5. ***Ἀλέξανδρος Παντζίρης βέης.***
6. ***Κορνήλιος Σπαθάρης.***
7. ***Παῦλος Καραθεοδωρῆς.***
8. ***Φαίδων Ἐνωτιάδης βέης.***
9. ***Ἰωάννης Χατζόπουλος.***
10. ***Γεώργιος Κάρταλης.***
11. ***Μιχαὴλ Σιφναῖος.***
12. ***Πέτρος Τσαούσογλους.***

Τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἀποχωροῦσιν ἀπὸ τοῦ Πάσχα τοῦ 1908, ὡς συμπληροῦντες τὰς νενομισμένας αὐτῶν περιόδους, οἱ Κορνήλιος Σπαθάρης, Φαίδων Ἐνωτιάδης βέης, Ἀλέξανδρος Παντζίρης βέης καὶ Παῦλος Καραθεοδωρῆς, ὧν οἱ τρεῖς τελευταῖοι, ὡς ἐκλεγέντες ὑπὸ τῶν Δύο Σωμάτων εἰς ἀντικατάστασιν ὁ μὲν τοῦ κ. Φρ. Μεζίκη, ὁ δὲ τοῦ κ. Σοφ. Μουράτη καὶ ὁ τρίτος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Στεφάνου Καραθεοδωρῆ, παραιτηθέντων πάντων πρὸ τῆς λήξεως τῆς διετίας, θεωροῦνται κατὰ τὸν νόμον καὶ αὖθις ἐκλέξιμοι.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΩΝ

Γνωρίζομεν σήμερον, ὅτι ἐν σπουδαίαις καὶ γενικῆς φύσεως ὑποθέσεσιν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεδριάζει μετὰ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου, ὅτε καὶ ἡ συνεδρία λέγεται Συνεδρία τῶν Δύο Διοικητικῶν Σωμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Περὶ τῶν συνεδριῶν τούτων ἐμορφώθησαν πολλαὶ θεωρίαι, τὸ δὲ ζωτικώτατον δυστυχῶς αὐτῶν ζήτημα ἦτο τὸ περὶ ἀπαρτίας, ἄλυτον ἀτυχῶς διατηρούμενον καὶ σιωπηρῶς μόνον ὑφιστάμενον, εἰς ὃ προσθετέον καὶ τὸ περὶ δικαιοδοσίας ἑκάστου τῶν Σωμάτων, ὅπερ καὶ αὐτό, καίτοι παλαιότερον, δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ τὴν λύσιν αὐτοῦ, πολλοῦ πρὸς τοῦτο εἰς μάτην δαπανωμένου πολυτίμου χρόνου, ὃν οἱ ταγοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους προτιμότερον ἦτο νὰ δαπανῶσι συσκεπτόμενοι περὶ τῆς ἀνορθώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ κειμένων καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, περὶ ὧν πολλὰ μὲν οἱ νόμοι προβλέπουσιν, ὀλίγα δὲ οἱ τούτων τηρηταὶ καὶ φύλακες ἐκτελοῦσιν. Ἁπλῆν τοῦ πράγματος μόνον ποιούμεθα μνείαν διὰ τὸν ἐγερθέντα περὶ αὐτὸ θόρυβον, πλὴν πάντοτε ἡ φιλογένεια τοῦ Πρωθιεράρχου πιστεύομεν νὰ θέτῃ εἰς ὃ σημεῖον ἐμπρέπει τὴν συνεδρίαν τῶν δύο Σωμάτων, παρ' ὧν πολλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος ἀπεκδέχονται.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΟΝ

Συμφώνως τοῖς Γενικοῖς Κανονισμοῖς περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (Ἄρθρ. ε΄.) «συνετάχθη ἐπίτηδες κατάλογος ἁπάντων τῶν Μητροπολιτῶν, διαιρῶν αὐτοὺς εἰς τρεῖς κλάσεις, συμπεριλαμβανούσας ἀνὰ ἓν τριτημόριον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ αὐτῶν. Κατὰ τὸν κατάλογον τοῦτον τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ἑκάστου ἔτους, ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου θέλει λαμβάνει ἀνὰ δύο ἐξ ἑκάστης κλάσεως, τὸν πρῶτον δηλαδὴ καὶ τὸν τελευταῖον, καὶ θέλει προσκαλεῖ αὐτοὺς εἰς ἀντικατάστασιν τῶν παλαιῶν, οἵτινες ὀφείλουσιν ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἐπιστρέφωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας των». Διότι οὐδεὶς τῶν Συνοδικῶν δύναται, ληξάσης τῆς προθεσμίας τῆς ἐνδημίας του, νὰ διαμείνῃ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκτὸς μεγίστης ἀνάγκης ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ καὶ τοῦτο θέλει γίνεσθαι τῇ εἰδήσει τῆς Συνόδου, μὲ προθεσμίαν ἀνάλογον. Ἐκ τῶν μὴ Συνοδικῶν δὲ ἀρχιερέων, τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου διατελούντων, πάλιν οὐδεὶς δύναται τὰ ἐνδημήσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει, ἄνευ προηγουμένης ἀδείας τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐνδημοῦντες δὲ δι' ὑποθέσεις ἢ σωματικὴν ἀσθένειαν, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῇ συγκαταθέσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ ρητῇ προθεσμίᾳ, ὀφείλουσι, ληξάσης τῆς προθεσμίας,

νὰ ἀπέρχωνται εὐθὺς εἰς τὰς ἐπαρχίας των, ἐκτὸς ἀναποφεύκτου ἀνάγκης, καθ' ἣν θέλει ἀποφασίζει ὁ Πατριάρχης τῇ γνώμῃ τῆς Ἱ. Συνόδου.

Καταχωροῦντες δὲ καὶ κατωτέρω τὸν Κατάλογον τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα *Συνταγμάτιον* γνωριζόμενον σήμερον, ὡς ἔχει νῦν, κρίνομεν καλὸν νὰ ἐκθέσωμεν ἐν συντόμῳ τί λέγουσιν οἱ ἐθνικοὶ κανονισμοὶ περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχιερέων, νὰ παραθέσωμεν δὲ κατόπιν καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ἐπαρχιῶν, ἥτις μάλιστα σήμερον εἶναι ὑπέρποτε ἀναγκαία.

Ὁ εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλέξιμος ὀφείλει νὰ εἶναι ἐκ γενετῆς ὑπήκοος τῆς κραταιᾶς βασιλείας, διαγωγῆς δὲ καὶ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ πρὸς τὸ Ἔθνος ἀμέμπτου· νὰ ἔχῃ ἐγγράφους μαρτυρίας τῆς χρηστῆς διαγωγῆς του ἐκ τῶν μερῶν, ἐν οἷς διέτριψε, καὶ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας τὴν ἀπαιτουμένην ἡλικίαν καὶ τὴν σωματικὴν ὁλοκληρίαν· νὰ εἶναι γνωστὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ προλαβουσῶν πιστῶν ἐκδουλεύσεων, ὑπηρετήσας ὡς κληρικὸς ἢ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἢ παρά τινι τῶν Ἀρχιερέων ἐπὶ πενταετίαν, ὥστε ἱκανὰς νὰ ἔχῃ γνώσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ τὴν πρὸς διοίκησιν ἐπαρχίας τινὸς ἀπαιτουμένην τριβήν· νὰ εἶναι δὲ καὶ εἰδήμων πρὸς τῇ ἑλληνικῇ καὶ τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης. Θεωροῦνται δὲ ἐκλέξιμοι εἰς ἀρχιερατείαν ὅσοι φέρουσιν ἀποδεικτικὰ ὀρθοδόξων Θεολογικῶν μαθημάτων ὡς τελειοδίδακτοι, ἢ καὶ ὅσοι δὲν ἔχουσι μὲν τοιαῦτα ἀποδεικτικά, εἶναι ὅμως χρηστοήθεις καὶ ἐνάρετοι, καὶ ἔχουσιν ἐντελεῖς γνώσεις τῶν θρησκευτικῶν. Ἐκ τούτων δὲ ὅσοι εἰς ἀλλοδαπὴν σπουδάσαντες ἐπανῆλθον, ὀφείλουσιν ἵνα ἔλθωσιν εἰς συνδιάλεξιν μετὰ τῶν καθηγητῶν τῆς ἐνταῦθα Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἐπικυρωθῇ παρ' αὐτῶν ἡ ἱκανότης των. Ὅσοι δὲ πάλιν δὲν ἔχουσιν ἀποδεικτικά, οὗτοι ἐξεταζόμενοι ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ κατὰ τὴν τάξιν, θέλουσι λαμβάνει τὰ διπλώματά των, θεωρούμενοι ἐπίσης ἐκλέξιμοι, εἰ δ' ἄλλως, οὐχί. Θεωροῦσιν ἐπίσης ἐκλέξιμον καὶ ἐξηρημένον τῆς πενταετοῦς ἐκδουλεύσεως, εἴτε εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, εἴτε παρά τινι τῶν ἀρχιερέων, πάντα, ὅστις, γνωστὸς ὢν τῇ Ἐκκλησίᾳ, χαίρει τὴν κοινὴν ὑπόληψιν ἐπ' ἀρετῇ καὶ μαθήσει, ἀλλ' ἀφοῦ πρῶτον ὑποστῇ ἐξετάσεις.

Καὶ ταῦτα μὲν ὑπαγορεύουσιν οἱ Γενικοὶ Κανονισμοί, νεώτεραι ὅμως ἀποφάσεις τῆς Ἱ. Συνόδου κατήργησαν τὴν παρεχομένην εὐκολίαν εἴς τε τοὺς ἐξ ἀλλοδαπῆς καὶ τοὺς μὴ ἔχοντας ἀποδεικτικὰ καὶ θεωροῦσιν εἰς τὸ ἑξῆς ἐκλέξιμον ἐκεῖνον, ὅστις, πρὸς τοῖς ἄλλοις, κέκτηται καὶ δίπλωμα διδασκάλου τῆς Θεολογίας ἐκ τῆς ἐν Χάλκῃ Πατριαρχικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἰωακεὶμ ὁ Γ΄ καὶ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πατριαρχείαν καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ῥητῶς ἐξεφράσθη ὑπὲρ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. «Πρέπει, ἔλεγεν ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦ 1879, νὰ ἐξοβελισθῶσιν ἐξάπαντος ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλεξίμων τὰ ὀνόματα τῶν μὴ ἐχόντων δίπλωμα θεολογίας· ἐκ δὲ τῶν διπλωματούχων οἱ μὴ ἔχοντες τὰς ἀρετάς, τὰς συγκροτούσας τὸν καλὸν ποιμένα, οἵτινες μηδέποτε καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ γίνονται εἰς ἐγγραφὴν παραδεκτοί». Ἐν δὲ τῷ ἐνθρονιστηρίῳ λόγῳ τοῦ 1901 ἀναφέρων τὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γινομένην παράβασιν τοῦ νόμου, ἔλεγεν: «Ὁ νόμος ὁ περὶ ἐκλογῆς τῶν ἁγίων ἀρχιερέων, παροραθεὶς οὐ μικρὸν ἀπό τινων μάλιστα ἐτῶν, αὐστηρότερον δέον νὰ ἐφαρμοσθῇ, προαγομένων εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα τὸ πλεῖστόν γε μόνον τῶν μαθητῶν τῆς ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, καὶ τούτων αἱ περγαμηναὶ εὐδοκίμου διακονίας μετὰ τὴν ἔξοδον αὐτῶν ἐξ αὐτῆς, καθάπερ ἀριστεῖα ἐν χερσὶ φερόμενα, νὰ χρησιμεύωσιν εἰς τὴν προαγωγήν, καθόσον τὰ σκολιὰ ῥήγματα, αἱ ἀτραποί, δι' ὧν παρεισφρύουσιν εἰς τὸν ἱερὸν ποιμενικὸν περίβολον παντοίας προελεύσεως ἀδόκιμοι ἀπόστολοι, βαρέα καταφέρουσι τὰ τραύματα τῷ ἐκκλησιαστικῷ καὶ ἱεραρχικῷ σώματι. Τοῦ νόμου προτάσσοντος τοὺς ἀποφοίτους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ ἐπιζητοῦμεν». Ἀλλὰ μ' ὅλην τὴν ἐπιζήτησιν τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου, ἴσως τὰ κακὰ προηγούμενα νὰ μὴ δύνανται νὰ θέσωσι τὸ τέρμα εἰς τὰς παραβάσεις τῶν νόμων. Πρόσφατος πρόκειται ἡ ἐκλογὴ βοηθοῦ ἐπισκόπου Συνοδικοῦ ἀρχιερέως, μ' ὅλην τὴν ἀντίστασιν τοῦ Πατριάρχου, καὶ ἡ κατόπιν τούτου ἐγγραφὴ εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκλεξίμων ἄλλου τοιούτου τῇ προτάσει αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου. Ὡς γνωστὸν δὲ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις κατὰ τοὺς Γενικοὺς Κανονισμοὺς ὑπάρχει κώδηξ, ἐν ᾧ καταγράφονται πάντες καὶ οἱ ἐν ταῖς λοιπαῖς τοῦ Κράτους ἐπαρχίαις εὑρισκόμενοι καὶ δι' ἀρχιερατείαν ἐκλέξιμοι, ὅσοι φέρουσι δηλονότι τὰ ἐπὶ τούτῳ ἀπαιτούμενα προσόντα, ὑπὸ τακτικὴν ἡμερομηνίαν, κατὰ συνέπειαν ἀναφορᾶς τῶν συνιστώντων αὐτοὺς (ἐν ᾗ θέλουσι διαλαμβάνεσθαι καὶ τὰ ἀτομικὰ αὐτῶν συμφέροντα).

Ὁ τρόπος δὲ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀποκαταστάσεως Ἀρχιερέως εἰς χηρεύουσαν ἐπαρχίαν γίνεται ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῆς Ἱ. Συνόδου, κατὰ τὴν ἀνέκαθεν ἐπικρατοῦσαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν. Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐν περιπτώσει χηρείας ἐπαρχίας τινὸς ἐκλέγει τρεῖς ὑποψηφίους διὰ τὴν χηρεύσασαν ἐπαρχίαν, ἐκ τῶν ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν ἐκλεξίμων καταγεγραμμένων, τοὺς τὰς πλείους καὶ πιστοτέρας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκδουλεύσεις ἔχοντας, καὶ παρευθὺς κατερχομένη εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐκτελοῦσα τὴν ἱερὰν τελετήν, ἀναδεικνύει ὁριστικῶς διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας τὸν ἕνα τῶν τριῶν ὑποψηφίων ἀρχιερέα τῆς χηρευούσης ἐπαρχίας· ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, ὑπερισχύει ἡ ψῆφος τοῦ Παιριάρχου. Δὲν δύναται δὲ ἡ Ἱ. Σύνοδος νὰ προβῇ εἰς ἀντικατάστασιν διαδόχου ἐν περιπτώσει ἀποβιώσεως ἀρχιερέως τινός, πρὶν ἢ ἀφιχθῇ αὐτῇ ἐπίσημος εἴδησις, ὑπογεγραμμένη παρά τε τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν τῆς πόλεως ἐκείνης, ἀναγγέλλουσα τὴν ἀποβίωσιν.

Ἐπειδὴ δέ, ὡς ὁ Πατριάρχης, οὕτω καὶ ἕκαστος τῶν ἀρχιερέων κατὰ τὰς διακελεύσεις τῶν ἱερῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων εἶναι ἰσόβιος εἰς τὴν λαχοῦ-

σαν αὐτῷ ἐπαρχίαν, διὰ τοῦτο αἱ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν μεταθέσεις ἀπαγορεύονται ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας. Ἐὰν εἰς μίαν ἐπαρχίαν, εἴτε διὰ τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, εἴτε ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της, ἀπαιτῆται διορισμὸς ἀρχιερέως δοκίμου καὶ πολυπείρου, τότε κατὰ τὸ σπανίως μέν, ἀνέκαθεν ὅμως ἐπικρατοῦν ἔθος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἱ. Σύνοδος μετὰ τοῦ Πατριάρχου συσκεπτομένη εἰς ἀνεύρεσιν τριῶν καταλλήλων ὑποψηφίων ἐκ τῶν ἐχόντων ἐπαρχίας ἀρχιερέων, καὶ ἀκολούθως κατερχομένη εἰς τὸν ναόν, ἐκτελεῖ τὴν εἰθισμένην τάξιν τῶν ψήφων, ἀναδεικνύουσα τὸν ἕνα τῶν τριῶν ὑποψηφίων διὰ τῆς πλειοψηφίας. Ἐρωτωμένου δὲ τούτου ἐὰν δέχηται τὴν μετάθεσιν καὶ ἀποκρινομένου, ὅτι δὲν θέλει ν᾽ ἀφήσῃ τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπαρχίαν, ἡ Ἱ. Σύνοδος θέλει προχωρεῖ εἰς ἕνα ἐκ τῶν ἄλλων ὑποψηφίων, μιᾶς μόνης ἐπιτρεπομένης μεταθέσεως, καὶ ταύτης διὰ πολὺ σπουδαίας αἰτίας.

Ἕκαστος τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέων εἶναι ἰσόβιος εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν, εἰμὴ μόνον ἐὰν προβῇ εἰς πράξεις, προκαλούσας τὴν παῦσιν αὐτοῦ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καὶ κατὰ τοὺς νόμους τῆς ὑψ. Κυβερνήσεως, οἷον προδοσίαν εἰς τὴν Κραταιὰν Βασιλείαν, ἀδικίαν καὶ καταπίεσιν πρὸς τοὺς κατοίκους καὶ λοιπὰς τοιαύτας. Οὕτως ἐὰν οἱ Χριστιανοὶ ἐπαρχίας τινὸς παρουσιάσωσιν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Ἀρχιερέως των, ἡ Ἱ. Σύνοδος, ἀφοῦ μετέλθῃ πρότερον ὅλους τοὺς διαλλακτικοὺς τρόπους μέχρις εὐλόγου τινὸς διαστήματος, καὶ διὰ τῶν πλησιοχώρων ἀρχιερέων ἐνασχοληθῇ εἰς ἐξέτασιν καὶ εἰρηνοποίησιν, ἐὰν οἱ ἀναφερθέντες ἐπιμείνωσιν ἀπαιτοῦντες διαδικασίαν, μετακαλεῖται ἐνταῦθα ὁ ἐγκαλούμενος Ἀρχιερεύς, καὶ ἐὰν τὰ προτεινόμενα ἐγκλήματα εἶναι πνευματικά, ἡ δίκη γίνεται ὑπὸ μόνης τῆς Ἱ. Συνόδου, κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας· ἐὰν δὲ κοσμικά, ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Ἱ. Συνόδου διορίζει ἐπιτροπὴν ἐκ 4 ἀρχιερέων καὶ 4 μελῶν λαϊκῶν τοῦ Συμβουλίου, ἥτις ἐξετάσασα τὰς καταθέσεις ἀμφοτέρων ἀναφέρει ἐγγράφως πρὸς τὸν Πατριάρχην τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς. Τότε προσδιορίζονται αἱ ἀναγκαῖαι ποιναὶ κατὰ τοὺς νόμους τῆς Κυβερνήσεως, ἀναφέρεται δὲ τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν Ὑψ. Πύλην. Ἐὰν τὸ ἔγκλημα τοῦ ἀρχιερέως εἶναι κακούργημα, ἀφοῦ πρῶτον τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ ἀφαιρέσῃ, κατὰ φυσικὸν λόγον, τὸν πνευματικὸν τίτλον, ὃν φέρει, τιμωρεῖται κατὰ τοὺς ποινικοὺς νόμους.

Οἱ ἀρχιερεῖς πάντες ὀφείλουσι κατὰ τοὺς Ἐκκλ. κανόνας νὰ ἑδρεύωσιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις των, περιερχόμενοι αὐτάς, κατὰ τὸ ἔθος ἑκάστης, εἰς ὡρισμένους καιρούς, καὶ ἐπισκεπτόμενοι πνευματικῶς τοὺς χριστιανούς, ***χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνωσιν αὐτούς,*** μήτε νὰ ἔχωσι τὴν ἄδειαν νὰ μεταχειρίζωνται ἀρχιερεῖς τιτουλαρίους, καὶ δι᾽ αὐτῶν θεωρῶσι τὰς ὑποθέσεις των, ἐκτὸς μόνον βαθέος γήρατος ἢ ἀνιάτου ἀσθενείας καὶ ἐὰν ἐξ ἄλλης εὐλογοφανοῦς τινος αἰτίας, ἐκκλησιαστικῆς ἢ πολιτικῆς, ἤθελον μετακληθῆ εἰς Κ/πολιν.

Τέλος κατὰ τὴν περὶ ἐπαρχιακῶν Συμβουλίων ὁρισθεῖσαν τάξιν ὑπὸ τῆς

Ὑψ. Κυβερνήσεως, οἱ κατὰ τόπους Ἀρχιερεῖς εἰσιν ὑπόχρεοι νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς ἕδρας τῆς ἐπαρχίας των, καὶ νὰ ἐνεργῶσι τὰ τῆς ὑπηρεσίας των· ἐν περιπτώσει δὲ ἀσθενείας ἢ ἀπουσίας του, νὰ στέλλῃ ἐπίτροπόν του ἱερωμένον, εἰς δὲ τὰ τῶν Καζάδων Συμβούλια νὰ διορίζῃ ὡσαύτως ἐπιτρόπους ἱερωμένους.

*

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν διαρρύθμησιν τῶν ἐπαρχιῶν, ἥτις ἀνέκαθεν, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, ἐπεζητήθη καὶ ἑκάστοτε ἐπιζητεῖται, δυστυχῶς οὐδὲν τὸ καλὸν ἐτελέσθη, περισσότερον δὲ ἐπεδείνωσε τὴν κατάστασιν ἡ ἐνιαχοῦ γενομένη οὐχὶ μεταρρύθμισις, ἀλλ᾽ ἀποκοπὴ τμημάτων ἐπαρχιῶν καὶ ἀνακήρυξις αὐτῶν εἰς ἰδίας ἀνεξαρτήτους μητροπόλεις. Ἐσμὲν τῆς γνώμης καὶ κατὰ τοῦτο συντασσόμεθα πρὸς τὸ κατὰ τὸ 1879 ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄ ἱστορικὸν ὑπόμνημα, καθ᾽ ὃ «πρὸς κατάπαυσιν τελείαν τριῶν σπουδαίων καταχρήσεων, ὡς πηγῆς τοῦ κυριωτέρου κακοῦ δυναμένων νὰ θεωρηθῶσι καὶ εἰς τὴν ἐκφαύλισιν τῆς ἀνωτάτης ἱεραρχίας συντελουσῶν, ἤτοι τῆς ἀδικαιολογήτου κανονικῆς μεταθέσεως, τῆς παρεισφρύσεως ἀνικάνων στοιχείων εἰς τὴν χορείαν τῆς ἀνωτάτης ἱεραρχίας καὶ τῆς ἀνίσου ἀπολαυῆς τῶν ἱεραρχῶν, καλὸν καὶ συμφέρον νὰ νομοθετηθῇ ἡ βαθμιαία κατάργησις ὅλων τῶν ἐπισκοπῶν καὶ τῶν μικρῶν ἐπαρχιῶν, αἵτινες νὰ προστεθῶσιν εἰς τὰς γεωγραφικῶς πλησιοχώρους· νὰ σχηματισθῶσι δὲ εἰς τρόπον ὥστε αἱ μὲν ἐπαρχίαι ὅλαι νὰ ἔχωσι τὸν αὐτὸν ὡς ἔγγιστα πληθυσμόν, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς τὰς ἰδίας ἀπολαυὰς καὶ ὁ λαὸς νὰ φορολογῆται καθ᾽ ὅλας τὰς ἐ.ταρχίας ἐξ ἴσου. Διὰ τοῦ δυσκόλου μέν, ἀναγκαίου δὲ τούτου τρόπου, αἴρεται ἡ ἐπιθυμία τινῶν, ἐπιδιωκόντων μετάθεσιν εἰς μεγαλειτέραν ἐπαρχίαν χάριν ἀνέσεως καὶ δόξης, ἀποσκορακίζεται ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ χειροτονῶνται ἀνίκανοι ἀρχιερεῖς διὰ τὰς μικρὰς ἐπαρχίας, μηδενὸς ἱκανοῦ δεχομένου ταύτας, ἀμείβονται οἱ ἀρχιερεῖς ἐξ ἴσου καὶ ὁ λαὸς φορολογεῖται ἐπίσης ἐξ ἴσου». Διαλυομένων τῶν μικρῶν ἐπαρχιῶν καὶ περικοπτομένων τῶν μεγάλων καὶ ἀτάκτως γεωγραφικῶς τῇδε κἀκεῖσε διεσπαρμένων, τῶν ἐνιαχοῦ ὑπαρχουσῶν ἔτι ἐπισκοπῶν προσαρτωμένων εἰς ἀνεξαρτήτους μητροπόλεις ἢ διὰ περικοπῆς ἐξ ἐγγὺς κειμένης μητροπόλεως ἀναγκαίου ἀριθμοῦ χωρίων προβιβαζομένων εἰς ἀνεξαρτήτους μητροπόλεις, καὶ γενικῆς ἐπερχομένης διαρρυθμίσεως τῶν ὁρίων πασῶν τῶν μητροπόλεων, νὰ δημιουργηθῶσιν οὕτως εἰπεῖν μητροπόλεις τόσαι, ὅσας πράγματι ἡ ἀνάγκη καὶ αἱ περιστάσεις καλοῦσι, καὶ τοιαῦται, ὁποῖαι ν᾽ ἀνταποκρίνωνται πιστῶς εἰς τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν καὶ νὰ δύνανται νὰ ὑπηρετῶσι κατὰ πάντα τὰς πνευματικὰς τῶν χριστιανῶν ἀνάγκας. Μόνον τοιαύτη διαρρύθμισις ἐπερχομένη δύναται νὰ πληρώσῃ τοὺς πόθους τῶν χριστιανῶν, οἵτινες οὕτω δὲν θὰ ἀναγκάζωνται νὰ ἐνοχλῶσι τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὰ μητροπολιτικὰ αὐτῶν ζητήματα. Οὐδὲν τμῆμα ἐπαρχίας τινὸς θὰ ζητήσῃ ἐκκλησιαστικὴν αὐτο-

διοίκησιν, οὐδεμία κοινότης θὰ ζητῇ τὴν ἀπὸ μιᾶς εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν προσάρτησιν αὐτῆς. Διότι ἡ ποθουμένη διαρρύθμισις θὰ εἶναι διαρρύθμισις τοιαύτη, ὥστε αἱ μὲν ἐπαρχίαι νὰ μὴ διαιρῶνται εἰς ἄτακτα τμήματα, ἀλλὰ ν᾽ ἀποτελῶσιν ἐνιαῖόν τι, εἰς ὃ καὶ τὸ τμῆμα ν᾽ ἀποτελῇ μέρος, καὶ ἡ μικρὰ κοινότης νὰ μὴ ἀποξενῶται τοῦ τμήματος εἴτε διὰ τὴν ἀπόστασιν, εἴτε διὰ τὴν ἐν γένει γεωγραφικὴν αὐτῆς θέσιν. Ἡ Διοικητικὴ ἐν πρώτοις διαίρεσις δέον ν᾽ ἀποτελέσῃ τὸν ἄξονα τῆς γενικῆς διαρρυθμίσεως τῶν ἐπαρχιῶν καὶ αἱ πολιτικαὶ τῶν χριστιανῶν ἀνάγκαι νὰ ἔχωσι τὸ αὐτὸ κέντρον, ὅπερ καὶ αἱ θρησκευτικαί. Τοιαῦται ἀνωμαλίαι σήμερον ὑπάρχουσι πάμπολλαι καὶ ἵνα μὴ μακρὰν φύγωμεν, στρέψωμεν τὸ βλέμμα ἡμῶν πρὸς τὴν ἐγγὺς κειμένην μητρόπολιν Δέρκων[1], ἧς ἡ ἕδρα ἐν Θεραπείοις τοῦ Βοσπόρου ἀποκαταστᾶσα καὶ μὴ δυναμένη ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της νὰ συγκοινωνήσῃ πρὸς τὰς κοινότητας ὅλας, ἐδημιούργησε τὴν σημερινὴν τῆς ἐπαρχίας κατάστασιν, πρὸς βελτίωσιν τῆς ὁποίας μία μόνη θεραπεία θὰ ὑπῆρχε. Ἡ παντελὴς διάλυσις τῆς σημερινῆς ἐπαρχίας Δέρκων καὶ ἀνασύστασις ἄλλης μὲ ἕδραν ἄλλην, μὲ ἔκτασιν ἄλλην, μὲ ἀριθμὸν χωρίων μεγαλείτερον. Εὐτυχῶς τὸ πρᾶγμα κατεῖδεν ὁ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην σήμερον ποιμαίνων Μητροπολίτης Δέρκων Καλλίνικος, ὁρίσας ὡς θερινὴν μὲν ἕδραν τῆς ἐπαρχίας τὰ Θεραπεῖα, ὡς χειμερινὴν δὲ τὸ Μακροχώριον. Συγκαλέσας δὲ καὶ τὴν ἐπαρχιακὴν συνέλευσιν, κατήρτισεν ἐνιαῖον κανονισμὸν τῆς ἐπαρχίας, διορίσας καὶ ἱεροκήρυκα καὶ ἐπόπτην τῶν σχολῶν τῆς ἐπαρχίας. Ταῦτα φθίνοντος τοῦ 1907. Ἐλπίσωμεν, ὅτι ἡ νέα αὕτη κατάστασις θέλει προσδώσει τὴν δέουσαν ζωὴν εἰς τὴν ὑπνώττουσαν δυστυχῶς ἐπαρχίαν.

Ἐσχηματίσθησαν ἑκάστοτε ἐπιτροπαὶ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις περὶ τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ἐπαρχιῶν, πλὴν οὐδὲν εἴδομεν μέχρι σήμερον ἀπ᾽ αὐτῶν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα. Ἂν ὄντως τοιαύτη τις ἐργασία ἐγένετο, ἴσως καὶ ἡ ἀθρόα ἐσχάτως γινομένη ἀνακήρυξις ἐπισκοπῶν εἰς μητροπόλεις νὰ μὴ ἐγίνετο τοιουτοτρόπως[1], μηδὲ αἱ μέλλουσαι ἀνασυστάσεις μητροπόλεων εἴτε ἐπὶ διαλαμψασῶν πάλαι ποτὲ μητροπόλεων, εἴτε ἐπὶ ὑπαρχουσῶν ἐπισκοπῶν, εἴτε ἐπὶ μεγάλων τμημάτων ἐπαρχιῶν τινῶν θὰ εἶχον σήμερον λόγον ὑπάρξεως, διότι οἱ πάντες θὰ ἐγνώριζον, ὅτι ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἐν τῇ ὑπὲρ τῶν τέκνων μερίμνῃ θέλει ἀποκαταστήσει τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τρόπον λυσιτελῆ

1. Ἴδε Παράρτημα Ἀκτίνων 1907 (Χάρτης Τοποτραφικὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν πέριξ μέχρι Στράντζης καὶ Σηλυβρίας. 1 : 150000).

1. Περὶ τούτων ὡς καὶ τῶν ὑφισταμένων σήμερον μητροπολιτικῶν ζητημάτων, θέλουσι δημοσιεύσει ἱκανὰς διατριβὰς αἱ Ἀκτῖνες τοῦ 1909. Αἱ διατριβαὶ αὗται μὴ καφθάσασαι ἐγκαίρως εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον δὲν κατεχωρήθησαν αὐτόθι. Καὶ δι᾽ ὅλας μὲν λυπούμεθα, ἀλλ᾽ ἰδίᾳ ἐκφράζομεν τὴν ἄμετρον ἡμῶν λύπην μὴ δυνάμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν τό γε νῦν τὴν ὑπὸ τοῦ ἐν Νικομηδείᾳ ὑπαλλήλου τοῦ Μονοπωλείου τῶν Καπνῶν κ. Σπυρ. Τζελέπη ἀποσταλεῖσαν ἡμῖν περὶ τῶν πέραν τοῦ Ἀδὰ-παζὰρ καὶ Δοῦζδζε ὁμογενῶν κοινοτήτων, ἐν αἷς καταλέγονται 14 μὲν τῆς ἐπαρχίαις Νικομηδείας, 3 δὲ τῆς Χαλκηδόνος, περὶ ὧν βλέπε ἐν τῷ οἰκείῳ χώρῳ.

τοῖς κατοίκοις αὐτῶν. Τοιοῦτο δὲν ἐγένετο. Ἡμεῖς ἰδιαιτέρως περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐγκύψαντες, ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους θέλομεν ἀρχίσει τῆς ἐκθέσεως ἡμῶν περὶ τούτου ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῶν πόθων τῶν ἐπιτοπίων δημοσιεύοντες πρὸς τοῦτο καὶ τὴν ἀρξαμένην σειρὰν τῶν Μητροπόλεων ἐν τοπογραφικοῖς χάρταις, ἐν οἷς σαφῶς πλέον καταδείκνυται τὸ ἀναγκαῖον περὶ τὴν διαρρύθμισιν τῶν ἐπαρχιῶν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ταῦτα ἀρκοῦσιν.

Τὸ Συνταγμάτιον ἔχει σήμερον ὡς ἑξῆς:

Α΄ Στήλη.—1. *Καισαρείας* Γερβάσιος, 2. *Ἐφέσου* Ἰωακείμ, 3. *Ἡρακλείας* Γρηγόριος, 4. *Κυζίκου* Ἀθανάσιος, 5. *Νικομηδείας* Φιλόθεος, 6. *Νικαίας* Ἱερώνυμος, 7. *Χαλκηδόνος* Γερμανός, 8. *Δέρκων* Καλλίνικος, 9. *Θεσσαλονίκης* Ἀλέξανδρος, 10. *Ἀδριανουπόλεως* Κύριλλος, 11. *Ἀμασείας* Ἄνθιμος, 12. *Ἰωαννίνων* Γεράσιμος, 13. *Προύσης* Ναθαναήλ, 14. *Πελαγωνείας* Ἰωακείμ, 15. *Νεοκαισαρείας* Ἀμβρόσιος, 16. *Ἰκονίου* Ἀθανάσιος, 17. *Βερροίας* Ἀπόστολος, 18. *Πισσιδείας* Κωνσταντῖνος, 19. *Βόσνης* Εὐγένιος, 20. *Κρήτης* Εὐμένιος, 21. *Τραπεζοῦντος* Κωνσταντῖνος, 22. *Νικοπόλεως* Δωρόθεος, 23. *Φιλιππουπόλεως* Φώτιος, 24. *Ρόδου* Ἰωακείμ, 25. *Σερρῶν* Γρηγόριος, 26. *Δράμας* Χρυσόστομος, 27. *Σμύρνης* Βασίλειος, 28. *Μυτιλήνης* Κύριλλος.

Β΄ Στήλη.— 29. *Διδυμοτείχου* Φιλάρετος, 30. *Ἀγκύρας* Σωφρόνιος, 31. *Φιλαδελφείας* Προκόπιος, 32. *Μελενίκου* Αἰμιλιανός, 33. *Αἴνου* Ἰωακείμ, 34. *Μηθύμνης* Στέφανος, 35. *Κορυτσᾶς* Γερβάσιος, 36. *Χίου* Κωνσταντῖνος, 37. *Μεσημβρίας* Τιμόθεος, 38. *Σάμου* Κωνσταντῖνος, 39. *Βιζύης* Νικόδημος, 40. *Ἀγχιάλου* Βασίλειος, 41. *Βάρνης* Νεόφυτος, 42. *Μαρωνείας* Νικόλαος, 43. *Συλυβρίας* Διονύσιος, 44. *Σωζουαγαθουπόλεως* Δωρόθεος, 45. *Ξάνθης* Ἰωακείμ, 46. *Γάνου καὶ Χώρας* Κωνσταντῖνος. 47. *Λήμνου* Γεννάδιος, 48. *Ἴμβρου* Ἰωαννίκιος, 49. *Δυρραχίου* Ἰωάννης, 50. *Σκοπίων* Βικέντιος, 51. *Καστορίας* Γερμανός, 52. *Ρακοπρεσρένης* Νικηφόρος, 53. *Βοδενῶν* Στέφανος, 54. *Ἐρσεκίου* Σεραφείμ, 55. *Βελεγράδων* Βασίλειος, 56. *Στρωμνίτσης* Γρηγόριος.

Γ΄ Στήλη.— 57. *Γρεβενῶν* Ἀγαθάγγελος, 58. *Σισανίου* Σεραφείμ, 59. *Σβορνικίου* Γρηγόριος, 60. *Μογλενῶν* Ἄνθιμος, 61. *Πρεσπῶν* Γερμανός, 62. *Δεβρῶν* Παρθένιος, 63. *Κασσανδρείας* Εἰρηναῖος, 64. *Χαλδείας* Λαυρέντιος, 65. *Προικοννήσου* Σωφρόνιος, 66. *Ἐλασσῶνος* Πολύκαρκος, 67. *Δρυϊνουπόλεως* Λουκᾶς, 68. *Κῶου* Ἰωακείμ, 69. *Λιτίτσης* Νικόδημος, 70. *Καρπάθου καὶ Κάσου* Ἀγαθάγγελος, 71. *Σερβίων καὶ Κοζάνης* Κωνστάντιος, 72. *Νευροκοπίου* Δαμασκηνός, 73. *Λέρου καὶ Καλύμνου* Γερμανός, 74. *Κολωνίας* Πολύκαρπος, 75. *Ἐλευθερουπόλεως* Πανάρετος, 76. *Παραμυθίας* Ἱερόθεος, 77. *Βελλᾶς καὶ Κονίτσης* Σπυρίδων, 77. *Βανιαλούκας καὶ Βιχάτσης . . . . .*, 79. *Ἡλιουπόλεως* Ταράσιος, 80. *Καλλιουπόλεως* Ἱερώνυμος, 81. *Ροδουπόλεως* Λεόντιος, 82. *Κρήνης* Θεόκλητος, 83. *Σαράντα Ἐκκλησιῶν* Ἄνθιμος, 84. *Τυρολόης καὶ Σερεντζίου* Νικηφόρος.

ΕΞΑΡΧΙΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑΙ ΤΩι ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩι ΘΡΟΝΩι

Πρὸς ταῖς μνημονευθείσαις Μητροπόλεσι καὶ Ἐπισκοπαῖς διατελοῦσιν ἔτι ὑπὸ τὸ κλῖμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου αἱ ἑξῆς δύο Ἐξαρχίαι, διασωθεῖσαι αὐταὶ μόναι ἐκ τῶν παλαιότερον ἀκμασασῶν πολλῶν τοιούτων. Οἱ Γενικοὶ Κανονισμοὶ ἐπεδίωξαν τὴν παντελῆ τῶν ἐξαρχιῶν κατάργησιν εἴτε διὰ τῆς ἀνακηρύξεως αὐτῶν εἰς ἀνεξαρτήτους μητροπόλεις, εἴτε διὰ τῆς προσαρτήσεως τούτων εἰς πλησιοχώρους γεωγραφικῶς μητροπόλεις, ἢ ἐπισκοπάς. Λείψανα οὕτωσὶ τῶν ἐξαρχιῶν διασῴζονται σήμερον αἱ ἑξῆς δύο Ἐξαρχίαι:

1. Ἡ τοῦ *Μετσόβου* ἄνευ μονῆς μὲ ἕδραν τὸ Μέτσοβον, καὶ

2. Ἡ τῆς *νήσου Πάτμου*, ἔνθα καὶ ἡ Σταυροπηγιακὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Ἀμφοτέρων τῶν ἐξαρχιῶν προΐστανται *ἱερεῖς προϊστάμενοι*.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΤΟΠΩΝ

ΠΑΡΑ ΤΩι ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩι ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩι

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος *Σεβαστείας* Γλυκέριος.

Ἐδρεύει ἐν τῷ ἐν Κων/πόλει Μετοχίῳ τοῦ Παναγίου Τάφου, κειμένῳ ἐν Φαναρίῳ. Ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ ναὸς ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τιμώμενος. Σπουδαία εἶναι καὶ ἡ ἐν αὐτῷ Βιβλιοθήκη, φημιζομένη διὰ τὸν πλοῦτον τῶν χειρογράφων αὐτῆς.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΣΙΝΑΙΟΥ

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικόδημος.

Ἐδρεύει ἐν τῷ ἐν Βαλατᾷ κειμένῳ Συναϊτικῷ Μετοχίῳ, ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει καὶ ναὸς ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ Τιμίου Προδρόμου τιμώμενος, κτισθεὶς δὲ τῷ 1855.

ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Ὁ Γέρων Χαραλάμπης Διονυσιάτης.

Ἐδρεύει ἐν τῷ κατὰ Βαλατᾶν μετοχίῳ τοῦ ἁγίου Ὄρους (ὅπου ἄλλοτε ἡ Ἱερατικὴ Σχολή).

ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Νικόδημος.

Ἐδρεύει ἐν τῷ ἐν Βλὰχ-Σεραΐῳ Μετοχίῳ, ὅπου καὶ ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὑπάρχει.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Τὸ εἰς τοσαύτην ἀκμὴν κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνους ἀναδειχθὲν Πατριαρχεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας ἤρξατο βαθμηδὸν καταπίπτον ἀπὸ τῶν μονοφυσιτικῶν ἰδίᾳ ἐρίδων. Κατὰ τὸν Θ΄ αἰῶνα διετήρει ὅπως δήποτε τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὰ ἐπελθόντα ἀλλεπάλληλα δυστυχήματα ἐξησθένησαν τοῦτο, ἀφ᾽ ὅτου μάλιστα ἐμειώθη τὸ Ὀρθόδοξον τῆς Αἰγύπτου στοιχεῖον. Οὐδὲν δ᾽ ἄξιον σχεδὸν λόγου θὰ ἀναζητήσωμεν κατὰ τοὺς τελευταίους ἰδίᾳ χρόνους, καθ᾽ οὓς ἡ παλαιὰ τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν αὐτοῦ αἴγλη περιωρίσθη σήμερον εἰς μόνας τὰς Ὀρθοδόξους Ὁμογενεῖς Κοινότητας, τῆς Ἀλεξανδρείας (30,000 ὁμογενεῖς), τοῦ Καΐρου (25,000), Πορτ-Σαΐδ (7,000), Σουέζ (2,000), Μανσούρας (1,500), Τάντας (4,000) καὶ τοῦ Ζαγαζίκ (5,000), μετά τινων ἄλλων ἐν τῇ Ἄνω Αἰγύπτῳ (Μινίεχ, Μπενί-Σουΐφ, Φαγιούτ, Ἀσσιοὺτ καὶ ἀλλαχοῦ) καὶ τῷ Σουδὰν αὐτῷ, περιλαμβανούσας ἐν ὅλῳ κατὰ τοὺς τελευταίους ὑπολογισμοὺς πληθυσμὸν ἴσως ὑπερβαίνοντα τοὺς 120,000.

Τῶν Κοινοτήτων τούτων προΐσταται πνευματικῶς ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας φέρων τὸν τίτλον Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἀναγνωριζόμενος δὲ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ τίτλου مصر و توابعی روم پطریق (Μησὶρ βὲ τιβαμπί-ϊ-ρούμ-πατρηκῆ), ἤτοι Ρωμαῖος Πατριάρχης Αἰγύπτου καὶ τῶν ὑποκειμένων Αὐτῷ, ἢ اسکندریه روم پطریغی ἤτοι Ρωμαῖος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας. Ἡ κατάπτωσις αὕτη τῆς Ἐκκλησίας ἐπήνεγκε καὶ τὴν ἐν τῇ Διοικήσει τοιαύτην. Συνόδου στερεῖται, μόλις δ᾽ ἐπ᾽ ἐσχάτων γίνονται ἀπόπειραι πρὸς συγκρότησιν συνόδου, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου, μελλούσης νὰ διοικήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἣν διοικεῖ σήμερον ὁ Πατριάρχης αὐτός.

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους προσεκάλεσεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας του τὸν Μητροπολίτην Χαλεπίου Νεκτάριον καὶ τὸν Κλαυδιουπόλεως Μιχαήλ.

Ἡ σύνταξις ἁπασῶν τῶν Κοινοτήτων τῆς Αἰγύπτου εἶναι ἀκμαία, πανταχοῦ δὲ ναοὶ καὶ σχολεῖα ἀνηγέρθησαν, ἐκ δὲ τῶν πρωτευουσῶν Κοινοτήτων ἡ μὲν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκτὸς τῶν κατωτέρων σχολείων διατηρεῖ τὸ Ἀβερώφειον Γυμνάσιον καὶ τὴν Τοσιτσαίαν Σχολὴν καὶ τὸ ἑλληνικὸν Νοσοκομεῖον Ἀλεξανδρείας, ἡ δὲ τοῦ Καΐρου τὴν Ἀμπέτειον Σχολήν.

Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας εἶναι σήμερον ὁ Φώτιος (Πέρογλους), ἐκλεγεὶς Πατριάρχης τῇ 10 Ἰανουαρίου 1900 ἀπὸ Μητροπολίτου Ναζαρέτ. Γεννηθεὶς τῷ 1853 ἐν Κων/πόλει, ἐσπούδασεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ καὶ εἰς διαφόρους διορισθεὶς ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἐξελέγη Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἐν ἡλικίᾳ 29 ἐτῶν. Ἀλλ᾽ ἀκυρω-

θείσης τῆς ἐκλογῆς ταύτης διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀπεχώρησεν ἐπὶ μακρὸν εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα τῷ 1890, προχειρισθεὶς τῷ μὲν 1897 ἀρχιεπίσκοπος Φιλαδελφείας, τῷ δὲ 1898 ἐπιμόνῳ τοῦ λαοῦ αἰτήσει ἀνεδείχθη Μητροπολίτης Ναζαρέτ. Ἀνὴρ διαπρεπὴς καὶ εὐρείας μορφώσεως ἐργάζεται φιλοτίμως ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν παμψηφεὶ ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ 1900

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Μ' ὅλην τὴν κατάπτωσιν, εἰς ἣν καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας περιῆλθε, ἀφὲν κατὰ μέρος τὸ ἔνδοξον τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων ὡς ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν αὐτοῦ περισπασμῶν, διατηρεῖ ἐν τούτοις ἕνδεκα Μητροπόλεις, ὑποκειμένας τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας, τὰς ἑξῆς: 1) Τύρου καὶ Σιδῶνος, 2) Βηρυττοῦ καὶ Λιβανίου Ὄρους, 3) Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνων, 4) Ἀρκαδίας, 5) Ἐμέσης, 6) Ἐπιφανείας, 7) Τριπόλεως, 8) Ἀμίδης, 9) Χαλεπίου καὶ Ἀλεξανδρέττας, 10 Λαοδικείας καὶ 11) Σελευκείας, διοικοῦσα διὰ τούτων πνευματικῶς τοὺς ἐν Συρίᾳ Ὀρθοδόξους Χριστιανούς. Ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας ἑδρεύων ἐν Δαμασκῷ φέρει τὸν τίτλον «Πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς» ἀναγνωριζόμενος ὑπὸ τῆς Πύλης διὰ τοῦ τίτλου «Ρωμαῖος Πατριάρχης Ἀντιοχείας انطاكيه وم پطريغى (Ἀντάκια Ροὺμ Πατρηκή).

Τὸν Θρόνον Ἀντιοχείας κατέχει σήμερον ὁ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας ἐκλεγεὶς κατὰ τὸ 1907, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπὶ τὸν Θρόνον Ἀντιοχείας ἐπιβάντος τὸ πρῶτον Μελετίου, ..., ὃν αἱ Ὀρθόδοξοι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι διὰ τὸ ἀντικανονικὸν τῆς ἐκλογῆς δὲν ἀναγνωρίζουσιν, ὡς ἐπίσης εἰς οὐδεμίαν ἦλθον ἐπικοινωνίαν καὶ μετὰ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ ἐπιβάτου τοῦ Θρόνου Μελετίου. Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μελετίου διεσκέφθη περὶ τοῦ ζητήματος, πλὴν οὔτε τότε, οὔτε βραδύτερον κατὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς εἰρηνικῆς ἐπιστολῆς, ἠδυνήθη ν' ἀπολήξῃ εἰς ὁριστικόν τι, ἀφοῦ καὶ μετὰ τὴν εἰρηνικὴν καὶ δευτέρα ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας ἐπιστολὴ πρὸς ἀπάντησιν ἐστάλη, ἥτις καὶ αὕτη εἰς μάτην παρὰ τῇ Συνόδῳ ἀνεκίνησε τὸ ζήτημα τοῦτο.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, ποιμαίνουσα τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ ὀρθοδόξους, χριστιανούς, ἀνερχομένους εἰς 50.000, διοικεῖται ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπαρτιζομένης μὲν ὑπὸ Ἐπισκόπων τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας καὶ Ἀρχιμανδριτῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, προεδρευομένης δὲ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Ἁγιωτάτου Παριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης Δαμιανοῦ, φέροντος τὸν ἐπίσημον κυβερνητικὸν τίτλον قدس شريف روم پطريق (Κούδσ-ι σερὶφ ρουμ Πατρικὴ) Ρωμαίου Πατριάρχου Ἱερουσαλήμ.

Σημ. Περὶ τοῦ Πατριαρχείου τούτου ἱκανὰς πληροφορίας παρέσχομεν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, μέλλομεν δὲ νὰ πραγματευθῶμεν ἐκτενέστερον κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος.

ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἀνεγνωρίσθη ἀνεξάρτητος ἐν τῇ Γ΄ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ. Προεδρεύεται ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Νέας Ἰουστινιανουπόλεως καὶ πάσης Κύπρου, ἑδρεύοντος ἐν τῇ (πρωτευούσῃ τῆς Κύπρου) Λευκωσίᾳ, ὑφ' ὃν τελοῦσιν οἱ Μητροπολῖται 1) *Κιτίου*, 2) *Πάφου* καὶ 3) *Κυρηνείας*, οἱ ἀπαρτίζοντες καὶ τὴν Σύνοδον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου. Εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην λαμβάνουσι μέρος καὶ ἀρχιμανδρῖταί τινες.

Ὁ θρόνος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὡς καὶ ὁ τῆς Μητροπόλεως Πάφου, χηρεύει ἀπὸ τοῦ 1899· καθ' ὃν δὲ χρόνον γράφομεν ταῦτα τὸ ἀπὸ τῆς χηρείας τοῦ θρόνου ὑφιστάμενον Κυπριακὸν ζήτημα βαίνει πρὸς τὴν λύσιν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀδελφικῆς ἐπεμβάσεως τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἀποστειλασῶν τῆς μὲν Κωνσταντινουπόλεως ὡς ἀντιπρόσωπον τὸν Ἀγχιάλου Βασίλειον, τῆς δὲ τῶν Ἱεροσολύμων τὸν ἀρχιμανδρίτην Μελέτιον Μεταξάκην, καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀντιπροσωπευθείσης δι' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΣΙΝΑΙΟΥ

Τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ἐπὶ τοῦ ὄρους Χωρὴβ τῆς Σιναϊτικῆς Χερσονήσου, ἀποκληθείσης οὕτως ἀπὸ τοῦ Θεοδοξάστου Σινᾶ,

διοικεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σιναίου, συνεργαζομένου μετὰ τῆς ἱερᾶς Συνάξεως τῶν προκρίτων τοῦ μοναστηρίου μοναχῶν. Χειροτονεῖται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνάξεως, καὶ ἑδρεύει ἐν Καΐρῳ, διατελῶν καὶ πρόεδρος τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐν Καΐρῳ Ἀμπετείου Σχολῆς. Εἰς πόλεις πολλὰς ἔχει ἀντιπροσωπείας, διοικούσας τὰ κατ᾽ αὐτὰς Σιναϊτικὰ μετόχια καὶ ἐπιτηρούσας τὰ ἱερὰ τοῦ μοναστηρίου κτήματα.

Ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου Πορφύριος ἐκλεγεὶς τῷ 1906.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητος ὅλως ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τῷ 1721 ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, συστάσης τῆς *Ἁγιωτάτης Διοικούσης Συνόδου τῆς Ρωσίας* (ἑνὸς τῶν τριῶν μεγάλων τῆς Αὐτοκρατορίας διοικητικῶν σωμάτων), ὡς ἀνωτάτης αὐτοκεφάλου καὶ ἀνεξαρτήτου ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἐν Ρωσίᾳ καὶ ἀναγνωρισθείσης ὑπό τε τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων. Τῆς Ἁγιωτάτης Διοικούσης Συνόδου *πρωτεῦον μέλος* εἶναι ὁ Μητροπολίτης *Πετρουπόλεως καὶ Λαδόγης*, *πρόεδρος* δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ, ἀντιπροσωπευόμενος παρ᾽ αὐτῇ διὰ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ παρὰ τῇ Συνόδῳ Ἐπιτρόπου, παρακαθημένου ἐν αὐτῇ.

Τῇ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρωσίας προσετέθη καὶ ἡ ἀνεξάρτητος Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας ἀπὸ τοῦ 1811, περιλαμβάνουσα πρότερον τοὺς δύο αὐτονόμους ἀρχιεπισκόπους, τοὺς καλουμένους καθολικούς, τὸν τῆς *ἄνω Ἰβηρίας* καὶ τὸν τῆς *κάτω Ἰβηρίας*, ὑφ᾽ οὓς ἐτέλουν καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Γεωργίας Μητροπολῖται. Σήμερον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος *Τυφλίδος* τυγχάνει μέλος τῆς Διοικούσης Συνόδου τῆς Ρωσίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ποιμένουσιν 31 ἐπίσκοποι, ἀφ᾽ ὧν κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας προσκαλοῦνται οἱ τὴν ἱερὰν Σύνοδον ἀποτελοῦντες, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν. Ἡ Διοικοῦσα ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖται ὑπὸ τεσσάρων ἐπισκόπων, προσκαλουμένων κατ᾽ ἔτος ὡς συνοδικῶν διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος, καὶ προεδρεύεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, θεωρουμένη ἡ ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή. Παρακάθηται δὲ παρὰ τῇ Συνόδῳ καὶ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος.

Καὶ ἐκηρύχθη μὲν ἀπὸ τοῦ 1833 ἀφ᾽ ἑαυτῆς ὡς αὐτοκέφαλος διὰ κατα-

στατικοῦ τῆς ἐν Ναυπλίῳ Συνελεύσεως, ἀνεγνωρίσθη ὅμως ἡ πρᾶξις αὕτη ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τῷ 1850 δι᾽ ἰδίου *Συνοδικοῦ Τόμου*, ὃν συνέταξεν ἡ ἐπὶ Ἀνθίμου τοῦ Δ΄ συγκληθεῖσα ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος.

1) Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος.

Οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

2) Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, 3) ὁ Φθιώτιδος, 4) ὁ Φωκίδος, 5) ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, 6) ὁ Εὐρυτανίας, 7) ὁ Ἄρτης, 8) ὁ Τρίκκης, 9) ὁ Θεσσαλιώτιδος Καρδίτσης, 10) ὁ Λαρίσσης, 11) ὁ Δημητριάδος Βόλου, 12) ὁ Χαλκίδος, 13) ὁ Ἀργολίδος, 14) ὁ Ὕδρας καὶ Σπετσῶν, 15) ὁ Κορινθίας, 16) ὁ Μαντινείας, 17) ὁ Γορτυνίας, 18) ὁ Πατρῶν, 19) ὁ Καλαβρύτων-Αἰγειαλείας, 20) ὁ Ἠλείας Πύργου, 21) ὁ Τριφυλίας, 22) ὁ Μεσσηνίας, 23) ὁ Γυθείου-Οἰτύλου, 24) ὁ Κηθύρων, 25) ὁ Μονεμβασίας-Σπάρτης, 26) ὁ Κερκύρας, 27) ὁ Ζακύνθου, 28) ὁ Κεφαλληνίας, 29) ὁ Λευκάδος, 30) ὁ Σύρου, 31) ὁ Θήρας, 32) ὁ Νάξου-Πάρου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΡΛΟΒΙΤΣ

Ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία Κάρλοβιτς, προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ Πρωθιεράρχου *Κάρλοβιτς*, διοικεῖ τοὺς ἐν Αὐστρίᾳ Ὀρθοδόξους Σέρβους. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη, ὑποκειμένη πρότερον τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκηρύχθη αὐτοκέφαλος καὶ ὅλως ἀπ᾽ αὐτῆς ἀνεξάρτητος τῷ 1740, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν ἐν Αὐστρίᾳ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὧν ἀρχηγὸς ἐγένετο ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κάρλοβιτς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΡΑΝΣΥΛΒΑΝΙΑΣ

Ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία Τρανσυλβανίας, προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ πρωθιεράρχου τῆς Αὐστρο-ουγγρικῆς Ρωμουνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἰωάννου Μετσιάνα, διοικεῖ τοὺς ἐν Τρανσυλβανίᾳ Βλάχους ὀρθοδόξους. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη, ὑποκειμένη πρότερον τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκηρύχθη αὐτοκέφαλος καὶ ὅλως ἀπ᾽ αὐτῆς ἀνεξάρτητος τῷ 1868, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν ἐν Τρανσυλβανίᾳ ὀρθοδόξων ἐπισκοπῶν, ὧν ὁ ἀρχηγός, πρωθιεράρχης Τρανσυλβανίας, ἑδρεύει ἐν Ἐρμανστάδτ.

ISIS MANOGLIO

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΣΕΡΝΟΒΙΤΣ

Ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία Τσέρνοβιτς, προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τσέρνοβιτς καὶ Μητροπολίτου Βουκοβίνης καὶ Δαλματίας Βλαδιμήρου Ρέππα, καὶ διοικοῦσα τοὺς Ὀρθοδόξους τῆς Βουκοβίνης χριστιανούς, ἐκηρύχθη αὐτοκέφαλος τῷ 1873, ἀποσπασθεῖσα τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, εἰς ἣν πρότερον ὑπέκειτο.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Διοικεῖται ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βελιγραδίου καὶ Μητροπολίτου Σερβίας Δημητρίου. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας ἀπήλαυεν ἀνεξαρτησίας τινὸς ἐκκλησιαστικῆς ἀπὸ τοῦ 1830, μετὰ δὲ τὸ 1878 ἐκηρύχθη αὐτοκέφαλος ἐπὶ τῆς πρώτης Πατριαρχείας Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄, ἀποσπασθεῖσα τελείως τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, εἰς ἣν πρότερον ὑπήγετο.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Μαυροβουνίου Μητροφάνους, ἑδρεύοντος ἐν Κετίγνῃ, ἀνεγνωρίσθη αὐτοκέφαλος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, εἰς ἣν ἄλλοτε ὑπήγετο. Ὁ Μητροπολίτης αὐτῆς τὴν χειροτονίαν ἔχει ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, παρ᾽ ἧς καὶ τὸ ἅγιον μύρον λαμβάνει.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Διοικεῖται ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου Ἐπισκόπων, συνεδριαζούσης δὶς τοῦ ἔτους. Κορυφαῖος τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ρουμανίας ἦ Primas ἀνεκηρύχθη ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Ἰωσήφ, ἑδρεύων ἐν Βουκουρεστίῳ, ὁ καὶ Πρόεδρος, μετ᾽ αὐτὸν δὲ ὁ Μητροπολίτης Μολδοβλαχίας Παρθένιος, ἑδρεύων ἐν Ἰασίῳ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας ἀπὸ τοῦ 1856 διερρύθμισεν ὡς αὐτοκέφαλος τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς διοίκησιν ἀφ᾽ ἑαυτῆς. Ἡ δ᾽ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς ἣν τέως ὑπήγετο, ἀνεγνώρισεν αὐτὴν ὡς αὐτοκέφαλον μόλις τῷ 1884 ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Ἰωακεὶμ τοῦ Δ΄.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΞ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΟΜΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΙ ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐχαρακτήρισε πάντοτε τὸ ἡμέτερον ὀρθόδοξον γένος εἶναι ἡ ἄκρα αὐτοῦ εὐλάβεια καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰ ἑκασταχοῦ ἱερὰ προσκυνήματα. Ὅταν δὲ ὁ σεβασμὸς οὗτος ἐκδηλοῦται παρὰ προσώπων, ἅτινα λόγῳ τῆς ὑπερόχου κοινωνικῆς αὐτῶν καὶ πολιτικῆς θέσεως ἵστανται πολὺ ὑψηλά, τότε ὁ γενικὸς ἐκεῖνος χαρακτηρισμὸς προσλαμβάνει σῖγλην πλέον φωτεινὴν καὶ ἀποτελεῖ μίαν ἔξοχον τιμὴν τῆς ἡμετέρας ὁμογενείας. Καὶ ἦτο καιρὸς μία τοιαύτη ἐκδήλωσις νὰ προέλθῃ ἐκ τῶν ἀνωτέρων ὁμογενῶν κύκλων πρὸς τὴν κοιτίδα τῆς προγονικῆς ἡμῶν θρησκείας, ἧς ἡ ἐπίσκεψις ἄλλοτε μὲν ἐλογίζετο τιμὴ καὶ ἐγκαλλώπισμα τῶν λογάδων καὶ προεστώτων τοῦ Γένους, ἐπ᾽ ἐσχάτων δὲ ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ ψευδοπολιτισμοῦ ὡς ψυχαγώγημα ἁρμόζον τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἀπολιτίστοις, τοῖς μὴ ἔχουσιν ἄλλα ὑψηλότερα ἐντυφήματα. Διὰ τοῦτο ἡ εἰς τοὺς Ἁγίους τόπους προσέλευσις τοῦ ἐκ τῶν ἐγκρίτων λογάδων τοῦ ἡμετέρου Γένους ἐξοχωτάτου Ἀβραὰμ Ἐφέντη Βαπορίδου τοῦ ἐκ τῶν ἀνωτάτων ὑπαλλήλων τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, τοῦ διακεκριμένου ἐπὶ ἀληθινῇ φιλογενείᾳ καὶ ἐπὶ εὐσυνειδησίᾳ καὶ εὐορκίᾳ ἀδιαφιλονεικήτῳ, τὴν ἀρίστην ἐντύπωσιν ἐνεποίησε τοῖς τε κατοίκοις τῆς Ἁγίας Γῆς καὶ τοῖς παρεπιδημοῦσι προσκυνηταῖς ἀδιακρίτως ἐθνικότητος καὶ προελεύσεως.

Ἡ εἰς Ἱεροσόλυμα κάθοδος τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος εἶχε γνωσθῆ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος μαρτίου, ἐπραγματοποιήθη δὲ περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὅτε ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανὸς γνῶσιν λαβὼν τηλεγραφικῶς τῆς ἡμέρας τοῦ εἰς Ἰόππην κατάπλου τοῦ Ρωσικοῦ ἀτμοπλοίου, οὗ ἐπέβαινεν ἡ Α. Ε. ἔπεμψεν ἐκεῖ ὡς εἰδικὸν ξεναγὸν τὸν ἀρχιμανδρίτην κ. Ἰάκωβον Ἀρχατζικάκην, ὅπως μετὰ τοῦ Πανοσιολ. Ἡγουμένου Ἰόππης κ Κυρίλλου προσηκόντως ὑποδεχθῶσι τὸν Ἐξοχώτατον καὶ τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ πρυσρήσεις αὐτοῦ διαβιβάσωσι.

Ἡ Α. Ε. παρέμεινεν ἐν Ἰόππῃ ἐπὶ μιαν ἡμέραν ἐπισκεφθεὶς τὰς ἐκεῖ αὐτοκρατορικὰς ἀρχάς, τὰ λοιπὰ ἀξιοθέατα μέρη τῆς πόλεως, τοὺς περιφήμους αὐτῆς πορτοκαλεῶνας εὑρισκομένους ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἀνθήσεως, καὶ τὴν ἄριστα λειτουργοῦσαν Πρακτικὴν Σχολὴν τῶν γλωσσῶν τοῦ ἡμετέρου Ἱεροῦ Κοινοῦ ἐκ τῆς προκοπῆς τῆς ὁποίας ἔμεινε κατεγοητευμένος.

Τῇ ἐπαύριον ἀνῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐν συνοδίᾳ τοῦ εἰδικοῦ αὐτοῦ ξεναγοῦ καὶ κατέλυσεν εἰς τὸ προετοιμασθὲν δι' αὐτὸν ἰδιαίτερον διαμέρισμα ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς καταλύμασιν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔμελλε νὰ ξενισθῇ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ γῇ διατριβῆς του. Ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ λοιπὴ γεραρὰ χορεία τῶν Ἁγιοταφιτῶν Πατέρων μετ' ἀνυποκρίτου χαρᾶς ὑπεδέχθησαν τὸν ἐπίσημον ξένον καὶ πλείστας περιποιήσεις ἐν λόγοις καὶ ἔργοις ἐπεδαψίλευσαν εἰς αὐτόν, ὅστις λίαν συγκεκινημένος ἐπὶ τῇ ἐξαιρέτῳ ταύτῃ φιλοφροσύνῃ ἀντεπισκεψάμενος τὴν Αὐτοῦ Μακαρ. καὶ τοὺς λοιποὺς Πατέρας τούς τε Συνοδικοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Ἀρχιμανδρίτας καὶ λοιποὺς προεξάρχοντας Ἁγιοταφίτας ἐξέφρασε τὰς θερμὰς αὐτοῦ εὐχαριστίας καὶ τὴν μεγίστην χαράν του, ὅτι εὑρίσκεται ἐν μέσῳ Ἀδελφότητος, τὴν ὁποίαν ἐκτὸς τῶν ἄλλων αὐτῆς ἀρετῶν καὶ τόση φιλόξενος ἀγαθότης χαρακτηρίζει.

Ἡ Α. Ε. ὁ Βαπορίδης Ἐφέντης πρωτίστως ἐκ καθήκοντος, εἰς ὃ πασίγνωστος εἶναι ἡ προσήλωσις αὐτοῦ, ἔσπευσε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Μουτεσαρίφην Ἱεροσολύμων, ὅστις μετὰ περισσῆς φιλοφροσύνης ἐδέξατο αὐτὸν ἐκφράζων τὴν χαράν του, διότι ἐν μέσῳ τῶν ὁμογενῶν, τῶν ἐκ περάτων γῆς συνηγμένων διὰ τὰς ἐπικειμένας μεγάλας ἑορτάς, θὰ παρίστατο ἡ Α. Ε. εἰς περιφανῆ ἔνδειξιν, ὅτι ἡ Αὐτοκρατορικὴ εὐμένεια πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς πιστοῖς ὑπηκόοις ἐπιδαψιλεύεται ἀδιακρίτως γένους καὶ θρησκεύματος. Ἐπίσης ἐπεσκέφθη τὸν Ἱεροδίκην, τὸν Γενικὸν ἐπιθεωρητὴν τῆς Παιδείας ἀνὰ τὴν Παλαιστίνην, τὸν Εἰσαγγελέα καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς ἀνωτέρους ὑπαλλήλους τῆς Σεβ. Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, ἔτι δὲ τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων, ὅστις διὰ πενταμελοῦς ἐπιτροπείας ἀνταπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπίσκεψιν, καὶ τοὺς Γενικοὺς Προξένους Ρωσίας καὶ Ἑλλάδος, οἵτινες πάντες μετὰ μεγάλης τιμῆς καὶ φιλοφροσύνης ὑπεδέχθησαν αὐτὸν καὶ μετὰ πολλῆς προθυμίας τὸν ἀντεπεσκέφθησαν.

Αἱ κοινωνικαὶ ὅμως αὗται ὑποχρεώσεις δὲν ὑπῆρξαν τὸ παράπαν ἱκαναὶ νὰ παρακωλύσωσι τὸν ἀρχικὸν εὐσεβῆ σκοπὸν τῆς εἰς Παλαιστίνην ἐπισκέψεως αὐτοῦ, ἤτοι τὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων. Καὶ πρωτίστως ἡ Α. Ἐ. ἐπεσκέφθη τὸν Πανίερον Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἐν συντριβῇ καὶ κατανύξει προσεκύνησε τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Κυρίου, καὶ προσηύξατο ἐπὶ τοῦ δεδοξασμένου βράχου τοῦ Γολγοθᾶ, ἐνεγράφη δὲ εἰς τὸν κώδικα τῶν ὀρθοδόξων προσκυνητῶν καὶ ἐνέγραψε τὰ ὀνόματα τῶν οἰκείων εἰς τὸ τῶν μνημοσύνων βιβλίον, κατὰ τὰ νόμιμα τῶν ἀληθῶν προσκυνητῶν. Ἀκούραστος δὲ ἐκ τοῦ πόθου, ὅπως ὅσον τὸ δυνατὸν τάχιστα ἴδῃ πάντας τοὺς ἁγίους τόπους τῆς Ἰουδαίας καὶ προσκυνήσῃ αὐτοὺς πανταχοῦ πρόθυμος ἔσπευδε· τὴν Ἁγίαν Βηθλεὲμ μετὰ τοῦ Θεοδέγμονος Σπηλαίου ἐπίσης μετὰ πολλῆς κατανύξεως ἐπεσκέφθη, καὶ ἐθαύμασε τὴν ἔκπαγλον Βασιλικήν, τὴν ὁποίαν οἱ αἰῶνες ἐσεβάσθησαν εἰς μνημόσυνον διηνεκὲς τῆς εὐσεβείας τῶν πρώτων χριστιανῶν βασιλέων. Παρὰ τὸν προώρως δ' ἐνσκήψαντα καύσωνα, δὲν ὤκνησε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἐπίπονον ταξείδιον πρὸς τὰς παρὰ τὸν Ἰορδάνην ἱστορικὰς χώρας, ὅπου ἐθαύμασε τὴν καρτερίαν τῶν ὀρθοδόξων μοναχῶν, ἀνακαινισάντων ἠρειπωμένας παλαιδόξους Μονὰς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ τοῦ Ἀββᾶ Γερασίμου παρὰ τὸν Ἰορδάνην, ἐβάδισεν ἐπὶ τοῦ πικροῦ αἰγιαλοῦ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, ἐλούσθη διὰ τῶν ἡγιασμένων ναμάτων τοῦ Ἰορδάνου παρὰ τὸν Βηθαβαρᾶν, διήλασε τὴν ἱστορικὴν τῆς Ἱεριχοῦντος πεδιάδα καὶ ἀνεπαύθη παρὰ τὰ ὕδατα, ἅτινα ἐγλύκανε διὰ θαύματος ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος. Ἵνα δὲ μὴ καὶ γωνίαν τῶν ἁγίων ἐκείνων μερῶν ἀνεπίσκεπτον ἀφήσῃ στερρῷ τῷ ποδὶ ἀνέλαβε τὸν μόχθον νὰ ἀνέλθῃ τὴν ἀνάντη καὶ βραχώδη ὁδὸν τοῦ Σαρανταρίου ὄρους, τοῦ αἰχμηροῦ ἐκείνου βουνοῦ, ἀφ' οὗ κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ ὁ Σατανᾶς ἔδειξεν εἰς τὸν Ἰησοῦν τὰ βασίλεια τῆς γῆς μάτην ἀνεκπειράζων αὐτόν

ΑΒΡΑΑΜ Γ. ΒΑΠΟΡΙΔΗΣ ΕΦΕΝΔΗΣ

SISMANOGLIO

Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἱερὰ προσκυνήματα, ἤτοι τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὴν Βηθανίαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ τάφον τοῦ Λαζάρου καὶ τὴν ὀρθόδοξον Μονὴν τὴν ἱδρυμένην ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς προϋπαντήσεως τοῦ Κυρίου, τὴν Γεθσημανὴν καὶ τὰ λοιπὰ ἐπεσκέφθη, μετὰ τοῦ ἱεροῦ τάφου τῆς Παρθένου, τὸν κῆπον τῆς προδοσίας, τὸ Σπήλαιον τῆς ἀγωνίας, τὸν Χείμαρρον τῶν Κέδρων, τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ, τὴν πηγὴν καὶ τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, τὸν Ἀγρὸν τοῦ Κεραμέως, τὸ ὄρος τῆς Κακῆς βουλῆς, τὴν ἁγίαν Σιών, τὸ Σπήλαιον τοῦ Βαρούχ, τοὺς τάφους τῶν Βασιλέων, τὴν ἱερὰν Μονὴν τοῦ Σταυροῦ μετὰ τῆς ἐν αὐτῇ ὀρθοδόξου θεολογικῆς σχολῆς, τὴν Βηθεσδάν, τὰ νεόδμητα μοναστήρια τοῦ Λουτροῦ τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Πραιτωρίου καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει καὶ περὶ αὐτὴν ἀξιοθέατα μέρη, ἐν οἷς καὶ τὰς Βασιλικὰς Λαύρας τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου καὶ τοῦ Ἁγίου Σάββα, εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ὁποίων οὐ μικρὸς κόπος καὶ ἀπόφασις ἀπαιτεῖται λόγῳ τῆς ἀποστάσεως αὐτῶν καὶ τῆς δυσκόλου τοποθεσίας.

Ἀλλὰ καὶ εἰς πάσας τὰς μεγαλοπρεπεῖς καὶ προκαλούσας ἀμύθητον συγκίνησιν λόγῳ τῶν τόπων, ἐν οἷς τελοῦνται, ἑορτάς, τὰς κατὰ τὴν Ἱεροσολυμιτικὴν φρασεολογίαν *Παρρησίας*, παρέστη του καὶ μετὰ πολλῆς κατανύξεως παρηκολούθησεν αὐτὰς φέρων κατὰ τὰς πλείστας αὐτῶν λόγῳ τοῦ ἐπισήμου των χαρακτῆρος, τὴν μεγάλην τοῦ βαθμοῦ του στολὴν καὶ τὰ πολλὰ παράσημα, δι᾽ ὧν εἶναι τετιμημένος. Οὕτω παρέστη τῇ Ε΄ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν εἰς τὰ διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς λειτουργείας ἐν μέσῳ ἀπείρου πλήθους προσκυνητῶν, τελεσθέντα ἐγκαίνια τοῦ νεοδμήτου Ναοῦ τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἐλαιῶνος, ὃν ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων καὶ φιλοκάλως ἐκαλλώπισεν ἀμύθητα δαπανήσας ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου κ. Ἐπιφάνιος· εἰς τὴν μεγάλην Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Παρρησίαν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, ἥτις βασιλοπρεπῶς ὄντως πανηγυρίζεται, εἰς τὰς ἀκολουθίας τῶν Νυμφίων, εἰς τὴν τελετὴν τοῦ Ἁγίου Νιπτῆρος, τιμητικὴν θέσιν κατέχων ἐπὶ τῆς ἐξέδρας, ἐφ᾽ ἧς τελεῖται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη τελετή· εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἁγίων ὡρῶν ἐπὶ τοῦ Φρικτοῦ Γολγοθᾶ τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, εἰς τὴν λιτανείαν τοῦ Ἐπιταφίου κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἁγίας ἡμέρας, εἰς τὴν ἀπερίγραπτον λόγῳ τοῦ μυστηριώδους καὶ συγκινητικοῦ καὶ ἰδιορρύθμου αὐτῆς μεγάλην ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Φωτὸς τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ, εἰς τὴν τέλεσιν τῆς Πρώτης Ἀναστάσεως καὶ εἰς τὴν μεγάλην πομπὴν τῆς Β΄ Ἀναστάσεως, ἥτις μετὰ μυθώδους καὶ ἀπαραμίλλου μεγαλοπρεπείας κατέρχεται ἀπὸ τῶν Πατριαρχείων πρὸς τὸν Πανίερον Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως τῇ μεσημβρίᾳ τῆς μεγάλης τοῦ Πάσχα Κυριακῆς.

Τοῖς πᾶσι κατάδηλος ὑπάρχει ἡ ὑπερτάτη ἀγαλλίασις, ἣν ἡ Α. Ε. ᾐσθάνθη ἐκ τῶν ἐπισκέψεων αὐτοῦ εἰς τόσα ἅγια μέρη καὶ ἐκ τῆς παραστάσεως αὐτοῦ εἰς τόσον ὑπερόχους τῆς Ὀρθοδοξίας τελετάς. Καὶ ἤδη ἀναπαυόμενος ἀπὸ τῶν κόπων καὶ συγκινήσεων τῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν, μελετῶν δὲ καὶ ἐπισκεπτόμενος τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, Κυβερνητικὰ καὶ κοινοτικά, καὶ ἐν γένει πολυτίμους διὰ τὴν ὑπηρεσίαν πληροφορίας ἀρυόμενος, ἀπέρχεται μετὰ μικρὸν χάριν ἀναψυχῆς σταθμὸν ἐν Σμύρνῃ εἰς τὴν βασιλεύουσαν πρὸς ἀνάληψιν τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ καθηκόντων.

Οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἔμειναν ὑπεράγαν ηὐχαριστημένοι ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος, ἔχομεν δὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι καὶ οὗτος ἀπερχόμενος ἐντεῦθεν ἀποκομίζει ἐντυπώσεις λίαν εὐαρέστους καὶ ἀλησμονήτους, πάντοτε δὲ θὰ ἐνθυμῆται μετ᾽ ἀγάπης καὶ πόθου τὰς γλυκερὰς συγκινήσεις, ἃς ἐδοκίμασε κατὰ τὴν βραχεῖαν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει διαμονήν.

ΣΙΝΑΪΤΙΚΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Ἦτο ταραμονὴ Χριστουγέννων.

Ἤρεμοι, χλιαραὶ καὶ μυθωδῶς ὡραῖαι καὶ ἀπολαυστικαὶ εἶναι αἱ χειμεριναὶ ἡμέραι τῆς Ἀραβίας. Ὁ ἥλιος ἔριπτε τὰς τελευταίας ἀκτῖνάς του καὶ ἐχρωμάτιζε καταντικρὺ τῆς Ἐρυθρᾶς τὰς ὑπερηφάνους κορυφὰς τοῦ Ἄττακαχ, διὰ νὰ χαθῇ ἐκεῖ ὄπισθεν τῆς χώρας τῶν Πυραμίδων. Οἱ ἄδολοι καὶ ἀγαλλόμενοι κυματισμοὶ τῆς θαλάσσης ἐπανελάμβανον τὸ αἰώνιον καὶ μονότονον παράπονόν των καὶ ἐλούοντο εἰς τὴν γλυκεῖαν θωπείαν τῆς θαλπωρῆς τοῦ Φοίβου. Ὅλα τὰ χρώματα τῆς Ἴριδος ἐν πλήρει καὶ χλιαρᾷ νηνεμίᾳ, ὡς χαρμόσυνον τόξον εἰρήνης, ὡς εὐλαβεῖς σπονδαὶ ἐπλανῶντο ἐπὶ τοῦ Ἄττακαχ, ὅστις κυριολεκτικῶς ἐπυρπολεῖτο, ἡ δὲ ἱερὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν θάλασσα ἐδέχετο ὡς ἀπέραντον πρίνην στήλην τὰς ἀνταυγείας τοῦ ἐρυθροῦ Φοίβου καὶ ἐδικαιολόγει πληρέστατα τὴν ὀνομασίαν της γαληνιαία καὶ χαλκοπρόσωπος, ἐνῷ ἐπὶ τῆς Σιναϊτικῆς Χερσονήσου, πέραν τῆς ἀπεράντου ἀμμώδους ἐρήμου Ραϊθοῦς, τὸ ὄρος Σερβάλ, γεγλυμμένον ἐν ὁλοτμήτῳ γρανίτῃ, ὡς κολπώδης κρίκος, ἐδείκνυεν ὅλον τὸ νεκρὸν μεγαλεῖόν του καὶ αἱ φαλακραὶ κορυφαί του μᾶς ἐνέπνεον μυστηριώδη τρόμον μὲ τὴν τραχύτητα τῶν γραμμῶν καὶ τὴν ζωηρότητα τῶν χρωμάτων του.

Κωνσταντῖνος Γ. Κουρτίδης
(Τέως ὑγειονομικὸς ἐν Αἰγύπτῳ ἰατρός).

Ἡ αὔρα κατήρχετο κελαδοῦσα ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν ὑπωρειῶν καὶ ἀπωθοῦσα ἐλαφρῶς τὰ κυματίζοντα ὑπὲρ αὐτὰς ἀραιὰ νέφη, ἐνῷ ἐν μέσῳ τῶν ἱστορικῶν τῆς Βίβλου φαράγγων Αἰλεὶμ καὶ Ἀρρὰν ἐπλανᾶτο ἡ μεγάλη τοῦ Μωϋσέως φυσιογνωμία καὶ ὀρθοῦτο ἐπιβλητικὴ μὲ τὰς ἱερὰς καὶ αἰωνίους πλάκας της. Διηρχόμεθα ἡμέρας χειμῶνος τῶν τροπικῶν χωρῶν, ἡμέρας, καθ' ἃς, ὡς συμβαίνει πάντοτε, ἐκθρώσκει ἀφύπνισις τῆς νεκρᾶς φύσεως μικρὰ καὶ ἡ πτωχὴ χλωρὶς τοῦ Σινᾶ, ἀπονεκρωθεῖσα σχεδὸν κατὰ τὸ ἀφόρητον θέρος, ἀνηβάσκει μικρὸν ἐν μέσῳ τῶν φαράγγων, ὅπως διὰ χλόης τινός, ὀλίγων χρωμάτων καὶ ἀσθενοῦς ἀρώματος, ἐκφρασθῇ καὶ αὐτὴ τὴν μαγικὴν γλῶσσάν της. Τὰ μαννοφόρα δένδρα τῆς ὀάσεως Αἰλείμ, αἱ ὀλίγαι ἀκακίαι, αἱ ξυλοκερατέαι καὶ αἱ ζιζυφιές, ἀφοῦ ἐπάλαισαν διηνεκῶς ἐπὶ ὀκτάμηνον κατὰ τοῦ καυστικωτάτου ἡλίου, εἶχον ἐνδυθῆ ἕνεκα τῆς χειμερινῆς εὐδίας ἡμέρας τινὰς πρασίνης νεότητος, αἱ σεισοπυγίδες, φιλοξενούμεναι τὸν χειμῶνα ἐκεῖ, ἀνηρεύνων τὰ ὑφάλμυρα νερὰ τῶν Δώδεκα πηγῶν τοῦ Ἰσραήλ, αἱ δὲ ἰθαγενεῖς χελιδόνες, μοναδικὰ πτηνὰ εἰς τὴν ταλαίπωρον Ραϊθώ, ἐπλανῶντο τῇδε κἀκεῖσε τερετίζουσαι ψυχρῶς, ὡς ἀνούσιος καγχασμὸς καὶ ψυχρὰ ἄρνησις διὰ τοὺς μεμυημένους εἰς τὰς μειδιώσας τέρψεις καὶ ἀναμνήσεις παρωχημένης θελκτικῆς ζωῆς. Τὸ ἄφθιτον γόητρον ἀφ' ἑτέρου, τὸ ὁποῖον ἀπέσταζεν ἀπὸ τὰς ἱερὰς κορυφάς, μ' ἔρριπτεν εἰς διηνεκεῖς ἐκστάσεις καὶ ἀτέρμονας ρεμβασμούς, διότι ἐπόθουν νὰ λησμονήσω ἐμαυτὸν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν φοινίκων καὶ τὸ μονῆρες τῆς ἐρήμου μεγαλεῖον.

*

Ἐκάθισα μόνος παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐν μέσῳ τῶν συμπλεγμάτων τῶν φοινίκων τοῦ Κουρούμ, ἐθεώμην ὡς πανόραμα τὸν μικρὸν παράλιον συνοικισμὸν τοῦ Γκεμπέλι καὶ περιέμενον τὴν θαλασσίαν αὔραν, ἥτις τὴν ὥραν ἐκείνην ὡς συνήθης γελαστὴ εὐμένεια ἐξήρχετο, διὰ νὰ δροσίσῃ τὰ στήθη μας καὶ δροσίσῃ τὰ *ἀποπαίδια* τῆς Ραϊθοῦς. Ὡς πτερυγίζων οἰωνὸς αἱ ἀφρόεσσαι ῥιπαὶ τῆς αὔρας ἤγγιζσν τὸ καῖον μέτωπόν μου, ὁ φοβερὸς τοῦ Σαμοὺν θυμὸς δὲν ἀνεμιγνύετο πλέον θλιβερῶς μὲ τὸν ἀπαίσιον καὶ τρικυμιώδη ῥόχθον τῶν πελωρίων κυμάτων. Αἱ Χάριτες, αἱ διογενεῖς τῆς Εὐρυνόμης θυγατέρες, ἐπλανῶντο ἐπὶ τῆς προσφιλοῦς τῷ Ποσειδῶνι θαλάσσης, ἀνὰ μέσον δὲ τῶν ὀξέων κλάδων τῶν φοινίκων ἔπαιζε φιλομειδὴς ὁ Ζέφυρος, ἐνῷ διαπόντιοι καὶ τηλαυγεῖς ὡς τόνοι μελιχροὶ ἔφθανον εἰς τὴν ἀκοήν μου ὑπὸ τὸν αἴθριον καὶ διάστερον οὐρανὸν οἱ κλαυθμηρισμοὶ τοῦ μόνου τέκνου μου ὡς θησαυρὸς πόνου καὶ παράπονον πικρόν. Φεῦ! ὁποία παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων δι' ἐρημίτην οἰκογενειάρχην!

Καὶ ἐνῷ οἱ περιπλανώμενοι πόθοι ἐν τῇ ῥεμβαζούσῃ καὶ ἀπείρῳ σιγῇ τοῦ βασιλείου τῆς ἄμμου ὡς πικρὰ ἀπήχησις μ' ὑπενθύμιζον ὅλην τὴν ἀλληλουχίαν τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων, ἐνῷ ὁ παρήγορος ψίθυρος τῆς θαλάσσης ἤγγιζε τὸ κουρασμένον μέτωπόν μου καὶ ἡ φαντασία μου ἐπλανᾶτο εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ἀφελῶν καὶ εὐτυχῶν τῆς Βίβλου χρόνων καὶ ἀπηύθυνον ἐκεῖ πρὸς τὴν μυστικὴν βάτον τοὺς μυστηριώδεις παλμοὺς τῆς πονεμένης καρδίας μου, ἡ λιπόθυμος ὠχρότης τῆς σελήνης ἐξήρχετο καὶ ἐχύνετο ἐπὶ τῆς ἱερᾶς κορυφῆς καὶ ἀπεκάλυπτεν ἐνώπιόν μου τὴν ἡλιθίαν μορφὴν τοῦ Σιναΐτου μοναχοῦ Κλαυδίου, ὅστις ἐστέλλετο, διὰ νὰ συνεννοηθῇ μετ' ἐμοῦ διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων.

*

Ὡραία εἶνε ἡ ἄποψις τοῦ ἡμικυκλοτεροῦς λιμένος τῆς Ραϊθοῦς (Τόρ), μικρᾶς ἱστορικῆς κώμης, ἥτις κοιμᾶται νωχελῶς ἀπὸ ἀμνημονεύτων αἰώνων ἐπὶ ἅλμυρᾶς, ὑψηλῆς καὶ ἀμμώδους ταινίας τοῦ Σινᾶ. Καλλιμάρμαρον καὶ φιλόξενον ἐγείρεται ἐν μέσῳ αὐτῆς τὸ ἀρχαῖον μετόχιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, μοναδικὸς σταθμὸς διὰ τοὺς ὀλίγους προσ-

κυνητὰς τῆς Μονῆς τῆς Παρθενομάρτυρος Αἰκατερίνης καὶ μόνη ἑστία χριστιανικὴ διὰ τοὺς ὀλίγους χριστιανοὺς τῆς λησμονημένης πολίχνης. Αὐτάρκης ὡς ἐκ τῶν φοινικώνων, οἵτινες ἀκμάζουσιν ἀκριβῶς εἰς τὸν τόπον, ὅπου τὰ ἑβδομήκοντα στελέχη τῶν φοινίκων τῆς Βιβλικῆς Αἰλείμ, εἶναι ἡ κιβωτὸς τῶν Χριστιανῶν, ὅσοι διεσώθησαν εἰς τὴν Ραϊθώ. Τὴν μεγάλην καὶ πολύτιμον διαχείρισιν τοῦ μετοχίου τούτου κρατεῖ εἰς τὰς χεῖράς του ὁ ἐκ Σύμης μοναχὸς Ἱερεμίας.

Εἶχον κερδήσει ἐξαιρετικῶς τὴν εὔνοιαν τοῦ ὑψηλοῦ Συμαίου μοναχοῦ διὰ λόγους ψυχολογικοὺς καὶ τὸν ἐγνώρισα καλῶς. Μία λυπηρὰ ἀπόχρωσις ἦτο διακεχυμένη πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἀμόρφου προσώπου του· ὄψις παπύρου, μορφὴ σφιγγός. Εἶχεν ἀναβῆ ὁ ἄμοιρος ὅλας τὰς ἀλγεινὰς βαθμῖδας τῆς λύπης καὶ ἐκ τοῦ ὕψους τῆς οἰκογενειακῆς δυστυχίας, — θῦμα ἄμοιρον αὐτὸς καὶ μόνος — κατεκρημνίσθη ἐντὸς τῆς ἀφανείας τοῦ μοναχικοῦ ἐνδύματος. Ἤλπισεν οὕτως, ὅτι διερχόμενος τὴν ξηρὰν καὶ ἄνικμον κοίτην τοῦ χειμάρρου τῆς λήθης θὰ ἔσῳζεν ὡς ἀκούσιος ναυαγὸς λείψανά τινα τῆς ἡσυχίας του. Ὁ ἰὸς τῆς προσγενομένης αὐτῷ ἀδικίας ἐνισχύθη ἐν τῷ ὀργανισμῷ του καὶ περισυνέλεξεν ἑαυτὸν ἐντὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν ἀλγεινῶν ἀναμνήσεών του. Ἡ αἱμάσσουσα καρδία τοῦ πρεσβύτου δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποφλοιωθῇ τοῦ χαλκοῦ τῆς ἐκδικήσεως. Λησμονηθείς, ἀλλὰ καὶ μὴ λησμονήσας, ἐδίψα ἐκδίκησιν, διότι δὲν ἔμαθε νὰ περιφρονῇ. Ὀργῆς καὶ μίσους θύελλα ἐζάρονεν ὑπὸ τὸ κρανίον του, ἕτοιμος νὰ ἐκσπάσῃ καὶ διασκορπισθῇ ὡς μανιώδης Σαμούν. Φεῦ! οὔτε τὸ ῥάσον, οὔτε τι ἄλλο γνωρίζω ἐγὼ ἱκανὸν νὰ μεταβάλῃ τὸν ἄνθρωπον.

Καὶ ὅμως εἶχον κερδήσει τὴν εὔνοιαν τοῦ δυστυχοῦς τούτου μοναχοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ κοινωνία κατέστησε τόσον δυστυχῆ.

Ὁ Κλαύδιος ἐκόμιζε τὰς διαταγὰς τοῦ Συμαίου μοναχοῦ. Ἦτο πρόσκλησις νὰ ἑορτάσωμεν ὅλοι μαζὺ τὰ Χριστούγεννα. Ἡ ὑγειονομικὴ ζώνη ἦτο λελυμένη διὰ τὴν ἔλλειψιν προσκυνητῶν τῶν Ἱερῶν τόπων τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, ἡ δὲ εὐμένεια τῶν Σιναϊτῶν Πατέρων, ὡς δίσκος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἤρχετο πρὸς ἡμᾶς εὐπρόσδεκτος, διότι θὰ διηρχόμεθα ὥρας τινὰς θρησκευτικῆς ἀπολαύσεως σπανίας. «Νὰ μὴ φέρῃς μαζύ σου τὰς γυναῖκας τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου· δὲν θέλει νὰ βλέπῃ ὁ Ἱερεμίας αὐταῖς ταῖς «πριμαδόναις», ἀνεφώνησεν ὁ Κλαύδιος καὶ ἀνεχώρησε πάραυτα ὡς Σιναϊτικὴ ἠχώ.

Βραχύταται εἶναι αἱ θεριναὶ νύκτες τῶν τροπικῶν χωρῶν, βραχεῖαι δ' αἱ χειμεριναί· τάχιστα τὸ λυκόφως διαδέχεται ἡ νὺξ καὶ τὸ λυκαυγὲς ἡ ἡμέρα, διὰ τοῦτο δ' ἀκριβῶς εἶναι ταῦτα τόσον ἐκσεσημασμένα καὶ θεαματικὰ καὶ ἀγγέλλονται μὲ τόσην ποίησιν καὶ χάριν. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἐγερθῶμεν ἐνωρίς, διὰ νὰ παρακολουθήσωμεν ἐξ ἀρχῆς τὴν φωταυγῆ Λειτουργίαν τῶν Χριστουγέννων.

Ἦτο ἀκριβῶς μεσονύκτιον. Ὁ Κλαύδιος ἦτο εἰς τὸ στοιχεῖόν του. Εἶχε τρελλαθῆ πλέον ἐπάνω εἰς τὸ κωδωνοστάσιον μὲ τοὺς κώδωνας, οἱ ὁποῖοι φρίσσοντες πάντοτε ᾐσθάνοντο τὴν προσέγγισίν του. Ὁ Συμαῖος μοναχὸς ὠρύετο κάτωθεν καὶ αἱ βραγχναί του φωναὶ μάτην ἐξητμίζοντο εἰς τὰς φάραγγας. Ὁ Κλαύδιος δὲν ἐφοβεῖτο ἀπὸ ἀπειλάς, διότι ἦτο ἠλίθιος· πάντοτε δὲ οἱ ἠλίθιοι εἶναι ἀπαραίτητοι ἐν μέσῳ τῶν καλογήρων, διότι εἶναι χρήσιμοι. Ὁ Ἱερεμίας ἐπνίγετο ἐντὸς τοῦ θυμοῦ του.

Ἡ φωνὴ τῶν κωδώνων μακρόθεν μᾶς ἤρχετο ὡς χάρμα ἀνακαλοῦν ὅλον τὸ ἄρωμα τῆς φυγαδευθείσης πατριαρχικῆς ἀρχαιότητος καὶ ὡς ἐκ συνθήματος ἐκινήσαμεν ὅλοι πεζῇ πρὸς τὴν φωνήν, ἥτις ἀερόπους διηυθύνετο μὲ μαγείαν πρὸς τὴν ψυχήν μας. Ἡ φύσις ἐκοιμᾶτο μὲ τὴν δροσερὰν καὶ νωχελῆ ὡραιότητά της καὶ ἀνεπαύετο ὡς νέα σύζυγος μὲ τοὺς εὐώδεις κόλπους της. Ἡ περικαλλὴς τῆς νυκτὸς νύμφη ἔρριπτεν ἀφειδῶς τοὺς ἀργυροῦς πλοκάμους της ἐπὶ τῆς σιγώσης φύσεως, ἐνῷ αἱ σαλευόμεναι μαρμαρυγαὶ τῶν ἀστέρων κατήρχοντο ὡς εὔγλωττοι τοῦ στερεώματος ὀφθαλμοί, διὰ νὰ σύρωσι τὸν

αἰώνιον χορὸν ὑπὸ τὰς αἰθερίους ἀναδιπλώσεις τοῦ θρόνου ἐκείνου καὶ χαθῶσιν εἰς τὸ χάος τοῦ ἀπείρου. Φωταυγεῖς καὶ ἱλαραὶ κατήρχοντο αἱ ἀκτῖνες ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Σινᾶ ἀποκαλύπτουσαι τὸ φοβερὸν καὶ μυστηριῶδες μεγαλεῖόν του καὶ προκαλοῦσαι μεγάλας συγκινήσεις εἰς ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι μὲ πόθους καὶ ἐλπίδας ἐνεπιστεύθημεν ἑαυτοὺς ἐν μέσῃ ἐρήμῳ εἰς τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ. Ἐνεθυμήθημεν τὸ ἀραβικὸν λόγιον, ὅτι οὐδέποτε πλανᾶταί τις ἀσκόπως ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν φοινίκων καὶ ὑπὸ τὸν ἡδὺν θροῦν αὐτῶν καὶ τὰ μελισταγῆ τῆς αὔρας παίγνια, ἡ ὁποία ἐλαφρῶς φλοισβίζουσα καὶ ρυτιδοῦσα τὸν αἰγιαλὸν ἔρριπτε τὴν πλημμυρίδα τῆς θαλάσσης εἰς τοὺς πόδας μας, εἰσερχόμεθα εἰς τὸ Σιναϊτικὸν Μετόχιον τῆς Ραΐθου.

*

Ἡ κερχνώδης καὶ θρηνώδης φωνὴ τοῦ Ἱερεμίου ἐπήρχετο πλέον ὡς ἐπῳδὸς τῆς κωδωνοκρουσίας τοῦ Κλαυδίου. Ἦτο, ὡς πάντοτε, τὸ σύνηθες ᾄσμά του, ὁ βαθὺς γογγυσμός του κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ ὑστερισμοῦ, ὅστις τὸν κατέστησε τόσον δυστυχῆ. Κλάδοι φοινίκων καὶ μαννοφόρων δένδρων ἐκ τῆς ἐγγὺς ὀάσεως τῆς πάλαι καταστραφείσης Ἁγίας Λαύρας, σύμβολα εὐτυχίας καὶ ἐγγύησις ζωῆς ἐν μέσῳ τῶν Πατριαρχικῶν τοῦ Σινᾶ κατοίκων καὶ τοῦ Ἀλλάχ, ἐστόλιζον πανηγυρικῶς τὴν ἐκκλησίαν μας. Αἱ γυναῖκες τῆς Ραΐθους πρόθυμοι ἐκόμιζον κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν τὰ χριστόψωμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἡ δὲ βενζόη καὶ τὸ θυμίαμα τῆς Ἀραβίας ἐκαίοντο ἀφειδῶς καὶ ὕψωνον τὴν φαντασίαν μας πρὸς τὴν εὐσεβῆ μορφὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τοῦ κτίτορος τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ, καὶ τὴν νικηφόρον πορείαν τοῦ Τσιμισκῆ καὶ Φωκᾶ. Περιεμένομεν ὅλοι τὴν ἔλευσιν τοῦ Κρητικοῦ Μπάρμπα Βασίλη, ὅστις ὡς ἱκέτης τῆς ἀρχαιότητος ἐκομίζετο αἰωνόβιος καὶ ἀόμματος πλέον σύρων τὰ ἔτη του παρὰ τὰ κράσπεδα τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ. Ἐλησμονήσαμεν ὅλοι τὴν δυστυχίαν μας. Τόσον μεγαλεῖον καὶ τόσην ἐπιβολὴν ἔχει τὸ λευκὸν γῆρας! Μόνον ὁ Ἱερεμίας ἔσυρε τὰ παλαιὰ ἄλγη του καὶ ἐζήτει διὰ τοὺς κοινωνικοὺς ριπτασμοὺς νέας πλάκας καὶ νέα σύμβολα. Καὶ ἐνῷ ὅλοι Ἕλληνες, Σύροι, Κόπται, Μαρωνῖται, Καθολικοί, Λουθηρανοὶ καὶ Καλβινισταὶ συνωστιζόμεθα μὲ κατάνυξιν ἐντὸς τοῦ κομψοῦ ναοῦ, ἐν ᾧ ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία εἴμεθα ἡνωμένοι μὲ ἕνα πόθον εὐσεβῆ, καὶ ἔμπροσθεν τῆς ὡραίας πύλης προνομιοῦχος περιέμενε τὰς χρυσᾶς ἀκτινοβολίας τοῦ βρέφους ὁ ἱστορικὸς γέρων καὶ ἔνδακρυς, ἀλλ' εὐτυχὴς πλέον εἰς τὰς δυσμὰς τοῦ βίου του, ἐψιθύριζε τό: «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, ὅτι... ἤκουσεν ἡ ψυχή μου», ἠκούετο ἔνδοθεν βαρυσήμαντος ἡ φωνὴ τοῦ Ἡγουμένου «εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν». Ὤ! ποτέ, ποτὲ ἐν τῇ ζωῇ μου δὲν ἐγονυπέτησα μὲ τόσην εὐλάβειαν καὶ συγκίνησιν ἐνώπιον ἱεροῦ βωμοῦ. Τίς θὰ δυνηθῇ νὰ φανταστῇ ὁποῖος ἐνδόμυχος ἐνθουσιασμὸς ἔκαμινε νὰ σκιρτᾷ ἡ πτωχή μου καρδία;

*

Ἔφθινον πλέον αἱ μαγικαὶ ἀκτῖνες τῆς σελήνης· τὰ ροδόχροα νέφη ἐστέφοντο ὑπὸ τῆς προσεγγίσεως τῆς Ἠοῦς. Τὰ ἄστρα τὰ περιφεγγῆ ἔσπευδον λιπόθυμα νὰ κρυφθῶσιν ὑπὸ τὰς κυανᾶς πτυχὰς τοῦ οὐρανοῦ· μόνον ὁ Αὐγερινὸς τελευταῖος ἔπαιζε μὲ τὰς ἀκτῖνάς του ὡς ὀπτικὸς τηλέγραφος εἰς τὰς δροσισμένας χαράδρας τοῦ βουνοῦ, ἐν μέσῳ τῆς χρυσῆς καὶ πυρίνης περιβολῆς, τὴν ὁποίαν ὡς ὑσγενοβαφῆ πορφύραν δανείζει ἡ ροδοδάκτυλος Ἠὼς εἰς τὰς τολύπας τῶν νεφῶν, τὰ ὁποῖα πλανῶνται ἐν ἀθορύβῳ μυστικισμῷ προσκομίζοντα τὴν δρόσον καὶ εὐλογίαν εἰς τὰς διψαλέας κορυφάς. Ὡς φωτεινὴ νηρηΐς ἐπρόβαλεν ἡ αὐγή. Ἔξωθεν τῆς Ἐκκλησίας ἠκούετο ὁ βαρὺς καὶ μεγαλοπρεπὴς κτύπος τῶν κωδώνων τριῶν καμήλων· ἦτο ὁ ἀρχηγὸς (Σὲχ) τῆς φυλῆς τῶν Βεδδουίνων Σούμπιαν, τῶν Δούλων τοῦ Σινᾶ, ὅστις ἤρχετο ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ εἰς Ραΐθὼ μὲ δύο ὑπαρχηγούς.

Ἐξηρχόμεθα τότε ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ εὑρισκόμεθα ἐν τῇ αὐλῇ προσκομίζοντες τὸν Μπάρμπα Βασίλην. Καὶ ἐνῷ ἐνομίσαμεν ὅλοι, ὅτι ἐβλέπομεν τοὺς εὐτυχεῖς τρεῖς μάγους τοῦ Εὐαγγελίου, οἵτινες προσεκύνησαν τὸ βρέφος, βροντώδης ἀπήχησεν ἡ φωνὴ τοῦ Βεδδουΐνου ἀρχηγοῦ:

*

«Κούλου σάνα ἴντουμ τάϊπ!»
(Ἔτη πολλὰ καὶ εὐτυχῆ εἰς ὅλους σας)
— «Ἄχλεν μουσάχλεν, γιὰ σέχ!»
(Καλῶς ὥρισας, ἀρχηγέ),
ἀνεφωνήσαμεν ὅλοι προφρόνως.

Ἐκαθήσαμεν ὅλοι σιωπηλοὶ ὑπὸ τὸ μαννοφόρον δένδρον τῆς αὐλῆς καὶ ἐσχηματίσαμεν κύκλον. Ὁ Ἀβδουλλὰχ μὲ τὴν γλυκεῖαν χαλδαϊκὴν φυσιογνωμίαν του ἦναψε πῦρ εἰς τὸ μέσον, ὁ δὲ Γκέμπελις, ὁ προσφιλής μοι Βεδδουΐνος ὑπηρέτης, ἡτοίμασε τὸν ἀρωματικὸν καφὲν κατὰ τὸ σύστημα τῶν πατριαρχικῶν τῆς Ἀραβίας φυλῶν. Αἱ γυναῖκες μᾶς προσέφερον τὰ χριστόψωμα, ὁ δὲ Κλαύδιος ποτὸν θερμαντικὸν ἀπὸ φοίνικας καὶ ἀλησμόνητον γλύκυσμα, τὸ «φοινικομύγδαλο» τοῦ Σινᾶ. Ὁ Ἱερεμίας ἔψαλλε τὰς ἱερεμιάδας του, ὁ δὲ Σὲχ μᾶς διηγεῖτο χαριέστατα τὰ νεώτερα τοῦ βουνοῦ καὶ τῆς Μονῆς. Ὁ Μπάρμπα Βασίλης μᾶς ἐμοίρασε τὴν εὐχήν του καὶ ηὐχήθη μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν εὐπραγίαν τῆς προσφιλοῦς ἑστίας του, ἐνῷ αἱ φάραγγες τοῦ Σινᾶ ἐπανελάμβανον τὴν διάτορον καὶ μυριόστομον εὐχήν μας:

«Κούλου οάνα ἔντε τάϊπ, γιά χαδρὲτ ἀγκούζ!»
(Εἰς ἔτη πολλὰ καὶ εὐτυχῆ, σεβαστὲ γέρων).

Ποτέ, Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὰ Σιναϊτικὰ Χριστούγεννα.

Ἐν Σουφλίῳ.

Κ. Γ. Κουρτιδης
ἰατρός.

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Γινώσκεις ὁποῖον ἦν τὸ ἁμάρτημα τοῦ Ἰώβ, οὗ ἕνεκεν ὁ ἀνάβολος ἐτιμώρησεν αὐτὸν σκληρότατα;
— Ἀγνοῶ.
— Διότι ἀληθῶς ἠγάπα τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα.
— Καὶ λοιπόν;
— Καὶ λοιπόν, ἀφοῦ ἀφῆρεσεν ἀπ' αὐτοῦ τέκνα καὶ περιουσίαν, ἄνεσιν καὶ ὑγιείαν, ἵνα ἔτι μᾶλλον σπαράξῃ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, τῷ ἀφῆκε τὴν ὑπεραγαπητὴν αὐτοῦ ἄνθρωπον.

Ο ΖΥΘΟΣ ΩΣ ΠΟΤΟΝ

Δικαίως οἱ Γερμανοὶ ἀποκαλοῦσι τὸν ζῦθον *ξανθὴν νύμφην* καὶ *ἄρτον ρευστόν*, διότι πράγματι τὸ ποτὸν τοῦτο, καλῶς κατασκευαζόμενον καὶ ὑπὸ ἐπιστημονικῶς ὑγιεινὰς συνθήκας διατηρούμενον, εἶνε θρεπτικώτατον.

Κατὰ τὸν Ἀμερικανὸν χημικὸν Ἕρμαν Σάλκ, ὁ ζῦθος εἶνε διὰ τοὺς ἡλικιωμένους ὅ,τι τὸ γάλα διὰ τὰ βρέφη.

Ἐν Ἀμερικῇ συνέστη ἐσχάτως *Σύλλογος κατὰ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν*, σκοπὸν ἔχων τὴν καταπολέμησιν τῶν οἰνοπνευμάτων, τῶν δημιουργούντων τοὺς ἀλκοολικούς. Ὁ Σύλλογος ὅμως οὗτος ἐκηρύχθη ὑπὲρ τοῦ ζύθου, συνιστῶν τὴν πόσιν αὐτοῦ ὡς λίαν θρεπτικοῦ καὶ ὑγιεινοῦ! Τῷ ὄντι, ἀπεδείχθη ἰατρικῶς, ὅτι ὁ ζῦθος διεγείρει τὴν πέψιν καὶ τονώνει τὸν ὀργανισμόν, δροσίζων τὸ σῶμα καὶ εὐφραίνων τὴν ψυχήν.

Ποσάκις πράγματι, ἐν ὥρᾳ ὑπερβολικοῦ καύσωνος, κατόπιν περιπάτου ἢ ὑπερβολικῆς κοπώσεως, σωματικῆς ἢ πνευματικῆς, δὲν ἐδέχθημεν ποτήριον ζύθου ὡς νέκταρ! Ποσάκις κατὰ τὰς ἠθικὰς ἡμῶν στενοχωρίας, ὀλίγος δροσερὸς ζῦθος δὲν ἔφερεν εἰς ἡμᾶς ἀνακούφισιν, χαρίσας ἡμῖν τὴν λήθην καὶ τὴν εὐθυμίαν! . . .

Ὁ αὐτὸς Ἀμερικανὸς χημικὸς ἀνεῦρεν ἐν τῷ ζύθῳ καὶ σίδηρον, περισσότερον μάλιστα ἢ ἐν τῷ γάλακτι. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον οἱ ἰατροὶ σήμερον τοὺς πάσχοντας ἐξ ἀναιμίας καὶ χλωρώσεως προτρέπουσιν εἰς ζυθοποσίαν.

Πρὸς τιμὴν μάλιστα τῆς ξανθῆς νύμφης τῆς Γερμανίας προσθετέον καὶ τοῦτο: ὅτι δῆλα δὴ κατὰ τὴν ἐν Γερμανίᾳ ἔκρηξιν τῆς χολέρας, οὐδεὶς προσεβλήθη ἐκ τῶν ἐργατῶν τῶν ζυθοποιείων, οἵτινες ἀντὶ ὕδατος ἔπινον ζῦθον. Ἐπίσης δὲ καὶ κατὰ τὰς ἐπιδημίας τοῦ τύφου ἀπεδείχθη, ὅτι οἱ πίνοντες ζῦθον διετηρήθησαν ἀπρόσβλητοι.

Τοιαῦται αἱ εὐεργετικαὶ ἰδιότητες τοῦ θαυμασίου τούτου ποτοῦ.

Σ. Κοκ.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΕΣ

Ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς Σχολαστικῆς φιλοσοφίας (ιβ΄ καὶ ιγ΄. αἰὼν) οἱ θεολόγοι τῆς Δύσεως τὴν φιλοσοφίαν «θεράπαιναν τῆς θεολογίας» ἐνόουν καὶ ἀπεκάλουν· ὅτε δ᾽ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ἡ φιλοσοφία ἐκείνη ἐξέπνευσεν, ὑποφωσκούσης τῆς «θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως» τοῦ ις΄ αἰῶνος, οἱ χάρις εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων ἐλευθερώτερον ἤδη σκεπτόμενοι Λουθηρανοὶ θεολόγοι, θεράπαιναν τῆς θρησκείας ἤθελον μὲν καὶ αὐτοὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἀλλὰ καθ᾽ ἑτέραν, ὑψηλὴν καὶ εἰλικρινεστέραν ἔννοιαν. Ἡ τοῦ Λουθήρου λ. χ. «δεξιὰ χείρ, ὁ τῆς Γερμανίας διδάσκαλος» Μελάγχθων, διάγων τὸν βίον ἐν τόσῃ ἀνυποκρίτῳ χριστιανικῇ εὐσεβείᾳ, ἐν ὅσῃ καὶ θλιβερᾷ πενίᾳ, παρήγγελλε, διὰ τῆς ἑπομένης εὐγλώττου προτροπῆς, τὴν μελέτην τῆς φιλοσοφίας εἰς τοὺς θεολογοῦντας.

«Ἡ φιλοσοφία παρέχει τῷ μέλλοντι κήρυκι τοῦ Εὐαγγελίου τὴν ἀπαραίτητον προπαιδευτικὴν μόρφωσιν, εἶνε δὲ τοῦτ᾽ αὐτὸ ἀναισχυντία, νὰ προσέρχηταί τις τῇ χριστιανικῇ διδασκαλίᾳ ἄνευ ἐλευθερίας μαθήσεως· διότι ἡ φιλοσοφικὴ μόρφωσις οὐ μόνον εἶνε κόσμος τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ διαχέει εὐπρόσδεκτον φῶς ἐπ᾽ αὐτὴν τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Οἱ πολέμιοι τῆς φιλοσοφίας προσπαθοῦσι νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν βάρβαρον καὶ μὴ ἐπιστημονικὴν θεολογίαν. . . . . .

«Πρὸ παντὸς εἶνε ἀναγκαία ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος, διότι αὐτὴ φέρει τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ διατάξει τῆς ὕλης, τῇ ἐξωτερικῇ οἰκονομίᾳ τοῦ συστήματος, τῇ ἰχνογραφίᾳ τοῦ σχεδίου. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις πράγμασι χρῄζει ἡ θεολογία τῆς φιλοσοφίας· παρ᾽ αὐτῆς λ. χ. δανείζεται τὴν περὶ φύσεως διδασκαλίαν, τὴν περὶ τῆς σχέσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν· τὴν περὶ ψυχικῶν δυνάμεων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων αὐτῶν· τὴν περὶ τοῦ φυσικοῦ νόμου, τὴν περὶ τῶν ἀρετῶν, τὴν περὶ τῶν παθῶν, τὴν περὶ ἰδιοσυγκρασιῶν, φυσικῶν κλίσεων καὶ ψυχικῶν ἰδιοτήτων.

Ἡ θεολογία μεταχειρίζεται ψυχολογικὰς μὲν φράσεις, ὅπως ἀναδεικνύῃ καὶ ἐξαίρῃ τὴν περὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοιότητος θεωρίαν καὶ τὴν περὶ τῶν

ἀποτελεσμάτων τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος καὶ τῶν ἡμῖν ὑπολειπομένων δυνάμεων· ψυχολογικὰς δὲ παρομοιώσεις, ὅπως χαρακτηρίζῃ τὴν φύσιν τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος.

«Ἀλλ' ἡ θεολογία ἔχει πρὸ πάντων πληθὺν κοινῶν καὶ ἡ Ἠθικὴ σημείων, λ. χ. τὴν περὶ ἀστικῶν καθηκόντων διδασκαλίαν, τὴν περὶ δικαίου καὶ ἠθῶν, τὴν περὶ κράτους καὶ ἐξουσίας καὶ πολλὰ μανθάνει ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς διαπραγματεύσεως τῶν θεμάτων τούτων. Τέλος, μόνη ἡ ἐν τῷ ὁρίζεσθαι καὶ διαιρεῖν μεγάλη δεξιότης, συνδεομένη μετὰ βαθείας γνώσεως τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων, ποιεῖ τὸν θεολόγον ἱκανὸν νὰ χωρίζῃ σαφῶς καὶ τελείως τὰ ὅρια τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ φιλοσοφίας καὶ νὰ θέτῃ αὐτὰς εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλας σχέσιν. Οὕτω λοιπὸν τῆς φιλοσοφίας ὕψιστον μὲν ἔργον εἶνε τὸ ὑπηρετεῖν τῇ θεολογίᾳ, κυρία δὲ δύναμις ὅτι μόνη αὐτὴ παρέχει τρόπον καὶ μέθοδον καταρτισμοῦ τῆς χριστιανικῆς διδαχῆς ὡς φιλοσοφικοῦ συστήματος».

Ἀπὸ τῶν πρώτων ἄρα Λουθηρανῶν θεολόγων μέχρι Schleiermacher, ὁριζομένου καὶ αὐτοῦ τὴν Θεολογίαν ὡς ἄθροισμα παντοίων ἱστορικῶν, φιλολογικῶν καὶ φιλοσοφικῶν γνώσεων, καὶ ἀπὸ τούτου μέχρις ἡμῶν οἱ διαμαρτυρόμενοι οὐδόλως ἐχώρισαν, οὐδὲ χωρίζουσι τὴν Θεολογίαν τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ περιέπουσι τοὐναντίον φιλοσοφικῶς πάντα θεολογίας κλάδον, ἀναπαύουσιν αὐτὸν καὶ σθεναρώτερον ποιοῦσιν ἐν τοῖς νάμασι τῆς φιλοσοφικῆς ἐπιστήμης. Τούτων πάντων γνωστῶν ὄντων καὶ τοῖς παρ' ἡμῖν, ὡς ἐγὼ νομίζω, ὁ λόγιος ἀναγνώστης δὲν θ' ἀπαξιώσῃ εὐμενοῦς προσοχῆς τὰς παρὰ πόδας γραμμάς.

Α΄.

Εἰς ἕνα τῶν ποικίλων κλάδων τῆς Θεολογίας, τὸν πάντων τῶν ἄλλων θεολογικώτατον, τ. ἔ. εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱεροκήρυκος, πολλοὶ σοφοὶ θεολόγοι τὸν νοῦν ἐπέστησαν, ἀποφηνάμενοι, ὅτι τόσῳ τελειότερον ἀναδείκνυνται, ὅσον ἐπερείδεται ἐπὶ βάθρων ψυχολογικῶν γνώσεων.

Τὸ ἔργον ἁπλοῦ κατηχητοῦ καὶ διδασκάλου τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων μεγάλως διαφέρει τῶν καθηκόντων καὶ τῆς κλήσεως τοῦ ἱεροκήρυκος. Ὁ μὲν κατηχητὴς ἀποτείνεται καὶ πρὸς τὴν μνήμην καὶ πρὸς τὴν νόησιν τοῦ ἀκροωμένου, ὡς πᾶς ἐν τούτῳ πεπειραμένος παιδαγωγός, κατέχων τὴν λογικὴν καὶ ψυχολογίαν καὶ ἐξ αὐτῶν ἀρυόμενος ὅ,τι χρήσιμον τῇ διανοίᾳ τῶν νέων· διὸ καὶ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἡ κατηχητική, ποιουμένη τόσας ψυχολογικὰς παρατηρήσεις, ὠφελουμένη ἐκ τῆς ψυχολογικῆς πείρας, ἐπιδοκιμάζουσα τὰς ψυχολογικὰς θεωρίας, μιμεῖται τὴν γενικὴν παιδαγωγικὴν καὶ διδακτικήν. Ἀλλ' ὁ ἱεροκῆρυξ, ὥς τε ἐπιμελητὴς ψυχῶν, ὥς τε ῥήτωρ ἀπ' ἄμβωνος, εἰδικὸν ἔχει ἔργον τὴν ἐπὶ τὰς ψυχὰς τῶν μελῶν τῆς κοινότητος σκό-

πιμον δρᾶσιν. Ἐν τούτῳ ἄρα τῷ σταδίῳ, ἐν τῇ «ὁμιλητικῇ», σκοπὸν καὶ τέρμα ἐχούσῃ τὴν ψυχικὴν τοῦ λαοῦ σωτηρίαν, μόνη καὶ ἰδιαζόντως δύναται νὰ κινῆται ἡ θεολογία.

Ἀλλὰ μήπως ἐπιτρέπεται νὰ διατρέχῃ αὐτὸ ἄνευ ψυχολογικῶν γνώσεων, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἄνευ «ψυχογνωσίας»; Οὐδαμῶς· τὰ μὲν καὶ τοῖς θεολόγοις ἡμῶν γνωστὰ συγγράμματα τοῦ F. Delitzsch, τοῦ I. T. Beck, τοῦ Vorbrodt καὶ εἴ τινος ἄλλου, πολλαχῶς ὑποδεικνύουσιν, ὅτι εἶνε δυνατὸς ὁ συνδυασμὸς τῆς θεολογίας μετὰ τῶν ψυχολογικῶν ἐρευνῶν· τὸ δὲ περὶ «Ὁμιλητικῆς καὶ ψυχολογίας» ἔργον τοῦ P. K. Duerselen (1897) ὑπερηκόντισε τὰ πρὸ αὐτοῦ, παρὰ τὰς ἐν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ G. Runze (Zeitschrisst für Psychologie und Physiologie der Simesorgane) παρατηρηθείσας μεθοδικάς τινας ἐλλείψεις.

Β΄.

Κατὰ τὴν νεωτέραν ἄρα σχολήν, ὁ ἱεροκῆρυξ ὀφείλει νὰ γινώσκῃ, ὅτι κηρύττει τὸ εὐαγγέλιον εἰς ζώσας ψυχὰς ἀνθρώπων, ὑποκειμένας εἰς ἅπαντας τοὺς φυσικοὺς νόμους τοῦ ψυχικοῦ βίου. Τὰς ἐντυπώσεις, τὰς παραστάσεις, τὰς ὀρέξεις αὐτῶν δέον νὰ κατανοῇ κατὰ τὰ δεδομένα τῆς ψυχολογίας, ἂν θέλῃ σκοπίμως νὰ δρᾷ ἐπ' αὐτάς. Τὸν ἀκροατὴν ὀφείλει νὰ ἐκλαμβάνῃ οὐ μόνον ἁπλῶς ὡς ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ ὡς τέκνον τοῦ καιροῦ αὐτοῦ· ὡς ψυχικὸν «ὑλικὸν» πρέπει νὰ νομίζῃ τὸν νεώτερον ἄνθρωπον, ἐφ' ὃν δρῶσι καὶ ὃν διαπλάττουσιν ὡρισμένα γεγονότα, κοινωνικαὶ ἀπαιτήσεις, σύγχρονος γενικὴ διαμόρφωσις, πειρασμοί, νεωτερισμοί, ἤθη καὶ ἔθιμα τάξεως καὶ ἐπαγγέλματος. Ἐκ τούτων ἀφορμώμενος, θὰ κατανοήσῃ τὸν νόμον τῆς ρητορικῆς ἐπενεργείας, γινώσκων δὲ τί ἔστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ», ὡς λέγει περὶ τοῦ ἑαυτοῦ διδασκάλου ὁ τέταρτος εὐαγγελιστής, θὰ δυνηθῇ «ὀρθῶς» νὰ συγκινῇ, νὰ διδάσκῃ, νὰ τέρπῃ.

Ὁ ἀκροατὴς πρὸ πάντων ἐπιθυμεῖ οὕτω νὰ κηρύσσηται ὁ θεῖος λόγος, ὥστε νὰ εἶνε καταληπτός· εἶνε ἄρα κλεὶς τῆς καρδίας τοῦ ἀκροατοῦ τῆς τε ψυχικῆς αὐτοῦ καταστάσεως ἡ γνῶσις καὶ τῶν μεγάλων ποικιλιῶν, αἵτινες ἀπ' ἀλλήλων διακρίνουσι τὰ μέλη τῆς χριστιανικῆς κοινότητος καὶ αἵτινες προέρχονται ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν παραδόσεων, τῶν διαφορῶν τοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς περιουσίας, τῆς ἰδιοσυγκρασίας. Ὅταν ὁ ῥήτωρ ἐρασμίως ἅμα καὶ δραστικῶς ἐνεργῇ ἐπὶ τὴν ἑκάστῳ ἰδιάζουσαν φύσιν, τότε ὄντως ἑλκύει πάντας πρὸς τὸ κήρυγμα.

«Οἱοσδήποτε ἀκροατής, λέγει ὁ Π. Ρ. Δουερσελαίν, μεταβαίνων εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, ἣ φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὴν συναίσθησιν, ὅτι ἡ ἀποκάλυψις τῆς θείας ἀγάπης θὰ ἔχῃ τὴν ἰσχὺν νὰ παρηγορήσῃ καὶ ν' ἀνορθώσῃ αὐτόν, ἢ τοὐλάχιστον ἐπιποθεῖ οὕτω καὶ νὰ γίνῃ. Ἐὰν λοιπὸν εὕρῃ ἱεροκήρυκα, μὴ δυνάμενον νὰ λαλῇ τὴν πνευματικὴν μητρικὴν γλῶσσαν, τὴν εὔληπτον τῷ ἀκροατῇ, τότε

ψεύδεται τῶν ἐλπίδων καὶ κυριεύεται ὑπὸ ψυχρότητος, ἣν γεννᾷ ἐν τῇ ψυχῇ ἡ ῥῆξις φιλτάτης προσδοκίας. Βλέπει πρὸ αὐτοῦ λάμπουσαν ἀμφίστομον μάχαιραν πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ· ἀλλ᾽ ὁ τὴν μάχαιραν κραδαίνων φαίνεται αὐτῷ ὡς παιδίον, μὴ δυνηθὲν νὰ κυβερνήσῃ αὐτήν. Ὁ εἰλικρινὴς ἀκροατὴς προσδοκᾷ ἐν τῇ θείᾳ λουτουργίᾳ, ὅτι θὰ καταστείλῃ τὰ σαρκικὰ αὐτοῦ φρονήματα ἡ φανέρωσις τῶν ἐκ τοῦ Θείου πνεύματος ἁγίων ἰδεῶν. Οἱ καπνοὶ τῶν ἡμερησίων καμάτων, αἱ ἁμαρτίαι παρελθόντων χρόνων, ἡ ἐκ τῆς ἐνδείας πικρία, τὸ βάρος τοῦ μίσους, ἡ ὑπερηφανία τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, πάντα δέον νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἔσω τοῦ κατὰ Θεὸν ἀνθρώπου, καὶ ἡ εἰρήνη καὶ χαρὰ νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν κλυδωνιζομένην ψυχήν.

«Ὅτε ὁ Λούθηρος ἐξέθηκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἐν Βυττεμβέργῃ δουκικοῦ μεγάρου τὰς ἑαυτοῦ θέσεις, δὲν ἐξῆλθεν ἐκ τῶν θέσεων ἐκείνων ἡ φωνὴ τοῦ ἱερέως, ἀλλ᾽ ἡ τοῦ κοσμικοῦ, ἡ τοῦ ἁπλοῦ ἀνθρώπου, παλαίοντος πρὸς τὴν κτῆσιν τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας. Τοῦτο τὸ κειμήλιον ἰδίας αὐτῶν ἀσφαλείας πολλοὶ ἐπιθυμοῦσιν ἔτι καὶ σήμερον, ἀναμένοντες ἀνακούφισιν τῆς ἑαυτῶν προσηλώσεως ἐκ τοῦ ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ κηρυσσομένου ῥήματος. Ὁ ἐν ὑψίστοις μέγας τῶν ψυχῶν ἐπιμελητὴς παιδεύει μὲν οὓς ἐξελέξατο, δι᾽ εὐτυχίας ἢ τιμωρίας, διδοὺς ἅμα καὶ ἀφαιρῶν· ἀλλ᾽ ὅμως ηὐδόκησε καὶ νὰ καταστήσῃ ἀνθρώπους τινὰς κοινωνοὺς τοῦ παιδευτικοῦ τούτου ἔργου. Ὁ ἀκροατὴς ἄρα ὁρμεμφύτως ἀξιοῖ παρὰ τοῦ ἱεροκήρυκος οὕτω νὰ διδάσκῃ, ὥστ᾽ ἐνδομύχως νὰ αἰσθάνηται, ὅτι ὁ κηρύσσων εἶνε ἀνταξίως τῆς ἀποστολῆς ταύτης».

Κατὰ τὸν συγγραφέα δὲν γίνεται τότε μόνον ἀνταξίως, ὅταν ὁ φιλοσοφῶν ὀρθῶς ψυχολογῇ. Ἐκ τοῦ ψυχολογικοῦ κηρύγματος ἡ μὲν θέλησις τοῦ ἀκούοντος ἐλπίζει πνευματικὴν παλιγγενεσίαν, ἡ δὲ καρδία ποθεῖ βαθεῖαν συγκίνησιν, ἵνα θερμαίνηται μὲν ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἀγαπήσῃ δὲ καὶ αὐτὴ Θεὸν καὶ ἀνθρώπους. Τέλος καὶ ἡ ὄρεξις τοῦ εἰδέναι οὐχ ἧττον περιμένει νὰ διδαχθῇ ἐκ τοιούτου κηρύγματος καὶ ἡ φαντασία καθαίρεται καὶ φωτίζεται· καὶ πᾶς ὁ ἐπιποθῶν τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἐκτείνει τρόπον τινὰ τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα, ὅπως ἀξιωθῇ πνευματικῆς τινος δωρεᾶς. Ὁ ψυχογνώστης καὶ ψυχολόγος ἱεροκῆρυξ οὐ μόνον δὲν λησμονεῖ τὸ «καὶ διεπέρασεν αὐτῶν τὴν καρδίαν» καὶ τόσα ἄλλα ὑποδείγματα, ἀναφερόμενα ἐν ταῖς «πράξεσι τῶν ἀποστόλων», ἀλλὰ καὶ γινώσκει τοὺς ἱστορικοὺς καὶ κοινωνικοὺς λόγους, δι᾽ οὓς τοσαύτας νίκας ἐν τοῖς συγχρόνοις ᾔραντο οἱ Βασίλειος, Γρόηγριος, Χρυσόστομος, Αὐγουστῖνος.

Ἀλλ᾽ ἐν τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς χρόνοις ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν ἐνεργεῖ ἔτι ὡς φυσική τις ἀκαταμάχητος δύναμις· τὸ ἐκκλησίασμα ἀπαιτεῖ νὰ μεταδίδωται αὐτῷ ἡ γραφὴ ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος συμφώνως τῇ ψυχικῇ καταστάσει τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐκκλησίαν, ἤγουν τὴν χριστιανικὴν κοινότητα. Ἐν τῇ ἀσταθείᾳ τῶν γηΐνων πραγμάτων καὶ ταῖς ταλαιπωρίαις, ἃς ὁ βίος συνεπάγεται ἀπροσδοκήτως, ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ σωτηρίαν καὶ εἰρήνην, πίστιν βεβαιοῦσαν καὶ παραμυθουμένην, ἐμπέδωσιν καὶ κραταίωσιν, πεποιθήσεις βίου μὴ ἐπαμφοτερίζοντος. Ἂν εὕρεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ὅ,τι ἐζήτει, τότε δικαίως δύναται καὶ σήμερον νὰ εἴπῃ ὅ,τι «ἐπῳκοδομήθη», κατὰ τὴν ὡραίαν φράσιν τῆς Κ. Διαθήκης. Ἀλλ᾽ ὄργανον τῆς ἐποικοδομήσεως εἶνε ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις, ὡς φορεὺς διττοῦ βίου, ἢ βυθίζεται εἰς τὴν ὑλοφροσύνην καὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἢ πληροῦται θείου πνεύματος. Τούτου ἕνεκα πᾶς πνευματικὸς ῥήτωρ φαίνεται τοιοῦτος εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἀκροατοῦ, ὅσον μεριμνᾷ παρὰ τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ συμφερόντων. Ὅταν λοιπὸν οἱ εἰς τὸν ναὸν προσερχόμενοι ἔχωσι ψυχάς, ἀγαπώσας τὸ ἀληθὲς καὶ δεχομένας αὐτό, ὅπου ἂν αὐτὸ εὑρίσκωσι, τότε, ἂν τῷ ἀκροατῇ προσφέρηται καὶ ἡ «ὀρθὴ» συγκινητικὴ ὁμιλία, δύναται καὶ ἡ ἄπιστος καὶ ἔρημος καρδία νὰ γίνῃ πηγὴ ἀφθονωτάτης εὐλογίας.

Γ΄

Χρῄζουσιν ἄρα οἱ θεολόγοι ἐπιστημονικῆς φιλοσοφικῆς μορφώσεως, μᾶλλον δὲ παντὸς ἄλλου παιδαγωγοῦ, αὐτοὶ ὀφείλουσι πρακτικῶς νὰ ὠφελῶνται ἐκ πάσης ψυχολογικῆς θεωρίας. Οὕτως ἡ δεινότης αὐτῶν καὶ ἀκοπώτερον θὰ σαγηνεύῃ τὸν ἀκροατήν, πρὸς μὲν τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ οἱονεὶ ἐποπτικῶς ἀποτεινομένη τὴν δὲ μνήμην αὐτοῦ διεγείρουσα καὶ ἐνδυναμοῦσα, τὸν δὲ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ συνειρμὸν εὐστόχως ῥυθμίζουσα, τὴν δὲ διάνοιαν αὐτοῦ ποικίλαις γνώσεσι καὶ ἱστορικοῖς ὑποδείγμασι τρέφουσα, τὴν δὲ συνείδησιν αὐτοῦ διὰ ζώσης παραστάσεως καὶ περιγραφῆς ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἀποτρέπουσα.

Δ. Γ. Μοστρατος
Καθηγητὴς τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς.

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα; Ευτραπελα

Μεγαλέμπορς Λεβαντῖνος ἰταλικῆς καταγωγῆς ἐνυμφεύετο Γαλλίδα, γνωστὴν ἐπὶ καλλονῇ καὶ ἀμέτρῳ φιλαρεσκείᾳ. Ὅτε ὁ ἐφημέριος προσεκάλεσε τὸν νεόνυμφον, ἵνα ὑπογράψῃ ἐν τῷ ληξιαρχικῷ βιβλίῳ, συνειθισμένος ὁ μεγαλέμπορος εἰς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτοῦ οἴκου, ὑπέγραψε: «Γουλιέλμος, Βίκτωρ καὶ Συντροφία». Ὁ ἱερεὺς ἐγέλασεν, οἱ περιεστῶτες ἐκάγχασαν, ἡ νύμφη ἐσιώπησεν, ὁ νυμφίος ἠρώτα τί τὸ γελοῖον καὶ ἐκίνει τὸν γέλωτα. Μακάριοι οἱ ἀφῃρημένοι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν . . . . μακάρων.

ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΗΝ ΕΛΠΙΔΑ

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ

Ὅπου πρασινίζουν κάμποι
καὶ ψηλὰ καὶ γύρω λάμπει
ἡλιοφώτιστη χαρά,
κι᾽ ἄνθη μύρια, ἕνα κι᾽ ἕνα,
καθρεπτίζονται γυρμένα
σὲ τρεχούμενα νερά,
τῆς ἀγάπης τὴν ἐλπίδα
δὲν τὴν βρῆκα δὲν τὴν εἶδα

❀

Ὅπου τῶν πουλιῶν ζευγάρια
μές᾽ τῶν δένδρων τὰ κλωνάρια
πλέκουν πρόσχαρη φωλιὰ
κι᾽ ὅλη νύκτα κι᾽ ὅλη μέρα
σκανδαλίζουν τὸν ἀέρα
μὲ τραγούδια καὶ φιλιὰ
τῆς ἀγάπης τὴν ἐλπίδα
δὲν τὴν βρῆκα δὲν τὴν εἶδα

Ὅπου ἔρχεται τὸ κῦμα
γιὰ νὰ βρῇ πετρένιο μνῆμα
σὲ μιὰν ἄκρη ἐρημική
στὴν ἀφροδροσιὰ ποὺ μένει
ἀπ᾽ τὸ κῦμα ξεβρασμένο
στὸν ξερόβραχον ἐκεῖ
τῆς ἀγάπης τὴν ἐλπίδα
καὶ *τὴν βρῆκα* ***καὶ*** *τὴν εἶδα*

❀

Ὅπου πέρνονται στὰ φύκια
τὰ κοχλίδια τὰ χαλίκια
μὲ τὸ κῦμα τὸ τρελλό
σὰν κλωνὶ μαργαριτάρι
ποὺ νεράϊδες τῶχουν πάρει
ἀπ᾽ τὸν ἄπατο γιαλό
τῆς ἀγάπης τὴν ἐλπίδα
καὶ τὴν βρῆκα καὶ τὴν εἶδα.

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Ι. ΠΟΛΕΜΗ

Στῆς ἀγάπης μου τὸν πύργο
τὸ τραγοῦδι ποὺ θὰ πῶ
θἄχῃ χαρωπὰ τὰ λόγια
θἄχῃ θλιβερὸ σκοπό.

Κ᾽ ἂν ξυπνήσῃ καὶ τ᾽ ἀκούσῃ
θὰ γελάσῃ καὶ θὰ πῇ:
Σὲ χαρούμενα τραγούδια
πᾶνε θλιβεροὶ σκοποί;

Ὄχι, ἀγάπη μου μὴ βλέπῃς
τώρ᾽ ἀλλάξαν οἱ καιροί·
πές μου, στὴ γλυκειὰ ὠμορφιά σου,
πάει καρδιὰ φαρμακερή;

ISMANOGLIO

ΙΧΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΕΠΙ ΚΑΡΠΩΝ

ΔΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Γνωστὴ τυγχάνει ἡ ἐπίδρασις, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ τὸ φῶς τὸ ἡλιακὸν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν χρωστικῶν οὐσιῶν. Πράγματι τὰ πτηνὰ τῶν τροπικῶν χωρῶν φέρουσι πτέρωμα μαγευτικῶς λαμπρόν, ἐν ᾧ τοὐναντίον τὰ ἄνθη τῶν ἐν ἡμιφωτίστῳ τινὶ δωματίῳ διατηρουμένων φυτῶν οὐδεμίαν παρουσιάζουσι χροιὰν ἢ λαμπρότητα. Ὁμοίως ὁ κηπουρός, ὁ θέλων νὰ λάβῃ λευκοτάτην σαλάταν, φροντίζει νὰ περικαλύψῃ ταύτην καλῶς, ἐμποδίζων οὕτω τῆς χλωροφύλλης τὴν γένεσιν.

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς στηρίζεται καὶ ἡ θαυμασία μέθοδος, δι᾽ ἧς δυνάμεθα νὰ γράψωμεν ἐπὶ καρπῶν τὰ ἀρχικὰ τοῦ ὀνόματος ἡμῶν γράμματα. Καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς δὲ ταύτης ἐργασίας τὴν λεπτοτάτην ἐκτέλεσιν μετ᾽ ἀπεριορίστου ἐμπιστοσύνης δυνάμεθα ἐπίσης νὰ ἀναθέσωμεν εἰς τὸν Ἥλιον.

*

Πρὸς τοῦτο ἐκλέγομεν καρποὺς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες κατὰ τὴν ὡρίμανσιν αὐτῶν ἀποκτῶσιν ὡραιότατα χρώματα, οἷον μῆλα ἢ ἄπια, ἐπ᾽ αὐτῶν δὲ ἱκανῶς αὐξηθέντων, προσκολλῶμεν τεμάχια χάρτου κεκομμένα εἰς τὰ ἀρχικὰ τοῦ ὀνόματος ἡμῶν γράμματα.

Ἐπελθούσης τῆς ὡριμάνσεως, ὁλόκληρος ὁ καρπὸς θέλει ἐρυθρανθῇ, ἐκτὸς τῶν μερῶν τῶν καλυφθέντων διὰ τοῦ χάρτου. Διὰ τοῦτο δέ, ἐὰν τότε, ἀποκόψαντες τὸν καρπόν, ἀποσπάσωμεν τὸν χάρτην, θέλομεν ἴδει τὰ γράμματα ἀνοικτῶς πράσινα ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ καρποῦ κεχαραγμένα.

*

Δυνάμεθα ὅμως νὰ ἐργασθῶμεν καὶ ἀντιστρόφως. Νὰ κόψωμεν δηλ. ἀνοικτὰ γράμματα ἐπὶ φύλλου χάρτου, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ περικαλύψωμεν τὸν καρπὸν ὁλόκληρον. Τὰ ἐλεύθερα μόνον μέρη τῆς ἐπιφανείας τοῦ καρποῦ θέλουσι πάλιν καὶ τότε ἐρυθρανθῇ, καὶ ἑπομένως, ἀφαιρουμένου τοῦ χάρτου, θέλουσιν ἤδη ἀναφανῇ ἐπὶ σμαραγδοπρασίνου καρποῦ ὡραῖα ἐρυθρὰ γράμματα.

*

Διὰ τῆς ἁπλουστάτης ταύτης φυσικῆς μεθόδου εἶνε δυνατὸν νὰ χαράξῃ τις ἐπὶ καρπῶν τὰ ἀρχικὰ π. χ. γράμματα τῶν ὀνομάτων φίλων του, τοὺς ὁποίους σκοπεύει νὰ προσκαλέσῃ βραδύτερον· προσφέρων δ' αὐτοῖς κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ἐνεπιγράφους καρπούς, θέλει δυνηθῆ νὰ προξενήσῃ αὐτοῖς λίαν εὐάρεστον ἔκπληξιν.

Εὐνόητον τυγχάνει ἤδη, ὅτι τὸ πρᾶγμα δύναται νὰ καταστῇ ἔτι περιεργότερον, ἐὰν ἀντὶ γραμμάτων ἀποτυπωθῶσιν ἐπὶ τῶν καρπῶν εἰκόνες ζῴων, προσώπων, ἀνθέων.

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Ἀγαπῶσιν οἱ χρηματιζόμενοι τὰ δῶρα καθ' ὑπερβολήν, ἀλλ' οὐδὲν δωροῦσι τοῖς κομίζουσι ταῦτα ὑπηρέταις.

Ξένος τις, ξένον ἔχων ὑπηρέτην, συχνάκις ἔπεμπε δι' αὐτοῦ δωρήματα ἀγλαὰ τῷ βαθυπλούτῳ φίλῳ του. Ὁ κομίζων ταῦτα θεράπων, δυσανασχετῶν ἐπὶ τέλους, φέρει κίστην ἐξσιρέτων σιγάρων, καὶ θεὶς αὐτὴν ἐπὶ τοῦ βαρωνικοῦ γραφείου λέγει:

— Νά, τσιγάρα, ποῦ σοῦ στέλνει ὁ ἀφεντικός μου.

— Πῶς! ποῦ ἐδιδάχθης τοὺς χυδαίους τούτους τρόπους; λέγει ὁ ὑπερόπτης τραπεζίτης, προσβληθεὶς ἐκ τῆς αὐθαδείας τοῦ ὑπηρέτου. Ἐλθέ, κάθισον ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου τούτου, ὡς ἂν ἦς ἐγώ, καὶ ὠφελήθητι τοῦ μαθήματος, ὅπερ σοὶ δίδω, ὡς ἂν ὢ ὑπηρέτης.

Τότε ὁ βαρῶνος προσέρχεται μετὰ συστολῆς πρὸς τὸν ἀνέτως καθήμενον ὑπηρέτην, καὶ παρουσιάζων αὐτῷ τὴν κίστην, λέγει:

— Κύριε, ὁ αὐθέντης μου ἔστειλέ με, ἵνα παρακαλέσω ὑμᾶς, ὅπως βουληθέντες δεχθῆτε τὴν ἐλαχίστην ταύτην προσφοράν.

— Εὐχαριστῶ τὸν πλουσιόδωρον ἀφέντη σου. Νά, παιδί μου, λάβε τοῦτο τὸ φλουρὶ διὰ τὸν κόπον σου . . .

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ ὑπηρέτης προσφέρει τῷ γλίσχρῳ βαρώνῳ φλορίον δωδεκάφραγκον. Ἀλλ' ὁ βαρῶνος, ὅστις ἔλαβε μᾶλλον ἢ ἔδωκε μάθημα, ἠρνήθη μὲν τὴν προσφορὰν τοῦ ὑπηρέτου, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀδώρητον τὸν ὑπηρέτην ἀπέπεμψεν».

★

Ἡ ἐνάρετος γυνὴ λέγει *οὔ!*
Ἡ περιπαθὴς λέγει *ναί!*
Ἡ ἰδιότροπος λέγει *ναὶ καὶ οὔ!*
Ἡ φιλάρεσκος λέγει οὐδὲ *ναί,* **οὐδὲ** *οὔ!*
Ἡ πρώτη τούτων φρούριον δυσάλωτον.
Ἡ δευτέρα πόλις ἄφρακτος.
Ἡ τρίτη ὀχύρωμα ἀπαιτοῦν πολιορκίαν.
Ἡ τετάρτη ἄγγελος πεπτωκώς, ἀναζητῶν (καὶ συνήθως εὑρίσκων) κατακτητὴν ἢ καὶ κατακτητάς.

ΕΙΣ ΑΜΑΡΤΩΛΗΝ ΚΟΡΗΝ

Ν. Κ. ΜΑΚΡΙΔΟΥ ΒΕΗ

Α΄

Καὶ πάλιν ὄνειρον φρικτὸν τὸν νοῦν μου συνταράσσει
Καὶ πάλιν σὲ τὸ πνεῦμά μου ἀναπολεῖ, Μαρία,
Ἀνάμνησις τὸ στῆθός μου ἐκ νέου τὸ σπαράσσει,
Μὲ φλέγει κάμινος πυρὸς καὶ πάλλει ἡ καρδία.

❀

Πρὸς τί φλογώδεις στεναγμοὺς μοὶ προξενεῖς νὰ χύνω;
Τίς ἔπλασε τὸ σῶμά σου λευκότερον τῶν κρίνων;
Ὦ τίς τὸ βλέμμα σ' ἔδωκε τὸ μαγικὸν ἐκεῖνο;
Μὴ εἶσαι ἄγγελος λαβὼν μορφὴν ἐκ τῶν γηΐνων;

Β΄

Δὲν εἶσαι ἄγγελος, οὐχί! ἐν σοὶ δὲν ἐμφωλεύει
Ἡ τῶν ἀγγέλων καλλονὴ κ' ἡ ἄδολος καρδία.
Εἶσαι γυνή, τὸ βλέμμα σου ἐντέχνως σαγηνεύει
Καὶ θέλγ' ἡ ὡραιότης σου, ἡ πλάνος καὶ δολία.

❀

Σὲ ἐνθυμοῦμαι, τ' ὄμμα σου ὡς κεραυνὸς φλογίζει,
Ὡς μάχαιρα τὸ βλέμμα σου βαθύτατα πληγώνει,
Τὸ φίλημά σου πυρπολεῖ ὁπόταν προσεγγίζῃ
Καὶ ἡ πνοή σου τὴν ζωὴν τὴν σβύνει, τὴν τεφρώνει.

❀

Φεῦ! σύ! δὲν εἶσαι ἄμωμον, ἁγνὸν δὲν εἶσαι πλάσμα,
Δὲν θάλλεις σὺ κρυπτόμενον ὑπὸ μητρὸς αἰγίδα,
Τῆς ἁμαρτίας ζοφερὸν σὲ ὁδηγεῖ τὸ φάσμα
Καὶ τῶν δεινῶν στὸ μέτωπον σὺ φέρεις τὴν σφραγῖδα.

Γνωρίζω τὴν καρδίαν σου προώρως τεφρωθεῖσαν,
Ἔνθα πᾶν αἴσθημα γλυκὺ νῦν μένει ἐσβεσμένον.
Σὲ βλέπω νέαν καλλονήν . . . . βιαίως μαρανθεῖσαν,
Σὲ βλέπω ἄνθος . . . . ἀλλ᾽ ἐντὸς βορβόρου ἐρριμμένον.

❀

Σὺ ζῇς . . . , ἀλλ᾽ ὡς περίτριμμα τῆς γαύρου κοινωνίας,
Σὺ μειδιᾷς, πλὴν ἔχουσα ᾽στὸ στῆθος ἀγωνίαν,
Σὺ κλαίεις ἐνῷ πρότερον βιαίως ἐμειδίας,
Εἴτε γελᾷς! . . . , πλὴν φέρουσα θανάτους ᾽στὴν καρδίαν

Γ΄

Σὺ εἶσαι ζῶσα . . . . πλὴν νεκρὰν καλύπτει ἡ στεφάνη
Καὶ ὅμως ἤθελον ἐγὼ σὲ πάλιν ν᾽ ἀναστήσω,
Τὴν τέφραν τῆς καρδίας σου φλὸξ νέα νὰ θερμάνῃ
Καὶ κάλλος νέαν καὶ ζωὴν ἐγὼ νὰ σοὶ δωρήσω.

❀

᾽Εγὼ τὴν βέβηλον ψυχὴν μ᾽ ἓν δάκρυ μου νὰ λούσω,
Μ᾽ ἓν βλέμμα μου τὸ ὄμμα σου νὰ ἀναζωπυρήσω,
Μ᾽ ἕνα παλμόν μου τὴν χορδὴν τοῦ ἔρωτος νὰ κρούσω
Καὶ μ᾽ ἓν πυρῶδες φίλημα τὰ χείλη σου ν᾽ ἁγνίσω

❀

᾽Εμὲ νὰ ἔχῃς εἴδωλον λατρείας καὶ θεόν σου,
Μετὰ τοῦ κόσμου ἅπαντος οὐδὲν νὰ σὲ συνδέῃ,
᾽Εγὼ τὸν νέον νὰ δεχθῶ πλὴν ζωηρὸν παλμόν σου
Καὶ δι᾽ ἐμὲ περιφλεγὲς τὸ δάκρυ σου νὰ ῥέῃ!

❀

Ὦ ναί! σὲ θέλω δι᾽ ἐμὲ νὰ ζῇς, νὰ ἀναπνέῃς,
᾽Εμὲ μὲ πάθος πλὴν ἐμὲ καὶ μόνον νὰ λατρεύσῃς,
᾽Εὰν γελῶ νὰ μειδιᾷς, ἂν θλίβωμαι νὰ κλαίῃς,
Ἂν ἀποθάνω ὡς σκιὰ μαζύ μου νὰ ἐκπνεύσῃς!!

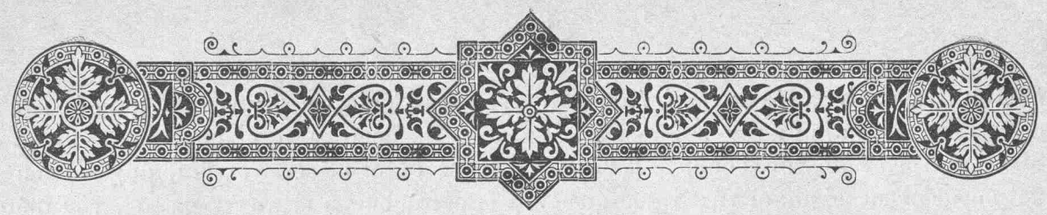

ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΚΙΑΝ ΤΩΝ ΦΟΙΝΙΚΩΝ

Α΄

« *Τοιοῦτος ὁ ἀνθρώπινος βίος* ».

Ἡ Σιναϊτικὴ Χερσόνησος, ἐκτὸς τῆς ἀπεράντου ἀμμώδους πεδιάδος Ραϊθοῦς, εἶναι συνεχὲς ὀροπέδιον συνιστάμενον ἀπὸ ψιλοὺς καὶ γρανιτώδεις ὄγκους. Ἡ κορυφὴ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ὀρθοῦται ἐν τῷ κέντρῳ καὶ δεσπόζει τῆς Χερσονήσου, ἐκ ταύτης δ᾽ ἀπολύεται βορειότερον εἷς κολπώδης κρίκος, ὅστις περατοῦται βορειοανατολικῶς ἔν τινι ἀποστάσει εἰς τὸ πανύψηλον ὄρος Σερβάλ. Τὸ πεπλεγμένον καὶ πολυσχιδὲς σύστημα τῶν φαράγγων καὶ κατωφερειῶν διασχίζει τὸν τόπον καὶ περικλείει ἐν εἴδει δικτύου βρόχους ἀνίσους καὶ οὕτω σχηματίζει τὰς ὁάσεις Νάσβ, Κίδδ, Χεβρὰν καὶ Ράβα. Ἀλλ᾽ ἡ μᾶλλον ὀνομαστὴ καὶ γόνιμος τῶν ὁάσεων τούτων εἶναι ἡ ὅασις Φαρὰν (οὐάδι-ἐλ-Φαράν), παράλιος καὶ κειμένη ἐν μέσῳ περίπου τοῦ Σουὲζ καὶ τῆς Ραϊθοῦς (Τόρ). Ἡ ὅασις Φαρὰν ἦτο λίαν σημαντικὴ καὶ πεφημισμένη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ὁμώνυμον πόλιν Φαράν, ἥτις ἦτο ἡ ἕδρα τῆς ***ὁσιωτάτης*** ἐπισκοπῆς Φαράν, τοῦ Χριστιανικοῦ κέντρου ὅλης τῆς Σιναϊτικῆς Χερσονήσου.

Σήμερον λείψανα ἐρειπίων μεγαλοπρεπῶν καὶ ἀρχαίων οἰκοδομῶν δεικνύουσι τὴν θέσιν τῆς πάλαι ποτὲ εὐδαίμονος ἐκείνης ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς πόλεως. Εἰ καὶ πένθιμος ἡ ὄψις τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως ταύτης, ἡ τοποθεσία ὅμως αὐτῆς ἐν γένει εἶναι εἰς ἄκρον γραφικὴ καὶ γοητευτική. Ρυάκιόν τι (τούραα), τὸ ὁποῖον δὲν ἀποξηραίνεται ποτέ, ποτίζει τὴν ὅασιν εἰς ἀπόστασιν τριῶν καὶ τεσσάρων χιλιομέτρων. Δάσος φοινίκων (μπάλιαχ), ἀληθὲς φαιδρύνει τὰς δύο ὄχθας του, ὀλίγον τι ἰσχνόν, ἀραιὸν καὶ ἀναμεμιγμένον μετ᾽ ἀκακιῶν (λάχαβα), ὀξυφοινίκων, μετά τινων ξυλοκερατεῶν, δένδρων μαννοφόρων (τάρφα), ἰτεῶν καὶ ζιζύφων (νάβακα). Τὰ πτηνὰ ψάλλουσιν ἐπιχαρίτως εἰς τοὺς κλάδους, τὰ ὀλίγα πρόβατα νέμονται τοὺς ψιλοὺς λειμῶνας, αἱ δὲ πλεκταὶ ἐκ ζακχαροκαλάμων καὶ πλίνθων καλύβαι διακρίνονται μεταξὺ τῶν δένδρων. Αἱ κοιλάδες καὶ αἱ μικραὶ πεδιάδες καὶ σὺται αἱ πετρώδεις κατωφέρειαι καὶ κλιτύες εἰσὶ κατάσπαρτοι μετὰ μεγάλης φειδοῦς ἐκ τῶν ἀρωματικῶν τούτων δένδρων, τὰ ὁποῖα ζητοῦσι τόπους πετρώδεις. Ἡ ζωή των εἶνσι πάλη διηνεκὴς κατὰ τοῦ καυστικοῦ ἡλίου· καιόμενα, ξηραινόμενα καὶ σχεδὸν ἀπονεκρούμενα, ἐν τούτοις ἀναζωογονοῦνται εὐκόλως διὰ φθινοπωρινῆς τινος βροχῆς, πιπτούσης ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, καὶ ἀναλαμβάνουσι πάραυτα ἡμέρας τινὰς πρασίνης νεότητος.

*

Τὴν χώραν ταύτην, τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦ Ἐλανίτου κόλπου κατὰ τὴν αὐγὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων κατεῖχον οἱ Μονιτού, κατοικοῦσι σήμερον γνήσιοι Ἄραβες, οἱ Βεδ-

δουΐνοι (Βέδδ-οΰΐν = τέκνα τῆς ἐρήμου) ἔχοντες κεφαλὴν ἰσχυράν, γενειάδα μακρὰν καὶ σφηνοειδῆ, κόμην μακρὰν καὶ πυκνήν. Ἐκ τῶν Βεδδουΐνων κατοικοῦσιν ἐνταῦθα οἱ Μπένι-ελ Τοὺρ (υἱοὶ τοῦ Τοὺρ) ἢ Τοβάρα, εἶναι δὲ οὗτοι οἱ εὐγενέστεροι, ἀρχαιότεροι καὶ μονιμώτεροι κάτοικοι τῆς Χερσονήσου καὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς πέντε φυλάς, τὴν τοῦ Σιοβάλεχ, Ἀλεΰγιατ, Ἐλ-Μέζενι, Οὐάλιατ Σουλεϋμὰν καὶ Μπένι Οὐάσελλ. Αἱ φυλαὶ αὗται ζῶσιν αὐστηρῶς ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμέναι καὶ διοικοῦνται ἐν πατριαρχικῷ πολιτεύματι ὑπὸ ἀρχηγῶν καὶ κριτῶν (Σέχ).

Οἱ Τοβάρα δύνανται ὁμολογουμένως νὰ καυχηθῶσιν, ὅτι εἶναι οἱ λιτότεροι καὶ οἱ ἐγκρατέστεροι ἄνθρωποι τῆς ὑφηλίου. Λιτότατοι καὶ ὀλιγαρκέστατοι, ζῶσι διὰ τοῦ ἐλαχίστου γάλακτος τῶν θρεμμάτων των καὶ μὲ τὴν μετριωτάτην συγκομιδὴν τῶν ὀλίγων καρπῶν των, τῶν φοινίκων, τοῦ μάννα καὶ τῶν ζιζύφων. Μερίς τις αὐτῶν καλλιεργεῖ τὴν γῆν· σεσωρευμένοι πέριξ τῶν πηγῶν καὶ τῶν φρεάτων συντηροῦσι δι' ἀπιστεύτου φιλοπονίας καὶ ἐργασίας ἀγροὺς βραχυτέρους μὲν λακωνικῆς ἐπιστολῆς, ἀλλὰ γονίμους καὶ κήπους ὁπωσδήποτε συγκεκροτημένους ἐκ φοινίκων, συκῶν, ἐλαιοδένδρων καὶ κλημάτων. Ἀλλάσσουσιν εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ Σουὲζ καὶ τοῦ Τὸρ τὸ ὀλίγον μέλι, τὸ μαλλίον, τὸ κόμμι, τὸ μάννα, ἀντὶ σίτου καὶ ἀραβοσίτου, ὧν ἔχουσιν ἀπόλυτον ἀνάγκην, πωλοῦσιν εἰς τὰς πλησίον ἀγορὰς ὄστρακα τῆς θαλάσσης, μαργαρίτας καὶ ἀκατέργαστον κάλαϊν (φερούζ) καὶ οὕτω κατορθοῦσι νὰ μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης τρεφόμενοι μὲ ὀλίγον μάννα, φοίνικας καὶ ἄλλους καρπούς.

Τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς διὰ τοὺς ἀνθρώπους τούτους παρέρχονται πάντοτε ἄνευ συζητήσεως, εἶναι δὲ τόσον ὀλιγαρκεῖς, ὥστε κατ' ἐξοχὴν ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἐξαιρέσει τῶν Φακιρῶν τῆς Ἰνδίας, αὐτοὶ φαίνονται ἀνήκοντες εἰς τὸ φυτικὸν μᾶλλον βασίλειον ἢ τὸ ζωϊκὸν ὑπὸ ἔποψιν διατροφῆς. Συνθηκολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ λίκνου μέχρι λιπαροῦ γήρατος μετὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ οἱ ὅροι τῆς συνθήκης ταύτης τηροῦνται κατ' ἀνάγκην αὐστηρῶς. Τέκνα τοῦ πεπρωμένου γνήσια, ὑπείκουσιν εἰς τοῦτο ἀγογγύστως. Οὐδεμία ἀπολύτως ἐλπὶς βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν τοῦ βίου λαμπρύνει τὴν ζωήν των· οὐδὲν ἐλπίζουσι. Μὴ δὲν εἶναι τὰ πάντα ἐμπεπιστευμένα εἰς τὴν σοφὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ; Ἡ φρικτὴ ἀπομόνωσις ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου ὡδήγησε πάντοτε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα νὰ εὑρίσκῃ τελείαν ἀνάπαυσιν εἰς τὰς βουλὰς καὶ τὴν πατρικὴν πρόνοιαν τοῦ Ὑψίστου. Ὁ φιλοσοφικὸς πράγματι χαρακτηρισμὸς τῆς θείας προνοίας, ὅστις ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑπέρτατον Ὄν, οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἔχει τόσον ἀκριβῆ καὶ ἀμετάθετον σημασίαν καὶ γνωριμίαν, ὅσην ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Ἀμέριμνοι καὶ μετ' ἐνδομύχου γαλήνης καὶ ἐν φιλοσοφικῇ μοίρᾳ διανύοντες τὰ χαραχθέντα ὅρια τοῦ πεπρωμένου καὶ τῆς μυστηριώδους προνοίας διέρχονται τὰς ἡμέρας των ἐν ἠρεμίᾳ στωϊκῇ, ἐν λειτουργίᾳ τῶν αἰσθήσεων μεμετρημένῃ καὶ πνευματικῇ ἀναπαύσει ἀτέρμονι. Τελεία ἀναπαράστασις τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων στωϊκῶν, καταφανὴς ἐγκράτεια τῶν πρώτων χριστιανῶν φιλοσόφων. Ἀληθεῖς φιλόσοφοι τῆς ἐρήμου, ὀλιγαρκεῖς καὶ ἀμέριμνοι μὲ μέτωπον γαληνιαῖον καὶ φυσιογνωμίαν συμπαθεστάτην, προδίδουσιν ἤθους ἱερότητα καὶ πεποίθησιν εἰς τὰς ἀνεξερευνήτους βουλὰς τοῦ Θεοῦ, ρεμβάζουσι διαρκῶς ἐπὶ ἡμέρας, μῆνας, ἔτη, ἐπὶ αἰῶνας, ἐὰν κατορθώσουν νὰ ζήσωσιν ὡς οἱ γρανιτώδεις τοῦ Σινᾶ ὄγκοι. Ἐὰν ἡ ἀφέλεια εἶναι τὸ οὐσιωδέστερον γνώρισμα τοῦ τέκνου τῆς ἐρήμου, ὁ ρεμβασμὸς εἶναι ἡ γλυκυτέρα ἀπόλαυσις αὐτοῦ, διότι εἶναι ἡ ἐλαφροτέρα ἐνασχόλησις τοῦ πνεύματος, ἐν τῷ βάθει τοῦ ὁποίου θάπτουσιν ὅλους τοὺς λοιποὺς ἀφελεῖς διαλογισμούς των, ἵνα καταρρεύσῃ ὁ βίος ἄφροντις, ἤρεμος καὶ σιωπηλός. Πλήρης ψυχικὴ νηνεμία, ἄνευ οὐδεμιᾶς παλιρροίας αἰσθημάτων καὶ παθῶν. Ὁ ρεμβασμὸς εἶναι ψυχολογικὸν συστατικὸν τοῦ Βεδδουΐνου, εἶναι ὁ σύντροφός του, εἶναι ἡ τέρψις του.

Καὶ ὅμως ἡ ζωὴ τῆς ἐρήμου ἔχει ἄρρητα θέλγητρα, ἔχει τὸ μονῆρες μεγαλεῖόν της. Ἡ φιλοσοφικὴ ἀπάθεια εἶναι ὁ ἀχώριστος τῆς ἀρετῆς σύντροφος καὶ διὰ τοῦτο τὸ εὐρὺ καὶ μελαγχολικὸν μέτωπον τοῦ Βεδδουΐνου καθαγιάζεται ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἔνθα ὅλα διεγείρουσι τὴν ψυχὴν τερπνῶς καὶ ἐπαγωγῶς, ὅπου τὰ πάντα ὁμιλοῦσι κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν ψυχήν.

Ἡ εὐγενὴς ἀφ' ἑτέρου μέριμνα τῆς σωματικῆς τελειότητος εἶναι καταφανής, διότι ζῶντες κατὰ φύσιν, ζῶσι καὶ κατ' ἀρετήν, ἥτις εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς εὐμελοῦς ζωῆς καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ ταύτης. Ὑψηλοί, εὐρύστερνοι, εὐθεῖς καὶ γιγαντόσωμοι, κατόπιν τόσων καὶ τόσων στερήσεων, οὐδέποτε ἀσθενοῦσι καὶ ἀποθνήσκουσι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ φυσικοῦ θανάτου.

*

Ἐν μέσῳ μικροῦ συμπλέγματος φοινίκων καὶ ζιζύφων παρὰ τὴν ταπεινὴν καὶ κελαρύζουσαν κοίτην τοῦ φιλοπαίγμονος ρυακίου τῆς Φαρὰν εἶχε τὴν καλύβην ὁ ἐκ τῶν ὑπαρχηγῶν τῆς φυλῆς Μουστάφα μπὶν Χουσεΐν κατοικῶν μετὰ τοῦ μονογενοῦς του υἱοῦ Ἐμρουλάχ. Ἐγεννήθη οὗτος διὰ νὰ σέβηται τὸν πατέρα του, ὡς ὁ πατὴρ διὰ ν' ἀγαπᾷ τὸν υἱόν. Εἰκοσαέτης, ὑψηλός, εὐρύστερνος, γιγαντόσωμος, ὡραῖος καὶ γλυκὺς ὁ Ἐμρουλὰχ ἦτο τὸ χάρμα τοῦ πατρικοῦ οἴκου καὶ ὅλης τῆς Φαράν. Ἡ ἄδολος μορφή του ἦτο ῥαντισμένη μὲ τὴν ἐαρινὴν πνοὴν τῶν πατριαρχικῶν χρόνων, ἔφρισσον δ' ἐκ πόθου αἱ χαρίεσσαι νεάνιδες, ὅσαι κατὰ τὸ μαγευτικώτατον λυκόφως ἤρχοντο κατὰ πανάρχαιον ἔθιμον νὰ ὑδρευθῶσιν ἐκ τῆς πηγῆς (χαναφίε) καὶ ἔβλεπον τὴν ὡραίαν καὶ σεμνὴν τοῦ Ἐμρουλὰχ μορφήν. Ἡ σοβαρὰ γαλήνη καὶ ἡ ἀξιοπρεπὴς στάσις τοῦ ἡρωϊκοῦ Βεδδουΐνου ἦτο ἐπιρρεπὴς εἰς αὐτόματον ἐνθουσιασμόν, ὅστις ἐξεχύνετο πάντοτε ἐν τῇ ἀφελεῖ καλύβῃ του εἰς ᾆσμα γοητευτικόν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ φωνὴ τῆς εὐτυχοῦς καὶ ὡραίας νεότητος εἶναι ἐπιβλητική, ἡ ἠχώ, γνησία τοῦ βουνοῦ καὶ τῆς ἐρήμου θυγάτηρ, ἐπὶ ὥρας ἐπανελάμβανεν ἐντὸς τῶν τρυφερῶν καρδιῶν τὰς ἀπηχήσεις τοῦ ᾄσματός του, τὸ ὁποῖον ἦτο τὸ γλυκὺ νανούρισμα τῶν παρθένων κατὰ τὰς δροσερὰς νύκτας.

Ἡ ἀνάγκη τοῦ ὕδατος εἰς τὰς οἰκίας ἐπολλαπλασιάζετο καὶ αἱ χαριτωμέναι ὑδροφόροι διετείνοντο μετὰ σπουδαιότητος, ὅτι μόλις ἐπρόφθανον νὰ χορταίνωσιν ὕδατος τοὺς διψῶντας κατὰ τὰς μακρὰς τροπικὰς ἡμέρας. Ἐλάμβανον δύο μικρὰς στάμνους (γκούλα) εἰς τὰς χεῖρας ἢ μίαν μεγάλην λάγηνον (μπαλάση) ἐπὶ τοῦ ὤμου ἢ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς συνηθέστερον καὶ ἤρχοντο διὰ νὰ τὰς γεμίσωσιν ἐκεῖ· καὶ ὅμως τὸ ῥυάκιον ἐβράδυνε νὰ κατέλθῃ ἐπαρκὲς καὶ διὰ τοῦτο ἠργοπόρουν πάντοτε. Κατόπιν ὡδήγουν τὰ πρόβατα καὶ τὰς καμήλους των, διὰ νὰ σβέσωσι τὴν δίψαν των. Φεῦ! μόνον ἡ ἰδική των δίψα ἔμενε πάντοτε ἄσβεστος.

Ὁ Ἐμρουλὰχ ἐκάθητο ἄφροντις καὶ ῥεμβάζων ἐν τῷ κήπῳ τῆς οἰκίας του κατὰ τὸ λυκόφως, κατόπιν κοπιώδους καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐργασίας ἐν τῷ φοινικῶνι καὶ ἔρριπτεν εἰς τὸν ὁρίζοντα τὰς τερπνὰς ὀνειροπολήσεις του, τὰς σαλευομένας ἀνὰ μέσον τῶν μελιχρῶν καὶ ὀξέων κλάδων τῶν φοινίκων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔπαιζε φιλομειδὴς ὁ Ζέφυρος. Περιέπιπτεν εἰς ἀτέρμονας ῥεμβασμοὺς καὶ ἐρρόφα μὲ τὴν φαντασίαν του τὸ κύπελλον τῆς χρυσῆς ζωῆς του, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ Κίρκη τῆς ἐρήμου συνεκέρασεν ἀπὸ ἔτους ἤδη τὰ ἄρρητα καὶ γοητευτικὰ θέλγητρά της. Ἔζη πλέον ἀποκλειστικῶς ἐντὸς τοῦ ἀρωματικοῦ καὶ μαγευτικοῦ κύκλου τῶν ἐρωτικῶν του ἀναμνήσεων καὶ ἡ ὀρεινὴ ψυχή του ἀνεπαύετο ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ προσκεφαλαίου τοῦ ἔρωτος καὶ ἐκεῖθεν ἐτρέφετο τὸ μάννα τὸ γλυκύ.

Αἱ πρῶται σελίδες τοῦ βιβλίου τοῦ βίου τοῦ Ἐρμουλάχ, ὡς ὅλων τῶν Βεδδουΐνων, ἦσαν ἐρωτικαί, σελίδες ὅμως ἁγναὶ καὶ ἄπλετοι φωτὸς πλημμυροῦσαι τὴν καρδίαν του καὶ καταυγάζουσαι τὴν ἄσπιλον καλύβην του. Ὁ ἔρως ἐθέρμαινεν αὐτὸν περισσότερον

τοῦ καυστικοῦ ἡλίου των. Οἱ πόθοι ἐξυπνοῦν εἰς τὴν ἔρημον θερμοί, ὡς ὁ ἥλιος, ὅστις καίει ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν των. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀφοσιώσεως εἶναι μᾶλλον ἐπιβλητικὴ καὶ ὁ ἔγγαμος βίος ἐκεῖ εἶναι τὸ συνεχὲς καὶ ῥωμαντικὸν εἰδύλλιον. Εἶναι μυστηριώδεις οἱ παλμοὶ καὶ ἱεραὶ αἱ συγκινήσεις τῶν ἀπαραμίλλων τῆς ἐρήμου εἰδυλλίων, ἐν οἷς περικλείεται ὁλόκληρος θησαυρὸς τέρψεων εὐγενῶν καὶ ἀρχῶν πατριαρχικῶν. Καὶ εἶναι πράγματι ἀληθὴς ἐντρύφησις διὰ τοὺς ἀνθρώπους τούτους ὁ ἔγγαμος βίος μὲ τὴν πατριαρχικὴν χροιὰν καὶ τὰ ἀρχέγονα χρώματα τῆς Βιβλικῆς ἐποχῆς. Ἐκεῖ ὅπου ὅλα τὰ αἰσθήματα εἶναι ἱερὰ καὶ τὰ τόξα τῆς ἐρωτικῆς φαρέτρας εἶναι ἐπίσης ἄδολα καὶ ἱερά, διότι ἐχέγγυον τοῦ ἔρωτος τῆς ἐρήμου εἶναι ἡ ἀγνότης. Τόσον τὰ πλεονεκτήματα τῆς καρδίας εἶναι ὑπέρτερα τῶν τοῦ πνεύματος παρὰ τῇ εὐγενεῖ ταύτῃ φυλῇ.

Καὶ ὅμως ἀνέμενε νὰ μαντεύσῃ ὁ σεβαστὸς πατήρ του (ἐλ χαδρὲτ ἀμποῦ) τοὺς πόθους του, νὰ ἀναγνώσῃ τὴν καρδίαν του καὶ νὰ ἐπιδοκιμάσῃ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὀνείρων του.

Β΄

Αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διήρχοντο διὰ μέσου τῶν κλάδων τῶν φοινίκων καὶ ἦσαν θεσπέσιοι, ἦσαν ὄντως οὐράνιοι καὶ μυστηριώδεις. Ἡ αὔρα ἐσκόρπιζεν ἐπὶ τῆς αὐχμηρᾶς χώρας τὰ μῦρα τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, τὰ ἀρώματα ἀνεμιγνύοντο μὲ τὰς θωπείας τῆς τελευταίας θαλπωρῆς τοῦ Φοίβου, αἱ δὲ σταγόνες τοῦ μάννα ἔχεον ἐπὶ τῶν λεπτῶν καὶ βελονοειδῶν φύλλων τῶν δένδρων των ἄρωμα γλυκὺ καὶ ὀσμὴν εὐάρεστον. Τὸ ἀπαράμιλλον τῶν τροπικῶν χωρῶν λυκαυγὲς ἐχρύσωνε τὰ φοινικόδενδρα. Ἡ πορφύρα τοῦ δύοντος ἡλίου καὶ τὰ σελαγίζοντα κατὰ τὴν δύσιν κύματα τῆς Ἐρυθρᾶς ἦσαν ἐξαισίου ὡραιότητος. Τὰ μαρμαίροντα ἄστρα θὰ ἐφαίνοντο μετ᾽ ὀλίγον μέλλοντα νὰ ἀναφθῶσιν ἐν ἀκαρεῖ ὡς ἐκ συνθήματος, διὰ νὰ σύρωσι τὸν αἰώνιον χορὸν ἐν μέσῳ τῶν μυστηριωδῶν ἀναδιπλώσεων τοῦ ἀπείρου. Μία μαγεία ἀτελεύτητος, μυστικισμὸς ἀπερίγραπτος ἐπλανᾶτο εἰς τὸν ὁρίζοντα.

Ὁ Ἐμρουλὰχ ἐκάθητο ἐν τῷ κήπῳ του ῥεμβάζων παρὰ τὸ στέλεχος γηραιοῦ φοινικοδένδρου. Ἀνέμενε τὸν πατέρα του, ὅστις εἶχε προσκληθῆ παρὰ τοῦ φυλάρχου. Παρῆλθον τρεῖς ὧραι. Ἀνέμενε χωρὶς νὰ μεμψιμοιρῇ καὶ μετὰ θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ.

Ἡ σελήνη κατεπλημμύρει μὲ τὰς μαγικὰς ἀκτῖνάς της καὶ ἐχρύσωνε τὴν ὁμαλὴν ἄμμον· ἐνόμιζεν, ὅτι ὡμίλει κατ᾽ εὐθεῖαν εἰς τὴν ψυχήν του. Τόσον ἦτο καθαρὰ ἐν μέσῳ τοῦ διαστέρου τῆς νυκτὸς μανδύου. Ἀλλ᾽ ἦτο καὶ εὐπρόσδεκτος ὡς θεὰ Βαβυλώνιος, διότι εἶναι ἡ μήτηρ τῆς νυκτερινῆς δρόσου εἰς τὴν χώραν τῶν φοινίκων καὶ τοῦ καίοντος ἡλίου. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἐμρουλὰχ βεβαπτισμένοι εἰς τὸ ἔρεβος τῆς νυκτὸς ἐνέκλειον ὁλόκληρον ποίησιν, ἦσαν δύο ὑγρὰ κέλευθα, ὀφθαλμοί, οἵτινες εἶχον ὁρκισθῆ εἰς τὴν χάριν καὶ τὰ θέλγητρα τῆς κόρης τοῦ Σινᾶ, δι᾽ αὐτὴν τὴν διαλάμπουσαν ὡς Χερουβείμ. Φεῦ! ἡ καρδία του κατέστη λάφυρον τῆς ὡραίας κόρης καὶ ὁ κλῆρος τῆς ὑπάρξεώς του ἐπλανᾶτο εἰς τὴν χρυσῆν κληρωτίδα, εἰς τὸν πυθμένα τῆς ἀβύσσου, ἥτις ὀνομάζεται ***καρδία παρθενική!*** Ἐτρέφετο εἰς τὸν βωμὸν τῶν ἀναμνήσεών του, εἰς τὰς ὁποίας εὗρισκε τόσην τέρψιν καὶ ἐρέμβαζεν, ἐρέμβαζεν..... Οὐδ᾽ ἤκουσε τὰ βαρέα ἐπὶ τῆς ἄμμου βήματα τοῦ πατρός του, ὅστις μὲ πατριαρχικὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ εἶπεν ἡσύχως:

— «Κούμ, γιὰ οὐάλλατ! Ἔντε ἀαρής. Ταάχοτ-ελ-μπὶντ μπιτὰ Σέχ. Ἔντε μαψούτ;»

(Σήκω, παιδί μου. Εἶσαι ἀρραβωνιασμένος. Πέρνεις τὴν κόρην τοῦ φυλάρχου. Εἶσαι εὐχαριστημένος;)

— «Ἄνα μαμνοὺν κάλμπαν» (Εἶμαι εὐγνώμων ἐκ καρδίας) ἐτραύλισεν ὁ Ἐμρουλὰχ καὶ ἠσπάσθη τὴν δεξιὰν τοῦ πατρός του, ἐνῷ δύο δάκρυα φλογερὰ ἐκυλίσθησαν ἐπὶ τῶν

παρειῶν του καὶ τῆς ἄμμου. Δὲν ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ τὴν χαρὰν καὶ τὴν συγκίνησίν του. Ὁλόφωτοι αἱ ἀκτῖνες τῆς εὐτυχίας ἐν μέσῃ νυκτὶ εἰσώρμων ἐν τῇ καλύβῃ του. Ἦτο εὐτυχής, διότι τὰ πάντα τῷ ἐνέπνεεν ἡ κόρη ἐκείνη.

⁂

Ἡ οἰκία τοῦ φυλάρχου φαίνεται, ὅτι ἦτο ἡ μᾶλλον διψασμένη τῆς ἡσύχου κώμης Φαράν. Πῶς ἄλλως ἐξηγεῖτο ἡ συχνὴ παρουσία τῆς ὡραίας κόρης του εἰς τὴν πηγήν, ὁπόθεν ὑδρεύετο; Ὁ ἥλιος ἐβάδιζε βραδέως εἰς τὸ ξηρὸν καὶ πνιγηρὸν στερέωμα ῥίπτων τὰς πυρίνους γλώσσας του καὶ ὅμως ἡ θερμότης ἐνεδυνάμωνε τὸ βῆμά της καὶ αἱ ***γκοῦλαι*** καὶ αἱ ***μπαλάσα*** τρὶς καὶ τετράκις ἐπληροῦντο τοῦ διαυγοῦς νέκταρος τοῦ ῥυακίου. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς δὲν ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ τὸ ὀξυδερκὲς βλέμμα ἑνὸς ἀρχαίου Βεδδουΐνου, ὅστις μόνον ἀπὸ τὰ ἴχνη τῆς καμήλου ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ ὅλα τὰ γεγονότα τῆς ἐρήμου. Ἐψυχολόγησεν ἀπὸ καιροῦ ὁ πατὴρ τοῦ Ἐμρουλὰχ ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τῆς παιδίσκης καὶ οἱ πόθοι τοῦ υἱοῦ του εὗρον τὴν δέουσαν ἀπήχησιν εἰς τὴν δεξιότητα καὶ ἀγαθότητα τῆς πατρικῆς καρδίας.

Ἡ κόρη τοῦ φυλάρχου ἀνῆκεν εἰς τὴν ἡλικίαν, τὴν ὁποίαν ἀνέκαθεν ἔψαλλεν ἡ ποίησις· ἠρίθμει δέκα ἔξ Μαΐους τροπικούς, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν χώραν ἐκείνην καθιστῶσι τὴν κόρην ὡραίαν γάμου. Ἦτο λαμπρὸν ἄνθος τῶν τροπικῶν χωρῶν ἀκτινοβολοῦν μὲ ὅλην τὴν μεθυστικὴν δύναμιν τῶν ζωηρῶν χρωμάτων του. Χρυσαλὶς τῶν θερμῶν κλιμάτων, ψυχὴ ἐστολισμένη μὲ τὰ τρυφερὰ τοῦ ἔρωτος ἄνθη. Καλλονὴ συναρπάζουσα καὶ γοητευτικῶς αἰδήμων. Τί δὲν ἐξέφραζον οἱ δύο μαῦροι ἐκεῖνοι ὀφθαλμοὶ μὲ τὸ δροσερὸν καὶ ὡραῖον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον εἶχε τὸ χρῶμα καὶ τὴν στιλπνότητα ἐκλεκτοῦ σίτου. Ὡς μεθύουσα θωπεία διηυθύνετο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἐμρουλὰχ τὸ βλέμμα της τὸ γλυκὺ καὶ ἡ ὄψις τις ἡ ἀφελής. Μεγαλοπρεπὴς μελαγχολία ἐδέσποζεν ἐπὶ τῆς τρυφερᾶς κόρης, ἥτις ὡς βλαστὸς φοίνικος ἐβάδιζεν ἐπὶ τῆς λεπτῆς ἄμμου. Δὲν ἦτο ὁμιλία, ἦτο ᾆσμα, ἦτο μολπὴ ὅ,τι ἐξέφυγε τὸ ἔρκος τῶν καταλεύκων ὀδόντων της, φωνὴ θωπεύουσα τὴν ψυχὴν ὡς μινυρίζουσα ἀηδών. Ῥόδου κάλυξ αὐτὴ ἀνέμενε τὴν πρώτην αἴγλην τῆς ἠοῦς, ἁπλῆν τοῦ Ἐμρουλὰχ ψυχικὴν ἀκτῖνα, ὅπως φαιδρὰ ἀνθίσῃ.

Ἔσυρεν ἡγεμονικῶς τὰς ἐλαφρὰς ἐμβάδας της (γκίσμε)· ἔρριπτε μὲ χάριν περισσὴν τὸ ἐλαφρὸν περικάλυμμά της (γάλαφ)· προσήρμοζεν εἰς τὸ κομψὸν ἀνάστημά της μὲ λεπτότητα καὶ σεμνότητα τὸν μακρὸν χιτῶνά της (γκελεμπία) καὶ ἄφινε νὰ ἐπιδεικνύωνται μὲ παιδικὴν ἀφέλειαν τὰ μακρὰ χρυσᾶ ἐνώτιά της (χάλακα) καὶ τὰ βραχιόνιά της (ἐσσάουο), τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐστολισμένα μὲ μεγάλους καὶ ὡραίους κυανοῦς λίθους ἀπὸ πολύτιμον κάλαϊν. Ἀληθὲς βάδισμα ἡγεμονικὸν ἐκόσμει τὴν νεαρὰν ἀρχοντοποῦλαν, ἥτις ἐπρόκειτο νὰ στολίσῃ τὴν καλύβην τοῦ Ἐμρουλάχ.

Ἦτο πάντοτε ἀφελὴς καὶ ἡρυθρία ἐλαφρῶς, μόνον ὅταν ἐπρόφερον ἐνώπιόν της τὸ ὄνομα τοῦ Ἐμρουλάχ. Ἡ καρδία της ἔπαλλε δι᾽ αὐτόν, διὰ τοῦτον μόνον ἠσθάνετο ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν παλίρροιαν τοῦ αἵματος καὶ τῶν αἰσθημάτων της. Ἠσχολεῖτο εἰς τὰ οἰκιακά της. Ἐπί ὥρας ἴστατο, διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὰ τῆς οἰκίας, ἐπὶ ποδὸς ἦ ὕφαινεν ὡς εἱμαρμένη τὸν εὐτυχῆ τῆς Πηνελόπης ἱστὸν στρέφουσα τὰ ὑγρὰ καὶ καλλιβλέφαρα ὄμματά της πρὸς τὸ ῥυάκιον, τὴν πηγὴν τῆς εὐτυχίας της. Ἄλλως τε καὶ τὸ ὕδωρ, ὡς εἴπομεν, πάντοτε ἔλειπεν ἀπὸ τὴν εὐδαίμονα οἰκίαν της καὶ ἔπρεπε μόνη νὰ φροντίσῃ καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὰς καμήλους, αἵτινες δυστροποῦσαι ἐνίοτε κατεδιώκοντο μέχρι τῶν ὁρίων τοῦ κήπου τοῦ Ἐμρουλάχ. Τὸ ῥυάκιον δὲν ἦτο πλέον δι᾽ αὐτὴν χείμαρρος τῆς λήθης ἀλλὰ χείμαρρος τῶν ***πάντων*** καὶ τῶν πόθων της.

⁂

Αἱ πρῶται δέκα ἡμέραι τοῦ μηνὸς Μοχάρεμ, αἱ ὀνομαζόμεναι Ἐλ Ἄστερ, εἶναι ἱεραὶ

καὶ πρὸ πάντων ἡ δεκάτη Ἐλ Ἀσιούρα, ἥτις ὡρίσθη παρὰ τοῦ συμβουλίου τῆς φυλῆς ἡμέρα πρὸς ἀναχώρησιν τοῦ ἁλιευτικοῦ στολίσκου πρὸς συλλογὴν κοραλλίου καὶ μαργαριτῶν.

Ὡς μία φαιδρά, φωτεινὴ καὶ ἀφροκρήδεμνος νηρηὶς ἐπρόβαλεν ἡ αὐγή, ἐστεμμένη μὲ ῥόδα καὶ καταυγαζομένη διὰ τῆς ἁρμονίας τῶν ἐλαφρῶν ἀπηχήσεων τοῦ κύματος. Πάντοτε ἐκεῖ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς ἀγγέλλεται μὲ νέαν ποίησιν. Τοιαύτης τινὸς ἀνατολῆς ἢ δύσεως τοῦ ἡλίου Σιναϊτικῆς οὐδαμοῦ οὐδέποτε δύναταί τις νὰ ἴδῃ θέαμα ὡραιότερον καὶ φαεινότερον. Ἡ ἀνθεμόεσσα κόμη τῆς ἡβαζούσης φύσεως κατὰ τὸν μῆνα Μοχάρεμ ἦτο φαιδρά. Ριπὴ καμμίας αὔρας δὲν ἐσάλευσε τὴν πρωΐαν ἐκείνην τὸ ἐρατεινὸν τῶν φοινίκων φύλλωμα. Ἦτο ἡμέρα δροσερὰ καὶ ἄμεμπτος. Ἔπρεπε κατὰ τὴν ῥητὴν διαταγὴν τοῦ πατρός του νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ ὁ Ἐμρουλὰχ εἰς τὰ νότια παράλια τῆς Ἀραβίας πρὸς συλλογὴν τοῦ πολυτίμου κοραλλίου (γιοῦσορ) καὶ πρὸς ἁλιείαν μαργαριτῶν (λούλη), τὰ ὁποῖα ἀφθονοῦσιν εἰς τὰ παράλια ἐκεῖνα, καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν νὰ τελέσῃ τοὺς εὐτυχεῖς γάμους του. Ἡ ***Ράδζια*** (ἐλπὶς) ἦτο ὡραῖον ἰδιόκτητον τοῦ πατρός του ἱστιοφόρον (σαμποὺκ) μὲ πλήρωμα ἐκ δεκαεπτὰ ναυτῶν, ἐξ ἀνδρῶν, οἵτινες ἐπὶ ἔτη ἐπάλαισαν κατὰ τῶν πελωρίων κυμάτων τῆς Ἐρυθρᾶς. Ἐκυβερνᾶτο δὲ ὑπὸ ἀρχαίου καὶ γενναίου ναυτικοῦ, εἰς τὴν πεπειραμένην τοῦ ὁποίου χεῖρα ἐνεπιστεύθη ὁ πατὴρ τὸν Ἐμρουλάχ. Οἱ Βεδδουῖνοι, οἵτινες κατοικοῦσι τὰ παράλια τῆς Ἀραβίας, δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς οἰκοῦντας τὰ παράλια τῆς Αἰγύπτου, τοὺς Βέτζα, τοὺς Ἀμπάμπτα, τοὺς Μπεσσαρῆν, εἶνσι θαλασσηνοὶ τέλειοι καὶ ἀτρόμητοι. Τὰ πλοῖά των, ἱστιοφόρα ἐν γένει, ἔχουσι πανάρχαιον τύπον· νομίζει τις, ὅτι βλέπει ἐν εἰκόνι τὰ πλοῖα τοῦ εὐτυχοῦς Σολομῶντος, τὰ ὁποῖα ἐστάθμευον εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἐλανίτου κόλπου παρὰ τὴν Αἰλὸθ τῆς βίβλου, ἢ καὶ τριήρη τῶν ἀρχαίων.

Ἐστόλισαν τὴν Ράδζια μὲ κλάδους φοινίκων καὶ μὲ τὴν ἑορτάσιμον ὄψιν της ἦτο γραφικωτάτη. Κατὰ τὴν νύκτα ἤδη οἱ ἄνδρες τοῦ πληρώματος ἐκόμισαν τὰ ἐφόδια διὰ τὸ δύσκολον καὶ μακρυνὸν ταξείδιον, ἦσαν δὲ τσῦτα ἀσκοὶ πλήρεις ὕδατος καὶ φοινίκων, ὀκκάδες τινὲς σακχάρου (σούκκορ), καφὲ (μπούν) καὶ καπνοῦ (δουχάν), σκεύη τινὰ μαγειρικῆς καὶ λοιπὰ ἀναγκαιοῦντα. Τὸ πλοῖον εἶχε τὸν ἐξαρτισμόν του τέλειον.

*

Ἡ ἠώς, ἡ γλυκεῖα τοῦ οὐρανοῦ θυγάτηρ, μειδιῶσα ὡς νέα καὶ τρυφερὰ σύζυγος, ἔχριε μὲ τὴν ὡραιότητά της τὰς ἀπέναντι σκοτεινὰς κορυφὰς τοῦ Σερβὰλ καὶ ἐνεφανίζετο μὲ πρόσφατον νεότητα. Ἡ εἱμαρμένη τὸ πρῶτον ἤδη ἐφαίνετο πικρὰ καὶ ἀδυσώπητος πρὸς τὸν Ἐμρουλάχ. Ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσῃ καὶ ν' ἀποχωρισθῇ.

Ἡ κόρη τοῦ φυλάρχου ἐνεφανίσθη εἰς τὸ ῥυάκιον μὲ τὰς τελευταίας ἀκτῖνας τοῦ Αὐγερινοῦ, τὰς ὁποίας ἔρριπτεν οὗτος ἐπὶ τῶν γρανιτωδῶν ὄγκων τοῦ Σερβὰλ ὡς ὀπτικὸς τηλέγραφος. Οἱ πόδες τῆς δυστυχοῦς κόρης ἔφρισσον ἐπὶ τῆς ἄμμου ὡς φύλλα φθινοπωρινά, ἡ δὲ καρδία της ἦτο ἔρμαιον τῆς ἀφάτου συγκινήσεώς της. Φεῦ! ὁπόσα ναυάγια δὲν εἶχε παρατηρήσει ἐκ τῆς καλύβης της ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης! Καὶ ὅμως ἤλπιζεν εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ὅτι δὲν θὰ τὴν δοκιμάσῃ τόσον σκληρῶς.

Ὁ Ἐμρουλὰχ ἐπλησίασε πρὸς αὐτήν, ἔλαβε τὰς χαριτωμένας χεῖράς της καὶ τῇ ὑπεσχέθη νὰ ζῇ καὶ νὰ ζωογονῆται ὑπὸ τῶν ἐρατεινῶν ἀναμνήσεών της. Ἐνθουσιασμὸς διάπυρος ἐκυρίευσε τὴν ψυχήν του καὶ ὡρκίσθη νὰ τὴν καταστήσῃ εὐτυχῆ. Ὁ ὅρκος τοῦ Βεδδουῖνου εἶναι φρικτὸς καὶ ἱερὸς καὶ μόνον ὁ θάνατος δύναται νὰ τὸν ἀνακαλέσῃ «Ναί! ναί! Ἡ ζωή σου — τῇ εἶπε — θὰ ῥεύσῃ γλυκεῖα ὡς ἀραβικὴ ποίησις καὶ φαιδρὰ ὡς περσικὸν ἐπίγραμμα. Ποτὲ στεναγμὸς δὲν θὰ ἐκφύγῃ τοῦ ἄγνοῦ στήθους σου. Θὰ κλέψω τῶν Χαρίτων τὸν χιτῶνα καὶ τῆς Μοίρας τὴν εὔνοιαν θὰ δανεισθῶ, διὰ νὰ σοὶ τὰ

δωρήσω. Θὰ καταστήσω τὰ χείλη σου βωμὸν δροσεροῦ μειδιάματος καὶ τὴν καρδίαν σου φωλεὰν τέρψεων. Τὰ δάκρυά μου θὰ ἐκχύνω εἰς τοὺς πόνους σου, ὡς τὰ μῦρα τῆς Ἀραβίας τὸν ἀρωματικὸν χυμόν των, καὶ θὰ βαλσαμόνω τὴν πονεμένην ψυχήν σου καὶ θὰ τὴν νανουρίζω μὲ τοῦ Ζεφύρου τὴν ἡδεῖαν πνοήν. Δὲν θὰ σοὶ καίω τὸν λίβανον καὶ τὰ μῦρα τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ τὴν ὁλόθερμον τῶν αἰσθημάτων μου λαμπάδα. Ἡ καρδία μου θὰ εἶναι ἑστία ἔρωτος ἄσβεστος. Ὡς θύελλα τῆς εἱμαρμένης θὰ ἐπιπέσω κατὰ παντὸς ἐχθροῦ σου μανιώδης, καὶ αἱ φάραγγες τοῦ Σινᾶ θ' ἀντηχήσωσι τοὺς ἀπαισίους σπαραγμοὺς καὶ θρήνους του· ἡ μιαρὰ ψυχή του θὰ πλανᾶται ὡς ὀλεθρία σκιὰ κομίζουσα τὴν μαύρην δυστυχίαν ὡς ἀλόη καὶ θὰ ἕρπῃ ἐπὶ τῆς ἄμμου ὡς σαύρα εἰδεχθής. Ἰδού, κόρη προσφιλής, τὸ ἱερὸν φυλακτήριον τοῦ κόλπου μου (Χεκγιάμπ)· ἂς σὲ φυλάττῃ ἀπὸ παντὸς βασκάνου ὀφθαλμοῦ.

*

Ὁ ἥλιος ἔρριπτε τὰς πρώτας ἀκτῖνάς του ὄπισθεν τῆς κορυφῆς τοῦ Σερβάλ. Οἱ ἄνδρες τῆς Ράδζια ἔλαβον τὰς κώπας εἰς τὰς στιβαρὰς χεῖράς των καὶ ἐξήρχοντο τοῦ μικροῦ λιμένος Φαράν. Ἦσαν φαιδροὶ καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἔψαλλον τὸ χαριτωμένον τραγοῦδι «Λιέ, Λιὲ» ἐνῷ ἐκ τῆς ἀκτῆς οἱ συναθροισθέντες φίλοι τοὺς προέπεμπον μὲ τὰς χαρμοσύνους καὶ γοργὰς στροφὰς τοῦ ἀπαραμίλλου ᾄσματος «ταὰλ-ἰλ-ἀμπάτα, ἄνα μάλι χέ!» Ἡ Ράδζια ἔφευγε μὲ μεγάλην ταχύτητα καὶ βαρεῖαν μεγαλοπρέπειαν. Ὡς τόνοι μελιχροί, ὡς ἦχος ἁπαλὸς ἔφθανε μακρόθεν εἰς τὴν ἀκοήν των διαπόντιος καὶ τηλαυγὴς ἡ φαιδρὰ ἀποστροφὴ «ἄνα μάλι χέ! ἄνα μάλι χέ!» Μετ' ὀλίγον ἡ Ράδζια ἐξηφανίσθη συνοδευομένη μὲ τὰς μυριοστόμους εὐχὰς τῶν ἀγαθῶν Βεδδουΐνων καὶ μὲ τὰς εὐλαβεῖς σπονδὰς τῶν ἐκφραστικῶν ὀφθαλμῶν τῆς ὡραίας τοῦ φυλάρχου κόρης.

Γ'

Τὸ ταξείδιον ἐπρόκειτο νὰ διαρκέσῃ ἓξ περίπου μῆνας, καθ' οὓς ὤφειλον νὰ πληρώσωσι τὸ πλοῖον ἀπὸ λιθώματα κοραλλίων καὶ κόγχας μαργαριτοφόρους. Καὶ τὸ μὲν κοράλλιον τὸ ἐπεξεργάζονται κατόπιν καὶ κατασκευάζουσιν ὡραῖα ἐρυθρὰ κοσμήματα ἢ μελαίνας καὶ στιλπνοτάτας καπνοσύριγγας, τιμωμένας πολὺ εἰς τὰς διαφόρους ἀγοράς, τὰς δὲ κόγχας, ἀφοῦ ἀφαιρέσωσι τὰ ἐν αὐταῖς πολύτιμα μαργαριτάρια, τὰς πωλοῦσιν εἰς τοὺς περιηγητὰς καὶ ἐμπόρους, ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς κοσμήματα ἐπιτραπέζια, ἐνθύμια ἢ πινακίδια διὰ τοὺς ζωγράφους, οἵτινες φιλοτεχνοῦσιν ἐπὶ τῆς στιλπνῆς ἐπιφανείας των διάφορα τοπία ἢ προτομὰς διασήμων ἀνδρῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἐπίπονον καὶ ἐπικίνδυνον τὸ ταξείδιον, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ ἐπικερδές· πολλάκις, μάλιστα ἐν ὥρᾳ ξηρασίας καὶ ἀφορίας, ἀποτελεῖ τὸν μόνον πόρον ζωῆς τῶν λησμονημένων ἐκείνων ἐρημιτῶν.

Ἔφθασαν ἤδη εἰς τὰ ὡρισμένα παράλια. Ὁ Ἐμρουλὰχ ἐκάθητο σιωπηλὸς ὑπὸ τὴν σκηνήν, τὴν ὁποίαν ἐφύλαττεν· οἱ ἄλλοι ἠσχολοῦντο εἰς τὴν ἁλιείαν. Εἶχε στήσει αὐτὴν ἐπί τινος μικρᾶς νησίδος τῶν παραλίων τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, ὅπου ἀνηρεύνων τὸν βυθὸν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ θαλασσίου θησαυροῦ. Ἠγάπα ὡς Βεδδουῖνος παραφόρως, ζηλοτύπως. Ἐλούετο εἰς τὰς ἀρωματικὰς καὶ χλιαρὰς ἀκτῖνας τοῦ ἔρωτός του. Ἀπομεμακρυσμένος ἐπὶ τῆς ἐρήμου νήσου ἐπεθύμει ν' ἀνοίξῃ τὴν πηγὴν τῶν ὀνείρων του, διὰ νὰ ὀνειροπολήσῃ, τὴν πηγὴν τῶν δακρύων του, διὰ νὰ ἀναμνησθῇ καὶ πλεύσῃ εἰς τὸ ἀπέραντον πέλαγος τῶν χρυσοπτέρων ἐλπίδων του. Ἔστελλε μὲ τὰς νεφέλας, αἵτινες ἐβάδιζον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, τοὺς ἐγκαρδίους χαιρετισμούς, διὰ νὰ ἐποχηθῶσιν ἐκεῖ ὡς κούφη εὐχαρίστησις καὶ φθάσωσιν εἰς τὴν ἐκλεκτὴν τῆς καρδίας του· ἢ ἔπεμπε τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του μὲ τοὺς ἐλαφροὺς κυματισμοὺς πρὸς αὐτήν, ἣν γλυκυτέ-

ραν τοῦ μάννα καὶ χαριεστέραν τῆς ἀηδόνος ἔστησεν ἐν τῇ καρδίᾳ του. Φεῦ! πόσον ἡ ζωὴ τῷ ἦτο πικρὰ καὶ ἀνέσπερος μακρὰν αὐτῆς! Αἱ φωτειναὶ ὅμως ἐλπίδες δὲν ἐκλονοῦντο ἐν τῇ καρδίᾳ του, διότι ἦτο πεπεισμένος, ὅτι ἡ ἔρημος ἔκρυπτεν ἐπιμελῶς καὶ ζηλοτύπως τὸ εἴδωλόν του καὶ τότε ἡ δρόσος ἐχύνετο εἰς τὴν πτωχὴν καρδίαν του. Ἡ ἔρημος νησὶς ἐν τῇ μεγάλῃ φαντασίᾳ του κατέστη ἡ φωτεινὴ καλύβη τῶν ὀνείρων του, ἡ ὀλβία κιβωτὸς τῶν ὀνειροπολήσεών του, τὸ χλοερὸν ἄντρον τοῦ ἔρωτος, ἔνθα διῃτᾶτο εὐτυχής.

⁂

Τὸ πλοῖον ἐπληρώθη μετὰ πέντε μῆνας τοῦ πολυτίμου φορτίου του. Ἔπρεπε πλέον νὰ ἐπιστρέψωσιν. Ὁ καιρὸς ὅμως διὰ τὸ ἱστιοφόρον δὲν ἦτο οὔριος καὶ μετὰ δεκαπενθήμερον πλοῦν μόλις κατώρθωσαν νὰ φθάσωσι πλησίον τῶν παραλίων τῆς Ἰαμβίας (Γιάμβω). Ὁ πλοίαρχος συνεβουλεύθη τὴν νύκτα τῆς δεκάτης ἕκτης τοὺς ἀστερισμοὺς καὶ διέταξε τὸ πρωῒ νὰ περιστείλωσι τὰ ἱστία. Ἦσαν ἄλλως ταῦτα ἀνωφελῆ, δὲν εἶχον καμμίαν κύρτωσιν, διότι οὐδ' ἡ ἐλαχίστη πνοὴ αὔρας ὑπῆρχε. Τοῦτο ἦτο τὸ σύνηθες προανάκρουσμα τῆς ἐπικειμένης ἐμφανίσεως τοῦ φοβεροῦ ἀνέμου Σαμούν. Τὸ ἐγνώριζον καλῶς. Τὴν μεσημβρίαν ὁ ἄνεμος ἐγόγγυζε θλιβερῶς καὶ μανιωδῶς ἐπὶ τῆς τεταραγμένης θαλάσσης καὶ ὁ φοβερὸς τοῦ Σαμοὺν θυμὸς ἀνεμιγνύετο μὲ τὸν ἀπαίσιον καὶ τρικυμιώδη ῥόχθον τῶν πελωρίων κυμάτων. Ἐλπίδες καὶ πόθοι κατέρρεον· οἱ μέχρι τῆς χθὲς πτερυγίζοντες οἰωνοὶ τῆς εὐτυχίας μετετρέποντο εἰς ἀπαίσιον καὶ ἀπειλητικὸν φάσμα τοῦ φοβεροῦ κενοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ κατεποντίζοντο ἀνεπιστρεπτεί. Ἐπάλαιον ἐπὶ ὥρας ἐπὶ τῶν κυμάτων, αἱ ἐλπίδες ἐκλονοῦντο, διότι εὑρίσκοντο εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τρομερωτέρας τῶν θαλασσῶν. Τὸ σκότος ἀμέσως ἐξηπλώθη πέριξ αὐτῶν μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα· τόσον εἶναι σύντομον ἐκεῖ τὸ θεαματικώτατον λυκόφως.

Ὁ πλοίαρχος ἵστατο ἀτάραχος εἰς τὴν πρῴραν καὶ ἔδιδε μὲ ψυχραιμίαν τὰς διαταγάς του, αἵτινες ἐξετελοῦντο μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας. Ὁ Ἐμρουλὰχ ὑπηρέτει ὡς τελευταῖος ναύτης καὶ παρετήρει κρυφίως τὸ συνωφρυωμένον μέτωπον τοῦ πλοιάρχου, ὅστις ἐφαίνετο τόρα ἀνήσυχος, διότι ἠγνόει ποῦ νὰ διευθύνῃ τὸ σκάφος, τὸ ὁποῖον παρέσυραν οἱ ἄνεμοι ἔξω τῆς διευθύνσεώς του. Ἐφοβεῖτο πρὸ πάντων τὰς σύρτεις ἐκείνας, αἵτινες σχηματίζονται πλησίον τῶν ὑφάλων ἐν διαστήματι ὀλίγων ἡμερῶν ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ κυμάτων καὶ εἶναι ἐπικινδυνότεται, διότι εἶναι ἄγνωστοι εἰς τοὺς ναυτιλλομένους. Τὸ πλοῖον ἐρρίπτετο εἰς τὸ κενὸν ὑπὸ τῶν πελωριων κυμάτων μετ' ἀκατασχέτου ὁρμῆς καὶ ἔτιπτεν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ὡς κέλυφος καρύου. Ὁ πλοίαρχος ὅμως κατώρθονε μένων πάντοτε ἐν τῷ πηδαλίῳ νὰ ὑπερνικᾷ ὅλας τὰς τρομερὰς δυσκολίας.

Ἡ Ράδζια ἐρρίφθη διὰ τελευταίαν φορὰν μετὰ φοβερᾶς ὁρμῆς ἄνωθεν τῆς μαινομένης θαλάσσης καὶ πεσοῦσα ἦτο συντετριμμένη, ὥστε μόλις ἐπέπλεε τῶν κυμάτων πληρωθεῖσα σχεδὸν ὕδατος. Ἡ Ράδζια, ἡ ἐλπίς, ἦτο πλέον ἄνευ ἐλπίδος. Ἐπίστευσαν πρὸς στιγμήν, ὅτι θὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὸ ὀλέθριον πεπρωμένον Ἔπρεπε νὰ ῥίψωσι τὸ πολύτιμον φορτίον εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ σωθῶσιν. Ἐπροτίμησαν ὅμως ἐξ ἐνστίκτου νὰ παλαίσωσι μέχρι τελευταίας στιγμῆς πρὸς τὸν θάνατον μὲ τὴν πτωχὴν ἐλπίδα νὰ κομίσωσιν ἄρτον εἰς τὰς οἰκογενείας των Ὁ φόβος εἶναι αἴσθημα, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν ἐγνώρισε ψυχὴ Βεδουΐνου. Ἔλαβον λοιπὸν εἰς τὰς στιβαρὰς χεῖράς των τὰς κώπας μὲ νέον θάρρος· ἔπρεπε δι' αὐτῶν νὰ παλαίσωσι κατὰ τῆς λυσσαλέας θαλάσσης, διότι τὸ πηδάλιον ἐθραύσθη καὶ ἦτο ἄχρηστον.

Τελευταῖον κῦμα ἔρριψε τὸ πλοῖον ἐπὶ σύρτεως. Ἀμέσως τότε ὅλοι ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κολυμβῶντες προσεπάθουν νὰ σύρωσι τὸ πλοῖον ἐπὶ ὑψηλοτέρας ἄμμου καὶ ἀναμείνωσι τὴν αὐγήν Δὲν ἐφοβοῦντο τοὺς ἀναριθμήτους καρχαρίας τῆς Ἐρυθρᾶς, διότι δὲν βλάπτουσι τοὺς ἰθαγενεῖς μαύρους· τοὺς ἐκλαμβάνουσιν ἴσως ὡς δελφῖνας,

οἵτινες εἶναι θανάσιμοι ἐχθροὶ τῶν καρχαριῶν. Οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἶναι σοφοὶ καὶ θαυμαστοί παρὰ τὸν καρχαρίαν ὁ δελφίν, κατὰ τοῦ κροκοδείλου ὁ χαμαιλέων, κατὰ τοῦ ἱέρακος ὁ κόραξ καὶ ἡ χελιδών, ὅπως προστατεύωσι τοὺς ἀδυνάτους, οἵτινες καταδιώκονται.

Διὰ τελευταίαν φορὰν ἐν τῇ ἐρήμῳ σκοτίᾳ ἡ πέριξ τῆς σύρτεως θάλασσα ἐκενώθη φοβερά, ὁ πόντος ἐκινήθη ἀνακυκώμενος μὲ τὰ κατάμαυρα καὶ λυσσαλέα κύματα καὶ ἡ ὑγρὰ ἄλμη ἐκάλυψε τὰ τρέμοντα μέλη τῶν δυστυχῶν ναυαγῶν. Ὥρμησαν ὡς τραυματισθεῖσα λέαινα μετὰ προφανοῦς κινδύνου τῆς ζωῆς των καὶ συνεκράτησαν τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐκινδύνευε νὰ παρασυρθῇ ὑπὸ τῶν κυμάτων μακράν, καὶ ὤθησαν αὐτὸ πρὸς τὴν ἀμμώδη παραλίαν ἐρήμου νήσου. Μετ' ὀλίγον ἐπάτησαν τὸ ἔδαφος αὐτῆς καὶ προσέδεσαν τὸ πλοῖον ἐπί τινος βράχου Ἐσώθησαν!

⁂

Ἡ ἐπιστροφὴ τῶν προσκυνητῶν (Νάζλετ-ελ-Χάγκι) ἐκ τῶν ἱερῶν τόπων τῶν Μωαμεθανῶν ἀρχίζει ἀμέσως μετὰ τὸ Βαϊράμιον καὶ οἱ εὐσεβεῖς Μουσουλμάνοι τελέσαντες τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰς πατρίδας των, τελεσθείσης ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τάφου τῆς μεγάλης λιτανείας Ἐλ-Κίσσουα. Τὸ ὡραῖον καὶ ταχύπλουν ἀτμόπλοιον «Νεγκίλα» ἐπεφορτίσθη, ὡς συνήθως, νὰ παραλάβῃ καὶ μεταφέρῃ τὴν πολυπληθῆ συνοδείαν τοῦ Ἱεροῦ Τάπητος (Μάχ-μαλ) τῆς Αἰγύπτου.

Οἱ δυστυχεῖς ναυαγοὶ τῆς Ράδζια ἀπὸ ἑβδομάδος ἤδη περιέμενον μετ' ἀγωνίας ἐπὶ ἐρήμου νήσου τὴν διέλευσιν ἐκεῖθεν ἀτμοπλοίου τινὸς ἢ φορτηγοῦ, ὅπως μεταφέρωσι τὸ προϊὸν τῆς πολυμόχθου ἐργασίας των καὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἀσκοί τινες ὕδατος καὶ φοινίκων εὑρίσκοντο ἀκόμη εἰς τὸ βάθος τοῦ κύτους τοῦ πλοίου καὶ ἠδύναντο διὰ τῆς παροιμιώδους ὀλιγαρκείας των ν' ἀνθέξωσι καὶ ἐπὶ μῆνα ἀκόμη. Εὐτυχῶς ἡ «Νεγκίλα» ἀντελήφθη τὸ σημεῖον τοῦ κινδύνου τῶν ναυαγῶν καὶ πλησιάσασα πρὸς αὐτοὺς ἔν τινι ἀποστάσει κατώρθωσε νὰ παραλάβῃ τὸ φορτίον καὶ τοὺς ναυαγούς. προσέδεσε τὸ πλοῖον καὶ ἐρυμούλκησεν αὐτὸ μέχρι Ραϊθοῦς (Τόρ), ἔνθα ὤφειλον νὰ ὑποστῶσι τὴν νενομισμένην κάθαρσιν. Ἀπεφασίσθη δ' ἐκεῖ ἀμέσως ὑπὸ τῶν ναυαγῶν νὰ μετακομίσωσι τὸ φορτίον διὰ τῆς Αἰλεὶμ ἐπὶ καμήλων. Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ὡρίσθη ὁ Ἐμρουλὰχ μετὰ δέκα ναυτῶν. Ἡ ἀπόστασις εἶναι δύο ἡμερῶν καὶ οἱ δρόμοι λοξοὶ μέν, πλὴν εὔκολοι καὶ γραφικώτατοι Ὁ πλοίαρχος μετὰ τῶν ἐπιλοίπων ναυτῶν, ἀφοῦ ἐπεσκευάσθη τὸ πλοῖον ἐν Ραϊθῷ, ἀπέπλευσε μετά τινας ἡμέρας πρὸς τὸν λιμένα τῆς Φαρὰν ἀκτοπλοῶν ἕνεκα τῆς σημαντικῆς βλάβης τοῦ πλοίου.

⁂

Ἡ κόρη τοῦ φυλάρχου ἀνέμενε τὴν ἔλευσιν τῆς μεγάλης ἑορτῆς τοῦ Βαϊραμίου μετὰ παλμῶν εὐλόγου συγκινήσεως. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἱεροῦ μηνὸς Ῥαμαζὰν ἐνήστευεν αὐστηρῶς, προσηύχετο ὑπὲρ τοῦ Ἐμρουλὰχ καὶ κατεσκεύαζε δῶρα διὰ τοὺς ναύτας καὶ τὸν μνηστῆρά της, ἤτοι καπνοσύριγγας ἐκ κοραλλίου καὶ κομβολόγια ἐκ ξύλου σαντάλου, τὸ ὁποῖον ἔχει διαπεραστικὴν καὶ ἀρωματικὴν ὀσμήν. Ἡ Ράδζια κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς της ἔπρεπε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα ταχεῖα καὶ φορτωμένη μὲ τὴν εὔνοιαν τῆς τύχης, ὡς ὁ Καῖσαρ, δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς. Ὁ Σαμοὺν ὅμως ἀνέτρεψε τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς ἀφελοῦς κόρης καὶ ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ Βαϊραμίου ἀνέτειλε δι' αὐτὴν σιωπηλὴ καὶ πένθιμος. Ἡ ἑορτὴ αὕτη ὀνομάζεται καὶ ἑορτὴ τῶν κουλουρίων (Ἔϊδ-ελ-Κάδρ), διότι προσφέρουσιν ὡς δῶρα κουλούρια καὶ γλυκύσματα. Ἔδωκε λοιπὸν κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τοὺς μικροὺς παῖδας καὶ τοὺς πτωχοὺς τὰ νενομισμένα δῶρα καὶ ἐτέλεσε τὰς ἀπαιτουμένας θυσίας (νάδρ), ἐλπίζουσα εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Παντοδυνάμου·

Ἡ δευτέρα ἡμέρα ἀνέτειλε μετ' ἀγωνίας. Εἰς τὴν Φαρὰν ἡ καθυστέρησις τοῦ πλοίου ἦτο γεγονὸς πρωτάκουστον καὶ ἀπὸ τῆς αὐγῆς ἤδη συνεκεντρώθησαν παρὰ τὴν ἀκτὴν ὅλοι οἱ ἄρρενες κάτοικοι καὶ ἀνηρεύνων διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ ὅλον τὸν πρὸς νότον ὁρίζοντα μήπως διακρίνωσι μακρόθεν πλησιάζουσαν τὴν Ῥάδζια. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν Βεδδουΐνων εἶναι τέλειοι ὡς τηλεσκόπια καὶ διακρίνουσι μακρόθεν καὶ ἐξ ἀποστάσεως πολλῶν ὡρῶν τὰ πλοῖα καὶ ἐκ μόνων τῶν ἱστῶν των.

Ἐσχημάτισαν ἀμέσως τὸ ἀπαραίτητον δι' αὐτοὺς συμβούλιον (σιόρα), ἐκαθέσθησαν κύκλῳ συσκεπτόμενοι, καπνίζοντες συνεχῶς καὶ σχολιάζοντες τὴν ἀπουσίαν τοῦ πλοίου. Ἀνέμενον μέχρι μεσημβρίας, πλὴν ματαία ἐλπίς. Οὐδεμία κηλὶς ἐπὶ τοῦ ὁμαλοῦ ὁρίζοντος, ἐπὶ τῆς συγκεχυμένης γραμμῆς, ἔνθα προσπελάζει ὁ οὐρανὸς τὴν θάλασσαν.

Περὶ τὸ ἑσπέρας ὁ γηραιότερος τῶν Βεδδουΐνων ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ Σερβάλ, διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν θείαν ἐπιείκειαν. Ἀμέσως ὅμως διέκρινε μακρὰν ἐπὶ τῆς ἄμμου σημεῖά τινα ἀόριστα καὶ κινούμενα καὶ ἀπεφάνθη ὅτι κερβάνιον καμήλων διευθύνεται πρὸς αὐτούς· οἱ νεώτεροι τῶν Βεδδουΐνων ὥρισαν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν καμήλων. Ἔπρεπεν ὅμως ν' ἀναμείνωσιν ἔτι, διὰ νὰ διακρίνωσι τοὺς ἐρχομένους.

Μετὰ μίαν ὥραν ὁ φύλαρχος ἠγέρθη πλήρης χαρᾶς, ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας του καὶ περιεπτύχθη τὸν πατέρα τοῦ Ἐμρουλάχ, ὅστις ἐμάντευσε τοὺς ἐρχομένους καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ εἶπε πρὸς τὸν φύλαρχον:

«Γιὰ σέχ! —Νάμ! —Ἄμιλ μααρούφ, ἴγκρι γκαβὰμ φίλ μπέτ. ντίλου χάμπαρ ἐλ μπίντ οὐ ἔργκα μπὶλ ἄγκιλ. Ἐλ μασκίνα ζααλάνα ζεῖ μότ»

«Ἀρχηγέ! —Ὁρίστε! —Κάμε μοι τὴν χάριν, τρέχα εἰς τὸ σπίτι σου, εἰδοποίησον τὴν κόρην σου καὶ γύρισε ἀμέσως. Ἡ δυστυχὴς εἶναι περίλυπος μέχρι θανάτου.»

Ὀλίγη παρῆλθεν ὥρα: «Σελιὰμ ἀλέκουμ» (εἰρήνη ὑμῖν), ἐβροντοφώνησαν οἱ σύντροφοι τοῦ Ἐμρουλὰχ πρὸς τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον μετὰ συγκινήσεως καὶ δακρύων ἤνοιγε τὰς ἀγκάλας του πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ναυαγούς. «Ἄχλεν μουσάχλεν» (καλῶς ὡρίσατε), ἐφώνησαν ἅπαντες ἐν ἀγαλλιάσει καὶ μετὰ τρυφερῶν περιπτύξεων, ἐνῷ ἡ ἠχὼ ἐπανελάμβανε τὰς βροντοφώνους φιλοφρονήσεις τῶν Βεδδουΐνων. Ὁ Ἐμρουλὰχ προὐχώρησε πρὸς τὸν φύλαρχον καὶ γονυπετὴς ἠσπάσθη τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρός του. Ὅλοι πλέον ἦσαν εὐτυχεῖς!

*

— «Οὐ ἴμτα ἐλ φάραχ;» (Πότε θὰ τελεσθοῦν οἱ γάμοι;)

— «Μπάαδ βάχαδ γκούμαα, ἴνσ ἄλλαχ.» (Μετὰ μίαν ἑβδομάδα· Θεοῦ θέλοντος.)

Αὕτη ἦτο ἡ γενικὴ ἐρώτησις δι' ἀπεσταλμένων τῶν πέντε φυλῶν τῶν Τοβάρα. Μετὰ μίαν ἑβδομάδα πράγματι ἐτελοῦντο οἱ εὐτυχεῖς γάμοι (ἔρς) τοῦ Ἐμρουλὰχ μετὰ τῆς κόρης τοῦ φυλάρχου, εἰς τοὺς ὁποίους παρευρέθησαν οὐ μόνον οἱ κάτοικοι τῆς Φαράν, ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι ἐκ τῶν πέντε φυλῶν τῶν Μπένι-ελ-Τούρ. Διήρκεσαν δὲ τρεῖς ἡμέρας. Μουσικὸς ὅμιλος ἐκ Βεδδουΐνων ἔπαιζε διάφορα ἰθαγενῆ καὶ ἀραβικὰ ᾄσματα ἐπὶ τῶν καταφύτων λόφων τῆς Φαρὰν μὲ ὄργανα γλυκύτατα ἐντοπίου κατασκευῆς: τὸ καμάγκε, ταραμποῦκε, τάρ, ζουμμάρα καὶ νάϊ. Καὶ ἐνῷ ἡ ἠχὼ ἐπανελάμβανε πιστῶς τὰς ἀπερίττους καὶ ἀφελεῖς τῶν Βεδδουΐνων εὐωχίας, μία ἐξ ὅλων τῶν στομάτων ἐξέφευγε πραγματικῶς εἰλικρινὴς καὶ ἄδολος εὐχή:

«Μπάτλουμ μὶν ἀλλὰχ ἀλεσιὰν ἐλ σιχάουϊ.»

(Παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ τοῖς χαρίσῃ ὑγιείαν.)

Ὦ! πόσον εἶσαι εὐτυχής, Ἐμρουλάχ, εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν φοινίκων!

Ἐν Σουφλίῳ.

Κ. Γ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ ἰατρός.

ISMANOGLIO

ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ

Δ. Γ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

Ἕνα κορίτσι κρινοπλασμένο
Δὲν μὲ χωνεύει τὸ ὀρφανό,
Δὲν μὲ χωνεύει, ἄχ! τὸ καϋμένο
Γιατ' εἶμαι λέγει, μελαχροινό.

Ἕνα μαχαῖρι πάρε νὰ σφάξῃ
Σχίσε τὸ στῆθος, καὶ σὰν ἰδῇς
Πῶς ἡ καρδιά μου μέσα μου βράζει,
Τότε βεβαίως, τότε θὰ πῇς:

«Πρόσωπο πῶχει μέσα στὰ στήθη
Τέτοιο καμίνι, θὰ δυνηθῇ,
Ὡσὰν ἐμένα ἄσπρο νὰ μείνῃ,
Δὲν θὰ μαυρίσῃ, δὲν θὰ ψηθῇ;»

Σὰν δὲν σ' ἀρέσει μαῦρος νὰ μείνω,
Σβύσε τὴν φλόγα, καὶ παρευθὺς
Ἐνῷ πασχίζεις ἄσπρος νὰ γίνω,
καὶ σὺ κοντά μου θὰ ζεσταθῇς.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ

Γ. ΖΑΛΑΚΩΣΤΑ

Τέκν' ἀδελφὰ κρατεῖ τὸ μνῆμα
Ἡ μοῖρα ἔκοψε τὸ νῆμα
Τῆς τρυφερᾶς των ἡλικίας.
Καὶ εἰς τὸ χῶμ' ἀδελφωμένα
Κοιμῶνται, ρόδα ποτισμένα
Μόλις τὴν δρόσον τῆς πρωΐας.

Μόνον ἡ σὰρξ ἐδῶ κοιμᾶται·
μὲ τοὺς ἀγγέλους σεῖς πετᾶτε,
Ὦ παραδείσου χρυσαλίδες!
Ἀλλ' εἰς τὸ μνῆμα τὸ μοιραῖον
Θάπτονται οἱ πόθοι τῶν γονέων
Καὶ αἱ μειδιῶσαι πρὶν ἐλπίδες.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΖΩΝΗΝ ΤΗΣ

ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ

Μὴ τὴν σφίγγῃς καὶ ζηλεύω! φθάνει, ζώνη της χρυσῆ!
Ἐλ' ἂν θέλῃς ***Ἐγὼ*** *γίνε, καὶ ἐγὼ νὰ γίνω* ***Σύ***!

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ

ΓΕΝΕΣΙΣ ΝΕΦΕΛΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΕΡΩΝ

Μεταξὺ τῶν μεγάλων προβλημάτων, ἅτινα ἀπασχολοῦσι τὸ ἀνήσυχον τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα, ὁμολογουμένως τὸ τῆς Κοσμογονίας θεωρεῖται ὡς τὸ σπουδαιότατον, δυνάμεθα δὲ ἀνεπιφυλάκτως νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀποτελεῖ τὸν ὕψιστον τῆς Ἀστρονομίας σκοπόν.

Τόσον ὀλίγος χρόνος ἀποχωρίζει ἡμᾶς ἀπὸ τὰς πρώτας τῆς ἀνθρωπότητος ἐποχὰς καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὰς πρώτας σπουδαίας ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις, ὥστε ἀντικείμενά τινα τοῦ οὐρανίου θόλου, ὡς τὰ νεφελώματα, δὲν ἠδυνήθησαν εἰσέτι νὰ παρουσιάσωσιν εἰς ἡμᾶς διά τινων μεταβολῶν ἐν τῇ θέᾳ αὐτῶν τὸν τρόπον τῆς ἐξελίξεως αὐτῶν. Ἐπειδὴ ἡ ὕπαρξις τῆς ἀνθρωπότητος τυγχάνει στενῶς συνδεδεμένη μετὰ τῆς τοῦ Ἡλίου καὶ ἡ ἀνθρωπότης αὕτη, γεννηθεῖσα κατόπιν αὐτοῦ θὰ ἐξαφανισθῇ πρὸ αὐτοῦ, ἡ ἐφήμερος διάρκεια αὐτῆς θὰ παρεμποδίσῃ αὐτὴν ὅπως παραστῇ μάρτυς τῆς τελείας ἐξελίξεως κόσμου τινός, ἐν τούτοις ἐλπίζει, ὅτι εἰς τὸν ῥοῦν τῶν αἰώνων θὰ παραστῇ εἷς τινας τῶν φάσεων τῆς γενέσεως ἀστρικῶν τινων συστημάτων.

Ἂν ὅμως καταφύγωμεν εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὴν λογικήν, ἂν καταφύγωμεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν καὶ συναθροίσωμεν πάντα ὅσα γινώσκομεν περὶ νεφελωμάτων καὶ ἀστέρων, δικαιούμεθα κατὰ φαντασίαν νὰ προΐδωμεν τί θά μας παρουσιάζει ἴσως τὸ μέλλον. Πῶς σχηματίζεται ἀστήρ τις καὶ ἡ συνοδεία τῶν πλανητῶν αὐτοῦ; Ὅταν ὁ ἀστρονόμος διευθύνῃ τὸ τηλεσκόπιον αὐτοῦ εἴς τι σημεῖον τοῦ ὁρίζοντος, παρατηρεῖ μικρὰς πρασινωπὰς ἢ λευκὰς φωτεινὰς διαστάσεις ἀκανονίστου μορφῆς, ὁμοιαζούσας πρὸς ἐλαφρὰ νέφη. Εἶναι τὰ νεφελώματα.

Ἐφ' ὅσον ἡ φωτογραφία δὲν εἶχεν ἀρκούντως τελειοποιηθῇ, ἵνα χρησιμοποιηθῇ πρὸς μελέτην αὐτῶν, αἱ ἐπὶ τῶν οὐρανίων τούτων σωμάτων γνώσεις ἡμῶν ἦσαν λίαν περιωρισμέναι, καθότι οἱ ἄριστοι τῶν παρατηρητῶν μετὰ

κόπου περιέγραφον τὰ ἀμφίβολα ταῦτα φωτεινὰ σώματα, ὧν αἱ λεπτομέρειαι διέφευγον τὰς πρὸς μελέτην προσπαθείας τῶν ὀφθαλμῶν, ἐπὶ μακρὸν μάλιστα πολλοὶ ἀστρονόμοι ἐξελάμβανον αὐτὰ ὡς ***σωρείας ἀστέρων,*** ὑποθέτοντες ὅτι μόνον ἡ δύναμις τοῦ χρησιμοποιουμένου τηλεσκοπίου παρημπόδιζε τὸν ἐξ αὐτῶν ἀποχωρισμὸν τῶν ἀστέρων.

Ἀλλ' ἀφ' ὅτου ὁ Huygens ἀπέδειξεν ὅτι, ἐὰν ἐξετάσωμεν διὰ τοῦ φασματοσκοπείου τὸ φῶς τῶν μᾶλλον λαμπόντων ἐξ αὐτῶν, τὸ φάσμα αὐτῶν συνίσταται ἐκ φαεινῶν γραμμῶν καὶ ὁμοιάζει πρὸς τὸ φάσμα, ὅπερ σχηματίζομεν ἐν τῇ γῇ διὰ τοῦ φωταερίου, πρέπει νὰ θεωρήσωμεν αὐτὰ οὐχὶ ὡς σωρείας ἀστέρων, ἀλλ' ἀερίων ἐν διαπύρῳ καταστάσει εὑρισκομένων.

Πολὺ πρὸ τῆς ἀποδείξεως ταύτης ὁ Κάντιος καὶ ὁ Λαπλάντιος ἐσχημάτισαν τὴν ὡραίαν αὐτῶν περὶ νεφελωμάτων θεωρίαν, τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος καὶ μολονότι ἡ θεωρία αὕτη συζητεῖται σήμερον ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτῆς ἡ κυρίως ὑπόθεσις εἶναι πάντοτε ἡ πιθανωτέρα πασῶν. Ἀστρικόν τι σύστημα δέον νὰ προέρχηται ἔκ τινος νεφελώματος.

Ὅπως ὁ Παλαιοντολόγος ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἐν τοῖς διαφόροις κοιτάσμασι τοῦ γηΐνου φλοιοῦ εὑρισκομένων ἀπολιθωμάτων ἀναπαράγει τὴν ἱστορίαν τῶν ζωϊκῶν ὄντων πρὸ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, οὕτω καὶ ὁ ἀστρονόμος τακτοποιῶν τὰ διάφορα οὐράνια ἀντικείμενα, δύναται νὰ σχηματίσῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ φωτογραφία ὑπερέχουσα κατὰ πολὺ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀφθαλμοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν μελέτην τῶν νεφελωμάτων, τῶν ὁποίων τὸ φῶς πλῆρες ἀκτίνων ὑπεριοχρόων ἐπιδρᾷ εὐκόλως ἐπὶ τῆς εὐαισθήτου πλακός, παρέσχεν ἡμῖν πολλὰ πολύτιμα διδόμενα πρὸς μελέτην τῆς φύσεως τῶν νεφελωμάτων.

Οἱ ἀστρονόμοι παρετήρησαν ὅτι, οἱανδήποτε μορφὴν καὶ ἂν ἔχωσι τὰ παράδοξα ταῦτα οὐράνια σώματα, παρουσιάζουσιν ἅπαντα γραμμὰς ὕλης κατατεταγμένας δίκην σπείρας ἀρχομένας πάντοτε ἀπό τινος σημείου καὶ εὑρισκομένας ἁπάσας εἰς ἐπίπεδα ὀλίγον μόνον διαφέροντα.

Ἂν παρατηρήσωμεν τὸ σπειροειδὲς νεφέλωμα τῆς Μεγάλης Ἄρκτου, ὁρώμενον καθέτως πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῶν σπειροειδῶν αὐτοῦ γραμμῶν, θὰ ἴδωμεν ἐν αὐτῷ συμπυκνώσεις ὕλης, δυναμένας νὰ σχηματίσωσι δευτερεύοντας τοῦ συστήματος ἀστέρας. Ἐν τῷ κέντρῳ συμπυκνοῦται σπουδαία μᾶζα, ὁμοιάζουσα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γενέσεως αὐτοῦ, ὅπως ὁ Κάντιος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Λαπλάντιος ὑποθέτουσιν ἐν τῇ περὶ κοσμογονίας θεωρίᾳ αὐτῶν.

Τὸ μέγα τῆς *Ἀνδρομέδας* νεφέλωμα, φαινόμενον ἐκ πρώτης ὄψεως τόσον διάφορον, εἶναι ἐν τούτοις ὅμοιον καθ' ὅλα. Φαίνεται εἰς ἡμᾶς λίαν πλαγίως, ἐκ τούτου δὲ προέρχεται ἡ ἐπιμήκης σπείρα αὐτοῦ.

Ἡ ὑφὴ τοῦ νεφελώματος τῶν Κυνηγετικῶν Κυνῶν ἔχει τι τὸ ἰδιάζον.

Ἐκκεντρικῶς παράγεται πυρὴν συμπυκνώσεως. Τὸ νεφέλωμα τοῦτο θὰ σχηματίζῃ σύστημα διπλοῦν, συνιστάμενον τοὐτέστιν ἐκ δύο κεντρικῶν ἀστέρων, ὧν αἱ μάζαι κατ᾽ ὀλίγον μόνον διαφέρουσι.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κοσμικὸν νεφέλωμα ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ *Κύκνου*, ἔχον σχῆμα πτηνοῦ μετὰ τεταμένων πτερύγων, εἶναι πιθανῶς νεφέλωμα σπειροειδές, ὁρώμενον πλαγίως.

Βραδέως, βραδέως, μετὰ παρέλευσιν χιλιάδων αἰώνων αἱ σπεῖραι αὗται θὰ γενήσωσιν *ἡλίους*, οἵτινες θὰ κινῶνται περὶ τὴν κεντρικὴν μάζαν, συμπυκνουμένους καὶ τούτους εἰς *ἕνα ἥλιον*, εἶτα οἱ μικρότεροι θὰ σβεσθῶσι κατὰ πρῶτον καὶ θὰ μετατραπῶσιν εἰς *πλανήτας*. Πῶς ἔχουσιν οἱ ἥλιοι οὗτοι; Ἡ φασματοσκοπία ὑποβοηθεῖ τὴν μελέτην αὐτῶν.

Πειράματα τῆς Φυσικῆς ἀποδεικνύουσιν ὅτι, ὅταν ἡ θερμοκρασία σώματός τινος ὑψοῦται, τὸ σῶμα τοῦτο ἀποπέμπει ἀκτῖνας βραχείας κυμάνσεως· κατ᾽ ἀρχὰς μὲν εἶναι σκιερὸν ἐρυθρόν, ἔπειτα κερασόχρουν, τέλος ἐρυθρόλευκον· περὶ δὲ τοὺς 1700° αἱ κυαναὶ καὶ ἰόχροοι ἀκτῖνες εἶναι ἔντονοι, εἰς 3500° τέλος θερμοκρασίαν τοῦ ἠλεκτρικοῦ τόξου, ὑπερέχουσιν αἱ τελευταῖαι.

Τὸ φάσμα τῶν ἀστέρων παρέχει ἡμῖν λοιπὸν ἰδέαν τινὰ τῆς θερμοκρασίας αὐτῶν παρέχον συνάμα ἡμῖν καὶ ἄλλας ἐνδείξεις. Ἀποτελούμενον ἐκ φαεινοῦ μέρους, φέροντος γραμμὰς μελανοῦ χρώματος, ἀποδεικνύει κεντρικὸν πυρῆνα, παράγοντα συνεχὲς φάσμα περιστοιχούμενον ὑπὸ ἀτμοσφαίρας ἀπορροφώσης, ὑπαιτίου τῶν μελανῶν γραμμῶν, αἵτινες παρέχουσιν ἡμῖν τὴν σύστασιν τῆς ἀτμοσφαίρας ταύτης, δεικνύουσαι ποῖα ἀέρια ἢ ἀτμοὶ παρέχουσιν αὐτήν.

Οἱ κυανοὶ ἀστέρες, πλήρεις ἰοχρόων ἀκτίνων (ὅπερ ἀποτελεῖ ἔνδειξιν ὅτι ἔχουσι λίαν ὑψηλὴν θερμοκρασίαν), παρουσιάζουσιν ἡμῖν εἰς τὰ φάσματα αὐτῶν γραμμὰς τοῦ *Ὑδρογόνου* καὶ ἐνίοτε τοῦ *Ἡλίου* (Στοιχείου ἀπαντῶντος ἐν τῷ ἀέρι, ἐκ τῶν νεωστὶ ἀνακαλυφθέντων). Ἔπειτα φαίνονται ἀσθενεῖς, διὰ τοὺς *λευκοὺς ἀστέρας*, γραμμαὶ ἀτμῶν σιδήρου, ὁπότε συγχρόνως καὶ ἡ ἔντασις τῶν ἰοχρόων ἀκτίνων ἐλαττοῦται. Κατά τι ὀλιγώτερον θερμοὶ οἱ ἀστέρες καθίστανται *κίτρινοι* καὶ τὸ φάσμα αὐτῶν περικαλύπτεται ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ γραμμῶν, προερχομένων ἐκ μεταλλικῶν ἀτμῶν· τοῦτο εἶναι τὸ φάσμα τοῦ ἡλίου ἡμῶν.

Εἶτα ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀστέρος ἐξασθενεῖ ὁλονέν, καθίσταται χρυσομηλόχρους, εἶτα ἐρυθρὰ καὶ ἐν τῷ φάσματι αὐτῆς ἀναφαίνονται αἱ χαρακτηριστικαὶ ταινίαι τῶν ὀξέων, σωμάτων συνθέτων, μὴ δυναμένων νὰ παραχθῶσιν εἰμὴ μόνον εἰς χαμηλὰς θερμοκρασίας, καὶ τὰς ὁποίας δυνάμεθα ἤδη ν᾽ ἀποχωρίσωμεν εἰς τὸ ἠλεκτρικὸν τόξον.

Τί γίνεται κατόπιν ἀστήρ τις; Πιθανῶς μετατρέπεται εἰς σῶμα θερμὸν εἰσέτι ἀλλὰ σκιερόν, ψυχόμενον βραδέως, ἔχον ἐνίοτε ἐφήμερον ἀναλαμπήν, ὡς τοῦτο εἰς τοὺς παροδικοὺς ἀστέρας ἀναφαίνεται. Εἶτα ἀποσυντίθεται ἀναμ-

φιβόλως ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον, διασπείρων ἐν τῷ διαστήματι τὴν ὕλην, ἥτις κατόπιν θὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν γένεσιν ἄλλων νεφελωμάτων.

Καὶ τοῦτο εἰς διάστημα ἑκατομμυρίων αἰώνων μὴ ἀριθμούντων πλέον ἑνὸς δευτερολέπτου πρὸ τῆς αἰωνιότητος. Τοιαύτη φαίνεται πιθανῶς ἡ ζωὴ *ἑνὸς κόσμου*.

Ν. Γ. Βουρος

Καθηγητὴς τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς.

Η ΓΥΝΗ

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ

Ὅλην τοὐρανοῦ
τὴν ἀστασίαν
εἰς τὴν καρδίαν
κρύπτ᾽ ἡ γυνή.

❀

Τὸ φλέγον κάλλος της
ζωὴν μᾶς δίδει,
πλὴν μᾶς προδίδει
ἡ καλλονή.

❀

Δαίμων καὶ ἄγγελος,
ὄνυξ καὶ πτέρυξ
φῶς χύνει πέριξ
καὶ ταραχήν.

❀

Κ᾽ ἐνῷ τὸ ᾆσμά της
μᾶς καθηδύνει,
θυέλλας χύνει
εἰς τὴν ψυχήν.

Εἶναι παράδεισος
οἱ ὀφθαλμοί της
καὶ ἡ ψυχή της
ᾄδου πυθμήν.

❀

Πίστιν ὁρκίζεται
κ᾽ ἔχει καρδίαν
τὴν ἀστασίαν
καὶ τὴν στιγμήν.

❀

Ὦ, πόσον εἶν᾽ ἁπλοῖ
ὅσοι πιστεύουν
καὶ τὰς λατρεύουν
ἰδανικῶς.

❀

Καὶ πόσον ὄλβιοι
ἐκεῖνοι, ὅσοι
τὰς ἀγαπῶσι
παροδικῶς.

ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ

Ι. ΠΟΛΕΜΗ

Οἱ λογισμοί μου στρώνονται καὶ κάνουν μονοπάτι,
τὸ μονοπάτι, ποῦ ἀργὰ ὁ νοῦς μου ἀκολουθεῖ
κ' ἐνῷ ἡ καρδιά μ' ἀκούραστη τοῦ λέγει «περιπάτει»,
αὐτὸς ποτὲ δὲν ἠμπορεῖ 'στὴν ἄκρη νὰ βρεθῇ.

❀

'Στὸ μονοπάτ' ἁπλώνονται ἀγριεμένοι βάτοι
κ' ἕνα λουλοῦδι μοναχὸ καὶ φοβισμέν' ἀνθεῖ·
οἱ βάτ' εἶν' ἀτελείωτοι κἰ ἀγκάθια εἶν' γεμάτοι
καὶ τὸ λουλοῦδι ἀρχινᾷ κι' αὐτὸ νὰ μαραθῇ.

❀

Οἱ βάτοι εἶν' ἐνθύμησις καὶ τὸ λουλοῦδ' ἐλπίδα,
τὸ μονοπάτι κἄποτε τὸ δέρνει καταιγίδα
κ' οἱ βάτοι ἀγριεύουνε καὶ τὸ λουλοῦδι γέρνει.
Μὰ ἐκεῖ ποῦ λέγω πῶς θὰ δῷ τὰ φύλλα του 'στὸ χῶμα,
ξαναγεννιέται μόνο του κι' ἀνθεῖ κἰ ἀνθίζ' ἀκόμα,
γιατ' ἀπ' τοὺς βάτους γύρω του ζωὴ πέρνει κενούργια.

Πονῶ, μὰ ἂν εὑρίσκετο κἀνεὶς νὰ μ' ἐρωτήσῃ
ἂν ἤθελα ὁ πόνος μου αὐτὸς νὰ μὲ ἀφήσῃ,
ὄχι, θ' ἀποκρινόμουνα μὲ 'μάτια δακρυσμένα·
ὄχι, μ' ἀρέσει νὰ πονῶ, γιατὶ πονῶ γιὰ 'σένα.

ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ

Ἡ λέξις *Ἀσκληπιὸς* παράγεται κατὰ τὸν Ἐπιδαύριον ποιητὴν Ἴσυλλον[1] ἐκ τοῦ «*Αἴγλα*», ὅπερ ταὐτόν ἐστι τῷ «*αἴσκλα*». Συνηγορεῖ δὲ ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς ταύτης ἡ παρ' Ἡσυχίῳ περισωζομένη γλῶσσα «*Αἰγλάηρ*» = *ὁ Ἀσκληπιός*», ἔτι δὲ καὶ ὁ ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Κορίνθου καὶ Μεγάρων ἀναφαινόμενος τύπος «*Αἰσχλαβιὸς*» (Roehl IGA, ἔπιθι CIG 6737) καὶ «*Ἀσχλαπιός*», ὅπερ εἶνε Βοιωτικὴ ἐκφορὰ τοῦ ὀνόματος (πρβλ. ἐπιγραφὴν ἐξ Ὀρχομενοῦ IGS I 3191). Ὁ Ἰωνικὸς τύπος τῆς λέξεως ἦν «*Ἀσκλαπιός*», ἐπὶ δὲ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐξ Ἐπιδαύρου ἐπιγραφῶν, ἀναγομένων εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ε΄ π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἁπαντᾷ ὁ τύπος «*Αἰσκλαπιὸς*» καὶ ἅπαξ τὸ σπάνιον «*Αἰσκλαπιεὺς*» (Καββαδίας Fouilles d'Epidaure I ἀριθ. 8 καὶ 10). Πάντες δὲ οἱ τύποι οὗτοι σχετίζονται καὶ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπιδαυρίου βασιλέως «*Ἄσκλου*» (Σχολ. Λυκ. 1050) καὶ τὸ εἰς Ἀπόλλωνα ἀποδιδόμενον ἐπίθετον «*Ἀσγελάτας*», ἔτι δὲ καὶ πρὸς τὸν Μεσσήνιον Ἀπόλλωνα «*Ἀργεώταν*» (Wilamowitz Comm. Gramm. IV 23. Index Lect. Götting. 1889—90). Τὸ δεύτερον συνθετικὸν μέρος «*Ἤπιος*», ὅπερ μεταχειρίζεται ὁ Λυκόφρων (Alex. 1054 πρβλ. E. M. 434, 15, 154, 47) ἀντὶ τοῦ ὅλου ὀνόματος «*Ἀσκληπιοῦ*», συναπτόμενον μετὰ τοῦ πρώτου, δηλοῦντος λάμψιν καὶ φῶς, σημαίνει γλυκύ τι συναίσθημα πραότητος, μαλακότητά τινα εὐεργητικῶς ἐπιδρῶσαν ἐπὶ τὸν πάσχοντα ἄνθρωπον, καθ' ἃ ἀποδέχεται ὁ Wilamowitz (Isyllos von Epidauros 91). Οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ παρῆγον τὴν λέξιν ἐκ τοῦ «*ἀσκελής*, καὶ

1. Ἐν ποιήμασιν αὐτοῦ ἐξ 79 στίχων συγκειμένων, ὧν οἱ στ. 37-56 περιέχουσι παιᾶνα εἰς Ἀσκληπιόν Ἦσαν δὲ τὰ ποιήματα ταῦτα ἐγκεχαραγμένα ἐπὶ λιθίνης στήλης κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν ἔτει 1884 ἀνευρεθείσης. Ἰδ στ 50 «*ἐπίκλησιν δὲ νιν Αἴγλας ματρὸς ὠνόμαξε Ἀπόλλων*». Περὶ τῶν ποιημάτων τοῦ Ἰσύλλου πραγματεύονται ὁ Καββαδίας ἐν τῇ Ἀρχ. ἐφημ τοῦ 1885 σ. 65 ἀρ. 84 ἔπιθι καὶ «Τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ» 213, ἔτι δὲ καὶ Fouilles d'Epidaure 34 ἀριθ. 7, ὁ Bass Jahrb. f. Phil u. Päd. 1885 σ. 822 ἑξῆς, Baunack Studien 174 ἀριθ 84. Aus Epidauros 18 ἀριθ. 84 καὶ Wilamowitz Isyllos von Epidauros (Philol Untersuchungen 1886).

ἤπιος» «διὰ τὸ μὴ ἐᾶν σκέλλεσθαι» (Σχολ. Ὀδυσ. α 68) ἢ «ὁ μὴ ἐῶν τὰ σκέλη ἐσκληκέναι καὶ ξηραίνεσθαι» ἢ τέλος «ὅτι τὰ ἀσκελῆ τῶν νοσημάτων ἤπια ποιεῖ» (E. M. 154, 47). Ὁ Παυσανίας (VII 23, 8.) ἀναγράφει γνώμην τῶν ἀρχαίων Φοινίκων, ὅτι ὁ Ἀσκληπιὸς ἦν «ἀνὴρ ἐπιτήδειος πρὸς ὑγιείαν τῷ τε γένει τῶν ἀνθρώπων καὶ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ζῴοις». Διάφορον τῆς παλαιᾶς ἐξήγησιν τῆς λέξεως παρέχουσιν οἱ νεώτεροι. Καὶ ὁ μὲν Welcker (Gr. Götterl. II 736 πρβλ. Angermann Curtius Studien IX 247) σχετίζει αὐτὴν πρὸς τὸ «ἀσκάλαβος», ὅπερ ἐμφαίνει εἶδος σαύρας στικτῆς (γουστερίτσας), ὁ δὲ Pott (Zeïtschr für vergl Spr VI 401), ᾧ ἕπεται καὶ ὁ Preller (Gr. Myth ἐν τῇ 3 ἐκδ. I 423) παράγει τὴν λέξιν ἐκ τοῦ «ἄλκω-ἄλξω-Ἀλξήπιος» (ἐξ οὗ καὶ τὸ παρ' Ἀττικοῖς «Ἄλκων») καὶ ὁ Baunack (Studien I 155) ἐκ τοῦ aFes = ἀς (= βοήθεια) καὶ τῆς ῥίζης klp (=προετοιμάζειν)=Ἀσ=κλαπιὸς λοιπὸν κατ' αὐτὸν σημαίνει θεὸν βοηθείας ἢ σωτηρίας. Ἄλλοι πάλιν ἄλλως ἐτυμολογοῦσι τὴν λέξιν, ἧς τὸ σκοτεινὸν κηρύττει ὁ Thraemer (ἐν Pauly's-Wissowa Real-Encycl. IV HBand 1643, 60). Ἐδήλου δὲ ὁ Ἀσκληπιὸς τὴν σωτηριώδη ἐπίδρασιν τῆς ὑγιοῦς φύσεως, οἵα ὑπάρχει ἐν ἁπάσῃ αὐτῆς τῇ ἀκμῇ ἐκφαινομένη ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὅπου αὔρα δροσερὰ διαγελῶσα παίζει μὲ τὰς θωπευτικὰς ἀκτῖνας φωτεινοῦ ἡλίου, διαυγῆ δὲ ῥυάκια κυλίουσι τὰ μορμύροντα ψυχεινὰ αὐτῶν ὕδατα. Ὅπου δεσπόζει τοιαύτη φύσις ὡραία, ἐκεῖ λατρεύεται καὶ ὁ Ἀσκληπιός, ὅστις ἐν τῇ ἐπικῇ ποιήσει παρίσταται ὡς ἥρως καὶ οὐχὶ ὡς θεός, ἐθεοποιήθη δὲ ὀψιαίτερον διὰ τῆς διαδόσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς λατρείας αὐτοῦ ἀνὰ τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον (Καββαδίας τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ 6). Ἡ Ἰλιὰς ἀναφέρει τὸν Ἀσκληπιὸν ὡς ἔξοχον ἰατρόν, ὅστις ἐδιδάχθη τὴν ἰατρικὴν ὑπὸ τοῦ Κενταύρου Χείρωνος, ἔσχε δὲ υἱοὺς διακριθέντας ἐν τῇ ἰατρικῇ, τὸν Μαχάονα καὶ Ποδαλείριον καταγομένους ἐκ Τρίκκης τῆς Θεσσαλίας (Ἰλ. Β 731).

Εἰς τὰς Θεσσαλικὰς ἄρα χώρας Ἑστιαιώτιδα, Πελασγιώτιδα καὶ Μαγνησίαν, ἔνθα οἰκοῦσιν οἱ Λαπίθαι, Φλεγύαι καὶ Μινύαι (O. Mueller Orchomenos ἔκδ. 2 σ. 187 ἑξ), ἀνάγει ἡμᾶς ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν παραδόσεων περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀσκληπιοῦ, οὗ πατὴρ εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ πηγὴ τοῦ φωτὸς ὁ Ἀπόλλων, μήτηρ δὲ ἡ Κορωνὶς θυγάτηρ Φλεγύου, ἧς ὁ μῦθος διεμορφώθη ἐν τῷ εὐδαίμονι ὑπὸ τὸ Πήλιον Δωτίῳ πεδίῳ, ὃ κατήρδευεν ὁ Ἄμυρος ποταμὸς καὶ ἡ λίμνη Βοιβηΐς καὶ τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἦτο ἔκπαλαι ὀρεινή τις κλιτὺς γονιμωτάτη εἰς ὕλην καὶ ἄγαν ἐπίρρυτος. Ἀφορμηθεῖσα δὲ ἡ περὶ Ἀσκληπιοῦ ὡς ἥρωος παράδοσις αὕτη ἐκ τῶν Ἠοίων τοῦ Ἡσιόδου[1], ἀνε-

1. Ἀπ. 109 110 147 148 Rzach. Μετὰ τὸν Ἡσίοδον ἐπραγματεύετο τὸν μῦθον τοῦτον καὶ ὁ Φερεκύδης ἀπ. 59 (προβλ Ἀπολλοδ. III 10,3), ἴσως δὲ καὶ ὁ Ἀκουσίλαος (Φιλοδημ περὶ εὐσεβ 17,34 ἐκ τοῦ Ἀπολοδώρου περὶ θεῶν ἴδ. Münzel Quaest mythogr. 24). Ἔπιθι Ἡρώνδαν IV 3. Διοδώρου IV 71 Ovid Met II 535 ἑξῆς· Serv. Aen VII 761

πτύχθη εἶτα ἐκτενέστερον ἐν ὡραιοτάτῳ Πινδαρικῷ ᾄσματι, τῷ Γ΄ πυθιονίκῃ, ἔχουσα ἐν συνδυασμῷ ἀμφοτέρων τῶν πηγῶν τούτων ὡς ἑξῆς: ὁ Ἀπόλλων ἐρᾶται τῆς Κορωνίδος, ἡ ὁποία κατοικεῖ κατὰ μὲν Ἡσίοδον ἐν τῷ Δωτίῳ πεδίῳ πρὸς βορρᾶν τῆς λίμνης Βοιβηΐδος πρὸς τὴν Ὄσσαν (Στραβ. IX 436) καὶ δὴ ἐπὶ δύο λόφων, οὓς ὁ Ἀσκραῖος ποιητὴς «διδύμους ὄχθους»[1] ἀποκαλεῖ. Κατὰ δὲ τὸν Πίνδαρον (Π. Γ΄ 34) ἐν τῇ μυθικῇ πόλει Λακερείᾳ[2] «παρὰ Βοιβιάδος κρημνοῖσιν», ἣν ὁ Φερεκύδης (ἀπ. 8 Müller) δέχεται κειμένην περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀμύρου ποταμοῦ ἢ τὰ ὄρη τῆς Μαγνησίας πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολὰς τῆς λίμνης Βοιβηΐδος. Ἐνῷ δὲ ἔφερεν εἰσέτι ἡ Κορωνὶς ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τὸν καρπὸν τοῦ πρὸς αὐτὴν κρυφίου ἔρωτος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ μικρὸν πρὶν ἢ γεννήσῃ τὸν Ἀσκληπιόν, συνῆλθεν εἰς γάμον μετὰ τοῦ Ἴσχυος (Παυσ. II 26,6) υἱοῦ Ἐλάτου[3], ἀνδρὸς ἐγχωρίου μὲν καθ' Ἡσίοδον (Wilamowitz Isyllos 60), ξένου δὲ κατὰ Πίνδαρον (Π. Γ΄ 26,31) ἐξ Ἀρκαδίας τὸ γένος ἕλκοντος καὶ εἰς Θεσσαλίαν μεταβάντος, ὃν ὁ μῦθος παρίστη ὡς ἄνθρωπον εὔρωστον καὶ δασοδίαιτον. Ἀλλ' ὁ κόραξ, ὁ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ συνήθως τοῦ Ἀπόλλωνος διατελῶν, σπεύδει τότε εἰς Δελφούς, ἵνα καταγγείλῃ καθ' Ἡσίοδον τὴν προδοσίαν τῆς Κορωνίδος, ἐνῷ κατὰ Πίνδαρον ὁ Ἀπόλλων ἄνευ προδοσίας τοῦ Κόρακος διὰ τῆς μαντικῆς δὲ μόνον δυνάμεως αὐτοῦ ἀντιλαμβάνεται τῆς ἀπιστίας τῆς Κορωνίδος (ἴδ. Ἀρτέμωνα εἰς τὰ ἀρχαῖα σχόλια Πινδάρου Π. Γ΄ 48 § 3). Καὶ ὁ μὲν ἐξοργισθεὶς Ἀπόλλων καταρᾶται τὸν κομίσαντα τὴν κακὴν ἀγγελίαν κόρακα, ὅστις μεταβάλλεται εἰς πτηνὸν μελανόπτερον, ἐνῷ πρότερον ὡς πτηνὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἦτολευκός, ἡ δὲ ἀδελφὴ Ἄρτεμις ἐκδικουμένη τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὕβριν φονεύει τὴν Κορωνίδα, ἧς τὸ πτῶμα ἔπρεπε νὰ κατακαῇ. Καὶ ἤδη τὸ παμφάγον πῦρ συνετέλει τὸ ἔργον, ὅτε ὁ Ἀπόλλων σπεύσας ἐξάγει ἐκ τῆς κοιλίας τῆς μητρὸς τὸ τέκνον καὶ ἀνασώζει αὐτὸ ἐκ βεβαίου κινδύνου. Συμβολίζει δὲ ἡ σωτηρία αὕτη τοὺς δεινοὺς κινδύνους, ἐξ ὧν ἀπαλλάσσει ὀψιαίτερον τοὺς πάσχοντας ἡ σωτηριώδης τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια.

Hyg Astr 40. Παυσαν. II 26, 6 καὶ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ ἀνακαλυφθέντα παιᾶνα Revue arch. 1889 σ. 70.

1. Τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπομιμνήσκει ἢ τὴν λατρείαν τῶν διδύμων ἀδελφῶν Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος ἥ, ὅπερ πιθανώτερον, αἰσθητοποιεῖ τὴν εἰκόνα στήθους γυναικείου, τῆς μητρὸς πάντων Γῆς.

2. Ἡ λέξις Λακέρεια ὑπεμφαίνει ἢ ὕδατα ροῦντα ἢ λάλους κορώνας. Παρ' Ἡσιόδῳ (Ἔργ 747) ἡ Κορώνη καλεῖται «λακέρυζα».

3 Ἡ Φωκικὴ πόλις Ἐλάτεια τὸν ἐπώνυμον αὐτῆς ἥρωα ἐξ Ἀρκαδίας κατῆγε (Παυσ X 34,2). Παρὰ δὲ Ἡσιόδῳ ἦν βεβαίως ὁ Ἴσχυς Εἰλατίδης Θεσσαλὸς Λαπίθης. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἔλατος, ὃν ὁ Σοφοκλῆς (Λαρισ ἀπ 349) Δωτιέα ἀποκαλεῖ, εἶνε παρ' Ἀπολλωνίῳ (I 41) πατὴρ τοῦ Πολυφήμου, παρὰ δὲ Ὀβιδίῳ (Μεταμ XII 492) πατὴρ τοῦ Καινέως (πρβλ. Ἀπολλοδ III 10, 3, 3). Ἐν δὲ τῇ Λεβαδείᾳ ἴσχυεν ὁ Τροφώνιος ὡς υἱὸς τοῦ Ἴσχυος καὶ τῆς Κορωνίδος (Cic N D III 22,56).

Τὸ διασωθὲν παιδίον, τὸν Ἀσκληπιὸν μετενεγκὼν εἶτα ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ Πήλιον ὄρος ἐνεπίστευσε ταῖς φροντίσι τοῦ ἐκεῖ διατρίβοντος Κενταύρου Χείρωνος, τοῦ ἀγαθοῦ τούτου δαίμονος, τοῦ διαιτωμένου εἰς τὰς φάραγγας τοῦ ὄρους τούτου, περιβοήτου καταστάντος τὸ πάλαι διὰ τὸν καθαρὸν ἀέρα, τὰ πολλὰ ὕδατα καὶ τὰ ἐπ᾽ αὐτοῦ φυόμενα σωτηριώδη βότανα. Παρὰ τοῦ Χείρωνος δὲ τούτου, ὅστις οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ αὐτὴ ἡ προσωποποίησις τῆς φύσεως τοῦ ὄρους, διδάσκεται ὁ Ἀσκληπιὸς τὸ κυνηγέσιον καὶ τὴν ἰατρικὴν καὶ καθίσταται ἑτοιμότατος θηρευτής, οἷος ἦν ὁ Ἀρισταῖος καὶ ὁ Ἀκταίων, οἱ μεταξὺ τῶν ἡρώων, τῶν θηρευσάντων τὸν Καλυδώνιον κάπρον συναναφερόμενοι (Ξενοφ. Κυνηγ. 1 Ἀπολλοδ. III 10, 3, 8. Hyg. fab 173). Ἐν δὲ τῇ ἰατρικῇ τηλικαύτην ποιεῖται ἐπίδοσιν ὁ Ἀσκληπιός, ὥστε οὐ μόνον ἀσθενεῖς θεραπεύει ἐκ παντοίων ἀπαλλάσων νόσων, ἀλλὰ καὶ νεκροὺς ἐξανιστᾷ καὶ ἐκ τοῦ θανάτου ἐξαρπάζει, περὶ ὧν οἱ ἐπιτόπιοι μῦθοι καὶ οἱ ποιηταὶ ἀξιοθαυμασιώτατα ἀφηγοῦντο[1]. Ὁ Ζεὺς ἐξοργισθεὶς ἐκ τῆς ὑπερβασίας ταύτης καὶ τῆς διαταράξεως τῆς τάξεως τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου ἐκδικεῖται τὸν Ἀσκληπιόν, ὃν πλήττει διὰ κεραυνοῦ, ὁ δὲ Ἀπόλλων, πατὴρ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, φονεύει εἶτα τοὺς Κύκλωπας, τοὺς τεχνουργήσαντας τῷ Διΐ τὸν κεραυνὸν καὶ ἐκδιωχθεὶς διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ἀναγκάζεται νὰ ὑπηρετήσῃ ἐπί ἓν ἔτος ὡς ποιμὴν παρὰ τῷ Ἀδμήτῳ ἐν Φεραῖς (Wilamowilz Isyllos 64) ἢ νὰ ἀπέλθῃ εἰς τοὺς Ὑπερβορείους (Ἀπολλων. IV 616).

Οὕτως ἔχει ἡ ἀρχαιοτάτη παράδοσις περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, οὗ ἡ λατρεία ἐκ Θεσσαλίας διεδόθη καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, εἰς Εὔβοιαν, Ἀττικὴν καὶ Βοιωτίαν, Φωκίδα, Λοκρίδα (τὴν Ὀζολικήν), Ἀκαρνανίαν, Ἤπειρον, Ἰλλυρίαν, Μεγαρίδα καὶ Κορινθίαν καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἐπὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἐπὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, οἷον Λέσβου καὶ εἴτινος ἄλλης, ἐπὶ τῆς Κυρηναϊκῆς, ἐπὶ τῶν Θρᾳκικῶν παραλίων, ἀπὸ Βυζαντίου μέχρι Δίου, νοτιώτερον τοῦ Θερμαίου κόλπου, ἔτι δυτικώτερον ἐπὶ τῆς μεγάλης λεγομένης Ἑλλάδος, ἐν Σικελίᾳ καὶ ἐπὶ μὴ Ἑλληνικῶν χωρῶν ἐν Ῥώμῃ.

Α΄

Κέντρον λατρείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Τρίκκῃ.

Μεταξὺ τῶν πολυπληθῶν κέντρων, ἐν οἷς ἀναφαίνεται ἡ λατρεία τοῦ Ἀσκλη-

1. Ἀπολλοδ. περὶ θεῶν ἐν τοῖς σχολίοις εἰς Εὐριπ Ἀλκ 1. Σχολ. Πινδ. Πυθ. Γ΄ 96. Ἀπολλοδ III 10, 3, 10. Φιλοδημ. περὶ εὐσεβείας 131 σ.32 G. Sext Emp adv. math. I 260 σ. 658 Bek. R. Münzel Quaest mythogr. σ 3 ἑξῆς Ἡ γνώμη ὅτι ὁ Ἀσκληπιὸς ἐκ πλεονεξίας ἀνίστη τοὺς νεκροὺς εἶνε κατὰ Wilamowitz (Isyllos 60) ἐπίνοια τοῦ Πινδάρου (Π. Γ΄ 54 ἑξῆς) Παρὰ Διοδώρῳ IV 71 παρίσταται ὁ Πλούτων παραπονούμενος ἐναντίον τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὡς μὴ ἐῶντος τοὺς ἀνθρώπους ἀποθνήσκειν.

πιοῦ, τὸ ἀρχαιότατον ἦν ἡ εἰς τὰ βόρεια τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ τῆς Ἑστιαιώτιδος χώρας μνημονευομένη Τρίκκη, ἥτις ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς Ἐπικῆς ποιήσεως διαφημίζεται ὡς πατρὶς ἀμφοτέρων τῶν πολεμικῶν Ἀσκληπιαδῶν Ποδαλειρίου καὶ Μαχάονος διαπρεπῶν ἰατρῶν. Καὶ ὁ μὲν Ποδαλείριος ἄγει εἰς Τροίαν μετὰ τοῦ Μαχάονος τὰς ἐκ Τρίκκης, Ἰθώμης καὶ Οἰχαλίας θεσσαλικὰς δυνάμεις (Β. 732), ὁ δὲ Μαχάων ἄρχει τῶν ἐκ Τρίκκης ἀνδρῶν (Δ. 201) θεραπεύει διὰ τῶν φαρμάκων, ἅπερ ἔλαβεν ὁ πατήρ του παρὰ τοῦ Χείρωνος, τὸ τραῦμα τοῦ Μενελάου (Δ 218 ἑξ), τιτρώσκεται ὑπὸ τοῦ Πάριδος (Λ 505 ἑξῆς) καὶ μεταφέρεται ὑπὸ τοῦ Νέστορος εἰς τὴν σκηνήν του (Λ 618 ἑξῆς Ξ. 1-8). Ἐκ τῆς Ὁμηρικῆς ταύτης μαρτυρίας περὶ τῆς ἐκ Τρίκκης καταγωγῆς τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἀφορμώμενοι διηγοῦντο ὀψιαίτερον οἱ ἄνθρωποι, ὅτι καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς αὐτὸς ἐγεννήθη ἐνταῦθα παρὰ τὰ διαυγῆ νάματα τοῦ Ληθαίου ποταμοῦ (Στραβ. XIV 647). Τὴν δὲ ὕπαρξιν τοῦ ἐν Τρίκκῃ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν μετ᾽ αὐτοῦ συνδεομένων ἰατρείων μαρτυροῦσιν ὁ Ἡρώνδας (II 97)[1], τὸ ποίημα Ἀνδρομάχου (στ. 170 παρὰ Γαληνῷ περὶ ἀντιδ. I 6)[2] καὶ ὁ Στράβων (VIII 374), λέγων ὅτι τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱερὸν «ἦν πλῆρες ἀεὶ τῶν τε καμνόντων καὶ τῶν ἀνακειμένων πινάκων, ἐν οἷς ἀναγεγραμμέναι τυγχάνουσιν αἱ θεραπεῖαι καθάπερ ἐν Κῷ τε καὶ Τρίκκῃ»[3].

Ἐκτὸς τῆς Τρίκκης ὑπῆρχον τὸ πάλαι καὶ ἄλλαι πόλεις ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐν αἷς ἠσκεῖτο ἡ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ, οἷον τὸ Κιέριον (ἴδ. Δίδραχμον παρὰ Head H N 249), ἡ Φάρσαλος (Collitz 1329, 1332 BCH 1889 σ. 398), ἡ Λάρισσα (ἀργυρᾶ νομίσματα 5 ἑκατ. Head H N 254), Κραννὼν (Collitz 361 A 4 ἑκατ. πρβλ. Cauer Delos ἔκδ. β΄ σ. 399), Φεραὶ (Collitz 338 Cauer Del. 422), Δημητριὰς (Ath Mitth. XV 1890 σ. 304) καὶ πᾶσα ἡ χερσόνησος τῆς Μαγνησίας, ὡς φαίνεται ἐπὶ παλαιῶν νομισμάτων (Head. HN 256).

Β΄.

Κέντρον λατρείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ.

Ἀφορμηθεῖσα ἐκ Θεσσαλίας ἡ λατρεία τοῦ θεοῦ τούτου, κατῆλθε νοτιώτερον καὶ διὰ Βοιωτίας καὶ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ εἰσεχώρησεν εἰς Ἐπίδαυρον καὶ τὴν λοιπὴν Πελοπόννησον, ὅπου εὗρεν ἔδαφος πρόσφορον πρὸς διάδοσιν

1 «Χὠσκληπιὸς κῶς ἦλθεν ἐνθάδ᾽ ἐκ Τρίκκης» πρβλ. IV, 1 «Χαίροις, ἄναξ παίηον, ὃς μέδεις Τρίκκης»

2 Philol. (XIII 31) «εἴτε σε Τρικκαῖοι, δαῖμον, ἔχουσι λόφοι ἢ Ῥόδος ἢ Βούρηνα (προάστ Κῶ) καὶ ἀγχιάλη Ἐπίδαυρος».

3. Ἦσαν οἱ πίνακες οὗτοι ἓν εἶδος ῥεκλάμας ἐνίων σημερινῶν Ἀσκληπιαδῶν, οἱ ὁποῖοι θεραπεύουσι τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν διὰ τῆς μεθόδου διασήμων ἐν Εὐρώπῃ ἰατρῶν, εἰς τὰς κλινικὰς τῶν ὁποίων διατρίβουσι δέκα ἕνδεκα ἕως δεκαπέντε ἔτη, καθ᾽ ἃ οἱ ἴδιοι λέγουσι καὶ γράφουσιν.

προϋπαρχόντων ἤδη ἐγχωρίων τινῶν θεῶν ἢ δαιμόνων, οἵτινες εἶχον ὁμοιότητα καὶ ἀναλογίαν πρὸς τὸν Ἀσκληπιόν (Καββαδίας Ἱερ. Ἀσκλπ. 9, Wilamowitz Isyllos 54 ἑξῆς). Ἡ Θεσσαλικὴ δὲ αὕτη καταγωγὴ τοῦ Ἀσκληπιοῦ φαίνεται ἐκ τῆς παλαιᾶς παραδόσεως, ἣν ἀνέφερον οἱ Ἐπιδαύριοι περὶ Φλεγύου (Παυσαν. II 26, 3 ἑξῆς. Ἴσως κατὰ τὸν Ἴστρον Wilamowitz Isyllos 34).

Ἀφηγοῦντο λοιπὸν ὅτι ὁ Φλεγύας κατῆλθεν εἰς Πελοπόννησον ἐπὶ τῇ προφάσει μὲν ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν χώραν, πράγματι δὲ ὅπως κατασκοπεύσῃ τὸ πλῆθος τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων, καὶ ἴδῃ ἐὰν ἦσαν μάχιμοι. Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ἐν Πελοποννήσῳ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Κορωνίς, διαλαθοῦσα τὴν προσοχὴν τοῦ πατρός, ὅτι ἐξ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἐν γαστρί. Τεκοῦσα δὲ ἐν τῇ γῇ τῶν Ἐπιδαυρίων ἐκθέτει τὸν παῖδα εἰς τὸ παρὰ τὴν Ἐπίδαυρον ὄρος Τίτθιον, ὅπερ ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ ἡ λέξις «Τίτθη» ῥίζης παραγόμενον, ἀπεκλήθη οὕτως, ἴσως ἕνεκα τῶν πολλῶν πηγῶν, αἵτινες συνετήρουν θαλερὰν τὴν πέριξ βλάστησιν[1]. Ἐνῷ δὲ ἦτο οὕτως ἐκτεθειμένον τὸ παιδίον, ἔτρεφε μὲν αὐτὸ μία τῶν αἰγῶν[2], ἐφύλασσε δὲ ὁ κύων ὁ φρουρῶν τὸ ποίμνιον τοῦ αἰπόλου Ἀρεσθάνα, ὅστις ἀνευρὼν τὸ παιδίον, ἠθέλησε ν' ἀναλάβῃ αὐτό, ἀλλὰ πλησιάσας εἶδεν ἀστραπὴν ἐκλάμψασαν ἀπ' αὐτοῦ, ὁ δὲ ποιμὴν ἐκπλαγεὶς ἐγκατέλιπεν αὐτὸ κατὰ χώραν καὶ ἔσπευσε νὰ ἐξαγγείλῃ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν τὰ θαύματα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὅτι ἀσθενεῖς ἐθεράπευε καὶ τεθνεῶτας ἀνίστη. Ὑποδηλοῖ δὲ ἡ εἰκὼν αὕτη τὴν θαυμασίαν ἐπίδρασιν τῆς λατρείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ φύσει καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ μεγάλων κινδύνων, ἐὰν βεβαίως ὁ παρὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱστάμενος κύων προφαλάττῃ τὸν θεὸν καὶ δὲν ὑπεμφαίνῃ τὸν ἀστερισμὸν κύνα, καθ' ὃν ἓν τῶν περὶ Ἐπίδαυρον ὀρέων, ἐφ' οὗ ἐλατρεύετο ὁ Ἀπόλλων, ἐκαλεῖτο Κυνόρτιον, παραμνημονευομένων καὶ κυνῶν ἱερῶν ἔν τε Ἐπιδαύρῳ καὶ Ἀθήναις (Πλουτ. Ἠθ. 969 F Αἰλιαν. N A VII 13. Ἀρχ. ἐφημ. 1883 σ. 215 καὶ 125) καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ (Reinach Rev. arch. 1884 II σ. 129 Gaidoz αὐτόθι σ. 217 ἑξῆς).

Ἄλλως ἔχει ἡ πληροφορία, ἣν παρέχει ὁ Ἐπιδαύριος ποιητὴς Ἴσυλλος ἐν τῷ εἰς Ἀσκληπιὸν παιᾶνι (στ. 37 - 56 ἴδ. σημ. ἐν ἀρχῇ) καὶ καθ' ἣν ὁ Φλε-

1 Οὕτως ἑρμηνεύει τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ Panofka, Asclepios, u. die Asklepiaden (Abh. d. Berl Akad. 1845) σ. 278, πρβλ. Παυσ. IX 34, 3, ὅστις ἀφηγεῖται ὅτι ὑπῆρχον εἰς Λειβήθριον παρὰ τὴν Κορώνειαν ἐν Βοιωτίᾳ δύο πηγαὶ «γυναικὸς μαστοῖς εἰκασμέναι καὶ ὅμοιον γάλακτι ὕδωρ ἀπ' αὐτῶν ἄνεισιν». Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ τὸ «Στήθαιον» ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ ἐν τῇ Λακωνικῇ παραλίᾳ (Παυσ. III 24, 2) καὶ οἱ περὶ τὸ Πήλιον ὄρος «δίδυμοι ὄχθοι», περὶ ὧν ἀνωτέρω εἴπομεν.

2. Διὰ τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ θυσιάζωσιν ἐν Ἐπιδαύρῳ αἶγα εἰς τὸν Ἀσκληπιόν, ἐν ᾧ οἱ Κυρηναῖοι ἐθυσίαζον (Παυσ. II 26, 9). Καὶ ἐν Κρήτῃ αἶξ διατρέφει τοὺς ἥρωας τῆς πόλεως Ἐλύρου, υἱοὺς Ἀπόλλωνος καὶ Ἀκακαλλίδος νύμφης (Παυσ. X 16, 5). Ἐν δὲ τῷ περὶ Θελπούσης μύθῳ τροφὸς τοῦ παιδὸς Ἀσκληπιοῦ ἦν ἡ Τρυγών (Παυσ. VIII 25,11).

γύας δὲν καταβαίνει ἐκ Θεσσαλίας εἰς Πελοπόννησον, ἀλλ' ἐπιχωριάζει ἐν Ἐπιδαύρῳ, εἶχεν ὅμως σύζυγον Θεσσαλήν, τὴν ὡραίαν Κλεοφήμην θυγατέρα τῆς Μούσης Ἐρατοῦς καὶ τοῦ Μάλου, ὅστις ἴσως ἦτο Θεσσαλὸς κατὰ τὰ ἐν στίχῳ 27 - 31 τῶν ποιημάτων τοῦ Ἰσύλλου λεγόμενα, ἐνῷ ὁ Wilamowitz (Isyllos 89) δέχεται αὐτὸν ὡς Ἐπιδαύριον. Ἐκ τῆς Κλεοφήμης ταύτης ἐγέννησεν ὁ Φλεγύας τὴν Αἴγλαν ἢ Ἄσγλαν, ἣν ἕνεκα τῆς ὡραιότητός της μετωνόμασαν Κορωνίδα. Ταύτην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πάππου Μάλου διατρίβουσαν εἶδεν ὁ Ἀπόλλων, ὅστις ἔρωτι συσχεσθεὶς εὐνάζεται αὐτῇ. Γεννᾷ δὲ ἡ Κορωνὶς ἐκ τοῦ θεοῦ τούτου τὸν Ἀσκληπιὸν οὐχὶ ἐν Θεσσαλίᾳ, ἀλλ' ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ δὴ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ Τιτθίου ὄρους, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ «ἐν θυώδει τεμένει», ὡς ἐν τῷ παιᾶνι (48) λέγεται. Ἐν Ἐπιδαύρῳ ὡσαύτως ἀφηγοῦντο κατόπιν, ὅτι ἡ θεραπευτικὴ τοῦ θεοῦ δύναμις ἀμέσως διεφημίσθη καὶ τὰ θαύματα διαδέχονται ἄλληλα κατὰ τὰ ὁποῖα καὶ νεκροὶ ἐκ τοῦ θανάτου ἐγείρονται. Τοιαύτης δὲ νεκραναστάσεως παράδειγμα παρέχει ὁ Παυσανίας (II 27, 4) τὸν Τροιζήνιον Ἱππόλυτον, ὃν θανόντα ἐκ τῶν ἀρῶν τοῦ Θησέως ἀνέστησεν ὁ Ἀσκληπιός, εἰς οὗ τὸ ἱερὸν ἐσῴζετο ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Παυσανίου ἀρχαία στήλη, καθ' ἣν ὁ εὐγνωμονῶν Ἱππόλυτος ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἴκοσιν ἵππους. Τὰ δὲ κατ' ἐξοχὴν ἐν τῷ ἱερῷ προσφερόμενα ἀναθήματα ἦσαν κατὰ Καββαδίαν (Ἱερ. Ἀσκλ. 206) χαλκᾶ σκεύη, πήλινα ἀγγεῖα καὶ ἀγάλματα, συνηθέστερον δὲ πίνακες, ἐν οἷς ἀνεγράφοντο τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ γενόμενα ἰάματα τῶν ἀσθενῶν[1]. Ἔτι δὲ μαρμάρινα ἀγάλματα θεῶν, ἀνάγλυφα, ἀνδριάντες, ἱερὰ λίθινα σκεύη, οἷον βωμοί, τρίποδες, περιρραντήρια, τράπεζαι, κλίναι καὶ ἄλλα. Καὶ τὰ χρήματα δέ, ἤτοι τὰ ἴατρα, ἅπερ κατέβαλλον οἱ ἀσθενεῖς θεραπευόμενοι, ἐξελαμβάνοντο κατὰ Καββαδίαν, ἐνθ' ἀνωτέρω, ὡς ἀναθήματα, ἅτινα προσέφερον τῷ Θεῷ οὐ μόνον οἱ ἀσθενεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱερεῖς πυρφόροι, ἱερομνήμονες καὶ λοιποὶ ὑπηρέται τοῦ ἱεροῦ. Πολλὰ δ' ἀναθήματα προσεφέροντο κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ τοῦ θεοῦ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς δι' ἐνυπνίων παρεχομένην, ἅπερ καλοῦνται ἀναθήματα «κατ' ὄναρ» (Καββαδίας Fouilles d'Epidaure ἀριθ. 6, 42, 54, 63, 76, 123, 134, 145, 147, 151, 157, 161) καὶ «κατὰ κέλευσιν» (Καββ. αὐτόθι ἀριθ. 186). Θυσία δὲ συνήθης τῷ Ἀσκληπιῷ ἦν ὁ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους μνημονευόμενος ἀλέκτωρ, ὁ ρωμαλέος καὶ ἐνωρὶς ἐξεγειρόμενος (Πλατ. Φαιδρ. 118 A. Ἡρώνδας IV 12, 20 ἑξῆς. Ἀρτεμίδωρ Ὀνειροκρ. V 9. Αἰλιαν. NA X 17).

Ἦν δὲ τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱερὸν ἐς ἀεὶ κέντρον ἄγαν περιφοιτώμενον, τόπος πολλοὺς περιέχων λαμπροὺς ναούς, θεῶν εἴδωλα καὶ ἄλλας οἰκοδομὰς πρὸς

1. Ὅπως σήμερον εἰς τοὺς προθαλάμους ἐνίων Ἀσκληπιαδῶν ἀναρτῶνται ἀνάλογα πινακίδια ἀναγράφοντα τὰ ἰάματα τῶν ἀσθενῶν αὐτῶν, ὧν εὐγνωμονούντων καὶ φωτογραφικαὶ εἰκόνες παρασυνάπτονται μὲ ἀφιερωτήρια εἰς τὸ πεζὸν ἢ ποίησιν γεγραμμένα.

λατρείαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἢ πρὸς θεραπείαν τῶν πασχόντων, περὶ ὧν πάντων ἔπιθι Καββαδίαν, ἔνθ' ἀνωτέρω 34. 48. 71. 96. 121. 128. 132. 135 κτλ. κτλ. Ὁ δὲ κόσμος ὁ συνερχόμενος εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο εἶχε καθ' ὡρισμένας τινὰς περιστάσεις πρὸς τέρψιν καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας, οὓς ἀναφέρουσιν αἱ Πινδαρικαὶ ᾠδαὶ (Ν Γ΄ 84 Ε΄ 52 Ι Ζ΄ 68), καὶ περὶ ὧν ὁ παλαιὸς εἰς Πίνδαρον σχολιαστὴς (Ν Γ΄ 147) λέγει ὅτι ἐτελοῦντο τῷ Ἀσκληπιῷ «τῶν Ἀσκληπιαδῶν πρῶτον θέντων», οὓς εἶτα ἦγον οἱ Ἀργεῖοι διὰ πενταετηρίδος ἐν τῷ ἄλσει τοῦ θεοῦ ἐννέα ἡμέρας μετὰ τὰ Ἴσθμια καὶ ἆθλον εἶχον στέφανον μυρσίνης, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐν Ι. Ζ΄ 67 λεγομένων. Τοῖς ἀγῶσι τούτοις προσετέθησαν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Πλάτωνος καὶ ἀγῶνες ῥαψῳδῶν ὡς ἀποκαλεῖ αὐτοὺς ὁ Φιλόσοφος ἐν Ἴωνι (530 Α), ἤτοι μουσικοὶ καὶ ᾠδικοὶ ἀγῶνες, χάριν τῶν ὁποίων εἶχεν ἀνεγερθῇ ὑπὸ Πολυκλείτου θέατρον, οὗ ἡ ὀρχήστρα εἶναι κύκλος ὁλόκληρος (Καββαδ. ἱερ. Ἀσκλ. 83) καὶ ἡ θόλος λαμπρὸν οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ κατὰ Καββαδίαν (αὐτόθι 69) ἐτελοῦντο ἴσως θυσίαι καὶ μάλιστα μυσταγωγίαι τινὲς σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν ἐν τῷ ἱερῷ λατρείαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Ἐκτὸς τῆς Ἐπιδαύρου καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς τῆς Πελοποννήσου πόλεις εἶχε διαδοθῆ ἡ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ. α΄) *Ἐν Σικυῶνι*, ὅπου κομίζεται ὁ θεὸς ἐξ Ἐπιδαύρου ἐπὶ ζεύγους ἡμιόνων καὶ ὑπὸ μορφὴν δράκοντος (Παυσ. ΙΙ 10,3). Εἶχε δὲ τὸ αὐτόθι Ἀσκληπιεῖον οἴκημα Ὕπνου, ἔνθα ἐγίνετο ἡ δι' ἐγκοιμήσεως θεραπεία τῶν ἀσθενῶν, οἵτινες ἐνῷ ἐκοιμῶντο ἐνεφανίζετο ὁ Ἀσκληπιὸς καθ' ὕπνους καὶ ἐθεράπευεν αὐτούς. Τοιοῦτον οἴκημα ὕπνου ἐν Ἐπιδαύρῳ καλεῖται Ἄβατον (Καββαδίας ἔνθ' ἀνωτέρω 121 ἑξῆς)· β΄) *Ἐν Τιτάνῃ*, ὅπου ἐποίησε τὸ Ἀσκληπιεῖον Ἀλεξάνωρ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀσκληπιάδου Μαχάονος (Παυσ. ΙΙ 11,5. 27,1), ἐφ' ᾧ καλεῖται Ἀσκληπιὸς Τειτάνιος (BCH 1879 σ. 193)· γ΄) *Ἐν Φλιοῦντι*, ὅπου ἐν δεξιᾷ τῷ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως κατιόντι ἦν Ἀσκληπιοῦ ναὸς καὶ ἄγαλμα οὐκ ἔχον πω γένεια (Παυσ. ΙΙ 13,5). δ΄) *Ἐν Κλεωναῖς* (Imhoof-Gardner 159), ἔνθα νόμισμα Σεπτιμίου Σεβήρου μετ' ἀντιγραφῆς τοῦ ἐξ Ἐπιδαύρου ἀγάλματος τοῦ Παρίου Θρασυμήδους. ε΄) *Ἐν Ἄργει*, ὅπου ὑπῆρχον τρία Ἀσληπιεῖα. 1) Τὸ σπουδαιότατον ἦν τὸ ἱδρυθὲν ὑπὸ Σφύρου υἱοῦ Μαχάονος καὶ ἀδελφοῦ Ἀλεξάνορος, τοῦ παρὰ Σικυωνίοις ἐν Τιτάνῃ τιμὰς ἔχοντος (Παυσ. ΙΙ 23,4). Ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ λίθου λευκοῦ καὶ παρ' αὐτῷ ἄγαλμα Ὑγιείας, κάθηνται δὲ καὶ οἱ ποιήσαντες τὰ ἀγάλματα Ξενόφιλος καὶ Στράτων, 2) μετ' αὐτὸ ἦν ναὸς Ἀσκληπιοῦ (Παυσ. ΙΙ 21,1). 3) Τέμενος Ἀσκληπιοῦ (Παυσ. ΙΙ 23,2). ς΄) *Ἐν Πάτραις τῆς Ἀχαΐας* ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ ὑπὲρ τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἐγγὺς τῶν πυλῶν, αἵτινες ἦγον εἰς Μεσάτιν (Παυσ. VII 21,14. Ath. Mitth. IV 126). ζ΄) *Ἐν Αἰγαῖς* Ἀσκληπιοῦ τέμενος καὶ ἀγάλματα Ὑγιείας καὶ Ἀσκληπιοῦ (Παυσ. VII 23,7). η΄) *Παρὰ τὴν Πελλήνην* πλησίον τοῦ ἱεροῦ τῆς Μυσίας Δήμητρος ἦν ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ Κῦρος καλούμενον (Παυσ. VII

27,11). θ΄) *Ἐν Κλείτορι τῆς Ἀρκαδίας* ἐπιφανέστατον ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ (Παυσ. VIII 21,3). ι΄) *Ἐν Θαλπούσῃ* ἑτέρᾳ Ἀρκαδικῇ πόλει ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς κώμης Καοῦντος, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ θεὸς καλεῖται Καούσιος (Παυσ. VIII 25,1-2). ια΄) *Ἐν Ἡραίᾳ* ἐκ Θαλπούσης μετενεχθεὶς ὁ Ἀσκληπιὸς ἐτιμᾶτο ὡς παῖς μετὰ τῆς τροφοῦ αὐτοῦ Τρυγόνος (Παυσ. VIII 25,11. BCH 1879 σ. 190). ιβ΄) *Ἐν Γόρτυνι* ναὸς Ἀσκληπιοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἄγαλμα αὐτοῦ ἀγένειον καὶ τῆς Ὑγιείας (Παυσ. VIII 28,1). ιγ΄) *Ἐν Μεγαλοπόλει* ἱερὸν παιδὸς Ἀσκληπιοῦ καὶ ἄγαλμα πηχυαῖον (Παυσ. VIII 32,1 Immerwahr Die Kulte u. Mythen Arkadiens 176 ἑξῆς). ιδ΄) *Ἐν Γερηνίᾳ* πόλει ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου κειμένῃ ἐδεικνύετο Μαχάονος τοῦ Ἀσκληπιοῦ μνῆμα καὶ ἱερὸν ἅγιον καὶ ἀνθρώποις νόσων ἰάματα παρὰ Μαχάονι (Παυσ. ΙΙΙ 26,9). Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ Μεσσήνιοι ἰδιοποιούμενοι τὸν Ἀσκληπιόν, ἰσχυρίζοντο, ὅτι ἐγεννήθη ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἐκ πατρὸς Ἀπόλλωνος καὶ μητρὸς Ἀρσινόης θυγατρὸς Λευκίου. Ἔλεγον δ' ὅτι καὶ οἱ παῖδες τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐξεστράτευσαν εἰς Ἴλιον Μεσσήνιοι ὄντες καὶ τόπον τινὰ ἔρημον ἐν Μεσσηνίᾳ ἐκάλουν Τρίκκην, ὑπομιμνήσκουσαν τὴν ὁμώνυμον Θεσσαλικὴν πόλιν. Ὅτι δὲ ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ κατάγεται ἐκ Θεσσαλίας φανερὸν γίνεται ἐκ τοῦ ἐν Γερηνίᾳ ἱεροῦ τοῦ θεοῦ τούτου, ὅπερ ἦτο κατὰ Στράβωνα (VIII 360) ἀφίδρυμα τοῦ ἐν τῇ Τρίκκῃ τῆς Θεσσαλίας κειμένου ἱεροῦ. ιε΄) *Ἐν Ἀβίᾳ* τῆς Μεσσηνίας, ἔνθα ἦν ἐπιφανὲς Ἀσκληπιεῖον (Παυσ. IV 30,1). ις΄) *Ἐν Αὐλῶνι*, ἔνθα ἦν ναὸς Ἀσκληπιοῦ Αὐλωνίου καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ (Παυσ. IV 36,7). ιζ΄) *Ἐν Σπάρτῃ* 1) παρὰ τοὺς τάφους τῶν Αἰγιαδῶν βασιλέων οὐ πόρρω τῆς λέσχης ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ (Παυσ. ΙΙΙ 14.2), 2) ἐν δεξιᾷ τοῦ Δρόμου ἱεροῦ Ἀσκληπιοῦ Ἀγνίτα (Παυσ. ΙΙΙ 14,7). 3) ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τῆς εἰς Θεράπνην ἀγούσης, ἔνθα ἦν ναὸς Κοτυλέως Ἀσκληπιοῦ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἱδρυθεὶς (Παυσ. ΙΙΙ 19,7). ιη΄) *Ἐν Ἀσωπῷ* λακωνικῇ πόλει παραλίᾳ ἦν ναὸς Ἀσκληπιοῦ, ὃν φιλόλαον ὠνόμαζον (Παυσ. ΙΙΙ 22,9) καὶ μικρὸν νοτιώτερον τοῦ Ἀσωποῦ, ὅπου ἦν τόπος Ὑπερτελέατον καλούμενος, ὑπῆρχεν ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ (Παυσ. ΙΙ 22,10), ἀλλ' αἱ μέχρι τοῦδε ἀνασκαφεῖσαι ἐπιγραφαὶ ἀναφέρουσι μόνον περὶ Ἀπόλλωνος Ὑπερτελεάτα.

Γ΄

Κέντρον λατρείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἀθήναις.

Καὶ ἐν Ἀθήναις ἐγένετο γνωστὸς ὁ Ἀσκληπιὸς διὰ τὴν μετοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια (Παυσ. ΙΙ 26, 8). Κατὰ τὸν Φιλόστρατον (Βίος Ἀπολλωνίου IV 18 σ. 72) καί τινα ἀρχαίαν ἐπιγραφὴν (CIA II 1649, περὶ ἧς ἐπιθ. Ath. Mitth 1893 σ. 245 καὶ 1896 σ. 309) ὁ Ἀσκληπιὸς ἐπιθυμῶν νὰ μυηθῇ τὰ ἐν Ἀθήναις Ἐλευσίνια ἀφίκετο αὐτόσε ἐξ Ἐπιδαύρου ἤδη τελου-

μένων τῶν ἑορτῶν ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθηναίων Ἀστυφίλου τῷ 420 π. Χ. Καίπερ δὲ μὴ ἐγκαίρως ἐλθών, ὅμως διὰ τὴν μεγάλην τιμὴν καὶ τὸν σεβασμόν, ὧν καὶ ἐν Ἀθήναις ἀπήλαυεν, ἐγένετο παραυτίκα δεκτὸς εἰς τὴν τελετὴν καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου καθιερώθησαν ἐν τῇ πόλει τοῦ Κέκροπος τὰ Ἐπιδαύρια, ἑορτὴ ἔκτοτε ἀγομένη εἰς τιμὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τῶν Ἐλευσινίων, τῇ 18 Βοηδρομιῶνος, ὅτε ἐλέγετο ὁ Ἀσκληπιὸς ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας (A Mommsen Heortol. 250 CIA II 4536 III 916). Πιστοῦται δὲ ἡ συνάφεια αὕτη Ἐλευσινίων καὶ Ἐπιδαυρίων (=Ἀσκληπιείων) καὶ ἐκ παλαιᾶς ἐπιγραφῆς ἐν Ἐλευσῖνι ἀνασκαφείσης, ἐν ᾗ διαμνημονεύεταί τις «κανηφορήσασα Ἀσκληπιῷ» (CIA III 921). Οὕτω δὲ εἰσαχθείσης καὶ ἐν Ἀθήναις τῆς λατρείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἱδρύθη αὐτῷ τὸ διὰ τὰς πολλὰς ἰάσεις φημιζόμενον τέμενος, ὅπερ κείμενον κατὰ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς ἀκροπόλεως ἐκαλεῖτο ἐπισήμως «Ἀσκληπιεῖον τὸ ἐν ἄλει» (CIA II 159 b, 10, 477 b, 5), ὅπερ ἀνεσκάφη τῷ 1876 καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν τούτων ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ Ἀθήναιον Τ. Ε΄. (Ath. Mitth. 1877 σ. 171 ἑξῆς· BCH 1877 pl. 6-8 Curtius und Kaupert, Atlas von Athen Πιν. XI Girard L'Asclépieion d'Athènes 1881). Εἰς Ἀθήνας ἐλθὼν ὁ Ἀσκληπιὸς ἐτιμήσε σφόδρα τὸν Σοφοκλῆ ἀξιώσας αὐτὸν ἐπισκέψεως κατ' οἶκον (E. M. 256, 6 Πλουτ. Νουμ. 4). Ἡ δὲ τιμὴ αὕτη ἐμφαίνει ὅτι ὁ Ἀσκληπιὸς πρὸ τῆς εἰς Ἀθήνας ἐλεύσεώς του δὲν ἦτο ἄγνωστος τῷ Σοφοκλεῖ, ὅστις ἀνήκων εἰς τὸ ἱερατικὸν γένος τοῦ ἰαματικὴν δύναμιν κεκτημένου Ἀττικοῦ ἥρωος Ἄλκωνος (Σχολ. Ἀπολ. Ῥοδ. I 97 ὁ Westermann, Βιογράφοι 128 ἐξέδωκε «Ἄλωνος») ἢ Ἀμύνου κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Koerte (Ath. Mitth. 1893 σ. 245 ἑξῆς) στενῶς συγγενεύοντος πρὸς τὸν Ἐπιδαύριον θεόν, ἵδρυσε βωμὸν τῷ Ἀμύνῳ καὶ ἐξηκολούθει ἐξ ἀρχαιοτέρων χρόνων τιμῶν καὶ σέβων μετὰ Ἀμύνου καὶ τὸν Ἀσκληπιόν. Καὶ μετὰ τὴν ὑποδοχὴν δὲ τοῦ θεοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἵδρυσεν αὐτῷ ὁ Σοφοκλῆς βωμόν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐτιμήθη μετὰ θάνατον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καθιερωσάντων αὐτῷ ἡρῷον, ἐν ᾧ ἐλάτρευον τὸν Σοφοκλῆ ὡς ἥρωα Δεξίονα ἐπονομάσαντες αὐτὸν ἀπὸ τῆς δεξιώσεως τοῦ Ἀσκληπιοῦ, εἰς ὃν ἐποίησε καὶ πολυΰμνητον παιᾶνα[1], οὗ ἀπόσπασμα ἐν ἐπιγραφῇ ἀνευρέθη παρὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον πρὸ πολλῶν ἐτῶν[2].

Ἐκτὸς τοῦ ἐν ἄστει τούτου ἱεροῦ εἶχεν ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ ἐν Πειραιεῖ ναόν, ὅπου ἄγεται κατὰ τὸν σχολιαστὴν Ἀριστοφάνους (Πλουτ. 621) ὁ τυφλὸς Πλοῦτος καὶ θεραπεύεται ἐγκοιμηθεὶς (ἐπιθ. ἐφημ. ἀρχ. 1885 σ. 88. 219). Κατὰ δὲ τὰς γενομένας ἀνασκαφὰς ἔκειτο τὸ ἐν Πειραιεῖ Ἀσκληπιεῖον ἐπὶ τῆς νοτιοδυτι-

1. Φιλόστρατος Βίος Ἀπολλωνίου III 17 σ. 50. Λουκ. Δημοσθ. ἐγκώμ. 27 Bergk P L G II ἔκδοσις 4. σ. 248.

2. CIG III 1719 Rh. Mus. XXXIV 207 ἀριθ. 1025 a.

κῆς κλιτύος τοῦ λόφου Μουνιχίας (Δελτ. ἀρχ. 1888 σ. 132 ἑξῆς. BCH 1890 σ. 649 «παιονισταὶ τοῦ Μουνιχίου Ἀσκληπιοῦ Ath. Mitth. 1892 σ. 10). Ἔτι δὲ καὶ ἐν Φαλήρῳ ἦν ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ (Πλιν. II 225), ἐν Σαλαμῖνι (CIA II 470, 17, 55) καὶ ἐν Ἀχαρναῖς (Σχολ. Ἀριστοφ Πλουτ. 621 Ath. Mitth. XIII 339 ἴδ. ἐπιγραφὴν ἐν BCH 1881 σ. 262).

Τελευταῖον δὲ ὑπομιμνήσκομεν ἐνταῦθα, ὅτι, ἐκτὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐτιμᾶτο ἐν Ἀθήναις ἥρως τις ὑπὸ τὸ ὄνομα ἰατροῦ ὡς ἐπιτόπιος θεὸς ἔκπαλαι ὅμοιος πρὸς τὸν Ἄλκωνα[1]. Τὸ ἐπίσημον ὄνομα αὐτοῦ ἦν «ἥρως ἰατρὸς ὁ ἐν ἄστει», οὗ τὸ ἱερὸν ἔκειτο παρὰ τὸ Θησεῖον. Ἄλλος «ἥρως ἰατρὸς» Ἀριστόμαχος καλούμενος ἐλατρεύετο ἐν Μαραθῶνι (Bekker Anecd. Gr. 262, 16) παρὰ τὸν αὐτόθι ναὸν τοῦ Διονύσου, πρὸς ὃν οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει ὁ «ξένος ἰατρὸς» = Τόξαρις (Λουκ. Σκυθ. 1, 2), ὡς ἀπέδειξεν ὁ Sybel (Hermes XX 43 ἑξῆς). Πολλαχοῦ δὲ τὸ πάλαι ὑπῆρχον τοιοῦτοι ἐπιτόπιοι ἰατροί, οἱ ὁποῖοι ὀψιαίτερον συνεταυτίσθησαν μετὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, οἷον ὁ Πολεμοκράτης ἐν Θυρεάτιδι (Παυσ. II 38, 6), Ἀλεξάνωρ ἐν Τιτάνῃ (Παυσ. II 11, 5), Σφῦρος ἐν Ἄργει (Παυσ. II 23, 4), οἵτινες πάντες ἴσχυον ὡς υἱοὶ τοῦ Μαχάονος. Παρὰ δὲ τὸν Ἀλεξάνορα ἐτιμᾶτο ἐν Τιτάνῃ καὶ ὁ Εὐαμερίων ὡς θεός, ὃν ὁ Παυσανίας (II 11, 7) συνταυτίζει μετὰ τοῦ Τελεσφόρου (Wilamowitz Isyllos 55).

Δ΄.

Κέντρον λατρείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Κῷ.

Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης (κατὰ Χριστ. 198 Neum) διαρρήδην λέγει, ὅτι τὸ ἐν Κῷ Ἀσκληπιεῖον κατήγετο ἐκ τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ. Συνηγορεῖ δὲ ὑπὲρ τῆς μαρτυρίας ταύτης καὶ ἡ ὑπὸ Παυσανίου (III 23, 6) ἀναγραφομένη εἴδησις, ὅτι ἐξ Ἐπιδαύρου ἀπεστέλλετο τὸ πάλαι εἰς Κῶν ὁ ἱερὸς ὄφις, ὅστις ἐκφυγὼν τοῦ πλοίου κατὰ τὰ ἀνατολικὰ παράλια τῆς Λακωνίας ἐξῆλθεν εἰς τὴν ξηράν, οἱ δὲ εἰς Κῶν ἀπερχόμενοι Ἐπιδαύριοι ἀνακόψαντες τὸν πλοῦν ἀπεφάσισαν νὰ μείνωσιν ἐκεῖ καὶ νὰ κτίσωσι τὴν Ἐπίδαυρον Λιμηράν. Εἰ καὶ δὲ ὁ Wilamowitz (Isyllos 45) στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ Ἡρώνδα (II 97 «χὠσκληπιὸς Κῶς ἦλθεν ἐνθάδ' ἐκ Τρίκκης»), δέχεται ὅτι ἡ ἐν Κῷ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ προῆλθεν οὐχὶ ἐξ Ἐπιδαύρου, ἀλλ' ἐκ Τρίκκης τῆς Θεσσαλίας, ὅμως ἐκ τῶν προεκτεθεισῶν μαρτυριῶν ἔχομεν κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ἤδη χρόνους πλήρη βεβαιότητα, ὅτι τὸ ἐν Κῷ Ἀσκληπιεῖον ἀναγνωρίζει τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱεροῦ, παρ' οὗ δέχεται τὸν ἀποστελλόμενον ὄφιν (Καββαδίας Ἱερ. Ἀσκλ. 13).

1. CIA II 403, 404. Δημοσθ. XVIII 129, XIX 249. Ἡσύχ. «ἰατρὸς» Ἀπολλων. βίος Αἰσχιν. σ. 265, 6 Westermann

ISMA ISTITUTO NAZIONALE PER LA STORIA DELL'ARCHITETTURA

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἀρχαιοτάτων κατοίκων τὰ δύο ταῦτα κέντρα, Ἐπίδαυρος καὶ Κῶς, δὲν ἦσαν ξένα πρὸς ἄλληλα, διότι ἤδη ὁ κατάλογος τῶν πλοίων τῆς Ἰλιάδος (Β 676 ἑξῆς) ἄγει εἰς Τροίαν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν Ἡρακλειδῶν Φειδίππου καὶ Ἀντίφου τοὺς κατοίκους τῶν νήσων Καρπάθου, Νισύρου, Κάσου, Κῶ καὶ Καλύδνης, οἵτινες ἦσαν Δωριεῖς ἐξ Ἐπιδαύρου καθ' Ἡρόδοτον (VII 99) προελθόντες. Ἔκειτο δὲ τὸ περίβλεπτον ἐν Κῷ Ἀσκληπιεῖον κατὰ τὸ προάστειον Βούρηνα, ἐν ᾧ ἐσπούδασεν ὁ Ἱπποκράτης τὰ περὶ τὰς διαίτας ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν αὐτόθι πινάκων ἀναγεγραμμένων ἰάσεων τῶν ἀσθενῶν (Στραβ. 657) καὶ ὅπου ἀνάγεται μνημονευόμενον (ὑπὸ Ἡρώνδα IV, 20) ἄγαλμα Ὑγιείας, ἔργον τῶν υἱῶν Πραξιτέλους. Συχνάκις δὲ καὶ ἐπὶ νομισμάτων ἀναφέρεται ὁ ἐνταῦθα Ἀσκληπιὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Σωτῆρος» (Mionnet III 407, 71 ἑξῆς) καὶ «Καθηγεμόνος» (Paton-Hicks Inscr of Cos 408) Ἕτερον ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ ἔκειτο ἐν Ἀλεῦσιν (Paton-Hicks Inscr of Cos 345), ἄλλο ἐν Ἀλισάρνοις (αὐτ. 371) καὶ ἄλλο ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ[1].

Ἐκτὸς τῆς νήσου Κῶ ἱδρύθησαν κατ' ἐπίδρασιν καὶ ἀλλαχοῦ τῶν παρακειμένων μερῶν ἱερὰ τῷ Ἀσκληπιῷ, οἷον ἐν Αἰγαῖς τῆς Κιλικίας, ἐν Κνίδῳ (Θεοπόμπου ἀπ. 111), ἐν Ἁλικαρνασσῷ (Mionnet Supl VI) καὶ ἐν Σύρνῳ, πόλει ἐπὶ τῆς Καρικῆς ἠπείρου κειμένῃ, ὅπου κατὰ Παυσανίαν (III 26,10) κατῴκησεν ὁ Ποδαλείριος μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας διαμαρτὼν τοῦ οἴκαδε πλοῦ. Ἄλλα ὁμότροπα ἱδρύματα ὑπῆρχον ἐν Ρόδῳ, ἔνθα ἐκτὸς τῶν Ἡρακλειδῶν παραμνημονεύονται ὡς ἀρχηγέται καὶ οἱ Ἀσκληπιάδαι (Ἀριστειδ. I 893 Dind πρβλ. Ἀνδρομάχου ποίημα στίχ. 171 παρὰ Γαληνῷ περὶ ἀντιδ. 6—Philol. XIII σ. 31) καὶ ἐπὶ τῆς Κρήτης ἐν τῇ πόλει Λεβήνῃ ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν τῆς νήσου παραλίων κειμένῃ, ὅπου τὸ Ἀσκληπιεῖον εἶχεν ἱδρυθῆ κατὰ Παυσανίαν (II 26, 9) ἐκ τοῦ παρὰ Κυρηναίοις ἱεροῦ, οἵτινες παρὰ τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρισταίου ἐτίμων καὶ ἔσεβον ἐξ ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων καὶ τὸν θεὸν Ἀσκληπιὸν (Φιλοστρ. βίος Ἀπολλων. IV 34 σ. 72). Ἔτι δὲ καὶ ἡ Κρητικὴ Γόρτυς κατεῖχε περίβλεπτον ναὸν Ἀσκληπιοῦ (CIG 2555 Cauer Delos ἔκδ. 2 σ. 116), ὁ δὲ Παυσανίας (II 11, 8) ἀναφέρει ἄγαλμα Γορτυνίου Ἀσκληπιοῦ, ἴσως ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐν Ἀρκαδίᾳ πόλεως καταγομένου. Ἔτι δὲ καὶ ἐν ἄλλαις πολλαῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἠσκεῖτο ἡ τοῦ Ἀσκληπιοῦ λατρεία, οἷον ἐν Λέσβῳ (Fraenkel Inscr. v Pergamon I ἀριθ. 13, 19, BCH 1880 σ. 426), ἐν Δήλῳ (BCH 1878 σ. 341, 1882 σ. 30, 340), ἐν Πάρῳ (BCH 1877 σ. 134), ἐν Κέᾳ (IGA 398), ἐν Μήλῳ (BCH 1879 σ. 256) καὶ ἀλλαχοῦ.

1. BCH 1881 σ. 212, 230. Rev. arch 1872 σ. 190. Rayet Mém sur l'ile de Cos (Arch d. Miss. scient III Série 3 σ. 37-116), τοῦ αὐτοῦ Inscr de l'ile de Cos (Ann. Encour Étud Gr. 1875) Paton-Hicks Inscr. 401, 402 b. 406, 408.

Ε΄

Κέντρον λατρείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Περγάμῳ.

Τὸ Πέργαμον, ὅπερ ἀνακριβῶς συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν Αἰολικῶν ἀποικιῶν κατέσχον ἐν ἔτει 490 π. Χ. φυγάδες ἐξ Εὐβοίας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Γογγύλου τινὸς (Thraemer Pergamos 220). Ἡ δὲ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν αὐτῷ εἰσάγεται ἐξ Ἐπιδαύρου καθ' ἃ ἀφηγεῖται ὁ Παυσανίας (II 26,8) λέγων ὅτι Περγαμηνός τις Ἀρχίας υἱὸς Ἀρισταίχμου, κατὰ δέ τινα ἀρχαίαν ἐπιγραφὴν (Fraenkel Inscr. v. Pergamon I 190) Ἀρίσταρχος υἱὸς Ἀριστάιχμονος, παθὼν ἐν θήρᾳ σπάσμα περὶ τὴν κνήμην καὶ ἰαθεὶς ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἐπιδαυρίαν ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, μετεκόμισε τὸν θεὸν εἰς Πέργαμον (Ἀριστειδ. I 409 Dind). Ἡ πληροφορία αὕτη ἀπηλλαγμένη πάσης μυθοπλαστίας ἐμφαίνει γεγονὸς ἀναγόμενον εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ὅτε ἡ φήμη τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱεροῦ ἐκταθεῖσα ἐξῆλθε πέραν τῶν στενῶν τῆς Πελοποννήσου ὁρίων καὶ διεδόθη καὶ εἰς ἄλλας χώρας. Ἐφ' ᾧ καὶ ἱδρύθη περὶ τῷ 420 π. Χ. ἐξάρτημα καὶ ἐν Ἀθήναις ὡς εἴδομεν. Μνημονεύεται δὲ τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς Ἑλληνιστικῆς Περιόδου καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ πολέμου Εὐμένους Β΄ πρὸς Προυσίαν «τέμενος Ἀσκληπιοῦ» ἐν Περγάγῳ ἐκτὸς τῆς πόλεως κείμενον (Curt. Abh. Akad. Berl. 1872 σ. 52 προβλ. Τὰ πορίσματα τῶν ἀνασκαφῶν Περγάμου 1880 σ. 118) περιέχον δὲ ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ ὑπὸ τοῦ Πολυβίου (XXXII 27) ἐξυμνούμενον, ἔργον τοῦ Ἀθηναίου ἀνδριαντοποιοῦ Φυρομάχου (περὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ ἴδ. Thraemer Pergamos 248). Τὸ τέμενος τοῦτο τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἀναλαμβάνει μείζονα ἔξαρσιν καὶ τιμὴν ἀποκαλούμενον «κοινὴ τῶν ἀνθρώπων ἑστία» κατὰ τὸν σοφιστὴν καὶ ῥήτορα Ἀριστείδην (I 63 Dind.), ὅστις ζῶν ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου διέτριψεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐν Περγάμῳ θεραπευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, διὸ καὶ λάτρις καὶ θαυμαστὴς διαπρύσιος αὐτοῦ, διότι τὸν ἀπήλλαξεν ἀπὸ δεινῆς ἀσθενείας, περιγράφει ἐν πέντε ἱεροῖς αὐτοῦ λόγοις τὴν σωτηριώδη ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ τούτου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἔτι δὲ τὴν μεγάλην συρροὴν τῶν πασχόντων, ἐν οἷς συναριθμεῖται καὶ ὁ Ρωμαῖος Αὐτοκράτωρ Καρακάλας (Ἡρωδιαν. Ἱστορ. IV 8,3), καὶ τὰ κατὰ τὴν θεραπείαν δι' ἐγκοιμήσεως θαύματα. Ἦσαν δὲ ἐν τῷ τεμένει τούτῳ τοῦ Περγάμου ναὸς τοῦ Σωτῆρος (καθάπερ καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀποκαλεῖται) Ἀσκληπιοῦ, ναὸς Ὑγιείας καὶ σηκὸς Τελεσφόρου, ὅστις ἐπιχωριάζει ἰδίως παρὰ τοῖς Περγαμηνοῖς ἀντὶ τοῦ Εὐαμερίωνος θεοῦ, καὶ ὅστις ὑπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων Ἄκεσις ἀποκαλεῖται (Παυσ. II 11,7. CIG 6753 «Τελεσφορίων»), ἔτι δὲ καὶ ναὸς Διὸς Ἀσκληπιοῦ (Ἀριστειδ. I 64 Dind.), ὃ ὄνομα ἁπαντᾶ καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς ἐξ Ἐπιδαύρου (Ἐφημ. ἀρχ. II 1884 σ. 24 ἀριθ. 65) καὶ Ἑρμιόνης (CIG 1198).

Ἐκ Περγάμου μετηνέχθη ἡ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ εἰς Σμύρνην (CIG

3158. 3159. 3170), ἔνθα ἱδρύθη ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Παυσανίου (II 26, 9) Ἀσκληπιεῖον τὸ ἐπὶ θαλάσσῃ (προβλ. Ἀριστ. I, 531 Dind), εἰς Πιτάνην ἢ Ἐλαίαν (BCH 1880 σ. 377 ἀριθ. 5), εἰς Λάμψακον (CIG 3641 b), Χαλκηδόνα (Dittenb. Syll 369. Hermes XVI 164), Ἄγκυραν (CIG 3428. 4016. BCH 1885 σ. 70), ἐπὶ τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου (Latischev Inscr. ant. or. sept. Ponti Eux. I, 189) καὶ εἰς Παντικάπαιον (αὐτόθι II 30).

ΣΤ΄

Ἡ ἰατρικὴ ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Ἡ ἰατρικὴ ἔκπαλαι συνεδέθη μετὰ τῆς λατρείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἐν ᾗ ἐστερεώθη διὰ τῆς πίστεως τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως. Ἐξηγεῖται δὲ ὁ συνδυασμὸς οὗτος ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποστάσεως τοῦ λατρευομένου θεοῦ ἐκδηλουμένης ἐν τῇ ἀπολαύσει ὑγιοῦς φύσεως, καθαροῦ τῶν ὀρέων ἀέρος, δροσερῶν ὑδάτων, ἱλαροῦ τοῦ ἡλίου φωτός, ὃ ὑπεμφαίνει καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ Ἀπόλλωνος, πράγματα τὰ ὁποῖα σπουδαίως ὑποβοηθοῦσι τὸ ἔργον τῆς ἰατρικῆς. Τὸν καθαρὸν δὲ τοῦτον ἀέρα καὶ τὰς ζωογόνους τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας ποθοῦντες οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἵδρυον τὰ Ἀσκληπιεῖα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου (Ἠθ. 286 D) ἐπὶ τόπων ὑψηλῶν καὶ καθαρῶν, ὅπως σήμερον τὰ ἐν Εὐρώπῃ σενατόρια.

Οἱ ἀρχαιότατοι ἰατροὶ εἶναι συνήθως χειροῦργοι, ὡς ὁ Ὁμηρικὸς τῶν θεῶν ἰατρὸς Παιήων καὶ οἱ Ἀσκληπιάδαι. Καὶ ὁ μὲν Παιήων εἶναι πατὴρ ὅλων τῶν ἰατρῶν (Ὀδυσ. δ 232), ὁ δὲ Ἀσκληπιός, ὁ «ἀμύμων ἰητὴρ» καθ' Ὅμηρον (Δ 194), εἶναι πατὴρ τῶν Ἀσκληπιαδῶν Ποδαλειρίου καὶ Μαχάονος ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς Τρίκκης εἰς Τροίαν ἀπερχομένων (Ἰλ. Β 732)[1]. Ἐθεράπευον δὲ οἱ

1. Σημειωτέον ὅτι ἐκ Θεσσαλίας προήρχοντο πρὸ μιᾶς καὶ ἐπέκεινα ἑκατονταετηρίδος καὶ πλεῖστοι ψευδοϊατροὶ δεινῶς ἐρίζοντες πρὸς τοὺς Κομπογιαννίτας ὁμοτέχνους των. Ἱκανὰς τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος κοινοτήτων ἐνέμοντο ἄλλοτε ὡς νόσοι βροτολοιγοὶ τρεῖς ἢ τέσσαρες τοιοῦτοι Κομπογιαννῖται, οἵτινες ὡπλισμένοι μὲ νυστέρια, σικύας, καταπότια καὶ ἀλοιφὰς βρωμερὰς καὶ αὐτοὶ ῥυπαροὶ ὄντες, ἐθεράπευον δι' αὐτῶν πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν. Εἷς ἐκαλεῖτο Δασκαλούδας, ἕτερος Τσαντσαρίας, τρίτος Παντελῆς καὶ τέταρτος Ἀντερέλλας, ὁ ὁποῖος περισσότερον ἠγάπα, ὡς ἔλεγε, «ταῖς γαλατόπηταις» (=τὰ ὡραῖα κορίτσια) παρὰ τὰ πεπαλαιωμένα καὶ ἀπεσκληρυμμένα χάπιά του, μὲ τὰ ὁποῖα ἠδύνατό τις νὰ σκοτώσῃ ἀγριόχοιρον, καὶ τὰ ὁποῖα ὅμως «ἐτάϊζεν» εἰς τοὺς χωρικοὺς λαμβάνων εἰς ἀντάλλαγμα παρ' αὐτῶν σῖτον, κριθήν, ἄλευρον καὶ εἴτι προσόμοιον. Ὑπὲρ πάντας δὲ τούτους διεκρίνετο ὁ Παντελῆς ἐξασκῶν ἐπὶ τῶν συναδέλφων του φοβερὸν «*κοτζιαμπασισμόν*»· διότι περιερχόμενος τὰς κοινότητας καὶ συναντῶν αὐτούς, ἐζήτει παρ' αὐτῶν διπλώματα καὶ τίτλους σπουδῶν. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ τοιοῦτον πολυπόθητον χαρτίον, ὑπεβάλλοντο εἰς ἀνηλεεῖς δαρμοὺς ὑπ' αὐτοῦ, ὅστις ὑπέγραφε διὰ τῆς ῥάβδου του ἐπὶ τῆς ῥάχεώς των τὸ δίπλωμα.

περὶ τὴν σωτηριώδη ταύτην τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνην διατρίβοντες κυρίως πληγὰς κόπτοντες καὶ ἀποκαθαίροντες τὰ σεσηπότα, ἐφαρμόζοντες ἐπιθέματα καὶ ἐπάγοντες ἐπῳδάς, αἵτινες εἶναι αὐτὰ τὰ σημερινὰ «διαβάσματα» τῶν ἐρρέων ἢ ἰμάμιδων, εἰς ἃ καταφεύγουσι πολλάκις δεισιδαιμονοῦντες οἱ πάσχοντες. Ὥστε ἡ ἰατρικὴ αὐτῶν ἐνέργεια εἶνε ἐξωτερική, εἴτε διότι δὲν ἐδόθη εὐκαιρία νὰ μνημονευθῇ ὑπὸ τῶν παλαιῶν συγγραφέων ἡ δι' ἐσωτερικῶν φαρμάκων ἐνέργεια αὐτῶν, εἴτε διότι δὲν εἶχεν εἰσέτι κατανοηθῇ ἡ χρῆσις αὐτῶν. Μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Αἰθιοπίδι τοῦ Ἀρκτίνου παρίσταται ὁ μὲν Ἀσκληπιάδης Μαχάων ὡς ἐκπρόσωπος τῆς χειρουργικῆς ὁ δὲ Ποδαλείριος ὡς ἐκπρόσωπος τῆς παθολογίας, αὐτὸς διαγνοὺς τὴν μανίαν τοῦ Αἴαντος. Ὁ Πίνδαρος (Π Γ΄ 51) περιγράφει τὴν ἰατρικὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐνέργειαν ἐπὶ πασχόντων ἐκ πληγῶν καὶ πυρετῶν γινομένων δι' ἐπῳδῶν, διὰ φαρμάκων ἐσωτερικῶς λαμβανομένων, διὰ βοτανῶν καταπλασματικῶς ἐπιτιθεμένων καὶ διὰ τομῶν. Εἰς τὰ μέσα ταῦτα ἐπιπροστίθεται σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ἡ μέθοδος τῆς δι' ἐγκοιμήσεως θεραπείας, ἧς γίνεται μνεία τὸ πρῶτον παρ' Ἀριστοφάνει (Σφηκ. 122 Πλουτ. 653 ἑξ.), καὶ ἦστινος ὅμως ἡ χρῆσις προϋπῆρχε μάλιστα δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἀμφιαράου ἐν Θήβαις καὶ Ὠρωπῷ[1]. Ὀψιαίτερον καθιεροῦται ἡ ἐγκοίμησις εἰς πάντα τὰ ἱερὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἅπερ ἀπεδέξαντο αὐτήν, εἰ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὁ Ἀλεξανδρηνὸς Σέραπις ἀνθημιλλᾶτο πρὸς τὸν Ἀσκληπιόν. Καὶ παρέσχε μὲν ἡ ἐγκοίμησις ἀφορμὴν πρὸς πολλὰς δεισιδαιμονίας, ὧν βρίθουσιν οἱ λόγοι τοῦ ῥήτορος Ἀριστείδου, καὶ ἡ παρὰ Λουκιανῷ ἱστορία τοῦ Ψευδοπροφήτου Ἀλεξάνδρου, αἱ δεισιδαιμονίαι ὅμως αὗται ἐν τοῖς μετέπειτα μάλιστα χρόνοις, καθ' οὓς τὰ μὲν θαύματα ἦσαν συχνά, αἱ δὲ θεραπεῖαι σπάνιαι, συνετέλεσαν μᾶλλον πρὸς ἔξαρσιν ἢ πρὸς βλάβην τῆς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὑπολήψεως, ἥτις καὶ κορυφοῦται ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς παρακμῆς. Διὸ καὶ ἀποκαλεῖται ὁ κατ' ἐξοχὴν «Σωτήρ», ὅστις ἄγει καὶ φέρει τὰ πάντα καὶ εἶνε κατὰ τὸν Ἀριστείδην (I 64 Dind) φύλαξ καὶ αὐτῶν τῶν ἀθανάτων. Καὶ διὰ τοῦτο εὐλόγως ἀποκαλεῖται (Sallet Numism Zeitschr V 330 ἑξῆς) «εὔκολος παγκρατίδης καὶ φιναῖος»[2].

1. Πρβλ. τὴν ἐξ Ὠρωποῦ ἐπιγραφήν, Ἐφημ. ἀρχ. 1885 σ. 91 καὶ 43 ἑξῆς. Wilamowitz Hermes XXI 91 ἑξῆς, ἔτι δὲ καὶ τὴν Ἀττικὴν ἀφιερωτήριον ἐπιγραφὴν CIA III 132 a «Ἀσκληπιῷ Ὑγιείᾳ καὶ τῷ Ὕπνῳ»· ἴδ. Stengel Gr. Sacral-alterth 54 ἑξῆς, Baumgart Aristid 95 ἑξῆς.

2. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπίθετον ἔχουσι καὶ πολλοὶ τῶν σημερινῶν Ἀσκληπιαδῶν φιναῖοι ἤτοι φινάτσοι ἀποκαλούμενοι διὰ τὰ τεχνάσματα, ἃ μετέρχονται ἀπέναντι τῶν ἀσθενῶν. Π. χ. σοῦ πληγόνουν ἐπίτηδες τὰς ρινικὰς κοιλότητας διὰ νὰ ἀναγκασθῇς νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇς καὶ πάλιν. Λέγουν δὲ ὅτι ἔχεις εἰς τὴν μύτην σου ἀρχὴν πολύποδος ἴσα μὲ κεφαλὴν μιᾶς καρφοβελόνης καὶ παραγγέλλουν (ἡ δὲ παραγγελία αὕτη εἶνε τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ «κατὰ κέλευσιν» ἀνάθημα), ἕως ὅτου ὡριμάσῃ νὰ τοὺς ἐπισκέπτησαι ἅπαξ καθ' ἑβδομάδα διὰ νὰ ἐπιθεωροῦν τὸν εἰς τὴν μύτην σου ἐμφωλεύοντα φοβερὸν δρά-

Ζ΄

Σύμβολα Ἀσκληπιοῦ.

Τὸ ἀρχαιότατον καὶ συνηθέστατον τοῦ Ἀσκληπιοῦ σύμβολον ἦν ὁ ὄφις, ὃν ὁ νεαρὸς θεὸς προσελκύει εἰς ἑαυτὸν ἀνὰ τὰς φάραγγας τοῦ ὄρους Πηλίου (Σχολ. Νικάνδρου Θηριακ. 438). Ὑπεδήλου δὲ ἴσως τὴν αὐτανανέωσιν (Σχολ. Ἀριστοφ. Πλουτ. 733. Ἡρώνδας IV 90. Welcker Gr. Götterl II 737). Τὰ ἀρχαιότατα ἔργα τῆς τέχνης παρίστων τὸν ὄφιν ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον ἀπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν ἡσυχίᾳ δὲ παρ᾽ αὐτὸν κατακείμενον ἢ ἐν κινήσει μὲ ἠνωρθωμένην κεφαλήν. Σὺν τῇ παρόδῳ ὅμως τῶν χρόνων ἄρχεται περιελισσόμενος περὶ τὴν βακτηρίαν τοῦ θεοῦ καὶ οὕτω συνενούμενος μετ᾽ αὐτοῦ, ὥστε διαμνημονεύεται ὀψιαίτερον καὶ αὐτὸς ὁ Ἀσκληπιὸς ὑπὸ μορφὴν δράκοντος ἐξ Ἐπιδαύρου εἰς Σικυῶνά μετακομιζόμενος (Παυσ. II 10 3)[1]. Ἕτερον σύμβολον τοῦ Ἀσκληπιοῦ πρὸς παράστασιν τῆς θείας αὐτοῦ δυνάμεως ἦν σπανιώτερον μὲν τὸ σκῆπτρον, ἀναφαινόμενον ἰδίως εἰς ἔργα γλυπτικὰ παριστῶντα τὸν θεὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον, συχνότερον δὲ ἡ βακτηρία ἢ μέχρι μασχάλης ἀνυψουμένη ἢ καὶ βραχυτέρα τὸ μέγεθος οὖσα. Ἡ δὲ φράσις «*ἀνάληψις τῆς βακτηρίας*» (Ψευδοϊπποκράτους ἐπιστ. XI) ἴσως ὑπεμφαίνει, ὅτι ὁ σωτηριώδης θεὸς ἀναλαμβάνει τὴν βακτηρίαν, ἵνα μεταβῇ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἐπιδαψιλεύσῃ τοῖς πάσχουσι τὰ εὐεργετήματα. Τρίτον σύμβολον τοῦ θεοῦ εἶνε τὸ τρύβλιον, ἐν ᾧ ἐμβάλλεται τὸ σωτήριον κατὰ τῶν νόσων φάρμακον. Τέταρτον δὲ ὁ κύων ἀναφαινόμενος ἐπὶ συμμαχικῶν νομισμάτων τῶν Μαγνήτων (Head H N 256), εἰκονιζόντων τὸν θεὸν νεαρὸν μετὰ σκήπτρου, ὀφιειδοῦς βακτηρίας καὶ κυνός. Τοιοῦτον ἦν καὶ τὸ περίπυστον ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ, ἔργον τοῦ Παρίου Θρασυμήδους, ὅπερ παρίστη τὸν θεὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον καὶ βακτηρίαν κρατοῦντα, τὴν δὲ ἑτέραν τῶν χειρῶν ἔχοντα ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος, πεποίηται δὲ καὶ κύων παρακατακείμενος (Παυσ. II 27, 2. Πρβλ. ὡραῖον ἀφιερωτήριον ἀνάγλυφον ἐξ Ἐπιδαύρου Ἐφημ. ἀρχ. 1885 Πιν. II ἀριθ. 6)[2].

κοντα Παρέρχονται αἴφνης ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἔτη, καθ᾽ ἃ οὔτε τῆς καρφοβελόνης ἡ κεφαλὴ ἐπαυξάνει οὔτε ἐνόχλησιν οὐδεμίαν αἰσθάνεσαι. Ἀνακαλύπτεις δὲ ὅτι ὅλως διόλου οὔτε ἰδέα κἂν πολύποδος ὑπῆρχε. Φαντάσου νὰ εἶχες τὴν ἀφέλειαν νὰ ἐπισκέπτησαι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὸν Ἀσκληπιάδην. Πόσα ζεύγη μετζητίων θὰ ἐπετοῦσαν ἀπὸ τὴν τζέπην σου εἰς τὴν ἰδικήν του!

1. Ὑπὸ τοιαύτην μορφὴν ἀναφαίνονται σήμερον ἔνιοι Ἀσκληπιάδαι ἀπειλοῦντες οὐχὶ τὸν θάνατον, ἀλλὰ τὸ βαλάντιον, ὅταν μάλιστα ὁ ἀσθενὴς τύχῃ νὰ εἶναί τις τῶν βαθυπλούτων ὁμογενῶν.

2. Σημερινὰ σύμβολα Ἀσκληπιαδῶν τινων εἶναι «ἁμαξάδα» ἐπὶ τῆς μεγάλης τοῦ Πέραν ὁδοῦ (ἔνδειξις ὅτι σπεύδει· ἡ πελατεία δὲν περιμένει), τὸ βῆμα τοῦ Ἑλλην. Φιλολογικοῦ Συλλόγου, αἱ κατ᾽ ἐνορίας ἐφορίαι τῶν σχολῶν (ἔνθα ὁ ἐφοροϊατρὸς πολὺ

Η΄

Παράστασις τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν τῇ γλυπτικῇ.

Τὰ ἀγάλματα τοῦ θεοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὰ ἀνακείμενα εἰς τοὺς ἐν Τρίκκῃ, Ἐπιδαύρῳ, Κῷ καὶ Περγάμῳ ναούς, ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος πεποιημένα, παρίστων τὸν μὲν θεὸν συνήθως καθήμενον ἐπὶ Θρόνου, τὸν δὲ ὄφιν παρ᾽ αὐτὸν πίνοντα ἢ ἐσθίοντα ἐκ τοῦ τρυβλίου. Ἕτερα γλυπτὰ ἔργα παρίστων αὐτόν, τὰ μὲν ἱστάμενον ἁπλῶς, τὰ δὲ μελετῶντα. Ἦν δὲ ὁ Ἀσκληπιὸς συνήθως πωγωνοφόρος καὶ προσόμοιος τῷ Διΐ μὲ χαρακτηριστικὰ ὅμως ἠπιώτερα καὶ θέσιν σώματος ἁπλουστέραν. Ἐφόρει δὲ τὸν φιλοσοφικὸν μανδύαν καὶ ταινίαν περὶ τὴν κεφαλὴν ἐν εἴδει διαδήματος (Καββαδ. Fouilles d'Epid. I Πιν. IX 22-24) ἀντ᾽ αὐτῆς δὲ καὶ στέφανον δάφνης (Ἐφημ. ἀρχ. 1894 Πιν. I ἀριθ. 2), ἔτι δὲ καὶ στέφανον πίτυος (Friederichs Geröte u Bronzen ἀριθ. 1846 b)[1]. Προσφιλῆ δὲ καθ᾽ ὅλου δένδρα τῷ Ἀσκληπιῷ ἦσαν ἡ κυπάρισσος, ἡ πίτυς, ἧς τὸν καρπὸν φέρει ἐπὶ τῆς χειρὸς (Παυσ. II 10, 3) καὶ ἡ ἐλαία φυομένη περὶ τοὺς βωμοὺς αὐτοῦ (Παυσ. III 23, 7). Εἴς τινα ἱερὰ ἦσαν ἀγάλματα Ἀσκληπιοῦ ἐν νεανικῇ μορφῇ, οἷον ἦν τὸ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ἀγένειον ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τούτου ἐν Σικυῶνι, ἔργον Καλάμιδος (Παυσ. II 10, 3) καὶ τὸ ἐν Γόρτυνι, πόλει τῆς Ἀρκαδίας ἀνακείμενον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἄγαλμα αὐτοῦ οὐκ ἔχον πω γένεια, ὡς καὶ ἄγαλμα Ὑγιείας (Παυσ. VIII 28, 1). Τὰ δὲ νῦν πολυπληθῆ ὑπάρχοντα ἀγάλματα Ἀσκληπιοῦ, ὧν ἐκλογὴν σχετιζομένην πρὸς πάντα τὸν περὶ Ἀσκληπιὸν κύκλον, ἐποίησεν ὁ Mueller-Wieseler (D A K II 75[1]-795), ἐμφαίνουσι τὰ πλεῖστα τύπον τινὰ ἀναπτυχθέντα ἐκ τοῦ ἰδεώδους τύπου τοῦ Διός, ὅστις φαίνεται μορφωθεὶς κατὰ τὴν Δ΄ π. Χ. ἑκατονταετηρίδα. Ἰδιαζούσης μάλιστα ὡραιότητος εἶναι μία κεφαλὴ Ἀσκληπιοῦ ἐν Μήλῳ ἀνευρεθεῖσα, καὶ ἐν τῷ Βρετανικῷ νῦν Μουσείῳ ἀνακειμένη, ἧς ἔκτυπον δημοσιεύει ὁ Overbeck (Atlas der Kunstmythol II Taf 11, 12), καὶ ἣν ἔνιοι θεωροῦσιν ὡς κεφαλὴν οὐχὶ Ἀσκληπιοῦ ἀλλὰ Διός.

Περὶ τὸν Ἀσκληπιὸν παρίσταντο τὸ πάλαι πολλὰ πρόσωπα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὧν γνωριμωτάτη εἶναι ἡ Ἠπιόνη, δηλ. ἡ Παυσίπονος, ἥτις ἐν Ἐπιδαύρῳ ἴσχυεν ὡς σύζυγος αὐτοῦ (Παυσ. II 29, 1), ἐξ ἧς γεννᾷ κατ᾽ Ἀριστείδην Μιλήσιον ἐν τῷ περὶ Κνίδου συγγράμματι (ἀπ. 22, πρβλ. Σχολ. Πινδ. Π Γ΄ 14) τοὺς Ἀσκληπιάδας Ποδαλείριον καὶ Μαχάονα, οὓς ὁ ῥήτωρ Ἀριστεί-

περισσοτέρας παύσεις διδασκάλων ὑπογράφει παρὰ συνταγάς), ἡ ἐφορία τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ἄρθρα ἐν ταῖς ἐφημερίσι περὶ ἐκπαιδεύσεως ἢ περὶ γλωσσικοῦ ζητήματος καὶ δαψιλὴς λεσχηνεία ἐν δημοσίοις κέντροις.

1. Τοὺς στεφάνους τούτους ἀντικατέστησε σήμερον ὁ γαμήλιος στέφανος, δι᾽ οὗ ἐκτοξεύεται πλουσία προίξ.

δης ἀποκαλεῖ μονίμους συνοδοὺς καὶ προδρόμους τοῦ πατρός. Ἄλλο μετὰ τὴν Ἠπιόνην γυναικεῖον πρόσωπον διαμνημονευόμενον εἶναι ἡ Ὑγίεια, συνήθως μὲν θυγάτηρ, ἐνίοτε δὲ καὶ σύζυγος τοῦ Ἀσκληπιοῦ (Ἡρώνδας IV 4), ἥτις μετὰ τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν τὰ μάλιστα ἐλατρεύετο κατά τε Ἐπίδαυρον καὶ κατὰ πάντα σχεδὸν τὰ ἐν Πελοποννήσῳ ἱερὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Διὸ καὶ «Σώτειρα καὶ ἀλεξίπονος» ἐπονομάζεται (Καββαδ. Fouilles d'Epid. 20, 69, 78, 82, 134, 142, 159, 250. Ἐφημ. ἀρχ. I 149 II 24). Ἡ παλαιὰ σμίλη ἀπετύπωσεν ἐπὶ τοῦ μαρμάρου νεαρὰν καὶ δροσοβριθῆ εἰκόνα Ὑγιείας, ἡ δὲ ποιητικὴ μοῦσα, ἥτις ἐφαντάσθη αὐτὴν ἱλαρῶς μειδιῶσαν μὲ ὀφθαλμοὺς ἀκτινοβόλους, ἀποκαλεῖ αὐτὴν «πρεσβίσταν μακάρων» (Λικύμνιος Χῖος ἀπ. 4 Β), «θρόνων σεμνῶν Ἀπόλλωνος βασίλειαν ποθεινὴν» καὶ «πραυγέλων Ὑγίειαν» (Wilamowitz Isyllos 192). Ἐλατρεύετο δὲ ἐκ παλαιοτάτων χρόνων καὶ ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ἀσκληπιείῳ[1]. Ἕτερα γυναικεῖα πρόσωπα τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας εἶνε ἡ Ἰασώ, Πανάκεια, Αἴγλη, Ἀκεσώ, αἵτινες ὁμοίως ἀποκαλοῦνται θυγατέρες Ἀσκληπιοῦ[2]. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀνδρικῶν προσώπων, τῶν παρομαρτούντων τῷ Ἀσκληπιῷ, γνωριμώτατος εἶνε ὁ Τελεσφόρος, ὃς ἀπεκαλεῖτο ἐν Περγάμῳ, δαίμων τῆς ἀναρρώσεως, ὅστις ἐν γλυπτικαῖς παραστάσεσιν ἀναφαίνεται ὡς μικρά τις μορφή, περιειλιγμένη ἐντὸς παχέος μανδύου καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα θερμὸν πιλίσκον. Εἶνε ζωηρὰ εἰκὼν ἀναρρωνύοντος ἀσθενοῦς[3]. Ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐκαλεῖτο ἡ μικρὰ αὕτη μορφὴ Ἄκεσις, ἤτοι θεραπεία[4], ἐν δὲ Τιτάνῃ ἐπὶ τῆς περιοχῆς τῆς Σικυῶνος, ὅπου ἐπίσης ὑπῆρχεν Ἀσκληπιεῖον (Παυσ. II 11, 6-7), ἐκαλεῖτο Εὐαμερίων, τουτέστι δαίμων τῆς εὐημερίας, ἀλλαχοῦ δὲ Δάρρων, ἤτοι Θάρρων[5]. Τελευταῖον μεταξὺ τῶν Θεῶν τούτων συχνάκις ἀναφαίνεται καὶ ἡ Ἀθηνᾶ λατρευομένη ὡς θεότης τοῦ ἄγνοῦ, ἱλαροῦ καὶ τρέφοντος ἀέρος, ἥτις διὰ τοῦτο ἐταυτίζετο μετὰ τῆς Ὑγιείας (Preller-Robert Gr. Mythol I ἔκδ. 4 σ. 527).

---

1. CIA II 489 b 14 «τὸν ναὸν τοῦ ἀρχαίου ἀφιδρύματος τοῦ τε Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς Ὑγιείας». Πρβλ Koehler Ath Mitth. II 1877 σελ. 174.

2. Πάντα τὰ πρόσωπα ταῦτα ἀποτελοῦσι μετὰ τοῦ Ποδαλειρίου, Μαχάονος, Τελεσφόρου, Ἰανίσκου, Ἠπιόνης καὶ Ὑγιείας τὸν πλήρη οἰκογενειακὸν περὶ τὸν Ἀσκληπιὸν κύκλον.

3. S L Schenk de Telesphoro deo (Dis Gött 1888). Wroth Journ. of hell Stud 1882 σ. 283 ἑξῆς). Ἐπί τινος ἐπιγραφῆς ἐξ Ἐπιδαύρου 1884 σ. 24 ἀριθ. 63 καλοῦνται ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ ἡ Ὑγίεια «τελεσφόροι».

4. Παυσ. II 11, 7. CIA III 171 Ὕμνος εἰς Τελεσφόρον «καὶ σ' Ἐπιδαύρειοι μὲν ἀλεξιχόροισιν ἀοιδαῖς γηθόσυνοι μέλπουσιν, ἄναξ, Ἄκεσιν καλέοντες, οὕνεκ' ἄκος θνητοῖσι φέρεις στυγερᾶν ὀδυνάων, Κεκροπίδαι δ' ᾄδουσι Τελεσφόρον». (Kaibel Epigr Gr. 1027).

5. Ἡσύχ. «Δάρρων ... δαίμων, ᾧ ὑπὲρ τῶν νοσούντων εὔχονται, ἤτοι Θάρρων Κουρτ. Ἐτυμ. ἔκδ. 5 σ. 256.

Θ΄

Ἰάματα Ἀσκληπιοῦ.

Ἰάματα εἶνε αἱ θεραπεῖαι ἀσθενῶν γινόμεναι ἐν τοῖς παλαιοῖς Ἀσκληπιείοις, ὧν ὀνομαστότερα ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ἦσαν κατὰ Στράβωνα (VIII 374) τὰ ἐν Ἐπιδαύρῳ, Κῷ καὶ Τρίκκῃ, καὶ ἐν οἷς συνωστίζετο πλῆθος πολὺ νοσούντων ἀπεκδεχομένων τὴν τοῦ θεοῦ σωτηριώδη ἀντίληψιν. Αἱ ἰάσεις ἀνεγράφοντο κατὰ Στράβωνα ἐπὶ πινάκων, οὓς ὁ Παυσανίας (II 27, 3 πρβλ. καὶ 36, 1) ἀποκαλεῖ στήλας, ἐν αἷς ἦσαν ἐγγεγραμμένα ὀνόματα καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἰαθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, προσέτι δὲ καὶ τὸ νόσημα, ὃ ἕκαστος ἐνόσει καὶ ὃν τρόπον ἰάθη, πάντα γεγραμμένα ἐν Δωρικῇ διαλέκτῳ. Τοὺς πίνακας δὲ τούτους ἢ στήλας ἐμελέτησεν ὀψιαίτερον ὁ Ἱπποκράτης ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς μελέταις αὐτοῦ, ἀφορώσαις μάλιστα εἰς τὸν τρόπον τῆς διαίτης τῶν ἀσθενῶν κατὰ ῥητὴν τοῦ Στράβωνος μαρτυρίαν (XIV 657) «φασὶ δ' Ἱπποκράτην μάλιστα ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀνακειμένων θεραπειῶν γυμνάσασθαι τὰ περὶ τὰς διαίτας». Ταῦτα καὶ ὁ Πλίνιος ἀφηγούμενος (N H XXIX, 4) λέγει, ὅτι ὁ Ἱπποκράτης κατέκαυσε μετὰ τὰς μελέτας αὐτοῦ τὸ ἐν Κῷ Ἀσκληπιεῖον, ἴσως ἵνα μὴ ὠφεληθῇ ἄλλος τοὺς ἐν αὐτῷ πίνακας (Καββαδ. Ἱερ. Ἀσκλ. 254). Ἦσαν δὲ αἱ στῆλαι αὗται ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Παυσανίου ἐξ ἐκ πλειόνων ἀρχαιοτέρων αὐταὶ μόναι μέχρις αὐτοῦ περισωθεῖσαι. Τούτων δὲ πάλιν δύο μόνον ἀνεκάλυψεν ἐντὸς τοῦ Ἀβάτου κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1883 ὁ κ. Π. Καββαδίας δημοσιευθείσας τὸ πρῶτον καὶ ἑρμηνευθείσας ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι τοῦ 1883 σ. 197-228. 1885 σ. 1-28. Fouilles d' Epid σ. 24 ἀριθ. 1 καὶ σ. 28 ἀριθμ. 2 Προλ. Ἱερ. Ἀσκλ. 256). Ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ταύταις ὑπάρχουσιν ἀναγεγραμμένα, πλὴν τῶν ἐφθαρμένων μερῶν τῶν στηλῶν καὶ δύο ἢ τριῶν συντριμμάτων, καὶ ἀναγινώσκονται 44 ἐν ὅλῳ ἰάματα διαφόρων ἀσθενειῶν, ὧν 11 ἀναφέρονται εἰς γυναῖκας, 28 εἰς ἄνδρας, 4 εἰς παῖδας καὶ ἓν ἀπροσδιόριστον, διότι ἡ πλὰξ εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἔπαθε φθοράν. Τὰ δὲ εἴδη τῶν νοσημάτων, ἅτινα θεραπεύονται διὰ θαυμάτων τὸ πλεῖστον, εἶναι δυστοκία (ἀριθ. 1 κατὰ τὴν κατάταξιν Καββαδ. ἱερ. Ἀσκλ. 256 ἑξῆς), στείρωσις (ἀριθμ. 2-31-35-40-43), παραλυσία μερικὴ (ἀριθ. 3), παραλυσία γενικὴ (ἀριθ. 15-38-39), χωλότης (ἀριθ. 16-36), ποδάγρα (ἀριθ. 44), ὀφθαλμικὰ (ἀριθ. 4-9-11-18-20-22), ἀφασία (ἀριθ. 5), δερμικὰ (ἀριθ. 6-7-19-28), λιθίασις (ἀριθ. 8-14), πληγαὶ (ἀριθ. 12-17-26-27-30-32-41), κατάποσις βδελλῶν (ἀριθ. 13), παθολογικά, ὑδρωπικία (ἀριθ. 21), ἀϋπνία (ἀριθ. 29), φθίσις (ἀριθ. 33), κοιλιακὰ (ἀρθ. 42) συγκόλλησις ἀγγείου θραυσθέντος (ἀριθ. 10), ἀόριστα (ἀριθ. 34-37) καὶ ἀνεύρεσις υἱοῦ ἀπολωλότος (ἀριθ. 24).

Ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν νοσημάτων παρέχεται συνήθως ἡ πατρὶς τοῦ πά-

σχοντος ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Παρασιωπᾶται δὲ καὶ παρακάμπτεται συνηθέστερον πᾶς μερικώτερος προσδιορισμὸς ἀφορῶν εἰς τὰ ἰαθέντα πρόσωπα, ὧν πλεῖστα ὀνομάζονται ἁπλῶς «ἀνήρ τις, παῖς βωβός, ὑπηρέτης, ἄνθρωπός τις, τυφλός τις, τυφλός τις παῖς, γυνή τις στεῖρα» κτλ. Οὐδεὶς δὲ χρονικὸς ὑπαινιγμός, ἐξ οὗ νὰ συμπεράνωμεν περὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐτελοῦντο τὰ ἰάματα, ὧν τὰ πλεῖστα εἶνε (κατὰ Καββαδίαν ἱερ. Ἀσκλ. 267) ἀρχαιότερα τοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Δ΄ ἑκατονταετηρίδος ἀνακαινισθέντος Ἀβάτου (αὐτόθι 127), ἤτοι προγενέστερα τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἀνεγράφησαν ἐπὶ τῶν στηλῶν τούτων ὑπὸ τῶν ἱερέων, οἵτινες πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἐπισημότητος τοῦ ἱεροῦ ἵδρυσαν ἐν τῷ Ἀβάτῳ τὰς στήλας ἐγγράψαντες ἐπ' αὐτῶν τὰ ἰάματα ταῦτα. Τοῦτο δὲ βεβαιοῦται κατὰ Καββαδίαν (ἔνθα ἀνωτέρω 268) ἐκ τοῦ ἰάματος Τροιζηνίας γυναικὸς Ἀριστηγόρας καλουμένης, ἥτις πάσχουσα ἐκ ταινίας ἐθεραπεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ. Τὴν δὲ θεραπείαν ταύτην ἐγίνωσκεν ἤδη καὶ ὁ ἐπὶ τῶν Περσικῶν ἀκμάσας Ρηγῖνος ἱστοριογράφος Ἵππυς, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Αἰλιανὸς (Ν Α IX 33). Τὸ προκείμενον λοιπὸν ἴαμα ἦτο παλαιὸν διατηρηθὲν διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως, ἐξ ἧς παρέλαβον εἶτα αὐτὸ οἱ ἱερεῖς εἰς τὰς στήλας, ἐξ ὧν πάλιν ἀντέγραψεν αὐτὸ ὁ κ. Καββαδίας 23 κατὰ τάξιν.

Εἶναι δὲ τὰ ἰάματα ταῦτα πάντα σχεδὸν ἀπότοκα οὐχὶ θεραπείας ἰατρικῆς διὰ φαρμάκων γινομένης, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο θαύματα ἐπιτελούμενα διὰ τῆς καλουμένης ἐγκοιμήσεως. Ἀναγινώσκοντες δὲ αὐτὰ νομίζομεν ὅτι ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν τὰ θαύματα τῶν Συναξαριστῶν, ἅπερ δὲν ἐπέλιπον διὰ πάντων τῶν αἰώνων μέχρις ἡμῶν ἐπαναλαμβανόμενα. Ἡ εἰς τὰ κράσπεδα τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γοργοεπήκοος στηρίζει τοὺς λόγους ἡμῶν τούτους. Χάριν δὲ περιεργείας παραθέτομεν ἐνταῦθα ἕνια τῶν θαυμάτων τούτων ἐκλέγοντες αὐτὰ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ κ. Καββαδίου (ἱερ. Ἀσκλ. 256 ἑξῆς).

Ἀριθ. 1. Γυνή τις Κλεὼ ἔγκυος ἐπὶ πέντε ἔτη ἐπικαλεῖται τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ γεννᾶ υἱόν, ὅστις ἅμα γεννηθεὶς ἐλούετο μόνος.

Ἀριθ. 4. Ἑτέρα γυνὴ Ἀθηναία Ἀμβροσία καλουμένη τυφλὴ δὲ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἐγκοιμηθεῖσα ἐν τῷ ἱερῷ, εἶδεν ὄνειρον, καθ' ὃ προσελθὼν ὁ Ἀσκληπιὸς σχίζει τὸν βολβὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ἐμβάλλει φάρμακον (εἶνε ἓν εἶδος σημερινῆς ἐγχειρήσεως καταρράκτου). Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν ὑγιὴς τοῦ Ἀβάτου.

Ἀριθ. 5. Παῖς βωβὸς προσελθὼν ἰᾶται τόνδε τὸν τρόπον. Μετὰ τὰς νενομισμένας ἱεροτελεστίας προσέρχεται ὁ ἐν τῷ ναῷ ὑπηρετῶν πυρφόρος καὶ ἐρωτᾷ τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς «ὑπόσχεσαι νὰ πληρώσῃς τὰ ἴατρα, ἐὰν ἰαθῇ ὁ υἱός σου;» «Ὑπόσχομαι» ἀποκρίνεται ὁ βωβὸς υἱός, ὅστις ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀνέλαβε τὸν λόγον.

Ἀριθ. 8. Παῖς ἐξ Ἐπιδαύρου λιθίασιν πάσχων καὶ ἐγκοιμηθεὶς ἐν τῷ Ἀβάτῳ εἶδεν ὅτι παρουσιασθεὶς ὁ θεὸς τὸν ἠρώτησεν «τί θά μοι δώσῃς ἄν σε θεραπεύσω;» «Δέκα ἀστραγάλους ἀπήντησε τὸ παιδίον». Ὁ δὲ θεὸς γελάσας ἐθεράπευσεν αὐτό.

Ἀριθ. 12. Ἀνήρ τις Εὔιππος καλούμενος ἔφερεν ἐντὸς τῆς παρειᾶς τοῦ προσώπου τὴν αἰχμὴν λόγχης ἐπὶ ἓξ ἔτη. Προσελθὼν δὲ τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ ἐγκοιμηθείς, θεραπεύεται ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅστις ἐξαγαγὼν τὴν αἰχμὴν ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖράς του.

Ἀριθ. 16. Νικάνωρ τις χωλὸς ἐκάθητο ἐν τῷ ἱερῷ. Παῖς δέ τις ἁρπάσας ἀπ' αὐτοῦ τὴν βακτηρίαν ἔφευγεν. Ὁ δὲ Νικάνωρ ἐγείρεται τότε καὶ καταδιώκει αὐτόν!

Ἀριθ. 18. Τυφλός τις ἐξ Ἁλίκης Ἀλκέτης ὀνομαζόμενος ἐγκοιμηθεὶς εἰς τὸ ἱερὸν εἶδεν ὄνειρον, ὅτι προσελθὼν ὁ θεὸς ἤνοιξε διὰ τῶν δακτύλων αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἀριθ. 26. Παῖδά τινα ἐξ Αἰγίνης ἔχοντα ἀπόστημα εἰς τὸν τράχηλον ἐθεράπευσέ τις τῶν ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ ἱερῶν κυνῶν διὰ τῆς γλώσσης του.

Ἀριθ. 27. Ἄνθρωπός τις εἶχεν ἕλκος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐγκοιμηθεὶς εἶδεν ὄνειρον, καθ' ὃ ὁ θεὸς παρήγγειλε τοὺς ὑπηρέτας του ἵνα συλλάβωσιν αὐτὸν καὶ κρατήσωσι διὰ νὰ σχίσῃ τὴν κοιλίαν του. Ὁ ἀσθενὴς φοβηθεὶς ἔφυγεν. Οἱ ὑπηρέται ὅμως τοῦ θεοῦ συλλαβόντες ἔδεσαν αὐτόν. Ὁ δὲ Ἀσκληπιὸς σχίζει τὴν κοιλίαν ἐκβάλλει τὸ ἕλκος καὶ ῥάπτει αὐτήν. Τούτων δὲ συντελεσθέντων λύονται καὶ τὰ δεσμὰ τοῦ ἀσθενοῦς, ὅστις ἐγερθεὶς τὴν πρωΐαν ἐξέρχεται ἀπηλλαγμένος τοῦ ἕλκους. Τὸ δὲ ἔδαφος τοῦ Ἀβάτου ἦτο πλῆρες αἵματος.

Ἀριθ. 31. Ἀνδρομάχη τις ἐξ Ἠπείρου ἐπιθυμοῦσα νὰ ἀποκτήσῃ τέκνα καὶ ἐγκοιμηθεῖσα ἐν τῷ Ἀβάτῳ εἶδεν ὄνειρον, ὅτι προσῆλθεν αὐτῇ ὁ θεός, ἀνεσήκωσε τὸ φόρεμά της καὶ ἔψαυσε τὴν κοιλίαν της. Οὕτω δὲ ἐγέννησεν υἱὸν ἐκ τοῦ συζύγου της Ἀρύββα.

Ἀριθ. 40. Ἀνδρομέδα τις ἐκ τῆς νήσου Κέω ἐγκοιμηθεῖσα εἶδεν ὄνειρον, ὅτι ὄφις ἦλθεν καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς κοιλίας αὐτῆς. Καὶ ἐγέννησεν αὕτη πέντε υἱούς.

Ἀριθ. 43. Νικασιβούλη τις ἐκ Μεσσηνίας ἐπιθυμοῦσα ν' ἀποκτήσῃ τέκνα καὶ ἐγκοιμηθεῖσα ἐν τῷ Ἀβάτῳ εἶδεν ὄνειρον, καθ' ὃ προσελθὼν ὁ θεὸς ἔφερεν ὄφιν συγκοιμηθέντα μετ' αὐτῆς, ἥτις ἐγέννησεν ἐντὸς ἔτους δύο υἱούς.

Ἀριθ. 44. Ἄνθρωπός τις πάσχων ἐκ ποδάγρας προσέρχεται εἰς τὸ ἱερόν, ὅπου μία τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν χηνῶν ἐδάγκασε τοὺς πόδας του καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ἐκρεύσαντος αἵματος.

Ἐκ τῶν παρατεθέντων τούτων καὶ τῶν ἐπιλοίπων ἰαμάτων μανθάνομεν, ὅτι οἱ εἰς τὸ ἱερὸν προσερχόμενοι καὶ ἐν τῷ Ἀβάτῳ ἐγκοιμώμενοι ἀσθενεῖς

θεραπεύονται τὴν νύκτα ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὴν δὲ πρωΐαν ἀναχωροῦσιν ὑγιῶς ἔχοντες. Σὺν τῇ παρόδῳ ὅμως τῶν χρόνων μετεβλήθησαν τὰ κατὰ τὴν ἐγκοίμησιν οὕτως, ὥστε οἱ πάσχοντες δὲν ἐθεραπεύοντο πλέον ἀμέσως ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἔβλεπον ἐν ὀνείρῳ τὰ πρὸς θεραπείαν αὐτῶν μέσα. Ὑπεβάλλοντο δηλ. ὑπὸ δίαιταν περὶ τὴν τροφὴν καὶ ἔκαμνον χρῆσιν λουτρῶν καὶ φαρμάκων ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐν ὀνείρῳ παραγγελλομένων. Τὰς εἰδήσεις ταύτας μανθάνομεν ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς β΄ μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ Ἰουλίου τινὸς Ἀπελλᾶ Μικρασιάτου ἐν τῷ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱερῷ ἀφιερωθείσης (Καββαδ. Ἱερ. Ἀσκλ. 279 Fouilles d' Epid 33 ἀριθ. 5) ἐν ᾗ διὰ μακρῶν ἐκθέτει τὰ πρὸς θεραπείαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῷ παραγγελθέντα.

Ἀνάλογα πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Ἀπελλᾶ ἀναφερόμενα εἶναι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ῥήτορος Ἀριστείδου ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ λόγοις (I 445-551 Dind) περὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ ἐν τῷ ἐν Περγάμῳ Ἀσκληπιείῳ ἀναγραφόμενα. Ὁ Ἀριστείδης οὗτος ἔπασχεν ἐπὶ δεκαεπτὰ ὅλα ἔτη ἐκ νευροπαθείας, ἐξ ἧς ἐθεράπευσεν αὐτὸν ὁ Ἀσκληπιὸς δι' ὀνείρων ὑποδεικνύων αὐτῷ τὰ πρὸς ἴασιν μέσα. Ἦσαν δὲ ταῦτα ἡ χρῆσις ψυχρῶν ἰδίως λουτρῶν, φλεβοτομία[1], χρῆσις κλυσμάτων καὶ καθαρτικῶν, τὸ ἀνυπόδητον περιφέρεσθαι (ὃ συνιστᾷ καὶ ἡ μέθοδος τοῦ Kneipp), ἡ ἱππασία, ἡ ἐπάλειψις τοῦ σώματος διὰ πηλοῦ, ἡ βρῶσις λαχάνων πρὸς εὐκολίαν τῆς πέψεως, ἡ γαλακτοτροφία, πόσις ἀψινθίου καὶ ὄξους, ἡ χρῆσις βαλάνου δρυὸς μετὰ μέλιτος ὡς ἐμετικόν, καὶ ἡ πόσις ἐλαίου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν νεύρων καὶ τῶν ὀστῶν. Πρὸς δὲ τούτοις ἀπαραίτητοι ἦσαν καί τινες γυμναστικαὶ ἀσκήσεις. Ἡ δὲ ἀκρόασις μουσικῆς καὶ ᾀσμάτων τὰ μάλα συνετέλει πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ πνευματικῶν διαταράξεων.

Τελευτῶντες τὴν περὶ Ἀσκληπιοῦ ταύτην μελέτην παρατηροῦμεν, ὅτι τὰ παλαιὰ Ἀσκληπιεῖα δὲν ἦσαν σημερινὰ νοσοκομεῖα, ἀλλὰ καθιδρύματα θρησκευτικὸν ἀείποτε σχόντα χαρακτῆρα. Ἦσαν ἓν εἶδος μοναστηρίων, ἐν οἷς οἱ ἱερεῖς δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ἰατροί, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ὡς ὑπηρέται τοῦ Ἀσκληπιοῦ, οἱ ὁποῖοι κατ' οὐδὲν διέφερον τῶν ἱερέων τῶν ἄλλων θεῶν

Π. Γ. Παπακωνσταντίνου

Καθηγητὴς ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ.

1. Τὴν φλεβοτομίαν εἶχον ἄλλοτε εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν καὶ οἱ Κομπογιαννῖται, οἱ ὁποῖοι ἀφῄρουν ἀφειδῶς τὸ αἷμα, ὅπερ ἄφηνον ἐντὸς τῆς λεκάνης νὰ πήξῃ, διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ κρίνουν περὶ τοῦ νοσήματος, ὑφ' οὗ ἔπασχεν ὁ ἀσθενής.

Ο ΚΑΡΑ-ΣΕΒΔΑΛΗΣ

ΘΕΟΔ. ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ

Ποιὸς εἶδε νέον σεβδαλῆ, καρδιῶν ποιὸς εἶδε κλέφτη,
νὰ ἐξυπνάῃ μὲ τὸ ἄχ καὶ μὲ τὸ βάχ νὰ πέφτῃ;
Ὡσὰν τὸ χιόνι ν' ἀναλῇ σὰν τὸ κερὶ νὰ σβύνῃ
καὶ μοναχὸς τὸ ντέρτι του νὰ πικροκαταπίνῃ;
Ἐγὼ τὸν εἶδα, κ' εἰς ἐμὲ ἐφάνη ὁ καϋμένος
ὡσὰν δερβίσης σκυθρωπός, σὰν μπεκτασῆς θλιμμένος,
γιὰ μιὰ σκληρὴ Γκιουζὲλ-Δουνιᾶ ποῦδαν τὰ δυό του μάτια
καρᾶ-σεβδᾶς τὸν ἔπιασε καὶ θὰ γενῇ κομμάτια.
Ὁπόταν τὰ μεσάνυκτα ἀργολαλοῦν οἱ κοῦκοι
πηγαίνει καὶ τῆς τραγουδεῖ μὲ νάϊ καὶ μπουζοῦκι.
Ἀμὰν κουζούμ! ἀμὰν γιαβρούμ! κάμε τζανὶμ ἰνσάφι!
μηδὲ καλέμι οὐλεμᾶ τὸ ντέρτι μου δὲν γράφει.
Γιὰ σένα ἐμπαΐλτισα εἰς τὸν ντουνιᾶ ἐπάνω
κι' ἂν ἐγεννήθην σεβδαλῆς, ἀσίκης θ' ἀποθάνω.

★

Εἶναι τὸ ἄσπρο στῆθός σου ταζέδικο καϊμάκι
τοῦ Ἀϊδὶν-Ἰσὰρ χαλβᾶς τὸ κάθε σου χεράκι,
μουχαλεμπὶ καὶ γκιοὺλ-σερμπὲτ ὁ ἀναστεναγμός σου,
καὶ τοῦ Χατζῆ-μπεκὴρ λουκοὺμ ὁ τρυφερὸς λαιμός σου.
Ὁ κάθε λόγος σου γλυκὸς σὰν ρεβανὶ ἀφράτο,
καὶ σὰν ζεστὸς σαράϊ λουκμᾶς μὲ μέλι μυρωδάτο.
Κ' εἶν' ὁ σεβδᾶς μου δυνατός, ποῦ νὰ γραφεῖ δὲν φθάνει
κι' ἂν γίν' ὁ οὐρανὸς χαρτὶ κ' ἡ θάλασσα μελάνη.
Ἀμὰν κουζούμ! ἀμὰν γιαβρούμ! κάμε τζανὶμ ἰνσάφι!
Μηδὲ καλέμι οὐλεμᾶ τὸ ντέρτι μου δὲν γράφει.
Γιὰ σένα ἐμπαΐλτισα εἰς τὸν ντουνιᾶ ἐπάνω
κι' ἂν ἐγεννήθην σεβδαλῆς, ἀσίκης θ' ἀποθάνω.

★

Τί ἀγοράζεις κάρβουνα καὶ ψήνεις τὸ φαγί σου;
γιαγκίνι ἔχω ᾽στὴν καρδιὰ ποῦ ἄναψες ἀτή σου.
᾽Αντίκρυ μου τὸν τεντζερὲ μὲ τὸ φαγί σου στῆσε,
καὶ λάδι ᾽στὸ γιαγκίνι μου μὲ μιὰ ματιά σου χῦσε.
Κ᾽ εὐθὺς ποῦ ἕνα ἆχ! γετέρ! τὸ στόμα μου ἀναδώσῃ
καὶ τὸ φαγί σου θὰ ψηθῇ κι᾽ ὁ τεντζερὲς θὰ λυώσῃ.
᾽Αμὰν κουζούμ! ἀμὰν γιαβρούμ! κάμε τζανὶμ ἰνσάφι!
μηδὲ καλέμι οὐλεμᾶ τὸ ντέρτι μου δὲν γράφει.
Γιὰ ᾽σένα ἐμπαΐλτισα εἰς τὸν ντουνιᾶ ἐπάνω
κι᾽ ἂν ἐγεννήθην σεβδαλῆς, ἀσίκης θ᾽ ἀποθάνω.

★

᾽Εσ᾽ εἶσαι ἡ χρυσῆ ψυχή! καὶ διὰ σὲ ντουντού μου
ἢ ντὶπ θὰ χάσω ἢ θαυρῶ τὸ ρέμπελο τὸ νοῦ μου.
Τίποτε δὲν εὐχαριστεῖ τοῦ σκλάβου σου τὸ πνεῦμα
ὅσον τὸ νοῦρί σου κουζούμ, καὶ τὸ γλυκὺ φιλί σου,
καὶ ὅσον τὸ ναζλίδικο καὶ τρυφερὸ κορμί σου.
᾽Αμὰν κουζούμ! ἀμὰν γιαβρούμ! κάμε τζανὶμ ἰνσάφι!
μηδὲ καλέμι οὐλεμᾶ τὸ ντέρτι μου δὲν γράφει.
Γιὰ ᾽σένα ἐμπαΐλτισα εἰς τὸν ντουνιᾶ ἐπάνω
Κι᾽ ἂν ἐγεννήθην σεβδαλῆς, ἀσίκης θ᾽ ἀποθάνω.

★

Αὐτὰ τῆς λέγει ὁ ντερτλῆς καὶ πρὶν ἀκόμη φύγῃ
ὡσὰν Ταρτάρου βάραθρον τὸ στόμα του ἀνοίγει,
κ᾽ ἐλπίζων ἱλαρότερος ὁ πόνος του νὰ γείνῃ
βῶλον δραμίων εἴκοσι ἀφιόνι καταπίνει.

ΨΕΥΣΤΗΣ

ΑΧ. Γ. ΚΑΡΑΒΙΑ

᾽Ελα, ᾽μάτια μου καὶ φῶς μου
ἕνα σου φιλάκι δός μου,
ἕως πότε θὰ νηστεύω
καὶ τοὺς ἄλλους θὰ ζηλεύω;
— Φύγε ψεύτη! . . . χθὲς ἀκόμα
δὲν μ᾽ ἐφίλησες ᾽στὸ στόμα;
εἰς τὰ ᾽μάτια καὶ τὰ φρύδια;
Πάντα θἄχουμε τὰ ἴδια;
— καὶ τὸ ψεῦμα κ᾽ ἡ ἀλήθεια
εἶναι ᾽στὰ φιλιὰ συνήθεια.

ΣΚΗΝΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΥ ΒΙΟΥ

Η ΕΣΠΕΡΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ Χ...

Νύκτα τινὰ τῶν ἀπόκρεων ἐν ἀποκέντρῳ οἰκίᾳ τῆς ὁδοῦ Φαΐκ-Πασᾶ, παρετηρεῖτο κίνησις ἀσυνήθης. Ὅλα τὰ δωμάτια ἦσαν φωτισμένα, πρᾶγμα πολὺ παράδοξον, διότι οἱ κάτοικοι, ἄνθρωποι ἁπλοϊκοὶ καὶ φιλήσυχοι, πολὺ ἐνωρὶς ἀπεσύροντο εἰς τὰς κατοικίας των καὶ ἐκοιμῶντο.

Ὁ οἰκοδεσπότης πρώην δερματέμπορος, πρὸ ἐτῶν ἀπεσύρθη τῶν ἐργασιῶν, ἀφοῦ ἐπὶ τριακονταετίαν ὅλην ἀπεταμίευσεν ἀρκετὸν χρυσόν, καὶ ἔζη ἐκ τῶν εἰσοδημάτων του μετὰ τῆς συζύγου του, γυναικὸς ὀλίγον ἀγαθῆς καὶ ἀρκετὰ ὀκνηρᾶς, καὶ τῶν δύο του τέκνων, τῆς δεκαεπταετοῦς Λιλῆς καὶ τοῦ μικροῦ του Νίκου.

Ὁ κύριος Χ... ἄνθρωπος στερούμενος καὶ τῆς στοιχειώδους μορφώσεως, ἠθέλησε καί, ὡς ἐπίστευε, κατώρθωσε νὰ δώσῃ εἰς τὴν κόρην του ἀνατροφὴν οὐχὶ τυχαίαν. Ὠνειρεύετο δὲ νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ μὲ νέον ὑψηλῆς ἀνατροφῆς καὶ κοινωνικῆς θέσεως ἀνωτέρας τῆς ἰδικῆς του.

Ἄλλως τε καὶ ἡ δεσποινὶς Λιλὴ ἀπεστρέφετο τὸν κόσμον τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, τῇ ἐφαίνετο δὲ ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συνεννοηθῇ μὲ τοιούτους ἀνθρώπους. Ἠσθάνετο κλίσιν καὶ ἔτρεφε μεγάλην συμπάθειαν πρὸς τοὺς καλλιτέχνας. Τοῦτο δὲ ἐνόησε ἀφ᾽ οὗ χρόνου μόλις δωδεκαετής, κατώρθωσε νὰ ζωγραφίσῃ τὸν πατέρα της μὲ ἔνδυμα βοσκοῦ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ ἀπὸ μνήμης τεμάχιά τινα τοῦ Βετχόβεν. Ὁ πατὴρ ὑπερηφανεύετο διὰ τὴν θυγατέρα του, ἥτις ἔσχε τὰ σπάνια προτερήματα ζωγράφου καὶ μουσικοῦ, ὅπου δὲ καὶ ἂν εὑρίσκετο δὲν ἔπαυε πλέκων τὸν πανηγυρικόν της.

Ὅσον διὰ τὸν ἑξαετῆ Νῖκον, ἦτο βέβαιος, ὅτι εἰς τὸν κόσμον δὲν θὰ ὑπῆρχεν εὐφυέστερος αὐτοῦ, δι᾽ αὐτὸ δὲ καὶ συνεχώρει πᾶσάν του ἀνοησίαν.

⁂

Τοιοῦτος καθόλου ὁ κύριος Χ... ὅστις, φαίνεται, μὴ εὐχαριστούμενος πλέον τῆς ζωῆς του, λέγει ἡμέραν τινὰ καθ᾽ ἑαυτόν. «Εἶμαι πλούσιος, ἔχω οἰκογένειαν, ἥτις μὲ περιποιεῖ τιμήν, καὶ ἐν τούτοις δὲν εἶμαι τελείως εὐτυχής. Μοῦ λείπει κάτι». Σκεφθεὶς δὲ ἀπεκάλυψε, ὅτι ἔζη βίον πολὺ μονότονον καὶ περιωρισμένον, συναναστρεφόμενος κόσμον πολὺ ἀμόρφωτον καὶ ταπεινόν. «Πρέπει ν᾽ ἀλλάξω βίον» ἀνέκραξε. «Πρέπει ν᾽ ἀρχίσω νὰ δέχωμαι κάπως ὑψηλοτέραν κοινωνίαν, νὰ γίνωμαι δεκτὸς παντοῦ, εἰς ὅλας δὲ τὰς συναναστροφὰς περὶ ἐμοῦ νὰ γίνηται λόγος. Ἡ κόρη μου δὲν πρέπει νὰ ζῇ εἰς κύκλον τόσον περιωρισμένον· ἀφοῦ ἀγαπᾷ τὰς ὡραίας τέχνας πρέπει νὰ τὴν σχετίσω μὲ

καλλιτέχνας. Πρέπει ν' ἀρχίσω νὰ δίδω ἑσπερίδας, εἰς ἃς τὸ πικέτο ν' ἀντικαθιστᾷ ἡ μουσική, ὁ χορός, τὸ μάους καὶ τὸ πόκερ. Οὕτως εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ὑπανδρεύσω τὴν κόρην ὅπως τῆς ἀξίζῃ».

Ἔδραμεν εὐθὺς πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἥτις νωχελῶς ἐξηπλωμένη ἐπὶ ἀναπαυτικῆς καθέδρας ἐθώπευε τὴν γαλῆν της, ἵνα ἀναγγείλῃ αὐτῇ τὸ σπουδαῖον γεγονός.

— Εὐτυχία μου, τῇ λέγει, σήμερον μοὶ ἐπῆλθε ἡ ἐξῆς μεγάλη ἰδέα. Ἐσκέφθην καὶ ἀπεφάσισα ν' ἀρχίσω δίδων καὶ ἐγὼ ἑσπερίδας, εἰς τὰς ὁποίας νὰ προσκαλῶ κόσμον κἄπως καλλίτερον τοῦ τῆς μέχρι τοῦδε ἀναστροφῆς μας. Μοὶ φαίνεται ὅτι ζῶμεν βίον πολὺ μονότονον καὶ πληκτικόν, αὐτὸ δὲ παραβλάπτει τὰ συμφέροντα τῶν τέκνων μας, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία δὲν ἀναδεικνύεται

Ἡ σύζυγός του ὅμως χωρὶς νὰ κινηθῇ τῆς θέσεώς της ἀπήντησε:

— Κάμε ὅ,τι θέλεις, ἀρκεῖ νὰ μὴ μ' ἀνησυχήσῃς· ὅσον διὰ τὴν διοργάνωσιν τῶν ἑσπερίδων σου ποτὲ νὰ μὴ βασισθῇς εἰς ἐμέ, διότι δὲν ἔχω σκοπὸν διὰ τὸν κόσμον νὰ στενοχωρηθῶ.

— Ὄχι, Εὐτυχία μου, μὴ τρομάζῃς καὶ δὲν θὰ σ' ἀνησυχήσωμεν· θά σε παρακαλέσωμεν μόνον νὰ ὑποδέχησαι τοὺς προσκεκλημένους.

— Τί; πρέπει νὰ σηκώνωμαι καὶ νὰ κάθημαι κάθε λεπτόν;

— Διατί ὄχι; ἀφοῦ τὸ κόμνῃς μὲ τόσην χάριν. Ἐγὼ θὰ διατάσσω καὶ θὰ ἑτοιμάζω ὅλα, θὰ μὲ βοηθῇ δ' ὀλίγον καὶ ἡ Λιλή.

Μόλις ἡ δεσποινὶς Λιλὴ ἤκουσε τὰ σχέδια ταῦτα τοῦ πατρός της τόσον ἐνεθουσιάσθη, ὥστε κρεμασθεῖσα εἰς τὸν λαιμόν του, τῷ εἶπε ἀσπαζομένη αὐτὸν τρυφερῶς.

— Ἄχ! πόσον εἶμαι εὐτυχής! Νὰ ἴδῃς δὲ πόσον θὰ σὲ ἀναδείξω. Ἀλλὰ νὰ προσκαλέσῃς κόσμον πολὺν καὶ ἐκλεκτόν· ἀπὸ σήμερον θ' ἀρχίσω νὰ μάθω πῶς νὰ διευθύνω τοὺς χορούς θὰ ζωγραφίσω δὲ καὶ ὡραίαν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν θὰ ἐκθέσωμεν κατὰ τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο.

Καὶ τὸν μικρὸν Νῖκον κατηυχαρίστησε, φαίνεται, ἡ ὑψηλὴ τοῦ πατρός του ἰδέα, διότι, χοροπηδῶν ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐφώναζε· Τί καλά! θὰ πίω τσάϊ καὶ θὰ φάγω τόσα πολλὰ γλυκύσματα, ποῦ θαρρῶ πῶς δὲν θὰ μείνουν διὰ τοὺς προσκεκλημένους.

*

Καὶ εὐθὺς ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον. Αἱ προπαρασκευαὶ ἤρχισαν. Τὴν ἐπιοῦσαν λίαν ἐνωρὶς ὁ κύριος Χ... μετέβη πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν φίλων του, παρεκάλεσε δὲ αὐτοὺς νὰ τιμήσωσι διὰ τῆς παρουσίας των τὴν πρώτην ταύτην ἑσπερίδα του ἀκολουθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν ἐκλεκτοτάτων φίλων των. Πρὸ ἐτῶν εἶχε συναντήσει που μουσικόν τινα καὶ ἕνα ζωγράφον, κατὰ τὴν κρίσιμον δὲ ταύτην στιγμὴν δὲν τοὺς ἐλησμόνησε, ἀλλὰ κατορθώσας νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ τοὺς παρεκάλεσε θερμῶς νὰ τιμήσωσι τὴν ἑσπερίδα του, νὰ προσκαλέσωσι δὲ ἐκ μέρους του ὅσους φίλους καλλιτέχνας εἶχον. Τόσον δὲ ἐκοπίασεν ὁ ταλαίπωρος ἵνα προσκαλέσῃ ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον, ὥστε ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ κλινήρης, ἐλπίζων οὕτω ν' ἀναπαυθῇ, καὶ εἶχε δίκαιον ὁ ἄνθρωπος. Πάντοτε «τὰ καλὰ κόποις κτῶνται».

*

Ἐπὶ τέλους ἡ μὲ τόσους τῆς καρδίας παλμοὺς ἀνυπομονησίας προσμενομένη ἑσπέρα ἔφθασεν Ὅλα τὰ φῶτα τῆς οἰκίας ἠνάφθησαν. Διὰ νὰ εἶνε μάλιστα περισσότερα ἠναγκάσθησαν νὰ δανεισθῶσι καὶ μερικὰ ἀπὸ τοὺς γείτονας. Ἀπὸ πρωΐας τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ κύριος Χ... ἐφρόντισε διὰ τὰς προετοιμασίας, παρήγγειλε γλυκύσματα, ἀναψυκτικά, ἠγόρασε νέα χαρτοπαίγνια διὰ τοὺς παίζοντας καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα.

Ἡ σύζυγός του ἀπὸ τοῦ καθίσματός της ἐθαύμαζε τὰς προετοιμασίας καὶ διενοεῖτο μὴ ἡ ὑπερκόπωσις αὕτη ἤθελε τυχὸν τὴν βλάψῃ καὶ ἀδιαθετήσῃ.

Ἡ δεσποινὶς Λιλὴ ἐτελείωσε τὸ ὡραῖόν της ἔργον, τὸ ὁποῖον πᾶν ἄλλο ὡμοίαζε ἢ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἤθελεν νὰ παραστήσῃ καὶ τὸ ἐτοποθέτησεν εἰς τοιαύτην θέσιν ὥστε νὰ μὴ διαφεύγῃ τὴν προσοχὴν μηδενός. Ἐνδυθεῖσα δὲ ὡραίαν λευκὴν ἐνδυμασίαν καὶ κτενισθεῖσα μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς, περιέμενεν ἐναγωνίως τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ θέλγητρά της θὰ κατέπλησσον τοὺς πάντας. Καὶ ὁ Νῖκος ἐνεδύθη ὡραίαν ἐνδυμασίαν, χωρὶς αὕτη νὰ δύνηται νὰ τὸν ἐμποδίζῃ διόλου ἀπὸ τοῦ νὰ πηδᾷ ἀπὸ ἐπίπλου εἰς ἔπιπλον καὶ ν' ἀνοιγοκλείῃ τὰ ἐρμάρια, ἵνα ὑποκλέψῃ γλυκύσματα. Ἐπλησίαζεν ἡ ἐνάτη ὥρα καὶ κανεὶς δὲν ἐφαίνετο. Ἡ Λιλὴ ἤρχισε ν' ἀτενίζῃ πρὸς τὸν πατέρα της, ὅστις προσέβλεπε τὴν γυναῖκά του, ἡ ὁποῖα κατεγίνετο μὲ τὴν γαλῆν της. Ὁ οἰκοδεσπότης διενοεῖτο «Τί θὰ ἐγίνετο ἐὰν δὲν προσήρχετο κανείς». Ἔρριπτε δὲ βλέμματα ἀπελπισίας πέριξ του, ἐνῷ ἡ Λιλὴ ἀνεστέναζε ῥίπτουσα ποῦ καί που βλέμματα πρὸς τὸν καθρέπτην. Μόνος ὁ Νῖκος ἐποιεῖτο τὰς ἐναντίας δεήσεις, ἐλπίζων, ἐὰν δὲν προσήρχετο κανείς, νὰ φάγῃ οὕτω μόνος αὐτὸς ὅλα τὰ τραγήματα.

Τέλος πάντων ἠκούσθη θόρυβος. Φαίνεται ὅτι οἱ προσκεκλημένοι ἤρχισαν νὰ προσέρχωνται. Δόξα σοι ὁ Θεός. Οἱ ἀνυπομονοῦντες ἀνεκουφίσθησαν.

Πρῶτοι προσῆλθον παλαιοί τινες φίλοι τοῦ κυρίου Χ... μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των φορτωμένοι ἀρώματα καὶ ἐνδεδυμένοι κατὰ τρόπον πολὺ παράδοξον. Κατόπιν προσῆλθον ἄλλοι, τοὺς ὁποίους ἠκολούθησαν ἕτεροι καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ἐκ τῶν προσελθόντων πολλὺ ὀλίγοι ἦσαν γνωστοὶ εἰς τὴν φιλοξενοῦσαν οἰκογένειαν, οἱ πλεῖστοι δὲ φυσιογνωμίας καθ' ὁλοκληρίαν ἀγνώστου. Ἐν τούτοις ὁ κύριος Χ... καὶ ἡ θυγάτηρ του φαίνονται καταγοητευμένοι. Κάποιος φίλος παρουσιάζει αὐτοῖς διάσημόν τινα μουσικόν, ὅστις, ἂν καὶ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἶχε δώσει λόγον νὰ παραστῇ εἰς μεγάλην τινὰ συναυλίαν, χάριν ὅμως αὐτῶν ἐθυσίασε τὰ πάντα καὶ ἔσπευσεν εἰς τὴν πρόσκλησίν των. Μετὰ τοῦ μουσικοῦ παρουσιάζουσι σπουδαῖόν τινα ζωγράφον, οὗτινος αἱ μεγάλης ἀξίας εἰκόνες κινοῦσι μὲν τὸν γενικὸν θαυμασμὸν ἀλλὰ δὲν πωλοῦνται, διότι ὁ καλλιτέχνης ἐννοεῖ νὰ τὰς δώσῃ εἰς ἀνθρώπους δυναμένους νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν των. Μετὰ τὸν ζωγράφον τοῖς παρουσιάζουν ἔξοχόν τινα ἀοιδόν, διάδοχον πιθανῶς τοῦ Καρούζου, ὅστις ἂν καὶ ὀλίγον κρυωμένος συγκατατίθεται χάριν αὐτῶν νὰ ψάλῃ μελῳδίας τινὰς συνθέσεις ὅλας ἰδικάς του.

Ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ ὅμως ἀνδρὸς τόσης μεγάλης ἀξίας ὁ κύριος Χ. . . . ἀρχίζει νὰ τὰ χάνῃ καὶ νὰ παραζαλλίζηται, δὲν γνωρίζει δὲ πῶς νὰ τοῖς ἐκφράσῃ τὴν εὐχαρίστησίν του. Δι' αὐτὸ ἀρχίζει νὰ παραμελῇ τὰς παλαιάς του γνωριμίας, μόλις δὲ νὰ καταδέχηται νὰ ἀποτείνῃ τὸν λόγον εἰς τοὺς παλαιούς του φίλους. Τοῦ φαίνεται, ὅτι μόνον οἱ ξένοι οὗτοι, τοὺς ὁποίους τὸ πρῶτον βλέπει, εἶνε ἄξιοι τῆς προσοχῆς του καὶ τῶν περιποιήσεών του.

Ἡ σύζυγός του ὅμως φαίνεται, ὅτι ἐβαρύνθη νὰ ἐγείρηται καὶ νὰ κάθηται, νὰ χαιρετᾷ καὶ νὰ προσφέρῃ καθίσματα.

Ἡ δεσποινὶς Λιλὴ εἶνε περιχαρής· ὁ δὲ πατήρ της τρίβει τὰς χεῖρας ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως.

Ὁ Νῖκος οὐδέποτε παρουσιάζεται μὲ τὸ στόμα κενόν.

Τὸ κεφάλαιον ὅμως τῶν παρουσιάσεων ἔληξε. Τώρα πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἡ διασκέδασις. Ἐδῶ δέ μοι φαίνεται ὅτι οἱ οἰκοδεσπόται μας θὰ προσκόψωσι. Διότι τὸ κεφάλαιον αὐτὸ εἶνε δύσκολον, δυσκολώτατον μάλιστα. Ἀπαιτεῖ δὲ τέχνην ἰδιαιτέραν, πνεῦμα εἰδικόν, καθὼς καὶ αὐταπάρνησιν, ἀρετὰς κατ' ἐμὲ σπανίας, καθ' ὅσον τὰς κατέχουσι καὶ τὰς ἐφαρμόζουσιν εἰς τὰς συναναστροφὰς πολὺ ὀλίγοι.

*

Πλὴν ὁ κύριος Χ. . . . ἀπὸ μιᾶς ὥρας δὲν κάμνει ἄλλο ἢ νὰ τρίβῃ τὰς χεῖρας καὶ νὰ σκορπᾷ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μειδιάματα. Οἱ προσελθόντες ὅμως, οἵτινες δὲν ἦλθον εἰς τὴν ἑσπερίδα μόνον διὰ νὰ τὸν βλέπουν νὰ δεικνύῃ τὰ σημεῖα αὐτὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του, ἀρχίζουσι νὰ στενοχωρῶνται καὶ νὰ ἀδημονῶσι, νὰ ἐκδηλῶσι δὲ τοῦτο λίαν φανερῶς.

— Τί λαμπρὰ διασκεδάζομεν ἔλεγεν ὁ μέν.

— Ἑσπερὶς μοναδικὴ προσέθετεν ὁ ἄλλος.

Εὐτυχῶς ὁ οἰκοδεσπότης δὲν ἤκουσε τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά, καθότι συνδιελέγετο μετ' εὐτραφοῦς τινος κυρίου πολὺ κομψῶς ἐνδεδυμένου, τὸν ὁποῖον τῷ παρουσίασαν ὡς ἐπιφανῆ τῶν γραμμάτων σκαπανέα.

— Δὲν γνωρίζετε κύριε, τῷ ἔλεγε, πόσον εἶμαι εὐτυχὴς διὰ τὴν τιμὴν ἣν μοι περιεποιήσατε προσελθόντες εἰς τὴν πρώτην μου ταύτην ἑσπερίδα. Σᾶς εἶμαι εὐγνώμων.

— Ὥστε ὑμεῖς εἶσθε ὁ οἰκοδεσπότης;

— Μάλιστα, ἐξοχώτατε, καὶ κολακεύομαι δι' αὐτὸ ὡς καὶ ἡ σύζυγός μου, τὴν ὁποίαν βλέπετε ἐκεῖ κάτω καθημένην. Ἰδοὺ ἡ κόρη μου· ἡ χαριτωμένη αὕτη δεσποινίς, τὴν ὁποίαν βλέπετε πλησίον τῆς θύρας. Δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε, κύριε, πόσον ὡραῖα ζωγραφίζει ἡ μικροῦλά μου, ἥτις εἶνε καὶ ἀρίστη ἅμα μουσική. Ἔχω καὶ ἕνα υἱόν, αὐτὸν τὸν ὁποῖον εἴδετε πρὸ ὀλίγου ν' ἀναποδογυρίζῃ τὰ καθίσματα. Εἶνε εἰξεύρετε ἀπὸ τὴν εὐφυΐαν του... Ἔχω τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ γίνῃ μεγάλος ἄνθρωπος.

— Ἔχω εὐχαρίστησιν κύριε... Δέν μοι λέγετε ὅμως, σᾶς παρακαλῶ, πῶς κατορθώνετε νὰ κατοικῆτε εἰς τόσον ἀπόκεντρον συνοικίαν, ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ τολμᾶτε νὰ προσκαλῆτε καὶ κόσμον...

— Ἀλλά, κύριε, ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν ἐσυνείθισα καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι εὑρίσκομαι εἰς τὸν παράδεισον...

— Καλὴ ἀναίδεια! Τί φρικώδης δρόμος! ἀκάθαρτος, στενός, βορβορώδης! Ἐγὼ εἶνε ἀδύνατον νὰ ζήσω οὐδ' ἐπὶ στιγμήν.

Τὸ μειδίαμα ἤρχισε νὰ ἐκλείπῃ ἀπὸ τῶν χειλέων τοῦ κυρίου Χ... ἀπεμακρύνθη δέ, ὡς εἰκός, τοῦ ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων. Προχωρεῖ ὅμως καὶ φθάνει πρὸ ὁμίλου νέων, οἵτινες φαίνονται ἀποθαυμάζοντες τὸ ἔργον τῆς θυγατρός του. Ἀκούει δὲ τὸν ἑξῆς διάλογον.

— Μάντευσον τί παριστᾷ ἡ εἰκὼν αὕτη;

— Πῶς νὰ μαντεύσω... Εἶναι τόσον συγκεχυμένη, ὥστε δὲν καταλαμβάνω τίποτε. Μοὶ φαίνεται δὲ παράδοξον πῶς τολμῶσι νὰ ἐκθέτωσι τοιαύτας ἀηδίας.

Καὶ ἐδῶ ἤκουσεν ἀρκετά· ἀπομακρύνεται χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ διευθύνεται πρὸς τὸ κλειδοκύμβαλον. Ὁ νεαρὸς μουσικός, ὅστις χάριν των ἐθυσίασε τὴν μεγάλην συναυλίαν παίζει καὶ ταὐτοχρόνως ἀναφωνεῖ

— Καλὸν καζάνι εἶναι αὐτὸ τὸ πιάνο. Εἶναι ἀδύνατον νὰ παίξῃ κανείς.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐξακολουθεῖ νὰ παίζῃ καὶ θραύει τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς κυριωτέρας χορδὰς ψιθυρίζων:

— Εἰς δέκα λεπτὰ νομίζω, ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχῃ καμμία.

Ὁ δυστυχὴς οἰκοδεσπότης θέλει νὰ τὸν πλησιάσῃ, νὰ τὸν παρακαλέσῃ θερμῶς νὰ παίξῃ χαμηλότερα, ἀλλὰ δὲν τολμᾷ, ἐνῷ ἡ δεσποινὶς Λιλὴ μένει ἀπαρηγόρητος καὶ συλλογίζεται πῶς θὰ παίξῃ καὶ αὐτή, ὅτε γηραιὸς γείτων της τῇ προτείνει νὰ ψάλῃ ᾄσμά τι, τὸ ὁποῖον θὰ συνοδεύσῃ μὲ τὴν κιθάραν του.

*

Μετὰ πολὺν κόπον ὁ κύριος Χ... κατορθώνει νὰ ἐπιφέρῃ σχετικήν τινα τάξιν καὶ ἡσυχίαν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἵν' ἀκουσθῇ τὸ ᾄσμα τῆς θυγατρός του. Ἀλλ' ἅμα τῇ θέᾳ τοῦ γηραιοῦ γείτονος, ὅστις εἶχε τὸ ὕφος *τροὺβαδούρου*, ὅλοι ἐκσπῶσιν εἰς γέλωτα. Ὁ γέρων δὲν πτοεῖται καὶ ἀρχίζει τὸ ἔργον του, κρατῶν τὸν χρόνον μὲ γελοίας κινήσεις τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ποδῶν, ὅπως οἱ Κινέζοι, τοὺς ὁποίους κάποτε τὰ παιδία θέτουσιν ἐπὶ τῆς θερμάστρας. Ἡ Λιλὴ ἀρχίζει τὸ ᾄσμά της, ὁ συνοδεύων δὲ αὐτὴν ἀντὶ νὰ τὴν παρακολουθῇ παίζει, ὅπως αὐτὸς ἐννοεῖ, κρατῶν, ἐννοεῖται, πάντοτε τὸν χρόνον. Τὸ ᾄσμα ἀποτυγχάνει· ἡ δεσποινὶς ζαλλίζεται· ὁ δὲ κύριος Χ .. ἀκούει μερικοὺς νέους λέγοντας:

— Καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ καφενεῖον τῶν τυφλῶν δὲν ἀκούει κανεὶς τοιαύτην μουσικήν.

Ἂς προσφέρω τὸ ιέϊον σκέπτεται ὁ οἰκοδεσπότης· ἴσως τοὺς διαθέσω καλλίτερον. Τρέχει εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ δίδει διαταγὰς εἰς τὴν γηραιὰν ὑπηρέτριαν, ἥτις καὶ αὐτὴ παραζαλλισθεῖσα ἀπὸ τόσον θόρυβον δὲν ἐγνώριζε τί κάμνει.

— Μαριγώ, ἑτοίμασε, τῇ λέγει τὰ γλυκύσματα ποῦ θὰ προσφέρωμεν μὲ τὸ τσάϊ.

— Μάλιστα, κύριε, εἶναι ἕτοιμα.

— Τὰ δὲ ἄλλα ποῦ σου εἶπα;

— Τί εἶναι αὐτὰ πάλιν, κύριε;

— Νά· τὰ ψιλοκομμένα ἐκεῖνα ψωμάκια, τὰ ὁποῖα ἀλείφομεν μὲ βούτυρο φρέσκο καὶ βάζομεν εἰς τὸ μέσον χοιρομῆρι.

— Μόνον αὐτά, κύριε, ἐλησμόνησα, ἀλλὰ μείνατε ἥσυχος· θὰ τὰ ἑτοιμάσω.

— Ὀλίγον γρήγορα, Μαριγώ, διότι δὲν ἔχομεν πολὺν καιρόν, ἕως ὅτου ἡ Λιλὴ προσφέρῃ τὸ τσάϊ θὰ τὰ ἑτοιμάσῃς καὶ θὰ μᾶς τὰ παρουσιάσῃς σ' ἕνα ἀσημένιο δίσκο.

Ἡ γραῖα Μαριγὼ ἤρχισε νὰ βλασφημῇ διότι ἐλησμόνησε νὰ προμηθευθῇ χοιρομήριον, φοβουμένη δὲ μήπως ἕως ὅτου ἐξέλθῃ ν' ἀγοράσῃ παρέλθῃ ἡ ὥρα, ἔλαβε τεμάχιον βῳδινοῦ κρέατος, τὸ ὁποῖον εἶχε μείνει ἀπὸ τὸ φαγητόν· τὸ ἁλάτισε καὶ κόψασα αὐτὸ εἰς πολὺ λεπτὰ τεμάχια προητοίμασε μὲ αὐτὸ καὶ τά...

Μετὰ τὸ τέϊον τὰ παρουσίασαν. Ὅλοι ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ πάρουν, διότι ἡ ὥρα ἦτο ἀρκετὰ προκεχωρημένη καὶ ἤρχισαν νὰ πεινῶσιν. Ἀλλ' εὐθὺς ἀκούεται ψίθυρος ἀποδοκιμασίας. Οἱ μὲν ῥίπτουν αὐτὰ εἰς τὴν θερμάστραν μετ' ἀηδίας καὶ ἄλλοι ἐπὶ τῶν ἐπίπλων μουρμουρίζοντες.

— Θαυμασία ἑσπερίς, φωνάζει ὁ μέν.

— Εἴδατε τί καπνισμένο ἦτο τὸ τσάϊ, προσθέτει ὁ δέ.

— Μᾶς καθυπεχρέωσαν. Ἕνα μόνον μένει πλέον νὰ μᾶς δηλητηριάσουν.

Ὁ κύριος Χ... γίνεται ἔξω φρενῶν· ἀναζητεῖ πανταχοῦ τὴν ὑπηρέτριαν, ἥτις εἶναι χαμένη.

Κυρία πλησιάζει τὴν οἰκοδέσποιναν καὶ τὴν ἐρωτᾷ ποία ῥάπτρια ἔρραψε τὸ φόρεμά της;

— Ἡ Ὑπατία, ἀποκρίνεται αὕτη. Βλέπετε τί ὡραῖον εἶναι;

— Καλέ, τί ὡραιότητα ἔχει, ἀφοῦ σᾶς τὸ ἔχουν κατεστραμμένο. Δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε πόσον ἄσχημα σᾶς πηγαίνει. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι ἐγηράσατε πολύ. Φαίνεσθε ἑβδομηκοντοῦτις.

— Ἀξίζει τὸν κόπον, λέγει καθ' ἑαυτὴν ἡ κυρία Χ..., νὰ δίδῃ τις ἑσπερίδας διὰ νὰ ἀκούῃ τοιαύτας φιλοφρονήσεις.

Ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων ἐγείρεται καὶ σταθεὶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἀρχίζει ν' ἀπαγγέλλῃ ποίημά τι. Ὅλοι τὸν περικυκλοῦσιν, ἐλπίζοντες ν' ἀκούσωσιν ἐπὶ τέλους τι ἄξιον προσοχῆς. Αὐτὸς βήχει, πτύει, κλείει τὰς θύρας, ζητεῖ ὕδωρ. Ἔχει ὅμως φωνήν, ἐνοχλοῦσον τὰ νεῦρα, μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαγγέλλει τὸ ποίημά του, πλῆρες θανάτων, κακουργημάτων, αὐτοκτονιῶν καὶ ἄλλων τοιούτων.

Αἴφνης φοβερὸς θόρυβος ἀκούεται ἐκ τοῦ ἑστιατορίου· ὁ μικρὸς Νῖκος προσπαθῶν νὰ ὑφαρπάσῃ γλύκυσμά τι ῥίπτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του αὐτὸ μετά τινων πινακίων. Ὁ κύριος Χ . ὡς τρελλός, φοβούμενος μή τι ἀπευκτέον συνέβη εἰς τὸν μικρὸν Νῖκον σπεύδει πρὸς τὸ ἑστιατόριον. Τὸ ἀκροατήριον τὸν ἀκολουθεῖ, ἐγκαταλεῖπον τὸν ποιητήν, ὅστις οὕτω μείνας μόνος καὶ μανιώδης γενόμενος ἁρπάζει τὸν πῖλόν του καὶ ἀπέρχεται φωνάζων «τί τρελλὸς ποῦ ἤμην νὰ πατήσω σὲ τέτοιο βρωμόσπιτο».

Ὁ μικρὸς κλαίων ὁδηγεῖται εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν μουσικὴν κάθηνται ὅλοι καὶ ἀρχίζουν τὸ χαρτοπαίγνιον. Ὁ κύριος Χ... ἐκφεύγει, ἀλλ' οἱ προσκεκλημένοι τὸν ἀναγκάζουσι νὰ μετάσχῃ τοῦ παιγνιδίου. Συγκατατίθεται καὶ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν βλέπει ἐκφευγούσας ἐκ τῶν θυλακίων του πέντε λίρας.

Ἐπὶ τέλους ἐπέστη καὶ ἡ ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως. Οἱ προσκεκλημένοι ἀρχίζουν ν' ἀπέρχωνται ὁ μὲν μετὰ τὸν δὲ χωρὶς κἂν νὰ ἀποχαιρετήσωσι τοὺς οἰκοδεσπότας. Εὐτυχῶς ὅμως, διότι ἡ οἰκογένεια εἶναι ἐξηντλημένη. Ἡ κυρία δὲν δύναται νὰ λησμονήσῃ τὴν προσβολὴν τῆς ἀναιδοῦς ἐκείνης παρασίτου, ἥτις καὶ τὴν ἀπεκάλεσεν ἑβδομηκοντούτιδα.

*

Ἡ Λιλὴ κλαίει ἐξ ἀπελπισίας, διότι περιεφρόνησαν τὸ ἔργον της καὶ ἐνέπαιξαν τὸ ᾄσμά της Ὁ Νῖκος ἔπαθε στομαχικὴν διατάραξιν ἀπὸ τῶν πολλῶν γλυκυσμάτων, τὰ ὁποῖα ἔφαγε. Ὁ δὲ κύριος Χ..., ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἑσπερίδος του, πρὸ παντὸς ὅμως διὰ τὰς πέντε λίρας τὰς ὁποίας ἔχασε κατὰ τὸ χαρτοπαίγνιον, ἐξαιρουμένων ἐννοεῖται ἐκείνων τὰς ὁποίας ἐξώδευσε,—λέγει—εἰς τὴν γυναῖκά του καὶ τὴν θυγατέρα του.

Εἶναι ἡ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν κάμνω τοιαύτην ἀνοησίαν. Αἱ ἑσπερίδες δὲν εἶναι δι' ἡμᾶς, εἶναι δι' ἄλλους ἀνθρώπους κύκλου πολὺ διαφόρου τοῦ ἰδικοῦ μας. Ἡμεῖς ἂς ἐξακολουθήσωμεν τὸν πρότερον βίον μας, ὁ ὁποῖος ἦτο πολὺ δι' ἡμᾶς εὐτυχής, οὔτινος ὅμως τὴν εὐτυχίαν δὲν εἴμεθα ἄξιοι νὰ ἐννοήσωμεν. Εἰς σὲ δέ, κόρη μου, θὰ δώσω σύζυγον, ἄνθρωπον τῆς ἀξίας, τῆς περιωπῆς καὶ τῶν γνώσεων τοῦ πατρός σου, διότι μόνος αὐτὸς δύναται νὰ καταστήσῃ σε εὐτυχῆ.

ΣΜΙΛΙΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

— Οἱ ἄνδρες εἰσὶ τὰ αἴσχιστα τῶν ζῴων τῆς φύσεως, ἔλεγε μισάνθρωπός τις ἱεροκῆρυξ!

— Ἀλλ' αἱ γυναῖκες; Ἠρώτησέ τις ἀγροῖκος.

— Αἱ γυναῖκές εἰσιν ἔτι χείρονες!

— Λοιπόν, εἶπεν ὁ βάναυσος, τότε θἄμαστε καλοί, ἐὰν δὲν εἴμαστε μήτε ἄνδρες μήτε γυναῖκες.

★

Γλωσσοποιὸς ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος ἱερέως ἐκ τίνος ἀσθενείας ἀπέθανεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἀπεκρίθη:

— Ὦ Πάτερ, ἀπαλλάξατέ με τῆς δεινῆς ταύτης ἀναμνήσεως, διότι ὁ μακαρίτης ἀπέθανεν ἐκ θλίψεως, ὁρῶν ἑαυτόν... ἀπαγχονιζόμενον.

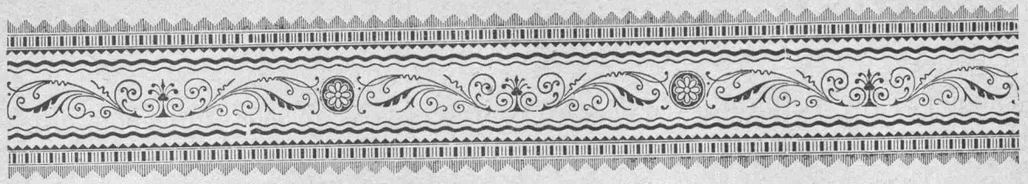

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Περὶ ὑποκαταστάσεως τῆς τέφρας τῶν ξύλων πρὸς πλύσιν τῶν ἀσπρορρούχων δι' ἄλλης ἀβλαβοῦς οὐσίας.

Τὸ πρὸ πενταετίας ἀπασχολῆσαν ἡμᾶς ζήτημα τῆς δι' ὀρυκτῶν ἀνθράκων ὑποκαταστάσεως τῶν ξύλων ἐν τῇ ἀρτοποιΐᾳ, ἤρξατο ἤδη, ἐν Ἀθήναις τοὐλάχιστον, πραγματοποιούμενον, πολλοὶ δὲ σήμερον κλίβανοι λειτουργοῦσι θαυμασίως θερμαινόμενοι διὰ κώκ ἢ δι' Ἑλληνικοῦ λιγνίτου.

Εὐελπιστῶ ὅτι τὸ συμφέρον τῆς μεγάλης οἰκονομίας τῆς καυσίμου ὕλης θὰ ἐπιφέρῃ λίαν ταχέως τὴν γενικὴν μεταβολὴν τῶν κλιβάνων καὶ τὴν δι' ὀρυκτῶν ἀνθράκων ἀντικατάστασιν τῆς ξυλείας. Ἀλλ' ἐκ τῆς γενικεύσεως τοῦ μέτρου τούτου θέλει ἐπέλθει κατ' ἀνάγκην ἐπαισθητὴ ἔλλειψις καὶ ὑπερτίμησις τῆς πρὸς πλύσιν τῶν ἀσπρορρούχων χρησιμευούσης τέφρας τῶν ξύλων, καὶ ἑπομένως σοβαραὶ δυσκολίαι δὲν θὰ βραδύνωσι ν' ἀναφανῶσι ἐν τῇ οἰκιακῇ οἰκονομίᾳ.

Διὰ τοῦτο θεωρῶ πάνυ ἐπίκαιρον νὰ ὑποδείξω ἐνταῦθα κατὰ τίνα τρόπον θὰ εἶναι δυνατὸν ν' ἀντικατασταθῇ ἡ τέφρα τῶν ξύλων, χωρὶς οὔτε φθορὰ οὐδεμία νὰ ἐπέρχηται εἰς τὰ πλυνόμενα ἀσπρόρρουχα, οὔτε καὶ τὸ προταθησόμενον ὑλικὸν ν' ἀπομακρύνηται κατ' ἀξίαν τῆς μέχρι τοῦδε χρησιμοποιουμένης τέφρας τῶν ξύλων.

*

Ἐπειδὴ τὸ ἐνεργὸν συστατικὸν τῆς τέφρας τῶν ξύλων ἐν τῇ πλύσει τῶν ἀσπρορρούχων εἶναι τὸ *ἀνθρακικὸν κάλιον*, τοῦτο κατ' ἀκολουθίαν εἶναι καὶ τὸ ἐνδεικνύμενον πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς τέφρας ὑλικόν. Δύναται ὅμως ἀντὶ τοῦ *ἀνθρακικοῦ καλίου*, τῆς κοινῶς καλουμένης *ποτάσσης*, νὰ χρησιμεύσῃ καὶ τὸ *ἀνθρακικὸν νάτριον*, ἡ κοινῶς καλουμένη *κρυσταλλικὴ σόδα*. Ἀμφότερα ταῦτα εἶναι εἴδη τοῦ ἐμπορίου, πωλούμενα παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς χρωματοπωλείοις, ὑαλοπωλείοις καὶ παντοπωλείοις.

Ὅπως ἐξακριβώσω τὴν ἀναλογίαν τῶν ὑλικῶν τούτων ἐν σχέσει πρὸς τὴν τέφραν τῶν ξύλων, τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὴν πλύσιν τῶν ἀσπρορρούχων,

ἐπρομηθεύθην δείγματα τῶν ὑλικῶν τούτων ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καὶ εὗρον ὅτι ἡ παρ' ἡμῖν *πότασσα* τοῦ ἐμπορίου ἐμπεριέχει 62,4 % *ἀνθρακικοῦ καλίου* ἡ δὲ *κρυσταλλικὴ σόδα 39,2 % ἀνθρακικοῦ νατρίου*. Κατ' ἀκολουθίαν, τὸ ποσὸν τῶν 6 ὀκάδων τέφρας τῶν ξύλων, τὸ συνήθως λαμβανόμενον διὰ μίαν πλύσιν (μπουγάδαν), ἰσοδυναμεῖ πρὸς μίαν περίπου ὀκᾶν ποτάσσης, ἢ 1 ὀκ. καὶ 80 δράμια κρυσταλλικῆς σόδας.

Ἡ τιμὴ τῆς τέφρας τῶν ξύλων εἶνε σήμερον 20 λ. κατ' ὀκᾶν, ἤτοι ἀπαιτοῦνται δρ. 1,20 δι' ἑκάστην πλύσιν. Ἡ τιμὴ τῆς ἀγοραίας ποτάσσης εἶναι 40 λεπτ. κατ' ὀκᾶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ τιμὴ τῆς κρυσταλλικῆς σόδας. Ἑπομένως τὰ προτεινόμενα ὑλικὰ εἶναι καὶ οἰκονομικώτερα κατὰ πολὺ τῆς τέφρας.

Προκειμένου περὶ τῆς ποτάσσης, ἐπικρατεῖ γενικῶς ἡ πρόληψις, ὅτι ἡ χρῆσις αὐτῆς ἐπιφέρει φθορὰν εἰς τὰ ἀσπρόρρουχα. Κατ' ἐμὴν γνώμην, ἡ πρόληψις αὕτη προῆλθεν εἴτε ἐκ τοῦ ὅτι, ἀντὶ τῆς ἀγοραίας ποτάσσης, ἤτοι τοῦ *ἀνθρακικοῦ καλίου*, ἐγένετο ἐνίοτε χρῆσις τῆς *καυστικῆς σόδας τῶν σαπωνοποιῶν*, ἥτις ὄντως δύναται νὰ φέρῃ φθορὰν εἰς τὰ ἀσπρόρρουχα, εἴτε ἐκ τοῦ ὅτι ἐγένετο μὲν χρῆσις τῆς ἀγοραίας ποτάσσης (τοῦ ἀνθρακικοῦ καλίου) ἀλλ' οὐχὶ ὅπως ἔδει.

*

Διὰ ταῦτα πάντα κρίνω ἐπάναγκες νὰ συστήσω τὸν ἑπόμενον τρόπον τῆς πλύσεως διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἀγοραίας ποτάσσης ἢ τῆς κρυσταλλικῆς σόδας. Μετὰ τὸ στίβαγμα τῶν ἀσπρορρούχων ἐν τῷ κοφίνῳ, πρέπει νὰ διαλύηται ἡ μία ὀκᾶ τῆς ποτάσσης ἢ σόδας ἐντὸς 50 ὀκάδων ζέοντος ὕδατος, ἤτοι τοῦ περιεχομένου ἐντὸς λέβητος (καζανίου), καὶ διὰ τοῦ διαλύματος τούτου νὰ διαβρέχηται μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ ὅλη στιβὰς τῶν ἀσπρορρούχων, ἐμποτιζομένων οὕτω διὰ τοῦ θερμοῦ ῥυπτικοῦ διαλύματος. Μετὰ τὴν ἐπίχυσιν τοῦ ὅλου περιεχομένου τοῦ πρώτου λέβητος, δέον νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ ἐπίχυσις θερμοῦ ὕδατος, περιεχομένου 3-4 λεβήτων, μέχρις οὗ ἐπιτευχθῇ τὸ καὶ νῦν ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, τοῦ νὰ διαρρέῃ κάτωθι τοῦ κοφίνου ὕδωρ, ἔχον θερμοκρασίαν μόλις ἀνεχομένην ὑπὸ τῆς χειρός.

Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ ῥυπτικὸν ἀποτέλεσμα, τὸ διὰ ποτάσσης ἢ σόδας λαμβανόμενον, θὰ εἶνε τὸ αὐτό, ἴσως δὲ καὶ ἀνώτερον τοῦ λαμβανομένου διὰ τῆς τέφρας, οὐδεμία δὲ φθορὰ θὰ ἐπέρχηται εἰς τὰ ἀσπρόρρουχα· διότι δὲν ὑπάρχει ἐπιστημονικός τις λόγος, ἐξ οὗ νὰ δύναται νὰ δικαιολογηθῇ φθορὰ ἐπερχομένη ἐκ τοῦ σχετικῶς καθαροῦ ἀνθρακικοῦ καλίου, ὅπερ εἶνε ἡ ἀγοραία πότασσα, οὐχὶ δὲ ἐκ τοῦ ἀκαθάρτου ἀνθρακικοῦ καλίου, ἤτοι τῆς τέφρας τῶν ξύλων.

*

Δὲν θεωρῶ ἄσκοπον νὰ προσθέσω εἰς τ' ἀνωτέρω, ὅτι τὸ σύστημα τῆς διὰ

τέφρας ξύλων πλύσεως τῶν ἀσπρορρούχων μόνον ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ τυγχάνει γνωστόν. Ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ τὰ ἀσπρόρρουχα πλύνονται, ἐμβαπτιζόμενα ἐντὸς θερμοῦ διαλύματος σάπωνος, ὑπὸ διηνεκῆ ἀνατάραξιν, ἥτις, ὡς φαίνεται, εἶνε ἡ τὴν κάθαρσιν καὶ ἑπομένως τὴν λεύκανσιν τῶν ἀσπρορρούχων τὰ μέγιστα διευκολύνουσα.

Τὰ διάφορα χημικὰ μέσα, τὰ κατὰ καιροὺς προταθέντα ὑπὸ διαφόρων ἐφευρετῶν, ταχέως ἢ βραδέως ἐγκατελείφθησαν, διότι τὰ πλεῖστα τούτων περιεῖχον καὶ ἄλατα ἀποδίδοντα *χλώριον*, ἅτινα ὄντως ἔφερον ἄριστον λευκαντικὸν ἀπατέλεσμα, ἀλλ' ἐπενήργουν καταστρεπτικῶς ἐπὶ τῆς ὑφαντικῆς ὕλης τῶν πλυνομένων ἀσπρορρούχων.

Α. Κ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Σύζυγος καλοκάγαθος τὰ λοίσθια πνέων, ἔλεγε τῇ ἑαυτοῦ γυναικί:

— Ἀγαπητή μου γύναι, εἰπέ μοι εἰλικρινῶς, ἐάν ποτε κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα τῆς συζωΐας ἡμῶν παρέβης κατά τι τοὺς νόμους τῆς εὐθύτητος, οἷον, ἐὰν ἔκλεψάς τι τῶν δαπανῶν τοῦ οἴκου δι' ἀγορὰν κοσμημάτων ἢ ἄλλως πως;

— Αἴ. καλέ μου σύζυγε, ἀπήντησεν ἐν κλαυθμοῖς ἡ γυνή: ἀμ' ἂν δὲν πεθάνῃς...

★

Ἀδελφὸς πρωτότοκος ἐμέμφετο τὸν δευτερότοκον ὡς μεθυσκόμενον.

— Αἴ, καλέ μου ἀδελφέ, εἶπεν ὁ ἐπιπληττόμενος, τοῦτό ἐστι τὸ μόνον ἐλάττωμα, ὅπερ μοι ἐγκατέλιπες, καὶ ἐγὼ ὡς μετριοπαθὴς περιορίζομαι εἰς αὐτό.

★

Ἰρλανδὶς νέα καὶ ἱλαρὰ προσελθοῦσά ποτε τῷ Leweil ἔλεγεν:

— Ἀπαυδήσασα ἀποτεινομένη ἐγγράφως, μετέβην αὐτοπροσώπως εἰς τοῦ λόρδου Βρούχαμ, παραπονουμένη περὶ τῆς κατ' ἐμοῦ καταλαλιᾶς τῆς ἀνεψιᾶς αὐτοῦ. Οὗτος δὲ εὑρεθείς, ὡς ἔοικεν, εἰς τὰ φεγγαριάτικα αὐτοῦ, μὲ ἀπέπεμψεν εἰπὼν γαλλιστί: allez-vous faire... prendre (δηλ. ὕπαγε... νὰ κρεμασθῇς). Τί θηριώδης ἄνθρωπος.

— Ἔχετε δίκαιον, Κυρία μου, ἀπήντησεν ὁ Leweil, ὁ λόρδος Βρούχαμ ἐστὶν ἀκόλαστος τὸ λέγειν, ἀλλὰ συμβουλεύει ἄριστα.

★

Προτιμητέος ὁ ἀμαθὴς παπᾶς τοῦ πολυμαθοῦς ἰησουΐτου. Ὁ μὲν παπᾶς Ναθαναήλ, μεταφράζει τὸ «Ἀνὴρ δὲ χρηστὸς χρηστὸν οὐ μισεῖ ποτέ». Ἑστοντας καὶ ὁ Χριστὸς ἐγένηκεν ἄνδρας, ὁ Χριστὸς ποτὲ δὲν μισεῖ τοὺς ἄνδρας. Ὁ δέ, ἐξηγῶν τὸ «Ὅσ' ἂν λύσητε καὶ δύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔστε λελυμένα καὶ δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς» καλεῖ θεὰν ἐμὲ κατόπιν ἴσως πολλῶν ἄλλων, ὑποσχόμενος λύσιν βεβαίαν ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπίγεια ἀγαθὰ οὐ σμικρά...

ΠΡΟΔΡΟΜΟΙ ἢ ΠΤΩΧΟΠΡΟΔΡΟΜΟΙ

Ὅσον εὐτελὴς σημασία καὶ ἀσήμαντος προσοχὴ ἐδίδετο ἄλλοτε εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν μέσων χρόνων, ὅσον ἡ ἱστορία τῶν χρόνων τούτων ἠδικήθη ἐν πολλοῖς, διότι μονομερεῖς καὶ ὅλως ἀνεπαρκεῖς περὶ αὐτὴν ἐγίνοντο μελέται, τοσοῦτον ἀνεγνωρίσθη ἐπ᾽ ἐσχάτων ἡ προσήκουσα αὐτῆς ἀξία, διότι καὶ ἐργασία συστηματικὴ ὑπὸ τῶν εἰδικότητα ἐχόντων ἐγένετο καὶ τὰ πράγματα ἀκριβέστερον ἐμελετήθησαν καὶ ἄνευ προκαταλήψεως ἐκρίθησαν· οὕτω δὲ οὐ μόνον ἡ πρῴην γενομένη ἀδικία βαθμηδὸν αἴρεται, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας πλέον γνωστὸν καθίσταται, ὅτι μεθ᾽ ὅλα τὰ κακὰ τὰ εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀποδιδόμενα δὲν ἔλειψαν κατ᾽ αὐτοὺς καὶ πολλοὶ ἀληθεῖς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ μαργαρῖται. Βυζαντινολόγοι δὲ σπουδαῖοι συντόνως περὶ τὴν ἐνδελεχῆ μελέτην τῆς τέχνης καὶ τῆς πνευματικῆς καθ᾽ ὅλου κινήσεως ἐν τῇ Βυζαντινῇ Αὐτοκρατορίᾳ ἀσχοληθέντες καὶ ἀσχολούμενοι πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν μέσων χρόνων διελεύκαναν καὶ τίς οἶδε πόσων εἰσέτι τὴν διαλεύκανσιν μέλλουσι νὰ ἐπιτύχωσι νέον ἐπιχέοντες εἰς αὐτὰ φῶς. Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην εἰσαγωγὴν ἀνάγκη ν᾽ ἀνέλθωμεν εἰς τὸν 12ον μ. Χ. αἰῶνα, διότι κατ᾽ αὐτὸν ἤκμασαν οἱ ***Πρόδρομοι*** ἢ ***Πτωχοπρόδρομοι,*** περὶ τῶν ὁποίων καὶ πρόκειται.

Ἂν καὶ ὁ Migne ἐν τῇ πατρολογίᾳ αὐτοῦ (τόμ. 113, σελ. 1014) ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ Γ΄ τῶν εἰς δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένων ἓξ Προδρομείων ποιημάτων τῶν δημοσιευθέντων ἔπειτα ὑπὸ τοῦ E. Legrand ἐν τῷ Α΄ τόμῳ (σελ. 38 κ. ἑ) τῆς Bibliotheque grecque vulgaire καὶ ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τῶν ἑξῆς τοῦ ποιήματος τούτου στίχων:

> ὅμως ἐκεῖνοι γράφουσι σοφῶς καὶ κατὰ λόγον,
> ὥσπερ σοφοὶ καὶ ῥήτορες· ἐγὼ δ᾽ οὐχ οὕτως γράφω·
> καὶ γὰρ ἀγράμματός εἰμι καὶ νέος ρακενδύτης
> καὶ μοναχὸς τῶν εὐτελῶν τῶν μηδὲν κεκτημένων.

ὑπέδειξε τὸ πιθανὸν τῆς ὑπάρξεως καὶ ἑτέρου προσώπου, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ θὰ ἥρμοζον οἱ ἐν λόγῳ στίχοι, καθ᾽ ὅσον οὗτοι οὐδόλως ἁρμόζουσιν εἰς τὸν

γνωστὸν Θεόδωρον Πρόδρομον ἢ καὶ Πτωχοπρόδρομον, εἰς τὸν ὁποῖον κακῶς ἀπεδίδοντο οὐ μόνον πάντα τὰ ἓξ Προδρόμεια ποιήματα τὰ εἰς δημώδη, ὡς εἴπομεν, γλῶσσαν γεγραμμένα (ἐν ᾧ ἐξ αὐτῶν μόνον τὸ Α΄ καὶ Β΄ εἶνε ἔργα αὐτοῦ), ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν ἐν τῷ Μαρκιανῷ Κώδικι περιεχομένων, ἂν καί, λέγομεν, ὁ Migne ἐγκαίρως ὑπέδειξε δυνατὴν τὴν ὑπόθεσιν περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ ἑτέρου ποιητοῦ λέγων: Ni quis hunc diversum esse a superiore autumaverit, εἰ καὶ δὲ ὁ μὲν Ἰησουΐτης Lazeri (ἐν τῇ αὐτῇ πατρολογίᾳ σελ. 1197-8) φαίνεται παραδεχόμενος, ὅτι ὁ γράψας τὸ Γ΄ ποιημάτιον (ὁ Ἱλαρίων δῆλον ὅτι) εἶνε διάφορος τοῦ γνωστοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, οἱ δὲ Iken καὶ Petersen ἔπειτα ὑπεστήριξαν, ὅτι δύο διάφορα πρόσωπα εἶνε ὁ Πτωχοπρόδρομος καὶ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος, γνώμη τὴν ὁποίαν παρεδέχθη καὶ ὁ C. Neumann, ἐν τούτοις ἐξηκολούθει νὰ πιστεύηται, ὅτι κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα εἷς καὶ μόνος Πρόδρομος ὑπῆρξεν, ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ἢ Πτωχοπρόδρομος, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἀπεδίδοντο ἐκτὸς τῶν κυρίως εἰς αὐτὸν ἀνηκόντων ἔργων καὶ ἄλλα ξένα μὲν πρὸς αὐτόν, προϊόντα δὲ δύο ἄλλων τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ποιητῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν ὀνομάζεται ἁπλῶς Πρόδρομος, ὁ δὲ Ἱλαρίων Πρόδρομος ἢ Πτωχοπρόδρομος.

Τοιαύτη λοιπὸν ὑπῆρχεν ἰδέα ἕως ὅτου πρὸ δεκαετίας ὁ κ. Γ. Χατζηδάκης καὶ μετ᾽ αὐτὸν ὁ κ. Σ. Παπαδημητρίου ἰδιαιτέρως ἔργα τινὰ Προδρόμεια μελετήσαντες καὶ ἀντιπαραβαλόντες κατέληξαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ἀδιαφιλονείκητον πλέον συμπέρασμα, ὅτι ἐν τῷ 12ῳ αἰῶνι τρεῖς Προδρόμους ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ἤτοι πρῶτον μὲν τὸν γνωστὸν *Θεόδωρον Πρόδρομον ἢ Πτωχοπρόδρομον,* δεύτερον δὲ ἕτερον *Πρόδρομον* ἁπλῶς καλούμενον καὶ τρίτον τὸν *Ἱλαρίωνα Πρόδρομον* ἢ καὶ Πτωχοπρόδρομον. Καὶ ἐφ᾽ ὅσον μὲν δὲν ἐγίνετο ἡ δέουσα μελέτη καὶ ἀντιπαραβολὴ ἐν ἀνάγκῃ ἔστω καί τινων ἔργων εἰς ἕκαστον τῶν τριῶν τούτων προσώπων ἀνηκόντων, φυσικὸν ἦτο ὅπως μετὰ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου συνταυτισθῶσιν ὁ δεύτερος Πρόδρομος καὶ ὁ Ἱλαρίων Πρόδρομος ἢ Πτωχοπρόδρομος. Τὸν τελευταῖον μάλιστα τοῦτον καὶ ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς συνεταύτισε μετὰ τοῦ πρώτου ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν τοῦ Πτωχοπροδρόμου (τόμ. Α΄ Ἀτάκτων)[1] δύο ποιημάτων, τοῦ ΣΤ΄ καὶ τοῦ Γ΄ παρὰ

1. Ἐν σελ. 227-8 περὶ τοῦ δευτέρου ποιήματος (ἤτοι τοῦ Γ΄ παρὰ Legrand) τῆς ἐκδόσεώς του ὁ Κοραῆς ἐπιγράψας αὐτὸ «Πτωχοπροδρόμου πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα κατὰ ἡγουμένων» λέγει, ὅτι ἀντίγραφόν του φέρει ἄλλην διάφορον ἐπιγραφὴν ταύτην: «ἕτεροι στίχοι Ἱλαρίωνος μοναχοῦ, τοῦ Πτωχοπροδρόμου, πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα κύριον μεγαλοπορφυρογέννητον, τὸν Κομνηνόν» καὶ ἐπάγει «τὴν ὁποίαν ἐγνώρισε καὶ ὁ Δουκάγγιος, ὅστις ἐξηγεῖ τὴν διαφορὰν τοῦ ὀνόματος ἀπὸ τὴν συνήθειαν ν᾽ ἀλλάσσηται τὸ ὄνομα τοῦ μεταβαίνοντος ἀπὸ τὸν κοσμικὸν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον. Διὰ τὸ ἔθος λοιπὸν ἔγινεν ὁ Θεόδωρος Ἱλαρίων κατὰ Δουκάγγιον. Ἴσως· ἀλλ᾽ ὅπως καὶ ἂν εἶνε, καὶ τὰ δύο ποιήματα τὸν αὐτὸν ἔχουσι πατέρα καὶ ποιητήν.

Legrand, ἀποδοὺς αὐτὰ εἰς τὸν Θεόδωρον Πτωχοπρόδρομον, ἐν ᾧ ἀνήκουσιν εἰς τὸν Ἰλαρίωνα Πτωχοπρόδρομον, ὅστις δὲν δύναται νὰ εἶνε τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος πρόσωπον, οὐ μόνον διὰ λόγους γλωσσικούς, ἀλλὰ καὶ διότι ἐν τοῖς προμνησθεῖσι στίχοις τοῦ Γ΄ (παρὰ Κοραῆ Β΄) δημοτικοῦ ποιήματος ὁ ποιητὴς αὐτοῦ παραβάλλων ἑαυτὸν πρὸς τοὺς σοφοὺς καὶ ρήτορας ὁμολογεῖ, ὅτι εἶνε ἀγράμματος, προσέτι δὲ παρουσιάζεται νέος τὴν ἡλικίαν καὶ μοναχὸς τῶν εὐτελῶν, ὡς λέγει. Ταῦτα ὅμως οὐδεὶς ποτε θὰ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ εἴπῃ περὶ ἑαυτοῦ ἀνὴρ βαθείας καὶ εὐρείας παιδεύσεως, ὁποίαν ἐκέκτητο ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος, ὅστις τοσαῦτα λαμπρὰ κατέλιπεν ἔργα καὶ πεζὰ καὶ ἔμμετρα. Ἄλλως τε καὶ τὰ ἑξῆς δὲν συμβιβάζονται, ἐὰν θελήσῃ τις νὰ συνταυτίσῃ τὰ δύο πρόσωπα· ὅτι δηλ. ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ἐκ τῶν δύο καὶ μόνον εἰς αὐτὸν ἀνηκόντων δημωδῶν ποιημάτων (τοῦ Α΄ καὶ Β΄) ἀποδεικνύεται ἔγγαμος καὶ μάλιστα προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, οὐδαμοῦ δὲ φαίνεται ὅτι ἦτο μοναχός. Ἀλλὰ καὶ ὁ δεύτερος τῶν Προδρόμων, ὁ ἁπλῶς Πρόδρομος καλούμενος, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συνταυτισθῇ μετὰ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, οὐ μόνον διότι ἐκ τῶν εἰς αὐτὸν ἀνηκόντων ἔργων, τῶν ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι περιεχομένων, ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν κατεῖχε τὴν γλῶσσαν, ὅσον ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος, ἀλλὰ καὶ διότι ἐν ἑνὶ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ ὑπαινίσσεται ἐκεῖνον διὰ τῶν ἑξῆς στίχων:

XXXV. στίχ. 27: Πτοεῖ με γὰρ ὁ Πρόδρομος ὁ προδραμὼν ἐκεῖνος
ὁ ῥήτωρ ὁ περίφημος, ὁ προτεθρυλημένος,
ἡ χελιδὼν ἡ μουσουργός, ἡ λαλιστάτη γλῶττα,
μὴ τόπον ἑτοιμάζῃ μοι καὶ λίθον καὶ γωνίαν·
μονονουχὶ γὰρ προφωνεῖ καὶ προμαρτύρεταί μοι
καὶ ρητορεύει καὶ θανὼν παρὰ νεκρῶν κευθμῶνι
καὶ προκηρύττει καὶ βοᾷ καὶ τάδε μοι προλέγει.
Ἑτοίμασον, ὁμότεχνε, τὰ σκεύη τῆς ἐξόδου,
εὐτρέπισον τοὺς πόδας σου κρηπῖσι στερροτέραις·
ἤδη γὰρ μέλλεις στέλλεσθαι καὶ σὺ πρὸς ἐκδημίαν,
τὴν μακροτέραν ἁπασῶν καὶ τὴν δυσχερεστέραν . . .
ταῦτα τὰ προφοιβάσματα τοῦ φίλου μοι Προδρόμου
συνέχει καὶ συμπνίγει με καὶ τρύχει καθ' ἡμέραν.

Ἐκ τῶν στίχων τούτων πληροφορούμεθα, ὅτι ὁ δεύτερος Πρόδρομος ἦτο φίλος τοῦ πρώτου, τοῦ Θεοδώρου, καὶ ὅτι ἐγκωμιάζει τὴν ρητορικὴν ἱκανότητα καὶ εὐγλωττίαν ἐκείνου μὴ εὑρισκομένου πλέον ἐν τῇ ζωῇ.

Ἤδη γεννᾶται τὸ ζήτημα ἂν οἱ τρεῖς οὗτοι Πρόδρομοι εἶχον συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους. Ὡς πρὸς τοῦτο παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ μὲν τρίτος δηλ. ὁ Ἰλαρίων ἠδύνατο ἴσως νὰ συγγενεύῃ πρὸς τὸν πρῶτον, τοῦτο δὲ καὶ ὁ κ. Γ. Χατζηδάκης δὲν ἀποκρούει (ἴδε σελ. 116 τοῦ IV τόμου τῶν Βυζαντ. χρον.- Πετρουπ. 1897), οὐχὶ ὅμως καὶ ὁ δεύτερος· διότι ἄλλως ἐν τοῖς προμνησθεῖσι στίχοις θὰ ἐγίνετο λόγος τις περὶ τῆς συγγενείας καὶ οὐχὶ περὶ τῆς φιλίας μεταξὺ τῶν δύο[1]. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἔχομεν λόγους νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι δηλ. ὑπῆρχεν οἶκος Προδρόμων προνομιοῦχος οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν μεταβιβάζων ἐξακολουθητικῶς τὸ ὄνομα *Πρόδρομος*. Ἀπίθανον δέ, ὅτι τοῦτο ἐννοεῖ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος διὰ τῶν λέξεων *ὅλων Προδρόμων*, ἐὰν γράφων πρὸς τὸν Λίζικα λέγῃ τὰ ἑξῆς:

«Οὐκ ἀγαθόν σε παῖδα, μεγαλεπιφανέστατε Λίζιξ, ἡ φιλοσοφία, ὡς ἔοικεν, ἔτρεφεν, εἰ οὕτω ταχὺ τῶν συντρόφων ἐπιλελήσεσθαι ἔμελλες καὶ καθυπερφρονῆσαι *ὅλων Προδρόμων*, ἐξ ὧν πολλάκις ἐναργῆ τὰ τῆς φιλίας ἐκομίσω τεκμήρια... Πλὴν ἄλλου κἂν σὺ τὴν Λιζικὴν σημασίαν παρώσω, ἄπιστός μοι φίλος γενόμενος, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τὴν Προδρομικήν».

Ἐνταῦθα διὰ τῶν λέξεων *ὅλων Προδρόμων* ὑποθέτομεν, ὅτι ἐννοεῖ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος τὸν στενὸν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ κύκλον.

Ἀλλ' ἐὰν μὴ δικαιώμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὁριστικῶς, ὅτι ὑπῆρχεν οἰκογένεια Προδρόμων, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκον καὶ οἱ τρεῖς Πρόδρομοι, εὐλόγως δύναταί τις νὰ ἐρωτήσῃ: Τί εἶνε λοιπὸν τὸ ὄνομα *Πρόδρομος*, τί σημαίνει τὸ *Πτωχοπρόδρομος* καὶ τί τὸ Πτωχο-Προδρομᾶτον, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται ἁπλῶς λόγος ἐν τῷ Β΄ τῶν εἰς δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένων Προδρομείων ποιημάτων (στίχ. 101 κ. ἑ.) ὡς ἑξῆς:

Μή σε πλανᾷ, πανσέβαστε, τὸ Πτωχοπροδρομᾶτον,
καὶ προσδοκᾷς νὰ τρέφωμαι βοτάνας ὀρειτρόφους,
ἀκρίδας οὐ σιτεύομαι, οὐδ' ἀγαπῶ βοτάνας,
ἀλλὰ μονόκυθρον παχὺν καὶ παστομαγειρίαν,
νὰ ἔχῃ θρύμματα πολλά, νὰ εἶνε φουσκωμένα,
καὶ λιπαρὸν προβατικὸν ἀπὸ τὸ μεσονέφριν.

Ὁ κ. Παπαδημητρίου θεωρεῖ πιθανόν, ὅτι ὑπῆρχεν ὀρφίκιόν τι καλούμενον *Προδρομᾶτον*, τὸ ὁποῖον καὶ ὡς εὐτελὲς ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ὀνομασθῇ πτωχοπροδρομᾶτον, συνίστατο δὲ εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ κατέχων αὐτό, ὁσάκις ὁ βασιλεὺς ἐξήρχετο ἐντὸς τῆς πόλεως, ἵνα μεταβῇ εἰς ναὸν ἢ ἀλλαχοῦ, σπεύδων πεζὸς πρὸ τῆς συνοδίας τῆς βασιλικῆς ἀνήγγελλε τὴν ὁσονούπω μέλλουσαν νὰ γίνῃ ἐμφάνισιν τοῦ ἄνακτος. Καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ πιθανοῦ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως παραβάλλει ὁ προμνησθεὶς ἐκ μὲν τοῦ Β΄ τῶν εἰς δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένων Προδρομείων ποιημάτων τοὺς στίχους 12-21:

ἀλλὰ μὰ τὴν ἐνοῦσάν μοι πολλὴν στενοχωρίαν
μὰ τὴν ἐξανεπίληστον[2] πολλὴν πεζοπορίαν
βαβαὶ τὴν πρὸς τὸ παλάτιον μέχρι τῆς ἐκκλησίας

1. Ἄλλως τε πῶς συμβιβάζεται τὸ ἑξῆς, ὅτι ἐν τοῖς προειρημένοις στίχοις γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς ὁμοτεχνίας χωρὶς ν' ἀναφερθῇ ἡ μεταξὺ τῶν δύο συγγένεια;

2. Κατ' ἄλλην γραφήν: *ἐξανεπήλπιστον*.

ἐκ δὲ τοῦ Ι΄ τῶν λεγομένων μαγγανείων ποιημάτων τοῦ δευτέρου Προδρόμου τοὺς στίχους 63-64:

Θέλησον οὖν συναγαγεῖν τὸν συνεισάξαντά σε
πρὸς τὴν ἐνταῦθα νυμφικὴν τοῦ κράτους σου παστάδα

(διὰ τῶν ὁποίων ὁ ποιητὴς ὑποδεικνύει, ὅτι αὐτὸς καθήκοντα προδρόμου ἐκτελῶν συνεισήγαγε τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ εἰς τὴν νυμφικὴν τοῦ κράτους παστάδα, ἤτοι εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτε ἐκεῖνος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του εἰσῆλθε τὸ πρῶτον εἰς Κωνσταντινούπολιν) καὶ ἐκ τοῦ XXXV[1] τῶν ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι ποιημάτων τοῦ δευτέρου Προδρόμου τοὺς στίχους 35-37:

εὐτρέπισον τοὺς πόδας σου κρηπῖσι στερροτέραις·
ἤδη γὰρ μέλλεις στέλλεσθαι καὶ σὺ πρὸς ἐκδημίαν,
τὴν μακροτέραν ἁπασῶν καὶ τὴν δυσχερεστέραν.

Περαιτέρω εἰς ἐνίσχυσιν τῆς τοιαύτης προϋποθέσεως, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ ἴδιος κ. Παπαδημητρίου (Βυζ. Χρον. τόμ. V. σ. 116) συντελεῖ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ Πτωχοπρόδρομος ἀρέσκεται συχνὸν νὰ κάμνῃ λόγον περὶ τῆς ἀρετῆς τῶν ποδῶν του, ὡς π. χ. φαίνεται ἐκ τοῦ 3ου στίχου τοῦ ς΄ τῶν Μαγγανείων (πρβλ. Miller σελ. 531)·

καὶ γέγονεν ἀκίνητος ὁ πρώην πτηνόπους

καὶ ἐκ τῶν στίχων 13-14 τοῦ αὐτοῦ ποιήματος:

ἀνέμῳ πρὶν συνέτρεχον, ἀνέμῳ συνωμίλουν
καὶ πόδας εἶχον πτερωτοὺς ἐρίζοντας ἀνέμοις.

Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ ὅτι καὶ μισθὸς τακτικὸς διὰ τὸ ὀφφίκιον τοῦ Προδρομάτου ἐδίδετο ἐκ τῶν ἀνακτόρων παραβάλλει ἐκ τοῦ Β΄ τῶν εἰς δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένων ποιημάτων τοὺς στίχους 63 καὶ 64:

ἐδάρε, μίξον ὁμαδὸν ἅπαντα τὰ λαμβάνω,
τὴν ρόγαν, τὸ μηναῖον μου καὶ τὰς φιλοτιμιάς μου.

Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸν κ. Παπαδημητρίου, ὅστις μάλιστα ἐξ ἀφορμῆς τῆς λέξεως Πτωχοπροδρομᾶτον (ἐν σελ. 114 τοῦ V τόμου τῶν Βυζ. Χρον.) παρατηρεῖ, ὅτι ἡ κατάληξις «***-ᾶτον*** δὲν προστίθεται παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς εἰς ὀνόματα οἰκογενειακὰ καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ τίποτε ἡ λέξις *Προδρομᾶτον* (διὰ κεφαλαίου Π γραφομένη). Ὀρθότερον ἴσως θὰ ἔγραφέ τις *προδρομᾶτον* (διὰ μικροῦ π) ἐκλαμβάνων αὐτὸ ὡς προσηγορικόν· τοιουτοτρόπως θὰ ἠδύνατο νὰ σχετίσῃ αὐτὸ πρὸς τά: *δομεστικᾶτον, δρουγγαρᾶτον, πατρικᾶτον, πρωτοσπαθαρᾶτον* κτλ., ἐν οἷς ἡ σημασία καὶ ὁ σκοπὸς τῆς καταλήξεως *-ᾶτον* εἶνε φανερά· ἡ κατάληξις προστίθεται εἰς τὴν ρίζαν λέξεων σημαινουσῶν ὀφφίκιον ἢ ἐπάγγελμα καὶ δηλοῖ ἀφῃρημένως τὸ ὀφφίκιον τοῦτο

1. εἶνε τὸ ΙΙ μαγγάνειον.

ἢ ἐπάγγελμα, ὥστε *προδρομᾶτον* κατὰ ταῦτα θὰ εἶνε τὸ ὀφφίκιον ἢ ἐπάγγελμα τοῦ προδρόμου· ὥστε πρόδρομος θὰ σημαίνῃ ὀφφικιόν τι, ἴσως τῶν εὐτελεστέρων».

Ἀλλ' ἡμεῖς, ὅσον πειστικὰ καὶ ἂν φαίνωνται πάντα τὰ προλεχθέντα περὶ τοῦ Πτωχοπροδρομάτου ἢ προδρομάτου, δὲν θεωροῦμεν αὐτὰ καὶ ἐπαρκῶς πείθοντα, ἐὰν σκεφθῶμεν τὰ ἑξῆς: πρῶτον, ὅτι δυσκόλως δύναταί τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἀνὴρ πολυμαθέστατος, ὁποῖος ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος, διακρινόμενος καὶ ὡς ῥήτωρ καὶ ὡς φιλόσοφος καὶ ὡς ποιητής, ὅσον καὶ ἂν κατετρύχετο ὑπὸ τῆς πενίας, θὰ κατεδέχετό ποτε ν' ἀναλάβῃ τόσον ἐξευτελιστικὸν ὀφφίκιον, ὥστε ν' ἀναγκάζηται νὰ τρέχῃ ὡς ἄλλος ταχυδρόμος, ἵνα προεξαγγείλῃ τὴν ὁσονούπω ἐμφάνισιν τοῦ βασιλέως εἰς ναὸν ἢ ἀλλαχοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως· ἄλλως τε ἀπίθανον ἂν καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ θὰ κατεδέχετο νὰ ἐξευτελίζῃ καὶ καταπονῇ σωματικῶς διὰ τοιούτων ὀφφικίων ἄνδρα τοσοῦτον λόγιον· δεύτερον, ὅτι, ἂν συχνάκις ὁ Πτωχοπρόδρομος ποιῆται λόγον περὶ τῆς ταχυποδίας του, ὑποθέτομεν, ὅτι πράττει τοῦτο προβεβηκὼς πλέον τὴν ἡλικίαν, ἵνα δείξῃ, ὅτι παρῆλθε πλέον τὸ σφρῖγος ἐκεῖνο καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας καὶ ὅτι ἤδη πλέον ἐξησθενημένον εἶνε τὸ σαρκίον του. Μήπως καὶ σήμερον δὲν ἐκφράζεται περίπου ὁμοιοτρόπως ἡ σωματικὴ ἐξασθένησις, ὅταν τις προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν λέγῃ: «τὰ γόνατά μου πλιὰ δὲν βαστοῦν;» καὶ τρίτον, ὅτι, ἂν ὁ Πρόδρομος ἐν τῷ προμνησθέντι 64 στίχῳ τοῦ Β΄ τῶν εἰς δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένων ποιημάτων κάμνῃ λόγον περὶ τοῦ μηναίου του λέγων:

τὴν ρόγαν, τὸ μηναῖον μου καὶ τὰς φιλοτιμιάς μου,

ἐπειδὴ δὲν ὁρίζει ποῖον μηναῖον ἐννοεῖ, ἂν δηλ. πρόκειται περὶ μηναίου ἐκ τῆς αὐλῆς λαμβανομένου ἢ ἀλλαχόθεν, δὲν δικαιούμεθα νὰ εἴπωμεν ὁριστικῶς, ὅτι ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὸ μηναῖον τὸ ὡρισμένον διὰ τὸ Προδρομᾶτον ὡς ὀφφίκιον θεωρούμενον. Ἄλλως τε ἐν τοῖς στίχοις 66-67 τοῦ αὐτοῦ ποιήματος ἀναφέρεται, ὅτι καὶ ὁ σεβαστοκράτωρ (ἤτοι ὁ Ἀνδρόνικος Κομνηνός, εἰς ὃν καὶ ἀπευθύνεται αὐτὸ) ἔδιδέ τι εἰς τὸν ποιητήν:

καὶ τότε λογαριάσε με καλῶς καὶ σ' τὰ μὲ δίδεις,
κι' ἂν μ' εὕρῃς χρώμενον κακῶς εἰς ταῦτα, τὰ μὲ δίδεις,

χωρὶς νὰ ὁρισθῇ, ἂν τοῦτο ἐγίνετο τακτικῶς κατὰ μῆνα, ἢ ἀτάκτως ἐνίοτε ὡς ἁπλῆ βοήθεια εἰς λόγιον πενόμενον.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ κ. Παπαδημητρίου ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον δικαιολογεῖ πως τὸ πρᾶγμα (ἐν σ. 117 τοῦ V τόμ. τῶν Βυζ. χρον.) λέγων: «εἶνε δυνατὸν καὶ ὁ φιλόσοφος Θεόδωρος νέος ὢν νὰ ἐξετέλει ἔργα προδρόμου, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβεν, ἔπειτα δὲ παραιτηθεὶς νὰ ἐπεδόθῃ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ ρητορικὴν κατορθώσας

νὰ εἰσέλθῃ εἰς κύκλον γνωρίμων καὶ φίλων πολὺ ὑψηλότερον», ἀλλὰ καὶ τὴν δικαιολογίαν ταύτην ἡμεῖς τοὐλάχιστον δὲν εὑρίσκομεν ἐπαρκῆ ἐφ᾽ ὅσον δὲν ἀποδεικνύεται, ὅτι ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ δὲν ἠσχολεῖτο καὶ δὲν ηὐδοκίμει περὶ τὴν ρητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, οὐδ᾽ ἦτο τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ τάλαντον τοσοῦτον ἀνεπτυγμένον, ὥστε νὰ καταστῇ γνωστὸς εἰς κύκλον ὑψηλόν.

Ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς λέξεως *ὁμότεχνε*, τὴν ὁποίαν ὁ προαποθανὼν Θεόδωρος Πρόδρομος παρίσταται ἀπονέμων εἰς τὸν δεύτερον Πρόδρομον (ἐν τῷ 34 στίχ. τοῦ XXXV ποιήματος τῶν τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος) λέγων:

ἑτοίμασον, ὁμότεχνε, τὰ σκεύη τῆς ἐξόδου

ἡμεῖς τοὐλάχιστον φρονοῦμεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ὑπαινίσσεται τὸ Προδρομᾶτον ὡς ὀφφίκιον, ὅπως κλίνει νὰ πιστεύσῃ ὁ κ. Παπαδημητρίου, ἀλλ᾽ ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι δι᾽ αὐτῆς ὁ δεύτερος Πρόδρομος δίδει νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι καὶ οὗτος ἦτο ῥήτωρ καὶ ποιητὴς οὐχὶ εὐκαταφρόνητος. Οὕτως ἀντιλαμβάνεται τοῦ πράγματος καὶ ὁ κ. Γ. Χατζηδάκης (ἐν σελ. 126-127 τοῦ IV τόμ. τῶν Βυζ. Χρον.)· ἄλλως τε καὶ τὸ φυσικὸν εἶνε τοῦτο, ἀφ᾽ οὗ ὀλίγον τι προηγουμένως ἐν τοῖς στιχ. 28-29:

ὁ ῥήτωρ ὁ περίφημος, ὁ προτεθρυλημένος,
ἡ χελιδὼν ἡ μουσουργός, ἡ λαλιστάτη γλῶττα.

καὶ ἐν τῷ στίχῳ 32 τοῦ αὐτοῦ ποιήματος:

καὶ ῥητορεύει καὶ θανὼν παρὰ νεκρῶν κευθμῶνι

σαφέστατα γίνεται λόγος περὶ ῥήτορος καὶ ῥητορικῆς εὐγλωττίας.

Ἐκ πάντων λοιπὸν τῶν προαναπτυχθέντων λόγων διστάζομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ Πρόδρομοι ἦσαν κάτοχοι ὀφφικίου τινός, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὅσον δὲν προσάγονται τραναὶ περὶ τούτου ἀποδείξεις ἐμμένομεν θεωροῦντες, ὡς καὶ ἄλλοι, τὸ ὄνομα Πρόδρομος ἐπώνυμον ἢ οἰκογενειακὸν ὄνομα τοὐλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον καὶ εἰς τὸν Ἱλαρίωνα Πρόδρομον· διότι, προκειμένου περὶ τοῦ δευτέρου Προδρόμου, ἐπειδὴ τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα τούτου εἶναι ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς, δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ ἰδέα, ὅτι ἴσως τὸ βαπτιστικόν του ἦτο Πρόδρομος, ἂν καὶ τοῦτο ἀπίθανον φαίνεται.

Τὸ δὲ Πτωχοπρόδρομος (ἐκτὸς τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁπλοῦ *Πρόδρομος*) φέρουσι διὰ τὴν δεινὴν αὐτῶν πτωχείαν μόνον ὁ πρῶτος καὶ ὁ τρίτος, ἤτοι ὁ Θεόδωρος καὶ Ἱλαρίων, ἂν καὶ ἦτο πένης καὶ ὁ δεύτερος Πρόδρομος, ὅπως συνήθως πάντες οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων. Ὁ Θεόδωρος μάλιστα ὁ ἴδιος παρουσιάζει τὴν σύζυγόν του (ἐν τῷ Α΄ ποιήματι τῶν εἰς γλῶσσαν δημώδη συντεταγμένων Προδρομείων ποιημάτων) καλοῦσαν αὐτὸν Πτωχοπρόδρομον (ἐν στίχῳ 70) οὕτω:

σὺ εἶσαι Πτωχοπρόδρομος κ᾽ ἐγὼ ἤμην Ματζουκίνη

καὶ ἐν στίχ. 101 τοῦ Β΄ τῶν προμνησθέντων ποιημάτων κάμνει λόγον περὶ τοῦ Πτωχοπροδρομάτου, ὡς καὶ προηγουμένως εἴπομεν, καὶ οὐχὶ τοῦ ἁπλοῦ προδρομάτου. Ἀλλ᾽ ὁ αὐτὸς πάλιν Θεόδωρος ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ (274) τοῦ Α΄ τῶν παρὰ Legrand Προδρομείων ποιημάτων τῶν εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν σεντεταγμένων αὐτοκαλεῖται Πρόδρομος λέγων οὕτω πρὸς τὸν βασιλέα Μαυροϊωάννην (ἤτοι τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην Κομνηνὸν ἀπὸ τοῦ 1118-1143 βασιλεύσαντα):

τρέμω, πτοοῦμαι, δέδοικα, μὴ φονευθῶ πρὸ ὥρας
καὶ χάσῃς σου τὸν Πρόδρομον, τὸν κάλλιστον εὐχέτην.

Ἂν καὶ πολλὰ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων ἑνὸς ἑκάστου τῶν τριῶν Προδρόμων καὶ ἰδίως τῶν δύο πρώτων, ἐν τούτοις περιοριζόμεθα ἐλάχιστα μόνον σημεῖα νὰ θίξωμεν, καθ᾽ ὅσον οὐδ᾽ ὁ χῶρος ἐπιτρέπει νὰ ἐκταθῶμεν, οὐδ᾽ ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταχρασθῶμεν τὴν ὑπομονὴν τῶν ἀναγνωστῶν τολμῶντες ἵνα καὶ πέραν τοῦ δέοντος ἐπεκτείνωμεν τὴν προσοχὴν αὐτῶν. Καὶ πρῶτον ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ σπουδαιοτέρου τῶν τριῶν, ἤτοι τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ἢ Πτωχοπροδρόμου.

*

1. Θεόδωρος Πρόδρομος ἢ Πτωχοπρόδρομος.

Ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ἢ Πτωχοπρόδρομος, ἀνὴρ πολυμαθέστατος καὶ πολυγραφώτατος διεκρίθη καὶ ὡς ρήτωρ καὶ ὡς φιλόσοφος καὶ ὡς ποιητὴς τὸν 12ον μ. Χ. αἰῶνα. Φαίνεται ἀκμάσας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ αἰῶνος τούτου, ὡς συμπεραίνεται ἐκ τοῦ ὅτι οὐδὲν τῶν χρονολογικῶς βεβαίων αὐτοῦ ποιημάτων ὑπερβαίνει τὸ 1159ον ἔτος, καὶ ἐγνώρισε τρεῖς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου, ἤτοι τὸν Ἀλέξιον, τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Μανουὴλ Κομνηνόν. Πότε ἀκριβῶς ἐγεννήθη, τοῦτο εἶνε ἄγνωστον, εἰκάζεται ὅμως, ὅτι ἐγεννήθη περὶ τὰ τέλη τοῦ 11ου αἰῶνος· ἀλλ᾽ ἐπίσης ἄγνωστον εἶνε, ἂν ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἢ ἀλλαχοῦ. Εἶχεν ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἐσχετίζετο μετ᾽ ἀνθρώπων εἰς τὸν ὑψηλὸν τῆς κοινωνίας κύκλον ἀνηκόντων. Οὐ μόνον μετὰ τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Ἰταλικοῦ στενῶς συνεδέετο (τοῦ ὁποίου ἴσως καὶ μαθητὴς ὑπῆρξεν), ἀλλὰ καὶ πρὸς Πατριάρχας καὶ ἀρχιερεῖς καὶ λοιποὺς ὑψηλῆς περιωπῆς ἄνδρας ἐσχετίζετο μετ᾽ οἰκειότητος καὶ φιλίας. Ἀχώριστος σύντροφός του ὑπῆρχεν ἡ ὀδυνηρὰ πενία, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ὁλονὲν παραπονούμενος καταφεύγει εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν ὑψηλῶν προσώπων, τῶν ὁποίων καὶ τὴν ὑλικὴν βοήθειαν ἐκλιπαρεῖ. Τὰ διὰ τὴν πενίαν του ὅμως παράπονα ἐκφράζει ἀξιοπρεπέστερον παρὰ οἱ δύο ἄλλοι Πρόδρομοι, οὐδὲ κολακεύει ὅσον ἐκεῖνοι εἰς τρόπον ἐξευτελιστικόν. Κατήγετο ἐκ γένους εὐσεβοῦς καὶ εἶχε πάππον ὡσαύτως Πρό-

δρομον ὀνομαζόμενον, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς πρὸς τὸν Βαρέα στίχων του:

Ἐγώ, κάκιστε, δυσσεβὴς εἰς τὸν Λύγον;
ὃς Πατέρων μὲν ἐξέφυν θεοφρόνων
τὴν πίστιν ἔκ τε πραγμάτων πιστουμένων
καὶ κλήσεως μάλιστα χριστωνυμίας.
πάππου γὰρ εὐμοίρηκα Προδρομωνύμου
καὶ θεῖον ἔσχον Χρίστον ὠνομασμένον
τῆς Ρωσικῆς πρόεδρον ἁβρὸν ἐν λόγοις,
ὑφ' οἷς ἀναχθεὶς εὐσεβῶς ἀνετράφην.

Ἀλλ' ἐκ τῶν στίχων τούτων βλέπομεν, ὅτι καὶ θεῖον εἶχε Χρίστον (Migne τόμ. 113 σ. 1412), ἁβρὸν ἐν λόγοις, Πρόεδρον τῆς Ρωσικῆς, τουτέστιν ἀρχιερέα ρωσικῆς τινος ἐπαρχίας, ὡς ἑρμηνεύει ὁ Κοραῆς (Ἀτακτ. Α΄ σ. ς΄). Ὡς ἐξάγεται δ' ἔκ τινος ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν ἅγιον Τραπεζοῦντος, εἶχεν ὡραίαν κόμην, ἡ ὁποία ὅμως κατέπεσεν, ὅτε ἠσθένησε βαρέως ἐξ εὐφλογίας.

Πλεῖστα ὅσα καὶ ποικίλης ὕλης εἶνε τὰ συγγράμματα τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, οἷον μυθιστορήματα, διάφορα ποιήματα καὶ ἐπιγράμματα, ρητορικὰ γυμνάσματα, σάτυραι, πραγματεῖαι φιλοσοφικαί, θεολογικαί, γραμματικαὶ καὶ ἀστρολογικαί, λόγοι καὶ ἐπιστολαί. Ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀρέσκουσι μᾶλλον τὰ πεζὰ δοκίμια, ἐν οἷς εὐστόχως καὶ μετὰ χάριτος μιμεῖται τὰ ἄριστα τῆς ἀρχαιότητος πρωτότυπα καὶ ἰδίως τὸν Λουκιανόν. Πάντα ταῦτα μαρτυροῦσιν, ὅτι ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ἦτο βαθὺς γνώστης τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ κάτοχος αὐτῆς, τὴν ὁποίαν καὶ διὰ παντὸς τοῦ βίου του μετεχειρίζετο. Εἰς τὰ ἔμμετρα αὐτοῦ ἔργα κάμνει χρῆσιν οὐ μόνον τῶν ἀρχαίων μέτρων (οἷον τῶν ἑξαμέτρων, τῶν ἐλεγειακῶν καὶ ἰαμβικῶν), ἀλλὰ καὶ τοῦ πολιτικοῦ δωδεκασυλλάβου στίχου. Στιχουργεῖ δὲ λίαν εὐχερῶς χωρὶς νὰ βιάζῃ καὶ διαστρέφῃ τὴν γλῶσσαν, ἡ ὁποία παρ' αὐτῷ εἶνε πάντοτε ρέουσα. Ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν χειρογράφων συχνότατα ὀνομάζεται *σοφώτατος* καὶ *φιλοσοφώτατος*.

Ἀλλ' ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος καὶ ἄλλην σπουδαιότητα φέρει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας ἡμῶν γλώσσης συμβάλλουσαν· διότι σῴζονται εὐτυχῶς καὶ δύο αὐτοῦ ἔργα ἔμμετρα συντεταγμένα εἰς τὴν συνήθη τῶν χρόνων αὐτοῦ δημώδη. Τούτων τὸ πρῶτον ἐπιγραφόμενον «Τοῦ Προδρόμου κυροῦ Θεοδώρου πρὸς τὸν βασιλέα τὸν Μαυροϊωάννην» ἀπευθύνεται πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην τὸν Κομνηνὸν (ἀπὸ τοῦ 1118-1143 βασιλεύσαντα) καὶ ἐν αὐτῷ ὁ ποιητὴς περιγράφων τὰ ἀνυπόφορα βάσανα τοῦ συζυγικοῦ του βίου ζητεῖ τὴν βοήθειαν τοῦ βασιλέως· τὸ δὲ δεύτερον ὑπὸ τὸν τίτλον «Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν σεβαστοκράτορα» ἀπευθύνεται, ὡς φαίνεται, πρὸς τὸν δευτερότοκον τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου υἱόν, τὸν Ἀνδρόνικον Κομνηνόν, καὶ ζητεῖται δι' αὐτοῦ ἡ βοήθεια ἐκείνου.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὸν δεύτερον Πρόδρομον.

*

2. *Πρόδρομος* (*ὁ Μαγγάνειος*).

Τὸν δεύτερον Πρόδρομον κατέστησεν εἰς ἡμᾶς γνωστὸν ὁ Μαρκιανὸς Κώδηξ XI 22. Περὶ τούτου λίαν σπουδαίαν πραγματείαν ἐδημοσίευσε πρὸ ἐτῶν ὁ κ. Σ. Παπαδημητρίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Πρόδρομος τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος XI 22» (ἐν τῷ X τόμῳ τῶν Βυζ. Χρον. 1903). Τὰ περιστατικὰ τοῦ βίου τοῦ Προδρόμου τούτου διδασκόμεθα ἐξ αὐτῶν τῶν ποιημάτων του, τὰ ὁποῖα ἐμπεριέχονται ἐν τῷ προμνημονευθέντι κώδικι, καὶ τῶν ὁποίων μάλιστα κακῶς ἀπεδίδοντό τινα εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον. Χαρακτηριστικώτατα τοῦ ποιητοῦ γνωρίσματα εἶναι τὸ γῆρας, τὰ συχνὰ παράπονα δι' αὐτὸ καὶ διὰ τὴν πενίαν καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου, ἤτοι αἱ ἐπανειλημμέναι παρακλήσεις πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν Εἰρήνην, τὴν σύζυγον τοῦ σεβαστοκράτορος Ἀνδρονίκου, πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτοσεβαστὸν Ἰωάννην τὸν Κομνηνὸν καὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν, ὅπως τῇ συστάσει αὐτῶν προσληφθῇ εἰς τὸ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφᾶτον, τὸ ὁποῖον ἦτο μονὴ μὴ δεχομένη φαίνεται εὐκόλως πάντα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ γεγονότα, τὰ ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀναφερόμενα, ἀνήκουσιν εἰς τὸ διάστημα, τὸ μεταξὺ τοῦ 1142 καὶ 1166, φαίνεται, ὅτι ἡ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἢ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἀπέθανε· κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ἐγεννήθη ἢ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 12ου αἰῶνος ἢ περὶ τὰ τέλη τοῦ 11ου. Ἦτο φίλος τοῦ προαποθανόντος Θεοδώρου, τοῦ ὁποίου καί, ὡς εἴδομεν, ἐγκωμιάζει τὴν ρητορικὴν δεινότητα. Οἱ κυριώτατοι δὲ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους δὲν δύναται οὗτος νὰ συνταυτισθῇ μετ' ἐκείνου, εἶναι οἱ ἑξῆς: α΄) διότι ἓν ἐκ τῶν καλουμένων μαγγανείων αὐτοῦ ποιημάτων (τὸ XXXV ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι) ῥητῶς ἀναφέρει τὸν γνωστὸν ῥήτορα καὶ φιλόσοφον Θεόδωρον ὡς τεθνεῶτα:

(27 στίχ.) **Πτοεῖ με γὰρ ὁ Πρόδρομος ὁ προδραμὼν ἐκεῖνος.**

β΄) διότι κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ἀπέθανε τὸ 1153, πολλὰ ὅμως Προδρόμεια ποιήματα ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι, ἐν οἷς καὶ τὰ λεγόμενα *μαγγάνεια* εἶναι γεγραμμένα μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, καὶ γ΄) διότι ὁ κώδηξ περιέχει καί τινα ποιήματα περὶ τῆς αὐτῆς πραγματευόμενα ὑποθέσεως, περὶ τῆς ὁποίας καὶ ἄλλα ὡρισμένως εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον ἀνήκοντα. Τοῦτον ὁ κ. Σ. Παπαδημητρίου πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν δύο ἄλλων ὠνόμασε Μαγγάνειον Πρόδρομον συνδέσας τὸ ὄνομα αὐτοῦ πρὸς ἓν τῶν κυριωτάτων τοῦ βίου του περιστατικῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ κώδηξ παρέχει μόνον τὸ ὄνομα Πρόδρομος, ἀγνοοῦμεν, ἂν τοῦτο ἦτο βαπτιστικὸν ἢ ἐπώνυμον ἢ οἰκογειακόν, ὡς εἰς τοὺς δύο ἄλλους Προδρόμους. Ἐκ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα εἶνε πολυάριθμα, τινὰ μὲν ἀναφέρονται εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ τὸν Κομνηνὸν (καὶ δι' αὐτῶν ὁ ποιητὴς ἢ

ἐξυμνεῖ τὰ κατορθώματα ἐκείνου, ἢ παρακαλεῖ ὅπως χαρίσῃ εἰς αὐτὸν τὴν δωρεὰν τοῦ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφάτου), τινὰ δὲ ἀπευθύνονται πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν Εἰρήνην ἢ ὡς ἐκ μέρους αὐτῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἢ ὡς περιγραφαὶ τῶν περιπετειῶν αὐτῆς τε καὶ τῆς οἰκογενείας της, ἄλλα παρίστανται γραφέντα κατὰ παραγγελίαν ἄλλων προσώπων (πλὴν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς σεβαστοκρατορίσσης), ἢ εἰς ἄλλα πρόσωπα ἀπευθυνόμενα καὶ ἄλλα πάλιν φαίνονται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ προερχόμενα ἢ κατὰ παραγγελίαν ἀγνώστων προσώπων γραφόμενα, ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Σ. Παπαδημητρίου.

Ἔκ τινων τῶν ποιημάτων αὐτοῦ ἐξάγεται, ὅτι ἔτυχε παιδεύσεως ὁπωσοῦν ἐπιμεμελημένης, ὅτι ἐγνώριζε τὸν Ἀριστοτέλη καὶ κατέγινε μᾶλλον εἰς ῥητορικὰς μελέτας χωρὶς νὰ παραμελήσῃ καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, διότι ὁ ἴδιος λέγει περὶ ἑαυτοῦ:

τοιοῦτον γέγονα κἀγὼ φυτὸν ἐκ γεννητόρων
ἤνθουν ἐν μέσῳ τῶν πηγῶν τῶν ἱερῶν γραμμάτων.

Μεθ' ὅλας ὅμως τὰς βεβαιώσεις του ταύτας φαίνεται μᾶλλον ἐπιπόλαιος καὶ πολλάκις προδίδεται ἡ ἀτελὴς παίδευσίς του, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς στίχων του:

XII στίχ. 88 **ἐν τοῖς Ἰνδοῖς ὁ Καύκασος ἀσύγκριτος εἰς ὕψος.**
IV » 737 **εἴ τις ὁ μέγας Καύκασος ὁ παρὰ τῇ Λιβύῃ.**

Ἀλλ' ἡ ἀτελὴς τοῦ ποιητοῦ παίδευσις κατὰ τὸν κ. Σ. Παπαδημητρίου ἀποδοτέα ἴσως εἰς τὴν ἐλαττωματικὴν τῶν χρόνων ἐκείνων διδασκαλίαν. Αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν διαφόρων αὐτοῦ ποιημάτων εἶνε ἐκτενεῖς καὶ πολλάκις ἀσύντακτοι. Ἐν αὐτοῖς μεταχειρίζεται συνήθως μὲν τὸν πολιτικὸν στίχον, ἐνίοτε ὅμως καὶ τὸ ἀρχαῖον ἰαμβικὸν τρίμετρον (ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ποιήμ. CVI). Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς παιδεύσεως ὑπολείπεται πολὺ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου καὶ χαρακτηρίζουσιν αὐτὸν ἀπροσεξία περὶ τὴν γλῶσσαν, ταυτολογία, πολυλογία, ἐπιπολαιότης, συχνὴ μεμψιμοιρία καὶ ὑπερβάλλουσα κολακεία μέχρις ἐξευτελισμοῦ φθάνουσα. Ἐπροστατεύετο ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τοῦ σεβαστοκράτορος Ἀνδρονίκου (τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου) παρὰ τῇ ὁποίᾳ γνωρίζομεν μὲν ὅτι ἐπὶ δωδεκαετίαν ὑπηρέτησεν, ἀγνοοῦμεν ὅμως ὁποίαν ὑπηρεσίαν ἐξετέλει. Ὅτι ἦτο Βυζάντιος φαίνεται ἐκ δύο αὐτοῦ ποιημάτων (LIX καὶ LX), διότι ἐν αὐτοῖς βλέπομεν, ὅτι οὗτος μετὰ τῆς σεβαστοκρατορίσσης καὶ τοῦ υἱοῦ της πρωτοσεβαστοῦ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διαμένων[1] καὶ ζητῶν ν' ἀπολυθῇ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὸ Βυζάν-

1. **Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀπουσία του ἐκ Βυζαντίου δέκα μόνον μῆνας διήρκεσεν. Ὁ ποιητὴς κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἔμεινεν ἐν Σαρδικῇ τῆς Βουλγαρίας μετὰ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ Ἰωάννου, ἴσως θέσιν διοικητοῦ κατέχοντος, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῆς σεβαστοκρατορίσσης, ἀφ' οὗ συνδιηλλάγη μετ' αὐτῆς ὁ αὐτοκράτωρ Μανουήλ, ὅστις πρὶν δυσηρεστημένος ὢν κατ' αὐτῆς εἰς πολλὰς ὑπέβαλεν αὐτὴν δοκιμασίας.**

τιον, λέγει, ὅτι, ἂν καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν καὶ ὁ καπνὸς τῆς πατρίδος εἶνε ποθητός, οὗτος δὲν θὰ ἀπεράσιζε ν' ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τῶν προστατῶν του, ἂν μὴ λόγοι ὑγιείας ἠνάγκαζον αὐτὸν εἰς τοῦτο. Γνωρίζομεν δέ, ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου αὐτοῦ ἔτη ἦτο ἀσθενικὸς πάσχων ἐξ ἀρθρίτιδος καὶ ποδάγρας. Μετὰ ἐπανειλημμένας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ παρακλήσεις του συνέστησε μὲν οὗτος τὸν δυστυχῆ ποιητὴν διὰ γράμματος εἰς τὸ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφᾶτον, ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν πρόσληψιν αὐτοῦ ἐξήρτα ἔκ τινος ὅρου, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν στίχων 111 καὶ 112 τοῦ XII ποιήματος ἐχόντων οὕτως:

ἂν πρόκηται τῷ γράμματι καὶ τῷ προστάγματί σου
αὐτὸ τὸ δύσφημον ῥητὸν τὸ φάσκον *ὀπηνίκα* **. . .**

ὁ μέγας Οἰκονόμος τοῦ ἀδελφάτου, ὁ ἅγιος Κασιανός, δὲν ἐδέχθη αὐτόν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ 1156 (μετὰ τὰ μέσα τοῦ Μαΐου) ἠξιώθη ὁ Πρόδρομος νὰ προσληφθῇ εἰς τὸ ἀδελφᾶτον, ὅπου καὶ ἔζησε μέχρι τοῦ θανάτου του συμβάντος τὸ 1166, ὡς προελέχθη, ἢ ἀμέσως μετ' αὐτό. Ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς εἶνε, ἂν πρὸ τῆς προσλήψεώς του εἰς τὸ ἐν Μαγγάνοις ἀδελφᾶτον ἦτο ἔγγαμος καὶ ἂν ἱερώθη, ὅτε τὸ πρῶτον εἰσῆλθεν εἰς αὐτό, ἢ ἂν ἦτο πρὶν ἱερωμένος. Ἀλλὰ πολλὰ εἰσέτι ἄγνωστα δύναται ν' ἀποκαλύψῃ ἡμῖν ἡ ἀκριβὴς τῶν ἔργων του μελέτη, τῶν ὁποίων πολλά, ὡς καὶ τῶν τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, μένουσιν εἰσέτι ἀνέκδοτα.

Ἴδωμεν ἤδη καὶ τὸν τρίτον Πρόδρομον, τὸν Ἰλαρίωνα Πρόδρομον ἢ Πτωχοπρόδρομον.

*

3. *Ἰλαρίων Πρόδρομος ἢ Πτωχοπρόδρομος.*

Τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου καὶ τοῦ Μαγγανείου, ὡς ὠνομάσθη ὁ δεύτερος, ὑπολείπεται πολὺ ὁ τρίτος Πρόδρομος, ὁ Ἰλαρίων Πρόδρομος ἢ Πτωχοπρόδρομος, καὶ ὡς πρὸς τὴν παίδευσιν καὶ ὡς πρὸς τὴν συγγραφικὴν ἢ ποιητικὴν γονιμότητα. Τοῦτον γινώσκομεν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Legrand (ἐν τῇ Bibliotheque Grecque Vulgaire τόμ. Α') δεδημοσιευμένων 4 ποιημάτων εἰς τὴν δημώδη τοῦ 12ου αἰῶνος γλῶσσαν γεγραμμένων, τὰ ὁποῖα ὅμως κυρίως πρέπει νὰ θεωρῶνται δύο, διότι τὸ μὲν Ε' εἶνε παραλλαγὴ τοῦ ΣΤ', τὸ δὲ Δ' τοῦ Γ'. Πρέπει δὲ νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Legrand δημοσιευθέντων ἓξ ποιημάτων, τῶν εἰς δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένων, τὰ δύο πρῶτα, ἤτοι τὸ Α' καὶ τὸ Β' ἀνήκουσιν εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον, ὡς προελέχθη. Ὁ Ἰλαρίων ἦτο νεώτερος τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου καὶ ἴσως συγγενὴς ἐκείνου, ἂν δ' ἀπεδεικνύετο ἡ συγγένεια αὐτῶν, τότε καὶ τὸ ὄνομα *Πρόδρομος* ἀνενδοιάστως πλέον θὰ ἦτο οἰκογενειακόν. Κακῶς ὑπέθεσάν τινες, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ ὁ ἡμέτερος Κοραῆς, ὅτι δῆθεν ὁ Ἰλαρίων

εἶνε αὐτὸς οὗτος ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος μετονομασθεὶς οὕτως, ὅτε ἠσπάσθη τὸν μοναχικὸν βίον, εἰσελθὼν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Φιλοθέου. Τὰ ποιήματα αὐτοῦ παρουσιάζουσιν εἰς ἡμᾶς τὸν ποιητὴν νέον τὴν ἡλικίαν, μοναχὸν διαιτώμενον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Φιλοθέου καὶ περιγράφουσι τὰ δεινὰ αὐτοῦ ταλαιπωρουμένου ἐν αὐτῇ. Εἶνε δὲ ταῦτα λίαν σπουδαῖα οὐ μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης, ἀλλὰ καὶ διότι παρέχουσιν εἰκόνα τοῦ μοναχικοῦ βίου κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα. Ἐπιγράφονται οὕτω: τὸ μὲν «Πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα κατὰ ἡγουμένων», τὸ δὲ «ἕτεροι στίχοι Ἰλαρίωνος μοναχοῦ τοῦ Πτωχοπροδρόμου πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Κύριον μεγαλοπορφυρογέννητον τὸν Κομνηνόν». Πιθανόν, ὅτι πλὴν τούτων εἶχε καὶ ἄλλα ποιήματα μὴ περισωθέντα. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τῶν δύο αὐτοῦ ποιημάτων πικρότατα ἐκφράζει παράπονα κατὰ τῶν ἡγουμένων τῆς μονῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐτέλει τὴν μετάνοιάν του (καὶ φαίνεται, ὅτι αὕτη δύο ἔφερεν ἡγουμένους), ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ καταφεύγει πάλιν εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ ἐκλιπαρῶν ὅπως εὐδοκήσῃ οὗτος νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς κατατρυχούσης αὐτὸν πενίας. Ἐν αὐτῷ ὁ ταλαίπωρος ἀναθεματίζει καὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν παρέδωκαν αὐτὸν εἰς τὸ σχολεῖον, διότι ἀδιστάκτως πιστεύει, ὅτι οἱανδήποτε τέχνην καὶ ἂν ἐμάνθανε, καὶ τζαγγάρης ἔτι ἂν ἐγίνετο, θὰ ἔζη καλλίτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον, παρὰ ὡς ἐγγράμματος (ἴδε στίχ. 56-246). Ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ποιήματός του (στίχ. 316-320) φαίνεται, ὅτι ἐγίνωσκε τὸν Λιβάνιον, τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Ὀππιανὸν καὶ ὅτι ἄρα ἦτο ἀνὴρ λόγιος (ἀλλὰ περιπεφρονημένος) *γραμματικός, φιλόσοφος, διπλοκαλαμαρᾶτος* (στίχ. 349), καθ' ἃ ὁ ἴδιος λέγει. Μέχρι τοσούτου δὲ φθάνει ἡ κολακεία του, ὥστε δὲν διστάζει (αὐτόθι στίχ. 372-376) νὰ θεωρῇ ἐπίγειον Θεὸν καὶ Παμβασιλέα τὸν Μανουήλ, διότι, ὡς λέγει, ἄνωθεν ἐδόθη εἰς τὸν βασιλέα τοῦτον τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι αὐτὸς καλεῖται *Μανουὴλ* καὶ οὐχὶ Ἐμμανουήλ, λείπουσιν ἄρα εἰς τὸ ὄνομά του δύο γράμματα (ἐν ἀρχῇ) ἀποτελοῦντα τὸν ἀριθμὸν 45. Οἱ στίχοι, ἐν τοῖς ὁποίοις ἀναφέρονται ταῦτα, εἶνε οἱ ἑξῆς:

Ὦ τῆς Χριστομιμήτου σου πολλῆς φιλανθρωπίας!
Ὄντως τυγχάνεις, Μανουήλ, θεὸς ἐπίγειός τις,
Ἐμμανουὴλ παμβασιλεῦ παρὰ σαρανταπέντε.
Καὶ γὰρ ἡ κλῆσις ἄνωθεν ἐδόθη φερωνύμως.

Καὶ ὁ Ἰλαρίων τὰ ποιήματα αὐτοῦ ἔγραψεν εἰς στίχους πολιτικούς. Παραλλαγὴν τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν (τοῦ Γ΄ παρὰ Legrand) σπουδαίως διαφέρουσαν τοῦ παρὰ Κοραῇ κειμένου, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἐλλιπῆ ἀντεγράψαμεν ἔκ τινος κώδικος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ εὑρισκομένου, ὅτε πρό τινων ἐτῶν ἐπεσκέφθημεν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ ἀντίγραφον δὲ ἡμῶν μένει εἰσέτι ἀνέκδοτον.

Ὅτι ὁ Ἰλαρίων δὲν κατεῖχε τὴν γλῶσσαν δεόντως, τοῦτο φαίνεται ἐκ τοῦ

ὅτι ἀδιαφόρως παρὰ τὰ κοινὰ καὶ καθημαξευμένα *ἄκου, κάτσε, τάχατε, σώπασε, μουχτερὸν* κλπ., ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ κ. Γ. Χατζηδάκης, μεταχειρίζεται καί τινα ἀττικώτατα, ὁποῖα τὰ ἑξῆς: *πρόσχες πολλάκις, νὰ δῷς, ἐκδιδόασιν προστιθέασιν, ἔρχεται λέξων ὁ λόγος* κτλ. Περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ οὐδὲν γινώσκομεν, ἀγνοοῦμεν δὲ καὶ τὸ βαπτιστικὸν αὐτοῦ ὄνομα πρὸ τῆς κατατάξεώς του εἰς τὸ τάγμα τῶν μοναχῶν. Πιθανὸν ἴσως, ὅτι ἐκαλεῖτο προηγουμένως Ἰωάννης. Ζητεῖ ἐνίοτε νὰ μιμῆται τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον, ἀλλὰ φωράται ἀδέξιος ἐν τῇ μιμήσει. Οὕτω π. χ. ἐν τοῖς στίχοις 270 καὶ ἑξῆς τοῦ ΣΤ΄ ποιήματος (παρὰ Legrand) πειρώμενος ν' ἀντιγράψῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ἐν τοῖς στίχοις 206 κ. ἑ. τοῦ Α΄ ποιήματος (παρὰ Legrand) περιγραφομένην οἰκογενειακὴν σκηνήν, ἠναγκάσθη νὰ μεταβάλῃ αὐτήν, διότι ὁ ἴδιος δὲν εἶχεν οἰκογένειαν, καὶ νὰ ἐγκατασπείρῃ πολλὰ τὰ ἀπίθανα καὶ ἀνερμήνευτα, ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ κ. Γ. Χατζηδάκης.

*

Ἐπειδὴ δὲ τὸ στενὸν τοῦ χώρου δὲν ἐπιτρέπει νὰ παραθέσωμεν πλῆρες τὸ ποίημα τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου, ἐν τῷ ὁποίῳ πρωτοτύπως ὑπάρχει ἡ ἐν λόγῳ σκηνή, περιοριζόμεθα εἰς τὸ νὰ παραθέσωμεν ἐξ αὐτοῦ μόνον τοὺς στίχους, ἐν τοῖς ὁποίοις περιγράφεται ἡ λίαν περίεργος καὶ ἀξιανάγνωστος αὕτη σκηνή. Ἀφ' οὗ προηγουμένως ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος περιγράφῃ τὰ ὅσα ἕνεκα τῆς πενίας του ὑποφέρει ἐκ μέρους τῆς συζύγου του περιφρονούσης αὐτὸν οἰκτρῶς καὶ πολλάκις νῆστιν καταλειπούσης καὶ ἀφοῦ διηγῆται μάλιστα τὰς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐκείνης γενομένας τοιαύτας λογομαχίας, ὥστε καὶ νὰ ὁρμήσῃ νὰ δείρῃ αὐτὴν διὰ σκουπορράβδου μεθ' ὅλην τὴν προβεβηκυῖαν αὐτοῦ ἡλικίαν καὶ ἀφ' οὗ κατόπιν ἐκθέτῃ τὸ πῶς ἐκείνη κλείεται εἰς τὸ δωμάτιόν της καὶ τὰς νύκτας ἔτι ἀφίνει ἔξω τὸν σύζυγόν της καὶ μάλιστα πεινα λέον, ἄρχεται κατόπιν διηγούμενος τὸ ἐπισυμβὰν εἰς ἓν τῶν τέκνων του δυστύχημα, τὸ ὁποῖον καὶ παρέσχεν εἰς αὐτὸν τὴν εὐκαιρίαν ὑποκλέψας τὸ κλειδίον τοῦ ἀρμαρίου νὰ κορέσῃ τὴν πεῖνάν του.

Ἡ σκηνὴ λοιπὸν αὕτη περιγράφεται οὕτως:

Τοῦ γοῦν ἡλίου πρὸς δυσμὰς μέλλοντος ἤδη κλίναι,[1] 206
βοή τις ἄφνω [γίνεται] καὶ ταραχὴ μεγάλη,
ἓν[2] γὰρ ἐκ τῶν παίδων μου ἔπεσεν ἐκ τοῦ ὕψους,
καὶ κροῦσαν κάτω ἔκειτο ὥσπερ νεκρόν· αὐτίκα
συνήχθησαν οἱ γείτονες ὡς πρὸς παρηγορίαν, 210

1. Γραπτέον *κλῖναι*.
2. Ἐπειδὴ ἡ λέξις *τῶν παίδων* λαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ὡς φαίνεται, ἀντὶ τῆς λέξεως *τῶν τέκνων*, διὰ τοῦτο ἐξηγοῦνται τὰ οὐδέτερα *ἕν, κροῦσαν, νεκρόν*.

αἱ μανδραγοῦραι[1] μάλιστα καὶ πρωτοκουρκουσοῦραι,[2]
καὶ τότ' ἂς εἶδες θόρυβον καὶ ταραχὴν μεγάλην.
Ἀσχολουμένων τοιγαροῦν τῶν γυναικῶν καὶ πάντων
τῶν συνελθόντων ἐπ' αὐτό, ὡς φθάσας εἶπον ἄνω,
τοῦ βρέφους τῷ συμπτώματι καὶ τοῦ παιδὸς τῷ πάθει,
κρυπτῶς ἐπῆρα τὸ κλειδίν, κ' ἤνοιξα τὸ ἀρμάριν·
φαγὼν εὐθύς τε καὶ πιὼν καὶ κορεσθεὶς ἐξαίφνης,
ἐξῆλθον ἔξωθεν κἀγὼ θρηνῶν σὺν τοῖς ἑτέροις.
Τοῦ πάθους καταπαύσαντος, τοῦ βρέφους δ' ἀναστάντος,
ἀπεχαιρέτηθαν[3] εὐθὺς οἱ συνδεδραμηκότες·
παραλαβοῦσα δ' ἡ γυνὴ τοὺς ταύτης παῖδας πάντας
εἰσῆλθεν ἔνδον σὺν αὐτοῖς καὶ πάλιν ὑπεκρύβη·
ἐγὼ δὲ μόνος κοιμηθεὶς δίχα παραμυθίας,
χωρὶς δείπνου καὶ σκοτεινὰ καὶ παραπονεμένα·
ἠγέρθην ταχυνώτερον[4], ἦλθον ἐπὶ τὴν κλίνην,
καὶ δὴ πιάσας τῇ χειρὶ τὴν θύραν τῆς εἰσόδου,
καὶ τό, κυρά μου, προσειπών, καὶ τό, καλή σου ἡμέρα,
καὶ τό, ψυχή, οὐκ ἀνοίγεις μοι, καρδία, οὐ θεωρεῖς με,
καὶ στεναγμὸν ἀπὸ ψυχῆς ἐκπέμψας ἄχρι τρίτου.
Ὡς δ' οὐ φωνῆς ἀκήκοα οὐδέ τινος λαλίας,
οὐδὲ ψιλοῦ προσνεύματος, οὐ σμικροτάτου λόγου,
πάλιν ὠπισθαπόδισα κ' ἐστράφην ἐξοπίσω,
καὶ σύνδακρυς γενόμενος ἐγύρισα κ' ἐκάτζα,
καὶ πρὸς τὸ γεῦμα, δέσποτα, πεσὼν ἀπεκοιμήθην.
Καὶ μονοκύθρου[5] μ' ἔδωκε καθ' ὕπνους μυρωδία,
καὶ παρευθὺς τὸν ὕπνον μου ρίψας ἐκ τῶν βλεφάρων,
ἀναπηδῶ, σηκόνομαι[6] μετὰ σπουδῆς μεγάλης,
παρὰ σκυλὶν λαγωνικὸν κάλλια ρινηλατήσας,
κοιτάζω[7] τὸ μονόκυθρον ἀπέσω[8] ᾽ς τὸ κουβοῦκλιν[9].
Οἱ παῖδες ἐσυνήχθησαν, ἐκάθισαν[10] νὰ φάγουν,

1. τ. ἔ. *αἱ γραῖαι.*
2. τ. ἔ. τὰ πολυπράγμονα γύναια, αἱ λίαν περίεργοι γυναῖκες.
3. Γραπτέον ἴσως *ἀπεχαιρέτησαν*· διότι καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι τὸ γ' πληθ. τοῦ παθ. ἀορ. *ἀπεχαιρετήθησαν* συνεκόπη, ἔπρεπε νὰ εἴχομεν *ἀπεχαιρετήθαν* μετὰ τοῦ τόνου ἐπὶ τῆς παραληγούσης.
4. Γραπτέον *ταχινώτερον.*
5. Κατὰ Κοραῆν (ἐν σ. 123 τοῦ Α' τόμ. τῶν Ἀτάκτων) ἡ λέξις *μονόκυθρον* προῆλθεν ἐκ τοῦ *μενόχυτρον* ἰωνικῶς καὶ δι' αὐτῆς «ὠνόμαζαν οἱ Γραικορωμαῖοι διαφόρων εἰδῶν φαγία μιγμένα κ' ἑψημένα εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν χύτραν...»
6. Γραπτέον *σηκώνομαι.*
7. Γραπτέον *κυττάζω.*
8. Πρβλ. τὸ ἐν Πάντῳ *ἀπεσ'*. Οὕτω καὶ ἀντὶ τοῦ ἐν στίχ. 232 *ἐξοπίσω* λέγεται σήμερον *ὀξοπίσ'* ἐν τῇ ποντικῇ διαλέκτῳ καὶ ἐν ἄλλαις.
9. Γραπτέον *κουβούκλιν.*
10. Ἐκ τῆς ἀνάγκης τοῦ μέτρου δὲν μετεχειρίσθη ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα τὸν δημώδη τύπον τὸν συνήθη καὶ τότε (ὡς νῦν ἐν Πόντῳ) *ἐκάτ'σαν*· πρβλ. τὸ ἐν στίχ. 233 *ἐκάτζα*, ὅπερ διορθωτέον εἰς *ἐκάτ'σα.*

καὶ τὸ τραπέζιν ἔστησαν μὲ τὴν ἐξόπλισίν του.
Ὡς δ' εἶδε ταῦτ' ὁ δοῦλός σου, χαρᾶς πολλῆς ἐπλήσθη,
ἐλπίζων νὰ με κράξουσι, νὰ κάτζωμεν[1] νὰ φᾶμεν.[2]
ὡς δὲ παρέδραμε καιρὸς καὶ τίποτ' οὐκ ἐφάνη,
εὐθὺς ἀνακαθέζομαι μετὰ σπουδῆς μεγάλης
κ' εὑρίσκω τὸ σκλαβώνικον[3] καὶ βάλλω το ἐπάνω,
καὶ τῆς Τομπρίτζας τὸ μανδὶν[4] ἐπάνω τ' ἐντιλίχθην[5]
καὶ βάλλω καὶ σκαράνικον[6] ἐπάνω καμηλαῦχιν,[7]
μακρὺν καλάμιν ἥρπασα, κινῶ πρὸς τὸ κουβοῦκλιν,
καὶ σφαλισμένον τ' εὕρηκα, κ' ἀπέξωθεν ἱστάμενος
ἠρξάμην κράζειν συνεχῶς τὸ «δέμνε[8] κυριδάτον[9]»
τὸ «σάμνε» καὶ τὸ «ντόμορε» καὶ τὸ «στειροπορτέω[10]».
Ἔδραμον οὖν οἱ παῖδες μου μηδὲν μεμαθηκότες,
ἐπῆραν ξύλα παρευθὺς καὶ ράβδους τε καὶ λίθους·
τὴν σκάλαν μ' ἐκατέβησαν μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους·
ἡ μάννα των γνωρίσασα, ἐφώνησε τοὺς παῖδας·
«ἀφεῖτε τον, πτωχὸς ἔνι, καρᾶνος, πελερῖνος[11]».
Κ' ὡς τ' ἤκουσεν ὁ δοῦλος σου, χαρᾶς πολλῆς ἐπλήσθην,
ὅτ' ἡ κοιλία μ' ηὐκαίρησεν[12] ἀπὸ τὴν ἀφαγίαν.
Ἡμερωθέντων τοιγαροῦν τῶν παίδων παρ' [ἐλπίδα][13]

τύπον τὸν συνήθη καὶ τότε (ὡς νῦν ἐν Πόντῳ) *ἐκάτ'σαν*· πρβλ. τὸ ἐν στίχ. 233 *ἐκάτζα*, ὅπερ διορθωτέον εἰς *ἐκάτ'σα.*

1. Γραπτέον *νὰ κάτ'σωμεν.*
2. Γραπτέον *νὰ φά'μεν.*
3. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο διορίζον τὸ ἐξυπονοούμενον οὐσιαστικὸν *ἔνδυμα* ἢ *φόρεμα* δηλοῖ τὸν τόπον τῆς προελεύσεως αὐτοῦ· πρβλ. τὸ ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ «καὶ τῆς Τομπρίτζας τὸ μανδίν».
4. Ὑποκορ. τοῦ *μανδύας*, ἴδε τὴν λέξιν ἐν τῷ τοῦ Βυζαντίου Λεξικῷ τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλλην. διαλέκτου.
5. Γραπτέον *ἐντυλίχθην.*
6. Ἀπίθανον, ὅτι ἡ λέξις δηλοῖ κόκκινον χρῶμα, ὡς ἑρμηνεύεται παρὰ E. Miller διὰ τοῦ écarlat Πιθανώτερον νὰ μεταγραφῇ εἰς *καράνικον* καὶ τὴν διόρθωσιν ταύτην συνιστᾷ καὶ τὸ ἐν στίχῳ 257 *καρᾶνος.*
7. Γραπτέον *καμηλαύχι'ν.*
8. Τὸ *δέμνε*, ὡς καὶ τὰ ἐν τῷ ἑπομένῳ στίχῳ *σάμνε, ντόμορε* εἶνε ξέναι λέξεις καὶ φανερώνουσιν οἶκτον, συμπάθειαν, ἔλεος.
9. Γραπτέον *κυριδᾶτον*· ἡ λέξις ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι εἶνε ὑποκοριστικὴ κσὶ δηλοῖ τὴν *κυρίαν.*
10. Ἄγνωστος ἡ λέξις· παρὰ E Miller ἑρμηνεύεται: *στεροῦμαι καταλύματος.*
11. Καὶ ἡ λέξις αὕτη καὶ ἡ προηγουμένη *καρᾶνος* φαίνεται, ὅτι δηλοῦσι τάξεις μοναχῶν. Ἀντὶ τοῦ *πελερῖνος* παρὰ τῷ αὐτῷ Προδρόμῳ ἔχομεν *πελεγρῖνος* (παρὰ Κοραῆ ἐν σ. 20 τοῦ Α' τόμ Ἀτάκτων στίχ. 144 «τοὺς πελεγρίνους τοὺς πτωχούς»· ἴδε καὶ σ. 248).
12. τ. ἔ. *ἐκενώθη*· παράγεται ἐκ τοῦ *εὔκαιρος*, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ἐν νεωτέραις διαλέκτοις (Πόντου καὶ Θρᾴκης) σημαίνει *κενός.*
13. Ἀντὶ τοῦ *παρ' [ἐλπίδα]* προτιμότερον νὰ γραφῇ *παρ' [αὐτίκα]*, διότι μετὰ τοὺς προηγουμένους λόγους τῆς μητρὸς ἡ καταπράϋνσις τῶν παίδων δὲν ἦτο παρ' ἐλπίδα.

ἀνέβηκα τὴν σκάλαν μου τῇ τούτων ὁδηγίᾳ
κ᾽ εὐθὺς πηδήσας κ᾽ εἰσελθὼν καὶ προτραπεὶς [ἐκάτζα]
τὸ πότε νὰ μὲ κράξωσι νὰ φάγω προσεδόκουν,
καὶ μόλις εἶδον πίνακα ζωμὸν ἔχοντα πλεῖστον
κ᾽ ὀλίγον ἀπὸ τὸ παστὸν καὶ θρύμματα μεγάλα,
καὶ δράξας εἰς τὰς χεῖρας μου ηὔφρανεν ἡ καρδιά μου,
ζωμὸν ἰδὼν τὸν περισσὸν καὶ τὰ χονδρὰ κομμάτια.
Τοιαῦτα πέπονθα δεινά, κρατάρχα στεφηφόρε,
παρὰ μαχίμου γυναικὸς καὶ τρισαλιτηρίας,
ὡς εἶδε με κενώτατον ἐλθόντα πρὸς τὸν οἶκον.
Ἂν οὖν μὴ φθάσῃ με τὸ σὸν φιλεύσπλαγχνον, αὐτάναξ,
καὶ δώροις καὶ χαρίσμασι τὴν ἄπληστον ἐμπλήσῃς,
τρέμω, πτοοῦμαι, δέδοικα μὴ φονευθῶ πρὸ ὥρας,
καὶ χάσῃς σου τὸν Πρόδρομον, τὸν κάλλιστον εὐχέτην.

Δ. Η. Οἰκονομίδης

Καθηγητὴς ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ.

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Ἐφημέριος καθολικός, κηρύττων ἐπ᾽ ἄμβωνος κατὰ πᾶσαν κυριακήν, ἔλεγε: Δωρῶ φασιόλους δι᾽ ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Τεσσαρακοστῆς πρὸς πάντα σύζυγον παρακούοντα τῆς ἑαυτοῦ συμβίας. Πλεῖστοι ὅσοι ἐξετασθέντες ὑπὸ τοῦ ἀθλοθέτου ἱερέως, πάντες ὡμολόγησαν ἑαυτοὺς ἀναξίους τῆς δωρεᾶς. Ἀχθοφόρος δέ τις πεινηλέος, καλῶς προμελετήσας τὸ θέμα, προσέρχεται εἰς τὸν ἐφημέριον, καί, ἐγκαυχώμενος, ὅτι οὐδέποτε ὑπήκουσε τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, αἰτεῖ τοὺς ὑποσχομένους φασιόλους. Ὁ ἐφημέριος ἐρωτᾶ αὐτὸν ἐπὶ ποικίλων περιπετειῶν τοῦ συζυγικοῦ βίου. Ὁ ἀχθοφόρος θριαμβεύει κατὰ πάντα.

— Λάβε λοιπὸν φασιόλους ὅσους θέλεις, λέγει ὁ νικηθεὶς ἐφημέριος, τοῦ δὲ νικητοῦ πληροῦντος φασιόλων τὸν ἑαυτοῦ σάκκον, — διατί, ἐρωτᾶ ὁ ἱερεύς, ἐκόμισας οὕτω μικρὸν σάκκον; ἡ Τεσσαρακοστὴ μακρά, καὶ σὺ ἔχεις τέκνα καὶ σύζυγον — Ἐγὼ ἤθελα νὰ πάρω μεγαλείτερο σακκί, ἀπεκρίθη ὁ χάχας, μὰ ἡ γυναῖκά μου δὲν θέλησε. — Ἂ σὲ τσάκωσα, ἀνέκραξεν ὁ ἀγαθὸς ἱερεύς, λοιπὸν ὑπήκουσας τῇ γυναικί σου· ἄφες τοὺς φασιόλους μου, ψεῦστα!

★

Καρδινάλιος συνομιλῶν μετὰ κουράτου προσφέρει αὐτῷ ταμβάκον διάρρινον.
— Εὐχαριστῶ, Μονσινιόρε, τὸ ἐλάττωμα τοῦτο δὲν τὸ ἔχω.
— Ἐὰν ἦν ἐλάττωμα πρὸ πολλοῦ θὰ τὸ εἶχες, ἀπήντησεν ὁ καρδινάλιος.

★

Ἡ γυνὴ δυσκόλως κατανοοῦσα τὸ «τὰ ἑνὶ τρίτῳ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἴσα» πιστεύει, ὅτι «ὁ δεσμίαις ταῖς χερσὶ καρατομηθεὶς Διονύσιος ἦρε τὴν κεφαλήν . . . διὰ τῶν ὀδόντων καὶ ἀπελθὼν ᾤχετο».

ΑΝΤΙΓΡΑΦΗ ΣΧΕΔΙΩΝ

Χάρτης δι᾽ ἀντιγραφὴν σχεδίων.

Πρὸς παρασκευὴν τοιούτου χάρτου, ἀρκεῖ νὰ μιχθῶσιν 25 γρ. *βαλσάμου τοῦ Καναδᾶ* μετὰ 125 γρ. καθαροῦ *τερεβινθελαίου*, καὶ νὰ ἐξαπλωθῇ τὸ μῖγμα τοῦτο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας λεπτοτάτου χάρτου διὰ μαλακῆς ψήκτρας.

Τὸ ἀνωτέρω μῖγμα ξηραίνεται τάχιστα, εἶνε διαφανέστατον καὶ οὐδεμίαν ἀφήνει κηλῖδα.

Καταλληλότατος ἐπίσης δι᾽ ἀντιγραφὴν καθίσταται ὁ χάρτης, καὶ ἐὰν ἁπλῶς ἀλειφθῇ διὰ *βενζίνης*.

Ἡ βενζίνη ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ παρέχῃ εἰς τὸν χάρτην σημαντικὴν διαφάνειαν, ἥτις ἐκλείπει ταχύτατα ἐξατμιζομένου τοῦ ὑγροῦ.

Ἡ ἰδιότης αὕτη ἐπιτρέπει ἡμῖν ν᾽ ἀποφεύγωμεν τὴν χρῆσιν εἰδικοῦ διαφανοῦς χάρτου διὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν σχεδίων. Ἀρκεῖ πράγματι νὰ καλύψωμεν τὸ σχέδιον, τὸ ὁποῖον πρόκειται ν᾽ ἀντιγράψωμεν, διὰ φύλλου χάρτου κοινοῦ, καὶ νὰ διαβρέξωμεν διὰ σπόγγου, ἐμβεβαπτισμένου κατὰ τὸ ἄκρον ἐντὸς βενζίνης, τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν θέλομεν νὰ ἀντιγράψωμεν, ὅπως καταστήσωμεν αὐτὴν διαφανῆ καὶ δυνηθῶμεν νὰ χαράξωμεν εἴτε διὰ μολυβδοκονδύλου εἴτε διὰ σινικῆς μελάνης τὸ σχέδιον, τὸ ὁποῖον βλέπομεν ὑπὸ τὸν χάρτην εὐδιακρίτως. Ἡ βενζίνη δὲν βραδύνει νὰ ἐξατμισθῇ ἐξ ὁλοκλήρου, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ τὸ παραμικρὸν ἴχνος, καὶ ὁ χάρτης καθίσταται εἰς τὸ διαβραχὲν μέρος καὶ αὖθις ἀδιαφανής, ἀναλαμβάνων τὴν προτέραν αὐτοῦ κατάστασιν. Ἀφ᾽ ἑτέρου τὸ ἀρχικὸν σχέδιον οὐδεμίαν βλάβην ὑφίσταται.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀσμὴν τῆς βενζίνης, αὕτη δι᾽ ἐλαφροῦ ἀερισμοῦ καὶ ἠπίας θερμάνσεως ἐκλείπει τάχιστα.

Τὸ μόνον τῆς ἀνωτέρω μεθόδου μειονέκτημα εἶνε, ὅτι ἡ βενζίνη ἐξατμίζεται πολὺ ταχέως, καὶ πολλάκις ἐξαφανίζεται πρὶν ἢ ἀποπερατωθῇ ἡ ἀντιγραφή. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ διαβρέχωμεν τὸν χάρτην κατ᾽ ἐπανάληψιν.

ΣΥΖΥΓΙΚΑΙ ΤΟΛΥΠΑΙ

ΟΥΣ Ο ΘΕΟΣ ΣΥΝΕΖΕΥΞΕΝ....

Ὁ Νῖκος καὶ ὁ Μίμης.

Εἰ καὶ ἀποτελοῦσιν ἀμφότεροι δύο νέους βλαστοὺς τῆς Περαϊκῆς κοινωνίας, ἐν τούτοις, ἐὰν κανεὶς ἤθελε τοὺς ἰδῇ κατὰ πρῶτον, θὰ νομίσῃ, ὅτι ἀπαντᾷ δύο ἄκρα ἀντίθετα χαρακτήρων.

Ὁ μὲν ὑψηλός, ξανθὸς μὲ ὀφθαλμοὺς ζωηροὺς καὶ ἀεικινήτους, μὲ γλῶσσαν ἀκένωτον εἰς διηγήσεις καὶ ἀνέκδοτα, ὁ ἄλλος μελαγχροινός, μετρίου ἀναστήματος, μὲ ὀφθαλμοὺς μαύρους καὶ κομψὸν παρουσιαστικόν, φαίνεται μᾶλλον σοβαρὸς καὶ θετικώτερος τοῦ πρώτου. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα εἶνε φίλοι στενώτατοι καὶ ἀδελφικοί. Εἶνε καὶ οἱ δύο τραπεζητικοὶ ὑπάλληλοι, ἀνήκουν δηλ. ἀμφότεροι εἰς τὸ *καθαρτήριον*, ὅπως λέγει ὁ Πωλδε-κόκ, τῶν κοινωνικῶν τάξεων, εἰς τὴν βαθμῖδα ἐκείνην, ἥτις οὔτε εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀριστοκρατίαν ἀνήκει, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς τὴν δευτέραν τάξιν ὑπάγεται· εὑρίσκονται ἄλλαις λέξεσι μεταξὺ κολάσεως καὶ παραδείσου, πλησιάζοντες μετὰ προσεκτικῆς ἀφελείας τοὺς ἀριστοκράτας κοὶ μεθ' ὑπερηφανείας ἀφελοῦς τοὺς μὴ τοιούτους, διασκεδάζοντες ὅμως πάντοτε καὶ μὲ τοὺς μὲν καὶ μὲ τοὺς δέ, ἀπηλλαγμένοι τῶν ὑποχρεώσεων τῆς ἐθιμοτυπίας καὶ τῶν κανόνων τοῦ αὐστηροῦ savoir vivre (γνωρίζειν τὸ ζῆν).

Ἡ φιλία των ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ μαθητικοῦ των βίου· ἐτελείωσαν μαζὺ τὰς σπουδάς των, μαζὺ εἰσήχθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς τραπέζης, κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν συγχρόνως ἐτρώθησαν ὑπὸ τῶν βελῶν τῆς Ἀφροδίτης καὶ τέλος μικρὸν πρὸ τοῦ χρόνου τοῦ διηγήματός μου ἐνυμφεύθησαν ἀμφότεροι τὴν αὐτὴν ἡμέραν δύο χαριτωμένας ψυχὰς τῆς τάξεώς των, τὴν Ἕλλην καὶ τὴν Λουΐζαν, ἀδελφικὰς κατὰ τύχην καὶ αὐτὰς φίλας, διὰ τὰς ὁποίας ὅμως αἱ κακαὶ τῶν ζηλοτύπων γλῶσσαι διηγοῦντο σκανδαλιστικὰ εἰδύλλια παρελθόντων χρόνων. . . .

Ἂν καὶ ἡ περίπτωσις αὕτη ἐνέχει τι τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς, ἐν τούτοις θ' ἀποφύγωμεν νὰ ἀφηγηθῶμεν τὰ διαθρυλλούμενα, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἀπεφασίσαμεν χάριν τῶν ἀναγνωστριῶν μας νὰ ἀποφύγωμεν, ὅσον ἔνεστι, τὰς κακολογίας.

⁂

Μὴ ἐπιθυμῶν λοιπὸν νὰ περιπλακῶ εἰς τὰ στόματα τῶν ἀναγνωστριῶν μου, παραλείπω τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν δύο συζύγων τῶν ἡρώων μου, ἔχων ἄλλως τε πλήρη τὴν πεποίθησιν, ὅτι αἱ ὡραῖαι, τὰς ὁποίας ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὀνομάζω ἀναγνωστρίας μου, ἀφοῦ πρόκειται περὶ ὁμοίων των θὰ τὰς

φαντασθῶσιν ὅπως ἐγὼ θέλω. Παραλείπων λοιπὸν τὰς ἐπικινδύνους λεπτομερείας, τρέχω κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ προκείμενον, εἰσάγων ὑμᾶς εἰς τὸ καπνιστήριον τῆς οἰκίας τοῦ Νίκου, ὅπου οἱ δύο φίλοι μετὰ εὔθυμον οἰκογενειακὸν δεῖπνον ἀπεσύρθησαν ἵνα καπνίσωσιν.

— Τί νά σοι εἴπω, φίλε μου, ἔλεγεν ὁ Νῖκος πρὸς τὸν ἡδονικῶς ροφῶντα τὸ σιγάρον του Μίμην. Δὲν εἰξεύρω τί τὸ ἐξαιρετικὸν εὑρίσκουσιν εἰς ἐμὲ αἱ γυναῖκες· ἀφ' ὅτου ἐνυμφεύθην, αἱ ἐρωτικαί μου ἐπιχειρήσεις ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῶσιν αὐξάνονται καταπληκτικῶς... Καὶ γνωρίζω μέν, ὅτι θὰ μὲ καταδικάσῃς διὰ τὴν διαγωγήν μου αὐτήν, ἀλλὰ τί νά σοι εἴπω... μοὶ φαίνεται, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διασκεδάσεως μὲ ἀναζωογονεῖ. Νομίζω μάλιστα, ὅτι τὰ ἐλαττώματα τῶν γυναικῶν, τὰς ὁποίας συναναστρέφομαι, αὐξάνουσι τὸν πρὸς τὴν Λουΐζαν ἔρωτά μου, τὴν ὁποίαν, ὡς γνωρίζεις, ἀγαπῶ πάντοτε.

— Δὲν σὲ μέμφομαι, φίλε μου, διὰ τὸν τρόπον αὐτόν, τὸν ὁποῖον ἐφεῦρες διὰ νὰ ἐπαυξάνῃς τὴν πρὸς τὴν σύζυγόν σου ἀγάπην σου, ἀλλ' ὅμως δὲν σὲ ἀποκρύπτω, ὅτι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν συμφωνοῦμεν. Εἰς ἐμὲ ἀρκεῖ ἡ ἀγάπη τῆς Ἕλλης, ἡ δὲ συναίσθησις τοῦ ἀμοιβαίου ἔρωτός μας μὲ καθιστᾶ εὐτυχῆ. Μὴ νομίσῃς ἐν τούτοις, ὅτι αἱ γυναῖκες μὲ ἀποφεύγουσιν. Ἀπ' ἐναντίας μετὰ τὸν γάμον μου ἐπιτίθενται κατ' ἐμοῦ ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε, συχνάκις δὲ λαμβάνω καὶ προσκλήσεις, τῶν ὁποίων, μὴ μὲ γελάσῃς, δὲν ἐπωφελοῦμαι...

Λέγουσιν οἱ εἰδότες καὶ ἐκ τῶν φιλοσόφων οἱ αἰσθηματικώτεροι, ὅτι πρὸ τῆς ἀγνῆς καὶ ἀδόλου φιλίας πᾶν αἴσθημα ποταπὸν ἐκμηδενίζεται. Δὲν ἔχω τὴν ἀπαίτησιν νὰ λογισθῶ μεταξὺ τῶν μεγάλων κεφαλῶν τοῦ κόσμου, ἐν τούτοις ὅμως δύναμαι νὰ εἴπω ὅ,τι ἐκ πείρας γνωρίζω, ὅτι δηλ. καὶ ἡ φιλία καὶ ὅλα τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ὑποχωροῦσι πρὸ τῆς διεκδικήσεως ἑνὸς ποδογύρου, πολλῷ δὲ μᾶλλον ὅταν πρόκειται περὶ τῶν πρωτείων ἑνὸς ποδογυρικοῦ ἀγῶνος. Δὲν θὰ παραξενευθῆτε λοιπόν, ὅταν σᾶς εἴπω, ὅτι εἰς τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ Μίμη μειδίαμα εἰρωνικὸν ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ φίλου του.

Γνωρίζετε βεβαίως, ὅτι ἡ εἰρωνία εἶνε τὸ δηλητηριωδέστατον δῆγμα κατὰ τοῦ Δονζουανιστικοῦ ἐγωϊσμοῦ. Διὸ καὶ ὁ Μίμης πλήρης ἀγανακτήσεως διὰ τὸν εἰρωνικὸν τρόπον τοῦ Νίκου ἀνέσυρε μετὰ Δονκιχωτικῆς μεγαλοπρεπείας τὸ χαρτοφυλάκιον αὐτοῦ καὶ ἔτεινε πρὸς τὸν Νῖκον κομψὸν καὶ εὐῶδες χαρτίον, τὸ ὁποῖον μεθ' ὅλονὲν αὐξάνοντος θαυμασμοῦ ἀνέγνωσεν οὗτος:

«Θὰ ἐκληφθῆτε ὡς ἥκιστα ἱπποτικός, ἐὰν ἀφήσητε βασανιζομένην μίαν κυρίαν, ἡ ὁποία τρυφερώτατα ἀτενίζει πρὸς ὑμᾶς. Αἱ κοινωνικαὶ ὑποχρεώσεις, εἰς ἃς, ὡς καὶ ὑμεῖς, ὑπόκειται, δὲν θὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς ἐκμυστηρευθῇ τὰ αἰσθήματά της, ἐὰν θελήσητε νὰ τὴν ἀναμείνητε τὴν προσεχῆ Τετάρτην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 33 δωμάτιον τοῦ ξενοδοχείου Ω...»

— Matin! ἀνέκραξεν ἔκθαμβος ὁ Νῖκος, καὶ δὲν θὰ μεταβῇς;...

— Σοὶ ἐπαναλαμβάνω, Νῖκο, ὅτι μόνος ὁ οἰκογενειακὸς βίος μοὶ εὐχαριστεῖ. Διά νά σοι ἀποδείξω δέ, ὅτι σοὶ λέγω τὴν ἀλήθειαν, σοὶ προτείνω νὰ ὑπάγῃς ἀντ' ἐμοῦ....

— Ἐγώ;! ἀνέκραξεν ἔκπληκτος ὁ Νῖκος.

— Ἀλλὰ βέβαια, φίλε μου, πρόκειται ἁπλούστατα περὶ γυναικός τινος, ἡ ὁποία στενοχωρεῖται.... καὶ πιστεύω, ὅτι δύνασαι, ὅπως καὶ ἐγώ, νὰ τὴν ἀπαλλάξῃς τῆς στενοχωρίας της....

— Sapristi! δέχομαι....

Ἔσφιγξαν τὰς χεῖρας ἀλλήλων καὶ ἀπεχωρίσθησαν ὁ μὲν μὲ καρδίαν πάλλουσαν ὑπὸ ἀνυπομονησίας, ὁ δὲ μὲ ὀφθαλμοὺς λάμποντας ὑπὸ μυστηριώδους χαρᾶς.

⁂

Δὲν θὰ ἐπιχειρήσω νὰ σχολιάσω τὸν διάλογον τοῦτον, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ μὲν ἀναγνῶσταί μου ἐγωϊστικῶς θὰ μειδιάσωσιν, αἱ δὲ τρυφεραὶ κυρίαι μετὰ περιφρονήσεως καὶ λύσσης θὰ ἀτενίσωσι πρὸς τὴν ὑπογραφήν μου.

— Καλέ, ἀκούετε ἐκεῖ διάλογον μεταξὺ ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι, ἂν ὁ Κύριος αὐτὸς δὲν μᾶς ἀπατᾷ, διατρέχουσι τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος;... Καὶ ὕστερον... μᾶς περιφρονοῦσιν, ὅταν ζητῶμεν τὴν χειραφέτησίν μας, μᾶς καταδικάζουσιν, ὅταν δὲν δίδωμεν πίστιν εἰς τοὺς λόγους των..., μᾶς κακολογοῦσιν, ὅταν ἐκδικώμεθα τὴν ἀπιστίαν των...., μᾶς....

— Χμ! Θὰ ἐπροτίμων, κυρία μου, νὰ σιωπήσω πρὸ τῆς νευρικῆς σας αὐτῆς ἐκρήξεως, ἀλλ' ἀναγκάζομαι νὰ συμφωνήσω μαζύ σας, νὰ κακολογήσω δῆλα δὴ τὸ φυλον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκω, νὰ ἀποκαλέσω ὅλους τοὺς ἄνδρας ἀπίστους, ἀναισχύντους, ποταπούς, μηδαμινοὺς καί... ὅ,τι ἄλλο θέλετε μὲ τὴν ἐξῆς ὅμως συμφωνίαν: *Νὰ μὲ ἀναγνώσητε μέχρι τέλους....*

*

Τὴν Τετάρτην ὁ Νῖκος μὲ καρδίαν πάλλουσαν ἐκ συγκινήσεως καὶ ἀνυπομονησίας, εὐθυτενὴς καὶ μυρωδᾶτος καὶ ἐπαναλαμβάνων καθ' ἑαυτὸν τὴν προσφώνησιν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς προητοίμασε διὰ τὸν ἄγνωστον ἄγγελόν του, ἔκρουε τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 33 δωμάτιον τοῦ ξενοδοχείου Ω...

Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του καὶ ἡ ἀπογοήτευσις, ὅτε ἀντὶ αἰσθημάτων καὶ διαχύσεως εὑρέθη πρὸ γυναικός, ἡμικεκαλυμμένον ἐχούσης τὸ πρόσωπον, ἡ ὁποία εὐθὺς μόλις εἰσῆλθεν ἐπανέκλεισε τὴν θύραν καὶ ἀνέκραξε πρὸς αὐτὸν μετὰ λύπης καὶ πείσματος·

— Ἄ! Ἐγνώριζον, ὅτι θὰ ἤρχεσο... Μὲ ἀναγνωρίζεις προδότα; ... Ἀρκεῖ λοιπὸν ἁπλῆ πρόσκλησις ἀγνώστου γυναικὸς διὰ νὰ τρέχῃς, διὰ νὰ τρέχῃς, εἰς τοιούτου εἴδους συνεντεύξεις;

Ὁ δυστυχὴς Νῖκος μὴ ἐννοῶν οὐδὲν ἐκ τῶν κεραυνῶν τούτων, ἐπροχώρησε, σιωπῶν, πρὸς τὸ παράθυρον, σᾶς ἀφίνω δὲ νὰ φαντασθῆτε τὴν ἔκπληξίν του, ὅταν ἐν τῇ γυναικὶ ἐκείνῃ ἀνεγνώρισε τὴν σύζυγον τοῦ φίλου του...

— Ἡ Ἕλλη!...

Ὁ Νῖκος.... πῶς;... ἄχ! Θεέ μου, εὐχαριστῶ· δὲν εἶνε ὁ Μίμης, ὁ πτωχός μου Μίμης, τὸν ὁποῖον κατεδίκαζον... Κύριε Νῖκο, ἀγνοῶ τί ζητεῖτε ἐδῶ, ἀλλὰ μοὶ εἶνε ἀδιάφορον... εἶμαι εὐχαριστημένη...

— Ἐγὼ ὅμως δὲν εἶμαι διόλου, Κυρία μου, καὶ ἂν σᾶς εἶναι ἀδιάφορον τί ζητῶ ἐδῶ εἰς ἐμ. .. ..

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε Νῖκο, θὰ σᾶς ἐξηγηθῶ... Ἔσχον ὑποψίας ζηλοτύπους ἐπὶ τοῦ συζύγου μου. Ἐφαντάσθην καὶ ἐγὼ ἀγνοῶ διατί, ὅτι μὲ ἠπάτα· ἐσκέφθην λοιπὸν νὰ τὸν δοκιμάσω καὶ τῷ ἔστειλα ἀνώνυμον πρόσκλησιν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον αὐτό, τὸ ὁποῖον κάποια παλαιά μου φίλη, ἥτις ἔχει τὸ δυστύχημα νὰ εἶναι ὀλίγον ἐλαφρά, μοὶ ὑπέδειξεν. Ἀλλὰ σεῖς τί ζητεῖτε ἐδῶ;

Οἱ εἰδότες νῦν κρινάτωσαν τὸ γελοῖον τῆς θέσεως, εἰς ἣν ὁ δυστυχὴς Νῖκος περιέπεσε.

Ἐσκέφθη πρὸς στιγμήν, καὶ

— Ἀγαπητὴ Ἕλλη, ἀπήντησεν, εὑρίσκομαι ἐνταῦθα, διότι ὁ σύζυγός σου μοὶ ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην διὰ νὰ ἐπωφεληθῶ αὐτῆς....

— Πῶς;... ἆ πτωχέ μου Νῖκο.... καὶ ὑπεβλήθης εἰς τόσον κόπον.... καὶ ἐφαντάζεσο βεβαίως ὅτι.... a! que c' est drôlé...

Ὁ Νῖκος ὅμως δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες παραιτοῦνται εὐκόλως τῶν ὑποθέσεων ἐκείνων, διὰ τὰς ὁποίας ἀφιέρωσαν ὥρας ὁλοκλήρους ῥεμβασμοῦ καὶ ὀνειροπολήσεων. Δὲν τοῦ ἤρχετο ἄλλως τε καὶ αὐτὸς ὁ τόσον ἐπιτήδειος εἰς τοιούτου εἴδους ὑποθέσεις νὰ φανῇ ἐκτεθειμένος καὶ δὴ τόσον γελοιωδῶς πρὸ τοῦ φίλου του....

Ἐὰν τώρα εἰς πάντα ταῦτα προσθέσητε καὶ τὴν οὐκ εὐκαταφρόνητον ὡραιότητα τῆς Ἕλλης, τὴν περιβολὴν αὐτῆς καὶ τέλος τὸ περιβάλλον τοῦ τόπου, εἰς ὃν εὑρίσκοντο, θὰ ἐννοήσητε, ὅσον ψύχραιμοι καὶ ἂν εἶσθε, ὅτι ἦτο ἀδύνατον εἰς τὸν ἥρωά μου ν' ἀναχωρήσῃ μὲ κενὰς τὰς χεῖρας...

Ἔλαβε λοιπὸν ὕφος Μακιαβελικὸν καὶ μὲ τόνον ἀνθρώπου λυπουμένου προσέθηκε:

— Ἐν τούτοις, κυρία μου, μ' ὅλην τὴν λύπην, ἣν θὰ σᾶς προξενήσω, νομίζω, ὅτι δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἀφήσω νὰ πλανᾶσθε ἐν χαρᾷ ἀπατηλῇ. Ὁ σύζυγός σας δὲν ἦλθεν ἐνταῦθα οὐχὶ ἕνεκα ἀρετῆς, ὅπως ὑμεῖς φαντάζεσθε, ἀλλά, ὡς μοι εἶπε, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ νὰ φανῇ συνεπὴς εἰς ὅλας τὰς τοιούτου εἴδους προσκλήσεις του....

Ἡ θρυαλλὶς ἠνάφθη...

Βαρύγδουποι καὶ ἀλλεπάλληλοι ἐπῆλθον οἱ κεραυνοὶ τῆς Ἕλλης ἐναντίον τοῦ συζύγου της, ἐναντίον τῆς τύχης, ἥτις τὴν συνέδεσε μὲ τοιοῦτον ἄνδρα, ἐναντίον τοῦ ἰσχυροῦ φύλου καὶ τέλος ἐναντίον τοῦ κόσμου ὅλου, ὅστις ἀνέχεται τοιαῦτα τέρατα ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Ὁ Νῖκος τὴν ἤκουσε μέχρι τέλους χωρὶς νὰ τὴν διακόψῃ.

Ἡ νευρικὴ εὐαισθησία παρῆλθεν, ἡ δὲ Ἕλλη κατάκοπος ἔπεσεν ἐπί τινος ἀνακλίντρου.

Ὁ Νῖκος δὲν περιέμενε περισσότερον. Τὴν ἐπλησίασε καὶ μὲ ὕφος περίλυπον ἤρχισε συμπληρῶν τὸν ἀναβαλλόμενον τοῦ φίλου του.

— Σᾶς δίδω τὸν λόγον μου, ἀγαπητὴ Ἕλλη, ὅτι ἐλυπήθην δι' ὅσα συνέβησαν, ἐξ ἄλλου ὅμως δὲν δύναμαι παρὰ νὰ εἶμαι εὐχαριστημένος, διότι μοὶ ἐδόθη περίστασις νὰ σᾶς εἴπω πόσον ἠγανάκτουν βλέπων τὴν διαγωγὴν τοῦ συζύγου σας, πόσον συνεκινούμην, διότι τοσοῦτον ἀξιέραστος καὶ ὡραία ἠπατᾶσθε ὑπ' ἐκείνου, καὶ τέλος πόσον ἐλυπούμην, διότι ἡ τύχη δὲν σᾶς συνέδεσεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ!...

Ἡ Ἕλλη τὸν ἤκουσε χωρὶς νὰ τὸν διακόψῃ· ὁ Νῖκος ἄλλως εἶχε τὸ προσὸν νὰ γνωρίζῃ τὸ ἀντιφάρμακον τῶν νεύρων τῶν γυναικῶν. Τὴν ἐπλησίασεν ἔτι περισσότερον καὶ ἤρχισε νὰ τὴν ὁμιλῇ χαμηλῇ τῇ φωνῇ μεταχειριζόμενος τὰς λέξεις ἐκείνας, αἵτινες κέκτηνται τὴν δύναμιν νὰ δελεάζωσι πᾶσαν γυναῖκα.

Τὸ περίεργον τοῦ περιβάλλοντος, ἡ στάσις ἀμφοτέρων, ἡ χαύνωσις, εἰς ἣν ἡ Ἕλλη περιέπεσε κατόπιν τῆς νευρικῆς ἐξεγέρσεώς της, ὅπως ἐκδικηθῇ τὴν ἄνανδρον προδοσίαν τοῦ συζύγου της καὶ τέλος... ὅ,τι ἄλλο θέλετε, τὴν κατέπεισαν νὰ δεχθῇ κατόπιν μικρῶν ἀντιστάσεων τὰς προτάσεις τοῦ Νίκου. . . . . .

. . . . . .

*

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Νῖκος ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ περιπετειώδους randez-vous (συνεντεύξεως) του εἰσήρχετο εἰς τὴν οἰκίαν του, εἶδεν ἐξερχόμενον αὐτῆς ἐν σπουδῇ τὸν Μίμην.

Φαίνεται, ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος δὲν τὸν περιέμενε τόσον ἐνωρίς, διότι, μόλις τὸν εἶδε, κατέστη κατέρυθρος καὶ προλαμβάνων τὰς ἐρωτήσεις του τῷ ἐψιθύρισε!

— Ἄ! ἦλθες; ὑπῆγ...; ἔσχον τὴν ἰδέαν διερχόμενος νὰ ἀνέλθω διὰ νὰ σᾶς προσκαλέσω νὰ συγγευματίσωμεν αὔριον...

Εἶχε πραγματικῶς πρὸ πολλοῦ ἀνέλθει εἰς τὰ διαμερίσματα τῆς Λουΐζης, τῆς ὁποίας πρὸ ἀρκετοῦ χρόνου ἐφαίδρυνε τὰς ἀνιαρὰς στιγμὰς τῆς ἀπουσίας τοῦ συζύγου της.

— Καὶ ἡ συνέντευξις;

— Θαυμασία, φίλε μου... ἡ ἀντικατάστασις ἐπέτυχε πληρέστατα...

*

Καὶ λοιπόν, Κυρίαι καὶ Κύριοι, τώρα εἶμαι ὑπερβέβαιος, ὅτι θὰ συμφωνήσητε πληρέστατα μὲ τὴν ἰδέαν μου. Ὅλοι καὶ Ὅλαι θὰ ἐλεεινολογήσητε ***Οὓς ὁ Θεὸς συνέζευξε,*** ἀνακράζοντες μετ' ἐμοῦ: *Μακάρια τὰ γεροντοπαλλήκαρα!!!*

Ἐν Κυδωνίαις, τῇ 2 Ἰουλίου 1907.

Α. Ν. Δ(ρομεδ)ας

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Πρὸ ἐτῶν, ὁ ραπισθεὶς σὲ κατεμήνυε· σήμερον, σὲ προκαλεῖ εἰς μονομαχίαν. Τότε, κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον· τανῦν, κινδυνεύεις τὴν ζωήν σου. Πάτησον ἐπὶ τοῦ ποδὸς τοῦ πλησίον σου καί, ἂν τολμᾶς, μὴ ζήτει συγχώρησιν.

★

— Πῶς σᾶς φαίνεται ἐκεῖνο τὸ ἀνδρόγυνον, ὅπου κοντὸς ἐνυμφεύθη κοντήν;

— Πῶς νά με φανῇ! «Ἐκύλισε ὁ τέντζερες καὶ ηὗρε τὸ καπάκι του».

— Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ἄλλο, ὅπου ἀνικανώτατος ἔγημε στρυφνήν;

— Ἄ! ἐκεῖ «Ἐκύλισ' ὁ τέντζερες καὶ ηὗρε τὸ διάβολό του».

★

Εκ τῆς νεανικῆς μας ζωῆς: Ὁ μόλις ἐκμαθὼν τὸ τεχνολογικὸν ἐν τῷ ἑλληνικῷ σχολείῳ νομίζει ἑαυτὸν γραμματικόν· ὁ ἐν τῷ γυμνασίῳ σπουδάσας τοὺς ἕλληνας συγγραφεῖς θεωρεῖται πολυμαθής· καὶ ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐκπαιδευθεὶς ὑπεραίρεται ὡς τέλειος· πάντες δ' ὁμοῦ ἔχουσί τι τὸ σχολαστικόν, εἰσὶ φιλόνεικοι καὶ ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ διορθώνειν τοὺς ἄλλους.

★

Γερμανὸς συνταγματάρχης, γνωστὸς ἐν Πετρουπόλει ἐπὶ εὐτραπελίᾳ, ἔθηκεν ἐν ἐφημερίδι αἴνιγμα καὶ ἔλεγεν: «Ἔχω ἐν τῇ αὐλῇ μου δύο καὶ δέκα χῆνας ἐξαισίου πάχους· προσφέρω αὐτοὺς εἰς τοὺς δώδεκα πρώτους ἐξηγήσοντας τὸ αἴνιγμά μου». Τὴν ἐπιοῦσαν, ὁ σύζυγος Ρωσσίδος τινὸς παρουσιάζεται καὶ λέγει τῷ ἀθλοθέτῃ:

— Κύριε, εὗρον τὴν λέξιν τοῦ αἰνίγματος.

— Εἰπὲ αὐτήν.

— Εὐήθεια.

— Εὖγε, εὐγενὴς ἐξ εὐγενῶν! ἀνέκραξεν ὁ φέναξ στρατιωτικός ἀλλ' ἀτυχῶς ἐδόθησαν τοῖς 12 πρὸ σοῦ ἐξηγήσασι τὸ αἴνιγμα 12 χῆνες καὶ σύ... εἶ ὁ 13ος.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΕΙΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΙΑΜΒΟΥΣ ΜΕΤΕΝΗΝΕΓΜΕΝΟΣ

ΥΠΟ

Δ. Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΥ

Πρ. . . . . .
τῶν ταλαιπώρων δὲ θνητῶν ἠμέλησε
καὶ ἅπαντα ἐξολοθρεύσας ἤθελε
νὰ πλάσῃ ἄλλην νέαν γενεὰν θνητῶν.
Εἰς ταῦτα πλὴν ἐμοῦ οὐδεὶς ἀνθίστατο,
ἐγὼ δ' εὐτόλμως τοὺς θνητοὺς ἀπήλλαξα
ὀλέθρου καὶ καθόδου εἰς τὸν Τάρταρον.
Δι' ἄρα τοῦτο συμφοραί με κάμπτουσιν,
ἐμοὶ μὲν ἄλγος οὖσαι τοῖς λοιποῖς δ' οἰκτραί.
Τοὺς δὲ θνητοὺς οἰκτίρας, οἴκτου οὐδενὸς
ἐγὼ φεῦ! ἠξιώθην, ἀλλ' ἀνηλεῶς
ἐσταυρωμένος μένω, ὄνειδος Διός!

Χο. Ἐκ πέτρας εἰργασμένος, σιδηρόκαρδος,
ὁ μὴ συμπάσχων, Προμηθεῦ, ᾧ τὰ πάθη σου.
Ἐγὼ οὔτε νὰ ἴδω ἤθελον αὐτά,
καὶ ἀφ' οὗ εἶδον τὴν καρδίαν νῦν ἀλγῶ.

Πρ. Ἡ θέα μου τοῖς φίλοις εἶν' ἐλεεινή.

Χο. Μήπως τι ἄλλο πέραν τούτων ἔπραξας;

Πρ. Νὰ προορῶσι θάνατον αὐτοὺς ἐκώλυσα.

Χο. Εὑρὼν τῆς νόσου ταύτης ποῖον φάρμακον;

1. **Συνέχεια** ἐκ τῆς 118 σελίδος τῶν *Ἀκτίνων* τοῦ 1907.

Πρ. Τυφλὰς ἐλπίδας τοῖς θνητοῖς ἐνέβαλον.
Χο. Εἰς τοὺς θνητοὺς δῶρον ὠφελιμώτατον.
Πρ. Καὶ πῦρ πρὸς τούτοις ἐγὼ ἔδωκα αὐτοῖς.
Χο. Καὶ τὸ φλογῶδες πῦρ αὐτοὶ νῦν ἔχουσι;
Πρ. Πολλὰς δὴ τέχνας ἐξ αὐτοῦ θὰ μάθωσι.
Χο. Λοιπὸν ὁ Ζεὺς διὰ τοιαῦτ᾽ ἐγκλήματα . . .
Πρ. μὲ τιμωρεῖ μὲ πάθη ἀμετρίαστα.
Χο. Οὐδὲ ὑπάρχει τῶν παθῶν σου τέρμα τι;
Πρ. Οὐδὲν πλὴν ὅταν κρίνῃ εὔλογον ὁ Ζεύς.
Χο. Θὰ κρίνῃ πότε; Τίς ἐλπίς; Δὲν σκέπτεσαι
τὸ σφάλμα σου; Ὅτι δ᾽ ἐσφάλης οὔτ᾽ ἐγὼ
νὰ λέγω μοὶ ἀρέσκει, λύπη δὲ καὶ σοί.
Ἀφῶμεν ὅμως ταῦτα, ζήτει δὲ τῶν σῶν
βασάνων παῦσιν καὶ ἀπαλλαγήν τινα.
Πρ. Οἱ ἔχοντες τὸν πόδα ἔξω συμφορῶν
τοὺς δυστυχεῖς εὐκόλως συμβουλεύουσιν.
Ἐγὼ δὲ ταῦτα πάντα προεγίνωσκον·
ἐσφάλην ἑκουσίως, δὲν ἀρνοῦμ᾽ αὐτό·
τοὺς θνητοὺς σῴζων ἐγὼ εὗρον βάσανα.
Καὶ ὅμως δὲν ἐνόμιζον ὅτι ποινὴ
ἐπὶ πετρῶν ὑψίστων θά με ἔτηκεν,
ἐντὸς ἐρήμου βράχου καὶ ἀγείτονος.
Ἀλλὰ τὰ πάθη ταῦτα μὴ ὀδύρεσθε,
κατάβητε δὲ κάτω καὶ τὰ μέλλοντα
ἀκούσατε, τὸ πᾶν ὅπως ἐκμάθητε.
Πεισθῆτέ μοι, πεισθῆτε· συμπαθήσατε
τῷ νῦν πονοῦντι· ἐπειδὴ ἡ συμφορά,
ὁμοίως πλανωμένη, ἐπικάθηται
ὁτὲ πρὸς ἄλλον, ἄλλοτε πρὸς ἕτερον.
Χο. Εἰς θελούσας παραγγέλλεις
τοῦτο, Προμηθεῦ·
καὶ νῦν μ᾽ ἐλαφρὸν θὰ ἀφήσω πόδα
ἔδραν τὴν ταχυπόρον,
καὶ τὸν ἁγνὸν αἰθέρα, ὁδὸν τῶν οἰωνῶν,
ταύτῃ δὲ τῇ σκληρᾷ γῇ θὰ προσέλθω·
τὰ δὲ σὰ πάθη
θέλω ἐντελῶς νὰ ἀκούσω.
Ωκ. Ἦλθον εἰς μακρᾶς τέρμα πορείας
πρὸς σέ, Προμηθεῦ,

τοῦτον τὸν ὄρνιν τὸν ταχύπτερον
ἄνευ χαλινοῦ ὁδηγῶν τῇ κελεύσει·
πρὸς δὲ τὰ δεινά σου, μάθε, συμπαθῶ·
ἡ συγγένεια οὕτω, νομίζω,
μ᾽ ἀναγκάζει·
καὶ ἄνευ δ᾽ αὐτῆς οὐδένα ἢ σὲ προτιμῶ·
ὅτι δ᾽ ἀληθῆ ταῦτα θὰ μάθῃς
οὐδὲ μάτην δύναμαι νὰ χαριτογλωσσῶ.
Ἀλλὰ δήλωσον ὅτι σοι πρέπει νὰ βοηθήσω.
Οὐδέποτε θὰ εἴπῃς ὅτι τοῦ Ὠκεανοῦ
ἔχεις φίλον σταθερώτερον.
Πρ. Αἰαῖ! Τί βλέπω; Τὰς ὀδύνας μου καὶ σὺ
νὰ ἴδῃς ἦλθες; Πῶς ἐτόλμησας, ἀφεὶς
τὸ ρεῦμα τὸ ἐπώνυμον καὶ τἄντρά σου,
ταὐτοφυῆ καὶ πετροσκέπαστα, ᾽ς τὴν γῆν
νὰ ἔλθῃς τὴν σιδηρομήτορα; Μήπως
τὰς τύχας μου νὰ ἴδῃς καὶ νὰ λυπηθῇς;
Θέαμα ἴδε, ἴδε τοῦ Διὸς ἐμὲ
τὸν φίλον, τὸν συγκτίτορα τοῦ κράτους του,
μ᾽ ὁποίας ὑπ᾽ αὐτοῦ βασάνους κάμπτομαι.
Ωκ. Βλέπω, καὶ θέλω, Προμηθεῦ, τὰ ἄριστα
νά σοι προτρέψω, ἂν καὶ εἶσαι πάνσοφος.
Σεαυτὸν γνῶθι, καί μεθαρμοζόμενος
τὰ ἤθη ἔχε νέα, νέος ἐπειδὴ
ἐν τοῖς θεοῖς ὁ τύραννος· τόσον δ᾽ ἐὰν
ἠκονημένους καὶ τραχεῖς λόγους φωνῇς,
βεβαίως θὰ σ᾽ ἀκούσῃ, καίπερ ὕψιστα
ὁ Ζεὺς καθήμενος· καὶ τότε τῶν κακῶν
ἡ νῦν πληθὺς θά σοι φανῇ ὡς παίγνιον.
Ἀλλ᾽ ὦ ταλαίπωρ᾽, ἄφες τὸν θυμὸν τὸν νῦν,
ἀπαλλαγὴν δὲ ζήτει ἐκ τῶν συμφορῶν.
Νομίζεις ἴσως ἔωλον τὸν λόγον μου·
καὶ ὅμως ταῦτα τὰ ἐπίχειρα σφοδρᾶς
καὶ λίαν ὑψηγόρου γλώσσης, Προμηθεῦ.
Εἰσέτι σὺ δὲν θέλεις νὰ ταπεινωθῇς,
οὐδὲ αὐχένα κάμπτεις εἰς τὰ πάθη σου,
ἀλλὰ καὶ νὰ προσλάβῃς ἄλλα προσπαθεῖς.
Ἐὰν λοιπόν με λάβῃς ὡς διδάσκαλον,
πρὸς κέντρα μάτην δὲν θὰ δίδῃς λάκτισμα,

ἀφ᾽ οὗ ὁ ἄρχων τυραννεῖ ἀνεύθυνος.
Καὶ νῦν ἐγὼ θὰ προσπαθήσω μεταβὰς
τῶν πόνων νά σε σώσω, ἐὰν δυνηθῶ·
σὺ δὲ μὴ θρασυστόμει, ἀλλ᾽ ἡσύχαζε.
Ἢ ἀγνοεῖς τελείως, καί περ ὢν σοφός,
ὅτι ματαίας γλώσσης ποινὴ ἅπτεται;
Πρ. Καίπερ τὰ πάντα συντολμήσας μετ᾽ ἐμοῦ,
ὅμως δὲν εἶσαι καὶ κατηγορούμενος.
Εἶσ᾽ εὐτυχής. Ἀλλ᾽ ἄφες, ἀμερίμνει νῦν.
Τὸν Δία δὲν θὰ πείσῃς· εἶναι δυσπειθής.
Σὺ σπεῦδε τώρα, μή τι πάθῃς καθ᾽ ὁδόν.
Ὠκ. Νουθετῶν ἄλλους εἶσαι ἱκανώτερος,
ἢ σὲ αὐτόν· τὰ πράγματά με πείθουσιν.
Ἐγὼ καυχῶμαι ὅτι παρὰ τοῦ Διὸς
θά μοι δοθῇ ἡ χάρις νὰ ἀπαλλαγῇς
τῶν πολλῶν τούτων πόνων καὶ βασάνων σου.
Πρ. Σὲ ἐπαινῶ καὶ οὐδαμῶς τὸν ἔπαινον
θὰ παύσω· εἶσαι ὄντως προθυμότατος.
Ἀλλὰ μὴ μόχθει· ὄφελος οὐδέν ποτε
θά μοι πορίσῃς, μάταια μοχθῶν, κ᾽ ἐὰν
ἀκόμη θέλῃς νὰ μοχθῇς· ἀλλ᾽ ἥσυχος
ἀπέρχου· ἐπειδή, ἂν δυστυχῶ ἐγώ,
δὲν θέλω διὰ τοῦτο νὰ συμπάθωσι
καὶ πλεῖστοι ἄλλοι· ἄπαγε! Αἶ τύχαι φεῦ!
τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἄτλαντός με τείρουσι,
τοῦ πρὸς δυσμὰς ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντος
φορτίον ἐπαχθέστατον, τοῦ οὐρανοῦ
τὴν στήλην καὶ τῆς γῆς. Λυποῦμαι δὲ
τῶν Κιλικίων ἄντρων τὸν οἰκήτορα
ἰδών, υἱὸν τῆς γῆς, θηρίον ἔκπαγλον,
τὸν ἑκατοντακέφαλον καὶ θούριον
Τυφῶνα, καταπιεζόμενον,
ὅστις ἀντέστη καθ᾽ ἁπάντων τῶν θεῶν,
ἐκ σμερδαλέων γνάθων θάνατον φυσῶν·
γοργὴν δὲ λάμψιν ἐξ ὀμμάτων ἤστραπτεν,
ὡς ἵνα ἐκπορθήσῃ βίᾳ τοῦ Διὸς
τὸ κράτος· ὅμως τοῦ Διὸς τὸ ἄϋπνον
τὸ βέλος ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτόν, ὁ κεραυνός,
ὁ κατασκήπτων, φλόγα ἐκφυσῶν,

ὅστις αὐτὸν ἐκπλήξας εὐθὺς ἔπαυσε
τῆς κομπορρημοσύνης καὶ θρασύτητος.
Τὸ στῆθος δῆλα δὴ ἐβλήθη καὶ καείς,
ἐκ τῆς βροντῆς τὸ σθένος συναπώλεσε.
Καὶ τώρα σειραφόρον πτῶμα ἀδρανές,
ἐγγὺς τοῦ θαλασσίου κεῖται στενωποῦ,
ἐν ταῖς τῆς Αἴτνης ῥίζαις πιεζόμενος·
ἐν δὲ ταῖς ἄκραις κορυφαῖς καθήμενος
σφυρηλατεῖ ὁ Ἥφαιστος· ἐξ ὧν ποτε
πυρὸς θὰ ἐκραγῶσι ποταμοί τινες,
διὰ ἀγρίων γνάθων καθαπτόμενοι
τῆς καλλικάρπου νήσου τοὺς εὐρεῖς ἀγρούς.
Ὀργὴν τοιαύτην θ᾽ ἀναβράσῃ ὁ Τυφὼν
θυέλλης πυριπνόου, ἧς τὰ πύρινα
νὰ προσπελάσῃ βέλη οὐδεὶς δύναται,
καί τοι ἀπηνθρακώθη ὑπὸ τοῦ σκηπτοῦ.
Σὺ δὲ γινώσκεις ταῦτα· εἶναι περιττὸν
ἐγὼ νά σε διδάξω· σῷζε σεαυτὸν
ὡς σὺ ἐπίστασαι· ἐγὼ τὴν τύχην μου
νὰ ἐξαντλήσω θέλω, ἕως οὗ ὁ Ζεὺς
κουφίσῃ τὴν ψυχήν του ἀπὸ τοῦ θυμοῦ
Ὠκ. Καὶ δὲν γινώσκεις τοῦτο, ὅτι, Προμηθεῦ,
οἱ λόγοι τῆς ἀκμαίας ἰατροὶ ὀργῆς;
Πρ. Ἐὰν γλυκαίνῃ τὴν ψυχήν τις ἐν καιρῷ
καὶ μὴ ξηραίνῃ βίᾳ ἐν τῷ πυρετῷ.
Ὠκ. Ἀλλ᾽ ἐν τῇ τόλμῃ τίνα βλέπεις βλάβην σὺ
καὶ ἐν τῇ προθυμίᾳ; Δίδασκέ με νῦν.
Πρ. Ἐνόχλησιν, εὐήθειαν, κουφόνοιαν.
Ὠκ. Τὴν νόσον ταύτην ἂς νοσῶ· ὁ φρόνιμος
εἶν᾽ ἄριστον ὡς ἄφρων νὰ νομίζηται.
Πρ. Ἡ νόσος αὕτη θὰ φανῇ ὅτ᾽ εἶν᾽ ἐμή.
Ὠκ. Σαφῶς ὁ σός με ἀποστέλλει λόγος οἴκαδε.
Πρ. Ὁ πρός με οἶκτος μή σε κάμῃ μισητόν.
Ὠκ. Τῷ νεωστὶ ἐλθόντι παντοκράτορι;
Πρ. Μὴ τούτου ἡ καρδία ὀργισθῇ ποτε.
Ὠκ. Ἡ συμφορά σου, Προμηθεῦ, διδάσκαλος.
Πρ. Πορεύου, ἄγε, σῷζε τὴν νῦν σκέψιν σου.
Ὠκ. Κινούμενον προτρέπεις με· τὰς πτέρυγας
ὁ οἰωνὸς τανύει ὁ τετρασκελὴς

διὰ τῆς τοῦ αἰθέρος ἀχανοῦς ὁδοῦ,
θ᾽ ἁναπαυθῇ δ᾽ ἁσμένως εἰς τὴν φάτνην του.
Χο. Σὲ κλαίω, Προμηθεῦ, *Στρ. 1.*
διὰ τὴν ὀλεθρίαν τύχην,
χέουσα δὲ δακρυστάλακτον βροχὴν
ἀπὸ θαλερῶν ὀμμάτων,
βρέχω τὴν παρειάν μου
δι᾽ ὑγρῶν πηγῶν·
διότι ταῦτα εἶναι ἄφθονα.
Ὁ Ζεύς, αὐθαιρέτως ἄρχων,
ὑπερήφανον δείκνυσι δόρυ
τοῖς πρώην θεοῖς.
Ἡ χώρα δὲ ἤδη ὅλη στενάζει, *Ἀντιστρ. 1.*
τὴν ἀρχαιοπρεπῆ καὶ μεγαλοσχήμονα
κλαίουσα τιμὴν
σοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου.
Καὶ ὅσοι οἰκοῦσι καὶ νέμονται
θνητοὶ τῆς ἱερᾶς Ἀσίας
τὸ ἔδαφος
ταῖς σαῖς πολυστενάκτοις
συμφοραῖς συναλγοῦσι.
Καὶ αἱ τὴν Κολχίδα *Στρ. 2.*
οἰκοῦσαι παρθένοι,
ἐν ταῖς μάχαις ἀτρόμητοι,
καὶ τὰ Σκυθίας στίφη,
τὰ ἔσχατα τῆς γῆς οἰκοῦντα,
περὶ τὴν Μαιῶτιν λίμνην,
καὶ τὸ ἀρειμάνιον *Ἀντιστρ. 2.*
ἀράβιον ἄνθος
τὸν ὑψίκρημνον
νεμόμενοι Καύκασον,
μάχιμος στρατός,
κραδαίνων αἰχμὰς
ὀξυπρώρους.
Μόνον δὴ ἄλλον πρότερον
γενόμενον ἐν πόνοις Τιτᾶνα,
ἀδαμάστῳ δαμασθέντα ὀλέθρῳ,
εἶδον τὸν Ἄτλαντα Θεόν,
ὅστις πάντοτε φέρων ἐπ᾽ ὤμων

τὸ ὑπέροχον σθένος τῆς γῆς
καὶ τὸν κραταιὸν οὐράνιον πόλον
ὑποκάτω στενάζει.
Βοᾷ δ᾽ ὁ πόντιος κλύδων
συγκρουόμενος,
στένει ὁ βυθός,
καὶ ὑπὸ τὴν γῆν ὁ μέλας
βροντᾷ τοῦ Ἅδου μυχὸς
καὶ καλλιρρόων ποταμῶν
αἱ πηγαὶ στενάζουσι
τὸ οἰκτρόν σου ἄλγος.
Πρ. Δι᾽ ὅλου μὴ νομίζετε ὅτι σιγῶ
ἐξ αὐθαδείας ἢ καὶ ὕβρεώς τινος·
ἀλλ᾽ οὕτω βλέπων ἐμαυτὸν σταυρούμενον
ὑπὸ συννοίας τὴν καρδίαν δάκνομαι.
Καὶ ὅμως πλὴν ἐμοῦ τίς ἄλλος ἔδωκε
τιμὰς εἰς τούτους τοὺς νεοφανεῖς θεούς;
Σιγῶ πλὴν ταῦτα πρὸς γινώσκοντας λαλῶ.
Τὰς δὲ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀδικίας μου
ἀκούσατε. Τὸ πρὶν μὲν ἦσαν νήπιοι,
ἐγὼ δὲ συνετοὺς αὐτοὺς κατέστησα.
Δὲν ἔχω δὲ πρὸς τοὺς θνητοὺς παράπονον,
ἀλλ᾽ ἀφηγοῦμαι πόσον τοὺς ἠγάπησα.
Δὲν ἔβλεπον μὲν πρῶτον, ἂν καὶ ἔβλεπον·
ἀκούοντες δὲν ἤκουον, ἀλλ᾽ ὅμοιοι
τοῖς τῶν ὀνείρων φάσμασι, συνέχεον
ματαίως πάντα, τὴν ζωὴν διάγοντες.
Καὶ οὔτ᾽ ἐκ πλίνθων εὐηλίους ἔκτιζον
οἰκίας, οὔτ᾽ ἐγίνωσκον ξυλουργικήν,
κατῴκουν δ᾽ ἐν τῇ γῇ ὡς κοῦφοι μύρμηκες,
ἐν ἀνηλίων ἄντρων ζοφεροῖς μυχοῖς.
Οὔτε δὲ εἶχον ἀνθοβόλου ἔαρος
οὔτε χειμῶνος βέβαιον τεκμήριον,
οὔτε καρπίμου θέρους· ἄνευ σκέψεως
τὸ πᾶν ἐποίουν, ἕως οὗ αὐτοῖς ἐγὼ
τὰς τῶν ἀστέρων ἔδειξα ἀνατολὰς
καὶ τὰς δυσκαταλήπτους δύσεις· ἔπειτα
τὸ ἔξοχον ἐφεῦρον δίδαγμα αὐτῶν,
τὸν ἀριθμόν, καὶ τῶν γραμμάτων τὰς πλοκάς,

ἁπάντων μνήμην, ὄντως μουσομήτορα.
Καὶ πρῶτος ζῷα ἔζευξα εἰς τὸν ζυγόν,
δουλεύοντα ταῖς ζεύγλαις καὶ τοῖς σώμασιν,
ὅπως μεγίστους πόνους ἀναλάβωσι·
καὶ φιληνίους ἵππους εἰς τὰ ἅρματα
ὑπέζευξα, μεγάλου πλούτου κόσμημα.
Τὰ δὲ θαλασσοπλάνητα, λινόπτερα,
ἐκτὸς ἐμοῦ οὐδεὶς εὗρεν ὀχήματα
ναυτῶν. Τοιαῦτα μηχανήματα εὑρὼν
ὁ τάλας τοῖς ἀνθρώποις, ἀπορῶ αὐτὸς
πῶς τῆς παρούσης συμφορᾶς ν᾽ ἀπαλλαγῶ.

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Διάλογος Φαναριώτιδος καὶ ἰατροῦ:

Φαν. — Πρὸς τί ἡ ἀτέρμων αὕτη θεραπευτική, ἀφοῦ, ὡς αἱ φίλαι μου βεβαιοῦσι, διανύω τὸ 100ὸν τῆς ἡλικίας ἔτος!

Ἰατρ. — Κυρία μου, οἱ σκεπτικοὶ τῶν ἀνθρώπων μόλις τὸ ἥμισυ τοιούτων θρυλλημάτων πιστεύουσι.

Φαν. — Ἰατρέ, πεντηκοντούτιδα λοιπὸν μὲ κρίνετε;

Ἰατρ. — Συμπεριλαμβανομένου, ὡς δίκαιον, καὶ τοῦ χρόνου τοῦ θηλασμοῦ.

Φαν. — Καὶ ὑμεῖς, ἰατρέ, πιστεύετε τὰ λεγόμενα τῆς εἰς ψεύδη ἐντρυφώσης Χ . . . , τῆς αὐτόχρημα ψεῦδος, κατ᾽ ὄψιν καὶ οὐσίαν;

Ἰατρ. — Ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εἶπεν ἀλήθειαν.

Φαν. — Ἀλήθειαν; καὶ διατί λοιπὸν λέγει ἀλήθειαν;

Ἰατρ. — Ὁμολογητέον ὅμως, ὅτι ἡ ὄη τῶν ἐνιαυτῶν δεκάς . . .

Φαν. — Ἄπαγε! ἄπαγε! παρὰ μῆνας ἕξ . . .

Ἰατρ. — Ἔτη πεντήκοντα;

Φαν. — Τεσσαράκοντα, ὦ σκληρότατε τῶν ἰατρῶν! Αὕτη ἐστὶν ἡ τελευταία ἔνδοσίς μου· πέραν αὐτῆς, οὐδ᾽ ἡμέραν οὐδὲ ὥραν παραχωρῶ!

Ἰατρ. — Φίλη Κυρία, πᾶν τὸ στάσιμον ὀργανικῆς οὐσίας οὐ θνήσκει· ἡ ζωὴ συνεπιφέρει τὴν τῶν πάντων πρόοδον, πρὶν ἢ λήξῃ εἰς φθοράν. Συμβουλεύω ὑμῖν ἀδελφικῶς, μὴ ἐπὶ πολὺ ἐκτείνετε τὸ 39ον ἔτος.

★

Ἡ γυνὴ ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ ἄνθος ἐστὶ καὶ ἀπαιτεῖ καλλιέργειαν· ἐν τῇ ἐφήβῳ, παρεμφερὴς πρὸς κυμαινόμενον πλοιάριον, δεῖται χειραγωγίας· ἐν τῇ νεανικῇ παρομοία καρποφόρου ἀμπέλου, ἀπαιτεῖ περιποίησιν· ἐν δὲ τῷ γήρατι θησαυρός ἐστιν ἐπιζήτητος.

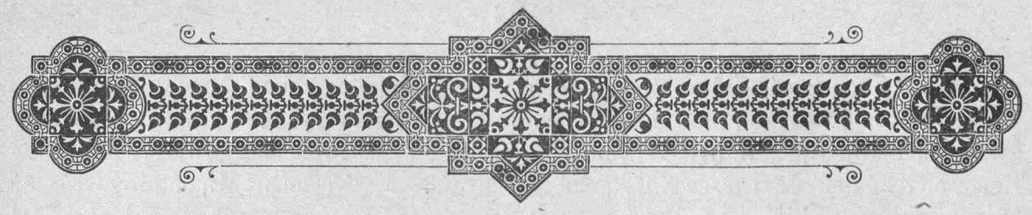

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ

Ἡ Μητρόπολις **Χαλκηδόνος,** ἑβδόμη τὴν τάξιν κατὰ τὸ Συνταγμάτιον, ἐκτείνεται Νοτιο-δυτικῶς μέχρι Νικομηδείας, Βορειο-ἀνατολικῶς δέ, ἐν τῷ Εὐξείνῳ, μέχρι Ποντοηρακλείας—Ζουγκουλδάκ, γειτνιάζουσα μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν Νικομηδείας καὶ Νεοκαισαρείας. Περιλαμβάνει δὲ ἐν ὅλῳ τριάκοντα καὶ τρεῖς κοινότητας, ἤτοι πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χωρία. Ἐκ τούτων: ἓξ μὲν κεῖνται ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Βοσπόρου: ἡ Χρυσούπολις, Κουσγουντζούκιον, Τσεγκέλ-κιόϊ, Κανδυλλί, Πασᾶ-Βακτσὲ Βεηκός· ἓξ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Προποντίδος, ἤτοι Χαλκηδών, Μάλτεπε, Χαρταλιμή, Παντείχιον, Τοῦζλα καὶ Ρύσιον· τέσσαρες νῆσοι, ἤτοι Πρίγκηπος, Χάλκη, Ἀντιγόνη καὶ Πρώτη· τέσσαρες ἐν τῇ Μαύρῃ Θαλάσσῃ, ἤτοι ἡ Χιλή, Ποντοηράκλεια, Κοζλοῦ καὶ Ζουγκουλδάκ· αἱ δὲ λοιπαὶ δεκατέσσαρες κεῖνται μεσογείως κατὰ τὴν ἑξῆς τάξιν: τὸ Ἀλβανιτοχώριον ἀνατολικῶς τοῦ Βέηκοζ· τὸ Ἄνω-Νεοχώριον καὶ Κάτω-Νεοχώριον νοτιο-ἀνατολικῶς τῆς Χιλῆς· τὸ Καρά-Χαβοὺζ πρὸς τὴν Ποντοηράκλειαν· τὸ Μικρὸν Βακάλ-κιοϊ, Μέγα Βακάλ-κιοϊ, Πασᾶ-κιοϊ ἀνατολικῶς τῆς Χαλκηδόνος· τὰ Φουντουκλιά, ἤτοι: Λεβέντ-παπᾶς-κιοϊ, Κανδάρ-κιοϊ καὶ Ἀσᾶ-κιόϊ πρὸς τὸ Ἀδᾶ-παζάρ· καὶ τὰ Κοὺρτ-Σουγιοῦ, Ἐμίν-Ατσμασὶ καὶ Βουργάρ-κιοϊ ἐν τῇ ὑποδιοικήσει Δοῦσδζε.

⁂

1. **ΧΑΛΚΗΔΩΝ.**— Ἕδρα τῆς ἐπαρχίας ἡ Χαλκηδών, πόλις ἀρχαιοτάτη καὶ ἱστορικὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ συγκληθεῖσαν τετάρτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, κτισθεῖσα ὑπὸ Μεγαρέων ἀποίκων τῷ 685 π. Χ., κληθεῖσα δ᾽ οὕτω ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Καλχηδόνος ἢ Χαλκήτου (νῦν Κουρμπαλῆ-δερὲ), τὴν ἐπωνυμίαν λαβόντος καὶ τούτου ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος Καλχηδόνος, ἢ τοῦ μάντεως Κάλχαντος κατ᾽ ἄλλους, καθότι ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε μαντεῖον καὶ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος (βλ. Λεξικὸν Βουτυρᾶ Τόμ. Θ΄ σελ. 515-520).

Ἡ σημερινὴ Χαλκηδών, ἔχουσα ἐξωτερικῶς μεγαλοπρεπῆ θέαν, ἐσωτερικῶς φέρει τὸν τύπον μικρᾶς εὐρωπαϊκῆς πόλεως, πλουτιζομένη ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ διὰ κομψοτάτων οἰκοδομῶν καὶ περιλαμβάνουσα πληθυσμὸν περὶ τὰς 50000 κατοίκων, ὧν 20000 ὁμογε-

νεῖς, 10000 ὀθωμανοί, ἄλλοι τόσοι ἀρμένιοι, 3000 ἑβραῖοι καὶ οἱ λοιποὶ Εὐρωπαῖοι.

Ἡ Χαλκηδὼν (Καδῆ-κιόϊ τουρκιστὶ ὀνομαζομένη) ἀπὸ τοῦ 1889 χρησιμεύει ὡς τακτικὴ ἕδρα τοῦ τῆς Ἐπαρχίας Μητροπολίτου, τῶν προκατόχων διαμενόντων ἄλλοτε ἐν Κουσγουντζουκίῳ, ἄλλοτε ἐν Χάλκῃ καὶ τελευταίως ἐν Φαναρίῳ. Μὴ ὑπάρχοντος δὲ Μητροπολιτικοῦ οἰκήματος, ὡς κατοικία τοῦ ἀρχιερέως ἐχρησίμευον ἰδιωτικοὶ οἶκοι ἐπ' ἐνοικίῳ. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἀνεπλήρωσεν ὁ νῦν τὴν ἐπαρχίαν ταύτην κλεΐζων, ὁ ἀπὸ Ἡρακλείας-Ρόδου Γερμανός, ἀγοράσας ἐξ ἰδίων μεγαλοπρεπὲς κτίριον καὶ ἀφιερώσας εἰς τὴν ἐπαρχίαν, ὅπως εἰς τὸ διηνεκὲς χρησιμεύῃ ὡς μητροπολιτικὸν μέγαρον.

Τὴν Χαλκηδόνα κοσμοῦσι σήμερον τέσσαρες *ἱεροὶ ναοί:*

α' Ὁ τῆς ***Ἁγίας Εὐφημίας,*** παρὰ τὴν ἀποβάθραν κείμενος. Ὁ ναὸς οὗτος, ἀρχαῖος ὢν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱστορικοῦ Εὐαγρίου, δὲν εἶνε αὐτὸς οὗτος, ἐν ᾧ ἡ τε Σύνοδος, ἡ Δ' Οἰκουμενική, συνεκροτήθη καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἁγίας λείψανον εὑρίσκετο, τοῦ τοιούτου μᾶλλον εὑρισκομένου παρὰ τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ τοῦ Χαϊδὰρ-πασᾶ, ἐν ᾧ νῦν, παρὰ τὰ ἐρείπια αὐτοῦ, εὕρηται θαυματουργὸν ἅγίασμα, μὴ συχναζόμενον. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ τῷ 451 συνεκλήθη ὑπὸ Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος κατ' Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκούρου, ἐν ᾗ παρέστησαν 630 πατέρες, καὶ καθ' ἣν, αἰτήσει τοῦ Μαρκιανοῦ, ἡ τέως Ἐπισκοπὴ Χαλκηδόνος προήχθη εἰς Μητρόπολιν.

β' Ὁ τῆς ***Ἁγίας Τριάδος***[1], ὅστις, μέχρις ἐσχάτων μικρὸν παράπηγμα ὤν, ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων τῇ δραστηρίᾳ ἐνεργείᾳ τοῦ γεραροῦ Ἀρχιθύτου τῆς Χαλκηδόνος Γερμανοῦ ὑπέρλαμπρος καὶ ἀμιλλώμενος πρὸς τὸν ἀπέναντι αὐτοῦ εὑρισκόμενον τοιοῦτον τῆς ὑπερτάτης τοῦ Θεοῦ Σοφίας, τῆς δαπάνης ἀνελθούσης εἰς 20,000 Λίρας Τουρκίας. Τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ ἐτελέσθησαν τῇ 10 Ἀπριλίου 1905, Κυριακῇ τῶν Βαΐων, μετὰ πάσης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παρατάξεως καὶ μεγαλοπρεπείας, συλλειτουργησάντων μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος τῶν Μητροπολιτῶν Σερρῶν Γρηγορίου καὶ Ἐλευθερουπόλεως Παναρέτου καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Λεύκης Γερμανοῦ, ἀπὸ ὀκταετίας εὐδοκίμως ἐργαζομένου ἐν τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει Χαλκηδόνος.

γ' Ὁ τοῦ ***Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου,*** κείμενος ἐν τῷ κόλπῳ τῶν Καλαμισίων, τῷ σχηματιζομένῳ ὑπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Φαναρακίου ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ Μοδίου ἀφ' ἑτέρου. Ὁ ναὸς οὗτος τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβεν ἐκ τοῦ ἐντὸς αὐτοῦ ἀρχαιοτάτου ἁγιάσματος, παρὰ τῷ ὁποίῳ τῷ 1875, ἀρχομένης τῆς οἰκοδομῆς, ἐντὸς τῶν θεμελίων εὑρέθη ἐνεπίγραφος πλάξ, σωζομένη μέχρι τοῦ νῦν. Ἐπίσης αὐτόθι σώζεται καὶ κίων τις μετὰ κιονοκράνου, ἔμπροσθεν τῆς πλακὸς κείμενος. Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ἱεροῦ τούτου ναοῦ, ἀρξαμένη τῷ 1875, ἐπερατώθη μετὰ ἓν ἔτος, τῶν ἐγκαινίων τελεσθέντων ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Χαλκηδόνος Κυροῦ Καλλινίκου, τοῦ ἀπὸ Ξάνθης.

δ' Ὁ τοῦ ***ἁγίου Ἰγνατίου,*** ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς Κοινότητος, ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων τῇ φιλοκάλῳ ἐνεργείᾳ τοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Γερμανοῦ, συντρεχόντων καὶ τῶν εὐγενῶν Χαλκηδονίων.

Ἐν τοῖς ἱεροῖς δὲ τούτοις ναοῖς ἱερουργοῦσιν ἐνέα ἱερεῖς μετὰ δύο διακόνων, ὧν τρεῖς ἀπόφοιτοι τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, κηρύττοντες τακτικῶς τὸν θεῖον λόγον κατὰ τὸ διάστημα τῶν νηστειῶν καὶ κατὰ τὰς κυριωτέρας ἑορτάς.

Σχολεῖα διατηρεῖ ἡ Κοινότης τὰ ἑξῆς:

α' ***Ἑπτάτακτον Ἀστικὴν Σχολὴν ἀρρένων*** μετ' ἰσαρίθμων τακτικῶν διδασκάλων καὶ δύο εἰδικῶν τῆς γαλλικῆς καὶ τουρκικῆς μετὰ 300 μαθητῶν.

---

1. Πλήρη περιγραφὴν τοῦ ἱεροῦ τούτου ναοῦ βλέπει ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ Ἡμερολόγιον τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ἔτος 1906 σελ. 159.

β' ***Δημοτικὴν Σχολὴν Ἀρρένων*** ἐν Καλαμισίοις μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ 50 μαθητῶν.

γ' ***Ἑπτάτακτον Ἀστικὴν Σχολὴν Θηλέων***[1] μετὰ 11 διδασκαλισσῶν καὶ μιᾶς τῆς κοπτικῆς, ἐν ὅλῳ 12, μετὰ 280 κορασίων.

δ' ***Δημοτικὴν Σχολὴν Θηλέων,*** ἐν τῇ συνοικίᾳ Γὲλ-Δεϊρμὲν μετὰ δύο νηπιαγωγῶν καὶ ἑκατὸν νηπίων.

Σημειωτέον δ' ὅτι τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἀστικαῖς σχολαῖς διδάσκονται ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Εὐφημίας, προσλαμβανομένου πάντοτε τοιούτου Θεολόγου.

Πρὸς συντήρησιν τῶν σχολῶν τούτων δαπανᾷ ἡ κοινότης ὑπὲρ τὰς χιλίας τριακοσίας λίρας Τουρκίας ἐτησίως, προερχομένας ἐκ τῶν διδάκτρων καὶ εἰσιτηρίων, ἐπιδομάτων τῶν ναῶν, λαχείου ἐργοχείρων, τοῦ ἐτησίως διδομένου χοροῦ καὶ τοῦ Ζαφειροπουλείου κληροδοτήματος.

Ἐπίκουρον ταῖς σχολαῖς ἐπέρχεται καὶ τὸ σωματεῖον τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν, μετὰ ἐπαινετοῦ ζήλου καὶ δραστηριότητος ἐργαζόμενον, ὅπερ πρὸ εἰκοσιπενταετίας ἱδρυθὲν καὶ εἶτα διαλυθέν, πρὸ ἑξαετίας ἀνασυνέστη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Μητροπολίτου καί τινων ἐκ τῶν προκρίτων, ἀνακουφίζον μεγάλως καὶ βοηθοῦν τοὺς πτωχοὺς ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκεύματος[2].

2 **ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΙΣ**.—Ἀνάγουσα τὴν ἵδρυσιν αὐτῆς εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐκλήθη οὕτως ἀπὸ τοῦ Χρύσου, υἱοῦ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐκ τῆς Χρυσηΐδος, φονευθέντος καὶ ταφέντος αὐτόθι. Τουρκιστὶ λέγεται Σκούταρι ἐκ τοῦ περσικοῦ *Οὐσκιουδάρ,* ὅπερ σημαίνει ἀγγελιαφόρον. Ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Χαϊδὰρ-πασᾶ καὶ τῆς ἀποβάθρας Χαρὲμ μέχρι τοῦ Κουσγουντζουκίου καὶ μεσογείως μέχρι τῆς Τσάμλιτζας καὶ κατοικεῖται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ Ἀρμενίων. Εἶναι δὲ καὶ ἕδρα Διοικητοῦ (μουτεσαρίφ). (Βλέπε Λεξικὸν Βουτυρᾶ Τόμ Β' σελ 822–826).

Ἡ ὁμογενὴς κοινότης ἐνταῦθα ἄλλοτε ἤκμαζε, ἐνῷ σήμερον μόλις ἀριθμεῖ περὶ τὰς 140 οἰκογενείας, ἔχουσα ἕνα ναόν, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Προφήτου Ἠλιοὺ τοῦ Θεσβίτου, τὸν μεγαλείτερον ἴσως τὴν ἔκτασιν ὅλων τῶν ναῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, φέροντα ἐπὶ τῆς μεσαίας πύλης τοῦ κυρίως ναοῦ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

Ὁ περικαλλὴς οὗτος ναὸς Ἠλιοὺ τοῦ Προφήτου,
ἐκτίσθη πάλαι ἐπὶ Ἱερεμίου ἀρχιθύτου 1804.
Νῦν δ' ἀνεκαινίσθη λαμπρῶς ἐπὶ τοῦ Ζαχαρίου,
συνδρομῇ τῶν εὐσεβῶν, οἷς περιέποι χεὶρ Κυρίου. 1851.

Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἱερουργοῦσι τρεῖς ἱερεῖς μεθ' ἑνὸς διακόνου.

Σχολεῖα διατηρεῖ:

α') Ἀστικὴν Σχολὴν ἀρρένων μετὰ τεσσάρων διδασκάλων καὶ 140 μαθητῶν.

---

1. Πλὴν τῆς Ἐφορείας τὸ Παρθεναγωγεῖον ἐποπτεύει καὶ ἰδιαιτέρα κοσμητεία, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἀξιοτίμων δεσποινῶν Θεοφανοῦς Σ. Σιδερίδου, Οὐρανίας Σωτηριάδου, Ἀγλαΐας Π. Βασιλειάδου καὶ Θελξιόπης Γ. Αὐθεντοπούλου, αἵτινες ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς ἀπὸ ἑξαετίας πάνυ δεξιῶς διευθυνούσης αὐτὸ δεσποινίδος Φλώρας Νικολαΐδου, συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν αὐτοῦ.

2. Τὸ προεδρεῖον νῦν ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀξιοτίμων δεσποινῶν Ἀθηνᾶς Α. Φωτιάδου, προέδρου, Μαρίας Γ Σαριδάκη, Σοφίας Ἐλάσογλου, Αἰκατερίνης Ζαλάχα, Βιργινίας Γ. Σφέτκοβιτς καὶ Ἑλένης Δ Σαρίδου

β') Ἀστικὴν Σχολὴν τῶν θηλέων καὶ Νηπιαγωγεῖον μετὰ τεσσάρων διδασκαλισσῶν, 120 μαθητριῶν καὶ 60 νηπίων.

Πρὸς συντήρησιν δὲ τῶν σχολῶν τούτων δαπανᾷ ἡ κοινότης κατ' ἔτος περὶ τὰς τριακοσίας πεντήκοντα λίρας τουρκικάς, εἰσπραττομένας ἐξ εἰσιτηρίων καὶ διδάκτρων, ἐκ τῆς περιαγωγῆς κιβωτίου, δίσκου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκ τῆς ἐκκυβεύσεως ἑνὸς λαχείου ἐργοχείρων, ἐκ τοῦ Ζαφειροπουλείου κληροδοτήματος καὶ ἐκ διαφόρων συνδρομῶν. Ἱκανὴν προσέτι βοήθειαν παρέχει ταῖς σχολαῖς καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ λήξαντος αἰῶνος (1814) ὑφισταμένη καὶ ἀθορύβως ἐργαζομένη ἀδελφότης τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος.

Ἁγιάσματα ὑπάρχουσι δύο: Ἓν ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἠλιού, ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ κείμενον, καὶ ἕτερὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου κατὰ τὴν ὁδὸν Τσαούς-δερέ.

3. **ΚΟΥΣΓΟΥΝΤΖΟΥΚΙΟΝ.**—Λέξις τουρκικὴ σημαίνουσα φωλεὰν πτηνῶν. Λέγεται καὶ χωρίον τῶν Ἑρμολιανῶν ἐκ τοῦ παρ' αὐτῷ ἀκρωτηρίου Ἑρμηνιανοῦ, τοῦ σήμερον Ταμποὺρ Μπουρούν. Κατοικεῖται ὑπὸ Ἰουδαίων, Ἀρμενίων καὶ 400 περίπου ὁμογενῶν οἰκογενειῶν, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Σταυρώσεως παρὰ τῷ Βεηλὲρ-βέη.

Ὁ ἐν χρήσει περικαλλὴς ἱερὸς τῆς ὁμογενοῦς Κοινότητος ναός, ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος (καὶ ἁγίου Ἑρμολάου κατὰ τοὺς παλαιοὺς κώδικας) τιμώμενος, ἀνηγέρθη τῷ 1890, ἐγκαινιασθεὶς τῷ 1892, τοῦ πρὸ αὐτοῦ πυρποληθέντος κατὰ τὴν πυρκαϊὰν τοῦ 1872. Ὑπάρχει καὶ ἕτερος ἱερὸς ναός, ἀρχαιότερος, ὡσαύτως ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τιμώμενος, τῷ 1821 οἰκοδομηθείς, ἐν ᾧ μόνον κατὰ πᾶσαν τετάρτην καὶ παρασκευὴν τελεῖται ἡ θεία λειτουργία. Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τὰ τῆς λατρείας ἐπιτελοῦσι τρεῖς ἱερεῖς μεθ' ἑνὸς διακόνου.

Ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ νέου ναοῦ, ὄπισθεν τοῦ ἁγίου βήματος, ὑπάρχει τὸ ἁγίασμα τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, μεγάλης ἀπολαῦον φήμης καὶ ἱκανοὺς προσελκῦον προσκυνητὰς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως αὐτοῦ, τὴν 27 Ἰουλίου. Τὸ δὲ ἐτήσιον εἰσόδημα τοῦ ῥηθέντος ἁγιάσματος χρησιμοποιεῖται πρὸς συντήρησιν τῶν σχολῶν τῆς Κοινότητος, διατηρούσης: α') Ἀστικὴν σχολὴν ἀρρένων ἑπτατάξιον μετὰ 180 μαθητῶν καὶ 5 διδασκάλων καὶ β') πεντατάξιον παρθεναγωγεῖον μετὰ 90 μαθητριῶν κσὶ 3 διδασκαλισσῶν.

Τὸ προάστειον τοῦτο, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀνωτέρω, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἦν ἕδρα τοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος.

Ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Σταυρώσεως, τῇ καθ' ὁλοκληρίαν τουρκικῇ, ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἀρχαίας Μονῆς. Λέγεται δ' ἐκ παραδόσεως, ὅτι Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἵδρυσεν ἐνταῦθα τὴν Μονήν, μὴ ἀναφερομένην οὐδαμοῦ τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων. Ἐπίσης ᾄδεται, ὅτι ἡ αὐτὴ ἱερὰ Μονὴ εἶναι κτῖσμα τοῦ Αὐτοκράτορος Ἡρακλείου μὲ τὴν ἰδίαν προσωνυμίαν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰκασία. Τὸ πιθανότερον, κατὰ Μόρτμαν καὶ Γεδεών, ὅτι αὕτη τυγχάνει μία τῶν πολλῶν Μονῶν, ὧν ἐρείπια πολλαχοῦ τοῦ ἀνατολικοῦ Βοσπόρου ἀπαντῶσιν.

4. **ΤΣΕΓΚΕΛ-ΚΙΟΪ (ΑΓΚΥΡΟΧΩΡΙΟΝ).**—Κληθὲν οὕτω κατὰ Σκαρλᾶτον τὸν Βυζάντιον ἔκ τινος εὑρεθείσης κατὰ τὴν παραλίαν του ἀγκύρας, ἢ κατὰ τὸν Σ. Βουτυρᾶν, διότι ἦν κατοικία ἀγκυροποιῶν. Τὸ προάστειον τοῦτο ὀνομάζεται καὶ χρυσοκέραμος, ὡς ἐκ τῆς χρυσοκεράμου Ἐκκλησίας, ἥτις ἦν ἐνταῦδα ἱδρυμένη καὶ ἣν ἐσφαλμένως τινὲς θέτουσιν ἐν Κουσγουντζουκίῳ. Τοῦτο δὲ ἀποδείκνυται α') Ἐκ τινων φύλλων, ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν, ἀρχαίου κώδικος, χρονολογουμένων ἀπὸ τοῦ ,αψοζ- αψϟδ (1777-1794) καὶ εὑρεθέντων μεταξὺ ἄλλων χαρτίων τῆς αὐτόθι ἱερᾶς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου· ἐν τοῖς φύλλοις τούτοις ὁ ἱερὸς ναὸς δὶς ἀναγράφεται χρυσοκέραμος. β') Ἐκ μιᾶς ἀρ-

χαίας εἰκόνος, ἀνακαινισθείσης τῷ 1775, ἔνθα φέρεται εὐαναγνώστως ἡ ἐπιγραφή: *Ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ Χρυσοκεραμιώτ(ης).* γ') Ἔκ τινων πρασίνων κεράμων, ὧν τέσσαρες σῴζονται ἀκέραιαι καὶ ἱκαναὶ τεθραυσμέναι. Αἱ κέραμοι αὗται ἐχρύσιζον ἐκ τῆς προσπτώσεως εἰς αὐτὰς ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ ὡς ἐκ τούτου ὠνομάζοντο χρυσαῖ καὶ ὁ ναὸς χρυσοκέραμος. δ') Ἔκ τινος ἀρχαίας σφραγῖδος, ἀποτετυπωμένης ἐπὶ ἐνοικιαστηρίου στασιδίου τοῦ νεοδμήτου ναοῦ (1830) καὶ φερούσης τὴν αὐτὴν προσωνυμίαν. Ἡ σφραγὶς αὕτη, οὖσα μονοκόμματος, δὲν σῴζεται δυστυχῶς.

Ὁ σημερινὸς ναός, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐκτίσθη τῷ 1830—31 ἐπὶ Χαλκηδόνος Ζαχαρίου, στοιχίσας κατὰ τὸν σωζόμενον σύγχρονον αὐτῷ κώδικα 107,988 γρόσια καὶ 34 παράδες. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ σῴζονται πολλαὶ εἰκόνες ἀρχαῖαι. Ἱερουργοῦσι δ' ἐν αὐτῷ δύο ἱερεῖς μεθ' ἑνὸς διακόνου.

Ἡ ὁμογενὴς κοινότης, ἀποτελουμένη ἐκ 250 περίπου οἰκογενειῶν, διατηρεῖ σχολὴν ἀρρένων καὶ θηλέων μετὰ δύο διδασκάλων καὶ δύο διδασκαλισσῶν, ἐν αἷς φοιτῶσιν 50 μαθηταὶ καὶ 110 μαθήτριαι μετὰ νηπίων. Δαπανῶνται περὶ τὰς 20,000 γρόσια, εἰσπραττόμενα ἐξ ἐπιδόματος τοῦ ναοῦ, ἐνοικίων κτημάτων κοινοτικῶν, κιβωτίου καὶ ἄλλων ἐκτάκτων πόρων.

Ἐν τῷ προαστείῳ τούτῳ ὑπάρχουσι σωματεῖα δύο, ἡ φιλόπτωχος ἀδελφότης «Πρόνοια» ἀπὸ τριετίας ἀνασυνταχθεῖσα καὶ ἐργαζομένη ἀθορύβως, καὶ ὁ Σύνδεσμος τῶν Κυριῶν τῆς Ἁγίας Θεοδοσίας, οὗ σκοπὸς ἐστιν ἡ διακόσμησις τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ.

Ἁγιάσματα ἔχει πολλά. Τὸ διασημότερον εἶνε τὸ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἀρχαιότατον, περιοριζόμενον ὑπὸ Βυζαντινοῦ ἀρχαίου θόλου. Διὰ συμφωνητικοῦ ἐπισήμου, φέροντος Πατριαρχικὴν ἐπικύρωσιν καὶ τὴν ὑπογραφὴν Ἱεροθέου μητροπολίτου Χαλκηδόνος, χρονολογουμένου δὲ ἀπὸ τοῦ 1851 φεβρουαρίου 1 εἶχε παραδοθῇ τῷ τότε ἐφημερίῳ Διονυσίῳ, ἵνα τὸ νέμηται ἐφ' ὅρου ζωῆς καὶ τὸ ἐξωραΐζῃ, πληρώνων ἐτησίως εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Ἐκκλησίας γρ. 300. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ χωρίον τοῦτο ἦν ἄλλοτε διάσημον καὶ ἐξ ἄλλων καὶ διότι ἐν αὐτῷ κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα καὶ ΙΘ' εἶχον τὰ μέγαρά των διάσημοι ὁμογενεῖς Φαναριῶται καί τινα τῶν μεγάρων τούτων, περιελθόντα εἰς ἄλλην κυριότητα, σῴζονται καὶ σήμερον ἔτι παλαιωμένα

5 **ΚΑΝΔΥΛΛΙ** — Περὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ προαστείου τούτου λίαν ἐνθουσιωδῶς γράφει ὁ ἡμέτερος Σκαρλᾶτος Βυζάντιος. Καὶ πράγματι ἡ ἐντεῦθεν θέα τοῦ Βοσπόρου εἶνε μεγαλοπρεπεστάτη καὶ ἐμποιεῖ ἔξοχον ἐντύπωσιν. Περὶ δὲ τῆς ὀνομασίας πολλὰ λέγονται καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὀρθογραφία τῆς λέξεως ποικίλλει. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τοῦ ἄλλοτε αὐτόθι ὑπάρξαντος φάρου διὰ τοὺς ναυτιλλομένους καὶ σήμερον δὲ ὑπάρχει τοιοῦτος. Ἄλλοι ἐκ τοῦ τουρκικοῦ *κὰν-διλὶ* = γλῶσσα αἵματος. Κατὰ τὴν γνώμην ἡμετέρου τινός, περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ ἀσχολουμένου, ἡ ὀνομασία αὕτη δὲν εἶνε ἄσχετος πρὸς τὴν παρὰ Βυζαντινῷ συγγραφεῖ ἁπαντῶσαν Μονὴν τῆς Λυχνίας ἢ τῶν Λυχνιῶν, ἣν ἐδῶ που τοποθετεῖ.

Ἡ ὁμογενὴς κοινότης, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 120 οἰκογενείας, συνεπήχθη κατὰ τὸ 1838 περίπου, μέχρι δὲ τοῦ 1850 ἐστερεῖτο ναοῦ, χρησιμοποιοῦσα ἐντὸς ξυλίνης οἰκίας τῶν Μαυροπούλων ἰδιαίτερον δωμάτιον, διεσκευασμένον εἰς ναΐσκον, καὶ ἐτέλει τὰ τῆς λατρείας. Ὁ οἶκος δὲ οὗτος ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Παπᾶς-ἐβί· ἐπὶ τοῦ γηπέδου δὲ τούτου τῶν Μαυροπούλων ἀνηγέρθη ὁ κατὰ τὴν 23ην πρὸς τὴν 24ην Σεπτεμβρίου 1905 ἀποτεφρωθεὶς ἱερὸς ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως. Κατὰ τὴν γενομένην πυρκαϊὰν ἐκάη καὶ ἡ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ κειμένη σχολή, ἧς τὴν οἰκοδομὴν ἀνέλαβεν ὁ ἐρίτιμος ὁμογενὴς Εὐστάθιος Εὐγενίδης, καὶ τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἐντεῦθεν καταγό-

ISMANOGLIO

μενοι καὶ ἐν Ρωσσίᾳ ἐμπορευόμενοι ἀδελφοὶ Δουβαρτζόγλου. Πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς ἐν ταῖς σχολαῖς ἐδίδασκον δύο διδάσκαλοι καὶ δύο διδασκάλισσαι. Σήμερον ἡ κοινότης χρησιμοποιεῖ ὡς σχολὴν ἰδιωτικὸν οἶκον, περιορίσασα τὸ προσωπικὸν εἰς ἕνα διδάσκαλον, ἐκτελοῦντα καὶ χρέη ἱεροψάλτου, καὶ μίαν διδασκάλισσαν, οἵτινες ἀπὸ κοινοῦ διδάσκουσι κατ' οἰκονομίαν 75 περίπου μαθητὰς (40 ἄρρενα καὶ 35 θήλεα). Ὡς Ἐκκλησία δὲ χρησιμεύει ξύλινον παράπηγμα, προχείρως ἐγερθὲν ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ ἀποτεφρωθέντος ναοῦ, ἐν ᾧ ἱερουργεῖ εἷς ἱερεύς. Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ ΣΤ΄ τοῦ Κουταληνοῦ (1877).

Ἁγιάσματα ἡ κοινότης πλὴν ἄλλων μικροῦ λόγου ἀξίων, ἔχει τὸ τοῦ ***Γκιὸκ-σουγιοῦ*** (παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς Ἀρέται), τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ κείμενον ἐπὶ τερπνῆς πεδιάδος, ἑλκῦον κατὰ τὴν μνήμην 8 Σεπτεμβρίου πλῆθος προσκυνητῶν. Ἀνεκαλύφθη δὲ τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1874 ὑπό τινος κηπουροῦ Ἠπειρώτου, Ἀργυρίου τοὔνομα, ὑπηρετοῦντος νῦν ἐν αὐτῷ. Ἡ κοινότης ἀνήγειρεν ἐπὶ τόπου ἀρκετὰ εὐρυχώρου παρεκκλήσιον, ἐν ᾧ εὑρίσκεται πάντοτε τακτικὸς ἐφημέριος, καὶ ἄλλο παράπλευρον διαμέρισμα χάριν τῶν προσερχομένων πρὸς προσκύνησιν. Τὰ εἰσοδήματα αὐτοῦ, ἀνερχόμενα ἐτησίως εἰς 160 λίρας τουρκικὰς περίπου, χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν συντήρησιν τῶν σχολῶν τῆς κοινότητος.

6. **ΠΑΣΑ-ΒΑΚΤΣΕ.**—Ἀριθμεῖ περὶ τὰς 90 οἰκογενείας. Ἔχει ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἀνακαινισθέντα τῷ 1894. Εἷς ἱερεὺς μεθ' ἑνὸς διακόνου, ἐκτελοῦντος καὶ χρέη διδασκάλου, τελεῖ τὰ τῆς λατρείας. Διατηρεῖ ἀρρεναγωγεῖον μετὰ 35 μαθητῶν καὶ παρθεναγωγεῖον μετὰ μιᾶς διδασκαλίσσης καὶ 45 μαθητριῶν. Δαπανᾷ περὶ τὰς ἑκατὸν λίρας τουρκικὰς ἐτησίως πρὸς συντήρησιν τοῦ τε ναοῦ καὶ τῶν σχολῶν, προερχομένας ἐκ τοῦ ὀβολοῦ τῶν κατοίκων, ἀσχολουμένων τῶν πλείστων εἰς τὸ αὐτόθι ἀπὸ ἐτῶν ἱδρυθὲν ὑαλουργεῖον καί τινων καταγινομένων περὶ τὰ γεωργικά.

Ἁγιάσματα ἔχει ἑπτά, ὧν τὸ διασημότερον, τὸ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, κεῖται μεταξὺ Βέηκοζ καὶ Πασᾶ-Βακτσέ.

7. **ΒΕΗΚΟΖ**—,τὸ πάλαι Νυμφαῖον, κείμενον πλησίον τοῦ στομίου τοῦ Βοσπόρου. Ὁ ὁμογενὴς αὐτοῦ πληθυσμὸς περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν ταῖς συνοικίαις Γιαλὶ-κιόϊ, Σίβλι-Μπορνοῦ, Ὁμοὺρ-γερὶ καὶ Καβακίοις οἰκούντων, ἀνέρχεται εἰς 110 περίπου οἰκογενείας. Ἐνταῦθα διαμένουσι καὶ πολλοὶ ξένοι, ἰδίᾳ Ἠπειρῶται, ἐδῶ μὲν ἐργαζόμενοι, ἐν ταῖς πατρίσι δ' αὐτῶν ἔχοντες τὰς οἰκογενείας των[1]. Ἔχει ναὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς, οἰκοδομηθέντα τῷ 1852, μεθ' ἑνὸς ἱερέως. Σχολὴν ἀρρένων μετὰ δύο διδασκάλων, ἐκτελούντων καὶ χρέη ἱεροψαλτῶν, μετὰ 40 ἀρρένων. Σχολὴν θηλέων μετὰ μιᾶς διδασκαλίσσης καὶ 50 μαθητριῶν. Διὰ τὴν συντήρησιν δ' αὐτῶν δαπανῶνται ἐτησίως περὶ τὰς 13000 περίπου γροσίων ἐξ εἰσπράξεων τοῦ ναοῦ, διδάκτρων, κιβωτίου καὶ λοιπῶν.

Ἁγιάσματα ἔχει δύο: τὸ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου.

Τὸ προάστειον τοῦτο φημίζεται διὰ τὸν παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Βοσπόρου ἁλιευόμενον ρόμβον (καλκὰν), τὰ ὀνομαστὰ κάρυα καὶ τὸν περίφημον *πατσᾶν*. Εἶνε ἕδρα ὑποδιοικητοῦ.

8. **ΑΛΒΑΝΙΤΟΧΩΡΙΟΝ.**—Μεσογείως καὶ εἰς ἀπόστασιν δύο περίπου ὡρῶν κεῖται τὸ Ἀλβανιτοχώριον, περιλαμβάνον 300 περίπου οἰκογενείας, ἀσχολουμένας τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἀνθρακοποιΐαν. Ἔχει ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, οἰκοδομηθέντα περὶ τὸ 1816 ἡ διακόσμησις τοῦ ὁποίου μαρτυρεῖ τὴν ἄλλοτε εὐπραγίαν τῆς κοινότητος.

1. Οἱ ἐνταῦθα Ἠπειρῶται ἐργάζονται εἰς τὰ αὐτόθι ἀσβεστωρυχεῖα. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐκ τῶν ὀκτὼ τοιούτων, ἓξ μὲν ἀνήκουσιν εἰς ἐκ Χλωμοῦ ὁρμωμένους ὁμογενεῖς Ἠπειρώτας, ἓν εἰς ἄλλον Ἠπειρώτην ἐκ τοῦ χωρίου Σχοριάδες (Δρυϊνουπόλεως) ὁρμώμενον, καὶ τὸ ὄγδοον εἰς Μωαμεθανόν τινα.

Ἱερουργοῦσι δύο ἱερεῖς. Διατηρεῖ σχολὴν ἀρρένων μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ ἑνὸς βοηθοῦ, ἐκτελοῦντος καὶ χρέη ἱεροψάλτου, εἰς ἣν φοιτῶσιν 80 ἄρρενα, καὶ σχολὴν θηλέων μετὰ μιᾶς διδασκαλίσσης καὶ 60 μαθητριῶν. Δαπανᾷ δὲ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν περὶ τὰς 80 λίρας ἐτησίως. Ἔχει δύο ἁγιάσματα: τὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε προσφιλὲς τοῖς κυνηγοῖς, ἰδίᾳ τὸν χειμῶνα, διὰ τὴν θήραν τῶν ἀγρίων χοίρων.

9. **ΧΙΛΗ.**—Ἀπέχουσα ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ Βοσπόρου πεντάωρον, ἤτοι περὶ τὰ 21 ναυτικὰ μίλια, ἀνάγει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς εἰς τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους. Τινὲς ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι ἐτυμολογοῦντες τὸ ὄνομα Χιλή, γράφουσιν αὐτὸ διὰ τοῦ *η* καὶ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν: Χηλαί. Κατοικεῖται σήμερον ὑπὸ Χριστιανῶν καὶ Τούρκων, οὖσα ἕδρα ὑποδιοικητοῦ. Οἱ ὁμογενεῖς, ἀνερχόμενοι εἰς 2500 περίπου, ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἁλιείαν, βυτιοποιΐαν καὶ γεωργίαν. Ναοὺς ἔχουσι δύο: Τὸν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, κτισθέντα τῷ 1806 καὶ τὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, οἰκοδομηθέντα τῷ 1897. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ τῷ καὶ κεντρικωτέρῳ, εὑρίσκεται ἐν παρεκκλησίῳ τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου, ἐπισκόπου Σάρδεων, ἀκμάσαντος ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ΄ τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρός του, μετὰ θάρρους δὲ ὑποστηρίξαντος τὴν ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων ἐν τῇ Ζ΄ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, καὶ περὶ τὸ 830, ἐπὶ Αὐτοκράτορος Θεοφίλου, τὸ διὰ ραβδισμοῦ μαρτύριον ὑποστάντος[1]. Κατὰ τὸ 1905, γενομένης ἐπισκευῆς τοῦ ἱεροῦ τούτου ναοῦ ἐπὶ τῆς κυρίας αὐτοῦ εἰσόδου ἐτέθη καὶ ἀναμνηστικὸν τῆς ἐπισκευῆς ἐπίγραμμα εἰς μέτρον ἰαμβικόν. Ἐν ἀμφοτέροις τούτοις τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἱερουργοῦσι τρεῖς ἱερεῖς.

Διατηρεῖ δὲ ἡ κοινότης α΄) *Ἀστικὴν σχολὴν ἀρρένων* μετὰ τριῶν διδασκάλων καὶ 100 μαθητῶν, β΄) *Ἀστικὴν σχολὴν θηλέων* μετὰ δύο διδασκαλισσῶν καὶ 70 μαθητριῶν, καὶ γ΄ *Νηπιαγωγικὸν τμῆμα* μετὰ μιᾶς νηπιαγωγοῦ καὶ 140 νηπίων, βοηθουμένης τῆς τελευταίας ταύτης καὶ ὑπὸ τῶν δύο διδασκαλισσῶν τοῦ Παρθεναγωγείου. Δαπανῶνται δὲ πρὸς συντήρησιν τῶν σχολῶν περὶ τὰς 20,000 γρόσια ἐτησίως.

Ἡ κοινότης τῆς Χιλῆς πανηγυρίζει τὴν Πεντηκοστὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ὁπότε ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ναῶν ἐκμισθοῦται ἐπὶ τούτῳ ἀτμόπλοιον, ὅπερ μεταφέρει ἐκ τε Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν Προαστείων τοῦ Βοσπόρου πολλοὺς προσκυνητάς, οἵτινες διανυκτερεύουσιν αὐτόθι, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν δευτέραν, ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μετὰ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰς ἑστίας των. Διάφοροι δὲ ἐπιτόπιοι χοροὶ γυναικῶν καὶ κορασίων, ἐνδεδυμένων τὰς ἐπιτοπίους ποικιλοχρόους αὐτῶν ἐνδυμασίας, πανηγυρικωτέραν καθιστῶσι τὴν ἑορτήν. Τὸ ἐκ τῆς ναυλώσεως τοῦ ἀτμοπλοίου προκῦπτον κέρδος, χρησιμοποιεῖται πρὸς ὄφελος τῶν σχολῶν τῆς κοινότητος.

10—11. **ΚΑΤΩ-ΝΕΟΧΩΡΙΟΝ** καὶ **ΑΝΩ-ΝΕΟΧΩΡΙΟΝ.**—Νοτιο-ἀνατολικῶς καὶ δύο περίπου ὥρας μεσογείως τῆς Χιλῆς εὑρίσκονται αἱ δύο κωμοπόλεις, Κάτω καὶ Ἄνω Νεοχώριον, ὀλίγα λεπτὰ ἀπέχουσαι ἀπ' ἀλλήλων, συμπηχθεῖσαι δὲ αὐτόθι πρὸ τριῶν αἰώνων, ὡς φέρει ἡ παράδοσις, τῇ ὑποδιοικήσει Χιλῆς ὑπαγόμεναι πολιτικῶς καὶ ἔχουσαι πληθυσμὸν ἀμι-

1. Περὶ τοῦ πῶς εὑρέθη τὸ ἱερὸν τοῦτο λείψανον ἐν Χιλῇ οὐδεμία γραπτὴ πληροφορία ὑπάρχει. Λέγεται δ' ἐκ παραδόσεως, καὶ οὐδόλως ἐστὶν ἀπίθανον, ὅτι κάτοικοί τινες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, φεύγοντες ἐν ἡμέραις χαλεπαῖς, μετεκόμισαν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς εἰς Χερσῶνα τῆς Ρωσσίας· ὅτι ἐκεῖθεν ἕτεροι, κλέψαντες αὐτό, ἔφευγον εἰς τὴν πατρίδα των, ὁπότε, ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου αὐτῶν, εὑρέθη παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Χιλῆς κιβώτιον, περιέχον τὸ ἱερὸν σῶμα, ὅπερ παραλαβόντες οἱ Χιλῖται, διὰ πολλῆς ἄχρι σήμερον ἄγουσι τιμῆς.

γῆ, ἡ μὲν περὶ τὰς 3 χιλιάδας ψυχῶν, ἡ δὲ περὶ τὰς $2^1/_2$ χιλιάδας. Ὁμιλοῦσι καθαρῶς τὴν ἑλληνικήν.

Τὸ κυριώτερον ἔργον, εἰς ὃ ἐνασχολοῦνται, εἶνε ἡ ποιμενικὴ καὶ ὀλίγοι περὶ τὴν γεωργίαν καὶ περὶ ἄλλα βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα. Τελευταῖον δὲ ἤρξαντο νὰ ἐπιδίδωνται καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μετάξης, ἧς τὸ μέλλον προμηνύεται εὐχάριστον διὰ τὸ προσφυὲς τοῦ ἐδάφους.

Καὶ τὸ μὲν Κάτω-Νεοχώριον ἔχει ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἠλιού, ἐγερθέντα τῷ 1834, μετὰ τριῶν ἱερέων. Συντηρεῖ σχολὴν δημοτικὴν ἀρρένων μετὰ δύο διδασκάλων καὶ 250 μαθητῶν καὶ σχολὴν δημοτικὴν θηλέων μετὰ μιᾶς διδασκαλίσσης, μιᾶς βοηθοῦ καὶ 180 μαθητριῶν.

Τὸ δὲ Ἄνω-Νεοχώριον ἔχει ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, κτισθεῖσαν ὡσαύτως τῷ 1834, μετὰ δύο ἱερέων. Διατηρεῖ σχολὴν δημοτικὴν ἀρρένων καὶ δημοτικὴν τοιαύτην θηλέων, ἐν αἷς διδάσκονται 100 μαθηταὶ καὶ 140 μαθήτριαι καὶ νήπια ὑπὸ ἑνὸς διδασκάλου καὶ μιᾶς διδασκαλίσσης μετὰ δύο βοηθῶν ἐντοπίων.

Πρὸς συντήρησιν δὲ τῶν σχολῶν καὶ ἐκκλησιῶν δαπανῶσιν αἱ κοινότητες αὗται περὶ τὰς 30,000 γροσίων ἐτησίως, προερχομένας καθαρῶς ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν ναῶν, μηδεμιᾶς ἄλλης ἄλλοθεν εἰσπράξεως ὑπαρχούσης.

Ἁγιάσματα τὸ Κάτω-Νεοχώριον ἔχει τὸ τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ ἐπὶ τερπνοῦ λόφου, τὸ δὲ Ἄνω-Νεοχώριον τὸ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Οἱ τῶν κωμοπόλεων τούτων κάτοικοι διακρίνονται διὰ τὸ καλλίφωνον αὐτῶν καὶ τὴν κλίσιν των πρὸς τὴν μουσικήν. Πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν γινώσκουσι τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν, αὐτοὶ ψάλλοντες καὶ ἐπ' ἐκκλησίας.

12. **ΠΟΝΤΟΗΡΑΚΛΕΙΑ,**—τουρκιστὶ Ἐρέκλι (ارکلی) λεγομένη, κεῖται κατὰ τὴν νοτιοανατολικὴν ἀκτὴν τοῦ Εὐξείνου, ἀπέχει δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως 12 ὥρας. Εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λύκου ποταμοῦ, οὖσα ἀποικία τῶν Μιλησίων ἢ κατά τινας τῶν Μαριανδινῶν, κτισθεῖσα κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Ἀργοναυτῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἔχουσα σήμερον πληθυσμὸν περὶ τὰς 6000, ὧν 1000 ὁμογενεῖς, οἱ δὲ λοιποὶ τοῦρκοι. Εἶνε ἕδρα ὑποδιοικητοῦ, ὑπαγομένη εἰς τὴν νομαρχίαν *Καστα*μονῆς.

Ἡ ὁμογενὴς κοινότης ἔχει ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐγερθέντα τὸ 1833, μετὰ δύο ἱερέων. Συντηρεῖ ἀστικὴν σχολὴν ἀρρένων μετὰ τριῶν διδασκάλων καὶ 90 μαθητῶν καὶ νηπιοπαρθεναγωγεῖον μετὰ δύο διδασκαλισσῶν καὶ 130 μαθητριῶν καὶ νηπίων, δαπανῶσα πρὸς συντήρησιν αὐτῶν περὶ τὰς 200 λίρας Τουρκίας.

Γλῶσσα τοῦ τόπου ἡ τουρκική. Ἀλλ' ἀπὸ ὀκταετίας καὶ ἐντεῦθεν, ἐνισχυθέντων τῶν σχολείων, ἐξέλιπε σχεδὸν τὸ ξενόφωνον. Εἰς τοῦτο δὲ συνετέλεσε καὶ ἡ ἐγκατάστασις ὁμογενῶν καί τινων εὐρωπαίων, ὡς ἐκ τῶν πέριξ αὐτῆς γαιανθρακωρυχείων.

Εἴκοσι λεπτὰ ἔξω τῆς κωμοπόλεως ἐν στενῇ καὶ βραχώδει θέσει, καλουμένῃ *Παναγιά*, εὑρίσκεται ἄντρον, εἰς ὃ κατέρχεταί τις δι' 22 βαθμίδων, ἔνθα ἀναβρύει ὕδωρ, τιμώμενον ὡς ἁγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ προσελκῦον κατὰ τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ ἡμέραν πολλοὺς προσκυνητάς. Τὸ ἄντρον τοῦτο, θεωρούμενον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς ἓν τῶν στομίων τοῦ Ἅδου, ἐπεσκέφθη καὶ ὁ στρατηγὸς Παυσανίας μετὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους πρὸς ἐξευμένισιν τῆς Θεότητος, καταδικασάσης αὐτὸν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς Βυζαντίας παρθένου Κλεονίκης. Οἱ κάτοικοι ὡσαύτως πανηγυρίζουσι κατὰ τὴν 20 Ἰουλίου, ἑορτὴν τοῦ Προφήτου Ἠλιού, μεταβαίνοντες εἰς τερπνόν τινα λόφον, οὗ μακρὰν τῆς Ποντοηρακλείας κείμενον.

13. **ΚΑΡΑ-ΧΑΒΟΥΖ.** — Τὸ χωρίον τοῦτο, περιλαμβάνον περὶ τὰς 40 χριστιανικὰς οἰκογενείας, κεῖται 6—7 ὥρας μακρὰν τῆς Ποντοηρακλείας μεσογείως. Οἱ κάτοικοι τοῦ

χωρίου τούτου, πρὸ εἰκοσαετίας ἐλθόντες ἐξ Ὀρδοῦ, κατῴκησαν ἐνταῦθα, κατεργαζόμενοι ἐκ τῶν πέριξ δασῶν τὰς λεγομένας *καβάτας* καὶ ἐξ αὐτῶν ποριζόμενοι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Δι' αἰτήσεως πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα, κατὰ τὸ 1900, συνοδικῇ ἀποφάσει, προσηρτήθησαν εἰς τὴν μητρόπολιν Χαλκηδόνος. Ἔχουσι ναΐσκον μεθ' ἑνὸς ἱερέως καὶ δημοτικὴν σχολὴν μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ 25 – 30 μαθητῶν, ἐκτελοῦντος τοῦ διδασκάλου καὶ χρέη ἱεροψάλτου.

14. **ΚΟΖΛΟΥ.**—Παράλιος κώμη, ἀπέχουσα 4 ὥρας περίπου ἐκ Ποντοηρακλείας, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 60 ὁμογενεῖς οἰκογενείας, ποριζομένας τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τῶν πέριξ αὐτῆς κειμένων γαιανθρακωρυχείων. Μὴ ἔχουσα Ἐκκλησίαν μέχρι τοῦ 1901, ἐτέλει τὰ τῆς λατρείας ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ. Τῇ προτροπῇ ὅμως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ ταῖς ἐνεργείαις τῶν κατοίκων ᾠκοδομήθη ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, οὗ τὰ ἐγκαίνια ἐτελέσθησαν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1902 ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Γερμανοῦ. Εἷς ἱερεὺς τελεῖ τὰ τῆς λατρείας. Ἔχει δημοτικὴν σχολὴν μικτὴν μετὰ 40 μαθητῶν καὶ ἑνὸς διδασκάλου, ψάλλοντος καὶ ἐπ' Ἐκκλησίας.

Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τοῦ Κουρτζῆ, Ραγὴπ-βέη καὶ ἄλλων. Τὰ δὲ πρὸς ἀνθράκευσιν ἐρχόμενα πλοῖα ἐν ὥρᾳ τρικυμίας, μὴ ὑπάρχοντος λιμένος, καταφεύγουσιν εἰς τὸν λιμένα Ποντοηρακλείας.

15. **ΖΟΥΓΚΟΥΛΔΑΚ.**—Ἡμίσειαν ὥραν περαιτέρω τοῦ Κοζλοῦ κεῖται τὸ Ζουγκουλδάκ, κληθὲν οὕτω ἐκ τῆς τουρκικῆς λέξεως ζουγκοὺλ=δάσος. Ἴσως ἐκ τοῦ παρακειμένου συσκίου δάσους καὶ τῶν πέριξ λόφων. Εἶνε ἕδρα ὑποδιοικήσεως, ὑπαγομένης εἰς τὴν διοίκησιν Μπολοὺ καὶ ταύτης εἰς τὴν νομαρχίαν Κασταμονῆς. Ἡ κώμη αὕτη ἀπὸ δεκατετραετίας καὶ ἐντεῦθεν παρουσιάζει ὄψιν βιομηχανικῆς πολίχνης. Τοῦτο δὲ ὀφείλεται εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς Γαλλικῆς Ἑταιρείας, ἥτις δυνάμει συμβολαίου μετὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, ἀνέλαβε τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πέριξ τῆς κώμης κειμένων πλουσίων γαιανθρακωρυχείων. Κατεσκεύασε λιμένα καὶ διάφορα ἐργοστάσια, ἐναέριον σιδηρόδρομον, πρὸς δὲ καὶ σιδηροδρομικὴν γραμμὴν μὲ διαφόρους διακλαδώσεις πρὸς μετακόμισιν τοῦ γαιάνθρακος ἐκ τῶν ὀρυχείων εἰς τὴν παραλίαν. Πλὴν τῶν ὀρυχείων τῆς Ἑταιρείας ὑπάρχουσί καί τινα ἀνήκοντα εἰς ἰδιώτας. Τὸ ἔργον δὲ τῆς ἀνορύξεως ἀπασχολεῖ ἱκανὰς χιλιάδας ἐργατῶν. Αἱ ἐργασίαι τοῦ γαιάνθρακος προσείλκυσαν καὶ ἔξωθεν πολλοὺς ὁμογενεῖς, οἵτινες, συγχωνευθέντες μετὰ τῶν ἐντοπίων ὁμογενῶν, ἀπετέλεσαν μίαν συμπαγῆ κοινότητα ἐξ 1000 καὶ πλέον ψυχῶν. Διατηροῦσιν ἕνα ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου μεθ' ἑνὸς ἱερέως. Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ ἐγένετο τῷ 1889. Πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα ἐξετέλουν ἐντὸς οἰκίας καταλλήλως ηὐτρεπισμένης. Μέχρι δὲ τοῦ 1902 ἐστερεῖτο καὶ οἰκοδομήματος σχολῆς, ἀναπληρουμένης τῆς ἀνάγκης ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ. Ἐπὶ τῇ μεταβάσει τοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Γερμανοῦ ἐτέθησαν τὰ θεμέλια οἰκοδομῆς σχολῆς, ἤδη δὲ ἐπὶ λόφου ἐγείρεται λαμπρὸν οἰκοδόμημα, ὀφειλόμενον εἰς τὸ φιλόμουσον τῶν κατοίκων, διῃρημένον δὲ ὂν εἰς δύο, εἰς ἀρρεναγωγεῖον καὶ νηπιοπαρθεναγωγεῖον. Καὶ τὸ μὲν περιλαμβάνει 50 μαθητὰς μετὰ δύο διδασκάλων, τὸ δὲ 80 μαθητρίας καὶ νήπια μετὰ δύο διδασκαλισσῶν, δαπανώσης τῆς κοινότητος πρὸς συντήρησιν αὐτῶν περὶ τὰς 200 λίρ τουρκίας ἐτησίως. Ἡ ἐντόπιος γλῶσσα εἶναι ἡ τουρκική, ἐκλείπουσα ὁσημέραι.

Αὐτόθι ὑπάρχει καὶ ἰδιαιτέρα κοινότης ἐκ Γάλλων καὶ Ἰταλῶν, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς 85 οἰκογενείας. Προξενεῖα δύο, γαλλικὸν καὶ ἰταλικόν, καὶ Γαλλικὸν Νοσοκομεῖον.

16. **ΜΙΚΡΟΝ-ΒΑΚΑΛ-ΚΙΟΪ.**—Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Ἐρέγλιοϊ, περιλαμβάνον περὶ τὰς 85 οἰκογενείας, ἀσχολουμένας τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν. Ἔχει ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, μεθ' ἑνὸς ἱερέως. Συντηρεῖ μικτὴν δημοτικὴν σχολὴν μετὰ 50 μαθητῶν καὶ ἑνὸς διδασκάλου, ἐκτελοῦντος

καὶ χρέη ἱεροψάλτου. Ἁγιάσματα ἔχει δύο, τὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ τὸ τῆς Θείας Ἀναλήψεως.

17. **ΜΕΓΑ ΒΑΚΑΛ-ΚΙΟΪ.**—Τὸ ἄλλοτε ἀκμάσαν τοῦτο χωρίον κεῖται τρεῖς ὥρας μακρὰν τῆς Χαλκηδόνος. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ μετερχόμενοι ἄλλοτε τὸ τοῦ καπνοῦ ἐμπόριον, ἤδη διεσκορπίσθησαν, οἱ δὲ ἐναπολειφθέντες, μόλις περὶ τὰς 500 ψυχάς, καταγίνονται εἰς τὴν γεωργίαν καί τινες τελευταῖον ἐπεδόθησαν εἰς τὴν βομβυκοτροφίαν. Ἔχει λαμπρὸν ναόν, οἰκοδομηθέντα τῷ 1872, ἐπ' ὀνόματι τῆς Εὐαγγελιστρίας μετὰ ὁμωνύμου ἐν τῷ νάρθηκι ἁγιάσματος, χρονολογουμένου ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ χωρίου, ἔχοντος ἡλικίαν 160 περίπου ἐτῶν. Ἱερεὺς εἷς. Μία σχολὴ δημοτικὴ μικτὴ μετὰ 50 μαθητῶν καὶ ἑνὸς διδασκάλου, ἐκτελοῦντος καὶ χρέη ἱεροψάλτου.

Ἕτερα ἁγιάσματα ὑπάρχουσι: α') Τὸ τῶν Γενεσίων τῆς Θεοτόκου, πανηγυρίζον τῇ 8 Σεπτεμβρίου β') Τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἀετὸς—Δαγί, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχοντος τοῦ χωρίου, κείμενον ἁγίασμα τοῦ Προφήτου Ἠλιού. Τὰ ὕπερθεν αὐτοῦ ἐρείπια καὶ τάφοι μαρτυροῦσι τὴν ὕπαρξιν αὐτόθι ἀρχαίας Μονῆς· γ') Τὸ πρὸς Δυσμὰς τοῦ χωρίου μίαν ὥραν μακρὰν παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Καΐς-δὰγ κείμενον ἁγίασμα τοῦ ὁσίου Αὐξεντίου. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ ὄρους τούτου ὑπῆρχεν ἡ μονὴ τοῦ εἰρημένου ὁσίου.

18. **ΠΑΣΑ-ΚΙΟΪ.**—Χωρίον τετράωρον ἀπέχον ἐκ Χαλκηδόνος καὶ ἐκ Χρυσουπόλεως, ἀριθμοῦν περὶ τὰς 450 οἰκογενείας, ἤτοι ὑπὲρ τὰς 2000 ψυχῶν. Ἔχει Ἐκκλησίαν παλαιὰν καὶ σεσαθρωμένην, καταβαλλομένων ἐνεργειῶν πρὸς ἀνέγερσιν νέας, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου μεθ' ἑνὸς ἱερέως. Ἔχει δημοτικὴν σχολὴν μετὰ 100 μαθητῶν καὶ ἑνὸς διδασκάλου, ἐκτελοῦντος καὶ χρέη ἱεροψάλτου. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου καταγινόμενοι τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀνθρακοποιείαν, ὁμιλοῦσι τὴν τουρκικήν. Ἀλλὰ τὸ ἀπὸ ἕξαετίας προνοίᾳ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως συσταθὲν καὶ κάλλιστα λειτουργοῦν νηπιοπαρθεναγωγεῖον τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν διάδοσιν τῆς μητρικῆς γλώσσης. Εἰς τοῦτο διδάσκει μία νηπιοπαρθεναγωγὸς μετὰ μιᾶς βοηθοῦ ἐντοπίου καὶ φοιτῶσι περὶ τὰ 100 νήπια καὶ κοράσια.

19. **ΜΑΛΤΕΠΕ.**—Τὸ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναφερόμενον Πελεκᾶνον, ὅπου εὑρίσκοντο τὰ παλάτια τοῦ Βρύαντος, ἐξ οὗ ὠνομάζετο Τὰ Βρύαντος, κατοικούμενον νῦν ὑπὸ 300 ὀρθοδόξων οἰκογενειῶν, ἐνασχολουμένων κυρίως εἰς τὴν κηπουρικήν, ἤτοι τὴν καλλιέργειαν τῶν λαχανικῶν.

Ἔχει ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, παθόντα ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ καὶ ἀνακαινισθέντα, μετὰ δύο ἱερέων. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ εὕρηται καὶ εἷς ἐπιτάφιος χειροκέντητος, χρονολογούμενος ἀπὸ τοῦ 1686. Αὐτόθι ὑπάρχει καὶ ναΐδριον τῆς θείας Μεταμορφώσεως, ὅπου ὑπῆρχε καὶ ἡ ἀρχαία μονὴ τοῦ Σωτῆρος. Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναϊδρίου τούτου, ἐν παραπήγματι, λειτουργεῖ πεντάτακτος δημοτικὴ σχολὴ μετὰ τριῶν διδασκάλων καὶ 120 μαθητῶν. Ὡσαύτως ἐν καταλλήλῳ οἰκήματι λειτουργεῖ καὶ τετράτακτον Παρθεναγωγεῖον μετὰ δύο διδασκαλισσῶν καὶ 100 μαθητριῶν. Ἐνέργειαι γίνονται πρὸς ἀνέγερσιν καταλλήλου κτιρίου δι' ἀρρεναγωγεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον, ἐκδοθέντος πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ Ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Διατάγματος. Πρὸς συντήρησιν τῶν σχολῶν τούτων δαπανᾶ ἡ κοινότης περὶ τὰς 200 λίρας τουρ. ἐκ τῶν προσόδων τῶν ἱερῶν ναῶν. Δύο σωματεῖα ἀγαθοεργὰ φιλοτίμως ἐργάζονται, ἡ τῶν Κυριῶν καὶ ἡ θρησκευτικὴ φιλόπτωχος ἀδελφότης τοῦ ἁγ. Τρύφωνος, ἄρτι συσταθεῖσα.

Ἁγιάσματα: α') Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εἶναι τὸ τῆς Ἁγ. Εἰρήνης. β') Τὸ τῆς Ἁγ. Τριάδος, μίαν ὥραν μακράν, ἐπὶ τῶν κλιτύων ὑψηλοῦ βουνοῦ, πλέον τῆς ὥρας ἀπέχον, σχῆμα ἔχον θολωτόν. Περὶ τοῦ ἁγιάσματος τούτου ἱκανὰ ἔγραψεν ὁ κ. Ἐλευθέριος Ταπεινός, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ

ὁποίου ἐνταῦθα ἦν ἡ μονὴ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων καὶ ἀνεγερθεῖσα βραδύτερον τῷ 1261 ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Πολιούχου ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Ἡ εὐρεῖα περιοχὴ τοῦ ἁγιάσματος τούτου εἶναι σήμερον ἰδιοκτησία τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ὑπασπιστοῦ τοῦ Ἄνακτος Σουρεγιᾶ-πασᾶ. Ἡ κώμη αὕτη φημίζεται διὰ τὴν ἀφθονίαν γλυκέων ὑδάτων, προσελκύουσα τὸ θέρος πολλοὺς ἐκ τῆς πρωτευούσης.

20. **ΧΑΡΤΑΛΙΜΗ.**—Κωμόπολις, κατοικουμένη ὑπὸ 4,000 ψυχῶν, ἐξ ὧν 1,500 ὁμογενεῖς, οἱ δὲ λοιποὶ ὀθωμανοὶ καὶ ἀρμένιοι, εἶναι ἕδρα ὑποδιοικητοῦ, ὑπαγομένη εἰς τὴν Νομαρχίαν Πρωτευούσης. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς πλήν τινων ἁλιέων καὶ μικρεμπόρων καταγίνονται εἰς τὴν κηπουρικήν. Ἐφημίζετο διὰ τοὺς ὀνομαστοὺς αὐτῆς οἴνους, ἀλλὰ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀμπελώνων ὑπὸ τῆς φυλλοξήρας μετετράπησαν οὗτοι εἰς ἐλαιῶνας καὶ φυτείας συκομωρεῶν.

Ὑπάρχει ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων Θεοδώρων, ἀρκούντως μεγαλοπρεπὴς καὶ πλουσίως διακεκοσμημένος, ἀνεγερθεὶς τῷ 1852 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χώρου, ἔνθα ὁ προϋπάρχων τοιοῦτος ξύλινος, πυρποληθεὶς τῷ 1850, χρονολογούμενος δὲ ἀπὸ τοῦ 17 αἰῶνος, ἢ καὶ πρότερον, ὡς ἐκ τῶν περισωθεισῶν εἰκόνων τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου καὶ ἄλλων φοίνεται. Τὰ τῆς λατρείας τελεῖ εἷς ἱερεύς, προσλαμβανομένου εἰς τακτὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους καὶ βοηθοῦ ἐφημερίου.

Διατηρεῖ ἀρρεναγωγεῖον πεντάτακτον μετὰ δύο διδασκάλων, ἐκτελούντων καὶ χρέη ἱεροψάλτου, καὶ 100 μαθητῶν, καὶ Παρθεναγωγεῖον τετράτακτον μετὰ δύο διδασκαλισσῶν καὶ 100 μαθητριῶν, δαπανωμένων πρὸς συντήρησιν αὐτῶν 18,000 γρ. περίπου.

Ἁγιάσματα ἔχει δύο α'.) Τὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, παρὰ τὴν ἀποβάθραν, ἐφ' οὗ ἔκειτό ποτε τὸ κατὰ τὴν πυρκαϊὰν τοῦ 1850 πυρποληθὲν μεγαλοπρεπὲς τοῦ Σουλτὰν Μαχμοὺδ περίπτερον· καὶ β') τὸ τοῦ πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, κείμενον μικρὸν ἔξωθεν τῆς κωμοπόλεως, ἐπὶ τῆς εἰς Παντείχιον ἀγούσης, ἔνθα κατέρχεταί τις διὰ βαθμίδων.

21. **ΠΑΝΤΕΙΧΙΟΝ.** — Προάστειον λαβὸν τὸ ὄνομα ἔκ τινος βυζαντινοῦ τείχους, οὗτινος ἐρείπια σῴζονται, καὶ τὸ ὁποῖον περιέβαλλεν αὐτό. Κατοικεῖται ὑπὸ 250 ὁμογενῶν οἰκογενειῶν καί τινων ἀρμενίων καὶ τούρκων. Κύριον ἔργον τῶν κατοίκων εἶνε ἡ γεωργία καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν λαχανικῶν καὶ καρποφόρων δένδρων. Τὸ χωρίον τοῦτο καθ' ὁλοκληρίαν σχεδὸν ἐπυρπολήθη πρὸ δεκαεξαετίας, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἡ ἐν τῇ ἀγορᾷ, παρὰ τὴν θάλασσαν, μικρὰ ξυλίνη Ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἔνθα νῦν ὑπάρχει τὸ ὁμώνυμον ἁγίασμα. Ἤδη ἐγείρεται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χωρίου ὡραῖος λίθινος ναός, κτισθεὶς μετὰ τὴν πυρκαϊὰν καὶ τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, μεθ' ἑνὸς ἱερέως καὶ ἑνὸς διακόνου. Συντηρεῖ ἀρρεναγωγεῖον μετὰ δύο διδασκάλων, ἐκτελούντων καὶ χρέη ἱεροψαλτῶν, μετὰ 80 μαθητῶν καὶ Παρθεναγωγεῖον μετὰ δύο διδασκαλισσῶν καὶ 100 περίπου μαθητριῶν, δαπανῶσα πρὸς συντήρησιν αὐτῶν περὶ τὰς 160 λίρας τουρκικὰς ἐτησίως.

Ἁγιάσματα, πλὴν ἄλλων, ἔχει τὸ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ ἀποκεφαλιστοῦ, πανηγυρίζον τὴν 29 Αὐγούστου.

Τὸ προάστειον τοῦτο ἕνεκα τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ κλίματος προσελκύει τὸ θέρος πολλοὺς χάριν ἀλλαγῆς ἀέρος.

22. **ΤΟΥΖΛΑ (ΑΛΥΚΑΙ).** — Ὠνομάσθησαν οὕτως ἐκ τῶν δυτικῶς κειμένων εἰς ὡριαίαν ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπόστασιν καὶ νῦν ἐν ἀχρηστίᾳ διατελουσῶν ἁλυκῶν. Λέγεται δ' ὅτι εἶνε ἀποικία τῆς παρὰ τὴν Σμύρνην κειμένης πόλεως Φώκης. Ὁ πληθυσμὸς δ' αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 2100 ψυχάς, ὧν 1700 ὁμογενεῖς, καὶ οἱ λοιποὶ ὀθωμανοί, ἐνασχολούμενοι

εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν ἁλιείαν, τῶν ἀμπελώνων σχεδὸν καταστραφέντων ἐκ τῆς φυλλοξήρας.

Ἔχει ναοὺς 1) τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, κτισθέντα τῷ 1852, πυρποληθέντα τῷ 1886 καὶ ἀνεγερθέντα καὶ αὖθις τῷ 1887. Ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται εἷς ἐπιτάφιος τετρακοσίων ἴσως ἐτῶν καὶ μία ἀρχαία εἰκὼν τῆς Θεομήτορος· 2) τῶν Ταξιαρχῶν, οἰκοδομηθέντα τῷ 1808· 3) τῆς Παναγίας τῶν Εἰσοδίων, ἀνεγερθέντα τῷ 1808. Ἄξιος σημειώσεως ὁ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ τούτου πολυέλαιος, ἀρχαῖος λίαν, ἐν σχήματι κορμοῦ δένδρου μετὰ τεσσάρων κλάδων (4 Εὐαγγελισταί), καὶ κάτωθεν αὐτῶν δώδεκα ἑτέρων κλάδων (12 Ἀπόστολοι)· 4) τοῦ ἁγίου Δημητρίου, κτισθέντα τῷ 1854. Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων ναῶν λειτουργοῦσι μόνον οἱ τρεῖς πρῶτοι μεθ' ἑνὸς ἱερέως ἕκαστος, τοῦ τετάρτου διατελοῦντος κλειστοῦ, ἅτε μὴ ἔχοντος ἰδίαν ἐνορίαν ἐπαρκῆ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ. Ἡ κοινότης αὕτη σπουδαίως ἔπαθε τῇ 16 Ἰουνίου τοῦ 1902 ἐκ μεγάλης πυρκαϊᾶς, ἀποτεφρωσάσης περὶ τὰς 132 οἰκίας, 70 καταστήματα, ὡς καὶ τὴν νεόκτιστον σχολήν, ἐπὶ τριετίαν μόλις λειτουργήσασαν καὶ περὶ τὰς 400 λίρ. τουρκ. στοιχίσασαν. Ἔκτοτε τὰ τέκνα αὐτῆς περισυλλέγονται ἐν τῷ γυναικωνίτῃ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Θεοδώρων, χρέη διδασκάλου ἐκτελοῦντος λίαν φιλοτίμως τοῦ εὐπαιδεύτου ἱερέως τοῦ ῥηθέντος ναοῦ αἰδεσιμωτάτου Καλλινίκου, μεθ' ἑνὸς βοηθοῦ, διδασκόντων ἀπὸ κοινοῦ περὶ τὰ 150 ἄρρενα καὶ θήλεα. Ἤδη συνετελέσθη τὸ νέον σχολικὸν οἰκοδόμημα ἀρρένων καὶ θηλέων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χώρου, ἐφ' οὗ καὶ τὸ πυρποληθέν, ἐκδοθέντος τοῦ Ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Φιρμανίου καὶ τοῦ ἀναγκαιοῦντος χρήματος ἐξευρεθέντος δι' ἐράνων, ἐνεργείᾳ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως, καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν.

Εἰς δεκαπεντάλεπτον πρὸς δυσμὰς ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως ἀπόστασιν ἐπὶ τερπνῆς καὶ μαγευτικῆς θέσεως κεῖται τὸ μονύδριον τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τοῦ ἐν τῷ Ἀκρίτᾳ, μετὰ ὁμωνύμου ναοῦ, πέριξ τοῦ ὁποίου εὑρίσκονται τὰ δωμάτια τῆς Μονῆς, 12 τὸν ἀριθμόν, καὶ μετὰ περιοχῆς ἀγροῦ ἐξ 20,000 πήχεων, τῆς ἐπιστασίας οὔσης ἀνατεθειμένης εἰς ἱερέα, εὑρισκόμενον πάντοτε αὐτόθι καὶ φροντίζοντα περὶ τῆς καλλιεργείας τῶν γαιῶν, ἐξ ὧν καὶ συντηρεῖται. Ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ εὑρίσκεται 1) Εἷς σταυρὸς ξύλινος, σκαλιστός, ὑπερτριακοσίων ἴσως ἐτῶν κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαιολόγων. 2) Τὸ κουβούκλιον τοῦ Δεσποτικοῦ Θρόνου, ἔργον προχριστιανικῶν χρόνων. 3) Εὐαγγέλιον χειρόγραφον καὶ ἄλλαι ἀρχαιότητες ἐπισπάσασαι τὴν προσοχὴν τοῦ διαπρεποῦς ῥώσσου ἀρχαιολόγου Οὐσπένσκη. Ἡ γραφικὴ θέσις τῆς ἐνοριακῆς ταύτης Μονῆς προσελκύει τὸ θέρος ἱκανοὺς ἐπισκέπτας.

Ἁγιάσματα ἔχει 1) Τὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς μετὰ λιθοκτίστου παρεκκλησίου, ἀνεγερθέντος τῷ 1871. 2) Τὸ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, Θολωτόν, βυζαντινῆς κατασκευῆς. 3) Τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν, πλησίον τοῦ λιμένος, κείμενον ἁγίασμα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, πανηγυρίζον τὴν 29 Αὐγούστου. 4) Τὸ τῆς ἁγ. Εἰρήνης, εἰς ὡριαίαν ἀπόστασιν κείμενον, πανηγυρίζον τὴν 5 Μαΐου.

Ἡ κωμόπολις αὕτη φημίζεται διὰ τὸ καθαρκτικὸν ὕδωρ, ὅπερ ἀναβλύζει ἐν ᾗ θέσει εὑρίσκετο ἄλλοτε ἡ Μονὴ τῆς ἁγίας Βαρβάρας, τὸ τουρκιστὶ *ἐτζμὲ* καλούμενον, καὶ εἰς καταφεύγουσιν οἱ πάσχοντες ἐκ στομαχικῶν καὶ νεφρικῶν νοσημάτων, εὑρίσκοντες αὐτὸ λίαν ὠφέλιμον. Ἐνταῦθα γίνεται καὶ ἡ ἀπολύμανσις τῶν ἐξ ἐπιχολέρων μερῶν προερχομένων, ὑποβαλλομένων εἰς κάθαρσιν δι' εἰδικῶν ἀπολυμαντικῶν μηχανημάτων.

23. **ΡΥΣΙΟΝ**.—(Κοινῶς Ἀρετσοῦ καὶ Τουρκιστὶ Δάριτζα[1]) παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου, περὶ τὰ 25 μίλια ἀπέχον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἕδρα Μουδίρου, ὑπαγομένου εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Γκέβζης καὶ ταύτης εἰς τὴν νομαρχίαν Πρωτευούσης. Κα-

1. Κατὰ Σ. Βουτυρᾶν ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ ἀρχαίου χωρίου *Ἀρεταί*, ἐξ οὗ καὶ Ἀρετσοῦ.

τοικεῖται ὑπὸ 6000 περίπου ὁμογενῶν καὶ ὀλίγων ὀθωμανῶν, 800 περίπου, ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἀμπελουργίαν, κηπουρικὴν καὶ τὴν ἁλιείαν, ἰδίως σκόμβρων, ἐξ ὧν, κατ' Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον ἁλιευομένων, κατασκευάζονται οἱ πασίγνωστοι ἀρετσιανοὶ τσίροι, ξηραινόμενοι ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας.

Τὸ Ρύσιον, ἀνάγον τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς Μεγαρεῖς, διαιρεῖται εἰς τέσσαρας συνοικίας, ἑκάστης ἐχούσης καὶ ἰδιαίτερον ναὸν μεθ' ἑνὸς ἱερέως. Οἱ τέσσαρες οὗτοι ναοὶ εἶναι οἱ ἑξῆς: 1) ὁ τῆς Ἀναλήψεως, κτισθεὶς τῷ 1833 ἐπὶ τοῦ τόπου ἔνθα ἄλλοτε ὑπῆρχε Βυζαντινὸς ναΐσκος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου· 2) ὁ τοῦ Ἁγίου Νικήτα, ἀνεγερθεὶς κατὰ τὸ 1823, κατὰ τὸ τρίτον ὑπόγειος, ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ὁποίου φαίνονται ἔγγλυφα βυζαντινῆς τέχνης διαφόρων παραστάσεων, κιονόκρανα μετ' ἐπιγραφῶν δυσαναγνώστων καὶ παρ' αὐτὰ σαρκοφάγος μαρμαρίνη, χρησιμεύουσα ἤδη ὡς κρήνη, καὶ φρέαρ βυζαντινὸν θολωτόν, ἀκένωτον, ἐξ οὗ τὸ πλεῖστον τῆς συνοικίας ὑδρεύεται· 3) ὁ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἀνεγερθεὶς τῷ 1837, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει τὸ νεκροταφεῖον τῆς κοινότητος, δεσπόζον τοῦ Ἀστακηνοῦ καὶ 4) ὁ τοῦ Καθολικοῦ κοινῶς λεγόμενος, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ διατηρεῖται τέμπλον ἀκέραιον ἀρχαίας ἐποχῆς, ὡς καὶ ἀρχιερατικὸς θρόνος, καὶ προσκυνητάριον, ἅπαντα τέχνης βυζαντινῆς μετ' ἐγγλύφων διαφόρων ἁγιογραφικῶν παραστάσεων καὶ συμβόλων.

Τὸ Ρύσιον ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων διετήρει ἀκμαῖα ἐκπαιδευτήρια, τῶν κατοίκων διακρινομένων ἐπὶ φιλομαθείᾳ καὶ καλλιεργείᾳ γραμμάτων. Σήμερον διατηρεῖ πλήρη ἀστικὴν σχολὴν ἀρρένων μετὰ πέντε διδασκάλων καὶ 200 μαθητῶν, πεντάτακτον παρθεναγωγεῖον μετὰ τριῶν διδασκαλισσῶν καὶ 100 μαθητριῶν καὶ νηπιαγωγεῖον μετὰ δύο νηπιαγωγῶν καὶ 200 νηπίων. Δαπανᾶ δὲ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν περὶ τὰς 400 λίρας τουρκ. ἐτησίως, εἰσπραττομένας ἐξ ἐπιδομάτων τῶν ναῶν καὶ ἐκτάκτων πόρων καὶ εἰσφορῶν τῶν κατοίκων.

Ἁγιάσματα τὸ Ρύσιον ἔχει 1) τὸ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, εὑρισκόμενον ἐντὸς τῆς κωμοπόλεως, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀδιαθετήσας, διέμεινεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, πορευόμενος εἰς τὰ πεφημισμένα λουτρὰ τῆς Ἑλενοπόλεως. 2) Βορειοδυτικῶς τοῦ Ρυσίου καὶ εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν κεῖται τὸ ἁγίασμα τῆς Μεταμορφώσεως μετὰ παρεκκλησίου παναρχαίου, ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως Φιλοκρήνης κείμενον, περὶ ἧς ἀναφέρει ὁ Στράβων, ὅπου ἔκειτο ἡ Βυζαντινὴ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἡ πανήγυρις δὲ τοῦ ἁγιάσματος τούτου τελεῖται τὴν 6 Αὐγούστου, συχναζομένη ὑπὸ ἱκανῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς ἐνδημούντων Ρυσίων καὶ ἐκ τῶν περὶ τὴν Ἀρετσοῦν κωμοπόλεων καὶ χωρίων, διαρκεῖ δὲ περὶ τὴν ἑβδομάδα.

24—26. **ΦΟΥΝΤΟΥΚΛΙΑ**.— Σιδηροδρομικῶς διερχόμενοι τὴν Νικομήδειαν καὶ φθάνοντες εἰς τὸ Ἀδὰ-παζάρ, προχωροῦμεν ἐπὶ τετράωρον βορειο-ἀνατολικῶς καὶ εὑρίσκομεν τρία χωρία, μικρὸν ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, κοινῶς λεγόμενα *Φουντουκλιά*. Ἐκκλησιαστικῶς τὰ χωρία ταῦτα ὑπάγονται εἰς τὴν Μητρόπολιν Χαλκηδόνος, πολιτικῶς δὲ εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Κάνδρας καὶ ταύτης εἰς τὴν διοίκησιν Νικομηδείας. Ἐν προγενεστέροις χρόνοις οἱ κατὰ καιρὸν Μητροπολῖται Χαλκηδόνος ἐπεσκέπτοντο τὰ χωρία ταῦτα διὰ μέσου Χιλῆς, πρὸς ἣν πλησιέστερον κεῖνται, καὶ διὰ τοῦτο προσηρτήθησαν τῇ ἐπαρχίᾳ Χαλκηδόνος. Σήμερον ὅμως, μεταβληθέντων τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, ἡ ὑπαγωγὴ τῶν χωρίων τούτων εἰς τὴν Μητρόπολιν Χαλκηδόνος φαίνεται παράδοξος. Οἱ κάτοικοι δὲ τῶν χωρίων τούτων, χρονολογουμένων ἀπὸ 300 ἐτῶν καὶ ἐντεῦθεν, ἀνερχόμενοι εἰς 1500 περίπου ψυχάς, λαλοῦσι τὴν ἀρμενικὴν καὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν.

Τὰ χωρία δὲ ταῦτά εἰσι τὰ ἑξῆς:

α'. **Λεβεντ-παπας-κιοϊ**, μὲ πληθυσμὸν περὶ τὰς 150 οἰκογενείας, ἔχει Ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἐγερθεῖσαν τῷ 1834, μεθ' ἑνὸς ἱερέως καὶ δημοτικὴν σχολὴν μεθ' ἑνὸς διδασκάλου, ἑνὸς βοηθοῦ καὶ 80 μαθητῶν. Οἱ διδάσκαλοι ἐκτελοῦσι καὶ χρέη ἱεροψάλτου.

β'. **Καναρ-κιοϊ**, ἔχει οἰκογενείας 80, Ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Δημητρίου μεθ' ἑνὸς ἱερέως, σχολὴν δημοτικὴν μεθ' ἑνὸς διδασκάλου, ψάλλοντος καὶ ἐπ' Ἐκκλησίας, καὶ 50 μαθητῶν.

γ'. **Ασα-κιοϊ**, ἔχει οἰκογενείας 70, Ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, χρονολογουμένην ἀπὸ τοῦ 1834, μεθ' ἑνὸς ἱερέως, σχολὴν δημοτικήν, μεθ' ἑνὸς διδασκάλου, ἐκτελοῦντος καὶ χρέη ἱεροψάλτου, καὶ 40 μαθητῶν.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν χωρίων τούτων ἐπὶ μικροῦ λόφου ὑπάρχει ἁγίασμα μετὰ παρεκκλησίου, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Σταυρώσεως, μεγάλης τιμῆς ἀπολαῦον παρὰ τοῖς κατοίκοις. Ἄγει δὲ τὴν πανήγυριν αὐτοῦ τὴν 14 Σεπτεμβρίου, εἰς ἣν προσέρχονται προσκυνηταὶ καὶ ἐξ Ἀδὰ-παζὰρ καὶ διαφόρων ἄλλων μερῶν τῶν πέριξ.

27—29. Δώδεκα ὥρας ἀπὸ τῆς Ποντοηρακλείας κεῖνται τὰ ἑξῆς τρία χωρία:

Κουρτ-σουγιου,

Εμιν-ατσμασι,

Βουργαρ-κιοϊ (ἢ **Γενη-κιοϊ**,)—ὑπαγόμενα πολιτικῶς τῇ ὑποδιοικήσει Δοῦσδζε τῆς νομαρχίας Κασταμονῆς, περιλαμβάνοντα δὲ πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰς 100 οἰκογενείας, αἱ ὁποῖαι πρὸ δεκαπενταετίας καὶ ἐπέκεινα μετῴκησαν ἐκ τοῦ περὶ τὰ Κοτύωρα χωρίου Φάτσας τῆς ἐπαρχίας Νεοκαισαρείας, ἕνεκα τῆς μεγάλης πρὸς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀποστάσεως ἐξῃτήσαντο παρὰ τῶν Πατριαρχείων τὴν εἰς τὴν Μητρόπολιν Χαλκηδόνος προσάρτησιν, ὅπερ καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς ἀποφάσεως ἀνακοινωθείσης τῷ Μητροπολίτῃ Χαλκηδόνος τῇ 10 Ἰανουαρίου 1900. Ἕκαστον δὲ τούτων ἔχει μικρὸν ναόν, μεθ' ἑνὸς ἱερέως καὶ ἑνὸς διδασκάλου, ἐκτελοῦντος καὶ χρέη ἱεροψάλτου. Ἡ θρησκευτικὴ καὶ πνευματικὴ καθόλου κατάστασις τῶν τριῶν τούτων χωρίων παρακρούει εἰς τὸν γενικὸν τῶν λοιπῶν κοινοτήτων ὀργανισμόν, εὑρισκομένη εἰς σημεῖον πολὺ δυσάρεστον. Οἱ ναοί, τοὺς ὁποίους ἔχουσι, πᾶν ἄλλο δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν ἢ οἶκοι Θεοῦ, ἐν οἷς οἱ τῶν χωρίων τούτων κάτοικοι δοξολογοῦσι τὸν κοινὸν πάντων πατέρα. Οἱ γραμματοδιδάσκαλοι δὲ τοὺς ὁποίους ἔχουσιν εἰσὶν ἐπιτηδειότεροι νὰ διδάξωσι τοῖς μαθηταῖς μᾶλλον τὸν τρόπον τοῦ ἀνάπτειν τὰς κανδύλας ἢ τὰ γράμματα τοὐλάχιστον τοῦ Ἀλφαβήτου.

30—33. **ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΟΙ**. — Εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος ὑπάγονται καὶ αἱ κοινότητες τῶν Πριγκηπονήσων.

α'. **Πριγκηπος**. Κατοικουμένη ὑπὸ 7000 σταθερῶν κατοίκων ὁμογενῶν, ὀλίγων τούρκων, ἑβραίων καὶ ἀρμενίων, ἔχει δύο Ἐκκλησίας, τὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, χρονολογουμένην ἀπὸ 200 ἐτῶν καὶ ἐντεῦθεν, καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἀνεγερθεῖσαν μετὰ περισσῆς φιλοκαλίας πρὸ πεντηκονταετίας, φέρουσαν δὲ ἐπὶ τῆς κυρίας προσόψεως τὰ ἑξῆς:

Τὸν δ' ἱερὸν δείμαντο δόμον Δημητρίῳ ἄνδρες
Ἀθλοφόρῳ νήσου εἵνεκεν εὐσεβίης.

Μαΐου 7, 1856.

Πλὴν τούτων ἔχει καὶ ἓν παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἀρκούντως διακεκοσμημένον. Ἐν τοῖς ναοῖς τούτοις ἱερουργοῦσι 4 ἱερεῖς μετὰ 2 διακόνων. Διατηρεῖ ἑπτάτακτον ἀστικὴν σχολὴν ἀρρένων μετὰ 5 διδασκάλων καὶ 230 μαθητῶν καὶ πεντάτακτον ἀστικὴν σχολὴν θηλέων μετὰ δύο διδασκαλισσῶν, δύο νηπιαγωγῶν καὶ 260

μαθητριῶν καὶ νηπίων. Δαπανᾷ δὲ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ἡ Κοινότης περὶ τὰς 800 λίρ. τουρκ. ἐτησίως.

β'. **Χαλκη**.—Οἰκουμένη ὑπὸ 2.000 ὁμογενῶν, σταθερῶς διαμενόντων, καί τινων ὀθωμανῶν, περὶ τοὺς 500. Ἔχει ναὸν περικαλλῆ, οἰκοδομηθέντα τῷ 1857 ἐπὶ τοῦ τόπου, ὅπου ἠγείρετο ὁ παλαιὸς τοιοῦτος ξύλινος, ἐν ᾧ ἱεροπράττουσι δύο ἱερεῖς μεθ' ἑνὸς διακόνου. Συντηρεῖ ἀρρεναγωγεῖον ἑξάτακτον μετὰ 3 διδασκάλων καὶ 120 μαθητῶν καὶ νηπιοπαρθεναγωγεῖον ἑξάτακτον μετὰ 4 διδασκαλισσῶν καὶ 200 μαθητριῶν καὶ νηπίων, δαπανῶσα πρὸς συντήρησιν αὐτῶν περὶ τὰς 400 λίρας τουρκίας ἐτησίως. Γενναίᾳ χορηγίᾳ τοῦ ἐριτίμου ὁμογενοῦς Κωνσταντίνου Ἠλιάσκου ἀνεγείρεται ἤδη νέον περίλαμπρον οἰκοδόμημα τῶν Σχολῶν Χάλκης, μέλλον νὰ στεγάσῃ τό τε ἀρρεναγωγεῖον καὶ τὸ παρθεναγωγεῖον τῆς Κοινότητος.

Λίαν φιλοτίμως ἐργάζεται ἀπὸ ἑξαετίας καὶ ἐντεῦθεν ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης τῶν Κυριῶν τῆς Ἁγ. Βαρβάρας, ἐρχομένη ἀθορύβως ἐπίκουρος ταῖς σχολαῖς καὶ τοῖς πτωχοῖς τῆς κοινότητος. — Ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα καὶ δύο ἁγιάσματα: 1) Τὸ τῆς ἁγ. Παρασκευῆς· καὶ 2) τὸ τοῦ ἁγ. Νικήτα, θολωτὸν καὶ πλησίον τῆς ναυτικῆς σχολῆς κείμενον.

γ'.) **Αντιγονη**.—Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 700 ψυχὰς περίπου. Ἔχει ναὸν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἀνοικοδομηθέντα μετὰ τὸν ἐπισυμβάντα σεισμὸν τοῦ 1894, ὅστις κατεκρήμνισε τὸν ἀρχαῖον τοιοῦτον, τὸν πρὸ 160 ἐτῶν οἰκοδομηθέντα ἐπὶ τοῦ χώρου, ἐφ' οὗ ὑπῆρχεν ὁ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου κτισθεὶς τῷ 860, τοῦ ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοφίλου ἀκμάσαντος καὶ φυλακισθέντος αὐτόθι διὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων ζῆλόν του. Ἀριστερὰ τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ ὑπάρχει μικρὸν παρεκκλήσιον, ἀρκούντως ηὐτρεπισμένον, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου φαίνεται ἡ φυλακὴ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἀνδρός, εἰς ἣν κατέρχεταί τις διὰ βρυμίδων. Ἔξωθεν δὲ τοῦ ναοῦ, πρὸς τὰ ἀριστερά, κεῖται καὶ τὸ ἁγίασμα τοῦ προφήτου Ἰωάννου. Ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ναῷ σῴζεται μέρος τῆς ἱερᾶς χειρὸς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου, παραλαβόντος αὐτὸ ἐκ τῆς παρὰ τὸ Πετρὶ καποῦ Βυζαντινῆς γυναικείας Μονῆς. Πανηγυρίζει δὲ ὁ ἱερὸς οὗτος ναὸς τὴν 29 Αὐγούστου. Τὰ τῆς λατρείας ἐπιτελεῖ εἷς ἱερεύς. Ἔχει σχολὴν ἀρρένων πεντάτακτον μετὰ δύο διδασκάλων καὶ σχολὴν θηλέων τετράτακτον μετὰ δύο διδασκαλισσῶν. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς σχολὰς φοιτῶσι περὶ τὰ 90 ἄρρενα καὶ θήλεα, δαπανωμένων πρὸς συντήρησιν αὐτῶν περὶ τὰς 150 λίρ. τουρκ. ἐτησίως.

δ'. **Πρωτη**. — Ἀριθμεῖ περὶ τὰς 150 οἰκογενείας ὁμογενῶν. Ἐν αὐτῇ ὑπερτερεῖ τὸ ἀρμενικὸν στοιχεῖον. Ἔχει μικρὰν Ἐκκλησίαν, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου, κτισθεῖσαν τῷ 1878, μεθ' ἑνὸς ἱερέως. Διατηρεῖ σχολὴν δημοτικὴν μικτὴν μεθ' ἑνὸς διδασκάλου, ἐκτελοῦντος καὶ χρέη ἱεροψάλτου καὶ 40 μαθητευομένων, δαπανῶσα περὶ τὰς 50 λίρ. τουρκ. ἐτησίως.

*

Περὶ τῶν ἐν τοῖς Πριγκηπονήσοις Μονῶν, ὡς Σταυροπηγιακῶν, ἀπὸ τῶν Πατριαρχείων ἀπ' εὐθείας ἐξαρτωμένων, τῶν ἐν αὐταῖς ἀνωτέρων ἐθνικῶν Σχολῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐθνικῶν τῆς φιλανθρωπίας Καταστημάτων, ὡς μὴ ὑπαγομένων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος, οὐδένα ποιούμεθα ἐνταῦθα λόγον, ἀρκούμενοι εἰς τὸ καθαρὸν τῆς ἐπισκοπήσεως τῆς Μητροπόλεως ταύτης ἔργον ἡμῶν καὶ παραπέμποντες τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Ἀκτίνων» εἰς ὅσους περὶ αὐτῶν ἔγραψαν. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ἐκτενὲς ἱστορικὸν σημεῖον δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν ὁ σκοπὸς πλείονα, τὰ ὁποῖα δέον ν' ἀναζητῇ ὁ ἀναγνώστης εἰς καθαρὰς ἱστορικὰς μελέτας, πόρρω ἀπεχούσας τῆς ἡμετέρας πραγματείας.

*

Ἡ Ἐπαρχία Χαλκηδόνος ἀπὸ Μαΐου τοῦ 1897 ἐμπεπιστευμένη οὖσα εἰς τὰς στιβαρὰς χεῖρας τοῦ ἀπὸ Ἡρακλείας Γερμανοῦ[1] χωρεῖ γιγαντίοις βήμασι πρὸς τὰ πρόσω διοικουμένη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ἐπὶ τῇ βάσει Ἐπαρχιακοῦ Κανονισμοῦ, ψηφισθέντος καὶ τεθέντος εἰς ἐνέργειαν ἀπὸ Αὐγούστου τοῦ 1899, καθορίζοντος δὲ τὰ περὶ τῆς διοικήσεως καὶ ἐποπτείας τῶν ἱερῶν Ναῶν καὶ τῶν Κοινοτικῶν σχολῶν, τὰ περὶ τῆς ἐκλογῆς Ἐφόρων καὶ Ἐπιτρόπων, τὰ περὶ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς τῆς Ἐπαρχίας Ἐπιτροπῆς, τὰ περὶ Διαρκοῦς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ δι' ἰδίου Ἐκλογικοῦ Κανονισμοῦ, τὰ περὶ καταρτισμοῦ Κοινοτικῶν Συνελεύσεων καὶ Ἐπαρχιακῶν τοιούτων. Γνωστῆς δὲ οὔσης καθ' ἅπαν τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τοῦ Ὀρθοδόξου ἡμῶν Γένους τῆς δραστηριότητος τοῦ σήμερον ἰθύνοντος τὰς τύχας τῆς ἐπαρχίας, σημειοῦμεν μόνον, ὅτι ὁ πεπνυμένος Ἱεράρχης μεγάλην ἀποδίδων σημασίαν εἰς τὴν πάτριον γλῶσσαν, ἰδιαιτέρως ὅλως ἐμερίμνησε καὶ μεριμνᾶ περὶ τῆς ὀρθῆς καὶ καρποφόρου διδασκαλίας αὐτῆς καὶ περὶ τῆς διαδόσεώς της, ὅπου αὕτη ἦν ξένη πρὸς τὸν ὁμόφυλον καὶ ὁμόδοξον πληθυσμόν. Περιττὸν νὰ ἐξαρθῇ πόσον τοῦτο ἐπιδρᾷ καὶ ἐπὶ τῶν οἰκογενειῶν, τῶν τὴν ξένην λαλουσῶν, καὶ πῶς μετά τινα ἔτη δὲν θὰ ὑπάρχῃ χωρίον, εἰς ὃ νὰ μὴ γενικευθῇ ἡ χρῆσις τῆς πατρίου φωνῆς. Πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς γενικῆς ταύτης γλωσσικῆς ἀνυψώσεως τῆς Ἐπαρχίας κατήρτισεν ὁ Μητροπολίτης Χαλκηδόνος τὸ σῶμα τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐπαρχίας Χαλκηδόνος, πρᾶγμα πρωτάκουστον διὰ τὰ ἡμέτερα χρονικὰ καὶ γενικῆς χρῆζον ἐφαρμογῆς καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν κληρικῶν μελῶν, ὑποδεικνυομένων ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου καὶ ἰσαρίθμων λαϊκῶν, ἐκλεγομένων ἐν Ἐπαρχιακῇ Συνελεύσει, ἅτινα ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου μελετῶσι πάντα τὰ Ἐκπαιδευτικὰ τῆς Ἐπαρχίας ζητήματα καὶ μεριμνῶσι περὶ παντὸς ἀφορῶντος τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Ἐπαρχίας. Συνετάχθη δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ Ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῆς ὅλης Ἐπαρχίας, ὅπερ ἐφαρμοσθὲν ἀπὸ τοῦ 1899 ἐν ἁπάσαις ταῖς Σχολαῖς τῆς Ἐπαρχίας, ἐπιθεωρεῖται αὖθις ὑπὸ τῆς ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν παρατηρήσεων τῶν διευθυντῶν τῶν διαφόρων Σχολῶν τῆς Ἐπαρχίας, πρὸς τελειοτέραν αὐτοῦ ἀνασύνταξιν, ἵνα ἐπενεχθῶσι εἰς αὐτὸ αἱ δυναταὶ τροποποιήσεις καὶ βελτιώσεις.

Μέτρον εὔστοχον πρὸς τὴν καθόλου διοίκησιν τῆς Ἐπαρχίας, τιμῶν ἐξόχως τὸν Ἱεράρχην τῆς Χαλκηδόνος, εἶνε ἡ σύστασις τῶν Ἐπαρχιακῶν Συνελεύσεων, ἀπαρτιζομένων ἐξ ἰσαρίθμων τῶν κοινοτήτων μελῶν, ἀντιπροσωπεύοντος ἑκάστου μίαν Κοινότητα, συνερχομένων δὲ κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Κανονισμὸν α') ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ἀντιπροσώπου

1 Ὁ Χαλκηδόνος Γερμανὸς (Καβακόπουλος) ἐγεννήθη τῷ 1835 ἐν Βαλατᾷ Κωνσταντινουπόλεως διανύσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1863. Τῷ 1864 ἐξελέγη Μητροπολίτης Κῴου, διεξαγαγὼν τῷ 1872 ἐπιτυχῶς δύο ἐξαρχικὰς ἀποστολὰς εἰς Κάρπαθον καὶ Κρήτην. Προσκληθεὶς δὲ τῷ 1874 τὸ πρῶτον Συνοδικός, προήχθη τῷ 1876 εἰς τὴν μητρόπολιν Ρόδου. Ὡς Ρόδου διεξήγαγεν ἐπίσης ἐπιτυχῶς δύο ἑτέρας ἐξαρχικὰς ἀποστολὰς εἰς Σάμον καὶ Μῦρα τῆς Λυκίας, διεδραμάτισε δὲ μέγα πρόσωπον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς μετὰ τὴν παραίτησιν Ἰωακεὶμ τοῦ Δ' καὶ κατὰ τὴν ἀνάδειξιν Πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Ε'. Τῷ 1886 κληθεὶς τὸ δεύτερον Συνοδικὸς καὶ παραμείνας ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τῆς ἀριστίνδην ἐκλογῆς καὶ δευτέραν περίοδον, ἐξελέγη τῷ 1888 Μητροπολίτης Ἡρακλείας, παρακαθίσας καὶ ὡς τοιοῦτος ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ μέχρι τοῦ 1894. Σπουδαίαν ἔσχε τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς Πατριαρχικὰς ἐκλογὰς Νεοφύτου τοῦ Η', Ἀνθίμου τοῦ Ζ' καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Ε', μεθ' ἣν ἐκλεγεὶς τῷ 1897 Χαλκηδόνος, ὡς Συνοδικός, ἀπεχώρισε τῆς Συνόδου, μήπω ἐπὶ ἑνδεκαετίαν ὅλην κληθεὶς εἰς αὐτήν.

διὰ τὰς ἐθνοσυνελεύσεις· β') ἐπὶ τῷ καταρτισμῷ καταλόγου, ἀνανεουμένου κατὰ τετραετίαν, ἐκ προσώπων καταλλήλων διὰ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Μικτὸν Συμβούλιον τῆς Ἐπαρχίας· γ') πρὸς ἐκλογὴν τῶν τριῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀντικαθισταμένων κατὰ τετραετίαν· καὶ δ') πρὸς συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων εἰς Ἐκκλησιαστικὰ καὶ Σχολειακὰ τῆς Ἐπαρχίας.

Αἱ κοινότητες διοικοῦνται ἰδιαιτέρως κατὰ τὸν Ἐπαρχιακὸν Κανονισμὸν ἅπασαι ὁμοιοτρόπως, ἤτοι, ὑπὸ *Ἐφορείας τῶν Σχολῶν*, τριμελοῦς, ἢ πενταμελοῦς οὔσης ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ ὑπὸ τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς*, τριμελοῦς καὶ ταύτης, ἢ πενταμελοῦς ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ, ἧς ἀναπόσπαστος εἶναι καὶ ὁ *Μικτάρης* τῆς Κοινότητος. Ἀμφότερα τὰ Σώματα μετὰ τοῦ Μικτάρη καὶ τῆς *Διαρκοῦς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς* ἐκλέγονται ἐν ἁπάσαις ταῖς Κοινότησι κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Κανονισμὸν ὑπὸ τῶν Κοινοτικῶν Συνελεύσεων, συνερχομένων τακτικῶς τὴν α' Κυριακὴν τοῦ Δεκεμβρίου, καὶ ἐπικυροῦνται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ τοῦ ὅλου συστήματος γίνεται λόγος μνημονεύομεν ἐνταῦθα καὶ τὰ περὶ Ἀρχιερατικῶν περιοδειῶν, ἃς ἐκτελεῖ σήμερον ὅ τε Μητροπολίτης Χαλκηδόνος καὶ ὁ βοηθὸς Ἐπίσκοπος αὐτοῦ Λεύκης Γερμανός, ἀπὸ δεκαετίας ἐν τῇ Μητροπόλει ὑπηρετῶν καὶ ἀναδειχθεὶς Ἐπίσκοπος πρὸ πενταετίας, κατὰ τακτὰς τοῦ ἔτους ὥρας. Ὁ ζῆλος καὶ τοῦ νεαροῦ τούτου ἱεράρχου μεγάλως ὑποβοηθεῖ τὸ ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος, εἰς ὃ ἀκάματος συναρωγὸς προσέρχεται ἐν ταῖς πολυμερέσι καὶ πολυσυνθέτοις ἐνασχολήσεσιν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει ἑδρεύει τὸ Πνευματικὸν τῆς Ἐπαρχίας Δικαστήριον καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Μικτὸν Συμβούλιον, τακτικῶς συνεδριάζοντα κατὰ δεκαπενθημερίαν.

*

Ἀνάγκη δ' ὅπως ὀλίγα τινὰ προσθέσωμνν καὶ περὶ τῶν πόρων τοῦ βίου τῶν κατοίκων. Τὸ ἐμπόριον θὰ ἀναζητήσωμεν βεβαίως εἰς μόνην τὴν Χαλκηδόνα, ὅπου ἱκανοὶ ὁμογενεῖς καὶ ἔμποροι καὶ τραπεζῖται διαβιοῦσιν. Ἐν ταῖς ἄλλαις Κοινότησι τῆς ἐπαρχίας δέον νὰ ἀναζητῶμεν βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα παντοῖα. Οἱ τῶν παραλίων ἀσχολοῦνται καὶ εἰς τὴν ἁλιείαν, οἱ τῶν μεσογείων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ποιμενικὴν καὶ ὅπου ὑπάρχουσι δάση—εἰς τὸ Ἀλβανιτοχώριον καὶ Πασᾶ-κιοϊ—εἰς τὴν ἀνθρακοποιΐαν, τέλος δὲ εἰς τὴν Ἡράκλειαν—Ζουγκουλδὰκ καὶ εἰς τὰ γαιανθρακωρυχεῖα, περὶ ὧν πάντων ὁμιλοῦμεν ἰδισιτέρως ἐν τῷ οἰκείῳ χώρῳ ἐκτενῶς.

*

Ἐπαινετὴ καθόλου ἡ κατάστασις τῆς Ἐπαρχίας Χαλκηδόνος, ἣν ἐργασία ἐπίπονος καὶ εὐσυνείδητος Ποιμενάρχου, ἀγαπήσαντος τὴν ποίμνην αὐτοῦ, ἐδημιούργησεν ἐν μιᾷ δεκαετίᾳ. Ἡ δεκαετία δ' αὕτη ἀποτελεῖ τὸν κυριώτατον σταθμὸν τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς Ἐπαρχίας Χαλκηδόνος, διότι περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ λόγος. Τὰ πάντα ἐν αὐτῇ τελοῦνται σήμερον μηχανικῶς ἐκ τῆς ἐπιτευχθείσης ἐν αὐτῇ διοικητικῆς διοργανώσεως, ἣν ὡς πρότυπον καὶ ἄλλαις μητροπόλεσι παρέχομεν φανερά, χωρὶς καὶ νὰ μὴ ἐκδηλώσωμεν τὴν μεγάλην ἡμῶν λύπην διὰ τὴν παιδευτικὴν κατάστασιν μικροῦ τινος τῆς Ἐπαρχίας μέρους, εἰς ὃ κυρίως μὲν περιλαμβάνομεν α') τὰ τρία Λαζικὰ χωρία Κοὺρτ-σουγιοῦ, Ἐμὶν-Ἀτσμασὶ καὶ Βουργὰρ-κιόϊ (Γενῆ-κιόϊ), ὅπου οὔτε τὸ στοιχειῶδες γραμματοδιδασκαλεῖον ὑπάρχει καθότι καὶ ἡ ἐλαχίστη δὲν ἐλήφθη πρόνοια ἀπὸ μέρους τῆς μητροπόλεως Χαλκηδόνος, β') τὸ Καρὰ-Χαβοὺζ καὶ τὰ Φουντουκλιά, ἐν οἷς τὰ ὑπάρχοντα μικτὰ σχολεῖα οὐδένα ἔχουσι προορισμὸν οὐδὲ ἐλπίδα τινὰ παρέχουσιν ἡμῖν, ὅτι στοχάζονται ἐπιτυχοῦς τινος σκοποῦ καὶ γ') τὸ Πασᾶ-κιοϊ καὶ τὸ Ἀλβα-

νιτοχώριον, εἰς ἃ δυσανάλογον παρατηροῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῶν χωρίων.

Τὰς τοιαύτας ἡμῶν παρατηρήσεις δείκνυσιν ὁ κατωτέρω πίναξ: τοῦ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ναῶν, τῶν ἐν αὐτοῖς ἱερουργούντων ἱερέων καὶ διακόνων, τῶν Σχολείων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς διδασκόντων καὶ διδασκομένων.

	ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΝΑΟΙ	ΙΕΡΕΙΣ	ΔΙΑΚΟΝΟΙ	ΣΧΟΛΕΙΑ			ΔΙΔΑΣΚ.		ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΙ		
					ΑΡΡΕΝ.	ΠΑΡΘΕΝ.	ΝΗΠΙΑΓ.	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΜΑΘΗΤΑΙ	ΜΑΘΗΤΡ.	ΝΗΠΙΑ
1	Χαλκηδὼν	4	9	2	2	2	—	10	14	350	280	100
2	Χρυσούπολις	1	3	1	1	1	1	4	4	140	120	60
3	Κουσγουντζούκιον	2	3	1	1	1	—	5	3	180	90	—
4	Τσεγκέλ-κιόϊ	1	2	1	1	1	—	2	2	50	110	—
5	Κανδυλλὶ	1	1	—	1	1	—	1	1	40	35	—
6	Πασᾶ-Βακτσὲ	1	1	1	1	1	—	2	1	35	45	—
7	Βένκοζ	1	1	—	1	1	—	2	1	40	50	—
8	Ἀλβανιτοχώριον	1	2	—	1	1	—	2	1	80	60	—
9	Χιλὴ	2	3	—	1	1	1	3	3	100	70	140
10	Κάτω-Νεοχώριον	1	3	—	1	1	—	2	2	250	180	—
11	Ἄνω-Νεοχώριον	1	2	—	1	1	—	2	2	100	140	—
12	Ποντοηράκλεια	1	2	—	1	1	—	3	2	90	130	—
13	Καρὰ-Χαβοὺζ	1	1	—	1	—	—	1	—	30	—	—
14	Κοζλοῦ	1	1	—	1	—	—	1	—	40	—	—
15	Ζουγκουλδὰκ	1	1	—	1	1	—	2	2	50	80	—
16	Μικρὸν Βακάλ-κιόϊ	1	1	—	1	—	—	1	—	50	—	—
17	Μέγα Βακάλ-κιόϊ	1	1	—	1	—	—	1	—	50	—	—
18	Πασᾶ-κιόϊ	1	1	—	1	1	—	1	2	100	100	—
19	Μάλτεπε	1	2	—	1	1	—	3	2	120	100	—
20	Χαρταλιμὴ	1	1	—	1	1	—	2	2	100	100	—
21	Παντείχιον	1	1	1	1	1	—	2	2	80	100	—
22	Τοῦζλα	4	3	—	1	—	—	2	—	150	—	—
23	Ρύσιον	4	4	—	1	1	1	5	5	200	100	200
24	Λεβὲντ-παπᾶς-κιόϊ	1	1	—	1	—	—	2	—	80	—	—
25	Κανδὰρ-κιόϊ	1	1	—	1	—	—	1	—	50	—	—
26	Ἀσᾶ-κιόϊ	1	1	—	1	—	—	1	—	40	—	—
27	Κοὺρτ-σουγιοῦ	1	1	—	1	—	—	1	—	στεροῦν-ται	—	—
28	Ἐμὶν-ἀτσμασὶ	1	1	—	1	—	—	1	—		—	—
29	Βουργὰρ-κιόϊ	1	1	—	1	—	—	1	—		—	—
30	Πρίγκηπος	2	4	2	1	1	—	5	4	230	260	—
31	Χάλκη	1	2	1	1	1	—	3	4	120	200	—
32	Ἀντιγόνη	1	1	—	1	1	—	2	2	40	50	—
33	Πρώτη	1	1	—	1	—	—	1	—	40	—	—
	33	45	63	10	34	22	3	77	61	3025	2400	500

Ὁ ἀνωτέρω Πίναξ δεικνύων σαφῶς τὴν καθόλου κατάστασιν τῆς Ἐπαρχίας Χαλκηδόνος μαρτυρεῖ τὴν ἐν αὐτῇ γενομένην ἐργασίαν καὶ ἐπισπᾶται αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τὸν προσήκοντα αὐτῇ ἔπαινον. Σημειοῦμεν δὲ συμπληρωματικῶς τοῖς ἀνωτέρω, ὅτι καὶ Ἀδελφότητες ἐργάζονται ἐν αὐτῇ (8 αἱ κυριώτεραι), ὅτι δὲ τὰ ὑπάρχοντα σήμερον τρία Νηπιαγωγεῖα ὁσημέραι ἐκλείπουσιν ἐκ τῆς Ἐπαρχίας, περιλαμβανόμενα ἐν ταῖς Δημοτικαῖς Σχολαῖς τῶν θηλέων, καὶ ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς ὅλης Ἐπαρχίας ἀνέρχεται εἰς 65.000 ὁμογενεῖς καὶ ὁμοδόξους, ἀποτελοῦντας 13.000 περίπου οἰκογενείας.

*

Τελευτῶντες τὴν περὶ τῆς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος ἡμετέραν πραγματείαν, ἐν ᾗ ἀναλυτικῶς καὶ συνοπτικῶς κατεχωρήθησαν ἅπασαι αἱ ἀναγκαιοῦσαι πληροφορίαι περὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τῆς Ἐπαρχίας Χαλκηδόνος μετὰ τῆς δυνατῆς ἀκριβείας καὶ τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν ἀμεροληψίας, χαίρομεν, ὅτι εὑρέθημεν εἰς τὴν θέσιν νὰ ἐπαινέσωμεν τὸ ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος καὶ νὰ ἐξαιρέσωμεν ἀπὸ τῆς χορείας τῶν εἰς ἀξιοθρήνητον κατάστασιν διατελουσῶν Γεροντικῶν Ἐπαρχιῶν τὴν Μητρόπολιν ταύτην, εἰς ἣν, ἂν παρετηρήσαμεν καὶ χάσμα τι, τοῦτο δὲν πιστεύομεν καὶ νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ, καθότι ὁ ζῆλος τοῦ ἱεράρχου τῆς Χαλκηδόνος, ὁ περὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας γενικῶς φροντίσας, τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἔχει νὰ ἐπιστήσῃ ἤδη εἰς μόνον τὸ χάσμα τοῦτο, ὡς ἡ μεγάλη αὐτοῦ διάνοια ἐγκρίνει καὶ τὰ συμφέροντα τῆς ὁμογενείας, ἣν πατρικῶς ποιμαίνει ἐπιτακτικῶς ἀπαιτοῦσι. Δὲν ἀπαιτοῦμεν παρὰ τοῦ ἱεράρχου τούτου ἔργα, τὴν διαφήμισιν ὀνομάτων καὶ τὴν ἄδοξον δόξαν ἐπισύροντα ἐν θορύβῳ καὶ ταραχῇ, ἀλλὰ τοιαῦτα, ὁποῖα, ἀφανῆ μὲν ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των διατελοῦντα καὶ μὴ τὸν δοξομανῆ πάταγον ἐπὶ ματαίῳ γεννῶντα, ἐπισύρουσι τὸν ἔπαινον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος, ὅστις στέφει ἐπαξίως τὴν τετιμημένην κεφαλὴν τοῦ ἠγαπημένου ὑπὸ τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους Ἱεράρχου.

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

— Γινώσκεις διατί ἡ πάνσοφος φύσις ἐστέρησε γενειάδος τὸ λάληθρον θῆλυ γένος;

— Διότι . . . Ἐρώτησον τὸν κουρέα σου ἐὰν εἶνε δυνατὸν τὸ ἀναιμωτὶ ξηρᾶναι τὸν πώγωνα ἀπαύστως λαλούσης ἀνθρώπου! . . .

*

Ἡ δικαιοσύνη παρεμφερὴς πρὸς μετημφιεσμένην παρθένον, ἐπικαλεῖται ὑπὸ τῶν διαδίκων, στρεβλοῦται ὑπὸ τῶν εἰσαγγελέων, θωπεύεται ὑπὸ τῶν δικηγόρων καὶ ἀμύνεται ὑπὸ τῶν δικαστῶν, οἵτινες συχνάκις καθίστανται ἔνοχοι βιασμοῦ.

*

Ὁ Γάλλος προθέτει, ὁ Γερμανὸς ὑποθέτει, ὁ Ἰταλὸς συνθέτει, ὁ Ἄγγλος ἀντιθέτει, ὁ Ρῶσος ἐπιθέτει, ὁ Ἱσπανὸς ὑπερθέτει, ὁ Ἕλλην μεταθέτει. Πάντες ὁμοῦ ἐκθέτουσι καὶ πανταχοῦ ἡ γυνὴ διαθέτει.

ΔΗΜΩΔΗ

Ἐδῶ σὲ τούτ᾽ τὴ γειτονιὰ δὲν πρέπει νἆν᾽ φεγγάρι
μόν᾽ πρέπει νᾶναι συνεφιὰ κι᾽ ἕνα βαρὺ σκοτάδι,
γιατ᾽ ἔχω μι᾽ ἀγαπητικὴ κ᾽ ἐκείν᾽ εἶν᾽ τὸ φεγγάρι,
καὶ μὲ τὸν ἥλιο ᾽μάλονε, μὲ τὸν ἥλιο μαλόνει:
« Γιὰ ἔβγα, ἥλιε μ᾽, γιὰ νὰ βγῶ, γιὰ λάμψε, γιὰ νὰ λάμψω.»
Ἔλαμψ᾽ ὁ ἥλιος τὸ ταχὺ μαραίνει τὰ χορτάρια
κἰ αὐτὴ μὲ τῆς ἀχτίναις της μαραίνει παλληκάρια.
Ἄσπρο τριαντάφυλλο κρατεῖ, βουλιέται νὰ τὸ βάψῃ,
κἰ ἂν ἐπιτύχῃ ᾽στὴ μπογιά, πολλαὶς καρδιαὶς θὰ κάψῃ.

*

Ἐμέν᾽ μοῦ πρέπουν κλάμματα, δάκρυα καὶ μοιρολόγια,
νὰ κλαίω τὸ βράδυ σιγανὰ καὶ τὴν αὐγὴ γεμάτα,
κἰ αὐτοῦ ᾽στὰ ᾽ξημερώματα νὰ πέρνω μοιρολόγι.
Κλάψετε, ᾽μάτια μ᾽, κλάψετε, νὰ σύρετε ποτάμι,
νὰ γένῃ λίμνη καὶ γιαλὸς νὰ ᾽πάῃ ᾽στὸν κάτω κόσμο,
νὰ βρέχουνται οἱ ἄβρεχοι νὰ πιοῦν οἱ διψασμένοι,
νὰ βάζουν οἱ γραμματικοὶ νερὸ ᾽στὸ καλαμάρι,
νὰ γράφουνε τὰ βάσανα, τῶν πολυαγαπημένων,
ὅπου περνοῦν τὸν ποταμὸ καὶ πίνουν τὸ νερό του,
καὶ λησμονοῦν τὰ σπίτια τους καὶ τἀρφανὰ παιδιά τους.

*

Ζάχαρι νᾶν᾽ ὁ ὕπνος σου καὶ μέλι τὄνειρό σου,
καὶ ρόδα καὶ τριαντάφυλλα, νᾶν᾽ ᾽στὸ προσκέφαλό σου.
Κρύος ἀέρας θὰ γενῶ νὰ ᾽μπῶ μέσ᾽ ᾽στὰ σεντόνια
νὰ σὲ δροσίσω τὰ βυζιά, ποῦν᾽ ἄσπρα ᾽σὰν τὰ χιόνια.
Ξύπνισ᾽ ἀγγελικὸ κορμί, ζωγραφιστὸ κεφάλι,
δυὸ λόγια ἄκου νὰ σοῦ ᾽πῶ, κι᾽ ἀποκοιμήσου πάλι.
Ξύπνησε κἰ ἀποφάσισε νὰ ζήσ᾽ ἢ ν᾽ ἀποθάνω,
γιατὶ τὸν ἐβαρέθηκα τὸν κόσμο τὸν ἀπάνω.
Ἐσὺ κοιμᾶσαι ξέννοιαστα κ᾽ ἐγὼ κακονυχτάω,
κακονυχτῶ γιατὶ πονῶ, πονῶ, γιατ᾽ ἀγαπάω.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

§ 1.

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ οὐδεμία ὑφίστατο διάκρισις τοῦ νομικοῦ βίου τῶν κληρικῶν ἀπὸ τοῦ τῶν λαϊκῶν καὶ πρὸ πάντων ἡ κληρονομία τῶν κληρικῶν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ ἰδιάζοντα τύπον, διότι οὐδὲ περιουσίαν τινὰ ἐκέκτηντο, τοῦ Ἰησοῦ ἐντειλαμένου (Ματθ. 10. 9. 10 κλ.), ἵνα μὴ κτήσωνται «χρυσόν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας, μὴ πήραν εἰς ὁδόν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον, ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν». Καὶ πράγματι τὰ ποίμνια συνετήρουν ἐκ τῶν ἰδίων τοὺς ποιμένας καὶ ἐπήρκουν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν· ἀρχαιότατον τούτου μαρτύριον ἔχομεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ, ἐν ᾧ λέγεται, ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ οἱ μαθηταὶ διοικοῦντο ὑπὸ τῶν πιστῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν «ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς» (8. 3). Ὀλίγοι δὲ Ἀπόστολοι καὶ ῥητῶς μόνον ὁ Παῦλος μνημονεύεται ὡς ἀποζῶν ἐκ τῆς ἰδίας ἐργασίας, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι ἐκ τῆς κοινῆς περιουσίας, διότι εἶχε συντελεσθῆ εἰδός τι κοινοκτημοσύνης, καθ᾽ ὃ πάντες οἱ πιστεύοντες . . . . . εἶχον ἅπαντα κοινὰ καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον πᾶσι, καθότι ἄν τις χρείαν εἶχε . . . ὅσοι κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς . . . παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων (Πράξ. 4, 34). Τὴν διαχείρισιν τῆς συνεισφερομένης ταύτης περιουσίας ἀνέθεντο τοῖς διακόνοις, ἵνα διευκολυνθῇ τὸ κύριον ἔργον τῶν Ἀποστόλων. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἑκάστη κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικὴ κοινότης εἶχεν ἰδίαν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν, ἧς μέρος μὲν διετίθετο ὑπὲρ τῶν θρησκευτικῶν λειτουργιῶν, μέρος δὲ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν (Πράξ. 11, 29, 12, 25. Ρωμ. 15, 25. Κορ. 16, 2) καὶ μέρος ὑπὲρ τῶν κληρικῶν, διότι, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστ. Παῦλος (Α΄ Κορ. 9. 7) «τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμένων ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος αὐτῆς οὐκ ἐσθείει;»

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη περιουσία τῶν πρώτων χριστιανῶν συνίστατο ἐκ παντὸς εἴδους πραγμάτων, ἀλλ᾽ ἕνεκα τῶν διωγμῶν καὶ τῶν συχνῶν δημεύσεων, διὰ τὴν μὴ ἀναγνώρισιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς νομικοῦ προσώπου, τὰ ἀκίνητα μετετρέποντο εἰς κινητὰ πρὸς εὐχερῆ μεταφοράν, ὡς λέγει ὁ Εὐσέβιος· ἦτο δὲ φυσικῶς σμικρά, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅστις ἀπέδωκε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ δημευθέντα καὶ ἀνεγνώρισεν αὐτῇ νομικὴν ὑπόστασιν, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ περιουσία πλουτίζεται διὰ παντοίων δωρεῶν καὶ συγκεντροῦται ἡ διοίκησις ταύτης εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἐπισκόπων, δι᾽ ὃ λέγεται ἐν τῷ 38 ἀποστολ. κανόνι «πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα καὶ διοικείτω αὐτὰ ὡς *τοῦ Θεοῦ ἐφορῶντος*» (βλ. καὶ σχολ. Βαλσ.), ὅπερ σημαίνει, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος, οὗ γνωστὸν τὸ ἠθικὸν κῦρος, εἶχε τὴν ἀποκλειστικὴν καὶ ἄνευ ἄλλης εὐθύνης διαχείρισιν τῆς περιουσίας (ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ 7 Γ᾽αγγρ. καὶ 24 Ἀντοχ. καὶ ὁ 41 Ἀποστ.), οἱ δὲ κατώτεροι τούτου κληρικοὶ οὐδὲν ἐπετέλουν «ἄνευ τῆς γνώμης αὐτοῦ» (Ἀποστ. καν. 39).

Ἀλλ᾽ ὁ Ἐπίσκοπος δὲν ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔχῃ πως, ἐκ κληρονομίας λ. χ. καὶ ἀτομικὴν περιουσίαν ἢ ἀτομικὰ χρέη, διὰ τοῦτο ἔπρεπεν ὁ Ἐκκλ. Νομοθέτης νὰ προΐδῃ τὴν περίπτωσιν ταύτην καὶ νὰ διακρίνῃ τὴν μίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης περιουσίας καὶ πράγματι ἐν τῷ 40 ἀποστ. λέγεται: «ἔστω φανερὰ τὰ ἴδια τοῦ Ἐπισκόπου πράγματα (εἴ γε καὶ ἴδια ἔχοι) καὶ φανερὰ τὰ Κυριακά, εἰ γὰρ συγκεχυμένα τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ τοῦ Ἐπισκόπου ἐστίν, ἴσως ἡ Ἐκκλησία ἢ οἱ τοῦ Ἐπισκόπου κληρονόμοι, πράγματα ἔξουσι μετὰ θάνατον ἐκείνου· εἰ γὰρ τυχὸν χρέη τοῦ Ἐπισκόπου ἀναφανῶσι καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἱκάνωσιν τῶν χρεῶν ἑλκύσουσιν οἱ δανεισταί».

Κατὰ ταῦτα πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς ἐπισκοπῆς ὁ ἐπίσκοπος ἐποιεῖτο φανέρωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας καὶ δὴ παρουσίᾳ καὶ γνώσει τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων κατὰ τὸν 24 Ἀντιοχ. πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ὑποψίας βεβαίως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπληστίαν τινῶν ἐπισκόπων (βλ. ἐπιστ. 52 Ἱερων) ἀναξίων ἐμπιστοσύνης· ἀλλ᾽ οἱ πρεσβύτεροι οὗτοι, οἱ ἐν ἄλλοις κανόσιν οἰκονόμοι λεγόμενοι, ἦσαν ὄργανα τοῦ ἐπισκόπου, ὅστις ἦτο ὁ κυρίως ἀντιπρόσωπος τῆς περιουσίας, καὶ διὰ τοῦτο ἰδίᾳ οἱ κανόνες κανονίζουσι τὴν κληρονομικὴν διαδοχὴν τῶν ἐπισκόπων.

*

§ 2. *Περὶ τῆς ἐκ διαθήκης διαδοχῆς τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον.*

Τὸ κανονικὸν δίκαιον οὐδεμίαν περιέχει ἀπαγόρευσιν τῷ ἐπισκόπῳ διαθέσεως διὰ διαθήκης ἢ αἰτίᾳ θανάτου δωρεᾶς τῆς ἀτομικῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἀπαιτεῖ ρητῶς (ὁ 40 ἀποστ. καὶ ὁ 24 Ἀντιοχ.) νὰ καταστῇ αὕτη φα-

νερὰ πρὸ τῆς προχειρίσεως αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς ὁπωσδήποτε κτηθείσης, ἀλλὰ πάντως πρὸ τῆς προχειρίσεως περιουσίας ἔχει ὁ ἐπίσκοπος ἀπόλυτον δικαίωμα διαθέσεως εἴτε ὑπὲρ τῶν παίδων αὐτοῦ εἴτε ὑπὲρ τῶν συγγενῶν καὶ οἰκετῶν ἢ ὡς αὐτῷ δοκεῖ. Οἱ ὑπάρχοντες περιορισμοὶ τῆς ἀπολύτου αὐτοῦ ταύτης ἐλευθερίας εἶνε καὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου καὶ δὲν ἰδιάζουσι μόνον τοῖς ἐπισκόποις, ἀλλ᾽ εἶνε κοινοὶ πᾶσι. Κατὰ τὸν 22 τῆς ἐν Καρθ. καν. (ὡς καὶ κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον N. 22 Κωδ. 1. 5) δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καταλείπωνται «κατὰ κληρονομίαν ἢ ληγάτα» ἢ ἄλλως πως περιουσίαι τοῖς αἱρετικοῖς καὶ ἐὰν ἔτι οἱ ὁριζόμενοι οὗτοι κληρονόμοι ἢ κληροδόχοι εἶνε συγγενεῖς τοῦ διαθέτου ἐπισκόπου (βλ. σχολ. ἀρχ. σχολιαστοῦ τοῦ ἄνωθι κανόνος). Πᾶσα ὑπὲρ αἱρετικῶν διαθήκη ἢ δωρεὰ ἐπισκόπου θεωρεῖται παράνομος καὶ πίπτει, ὁ δὲ ἐπίσκοπος κληρονομεῖται ἐξ ἀδιαθέτου καὶ κατὰ τὸν 81 τῆς ἐν Καρθ. τιμωρεῖται δι᾽ ἀναθέματος ἀπαλειφομένου καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐκ τῆς μνήμης τῶν κληρικῶν. Οὐδὲν δὲ δικαίωμα μέμψεως διαθήκης ἔχουσιν αἱρετικοὶ παῖδες. Ἀλλ᾽ ἡ διαθήκη τοῦ ἐπισκόπου δὲν πίπτει ἀφ᾽ ἑαυτῆς ἐὰν πρὸς τοῖς αἱρετικοῖς ὁρίζωνται καὶ ὀρθόδοξοι κληρονόμοι, τότε ἡ μερὶς τῶν πρώτων προσαυξάνει τὴν τῶν ὀρθοδόξων (N. 18 Κωδ. 1 5). Ἐὰν ὅμως οἱ ἐν τῇ διαθήκῃ γραφόμενοι αἱρετικοὶ κληρονόμοι μετὰ τὴν ἄνοιξιν τῆς κληρονομίας ὀρθοδοξήσωσι, τότε κατὰ τὴν 115 Νεαράν, πλατέως ἑρμηνευομένην, ἀναπλάνης. Ἡ διαθήκη αἱρετικοῦ ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ ὑπὲρ ὀρθοδόξων ἔρρωται κατὰ τὸν Νόμον. Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τῆς πρὸ τῆς χειροτονίας περιουσίας, ἀλλὰ quid juris καὶ τίς ἡ τύχη τῆς μετὰ τὴν χειροτονίαν κτωμένης περιουσίας; Ὁ 32ος κανὼν τῆς ἐν Καρθ. λέγει περὶ τοῦ ζητήματος τὰ ἑξῆς: «Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι, διάκονοι ἢ καὶ οἱοιδήποτε κληρικοί, *οἱ μηδὲν ἔχοντες*, ἐὰν προκόψαντες τῷ καιρῷ τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τῆς κληρώσεως αὐτῶν, ἀγροὺς ἢ οἱαδήποτε χωρία ἐπ᾽ ὀνόματι αὐτῶν ἀγοράσωσιν, ἵνα ὡς κατὰ δεσποτικῶν πραγμάτων ἔφοδον πεποιηκότες ἐνέχωνται εἰμὴ ἄρα λοιπὸν ὑπομνησθέντες τῇ Ἐκκλησίᾳ ταῦτα εἰσκομίσουσιν. Ἐὰν δὲ εἰς αὐτοὺς κυρίως φιλοτιμία τινός, ἢ διαδοχὴ συγγενείας περιέλθῃ, ἐξ αὐτοῦ ποιήσουσιν ὃ ἔχει ἡ πρόθεσις αὐτῶν. Εἰ δὲ μετὰ τὸ προθέσθαι εἰς τοὐπίσω μετατραπῶσι, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ἀνάξιοι, ὡς ἀδόκιμοι, κριθῶσι». Ἐκ τῆς ἀκριβοῦς ἑρμηνείας τοῦ κανόνος τούτου ἐξάγεται πρῶτον, ὅτι πᾶσα ἡ μετὰ τὴν χειροτονίαν ὁπωσδήποτε κτηθεῖσα περιουσία ἀκίνητος καὶ κινητὴ (διότι μνεία ἐν τῷ κονόνι ἀκινήτων μόνον γίνεται παραδείγματος χάριν (Βλ. σχολ. Βαλσ.) ἄλλως δὲ εὔκολος θὰ ἦτο ἡ καταστρατήγησις τοῦ κανόνος δι᾽ ἁπλῆς μετατροπῆς τῆς ἀκινήτου εἰς κινητὴν) εἶνε οὐχὶ ἀτομικὴ τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλ᾽ Ἐκκλησιαστική· ἤτοι δημιουργεῖται ὅ,τι ἐν τῇ θύραθεν νομικῇ ἐπιστήμῃ καλεῖ-

ται *τεκμήριον* μεταξὺ Ἐπισκόπων καὶ Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ διάγουσιν, ἐξαιρεῖται δὲ καὶ θεωρεῖται ἀτομικὴ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἡ περιουσία ἡ προερχομένη ἐκ κληρονομίας συγγενοῦς ἢ δώρου τινὸς (φιλοτιμίας) ὡρισμένου προσώπου. Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ αὐτοῦ κανόνος ἐξάγεται δεύτερον, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐν γένει κληρικῶν, οἵτινες φυσικῶς ἔχουσι πλῆρες τὸ δικαίωμα τῆς διαθέσεως τῆς πρὸ τῆς κληρώσεως ἀτομικῆς αὐτῶν περιουσίας, κατὰ τεκμήριον ἐπίσης ἡ μετὰ τὴν κλήρωσιν περιουσία, ἡ προερχομένη ἐξ εἰσοδημάτων καὶ τρόπων ἐκκλησιαστικῶν, εἶνε ἐκκλησιαστική. Ἀλλὰ παρατηρητέον, ὅτι ὁ φόβος σφετερισμοῦ ἐκλησιαστικῆς περιουσίας εἶνε πολλῷ ἐλάσσων διὰ τοὺς κληρικοὺς τούτους, οἵτινες δὲν εἶνε καὶ οἱ κύριοι ταύτης οὐδὲ τὸ ἀξίωμα αὐτῶν, ὡς τὸ τοῦ Ἐπισκόπου προσελκύει τὰς δωρεὰς τῶν Χριστιανῶν χάριν τῶν ἐνδεῶν ἢ δι' ἄλλους λόγους, διὰ τοῦτο τὸ τεκμήριον τοῦτο δὲν εἶνε τοσοῦτον ἰσχυρὸν ἐπ' αὐτοῖς καὶ φαίνεται καθ' ἡμᾶς, ὅτι ἡ πρᾶξις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λίαν ἐνωρὶς ἀπέβη ὑπὲρ τῆς μὴ ἀφομοιώσεως τῶν ἄλλων κληρικῶν πρὸς τοὺς ἐπισκόπους ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, διὰ τοῦτο ἀργότερον κατὰ τὸν 12 αἰῶνα ὁ Βαλσαμὼν (σχολ. καν. ἀνωτ.) παρατηρεῖ, ὅτι οἱ ἄλλοι κληρικοὶ καὶ δι' ἀτομικῆς ἐργασίας, οἷον «ὡς καλλιγράφοι ἢ ὑπογραφεῖς μεγιστᾶνος» ὡς παιδοδιδάσκαλοι δύνανται νὰ ἀποκτήσωσιν ἀτομικὴν περιουσίαν, (οὐχὶ δῆλα δὴ μόνον διὰ φιλοτιμίας καὶ κληρονομίας συγγενῶν), ἥτις δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ἐκκλησιαστικὴ καὶ νὰ συγχωνεύηται ἐν αὐτῇ. Τέλος ἐκ τοῦ αὐτοῦ κανόνος ἐξάγεται, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος καὶ πᾶς κληρικὸς ἔχει τὸ *ἠθικὸν* καθῆκον ἐκ τῆς ἀτομικῆς περιουσίας μέρος ν' ἀφιερώσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ τοῦτο μὴ πράττων δὲν τιμωρεῖται νομικῶς καὶ μόνον, ὅταν ἀνακαλέσῃ ὑπεσχημένην δωρεὰν («μετὰ τὸ προθέσθαι εἰς τοὐπίσω μετατραπῶσι») θεωρεῖται διὰ τὸ μετάμελον ἀδόκιμος καὶ ἄξιος καθαιρέσεως. Καὶ ταῦτα μὲν τὸ Κανονικὸν δίκαιον, τὸ ὁποῖον συμπληροῦται καὶ ἐπικυροῦται ὑπὸ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ἔχοντος συνοπτικῶς ὡς ἑξῆς: Ὁ Ἰουστινιανὸς ἰδίᾳ διὰ τοῦ N. 42 § 1.2 Κωδ. (1.3) σαφῶς λέγει: «πάντα, ὅσα μετὰ τὴν χειροτονίαν *ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας*, καθὰ εἴρηται, *χωρὶς τῶν εἰρημένων προσώπων* (ἤτοι γονέων, θείων καὶ ἀδελφῶν), εἰς αὐτοὺς περιῆλθε, τῇ παρ' αὐτῶν ἐπισκοπουμένῃ ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ, διαφέρειν κελεύομεν καὶ ἐκδικεῖσθαι παρ' αὐτῆς, οὐδενὸς ἑτέρου προσώπου δυναμένου ἐκ τούτου εἰς οἰκεῖον ἐπενεγκεῖν κέρδος». Κατὰ ταῦτα ὁ Ἐπίσκοπος διαθέτει κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ πρὸ τῆς χειροτονίας, τὰ δὲ μετ' αὐτὴν ἀποκτηθέντα περιέρχονται ex lege τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἤτοι παραδέχεται ἐπίσης τεκμήριον, διότι ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρυτανεύει ἡ πεποίθησις, ὅτι οἱ καταλείποντες ἢ καὶ δωρούμενοί τι ἔστω καὶ προσωπικῶς τῷ Ἐπισκόπῳ πράττουσι τοῦτο ἕνεκα τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἐμπιστοσύνης αὐτῶν. Τὴν διάταξιν ταύτην ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐν Νεαρᾷ 131, ἐν ᾗ ρητῶς ἀπαγορεύει τὴν διάθεσιν οἱῳδήποτε

τρόπῳ *παντὸς εἴδους* περιουσίας κινητῆς, ἀκινήτου ἢ αὐτοκινήτου, ἐκτὸς τῆς προερχομένης ἐκ συγγενῶν μέχρι 4ου βαθμοῦ μὴ συμπεριλαμβανομένων, οἵτινες κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Νεαρᾶς δύνανται εἴτε διαθήκη, εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου, εἴτε ἄλλως ὁπωσδήποτε ἀδιακρίτως νὰ καταλίπωσι τοῖς συγγενέσιν Ἐπισκόποις, ὡς συγγενέσι καὶ οὐχὶ ὡς ἐπισκόποις (intuita Ecclesiae). Ὁ Ἰουστινιανὸς προσέβαλε διὰ τῶν αὐτῶν περιορισμῶν ἕνεκα τῶν αὐτῶν λόγων καὶ τοὺς κληρικούς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διοικητὰς εὐαγῶν οἴκων, οἷον ξενοτρόφους, ὀρφανοτρόφους κλπ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἰδίας διοικήσεως. Τοὺς ἄλλους ὅμως κληρικοὺς ἀντιθέτως πρὸς τὸν τῆς Καρθαγένης μνημονευθέντα κανόνα ἐν Νεαρᾷ 123 δὲν ὑποβάλλει εἰς οὐδένα περιορισμόν, τοὐναντίον καταργῶν τὸ τεκμήριον καθ' ἡμᾶς ἀφίησιν ἐλευθέρους καὶ τὴν μετὰ τὴν κλήρωσιν ἀφ' οἱουδήποτε τρόπου κτηθεῖσαν περιουσίαν νὰ διαθέτωσι κατὰ τὸ δοκοῦν. Πῶς ἐξηγητέα ἡ ὑφ' ἡμῶν πρῶτον παρατηρουμένη ἀντίθεσις αὕτη τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου πρὸς τὸ Ἀστικόν; Ἡ ἐξήγησις ἤδη ὑπεδείχθη ἀνωτέρω ἐν τῇ ἀναλύσει τοῦ κανόνος. Φαίνεται, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς εὗρεν ἤδη πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις δὲν ἐπολυπραγμόνει ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν κλήρωσιν περιουσίας τῶν ἄλλων κληρικῶν, οἵτινες ἀνεύθυνοι καὶ ἄσχετοι ὄντες πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν διέθετον τὰ ἑαυτῶν ἐλευθέρως. Εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δὲ τοῦτο ἔθιμον ἔδωκε κῦρος νόμου γραπτοῦ (πρβλ. ὅμοιον παράδειγμα ἐπικυρώσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔθους τῆς ἀγαμίας τῶν ἐπισκόπων διὰ νόμου ἀστικοῦ). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Βαλσαμὼν οὐδὲ κἂν ἐκπλήττεται ἐκ τῆς διαφορᾶς καὶ ἀντιθέσεως ταύτης τοῦ κανόνος καὶ τοῦ νόμου καὶ δι' ὅσων λέγει φανερὰ δὲν παραδέχεται τὸ σχετικὸν τοῖς ἄλλοις κληρικοῖς μέρος τοῦ κανόνος.

Δυσκολωτέρα εἶναι ἡ ἐξήγησις καὶ ὁ συμβιβασμὸς τῆς ἑξῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ τοῦ αὐτοῦ κανόνος καὶ τῶν νόμων τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ὁ μὲν κανὼν γνωρίζει δύο ἐξαιρέσεις λέγων, ὅτι ἡ μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ ἐπισκόπου κτηθεῖσα περιουσία εἶνε ἐκκλησιαστική, ἐκτὸς ἐὰν προέρχηται αὕτη 1) ἐκ κληρονομίας συγγενοῦς μὴ ὁριζομένου τοῦ βαθμοῦ τῆς συγγενείας καὶ 2) ἐὰν προέρχηται ἐκ φιλοτιμίας τινός. Τὴν δευτέραν ταύτην ἐξαίρεσιν ἀγνοεῖ ἢ μᾶλλον ἀπορρίπτει ὁ Ἰουστινιανός. Καὶ ἵνα ἐπέλθῃ συμβιβασμὸς πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν κατά τινας τό: *φιλοτιμία τινὸς* δῆλα δὴ συγγενοῦς ἐπίσης (Σακελλαροπουλ.), ὅπερ ὅμως τὸ γράμμα τοῦ κανόνος δὲν λέγει, ἢ τό: *φιλοτιμία τινὸς* νὰ ἐξηγήσωμεν φιλοτιμία ἢ δωρεὰ ὡρισμένου προσώπου (Μομφεράτ.) δωρουμένου τι ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τοῦ δεῖνα ἐπισκόπου, καὶ τοῦτο ὅμως ἐν τῷ γράμματι τοῦ κανόνος δὲν ὑποδεικνύεται. Ἡ φιλοτιμία καθ' ἡμᾶς ὑποδεικνύει μᾶλλον μικρὸν προσωπικὸν δῶρον, διότι ἄλλως ὁ κανὼν θὰ ἀντέφασκεν εἰς ἑαυτόν, ἐὰν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκήρυττεν ἐκκλησιαστικὴν πᾶσαν μετὰ τὴν χειροτονίαν περιουσίαν, ὡς ἀποτελουμένην ἐκ δωρεῶν τῶν χριστιανῶν, καὶ ἀφ' ἑτέ-

ρου ἐδήλου, ὅτι πᾶσα δωρεὰ γινομένη τῷ Ἐπισκόπῳ εἶνε ἀτομικὴ φιλοτιμία, ὅπερ ἀδύνατον. Κατὰ ταῦτα ὁ Νόμος εἶνε ἀκριβέστερος καὶ ὡς καθορίζων τὸν βαθμὸν τῆς συγγενείας, οὗς κληρονομεῖ ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ὡς παρασιωπῶν τὴν φιλοτιμίαν ὡς ἐπουσιώδη μικρὰ δῶρα τοῦ Ἐπισκόπου (Mansi τόμ. 2 σ. 699 καὶ ἑξῆς τὸ λατιν. κείμενον ἔχει liberalitas οὐχὶ donatio).

Ἐκ τῆς ἄνωθι ἐρεύνης ἐπὶ τοῦ Κανονικοῦ καὶ τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου, πρὸς ὃ οὐδόλως παραλλάττει καὶ ἡ νεωτέρα Βυζαντινὴ νομοθεσία, ἐξάγεται, ὅτι πάντες οἱ κληρικοὶ ἔχουσι πλῆρες τὸ δικαίωμα τῆς ὁπωσδήποτε διαθέσεως πάσης περιουσίας πλὴν τοῦ ἐπισκόπου, ὅστις ὅμως δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι πάσχει προσωπικὴν ἀνικανότητα καὶ ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ γινομένη διαθήκη κατὰ τύπους εἶνε ἄκυρος, ἀλλὰ μόνον ἡ περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διάταξις αὐτῆς δὲν ἐφαρμόζεται. Ἤτοι, ὅταν παρουσιασθῇ διαθήκη τις ἐπισκόπου προσβαλλομένη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, διεκδικούσης μέρος τῆς περιουσίας, ὁ κληρονόμος ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ διαθήκη τούτου τοῦ μέρους εἶνε ἐκ τῆς ἀτομικῆς τοῦ Ἐπισκόπου περιουσίας, ἤτοι θὰ φέρῃ κατὰ τοῦ νομίμου τεκμηρίου ἀνταποδείξεις συμφώνως πρὸς τοὺς κοινοὺς νομικοὺς κανόνας τῆς ἀποδείξεως καὶ ἐὰν δὲν ἀποδείξῃ τοῦτο ἡ σχετικὴ μόνον διάταξις τῆς διαθήκης θὰ μείνῃ ἀνεφάρμοστος. Ἐπίσης ἐὰν διαθήκη τις ἐπισκόπου διαθέτῃ περιουσίαν, μὴ προερχομένην μὲν ἐκ διαδοχῆς συγγενῶν ἀλλ' ἀποδεδειγμένως ἀτομικήν, οἷον περιουσίαν ἐκ λαχείου, ἀγορασθέντος διὰ χρημάτων ἀτομικῶν, ἐκ πωλήσεως ἰδίων συγγραμμάτων κλπ. ἡ διαθήκη αὕτη ἔρρωται μετὰ τὴν κατὰ τοῦ νομίμου τεκμηρίου ἀνταπόδειξιν τοῦ κληρονόμου (βλ. γνωμ. Βλασ. Β΄ 56). Τινὲς εἰς τὸν γενικὸν κανόνα, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται τῷ ἐπισκόπῳ νὰ συντάξῃ διαθήκην διαθέτουσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν, ἐνόμισαν, ὅτι δύνανται νὰ εἰσαγάγωσι μίαν ἐξαίρεσιν ἑρμηνευτικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἑξῆς χωρίου τοῦ νόμου, ὅπερ ἐπιτρέπει «εἰς αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν καὶ πτωχῶν ἀποτροφὰς καὶ εἰς ἄλλας εὐσεβεῖς αἰτίας ἢ ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας δαπανᾶν, ἀλλὰ αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι αὗται δύνανται νὰ γίνωσι δυνάμει τοῦ δικαιώματος τῆς διαχειρίσεως, τὸ ὁποῖον ἔχουσι, οὐχὶ δὲ κυριότητος ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἣν δὲν κέκτηνται.

Σημ. **Ἐλέχθη ἀνωτέρω § 1 ὅτι κατὰ τὸν ἀποστολικὸν 40 καὶ τὸν Ἀντιοχ. 24 ἀπαιτεῖται, ἵνα φανερὰ ὦσι τὰ πράγματα τοῦ Ἐπισκόπου καὶ φανερὰ τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ φανέρωσις αὕτη ἐγένετο βεβαίως δι' ἀπογραφῆς, ὡς λέγει ὁ Βαλσαμὼν καὶ ὁ Ἀριστ.· δὲν πρέπει ὅμως ἐντεῦθεν νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι, ἐὰν ἡ ἀπογραφὴ αὕτη δὲν ἐγένετο τὰ τοῦ Ἐπισκόπου eo ipso γίνονται Ἐκκλησιαστικά, ἀλλ' ἀρκεῖ ν' ἀποδειχθῶσι ταῦτα δι' ἄλλων οἱωνδήποτε ἀποδεικτικῶν μέσων ὡς φανερὰ τοῦ ἐπισκόπου (βλ. τὸ γραμμ. τοῦ 40 Ἀποστ. καὶ Νεαρ. 133 κεφ. 13). Τὰ χρέη τοῦ ἐπισκόπου πληρώνονται ἐκ τῶν φανερῶν αὐτοῦ πραγμάτων καὶ ἐν γένει ὑπὸ τῶν κληρονόμων (Μομφερ. σ. 47).**

*

§ 3. *Περὶ τῆς ἐκ διαθήκης διαδοχῆς τῶν κληρικῶν κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον.*

Κατὰ τοὺς μέσους χρόνους πληθὺς παραδειγμάτων ἐπισκόπων, διατιθεμένων ἀπεριορίστως τὴν μετὰ τὴν χειροτονίαν περιουσίαν (βλ. Acta Patr. σ. 298. Μομφερατ. περὶ κληρον. δικαίου σ. 145) ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἐν τῇ πράξει ἡ αὐθαιρεσία ἀντικατέστησε τὸ ἀρχαῖον δίκαιον, ὅπερ φαίνεται σχολάσαν. Καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους δὲ μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνους ἐπίσης ἡ διάθεσις τῆς περιουσίας εἶναι ἐλευθέρα, μάτην δὲ Πατριάρχαι τινές, ὡς ὁ Καλλίνικος, ὁ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος ζῶν, ἠθέλησε ν' ἀναστηλώσῃ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον, ἀκυρῶν τὴν διαθήκην τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μαλαχίου (βλ. Γεδ. σ. 74-97 καὶ Μομφερ. 145). Εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς κώδικας (Μομφερ. 271 καὶ 285) εὑρίσκομεν διαθήκας συνοδικῶς μάλιστα ἐπικυρουμένας (βλ. ἐπικύρωσιν διαθήκης Δέρκων ὑπὸ Πατριάρχου Νεοφύτου. (Γεδεὼν 574 Μομφερ. σ. 206 σημ.). Εἰς τοὺς τελευταίους ὅμως χρόνους τὸ ζήτημα τῆς ἐκ διαθήκης διαδοχῆς τῶν κληρικῶν κανονίζεται πλέον νόμῳ ἐν ἁπάσαις ταῖς Αὐτοκεφάλοις Ἐκκλησίαις διαφοροτρόπως (βλ. Milas σ. 784 Μεταφρ.) ἀναλόγως τῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς ζῇ ἑκάστη τούτων. Ἡμῖν μᾶλλον ἐνδιαφέρει ἡ διακανόνισις τοῦ ζητήματος ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ διὰ διαφόρων νόμων ἄλλως ὠργανώθη ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἥτις διεκρίθη παντελῶς τῆς τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ οὐδεὶς πλέον κίνδυνος ἀναμίξεως τούτων ὑφίσταται, οὐδὲ διαχειρίζεται πλέον οὗτος ἀνεξελέγκτως καὶ ἀπεριορίστως τὴν Ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Νόμος τῆς 9 Ἰουλίου 1852 οὐδὲ ἀναφέρει κἄν τι περὶ ἀπογραφῆς τῶν πραγμάτων τοῦ Ἐπισκόπου πρὸ τῆς χειροτονίας. Καί τινες μὲν τῶν νομομαθῶν ἐκ τῆς σιγῆς ταύτης τοῦ Ἑλλ. νόμου περὶ διαθέσεως τῆς περιουσίας τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῆς μεταβολῆς τῆς ἐπελθούσης ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἥτις οὐδένα πλέον διατρέχει κίνδυνον, ὡς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ εἴκασαν (ὡς ὁ Σακελλαρόπ. Μομφερ. σ. 164), ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ὑπάγεται εἰς τὸ κοινὸν περὶ διαθηκῶν δίκαιον καὶ διαθέτει κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, καταργουμένου πλέον τοῦ νομίμου τεκμηρίου. Ἡ γνώμη αὕτη ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὴν σταθερὰν τῆς Ἑλλ. Ἐκκλησίας πρᾶξιν, καθ' ἣν πᾶσαι αἱ μέχρι τοῦδε γενόμεναι ὑπὸ Ἑλλήνων Ἐπισκόπων διαθῆκαι ἐθεωρήθησαν ἔγκυροι (βλ. π. χ. διαθήκην Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Νεοφύτου 19 Δεκεμβρ. 1861). Ἄλλοι ὅμως (Καλλιγᾶς, Παπαρρηγ.) νομομαθεῖς καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρειος Πάγος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 15 (1858) ἀποφάσεως αὐτοῦ, φρονοῦσιν, ὅτι παρὰ τὴν ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ περιουσίᾳ καὶ σήμερον ἔτι εἶνε δυνατὸν ὁ Ἐπίσκοπος χάρις εἰς τὸ ἀξίωμα νὰ λαμβάνῃ, καὶ δὴ κρύφα καὶ ἀνωνύμως δωρεάς,

αἵτινες συγχωνεύονται τῇ περιουσίᾳ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἀπαιτοῦσι τὴν ὕπαρξιν τοῦ νομίμου τεκμηρίου καὶ ἡ σιγὴ δὲ τοῦ νόμου κατ᾽ αὐτοὺς εἶνε ὑπὲρ τῆς ἰσχύος τῆς μὴ ρητῶς καταργηθείσης Ἰουστινιακῆς νομοθεσίας. Ὅσον δ᾽ ἀφορᾷ εἰς τὰ τυχηρὰ καὶ τὴν μισθοδοσίαν αὐτῶν ταῦτα, λέγουσι, μόλις ἀρκοῦσιν εἰς συντήρησιν καὶ οἰκονομίαι ἐξ αὐτῶν εἶνε ἀδύνατοι, ἑπομένως ὕπαρξις περιουσίας δι᾽ ἕνα ἀρχιερέα εἶνε τεκμήριον ἐκκλησιαστικοῦ τρόπου δημιουργίας ταύτης.

Ἡ γνώμη αὕτη εἶνε καθ᾽ ἡμᾶς καὶ δικαιοτέρα καὶ συμφωνοτέρα πρὸς τοὺς ρητοὺς νόμους καὶ τὸ πνεῦμα τῶν κανόνων, οἵτινες μόνον ἐξαιρετικῶς εἰς ὡρισμένας περιστάσεις ἔδωκαν δικαίωμα διαθήκης τῷ Ἐπισκόπῳ, καὶ μάλιστα οἱ κανόνες καὶ εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς ταύτας περιστάσεις ἐπιβάλλουσι τῷ Ἐπισκόπῳ τὸ ἠθικὸν καθῆκον τῆς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας διαθέσεως τῆς ἀτομικῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ ζητήματι ἡμῶν ἰσχύουσιν οἱ Ἐθνικοὶ λεγόμενοι Κανονισμοὶ (Ἄρθρ. 10 Κανονισμ. «περὶ τῶν ἀναγκαίων προσόντων τοῦ εἰς ἀρχιερατείαν ἐκλεξίμου, ἔτι δὲ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν), οἵτινες ἀναγωρίζουσιν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς τὸ δικαίωμα τοῦ συντάσσειν διαθήκας, ἀλλ᾽ ἐνέκλεισαν τοῦτο εἰς μίαν μόνην περίπτωσιν, καθ᾽ ἣν διαθέτει διὰ ταύτης «περιουσίαν τινὰ ἐκ συγγενικῆς κληρονομίας ἀποδεδειγμένης» ἄνευ ὁρισμοῦ τοῦ βαθμοῦ τῆς συγγενείας· ἐντεῦθεν ἐξάγεται, ὅτι κυρίως εἰπεῖν οἱ Ἐθνικοὶ Κανονισμοὶ δὲν θεωροῦσιν ἀνικάνους πρὸς διαθήκην ἐν γένει τοὺς ἀρχιερεῖς (Καραβοκ.) ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Κανονισμοὶ οὗτοι ἐκ κακῆς ἀντιλήψεως ἀπέστησαν τοῦ πνεύματος τῆς ἀρχαίας νομοθεσίας κυρίως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐθεώρησαν ὡς μὴ διαθέσιμον πᾶσαν ἄλλην ἀτομικὴν περιουσίαν λέγοντες «οἱ ἀρχιερεῖς δὲν δύνανται νὰ κάμωσι διαθήκην ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν περιουσίας», ἑπομένως καὶ περιουσίαν, κτηθεῖσαν πρὸ τῆς χειροτονίας καὶ δι᾽ ἀπογραφῆς δεδηλωμένην, δὲν δύνανται νὰ διαθέσωσι καὶ περιουσίαν, ἀποδεδειγμένως μὴ ἐκκλησιαστικήν, δὲν δύνανται ἐπίσης νὰ διαθέσωσι. Τοῦτο συνάγεται ἐκ τοῦ ρητοῦ γράμματος τοῦ νόμου ἄγαν δυστυχῶς συντόμου. Φαίνεται, ὅτι ὁ νεώτερος νομοθέτης κακῶς μᾶλλον ἡρμήνευσε καὶ ἐνεπνεύσθη ἐκ τῆς Ἰουστινιακῆς νομοθεσίας, ἐξ ἧς παρέλαβε μόνον τὴν ἐξαίρεσιν τῆς συγγενικῆς κληρονομίας, ἀλλὰ δὲν περιωρίσθη καὶ εἰς τὸ τεκμήριον τὸ κατασταθὲν ὑπὸ ταύτης μεταξὺ περιουσίας ἐπισκόπου καὶ Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἤρκει νὰ προστατεύσῃ τὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ Ἐθνικοὶ Κανονισμοὶ ἐφάνησαν ἄγαν αὐστηροί, διότι οἱ ἀρχιερεῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐστεροῦντο ἰδίας περιουσίας καὶ οὐδεμίαν εἰσεκόμιζον γενόμενοι τοιοῦτοι, ἴσως δὲ οὕτως ἐνόμιζον ὅτι κάλλιον πολεμοῦσι τὸν νεποτισμὸν καὶ ἀποδίδουσι τὸ πνεῦμα τῶν Κανόνων, οἵτινες ἀξιοῦσιν, ἵνα ὁ Ἀρχιερεὺς διαθέτῃ τι καὶ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Περὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν οὐδὲν λέγουσιν οἱ Ἐθνικοὶ Κανονισμοὶ ἑπομένως ἰσχύει τὸ κοινὸν δίκαιον.

Σημ. **Δύναται κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν Ἐπίσκοπός τις ζῶν ἔτι νὰ δωρήσῃ τὴν ἀτομικὴν περιουσίαν; Ὁ νόμος οὗτος ἀναφέρει μόνον, ὅτι διαθήκην ἐπὶ τῆς ἰδίας περιουσίας ἀδυνατεῖ νὰ συντάξῃ ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ἐντεῦθεν θὰ ὑπέθετέ τις, ὅτι δωρεὰν τῆς ἰδίας περιουσίας δύναται νὰ κάμῃ. Ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου δὲν φαίνεται τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπαγορευτικὸν οἱασδήποτε διαθέσεως τῆς ἰδίας περιουσίας, διότι νομίζει, ὅτι οὐδὲ κἂν ὑπάρχει δικαίωμα κυριότητος περιουσίας τῷ Ἐπισκόπῳ, ἐκτὸς τῆς συγγενικῆς, ἣν βεβαίως δύναται νὰ δωρήσῃ. Ἐὰν τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου, ἦτο ὑπὲρ τῶν δωρεῶν, αἵτινες δὲν εἶνε ἄλλο εἰ μὴ οἱονεὶ διαθῆκαι ἐκτελούμεναι ζῶντος τοῦ διαθέτου, τότε εὐκόλως θὰ κατεστρατηγεῖτο οὗτος καὶ θ᾽ ἀπεξενοῦτο ἡ Ἐκκλησία τῆς περιουσίας τοῦ ἐπισκόπου. Ἀλλ᾽ ἀκριβῶς ὁ νόμος ἐγένετο χάριν οἰκονομολογικῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τῆς ἀρχαίας νομοθεσίας εἶνε κατὰ τῆς δωρεᾶς τῆς περιουσίας (βλ. ἀνωτέρω). Ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου θὰ ἐπανέλθωμεν ἴσως καὶ ἄλλοτε.**

*

§ 4. Περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς ἐν γένει.

Ὁ λόγος τῆς ὑπὸ τ[illegible] κανόνων, τῶν ἤδη προηγουμένως μνημονευθέντων (24 Ἀντιοχ. 40 Ἀποστ.), ἀπαιτουμένης διακρίσεως τῶν κυριακῶν ἀπὸ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων ἦτο μὲν κυρίως, ἵνα προστατευθῇ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ περιουσία, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ τοῦ Ἐπισκόπου· «δίκαιον, λέγει ὁ 24 Ἀντιοχ., καὶ ἀρεστὸν παρά τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις τὰ ἴδια τοῦ Ἐπισκόπου, οἷς ἂν βούληται καταλιμπάνεσθαι..... μήτε τὸν ἐπίσκοπον ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς προφάσει τῆς Ἐκκλησίας δημεύεσθαι». Φαίνεται ἐκ τῶν τελευταίων τούτων λόγων τοῦ κανόνος, ὅτι προφάσει προστασίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας οἱ οἰκονόμοι καὶ οἱ κληρικοὶ ἐν γένει διήρπαζον καὶ τὴν ἀτομικὴν περιουσίαν τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἐντεῦθεν ἐγεννῶντο ἀναμφιβόλως δίκαι καὶ ἀντεγκλίσεις μεταξὺ κληρονόμων καὶ Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τὸ κακὸν τοῦτο ἔθιμον τῆς διαρπαγῆς τῶν πραγμάτων τοῦ ἐπισκόπου (παρόμοιον πρὸς τὸ ἐν τῇ Δύσει ἰσχύσαν jusspolii) ὑφίσταται καὶ κατόπιν τοῦ κανόνος, διότι ἡ Δ΄ ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐξέδωκε τὸν 22 κανόνα αὐτῆς, ἐπαναλαμβάνοντα τὴν ἀπαγόρευσιν, καὶ ὁ 35 δὲ τῆς ἐν Τρούλλῳ ἐπιμένει ἀπαγορεύων νὰ σφετερίζωνται οἱ Μητροπολῖται τὰ πράγματα τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν καὶ ἀξιοῖ ταῦτα νὰ φυλάσσωνται ὑπὸ τοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας, ἧς ἐτύγχανεν ὁ τελευτήσας πρόεδρος. Πρόδηλον, ὅτι εἰς τὴν ἀτομικὴν ταύτην περιουσίαν τοῦ ἐπισκόπου οὐδὲν δικαίωμα εἶχεν ἡ Ἐκκλησία, ἀλλ᾽ ἤρχοντο εἰς κληρονομίαν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενεῖς καὶ κληρονόμοι αὐτοῦ κατὰ τὸ κοινὸν δίκαιον (βλ. Βαλσ. Συντ. Β. 384 καὶ Β. 269). Καὶ τὸ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον ἀναγνωρίζει τὰ δικαιώματα τῶν φυσικῶν κληρονόμων, ἀλλ᾽ ὁ Ἰουστινιανὸς πᾶσαν τὴν μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ ἐπισκόπου περιουσίαν θεωρεῖ κατὰ τεκμήριον ἐκκλησιαστικὴν καὶ αὕτη δὲν περιέρχεται εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους αὐτοῦ. Αἱ ἀρχαὶ αὗται τοῦ Ἰουστινιανοῦ

καθιερώθησαν καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς. Ὀρθῶς ὁ Βαλσαμὼν ἐν τοῖς σχολίοις αὐτοῦ εἰς τὸν 81 τῆς ἐν Καρθαγένῃ θεωρεῖ μὴ ἰσχύουσαν τὴν 12 νεαρὰν Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἀλλὰ τὴν 131 τοῦ Ἰουστινιανοῦ, διότι ἐκείνη μὲν ἀναφέρεται εἰς κληρονομίαν ἐξ ἀδιαθέτου τῶν λαϊκῶν, ἐνῷ αὐτὴ εἰς τοὺς κληρικοὺς ἰδίᾳ.

Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν δὲν ὑπάρχουσι συγγενεῖς κληρονόμοι, τότε πάντων ἐν γένει τῶν κληρικῶν, ἐγγάμων τε καὶ ἀγάμων, κληρονόμοι καθίστανται αἱ Ἐκκλησίαι αὐτῶν κατὰ τὴν 151 νεαρὰν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὡς καὶ κατὰ τὸ ἀρχαιότερον ἔτι δίκαιον (βλ. συντ. Α. 240 καὶ σχολ. Βαλσ. εἰς 33 Τρούλ.). Ὑπὸ Ἐκκλησίας δὲ αὐτῶν νοοῦμεν τὰς ἐκκλησίας, ἐν αἷς ἐχειροτονήθησαν καὶ ὑπηρετοῦσι διὰ βίου κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν κανόνων, οἵτινες ἀπαγορεύουσι τὴν μετάθεσιν καὶ τὰς ἀπολελυμένας χειροτονίας. Ἐὰν ὅμως γίνῃ μετάθεσις τότε κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ 35 Τρούλλ., ἐκείνη ἡ ἐκκλησία κληρονομεῖ, «ἧς ὁ τελευτήσας ἐτύγχανε πρόεδρος, ἤτοι ἡ τελευταία (βλ. καὶ σχολ. Πηδαλ. εἰς 30 καν. Καρθαγ.). Κατὰ ταῦτα καὶ τὸν σχολάζοντα ἐπίσκοπον κληρονομεῖ ἡ τελευταία αὐτοῦ ἐπισκοπὴ καθ' ἡμᾶς. Ἐὰν δὲ ἡ διαλάμψασα ἐπισκοπὴ σχολάζῃ ἕνεκα καταστροφῆς αὐτῆς, τότε ἡ περιουσία τοῦ οὕτω σχολάζοντος μεταβαίνει τῇ μητροπόλει καὶ ταύτης σχολαζούσης ἐπίσης ἡ περιουσία δέον νὰ μεταβιβάζηται καθ' ἡμᾶς τῷ Πατριαρχείῳ, ὑφ' ὃ ἡ μητρόπολις, ἄλλοι λέγουσι τῷ δημοσίῳ ὡς σχολάζουσα ἐν γένει περιουσία. Καθ' ἡμᾶς οὐχὶ ὀρθῶς· διότι δι' ὃν λόγον ἔρχεται εἰς κληρονομίαν ἡ ἀνωτέρα τῆς ἐπισκοπῆς ἐκκλησιαστικὴ περιφέρεια διὰ τὸν αὐτὸν πρέπει νὰ ἔρχηται ἐπὶ τέλους ἡ ἀνωτάτη τοιαύτη ἤτοι τὸ Πατριαρχεῖον.

Κατὰ τοὺς μέσους χρόνους, καθ' οὓς ἐλέχθη, ἡ πρᾶξις εἶχε καταργήσει τοὺς νόμους ἐν τῷ περὶ διαθήκης ζητήματι, φαίνεται, ὅτι οἱ φυσικοὶ κληρονόμοι ἐκληρονόμουν τοὺς κληρικοὺς ἐξ ἀδιαθέτου ἐν ὅλῃ τῇ περιουσίᾳ αὐτῶν καὶ τοῦτο συνέβαινε καὶ πρὸ τῆς συντάξεως τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν (εἰς ἐξακρίβωσιν τοῦ πράγματος βλ. συζητήσεις κατὰ τὴν δίκην τῆς διαθήκης Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου ἐν Ἀνατολ. Ἀστέρι ἀριθ. 1.1877 ἀρ. 3.22 Ὀκτωβρ. 1877, ἀρ. 4. 1877, Μομφερ. 206 σημ. 4). Οἱ Ἐθνικοὶ Κανονισμοὶ καταργοῦσι τὸ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν συγγενῶν ἐν γένει εἰπεῖν, ἀλλ' ἀναγνωρίζουσι αὐτοῖς δικαίωμα εἰς μερίδα τινὰ μόνον τῆς κληρονομίας. Εἰδικώτερον οἱ Κανονισμοὶ οὗτοι τὰ τῆς διαθέσεως τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν κανονίζουσιν ὡς ἑξῆς (ἐν ἄρθροις 10—13): «Μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ἀρχιερέως τινὸς θέλουσιν ἐξαιρεῖσθαι ἐκ τῆς περιουσίας του πρῶτον τὰ τῆς κηδείας ἔξοδα, τὰ μνημόσυνα καὶ τὰ ψυχικὰ (ὅπερ εἶνε ἀπήχησις τῆς Νεαρᾶς Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου). Ἡ δὲ λοιπὴ κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία θέλει διαιρεῖσθαι εἰς τρία ἴσα μέρη, ἐξ ὧν τὸ μὲν προσδιοριζόμενον ἐπὶ προικισμῷ τῆς Μητροπόλεως ἢ Ἐπισκοπῆς, θέλει δαπανᾶσθαι εἰς

ἀγορὰν ἀκινήτων κτημάτων, προσαυξανομένων βαθμηδὸν ἐξ αὐτῶν τῶν προσόδων των, μέχρις οὗ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν φέρουσι τὸ ἰσόποσον τῆς ἐπιχορηγήσεως τοῦ Ἀρχιερέως, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τοῦ τρίτου τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν προερχόμενα εἰσοδήματα δαπανηθήσονται ὡσαύτως ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν κοινῶν τῆς Ἐπαρχίας καταστημάτων· τὸ δ' ἕτερον τρίτον ἀνήκει εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος· ἀπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου τριτημορίου τὸ μὲν ἥμισυ θέλει δίδεσθαι εἰς τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινωφελῆ τοῦ ἔθνους καταστήματα, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ θέλει δαπανᾶσθαι εἰς ἀγορὰν ἀκινήτων κτημάτων ἐπὶ προικισμῷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μέχρις οὗ τὰ ἀπ' αὐτοῦ ἀποφερόμενα εἰσοδήματα ἐξισωθῶσι τῷ ποσῷ τοῦ Πατριαρχικοῦ σιτηρεσίου· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα οὕτω προσποριζόμενα δαπανηθήσονται ἐπίσης εἰς ἀγορὰν ἀκινήτων κτημάτων, τῶν ὁποίων αἱ πρόσοδοι προσδιορισθήσονται εἰς ὠφέλειαν τῶν κοινῶν τοῦ ἔθνους Καταστημάτων. Τῶν ἰδιωτευόντων δὲ Πατριαρχῶν, Μητροπολιτῶν καὶ Τιτουλαρίων ἐπισκόπων αἱ περιουσίαι μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν τῆς κηδείας καὶ τῶν ψυχικῶν θέλουσι διαιρεῖσθαι εἰς τρία ἴσα μέρη, ὧν τὸ μὲν δοθήσεται οἷς δεῖ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, διὰ δὲ τοῦ ἑτέρου θέλουσιν ἀγοράζεσθαι κτήματα ἐπὶ προικισμῷ τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῶν ἐνταῦθα Ἐθνικῶν Καταστημάτων ἐξ ἡμισείας, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον θέλει ἀποκαθίστασθαι εἰς τὰ ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν κοινωφελῆ καταστήματα. Καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐν ἐνεργείᾳ ἀποθνήσκοντος, ἡ περιουσία διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, ὧν τὸ μὲν δαπανᾶται ἐπὶ κτηματικῇ προικίσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὸ δεύτερον εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ τοῦ τρίτου τὸ ἥμισυ διατίθεται ἐπὶ προικισμῷ καὶ πάλιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ θὰ δίδηται εἰς τὰ κοινωφελῆ καταστήματα». Πλείονας λεπτομερείας ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐξασφαλίσεως, δημοπρασίας, κτλ. τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν περιλαμβάνει ὁ εἰδικὸς κανονισμὸς τῆς ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπῆς, ψηφισθεὶς τῇ 18 Δεκεμβρίου 1873 ὑπὸ τῶν Δύο Σωμάτων.

Σημ. **Ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς ἄνωθι διατάξεως τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν ὑπεβλήθη ἔκθεσις τῷ 1869 καὶ τῷ 1900. Τινὲς δὲ ἀναφέρουσι καὶ διαθήκας ἐκτελεσθείσας μετὰ τοὺς Ἐθνικοὺς Κανονισμούς, οἷον τὴν τοῦ Γρηγορίου Γ΄ καὶ τὴν προφορικὴν Ἰωακεὶμ τοῦ Β΄.**

Ἐν Χάλκῃ, τῇ 25 Ἰουλίου 1907.

ΑΡΧΙΜ. ΔΗΜ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.
Καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῇ Π. Θεολ. Σχολῇ.

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Θυγάτριον ὀκταετές, ὀνόματι Ρόζχεν, ἐξωμολογήθη πρὸς τὸν πνευματικόν, ὅτι ἐφιλήθη ὑπὸ τοῦ ἐξαδέλφου καὶ ὁμήλικός του.

— Ποσάκις τοῦτο; ἠρώτησεν ὁ πνευματικὸς γελῶν.

— Ὦ! δὲν ἐμέτρησα· ἀλλ' ἑκάστοτε ἔθετον εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ κήπου λιθάριον.

— Κόμισόν μοι τὰ λιθάρια ἵνα μετρήσωμεν.

Ἡ Ρόζχεν ἐπανέρχεται κομίζουσα κάλαθον πλήρη λιθαρίων.

— Ὦ κατάρατον τέκνον! τοσαυτάκις ἐφιλήθης ὑπὸ τοῦ Ροδόλφου!

— Μή, πάτερ, μή με κανονίσῃς ἀκόμη, πρὶν ἢ κομίσω καὶ τὰ ὑπόλοιπα: δύο εἰσέτι μένουσι κάλαθοι πλήρεις.

Ὁ ἱερεὺς ἐπέβαλε τῇ παιδίσκῃ κανόνα 40 ave Maria, καίτοι γελῶν. Ἀλλ' οἵα ἀθωότης, τὸ ἀφελὲς ὡς ἁμάρτημα ἐκλαμβάνουσα καὶ διὰ τοῦτο ποιοῦσα αὐτό! Τοιαῦτα διδάσκονται τὰ παιδία ὑπὸ τῶν καλογραιῶν.

*

Κοράσιον ἠρνεῖτο φίλημα τῷ ἄρχοντι τοῦ χωρίου.

Τούτου δ' εἰπόντος:

— Οὐδὲν ἁμάρτημα τὸ φιλεῖν ἑξαετῆ γυναῖκα;

— Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀρνοῦμαι, ἀπήντησε τὸ κοράσιον.

— Λοιπὸν ἐὰν ᾖ ἁμάρτημα;

— Τότε ναί;

— Καὶ διατί τοῦτο;

— Ἀμ' πρέπει δὰ νἄχω κ' ἐγὼ κἄτι νὰ 'πῶ 'στὸν πνευματικό.

(Πῶς ἐξηγεῖται ἡ τάσις αὕτη τῶν νηπίων πρὸς τὰ ἁμαρτήματα; — Διὰ τῶν ἀναιδῶν ἐρωτήσεων τῶν ἐξομολογητῶν).

*

Τρεῖς μετὰ τὸν γάμον ἡμέρας νεόνυμφοι ἀγρόται δημοσίᾳ πρὸς ἀλλήλους ἤριζον ἀντεγκαλούμενοι. Ἡ μὲν νύμφη ᾐτιᾶτο τὸν νυμφίον διὰ τὰς βακχικὰς αὐτοῦ ὀρέξεις, ὁ δὲ νυμφίος τὴν νύμφην δι' ἀλλοκότους καὶ προώρους τινὰς ἐπιθυμίας.

— Ἐγώ, εἶπεν ὁ νυμφίος, ὀφείλω τοῦτο τὸ ἄτοπον εἰς πειρασμὸν ἐχθρόν.

— Καὶ ἐγὼ τὸ τοπικὸν τοῦτο, εἰς φιλικόν.

(Τίς τῶν δύο ἐδικαιώθη; ἡ συμβία, διότι ὁ μὲν σύμβιος ἠρᾶτο αὐτῆς, ἐκείνη δ' ἑαυτῆς).

*

Ἐν κοινῇ τραπέζῃ πρωτιστεύοντος ξενοδοχείου τῆς Κοπεγχάγης ἀστεῖος Γερμανός, Λούστιχ, ἐκ τῶν τριῶν πρὸ αὐτοῦ ποτηρίων ἔτεινε πρὸς τὸν οἰνοχόον τὸ ἐλάχιστον. Τούτου δ' εἰπόντος:

— Συνήθης ἐστὶν ὁ χεόμενος οἶνος.

— Γνωστόν, ἀπήντησεν ὁ Γερμανός, δι' ὃ καὶ φυλάττω τὰ μεγάλα ποτήρια διὰ τοὺς οἴνους τοὺς ἐκλεκτούς.

ΕΓΩ

Δὲν θὰ περιαυτολογήσω ἐπιγράψας οὕτω τὸ βραχὺ τοῦτο μελέτημα, δι' οὗ ἐπιχειρῶ ἁπλῶς τὴν σύντομον διασάφησιν φιλοσοφικοῦ ὅρου, τόσον συνήθους καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον καθ' ἡμᾶς λογοτεχνίαν.

Ὅταν ἐκφωνῶμεν τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην συχνότερον τοῦ δέοντος, ἐν τῇ γλώσσῃ τῇ ἑλληνικῇ, κινδυνεύομεν νὰ ἐκληφθῶμεν ὡς *ἐγωϊσταί*, δῆλα δὴ οἰηματίαι, ἐπειδὴ τοιαύτην ἀπόχρωσιν προσέλαβε κυρίως παρ' ἡμῖν ἡ ξενοσχημάτιστος λέξις, ὁ λόγος δὲ τῆς κατακρίσεως ταύτης πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς τὸν πλοῦτον τῶν ῥηματικῶν παρ' ἡμῖν καταλήξεων, δι' ὧν καθίσταται φανερωτάτη ἡ τῶν τριῶν προσώπων διάκρισις καὶ περιττὴ ἑπομένως ἡ ἀντωνυμικὴ χρῆσις. Ὁ ἐκστομίζων κατὰ κόρον τοῦτο τὸ *ἐγὼ* θεωρεῖται κοῦφος ἄνθρωπος, πάντοτε ἀπαρέσκων εἰς τοὺς ἀκροατάς του, ὁ δὲ γράφων αὐτὴν δὲν ἀκούεται μὲν βέβαια, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἀναγινώσκεται ἀνεκτῶς, ἐκτὸς ὅταν προτιμᾶται προχείρως δραστηρίου ἐμετικοῦ.

Μηνᾶς Αὐθεντόπουλος

Τίς ὅμως κατώρθωσε ν' ἀποφύγῃ κατὰ τὴν ζωήν του τοιαῦτα ἀναγνώσματα, διὰ πρωτοφανοῦς τρόπου ἐρχόμενα εἰς φῶς ἢ ἐκ πρωτακούστου ἀφορμῆς συνονθυλευόμενα, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ διατυμπανισθῇ τὸ μυρμηκοειδὲς τοῦτο *ἐγώ;*

Τί δὲ εἶνε τοῦτο τὸ *ἐγώ;* — Καὶ τίς ἀπηύθυνε τὴν ἐρώτησιν ταύτην πρὸς ἑαυτὸν καὶ δὲν ἔμεινε σκεπτικός;

Ἀλλὰ δύναταί τις ν᾽ ἀπαντήσῃ: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ δεῖνα;» ἤ: «ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁ δεῖνα, δὲν εἶμαι οὔτε τοῦτο οὔτε ἐκεῖνο».

Δὲν πρόκειται ὅμως περὶ τοιούτων ἀποκρίσεων, αἱ ὁποῖαι ἐμπρέπουσιν εἰς τὰ στόματα τῶν παιδίων. Χωρὶς νὰ δυσκολεύῃ πλέον κανένα ἐπιστήμη σύγχρονος, ἡ Φυσιολογικὴ Ψυχολογία, κατώρθωσε νὰ ἰχνηλατήσῃ τὴν πορείαν τοῦ ἐγώ, τὴν ἀνατολὴν αὐτοῦ, οὕτως εἰπεῖν, ἐν ἡμῖν, χειραγωγοῦσα καὶ τὸν ἁπλούστατον παρατηρητὴν κατὰ τὸν ἑξῆς ἀφελῆ ὄντως καὶ ἀνεπιτήδευτον τρόπον.

Ὅταν τύχῃ ποτὲ νὰ καταληφθῶμεν ὑπὸ τοῦ ὕπνου καθήμενοί που ἢ καὶ ἐξηπλωμένοι, τὴν ἡμέραν μάλιστα, συμβαίνει ν᾽ ἀποβάλωμεν τὴν συνείδησιν ἠρέμα καὶ οὐχὶ διὰ μιᾶς, ὅταν δὲ πάλιν ἀνανήψωμεν ἐξ αἰτίας θορύβου ἐλαφροῦ ἢ καὶ αὐτομάτως, αἰσθανόμεθα τότε σαφῶς πῶς ἀνακτῶμεν ἔντρομοι ὁπωσοῦν ἀλλὰ καὶ διὰ μιᾶς τὴν ἐπὶ βραχὺ ἐπισκοτισθεῖσαν συνείδησιν ἡμῶν, οἱονεὶ φυγαδευθεῖσαν στιγμιαίως, ἐπιστρέφουσαν δὲ νῦν ἢ μᾶλλον ἐπανατέλλουσαν, ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ ἥλιος, τὸν ὁποῖον παροδικὸν ἐκάλυψε νέφος. Ἐὰν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠρωτώμεθα τί συνέβη ἐν ἡμῖν, κατ᾽ οὐδένα ἄλλον τρόπον θὰ ἐξεφράζομεν προσφυέστερον τὸ πρᾶγμα, εἰμὴ λέγοντες ὅτι ἐπανεύρομεν ἡμᾶς αὐτούς, ἤ, καθὼς συνήθως λέγομεν καὶ μετὰ λιποθυμίαν, *συνήλθομεν*. Τί δὲ ἄλλο σημαίνει τοῦτο, εἰμὴ ὅτι γρηγοροῦντες ἐνθυμούμεθα πάλιν ποῖοι εἴμεθα, καὶ ὅταν μετὰ βραχεῖαν νάρκην ἢ ζάλην ἢ οἱανδήποτε ἄλλην ἀναισθησίαν ἀνοίξωμεν τοὺς ὀφθαλμούς, ἄμεσος ἡμῶν φροντὶς εἶνε νὰ καθορίσωμεν δύο πράγματα, πρῶτον ὅτι εἴμεθα ἡμεῖς, καὶ δεύτερον ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς τὸ δεῖνα μέρος, νὰ διακρίνωμεν δῆλα δὴ τὸ *ἐγὼ* καὶ τὸ *οὐκ ἐγώ*, ἤτοι τὸ *ὑποκείμενον* καὶ τὸ *ἀντικείμενον*.

Κατὰ ταῦτα λοιπόν, κατ᾽ οὐσίαν οὐχὶ διάφορα, ἀλλὰ μόνον εὐληπτότερα ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀνέκαθεν ἐδίδαξεν ἡ ψυχολογία, διὰ τοῦ *ἐγὼ* διακρίνομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς ζῶντα ὑποκείμενα ἀπὸ ἄλλων ὑποκειμένων, τὰ ὁποῖα εὐθὺς μεταβάλλονται εἰς ἀντικείμενα. Τὸ ἐγὼ δ᾽ ἀποτελεῖ τὸ σύνολον τῶν βιοτικῶν ἡμῶν συμβάντων, τῶν ὁποίων τὴν μνήμην διακρατοῦμεν αὐτοί, παράγοντες ἅμα καὶ φορεῖς ἀπείρων γεγονότων καὶ παθημάτων. *Ἐγὼ* δὲν εἶμαι *ἄλλος*, διαρκῶς δῆλα δὴ φροντίζω νὰ ταυτίζωμαι πρὸς ἑαυτόν, παραμένω ἄρα ὁ αὐτὸς ἐπειδὴ ἔχω συνείδησιν τῆς συνεχείας τοῦ βίου μου, ἤτοι τῆς ἀλληλουχίας τῶν ἰδεῶν μου *πάντοτε* μὲν ἐνόσῳ ζῶ κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν, *μέχρι τινὸς* δὲ καθ᾽ ὕπνους, ὅταν ὀνειρεύωμαι. Ἔχω ἰδέαν, ἔστω καὶ ἀμυδράν, τῶν ὁρμῶν καὶ κλίσεών μου, αἰσθάνομαι ὁπωσοῦν ὅλον τὸ σῶμά μου, γνωρίζω ἀκριβέστατα τὰς ἰδέας, τὰς κρίσεις καὶ τὰ αἰσθήματά μου, τὸ δὲ ἐγώ μου ἀντιλαμβάνομαι ὡς συνεκτικόν τινα δεσμόν, ὅστις συνθέτει πάντα ταῦτα ὁμοῦ, ἢ μᾶλλον ὡς σύνθετόν τινα δέσμην, ἥτις συναποτελεῖ τὸ ὄν μου.

Εἶνε ἆρά γε τοῦτο εἴδωλον; Καὶ τότε ποῦ ἀντανακλᾶται ἐὰν δὲν εἶμαι πάλιν ἐγὼ τὸ κάτοπτρον; Εἶναι φαινόμενον; Καὶ τότε ποῖος τὸ βλέπει ἐὰν δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ χωριζόμενος οὕτω εἰς ὁρῶν καὶ ὁρώμενον; Προφανῶς δὲν εἶνε οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο, ἀλλ᾽ εἶνέ τι πραγματικόν, τόσον τοὐλάχιστον πραγματικόν, ὅσον ὅλη ἡ πνευματική μου φύσις.

Πρὸ παντὸς ἄλλου πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, ὅτι ἡ συνείδησις τοῦ ἐγὼ δὲν εἶνε ἑτοίμη ἐκ γενετῆς, οὐδὲ παραμένει ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡμῶν ἡλικίας μέχρι γήρατος ἡ αὐτή, ἀλλ᾽ εἶνε ἐπιδεκτικὴ ἀναπτύξεως καὶ πολλῆς. Τὸ νήπιον δὲν εἶνε ἱκανόν, ὡς γνωστόν, νὰ διακρίνῃ τὸ ἴδιον ἐγὼ πρωτοπροσώπως, καὶ διὰ τοῦτο λαλεῖ περὶ ἑαυτοῦ ὡς περὶ τρίτου προσώπου, προαγόμενοι δὲ καθ᾽ ἡλικίαν πειθόμεθα βαθμηδὸν ὅτι ἕδρα πάσης ἡμῶν αἰσθήσεως, νοήσεως, βουλήσεως, ἐνεργείας καὶ πάθους εἶνε τὸ ἐγώ, τὸ ὁποῖον ἡ παλαιὰ φιλοσοφία ἐταύτιζε πρὸς τὴν ψυχήν, κυρίως τὴν νοοῦσαν. Ὁ δὲ πατὴρ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας Καρτέσιος, συμφώνως πρὸς τὴν περίφημον βάσιν τοῦ συστήματός του, ὡς καὶ ὁ Σπινόζα, ὀνομάζουσι τὸ ἐγὼ *νόησιν* καὶ δὴ *ἀπόρροιαν τῆς θείας οὐσίας*. Ἀλλὰ καὶ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι μέχρι τοῦ Κὰντ οὕτως ἐχαρακτήρισαν τὸ *ἐγώ*, δὲν ἀπεμακρύνθησαν δῆλα δὴ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιλήψεως, φαεινότατον δὲ τοῦ ἐγὼ ὁρισμὸν διετύπωσεν ὁ Κονδιλλιὰκ εἰπών: «*ἡ συνείδησις τοῦ ὅ,τι εἴμεθα νῦν μετὰ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ ὅ,τι ἤμεθα μέχρι τοῦδε ἀποτελοῦσι τὸ ἡμέτερον ἐγώ*». Αὐτὸς οὗτος ἑρμηνεύει τὸν ὁρισμὸν λέγων: τὸ ἐγὼ προσιδιάζει εἰς ὄν, τὸ ὁποῖον παρατηρεῖ ὅτι κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν δὲν εἶνε πλέον ὅ,τι ἦτο τέως· καὶ ἐφ᾽ ὅσον μὲν μεταβάλλεται, ἐξακολουθεῖ ὑπάρχον χωρὶς νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς ἑαυτό, εὐθὺς ὅμως ὡς μεταβληθῇ, τότε καὶ κρίνει ὅτι εἶνε αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ ὑπῆρξε πρότερον, καὶ δὴ καὶ τοιοῦτον, καὶ τότε λέγει: *ἐγώ*.

Οὐδεὶς ὅμως διύλισε τὸ ἀνθρώπινον ἐγὼ μετὰ τοσαύτης ἀναλυτικότητος μεθ᾽ ὅσης ὁ Κάντ, θρυμματίσας πάσας τὰς πρὸ αὐτοῦ περὶ τοῦ πράγματος θεωρίας. Αἱ ψιλώταται μεταφυσικαί του ζητήσεις περὶ τοῦ προκειμένου δὲν ἁπλοποιοῦνται εὐκόλως. Τοῦτο μόνον εἶνε εἰς πάντα καταληπτόν, ὅταν λέγω ὅτι τὸ ἐγὼ δὲν εἶνέ τι αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτὸ ὑπάρχον, ἀφοῦ κατ᾽ ἀνάγκην παρίσταται εἰς ἡμᾶς ὡς αὐτὴ ἡ πρώτη κατηγορία, δῆλα δὴ ἡ θεμελιώδης ἰδιότης τοῦ διασκεπτομένου πνεύματος, ἀλλ᾽ εἶνε μᾶλλον τὸ νοερὸν δοχεῖον, εἰς ὃ ἐμβάλλονται αἱ λοιπαὶ κατηγορίαι, πᾶσαι δῆλα δὴ αἱ δυναταὶ ἰδιότητες, τὰς ὁποίας δυνάμεθα ν᾽ ἀποδώσωμεν εἰς τὰ ὄντα. Ὅταν λέγω ὅτι ἔχω συνείδησιν τῆς ὑπάρξεώς μου, τότε τὸ ἐγώ μου διχοτομεῖται εἰς νοοῦν καὶ νοούμενον, εἰς ὑποκείμενον δῆλα δὴ καὶ ἀντικείμενον. Τοῦτο *αἰσθανόμεθα* πολλάκις καὶ ἡμεῖς, νοοῦντες ὡς ἰδιῶται, χωρὶς δῆλα δὴ νὰ ἔχωμεν τὴν ἀξίωσιν ὅτι φιλοσοφοῦμεν συστηματικῶς. Τώρα δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν, ὅ,τι λέγει καὶ ὁ Φίχτε ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ ἐγὼ ὑπάρχει μόνον ἐφ᾽ ὅσον ἔχει

συνείδησιν τῆς ὑπάρξεώς του. Ὅταν ἐγὼ δὲν εἶμαι ἐγώ, τότε πῶς ὑπάρχω, καὶ ὑπάρχων πῶς δύναμαι νὰ νοήσω;

Ἀφοῦ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐθεμελίωσεν ἡ κριτικὴ τῶν Γερμανῶν φιλοσοφία τὸ ἐμπειρικὸν τοῦτο ἐγώ, ὑπετύπωσε μετὰ διαλεκτικῆς δεινότητος θαυμασίας καὶ τὸ ἕτερον ἐκεῖνο ἀπόλυτον καὶ μόνον εἰς τὴν νοοῦσαν τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν προσιτὸν Ἐγώ, ἀντιμέτωπον τοῦτο πρὸς τὸ ἡμέτερον, ταυτιζόμενον δὲ πρὸς τὸ νοερῶς διέπον τὸν κόσμον ὄν, τὸ τελεσιουργοῦν διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐνεργείας τὸν κύριον καὶ μόνον αὐτοῦ σκοπόν, τὴν ἀληθῆ πηγὴν πάσης νοούσης ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς.

Τὸ Ἐγὼ τοῦτο εἶνε ὁ *Θεὸς* τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας.

Ἐν τῷ Πέραν, κατὰ Ἰούλιον 1907.

Μ. ΑΥΘΕΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητὴς τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ἡ βασίλισσα Ἀμαλία ἔχουσα παιδαγωγὸν νεάνιδα τεσσαρακοντούτιδα, ἠγόρευεν ὑπὲρ τῶν γεροντοπαρθένων καὶ ἐμέμφετο τοὺς ἐν ἀγαμίᾳ γηράσκοντας ἄνδρας.

— Μισάνθρωποί εἰσιν οὗτοι καὶ ἰδιότροποι, ἔλεγεν ἡ Ἀμαλία πρὸς στρατηγόν.

— Βασίλισσα, ἀπήντησεν ὁ στρατηγός, τὰ γεροντοπαλλήκαρά εἰσιν ὡς ὁ οἶνος, τὰ δὲ γεροντοκόριτσα ὡς τὸ γάλα.

— Λοιπόν, συμφάσκετε μετ' ἐμοῦ, στρατηγέ· ὁ οἶνος ἐρεθίζει, ἐνῷ τὸ γάλα κατευνάζει.

— Ναί, Βασίλισσα, ἀλλ' ὁ οἶνος γηράσκει, πραΰνεται καὶ βελτιοῦται, ἐνῷ τὸ γάλα μακροημερεῦον ὀξύνεται καὶ κακοθυμεῖ.

— Ὁ στρατηγὸς ἦν γεροντοπαλλήκαρον. Ἡ Ἀμαλία καί τοι ἔγγαμος διέμενε γεροντοκόριτσον ὡς αἱ ἄπαιδες γυναῖκες.

★

Ἡ Ἀγγλὶς νυμφεύεται, ἵνα ἔχῃ σύντροφον, ἡ Γαλλίς, ἵνα ἐρείδηται ἐπὶ κηδεστοῦ τινος· ἡ Ἰταλίς, ἵνα ἔχῃ θῦμα· ἡ Γερμανίς, ἵνα εὐδαιμονῇ ἐν ἀνέσει· ἡ Ὁλλανδίς, ἵνα μὴ πολυπαχυνθῇ· ἡ Δανίς, ἵνα ἐξέρχηται συνοδευομένη· ἡ Σουηδίς, ἵνα ἔχῃ ὑποτακτικόν· ἡ Πολωνίς, ἵνα βοηθήσῃ τὴν Πολωνίαν· ἡ Ρωσίς, ἵνα τηρήσῃ μίαν τῶν μεγάλων ἐντολῶν· ἡ Ἑλληνίς, ἵνα τεθῇ ὑπὸ σκέπτην αὐθέντου καὶ κυρίου. Πᾶσαι δ' ὁμοῦ, διότι βαρέως φέρουσαι τὴν ἐλευθερίαν τῆς *ἀγαμίας*, ὀρέγονται τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς *χηρείας*.

★

— Κύριε, ἔλεγέ τις πρὸς τὸν ἑαυτῆς σύμβιον, ἀρνούμενός μοι τὸ αἰτούμενον περιδέραιον, ὠθεῖς με πρὸς τάφον· καὶ τότε, τὰ ἔξοδα τῆς ταφῆς ἔσονται πολλά, ὑπέρτερα τῆς τιμῆς τοῦ περιδεραίου.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ τρυφερὸς σύζυγος, ἀλλ' ἡ δαπάνη αὕτη ἔσεται ἡ ἐσχάτη. . . . .

Ο ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΤΕΝΙ

ΑΘ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ Ἀφροδίτη μιὰ φορὰ
ἐλούσθη στὰ λουτρά της,
κ' ἐμπέρδευσαν εἰς τὰ νερὰ
τ' ἀθάνατα μαλλιά της.

❀

Ὁ Ἔρως τὴν παρατηρεῖ,
μητέρα, λέγει, στάσου,
μιὰ μηχανή μου ἠμπορεῖ
νὰ λύσῃ τὰ μαλλιά σου.

❀

Κ' εὐθὺς ὁ μάργελος κινᾷ
καὶ πάει κρυφὰ καὶ κλέπτει
τὸ κτέν' ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶ
μαζὶ μὲ τὸν καθρέπτη.

Καὶ τῆς τὰ φέρνει ἐμπροστὰ
κι' ἀρχίζει τὴν μανθάνει,
πῶς τὸν καθρέπτη νὰ βαστᾷ
πῶς νὰ κινῇ τὸ κτένι.

❀

Καὶ πλέον ἔτσι μ' εὐκολιὰ
ξεμπέρδευε μονάχη
τὰ μπερδεμένα της μαλλιὰ
καὶ τἄρριψε στὴν ῥάχη.

❀

Τότ' ἡ θεὰ ἡ σπλαχνικὴ
διὰ ἀντιμισθία
τ' ἀποθανάτισεν ἐκεῖ
τὰ δυὸ τὰ ἐργαλεῖα.

❀

Καὶ τἄστειλε μὲ τὰ πιστὰ
τὰ δυό της περιστέρια
στὴν γῆ μας δῶρα θαυμαστὰ
στῶν γυναικῶν τὰ χέρια.

Ἄχ! ἡ καρδιὰ σὰν ἀγαπᾷ δὲν ξεύρει νὰ μιλήσῃ,
κι' ἂν λέξι κἄποτε πικρὴ ἀπὸ τὰ χείλη βγάζῃ,
μοιάζει ποτάμι σιγανό, ὁποῦ θὰ ξεχειλίσῃ,
γιατὶ βαθειὰ τὴν κοίτη του σεισμὸς βαθὺς ταράζει.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α΄

Τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα δύο ἐπίσημα περὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς γράμματα, ἀνέκδοτα μέχρι σήμερον, εὑρηνται τὸ μὲν Πατριαρχικὸν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Σχολῆς, δωρηθὲν πρὸ τριετίας αὐτῇ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ αὐτῆς Βασιλείου Μυστακίδου, τὸ δὲ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Σχολῆς μετὰ τῆς ὧδε δημοσιευομένης μεταφράσεως αὐτοῦ, ἣν ἐφιλοτέχνησεν ὁ ἐν αὐτῇ καθηγητὴς τῆς Τουρκικῆς Ἰωάννης Χλωρός. Ἀμφότερα κέκτηνται μεγάλην ἱστορικὴν σημασίαν· καὶ τὸ μὲν Πατριαρχικὸν διαλαμβάνει τὴν ἀπὸ τῆς Ξηροκρήνης εἰς Φανάριον μετάθεσιν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τὸ δὲ Αὐτοκρατορικὸν Φερμάνιον περὶ τοῦ ἐν Ξηροκρήνῃ χώρου, ἐφ' οὗ ἵδρυτο ἡ Μ. τοῦ Γ. Σχολή, καὶ ὅστις ἐσχάτως ἐξεποιήθη τῷ 1903 τῷ Γερμανῷ Wolkmann, ἐστήθη δ' ἁπλῶς ἐν αὐτῷ ἀναμνηστικὴ στήλη τῆς ἐν τούτῳ ἐγκαθιδρύσεως πάλαι ποτὲ τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους μας.

Περὶ μετακομίσεως τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀπὸ τῆς Ξηροκρήνης εἰς Φανάριον.

(Γράμμα Πατριαρχικόν).

Ἄνθιμος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Ἐντιμότατοι Κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ Εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς καὶ Ὁσιώτατοι Ἱερομόναχοι, οἱ ψάλλοντες ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως τοῦ Γαλατᾶ καὶ ὅλου τοῦ Καταστένου, καὶ λοιποὶ ἁπαξάπαντες εὐλογημένοι χριστιανοὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.

Ἐγνώσθη βεβαίως πρὸς πάντας ὑμᾶς τοὺς ἡμετέρους ὁμογενεῖς ἡ ἐνδελεχὴς φροντὶς καὶ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐντίμου Ἐφορείας πρὸς τὴν τακτοποίησιν καὶ καλὴν διαρρύθμισιν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἥτις μέχρι τοῦδε εἶχε

τὴν ἕδραν εἰς τὸ χωρίον Ξηροκρήνην, οὕτω τῶν τότε πραγμάτων ὑπαγορευόντων. Ἡ Σχολὴ αὕτη διὰ λόγους συμφέροντας, καὶ κυρίως μὲν ἀφορῶντας τὴν εὐκολίαν τῶν μαθητιώντων, καὶ μάλιστα τῶν ἀπόρων καὶ πτωχῶν, τῶν ἐχόντων ἔφεσιν ἵνα παραδοθῶσιν ἀνώτερα μαθήματα καὶ διαλέκτους προσέτι δὲ καὶ διὰ νὰ εὑρίσκηται πάντοτε ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐκκλησίας, μετετέθη ἤδη καὶ μετετοπίσθη ἐνταῦθα εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Φαναρίου, καὶ οἶκος ἐπὶ τούτῳ εὐρύχωρος καὶ κατάλληλος ἡτοιμάσθη, καὶ οἱ αὐτοὶ διδάσκαλοι εἰσήχθησαν, καὶ τῶν μαθημάτων ἡ ἔναρξις γίνεται κατὰ τὴν προσεχῆ Δευτέραν, ἤτοι τὴν 12 τοῦ τρέχοντος μηνός, καὶ ὅλη ἡ τάξις τῆς Σχολῆς ὡς πρὸς τὰς παραδόσεις καὶ τὴν εὐταξίαν θέλει εἶναι ἡ αὐτή, ὁποία ὑπῆρχε καὶ εἰς Ξηροκρήνην, ἐκτὸς τοῦ συσσιτίου καὶ συνυπνωτηρίου, καθότι οἱ μαθηταὶ παραδιδόμενοι μόνον, θέλουσιν ἀπέρχεσθαι ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. Ταύτην λοιπὸν τὴν μετάβασιν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κοινοποιοῦμεν πᾶσιν ὑμῖν διὰ τῆς παρούσης Πατριαρχικῆς ἡμῶν ἀποδείξεως γενομένην ἐκ προνοίας ἀξιοχρέου ἐκκλησιαστικῆς πρὸς βελτίονα εὐρυθμίαν καὶ εὐταξίαν τοῦ κοινωφελοῦς τούτου καταστήματος, ἐλπιζομένην σὺν Θεῷ καὶ διὰ τῆς ἀμέσου καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐποπτείας καὶ ἐπαγρυπνήσεως τῆς Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ὅσοι τῶν γονέων ἔχουσι τέκνα συγκεκροτημένα μὲ δυνάμεις ἱκανὰς νὰ ἀκούσωσι ἀνώτερα μαθήματα καὶ διαλέκτους ἀπὸ τῆς αὔριον θέλουσιν ἀποστέλλει αὐτὰ εἰς ταύτην τὴν ἐν Φαναρίῳ Σχολὴν διὰ νὰ ἐγγραφῶσι καὶ καταταχθῶσιν εἰς τὰς ἀναλόγους τάξεις, ὥστε νὰ ἀκούσωσι βαθμηδὸν τὰ παραδιδόμενα μαθήματα, οἷον Κατήχησιν, Γραμματικά, Τουρκικά, Λατινικά, Γαλλικά, Φιλοσοφίαν, Ἱστορίαν, Μαθηματικὰ καὶ Φυσικοχημείαν, καθ' ὅλην τὴν ἐντέλειαν ὑπὸ τῶν δεδοκιμασμένων ἐμπείρων διδασκάλων. Πρὸς δὲ τούτοις παραγγέλλομεν ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἐπιτάττομεν, ἵνα οἱ κατ' ἐνορίαν Ἐπίτροποι τῶν Σχολείων, Ἑλληνικῶν τε καὶ Ἀλληλοδιδακτικῶν, παραλαβόντες φέρητε τοὺς ἐν τοῖς σχολείοις τῶν ἐνοριῶν σας διδασκάλους πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπήν, διὰ νὰ γνωστοποιηθῶσι τίνες εἰσὶ καὶ ποῖα μαθήματα θέλουσι παραδίδῃ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς εἴτε εἰς ἀναχώρησιν ἀπὸ τὰ σχολεῖα διδασκάλου, εἴτε εἰς ἀποκατάστασιν νέου ἄλλου, νὰ δίδηται εἴδησις παρ' ὑμῶν τῶν ἐπιτρόπων εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπήν, καθότι ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως, εἰδήσεως καὶ ἐγκρίσεως αὐτῆς δὲν θέλει γίνεται δεκτὴ εἰς τὸ ἑξῆς μήτε ἀποβολή, μήτε ἀντικατάστασις διδασκάλων, ἀλληλοδιδακτικῶν τε καὶ ἑλληνικῶν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις . . .

*

Β΄

Τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα δύο Πατριαρχικὰ Γράμματα, ἀνέκδοτα μέχρι σήμερον, φυλάσσει ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ αὐτοῦ ὁ Καθηγητὴς τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Β. Μυστακίδης. Τὴν δημοσίευσιν τούτων προυκάλεσεν ἡ ἀναγκαία γνῶσις τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, καθ' οὓς καὶ τὰ Γράμματα ταῦτα ἐγράφησαν. Καὶ τὸ μὲν ἀναφερόμενον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Φενερλῆν (πατέρα τοῦ ζῶντος Παύλου Φενερλῆ πασᾶ) χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1856, τὸ δὲ πρὸς Γεωργάκην Ἰατροσπετζάρην ἀπὸ τοῦ 1847, καθ' οὓς δηλαδὴ χρόνους τὸ Πνευματικὸν ἡμῶν Κέντρον διῳκεῖτο ὑπὸ τῆς Συνόδου τῶν ἀποδημούντων Γερόντων καὶ τῶν προκρίτων τοῦ Γένους Λογάδων, ἐν οἷς καὶ οἱ πρὸς οὓς τὰ γράμματα ταῦτα, δι' ὧν ἀκριβῶς

ἀμφότεροι προσεκαλοῦντο εἰς κοινὴν συνέλευσιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Οἱ χρόνοι τῆς ἐκδόσεως τῶν γραμμάτων τούτων εἶναι κατὰ τοσοῦτο διαφέροντες, καθ' ὅσον ἐν αὐτοῖς τελεῖται ἡ τελευταία ζύμωσις τῆς καταστάσεως τῶν καθ' ἡμᾶς, ἡ προκαλέσασα καὶ εὐθὺς ἀμέσως τὴν πρόσκλησιν τῆς ἐν Κων/πόλει τῷ 1857 συνελθούσης τὸ πρῶτον *ἐθνικῆς συνελεύσεως*, τῆς συνταξάσης καὶ ἐκδούσης τοὺς *ἐθνικοὺς κανονισμούς*, οἵτινες ἀνεθεωρήθησαν ὑπὸ τῆς ὀλίγον μετὰ ταῦτα συγκληθείσης νέας ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

Γράμμα Πατριαρχικὸν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Φενερλῆν.

Κύριλλος ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

† Εὐγενέστατε καὶ ἡμέτερε κατὰ πνεῦμα υἱὲ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε Κύριε Ἀλέξανδρε Φενερλῆ, τὴν περιπόθητον ἡμῖν αὐτῆς εὐγένειαν ἐκ ψυχῆς εὐχόμενοι εὐλογοῦμεν πατρικῶς. Ἐπειδὴ τῇ προσεχεῖ τρίτῃ, ἤτοι τῇ λα' τοῦ λήγοντος μηνὸς περὶ τὰς δύο ὥρας πρόκειται ἵνα ἀναγνωσθῇ ἐπὶ κοινῆς συνελεύσεως τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ὑψηλὸν πουγιουρουλτῆ σταλὲν ἡμῖν ἤδη παρὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης. Διὰ τοῦτο εἰδοποιοῦντες προτρεπόμεθα καὶ τὴν περιπόθητον ἡμῖν αὐτῆς εὐγένειαν, ὅπως κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὥραν λαβοῦσα τὸν κόπον ἔλθῃ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, καὶ παρευρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὑψηλοῦ πουγιουρουλτῆ, καὶ εἰς τὴν γενησομένην σύσκεψιν τῶν περαιτέρω. Εἴη δὲ τὰ ἔτη αὐτῆς θεόθεν ὅτι πλεῖστα καὶ πανευδαίμονα.

ᾳωνς' Ἰουλίου κη'.

Τῷ Εὐγενεστάτῳ καὶ ἡμετέρῳ κατὰ πνεῦμα υἱῷ λίαν ἀγαπητῷ
καὶ περιποθήτῳ Κῳ Ἀλεξάνδρῳ Φενερλῆ... εὐχετικῶς.

Γράμμα Πατριαρχικὸν πρὸς τὸν Γεωργάκην Ἰατροσπετζάρην

Ἄνθιμος ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

† Χρησιμώτατε Κύριε Γεωργάκη Ἰατροσπετζάρη, ἡμέτερε κατὰ πνεῦμα υἱὲ ἀγαπητέ, καὶ περιπόθητε, τὴν περιπόθητον ἡμῖν χρησιμότητά της ἐκ ψυχῆς εὐχόμενοι εὐλογοῦμεν πατρικῶς. Ἐπειδὴ τῇ ἐλευσομένῃ Β' Κυριακῇ τῶν νηστειῶν μέλλει νὰ θεωρηθῶσιν ἐπὶ γενικῆς συνελεύσεως οἱ λογαριασμοὶ τοῦ Κοινοῦ, διὰ τοῦτο προσκαλοῦμεν διὰ τοῦ παρόντος καὶ τὴν πεποθημένην ἡμῖν χρησιμότητά της, προτρέποντες αὐτὴν πατρικῶς, ὅπως ἐν τῇ μνησθείσῃ ῥητῇ ἡμέρᾳ ἀπὸ πρωΐας, λαβοῦσα τὸν κόπον, ὁρίσῃ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, καὶ συμπαρευρεθῇ εἰς τὴν τοιαύτην θεωρίαν τῶν λογαριασμῶν. Ἐφ' ᾧ καὶ περιμένομεν αὐτὴν μετὰ πατρικοῦ πόθου· εἴη δὲ τὰ ἔτη αὐτῆς θεόθεν ὅτι πλεῖστα καὶ πανευφρόσυνα.

ᾳωμζ' Φεβρουαρίου ι'.

† ***ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χῳ εὐχέτης.***

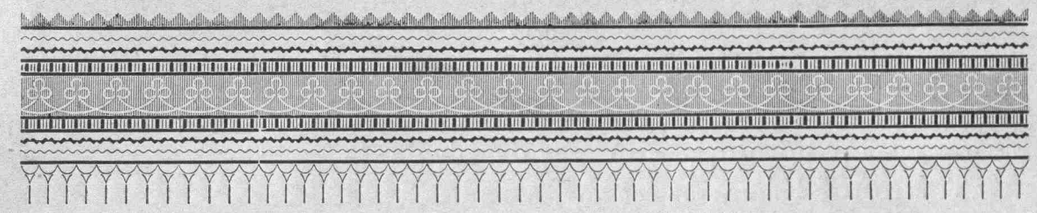

Ο ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ ΚΟΜΠΟΓΙΑΝΝΙΤΗΣ

(ΕΚ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ ΜΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ)

Ἡ σκηνὴ ἐξειλίσσετο κατ' Αὔγουστον τοῦ 1903 παρὰ τὰς ἱερὰς ὄχθας τοῦ γηραιοῦ Ἀλφειοῦ. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μουσείου τῶν Ὀλυμπίων, ἔνθα ἀπεθαυμάσαμεν τὰ ἀθάνατα καλλιτεχνήματα τοῦ Ἑρμοῦ τοῦ Πραξιτέλους καὶ τῆς Νίκης τοῦ Παιωνίου, κειμήλια πολύτιμα, ἐφ' οἷς σεμνύνεται ἡ καλλιτέχνις παλαιὰ Ἑλλάς, ἀνεπαυόμεθα μετὰ σεβασμίας καὶ προσφιλοῦς μοι ψυχῆς ἐν τῷ ἐξοχικῷ τοῦ σταθμοῦ καφενείῳ, ἀναμένοντες τὴν διωρισμένην ὥραν διὰ τὴν ἐκκίνησιν τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμοξοστοιχίας Πύργου τῆς Ἠλιδος, ὅτε κραυγαὶ γοεραὶ καὶ σπαραξικάρδιοι γυναικὸς ἀνὰ τὰ πέριξ ἐρημικὰ καὶ δασώδη μέρη ἀντηχοῦσαι διήγειραν τὴν περιεργείαν ἡμῶν καὶ ἀνήσυχοι διὰ τὸ ἀσύνηθες διηρωτῶμεν τοὺς ἰθαγενεῖς περὶ τοῦ συμβαίνοντος. Γέρων Πελοποννήσιος πληροφορεῖ ἡμᾶς, ὅτι «ὁ ἰατρὸς ἐγχειρεῖ γυναῖκά τινα». Ἡ πληροφορία αὕτη ἐγχειρήσεως ἰατρικῆς συνεπαγομένη φυσικῷ τῷ λόγῳ ἄλγη καὶ κραυγὰς καθησύχασεν ἡμᾶς καὶ τῆς ὥρας ἐπιστάσης κατελάβομεν τὰς οἰκείας θέσεις ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ. Δὲν εἶχον ὅμως παρέλθει ὀλίγα τῆς ὥρας λεπτὰ καὶ μιξοπόλιος φουστανελλοφόρος Πελοποννήσιος καταλαμβάνει θέσιν ἔναντι ἡμῶν. Τὸ δολιχοκέφαλον, τὸ ἄγριον καὶ βλοσυρὸν τῆς ὄψεως, τὴν διαβολικὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἔκφρασιν καὶ τὸ χονδροειδὲς καθόλου τοῦ σχήματος συνεπλήρου σκοῦφος κλασσικὸς φέρων θύσανον βάρους ὡσεὶ τριῶν χιλιογράμμων, μυριόπτυχος ἀλλὰ ῥυπαρὰ φουστανέλλα, ὀλιγόπτυχον σελάχιον ἐζωσμένον περὶ τὴν ὀσφὺν μετὰ σειρᾶς ἐσκωριασμένων τινῶν νυστερίων καὶ μαχαιρίων φύρδην μίγδην μετὰ τσαγκαροσοβλίων, σακορραφῶν, προβατοψαλίδων κλπ. κλπ. ὡς καὶ μάρσυπος ἀγνώστου περιεχομένου ἐρριμένος ἐπὶ τοῦ ὤμου κατὰ τὸν ποιητικὸν τρόπον.

Ἡ σιδηροδρομικὴ ἀτμάμαξα συρίξασα τὸν τελευταῖον αὐτῆς συριγμὸν ἐξεκίνησεν, ὁ δὲ ἥρως ἡμῶν ἄνευ προκλήσεώς τινος διὰ τραχείας καὶ βραγχώ-

δους λαλιᾶς, παρεμφερουῦς πρὸς τὴν τῶν αἰθυλίκων λίαν συνήθη παρ᾽ ἡμῖν, λύει τὴν σιωπὴν μονολογήσας τὸ «ἔβγαλε, ἔβγαλε»!

«Τί ἐννοεῖτε, Κύριε, τὸν ἐρωτῶ».

«Νὰ ἡ γυναῖκα, ὅπου ἔκαμα ἐγχείρησι, ἔβγαλε ὄμπιο»!

«Ἄ! εἶσθε ἰατρός»;

«Ναίγεσκε».

«Καὶ ἐκάματε τὰς σπουδάς σας βεβαίως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὄθωνος»...

«Ὄγεσκε».

«Ἀλλ᾽ εἰς τοὺς Παρισίους»;

«Ἄ Ἄ! Ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τοὺς παληοὺς γιατρούς· δὲν εἶμαι ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς βαποροτζαγῆδες μὲ τὸ ὑπογένειον, τῆς ψηλὲς καπελλαδοῦρες, τὰ γυαλιὰ καὶ τὰ χειρόκτια. Ἐγὼ εἶμαι γιατρὸς μὲ διαβολεμένη πεῖρα»!....

«Κύριε τῷ λέγω. Μάθετε, ὅτι εἶμαι ξένος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμεῖς δὲ ἐκεῖ κάτω εἰς τὰς ἐσχατιὰς τοῦ Κόσμου, ἀκούομεν πολλὰ τὰ ἐπαινετικὰ περὶ τῶν ἐνταῦθα ἰατρῶν τοῦ εἴδους σας. Εἶμαι δὲ πολὺ εὐτυχὴς διότι ἐν τῷ προσώπῳ σας ἐν τοῖς ἱεροῖς τούτοις τόποις συναντῶ, ὡς φαίνεται, ἕνα τῶν δοκιμωτέρων καὶ ἐπιφανεστέρων *παληο-ἰατρῶν!* ...»

Ἔτεινε τὰ ὦτα μετὰ προσοχῆς, διήνοιξεν εὐρέως τοὺς βλοσυρούς του ὀφθαλμούς, ἔστρεψεν ἀγκιστροειδῶς τὸν ἀγριωπὸν αὐτοῦ μύστακα καὶ ξηροκαταπίνων μοὶ εἶπεν:

«Ὡς φαίνεται θἄλαχες γραμματισμένος τοῦ λόγου Σου».

— Ἔχετε δίκαιον, ὑπέλαβον, σπουδάζω ἐν Ἀθήναις.

«Εἶσαι φυτευτῆρας στὸ παληο-πιστήμιο ρέ;»

— Μάλιστα.

«Καὶ τί πιστήμη ξακολουθᾷς;»

— Τὴν Θεολογίαν...

«Τότε ἅμα βγοῦμε στὸν Πύργο, νἄρθῃς νὰ σοῦ δείξω ἕνα γιατροσόφι, βιβλιὸ ἀθάνατο, πατρικό, φιλοσοφικό, θεολογικὸ καί...

— Ὅλα τὰ εἰς *ικό*...

«Ναίγεσκε.»

— Σᾶς εὐχαριστῶ! Ἀλλ᾽ ὡς ἐν παρόδῳ δέν μοι λέγετε, ὡς ἰατρός, τί κάμνετε ὅταν εὑρεθῆτε πρὸ πληγωμένου, τοῦ ὁποίου ἐκόπη ἀρτηρία τις ἢ φλὲψ καὶ ὅστις κινδυνεύει ν᾽ ἀποθάνῃ ἐξ αἱμορραγίας; Μήπως αὐτὸ τὸ τσαγκαροσοῦβλι καὶ ἡ σακορράφα...;

«Ἔχει κι᾽ αὐτὸ τὸ μαραφέτι του» μοὶ ἀπαντᾷ.

— Μεταχειρίζεσθε καὶ χλωροφόρμιον, ὅπως οἱ νεώτεροι χειροῦργοι, διὰ νὰ κοιμίζητε τοὺς ἀρρώστους;

«Ἐμεῖς ἀπὸ ψωροφόρμια δὲν ἔχουμε ἀνάγκη», μοὶ λέγει, καὶ ἐξαγαγὼν σχοινίον χονδρὸν ἐκ τοῦ θυλακίου του μοὶ δεικνύει ἐμφαντικῶς αὐτὸ ὑποδηλῶν

σιωπηρῶς, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς χειρουργικῆς ἀναισθησίας, τὸ συνταράξαν γενεὰς ὅλας ἰατρῶν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, ἦτο λελυμένον ἤδη πολὺ πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ χλωροφορμίου, τῆς ἀντιστάσεως τῶν ἀλγούντων κατὰ τὴν ἐγχείρησιν ἀρρώστων ἐξουδετερουμένης διά... δεσίματος!

— Ὥστε διὰ τοῦ σχοινίου αὐτοῦ δένετε τοὺς ἀρρώστους;

«Ναίγεσκε».

— Θαυμάσια, Κύριε!...

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτῶν πρωτοτύπων ἀνακοινώσεων τοῦ φίλου συνταξειδιώτου, ἔρχεται ὁ ἐπὶ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν εἰσιτηρίων σιδηροδρομικὸς ὑπάλληλος καὶ μὲ ὕφος Ναπολεόντιον:

«Πατριώτη! Ἀβάρα γιὰ τὴν τρίτη. Μπῆκε λάθος ἡ καπότα σου ἐδῶ!» τῷ λέγει, καὶ οὕτως ἐστερήθην τόσον σκληρῶς καὶ τόσον ἀποτόμως τῆς θελκτικῆς μου συντροφίας.

Πλὴν ἡ περιεργία μου ἐξήφθη εἰς τὸν ὕψιστον βαθμόν· ἐπεθύμουν νὰ ἴδω τὸ περίπυσιον αὐτὸ «γιατροσόφι» τοῦ αἱμοχαροῦς αὐτοῦ ἀκρωτηριαστοῦ, τοῦ τίς οἶδε πόσας ἀνθρωπίνους ὑπάρξεις εἰς Ἅδην προπέμψαντος.

Μόλις λοιπὸν ἀφικόμεθα εἰς Πύργον καὶ κατήλθομεν τοῦ σιδηροδρόμου ἔσπευσα νὰ συναντήσω αὐτόν. Τὸν ἀντικρύζω που καὶ ἀνυπομόνως τῷ λέγω:

«Θὰ μὲ ὑποχρεώνατε, Κύριε, ἐάν μοι ἐδεικνύετε τὸ *γιατροσόφι σας* συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου μοὶ ἐδώκατε».

Χειρὶ χειρὸς ἑλών με ὁδηγεῖ εἴς τινα ἀπόκεντρον γωνίαν τοῦ καφείου τοῦ σταθμοῦ Πύργου καὶ ἐξαγαγὼν ἀπὸ τοῦ μασύπου του μοὶ ἐγχειρίζει ρυπαρόν τι παλαιὸν χειρόγραφον βιβλίον, γεγραμμένον ὑπό τινος μοναχοῦ καὶ χρονολογικῶς ἀναγόμενον εἰς τὸ 1699 σωτήριον ἔτος...., τὸ ὁποῖον περιελάμβανε θεολογίαν, φιλοσοφίαν, φιλολογίαν, φυσικὰς ἐπιστήμας, νομικήν, ἰατρικήν, ἐμβρυολογίαν, μαιευτικήν, ἰατροδικαστικὴν καί.... σολωμονικὴν τῆς ἐποχῆς!... Ὡς μὴ εἰδικὸς εἰς ὅλα παραδραμὼν τοὺς ἄλλους ἐπιστημονικοὺς κλάδους περιωρίσθην εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐπιστήμην μου. Ἀπανθίσας δὲ τοὺς κάτωθι ἰατρικοὺς μαργαρίτας παραδίδωμι αὐτοὺς αὐτολεξεὶ τοῖς ἐντρυφηταῖς τῶν φιλτάτων «*Ἀκτίνων*».

*

Διὰ νὰ λύσῃς ἀνδρόγυνον δεμένο ἀπὸ μάγια.

«Ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἔλυσε τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ.... καὶ τὴν » δούλην τοῦ Θεοῦ.... ἄρχων λαοῦ καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν κύριον τοῦ οἴκου αὐ» τοῦ καὶ ἄρχοντα πάσης τῆς κτίσεως αὐτοῦ.

» Λύει τὰ δεσμὰ καὶ δροσίζει τὴν φλόγα ὁ χρυσοφεγγὴς τῆς θεαρχίας » τύπος· ὑμνοῦσι παῖδες εὐλογεῖ δὲ τὸν μόνον ὁρᾷ τι παντουργὸν ὡς εὐεργέ» την ἡ δημιουργηθεῖσα σύμπασα κτίσις.

» Καὶ βάνεις, καὶ μίαν κλόσαν μεγάλην μαζὶ εἰς τὸ χαρτὶ μέσα καὶ τὸ βά-
» νεις ποὺκάτω εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν, καὶ ὅταν λειτουργηθῇς τὸ δένεις
» εἰς τὸ χέρι τοῦ ἀνδρὸς τὸ δεξιόν· καὶ ἂς ὑπάγῃ τότε μὲ τὸ χαρτὶ δεμένο εἰς
» τὸ χέρι καὶ σμίξῃ μετὰ τῆς γυναικός του».

★

Διὰ νὰ σταματήσῃ κίνησιν κοιλίας.

«Κάμε φρυγανιὰ τὸ ψωμὶ καὶ βούτυξέ το ᾽στὸν ξῦδιν καὶ ἄλειφέ το λαύ-
» δανο καὶ βάλτο ᾽στὸν ὀφαλό του καὶ σταματᾷ».

★

Περὶ τοῦ ἔχοντος χολὴν καὶ θέλει νὰ τὴν ἐβγάλῃ.

«᾽Έπαρε κολοκύθας ρίζαν καὶ κοπάνισέ την καλά· εἶτα ἔπαρε ἀπὸ τὸ ζου-
» μίν, ὅπου θέλει ἐβγάλει, καὶ ἀνακάτωσέ το μὲ μέλι καὶ ἂς πίνῃ νηστικὸς εἰς
» χάσι φεγγαριοῦ καθ᾽ ἡμέραν τρεῖς ἡμέραις ἀπὸ μίαν ὀγκίαν καὶ θέλει
» ἐβγάλει ἀπὸ μέσα του τὴν χολὴν ὅλην καὶ τὴν ὕλην».

★

Ἑρμηνεία ἑτερη.

« Τρίψε μαστίχι καὶ κάμε το ὡσὰν ἀλεῦρι καὶ ἀνάλυσέ το καὶ πότισέ τον
» τρεῖς ταχιναῖς[1] καὶ μετ᾽ αὐτὸ καθαρίζει ».

★

Ὅταν φαρμακώσουν ἄνθρωπον.

« ᾽Έπαρε λεούκουρνον καὶ βάλε το μέσα εἰς τὸ νερὸν καὶ ἂς σταθῇ ἕως
» δύο—τρεῖς ὥραις καὶ ἂς πγιῇ τὸ νερὸν καὶ ὑγιαίνει. Διότι τὸ φαρμάκι
» εἶνε πολλὰ ψυχρὸν νερὸν καὶ τὸ λεούκουρνον εἶνε πολλὰ θερμὸν καὶ ἀπὸ
» τὴν πυρότητα ἐκείνην τοῦ λευκούρνου σβένει ἡ ψυχρότης τοῦ φαρμακίου
» καὶ γλυτώνει ὁ ἄνθρωπος».

★

Ὅταν πηγαίνῃ ἡ κοιλία τοῦ ἀνθρώπου πῶς νὰ τὴν σταματήσῃ.

« ᾽Έπαρε φακὴν και ἄλλαξε τὸ νερό της, ὅταν βράζῃ, πέντε φοραῖς· καὶ
« ὡσὰν βράσῃ βάλε ὀλίγον ξῦδιν καὶ ἂς φάγῃ καὶ ὑγιαίνει ».

★

Ἕτερον.

« ᾽Έπαρε τυρὶ παλαιὸν καὶ ἀπήγανον καὶ κοπάνισέ τα καὶ δόστον νὰ πγιῇ
» καὶ ὑγιαίνει ».

★

Περὶ τοῦ ἔχοντος βῆχαν.

« ᾽Έπαρε φύλλα πηγάνου ξηρὰ καὶ βράσε τα μὲ κρασὶ καὶ μὲ τὸ ζουμὶν
» πότιζε τὸν ἀσθενῆ καὶ ὑγιαίνει ».

★

1. Σημαίνει *πρωΐας*.

Εἰς πόνον δοντίου.

« Βράσε τοῦ σπαραγγίου τὴν ρίζαν μὲ ξῦδιν καὶ ἀπὸ τὸ ζουμὶν δόστου
» νὰ κρατῇ εἰς τὸ στόμα του καὶ ὑγιαίνει».

★

Ἕτερον.

« Κοπάνισον κολοκυνθέας φύλλα καὶ βάλε καὶ ξῦδιν καὶ βάλε τα ἀπάνω
» εἰς τὸ δόντι τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου πονεῖ, καὶ παύει ὁ πόνος καὶ τὸ δόντι
» πέφτει.

★

Ἕτερον.

« ᾽Έπαρε σκόρδον καὶ ψῆσέ το· καὶ τότε ἔπαρε μίαν σκελίαν ζεστὴν καὶ
» βάλε την ἀπάνω εἰς τὸ δόντι τὸ πονεμένο καὶ παύει ὁ πόνος· διότι ἐκεῖνο
» ἔχει σκουλῆκι μέσα καὶ ὅταν βάλῃς ἀπάνω τὸ σκόρδον ψοφᾷ τὸ σκου-
» λῆκι καὶ ὑγιαίνει ».

★

Εἰς πόνον ὀμματίων.

« ᾽Έπαρε γυαλόπετρα δράμι μισὸ καὶ ἀφιόνι δράμι ἕνα καὶ κρόκον δράμι
» ἕνα καὶ λυῶσε τὸν κρόκον μὲ νερὸν καὶ τὸ ἀφιόνι καὶ τζάκισον τὸ γυαλὶ
» ψιλὸν καὶ ἀνακάτωσον αὐτὰ νὰ γίνωσιν πηκτὰ καὶ ξούρισον τὴν κορυ-
» φήν (;) καὶ βάλτο ἀπάνω καὶ ἂς σταθῇ ἕνα μερόνυκτο καὶ ἔπειτα ἔβγαλτο ».

★

Ὅταν πιαστῇ τὸ κάτουρο τοῦ ἀνθρώπου (πέτρα).

« Βάλε ἕνα αὐγὸν ἀκέραιον μὲ λεμόνι εἰς τὸ φλυτζάνι ἀπὸ βραδὺς καὶ
» ἂς στέκῃ ἕως τὸ πουρνὸ νὰ λυώσῃ καὶ δόστου το νά το πγιῇ καὶ κατου-
» ρεῖ τὴν πέτρα ».

★

Ἕτερον.

« Βάλε εἰς φλυτζάνι λεμόνι καὶ ροδίου ζουμὶ καὶ ρεπανιοῦ ζουμὶ καὶ
» κάντιο καὶ δόστου νὰ πγιῇ καὶ κατουρεῖ τὴν πέτρα ».

★

Περὶ τοῦ πτύοντος αἷμα.

« ᾽Έπαρε ἐλαίας φύλλα καὶ κράτησέ τα εἰς τὸ στόμα σου εἰς τὴν γλῶσσάν
σου ἀπάνω καὶ μὲ αὐτὸ ὑγιαίνει ».

★

Ἑρμηνεία ἑτερη.

« ᾽Έπαρε δυόσμον καὶ κοπάνισέ τον καὶ βάλε τον εἰς τὸ ξῦδιν καὶ δόστου
» τρεῖς ταχιναῖς (=πρωΐας) καὶ τρεῖς βραδιναῖς (=ἑσπέρας) καὶ μετ᾽ αὐτὸ
» ὑγιαίνει ».

★

Περὶ ἀνθρώπου ὅπου δαγκώσῃ φεῖδι ἢ σκορπιός.

«Εὗρε ζωχία τὸ γληγορώτερον καὶ βάλε τα ἀπάνω εἰς μίαν πέτραν καὶ » κοπάνισέ τα καὶ βάλε τα ἐκεῖ ὅπού σὲ δαγκώσῃ τὸ φεῖδι ἢ καὶ σκορπιὸς » καὶ κάμε το πολλαῖς φοραῖς. Ὅσον δὲ ὅπου νὰ ἔλθουν τὰ ζωχία βάλε ψωμὶ » μὲ τὸ νερόν. Πλὴν πρῶτα νὰ πιάσῃς ὀλίγο νερὸ νὰ σταυρώσῃς τὸν τόπον » τοῦ δαγκώματος καὶ εἰς κάθε σταυρὸν ὅπου κάμνεις λέγε τὸ παρὸν τροπά- » ριον: «Ἀνέθηκε Μωσῆς ἐπὶ στήλης ἄκος φθοροποιοῦ λυτήριον καὶ ἰοβόλου » δήγματος καὶ ξύλῳ τόπῳ σταυροῦ τὸν πρὸς γῆν συρόμενον ὄφιν προσέ- » δησεν ἐγκάρσιον ἐν τούτῳ θριαμβεύσας τὸ πῆμα. Διὸ Χριστῷ ἄσωμεν » τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται». Καὶ εἶτα βάλε ἀπάνω τὸ ψωμὶ μὲ τὸ » νερὸν καὶ νὰ εἶνε ψύχα καὶ κρῦο νερὸν ἕως ὅτου ἔλθουν τὰ ζωχία καὶ » τρίψε τα, ὡς εἴπομεν, καὶ βάλε τα ἀπάνω καὶ ὑγιαίνει».

★

Ὅταν ἔχῃ λειχῆνα.

«Ἔπαρε θυμίαμα ἄσπρο καὶ καθαρὸ λιβάνι καὶ στούμπισέ το καὶ κοσκί- » νησέ το. Ὁμοίως ἔπαρε καὶ στάκτην ψιλὴν καὶ κοσκίνησέ την· καὶ τὸ » ταχὺ ὅπου εἶσαι νηστικὸς ἔπαρε ἀπὸ τὸ πτῦσμά σου καὶ βάλε εἰς τὸ ξῦδιν » καὶ ἄλειφε τὴν λειχῆνα καὶ ὑγιαίνει».

★

Διὰ νὰ αὐξήσουν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς.

«Ἔπαρε λαύδανον ἀνάλυσέ το μὲ κρασὶ καλὰ καὶ ἄλειφέ του τὴν κεφα- » λὴν καὶ αὐξάνουν αἱ τρίχες».

★

Περὶ αὐτὶ ὅπου ἔχει αἷμα.

«Ἔπαρε πρᾶσον καὶ στούμπισέ το καλὰ καὶ στάξε ἀπὸ τὸ ζουμίν του ἐπὶ » τρεῖς ταχιναῖς καὶ τρεῖς βραδιναῖς. Καὶ καλοῦ κρασιοῦ λάσπη νὰ τὴν ἀνα- » κατώσῃς μὲ ξῦδιν καὶ νὰ τὴν ρίψῃς μέσα στὸ αὐτὶ καὶ ὑγιαίνει».

★

Πῶς ἄρρενα καὶ θήλεα γίνονται.

« Ὥσπερ τῶν ὄρχεων ὁ μέν ἐστι δεξιός, ὁ δὲ ἀριστερός, καὶ ὁ μὲν δεξιὸς » μᾶλλόν ἐστι θερμότερος, ὁ δὲ ἀριστερὸς ἧττον, οὕτω καὶ ἡ μήτρα δύο ἔχει » κόλπους ὑποδοχῆς τοῦ ἀρρενικοῦ σπέρματος, τὸν μὲν δεξιόν, τὸν δὲ ἀριστε- » ρόν. Ἐπεὶ οὖν θερμόν ἐστι τὸ ἄρρεν μᾶλλον τοῦ θήλεος, τὸ μὲν ἐμπεσὸν » σπέρμα εἰς τὸν δεξιὸν κόλπον ἄρρεν γίνεται διὰ τὴν θερμότητα, τὸ δὲ εἰς » τὸν ἀριστερὸν θῆλυ διὰ τὴν ψυχρότητα. Ὅταν δὲ τὸ ἐμπεσὸν σπέρμα εἰς τὸν » δεξιὸν κόλπον θῆλυ γίνεται, ἀρρενωπότερον γίνεται καὶ τρίχας ἐν τῷ πώγωνι » φύει· ἡνίκα δὲ τὸ ἐμπεσὸν εἰς τὸν ἀριστερὸν ἄρρεν ἀποκατασταθῇ, θηλυπρε-

» πέστερόν ἐστι καὶ τοῦ δέοντος μαλακώτερον. Εὕρηνται δὲ τοιαῦται μεταβολαὶ » ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν».

*

Εὐτυχῶς αὐτὰ ταῦτα τὸ ὀνόματα τῶν φαρμάκων, ὧν γίνεται χρῆσις ἐν ταῖς ὡς ἄνω εἰρημέναις πρωτοτύποις τοῦ 1699 συνταγαῖς, ἀπαλλάσσουσιν ἡμᾶς τοῦ κόπου τοῦ νὰ τὰς κρίνωμεν ἀπό γε σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως. Διότι τί ἠδύνατο νὰ προσθέσῃ τις εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀστειότητας ἐλαφρότερον ἢ σοβαρότερον τῆς ξυδο-πρασο-σκορδο-ρεπανο-θεραπείας;

Περατώσας τὴν ἀντιγραφὴν ἔκλεισα τὸ πολύτιμον χειρόγραφον ἐπαναδοὺς αὐτὸ τῷ κλεινῷ μου συναδέλφῳ, ᾧτινι πρὸς ταῖς θερμαῖς εὐχαριστίαις ἐνεχείρισα καὶ τὸ ἐπισκεπτήριόν μου, ἐν ᾧ ἐσημειοῦτο τὸ «φοιτητὴς τῆς ἰατρικῆς.» Ὁ ὁρίζων ἐκαλύπτετο ὑπὸ μολυβδοχρόων καὶ πυκνῶν νεφῶν καπνοῦ, τὰ ὁποῖα ἐξήμει θυμοειδῶς ἡ ἀτμάμαξα συρίξασα ἤδη τὸ τελευταῖον αὐτῆς ἀποχαιρετιστήριον συριγμόν. Ἐπὶ τοῦ διαδρόμου τοῦ σταθμοῦ μυριάδες ρινομάκτρων ἐκυματίζοντο ὑπὸ ἁβρῶν καὶ λευκωλένων χειρῶν, προπεμπουσῶν φίλας ἢ γνωρίμους ὑπάρξεις. Ἐγὼ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους ἐκείνου προσεπάθουν νὰ διακρίνω τὸν γηραιὸν παληο-συνάδελφόν μου κινοῦντα τὸ ρυπαρὸν ρινόμακτρόν του πρὸς ἀποχαιρετισμὸν τοῦ ἐξ ἑῴας φίλου. Ἀντὶ τούτου ὅμως κυκλώπειοι τυλώδεις χεῖρες ἐκράδαινον εἰς τὸν ἀέρα ἀπειλητικῶς πελωρίων διαστάσεων μαγκοῦφαν! Ἦτο ὁ φουστανελλᾶς τῆς Ὀλυμπίας Μαχάων ἀποχαιρετῶν με. Ἀντίχαιρε, ἐφώνησα αὐτῷ, «ἐνώπιόν σου τύφλα νάχῃ ὁ Ἱπποκράτης» καὶ ἡ ἁμαξοστοιχία διέσχιζεν ἤδη δρομαίως καὶ ἰλιγγιωδῶς τοὺς γραφικοὺς τῆς Ἥλιδος ἀμπελῶνας . . .

Πετρος Δ. Μπεμπης, ιατρος

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Γραῦς δυσανασχετοῦσα, ἐχλεύαζε τὸν υἱὸν Ρώσσου μόλις ἐννεαετῆ.

— Θαυμάζω τὴν πρόωρον ὀξύνοιαν τοῦ παιδὸς τούτου, ἀλλὰ κατὰ τύχην βάσκανον οἱ πρωΐμως πνευματώδεις παῖδες καθίστανται βλᾶκες, ἅμα ἡλικιωθέντες.

— Ἐὰν τοῦτο ἀληθεύῃ, ἀπήντησεν ἀμέσως ὁ παῖς, σὺ εἶχες ἐν τῇ νεότητί σου πνεῦμα πολύ.

★

— Ἐμάθατε τὸ νέον, Κυρία;

— Τὸ ποῖον;

— Ἡ κυρία Γερτρούδη εἰσῆλθεν εἰς μοναστήριον.

— Ὢ τῆς ἀπληστίας; ἡ λίχνος αὕτη παρεδόθη εἰς εὐσέβειαν ἀφ' ὅτου ἔμαθεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἔγινεν ἀνήρ.

ΠΑΡΕΛΛΗΣΠΟΝΤΙΟΙ ΣΚΗΝΑΙ

Η ΓΥΝΗ

1.

Εἰς τὸν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Προποντίδος καταπλέοντα τὸν Ἑλλήσποντον, τὸν ἁλμυρὸν τοῦτον ποταμόν, παρουσιάζεται ἓν ἀπὸ τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐκεῖνα τῆς Φύσεως τεχνουργήματα, τὰ ἐξεγείροντα τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ καταπλήσσοντα τὴν φαντασίαν τοῦ ποιητοῦ. Ἀφ' ἑνὸς ἡ δασώδης μὲ τοὺς ἀνωμάλως κατεσπαρμένους λόφους της χθαμαλὴ καὶ παχύγεως ἀσιατικὴ πλευρά, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ψιλὴ ἀλλ' ὑπερήφανος τῆς Εὐρώπης ἄκρα μὲ τὰς ἀπορρῶγας αὐτῆς ἀκτὰς τείνουσιν εἰς ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἀπηνῶς ὑπὸ τοῦ θαλασσίου ρεύματος ἀποχωρισθεῖσαι.

Πλὴν ἐάν τις εἶνε καὶ ὀλίγον ἀρχαιόφιλος δὲν θὰ δυσκολευθῇ ν' ἀναζητήσῃ καὶ ἀνεύρῃ ἐκεῖ που εἰς ἐπιτήδειον βραχίσκον παρὰ τὴν ἄκραν τῆς θαλάσσης δύο σκιὰς θερμῶς ἐναγκαλιζομένας.

Ἤδη ἡ ἄκρα τοῦ φωταγωγοῦς τῆς Ἠοῦς πέπλου ἐξελίσσεται, τοὺς μὲν τῶν ἀστέρων ἀποσβεννύουσα, ἐπὶ δὲ τῶν φωτεινοτέρων ὠχρότητα ἐπιχύνουσα. Ὑπεγείρεται ἐλαφρῶς τὸ κῦμα καὶ ἡσύχως λεῖχον τὴν παραλίαν θωπευτικῶς περιλούει τοὺς μικροὺς χάλικας καὶ προσπαθεῖ ν' ἀσπασθῇ τοὺς πόδας τῶν δύο ἐραστῶν. Καὶ ἡ Ἡρὼ μὲ τὴν πλουσίαν κόμην της, ἐμπεπλεγμένην εἰς χονδροὺς πλοκάμους, ἔχουσα περιδεδεμένην τὴν κεφαλήν της μὲ τὴν ἀνεκφράστου γοητείας κατατομήν της, μὲ τὰ ἐξαίσια ἐκεῖνα τῆς καλλονῆς καὶ τῆς γλυκύτητος θέλγητρα, ἅτινα ἐνέπνευσαν τοὺς Φειδίας καὶ Πραξιτέλας, ἵνα προσδώσωσιν εἰς τὰ ἄμορφα μάρμαρα τὸ ἰδανικὸν τοῦ καλοῦ καὶ ὡραίου, ὅπερ σήμερον χάσκοντες ἀποθαυμάζομεν εἰς τὰ ἀρχαιολογικὰ μουσεῖα, ἀτημελῶς φέρουσα τὸν πολυποίκιλτον μακρόν της πέπλον καὶ τοὺς βραχίονάς της περὶ τὸν τράχηλον τοῦ ἐραστοῦ βαλοῦσα, προσβλέπει αὐτὸν ἄφωνον δι' ὑγροῦ ὀφθαλμοῦ καὶ μόλις συγκρατεῖ τὰ ἐξογκοῦντα τὰ στήθη αὐτῆς αἰσθήματα εἰς ἐλαφρὸν ὑπομειδίαμα. Ἐν τοσούτῳ τὸ λυκαυγὲς ἐνδυναμοῦται καὶ ὁσονούπω ἡ τοῦ Φαέθοντος προάγγελος, ἡ ροδοδάκτυλος, ἀναπετάννυσι τὰς θύρας. Πρὶν δ' ὅμως καὶ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῶν ὀρέων χαιρετίσῃ ὁ Ἥλιος ἡ καλλιπάρειος Ἡρὼ ὀφείλει νὰ εὑρίσκηται εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον εἰς τὸν *γυναικωνίτην*. Διότι ἡ καλὴ οἰκοδέσποινα ἡ ἐπιμελὴς αὐτῆς μήτηρ, ἡ Ἄρτεμις, θὰ εἶνε ἐπὶ ποδὸς καθοδηγοῦσα καὶ καθορίζουσα τὰ τῶν θεραπαινίδων ἔργα, καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὸν θάλαμον τῆς θυγατρὸς ὑπενθυμίζουσα αὐτῇ, ὅτι εἶνε καιρὸς ν' ἀφίσῃ τὴν μαγικὴν κλίνην καὶ ἐπιδοθῇ εἰς τὰ τοῦ οἴκου, ἐὰν θέλῃ ἡμέραν τινὰ παρὰ τῷ συζύγῳ νὰ κατέχῃ τὴν ἐμπρέπουσαν τῇ ἑλληνίδι θέσιν τῆς οἰκοδεσποίνης.

Καὶ ὁ Λέανδρος, ὁ πτωχὸς Λέανδρος! ὁ δι' ἐκείνην καὶ δι' ἐκείνην μόνον ζῶν, ὅστις καθ' ἑκάστην περιφρονεῖ τὰ ἄγρια τῆς θαλάσσης ρεύματα καὶ νηχόμενος διαπερᾷ τὴν φρικώδη ἄβυσσον, ἵνα εὑρεθῇ καὶ μίαν μόνον στιγμὴν πλησίον τῆς λατρευτῆς παρθένου, ἵν' ἀντλήσῃ τὸ θάρρος καὶ τὴν παρηγορίαν ἐκ τῶν μαγευτικῶν ἐκείνης ὀφθαλμῶν καὶ αἰσθανόμενος τὸ αἷμα σφῦζον εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὰς φλέβας αὐτοῦ, ἵνα ρηγήσῃ ἐξ ὑπερμέτρου χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως, ἵνα, ἀναπνέων τὴν θαλασσίαν αὔραν εἰς τὰ γόνατα τῆς φίλης του, ψάλλῃ τὸν αἰώνιον πρὸς τὸν Δημιουργὸν τοῦ παντὸς ὕμνον, πῶς, λέγω, θὰ τολμήσῃ νὰ διασχίσῃ ὀπίσω τὸ εὐρὺ κῦμα ἀπομακρυνόμενος αὐτῆς; Καὶ ὅμως ἡ ὥρα ἐπείγει.

Φεῦ! μὲ πτερὰ ταχύπτερα καὶ τοῦ πουλιοῦ πετάει,
ὁ Χρόνος, ὅταν ἡ χαρὰ τὰ στήθη μας σιμώνῃ.
Κι' ἀργεῖ, ἀργεῖ, πολὺ ἀργεῖ
ὅταν μᾶς δέρνουν πόνοι.

2.

Ὁ ἥλιος ἀρκετὸν ἔχει διαγράψει τόξον καὶ ἰδοὺ ἐκ τοῦ βάθους τῶν κυανῶν τῆς Θρᾴκης ὀρέων περίλαμπρον, ἀκτινοβόλον σῶμα, προβάλλει μετὰ ταχύτητος. Μὴ φοβηθῆτε. Δὲν εἶνε ἀερόλιθος· εἶναι ὁ ἀπὸ Θεσσαλίας χρυσόμαλλος πτερωτὸς Κριός, ὁ ἀπὸ τῶν ὀνύχων τῆς κακεντρεχοῦς μητρυιᾶς, τῆς βασιλίσσης τοῦ Ὀρχομενοῦ, ἁπαλάσσων τὰ τέκνα τῆς φιλοστόργου Νεφέλης. Εἶνε ὁ συνετὸς Μέντωρ τοῦ καλοῦ Φρίξου καὶ τῆς ὡραίας Ἕλλης, ὁ ἐχέφρων ὁδηγός, ὅστις ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς εὐξείνους χώρας ἀπέφυγε τὸ Αἰγαῖον, ἵνα μή τις τῶν ἀπειραρίθμων ἐναλίων αὐτοῦ θεῶν ἰδὼν ποθήσῃ τὴν βασιλόπαιδα, ἂν μὴ καὶ αὐτὸς ὁ Ποσειδῶν θελήσῃ νὰ τὴν ὁδογήσῃ εἰς τὰ τῆς Ἀμφιτρίτης πολυδαίδαλα δώματα. Προὐτίμησεν ὁ τάλας ν' ἀντιμετωπίσῃ τοσούτους καὶ τηλικούτους τῶν ὀρέων, χαραδρῶν, ποταμῶν καὶ αἰθέρος κινδύνους μὴ ὑπολογίσας τὸν ἐνεδρεύοντα Πόντον.

Μικρὸν ἔτι καὶ ἐχάνετο ὄπισθεν αὐτῶν καὶ τὸ τελευταῖον τοῦ ἀπίστου Αἰγαίου κῦμα.

Ὁ Χρυσόμαλλος κριὸς ὠσφραίνετο ἤδη τὴν μυροβόλον τῆς Ἀνατολῆς χλόην καὶ ἐν τῇ ὑπερβολικῇ χαρᾷ του ὅλως ἄφροντις ἔκλινεν ἐκ τῆς ὑψηλῆς τῆς Εὐρώπης ράχεως πρὸς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλ' ὁ πόντος, ὁ ἀτίθασσος καὶ ἀμείλικτος Πόντος, δὲν ἐκοιμᾶτο. Ἡ παρὰ τὴν ἀκτὴν αὐτοῦ λαμβάνουσα χώραν ἐρωτικὴ τοῦ Λεάνδρου καὶ τῆς Ἡροῦς σκηνὴ πρὸ πολλοῦ τὸν εἶχεν ἀφαιρέσει τὸν ὕπνον. Τί ἂν ἦτο ἀθάνατος, ἀφοῦ ἡ καρδία του σαγηνευθεῖσα ἠδυνάτει νὰ κινήσῃ κἂν ἕνα παλμόν; Ποσάκις δὲν ἐσκέφθη ἡ μοχθηρὰ ἀντίζηλος ν' ἀπορροφήσῃ εἰς τὰ οἰδαλέα αὐτοῦ στήθη τὸν εὐτυχῆ ἐραστὴν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι ἡ ἐρωμένη ἐκείνου μὴ δυναμένη νὰ ἐπιζήσῃ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς ἐκ τῆς λύπης ταχέως ἤθελε τὸν ἀκολουθήσει καλυπτομένη διὰ τῶν αὐτῶν κυμάτων! Πλὴν φεῦ! εἰς τί ἔμελλε νὰ τὸν ὠφελήσῃ τοῦτο; Μὴ ἐκεῖ δὲν θὰ συνηντῶντο ἐπίσης ἀθάνατοι;

Βαρεῖα ἐπεκάθητο τοῦ στήθους αὐτοῦ ἡ ὀδύνη καὶ ἡ ἀπελπισία, ὁπότε ἐκ τοῦ θροῦ τῶν πτερῶν τοῦ Κριοῦ ἀφυπνισθεὶς ἠτένισε πρὸς τ' ἄνω. Ἀκριβῶς τὴν ἰδίαν στιγμὴν τὸ γαλήνιον τῆς Ἕλλης ὄμμα παρεκκλίναν τῶν πλευρῶν τοῦ κριοῦ ἔβλεπε πρὸς τὰ κάτω. Τοῦτο ἤρκεσε. Ἐὰν ὁλόκληρος ἡ φαρέτρα τῶν βελῶν τοῦ Ἔρωτος τὴν στιγμὴν ἐκείνην διήρχετο τοῦ δύσερω τὴν καρδίαν δὲν ἤθελεν ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ διήγειρεν ἓν καὶ μόνον τῆς κόρης βλέμμα. Ἐκ τοῦ θεσπεσίου κάλλους τῆς φευγούσης αἰθερίας νύμφης ἐκμανεὶς ὁ Πόντος ὥρμησε πρὸς τὰ νέφη μετὰ μεγάλης βοῆς.

Ὁ δ' ἐξ ἀπροόπτου καταληφθεὶς Κριὸς ἀνετινάχθη μὲν φερόμενος ὡς βέλος, ὅπως διασώσῃ τὸ πολύτιμον αὐτοῦ φορτίον καὶ ἀνεκτίμητον διὰ τὸν κύριον αὐτοῦ, τὸν τῶν Κόλχων βασιλέα, δῶρον, ἀλλ' ἄλλως ἐπέπρωτο. Τὸ ὑπογάλανον τῆς βασιλόπαιδος

βλέμμα δὲν ἠθέλησε ν' ἀποσπασθῇ τοῦ πατρικοῦ της ἐδάφους. Τὴν παρέσυρεν εἰς τὴν μαλακὴν ἀγκάλην τοῦ τρυφεροῦ ἐραστοῦ καὶ μέχρι τῆς σήμερον διατελεῖ νύμφη ἐκείνου.

3.

Προχωρῶν ὁ ναυβάτης εἰς μάτην θέλει ἀναζητήσει ἐκεῖ που ἴχνος τῆς μεγαλοπρεπεστάτης πορείας τοῦ ὑπερηφάνου τῶν Περσῶν βασιλέως. Καὶ μόνον πρὸ τῆς ἐξόδου τοῦ Ἑλλησπόντου θέλει ἐπὶ στιγμὴν διστάσει νομίζων, ὅτι νησίς τις ἀποκοπεῖσα φράττει αὐτόν. Ἐν τούτοις δὲν θὰ παρέλθῃ πολλὴ ὥρα καὶ πλησιάζων θὰ διακρίνῃ, ὅτι ἡ ὡς νησὶς ὑποτεθεῖσα συνέχεται μετὰ τῆς μεγάλης Ἀσίας διὰ χθαμαλωτάτης πεδιάδος, ἣν διαρρέει ὁ Σκάμανδρος καὶ Σιμόεις, καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν κορυφὴν τοῦ Σιγείου ἀκρωτηρίου ἐκεῖ, ὅπου ὁ τῆς Θέτιδος μονάκριβος υἱὸς εἶχε τὴν σκηνήν του καὶ ἔχει τὸν τύμβον του, ἐκεῖ, ὅπου κατὰ τὸν μισέλληνα Βιργίλιον ἐστήθη ὁ τοῦ πολυμηχάνου Δούρειος ἵππος. Εἰς τὴν ἀμμώδη λοιπὸν παραλίαν, τὴν ὁποίαν σήμερον ὁ Σκάμανδρος διὰ δύο φιλεῖ στομάτων, ἐκεῖ, ὅπου ἀργότερον συνέβη ἡ τραγικὴ σκηνὴ τοῦ Λαοκόοντος καὶ τῶν υἱῶν του, ἐκεῖ, ὅπου σήμερον παρὰ τὴν ξηρὰν κοίτην τοῦ Σιμόεντος (Στόμα) ὑπάρχει ἡ τῶν περιηγητῶν ἀποβάθρα (σκάλα τῶν Λόρδων), οἵτινες πολυπληθεῖς καὶ πολλάκις τοῦ ἔτους ἀποβαίνουσιν, ἵν' ἀποθαυμάσωσιν ὅσα τῇ ὑψηλῇ ἐπινεύσει τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἡ σκαπάνη τοῦ σοφοῦ Γερμανοῦ Σχλῆμαν περὶ Ἰλίου εἰς φῶς ἔφερεν, ἐκεῖ, καθ' ἣν στιγμὴν διὰ τῆς φαντασίας ἀνερχόμεθα εἰς τὰς περιγραφείσας σκηνάς, ὀλίγοι, ἀλλ' εὐσταλεῖς ἄνδρες πυρετωδῶς καταγίνονται εἰς τὸν ἐξαρτισμὸν τριήρεως. Μεγαλοπρεπὴς βασιλικὸς ἀνὴρ ἐπιβλέπει τὰ πάντα, παντοῦ παρέχων διαταγάς. Εἶνε ὁ πάγκολος τοῦ Πριάμου υἱός, ὁ πολεμικὸς Πάρις.

Τὸ φάσμα τῆς περιπύστου βασιλίσσης τῆς Σπάρτης τὸν συγκλονίζει. Ἡ φαντασία του πυρέσσει· οὐδὲ στιγμὴν ἡσυχίας καὶ ἀναπαύσεως ἔχει· εἶνε ἔξαλλος, βλοσυρός. Περιπατῶν μονολογεῖ, κλαίει καθήμενος, ἀνακείμενος σχεδιάζει, γρηγορῶν τὴν φαντάζεται, ὑπνώττων τὴν βλέπει.

Εἶχε θαυμάσει γυμνὰς τὰς θείας καλλονάς, ὅτε κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἴδῃ διαμονήν του ἦλθον πρὸς αὐτὸν διεκδικοῦσαι τὸ ἀριστεῖον, τὸ τῶν πρωτείων βραβεῖον, τὸ Μῆλον τῆς ἔριδος, εἶχε ψηλαφίσει τὰ ὑπέρτερα πάσης ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως, πάσης ἀνθρωπίνης περιγραφῆς, τὰ ἀθανάτου κάλλους καὶ ἀμαράντου αἴγλης ἀπροσπέλαστα μέλη τῶν καλλίστων θεαινῶν, καὶ ὅμως κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν αὐτῆς τῆς Ἀφροδίτης ἡ προστατευομένη της ἦξιζε κἄτι περιπλέον! Ποῖος λοιπὸν θὰ ἠδύνατο ν' ἀπεικονίσῃ τ' ἀνεκδιήγητα κάλλη τῆς Ὡραίας Ἑλένης, ἀφ' οὗ καὶ αὐτὴ ἡ θεὰ τῆς ὡραιότητος τὴν ἐκήρυσσεν ἀπαράμιλλον; Ἔπρεπε νὰ τὴν ἴδῃ καὶ μόνος διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν. Καὶ πολὺ δικαίως ὁ νεαρὸς τοῦ Πριάμου βλαστὸς ἐπείγετο τόσον.

Ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν καὶ μετ' ὀλίγον ἡ ἐκ τοῦ πελάγους αὔρα θ' ἀπεχθρεύει πρὸ τῆς ἀπογείου τοιαύτης, ἥτις δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ πληρώσῃ τὸ λευκὸν πανίον ὁδηγοῦσα αὐτὸ πρὸς νότον. Ὁ εὐγενὴς ναύκληρος ρίπτων ἀπὸ τῶν ὤμων τὴν χρυσοποίκιλτον χλαμύδα ἐκαθέσθη παρὰ τὸ πηδάλιον, ἐνῷ οἱ ἐρέται βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ ρεύματος ἔφερον τὸ πλοῖον ἐκτὸς τοῦ πορθμοῦ φερέλπιδες, ὅτι δὲν θὰ ἤργουν νὰ κατακτήσωσι τὸ ἴνδαλμα ἐκεῖνο, ὅπερ *Γυνὴ* καλεῖται καὶ ὅπερ τοιαύτην δύναμιν κέκτηται ἐπὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων, ὥστε μεγάλα δεινὰ αὐτοῖς δίδωσι καὶ ἀγαπῶν καὶ μή.

4.

Ἤμην δεκατετραετὴς ὅταν τὸ πρῶτον διηρχόμην τὸ τοῦ Ἑλλησπόντου θέατρον καὶ πᾶν ἄλλο βεβαίως τότε ἐνεκλείετο εἰς τοὺς παιδικούς μου πόθους ἢ ὅ,τι περιέ-

γραψα. Διὰ πρώτην φορὰν ἀποτόμως χωρισθεὶς τῆς μητρικῆς ἀγκάλης καὶ τῶν θωπειῶν αὐτῆς μετέβαινον εἰς τὰ ξένα. Τίς οἶδε ἐὰν θὰ ἠξιούμην νὰ ἐπανίδω ζῶντας ὅλους ἐκείνους, τοὺς ὁποίους τόσον ἠγάπων. Καίτοι δὲ πρὸ ἐννέα ἡμερῶν εἶχον ἐγκαταλείψει τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς λόφους τῆς πατρίδος μου οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν κατώρθωσα νὰ μετριάσω τοὺς λυγμοὺς τῆς καρδίας μου, οἵτινες ἀκατασχέτως ὑπερεπλήρουν αὐτήν. Ἀπὸ τῆς εἰσόδου μας εἰς τὸ στενὸν καὶ εἰδικώτερον ἀπὸ Καλλιπόλεως καὶ Λαμψάκου περιεφερόμην μετ' ἄλλων ὁμηλίκων μου ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί μου παντὸς ἄλλου προετίμων νὰ νεύωσι χαμαί. Οὕτω τὰ ἐν τῇ συνειδήσει μου ἐξειλίσσοντο ἠπιώτερον. Ἐπλησιάζομεν πρὸς τὴν ἔξοδον, ὅτε πρὸ σημείου ἀνεσκίρτησα.

— Παιδιά! παιδιά! γιὰ διέτε ἐκεῖ κάτω! ἐφώναξα.

Ἦσαν ἐννέα δέκα ἀνεμόμυλοι μὲ τὴν σειρὰν ἐπὶ τῆς ὀφρύος τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Σιγείου Αὐτοὶ ὑπῆρξαν τὸ πρῶτον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον τόσον ζωηρῶς προσείλκυσε τὴν προσοχήν μου, ἀφ' ἧς στιγμῆς τὸ τελευταῖον εἶχον χάσει ἀπὸ τὴν θέαν μου τὴν γωνίαν τῆς γῆς ἐκείνης, ἐν ᾗ, ἀφ' ἧς εἶδον τὸ φῶς, εἶχον ζήσει. Τὸ θέαμα τῶν κατὰ σειρὰν ἀνεμομύλων μοὶ παρουσίασε τοὺς πέντε τοῦ χωρίου μου ἀνεμομύλους. Στεναγμὸς ἀνακουφίσεως μ' ἐξέφυγεν, ἐνῷ οἱ δάκτυλοι τῆς χειρός μου ἑνωθέντες προσετρίβησαν ἐλαφρῶς ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Ἀνεμνήσθην· ἀνεμνήσθην καὶ αἱ ἀναμνήσεις μου δὲν ἦσαν οὔτε ὀλίγαι οὔτε μικραί.

Εἶδον εἰς τὰ προσφιλῆ μοι τοπία ἐκεῖ ὀπίσω τὰς παιδικάς μου φίλας ὅλως ἀμερίμνους μὲ τὴν αὐτὴν φαιδρότητα, μὲ τὴν αὐτὴν εὐθυμίαν, μὲ τὰς ἰδιαζούσας τῷ φύλῳ αὐτῶν τρελλὰς καὶ ἀθῴας παιδιάς, δι' ὧν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων τιθασσεύουσαι τὸ θηρίον καθιστῶσιν αὐτὸ κοινωνικὸν ἄνθρωπον, γελώσας νὰ τρέχωσι, νὰ πηδῶσιν ἀνὰ τοὺς ἀγρούς, τὰ πεδία καὶ τὰς πέριξ τοῦ χωρίου μας δροσερὰς πηγὰς χωρὶς ἴσως ἡ ἀπουσία μου νὰ ταῖς προξενῇ καὶ τὴν ἐλαχίστην αἴσθησιν, καὶ ᾐσθάνθην μετὰ πόνου, ὅτι ἀσφαλῶς ἄλλοι θὰ κατελάμβανον ταχέως τὴν παρ' αὐταῖς θέσιν μου. Φεῦ! πόσον εἶναι ἐγωΐστρια ἡ ἀνθρωπίνη καρδία.

Ἐθλιβόμην ἐπίσης διὰ τὴν στέρησιν τῶν πλουσίων, ἀφθόνων καὶ τρυφερῶν περιποιήσεων καὶ θωπειῶν τῆς καλῆς μου μητρὸς καὶ δὲν ἤμην τότε εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσω ὁποίαν βαθυτάτην πληγὴν ἤνοιξεν εἰς τὰ φιλοστοργότατα στήθη, ὁποῖον κενὸν ἀφῆκεν ἡ ἀπομάκρυνσίς μου εἰς τὴν πτωχὴν καρδίαν τῆς γηραιᾶς μου μητρός.

Ἔμεινα μέχρι τέλους εἰς τὴν πρύμνην τοῦ πλοίου ἀτενίζων ἐκεῖ. Καὶ δὲν ἐφαντάζόμην, ὅτι ἡ τύχη εἶνε τόσον εἴρων.

5.

Ἀλλὰ τόσα ἔτη ἔχουσι παρέλθει καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ἀνεμομύλων ἐκείνων, οἵτινες τότε μὲ ὑπενθύμισαν τὴν φίλην μου πατρίδα, ἐπακουμβῶν ἑσπέραν τινὰ τῆς ἀνοίξεως ἀποθαυμάζω δύσιν ἡλίου, μεγαλοπρεπεστέραν τῆς ὁποίας σπανιώτερον νὰ ἴδῃ τις. Εἰς τὰ ἀχανῆ τοῦ Αἰγαίου κύματα ὡς νῆσσαι ἐπιπλέουσαι ἡ Σαμοθράκη καὶ ἡ Ἴμβρος φαίνονται σπεύδουσαι, ὅπως ἐλλιμενισθῶσιν εἰς τὸν Μέλανα κόλπον, ὅπου τὰς ὁδηγεῖ ὁ περίβλεπτος τοῦ Σετὴλ-μπὰχρ φάρος, καὶ μακρὰν εἰς τὸ βάθος τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου νεφελώδης ὀροσειρὰ ἁπλοῦται. Ἡ Τένεδος μὲ τὰ Μαυριά της ὡς ἀκάτιον ρυμουλκοῦν λέμβους κλίνει νὰ προσορμισθῇ εἰς ὑπήνεμόν τινα τῆς Ἀνατολῆς ἄκραν. Ὁ δὲ Ἥλιος μεγεθυνόμενος ὁλονὲν εἰς παμμέγιστον ἐρυθρὸν δίσκον ἀφίνει νὰ φαίνωνται ὡς ἀμανῖται τῇδε κἀκεῖσε τῆς χθαμαλῆς Λήμνου αἱ κορυφαί. Τὰ ἀργυροειδῆ στίλβοντα ὕδατα ἔχουσι καλύψει τὸ ἥμισυ τοῦ δίσκου τοῦ Ἡλίου, ταχέως ἀνυψούμενα, καὶ ἐνῷ ἡ κατάντικρυ αὐτοῦ κατάλευκος εἰσέτι χιονοσκεπὴς κορυφὴ τῆς Ἴδης δέχεται τὸν τελευταῖον αὐτοῦ ἀσπασμὸν καὶ αἱ δασώδεις ἄλλαι ἐξέχουσαι ἄκραι τὰς τελευταίας αὐτοῦ θωπείας,

ὑψοῦται παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ ἐπιβλητικώτατος ὁ κωνοειδὴς τοῦ Ἄθω ὄγκος, ὡς ἀΐδιος δοξολογίας αἶνος τῶν ἐκ τῶν πλευρῶν του κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην πανταχόθεν ἀναμελπομένων εὐχῶν καὶ εὐχαριστιῶν, πέραν τῶν νεφῶν. Ἡ δ' ἐρυθροβαφὴς τοῦ κυανοῦ Οὐρανοῦ ἄκρα μαρτυρεῖ τὸ εὐπρόσδεκτον τῶν ἀπείρων θυσιῶν. Ἀσυναισθήτως τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνέρχονται εἰς τὰ χείλη μου οἱ στίχοι τοῦ ποιητοῦ τοῦ Ὁδοιπόρου:

Κρυσταλλωμένε Ἄθωνα, τὸ ὕψος σου θαυμάζω
καὶ βλέπων σου τὴν κορυφὴν τὸν Πλάστην σου δοξάζω.

Ἀκριβῶς κάτωθεν τῆς ὑψηλῆς σκοπιᾶς μου μέγα ἱστιοφόρον βαίνει μεγαλοπρεπῶς ἐλαυνόμενον ὑπὸ τοῦ ρεύματος. Εἶνε τόσον πλησίον, ὥστε διακρίνω τὰς ἐπ' αὐτοῦ κινουμένας σκιάς. Ἀλλ' ὁποίαν ἡλικίαν ν' ἀντιπροσωπεύῃ ἆρά γε ἡ ἀκίνητος ἐκείνη σκιά, ἡ παρὰ τὸν πρῳραῖον ἱστὸν ἐπακουμβῶσα καὶ ἀτενῶς πρὸς τὰ πρόσω τὸ βλέμμα τηροῦσα; Νὰ εἶνε ἆρά γε γέρων διελθὼν τὰς ἡμέρας τοῦ βίου του ἐν τῷ μέσῳ φοβερῶν τρικυμιῶν καὶ θαλασσίων κινδύνων καὶ ὅστις ἤδη καταβεβλημένος ποθεῖ, ἵνα διέλθῃ τὰς ὀλίγας ἔτι ὑπολειπομένας αὐτῷ ἡμέρας ἐν τοιαύτῃ ἀμεταπτώτῳ γαλήνῃ; ἢ ναυτόπαις ὀνειροπολῶν μέλλον πλοιάρχου; Μήπως εἶνε δυνατὸν ἡ σκιὰ ἐκείνη ν' ἀνήκῃ εἰς τρυφερὸν σύζυγον καὶ φιλόστοργον πατέρα, ὅστις προεξοφλεῖ τὴν χαράν, τὴν ὁποίαν ἴσως αὔριον θὰ προξενήσῃ ἡ αἰσία του ἐπάνοδος εἰς τοὺς προσφιλεῖς κόλπους τῆς πολυμελοῦς του οἰκογενείας καὶ τὰ πλούσια δῶρα, ἅτινα συναποφέρει, ἢ εἰς φλογερὸν ἐραστὴν διακαῶς ποθοῦντα ἄγονον νησίδα, ὅπου τὸν ἀναμένει ἡ γλυκεῖα ἀγκάλη παρθένου μνηστῆς; Καλόν τους κατευόδιον.

Εἰς πλεῖστα ἄλλα σημεῖα τῆς θαλάσσης παντοειδῆ διαγράφονται λευκὰ πανία καὶ μαῦροι διαφαίνονται ὄγκοι καπνοὺς ἀναθρώσκοντες καὶ πέραν τοῦ ὁρίζοντος. Ἀλλ' ἐδῶ δὲν τελειώνει. Προχωρῶ ὀλίγα βήματα ἀντιθέτως, πρὸς ἀνατολάς, καὶ εὑρίσκομαι πρὸ ἑτέρας εἰκόνος ἐξ ἴσου μαγικῆς.

Μακράν, πολὺ μακρὰν ὄπισθεν τῶν ὀρέων λευκάζουσα διακρίνεται ἡ φαλακρὰ κεφαλὴ τῆς δασώδους Ἴδης, τῆς πλουσίας εἰς ξυλείαν. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐκείνης, τῆς ἀπροσίτου ἄλλοτε, ὅπου παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς ὀργυροπέζης Θέτιδος ὁ νεφεληγερέτης ἐπὶ τριήμερον κατακείμενος ἐλησμόνει τοὺς συμμάχους του Τρῶας καὶ τὴν χάριν τῆς ἀφρολούστου ἐρωμένης του ὑποσχεθεῖσαν αὐτοῖς νίκην, ἐκεῖ, ὅπου τότε πεζαὶ ἔβαινον αἱ ὑπέρταται Θεαὶ ἀναζητοῦσαι τὴν μάνδραν τοῦ νεαροῦ βασιλόπαιδος τῶν Τρῴων, τοῦ ἀγνοῦ Πάριδος, ἐκεῖ σήμερον ὁ πολιτισμὸς ἔχει ἐστημένους τοὺς πρίονας, οἵτινες ἄφθονον παρασκευάζουσι ξυλείαν χάριν τῶν πολλαπλῶν τοῦ ἀνθρώπου ἀναγκῶν. Ἔμπροσθέν μου ἐν ἡμικυκλίῳ μεγάλης ἐκτάσεως ἀναφαίνονται χωρία πλούσια, ὡς τὸ Κούμ-καλέ Ἐσαρλήκ, ὀλίγα μόνον μέτρα μακρὰν τοῦ ὑπὸ τοῦ Σχλῆμαν ἀνασκαφέντος Ἰλίου, τὸ Μπουνάρ-μπασῆ καὶ Νεοχώριον, καὶ κωμοπόλεις ἀκμάζουσαι, ὡς τὸ Ὀφρύνειον (Ρέγκιοϊ) καὶ Δαρδανέλλια.

Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἐπισῦραν τὴν προσοχήν μου εἶνε τὸ πρὸ τῶν ποδῶν μου ἀναπεπταμένον Τρωϊκὸν πεδίον, τὸ καλῶς ὑπὸ τοῦ Σκαμάνδρου ποτιζόμενον καὶ ἀείποτε ὑπὸ παχείας καὶ πλουσίας βλαστήσεως ἐστεμμένον, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ ἄκρα τῆς λοφοσειρᾶς, ἐφ' ἧς τὰ ἴχνη τῆς σκαπάνης τοῦ σοφοῦ ἀρχαιοδίφου. Ἐντὸς τῆς πεδιάδος καὶ ἀνὰ τὰς δενδροφύτους πλευρὰς τῶν περιβαλλόντων αὐτὴν ὀρέων ὁδηγοῦνται ἡσύχως βόσκοντα πολυπληθῆ ποίμνια. Πανταχόθεν τῶν ἀτραπῶν, διὰ τῶν ἄκρων τῶν ἀγρῶν, μέσῳ ἐκτεταμένων ἀμπελώνων σμήνη ἀγροτῶν, φέροντες ἕκαστος τὰ οἰκεῖα αὐτοῦ σύνεργα καὶ ὁδηγοῦντες τοὺς καλοὺς αὐτῶν συνεργάτας καὶ πιστοὺς θεράποντας, τὰ ζῷά των, ἐπανέρχονται βραδέως εἰς τὸ πτωχικόν των, ὅπως ἐπαναπαυόμενοι, ἀνακτήσωσι δυνάμεις διὰ τὴν αὔριον καὶ ὑμνήσωσι τὸν μέγαν Πατέρα. Ἐδῶ

ἡλιοκαὴς παῖς συρίζων καὶ κραδαίνων ῥαβδίον ὁδηγεῖ τοὺς βοῦς του ὀλίγην προσοχὴν δίδων ἐάν τις ἐξ αὐτῶν δεικνύῃ διαθέσεις ὅπως δοκιμάσῃ τοὺς τρυφεροὺς στάχεις γειτονικῶν ἀγρῶν, ἐκεῖ εὔσωμος ἀνὴρ προηγεῖται καθήμενος ἀμερίμνως ἐπὶ ἀχθοφόρου ζῴου, ἐνῷ ὄπισθεν ἡ νεαρά του σύζυγος, ἥτις καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν συνεμερίσθη τὴν βάναυσον τοῦ ἀνδρός της ἐργασίαν, μὲ τὸ νήπιον εἰς τὴν ἀγκάλην σπεύδει, ὅπως μεριμνήσῃ καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ. Παρέκει ἄλλος μὲ πλέον εὐγενῆ αἰσθήματα παραχωρεῖ τὴν ἀναπαυτικὴν ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ ζῴου των θέσιν εἰς τὴν συμπαθῆ του σύντροφον καὶ τὸ τέκνον των, προτιμῶν αὐτὸς ἀντ' ἐκείνων νὰ ταλαιπωρῆται, καὶ ὄπισθεν ἄλλοι ὅμιλοι ἀναμὶξ γέροντες, παιδία, γυναῖκες ἐπιταχύνουσιν ἐπανερχόμενοι τὸ βῆμά των. Πολὺ ὀπίσω ἀποκεκμηκὸς σύρεται πενταετὲς παιδίον, διότι ἡ δυστυχής του μήτηρ βιάζεται ὅπως ἐπανέλθῃ τὸ ταχύτερον παρὰ τὴν κλίνην τοῦ μικροτέρου ἀσθενοῦς της. Ποῦ καὶ ποῦ εἰς μικροὺς ἢ μεγάλους ὁμίλους φιλοπαίγμονες κόραι μὲ τὴν στεμέλαν (εἶδος πέπλου) ἐπιχαρίτως διηυθετημένην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των καὶ ἐφαμίλλως δυναμένην ἐν τῇ ἐρωτικῇ γλώσσῃ νὰ συναγωνισθῇ πρὸς τὸ ῥιπίδιον τῆς ὑψηλῆς τοῦ σαλονίου κυρίας, γελῶσαι, ᾄδουσαι καὶ χορεύουσαι ἅμα, εἶνε ἕτοιμοι εἰς πρώτην εὐκαιρίαν κατ' ἐκείνου, ὅστις ἤθελε τοῖς δώσει θέμα διὰ σκώμματα. Ἐκεῖ μερικαὶ κακεντρεχεῖς γλῶσσαι, αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ ζήσωσι χωρὶς ν' ἀναμασήσωσι καὶ ἐπικρίνωσιν ὅσα μυθοπλάσματα ἤθελεν ἐπινοήσει ἡ ὑστερικὴ των φαντασία, σχολιάζουσι τὰ ἐπεισόδια τῆς μέν, τὰς παρεξηγήσεις τοῦ δέ. Καὶ κάπου εἰς μίαν ἄκραν τῆς ὁδοῦ ὅλως ἀποκεχωρισμέναι τῶν λοιπῶν δύο κρυφομιλοῦσι συχνάκις περιφέρουσαι τὰ βλέμματα. Ναί, ἐκμυστηρεύονται αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα διὰ πρώτην φορὰν ἤρχισαν νὰ δοκιμάζωσιν. Εἶνε τὰ μυστικά των. Καὶ καθ' ὃν χρόνον ἡ ἄλυσις αὕτη τῶν σκηνῶν ἐξελίσσεται κατὰ παντοίας διευθύνσεις ἄλλη σειρά, ἀλλὰ σειρά, ἐν ᾗ τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν ἐπιμελῶς ἐνδεδυμέναι, καλοκτενισμέναι, μὲ ἄφθονα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των ἄνθη κόραι, ἐξ ὧν ἄλλαι μὲν τὰς ὑδρίας ἐπὶ τῶν ὤμων, ἄλλαι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπομονητικῶν των ὀναρίων τοποθετημένας φέρουσαι κατέρχονται πρὸς τὴν πεδιάδα. Εἶνε αἱ ἐκ τοῦ Γενῆ-Σεχὴρ οἰκοδέσποιναι καὶ δεσποινίδες, κατερχόμεναι μὲ τὴν ἰδιάζουσαν αὐταῖς ἀφέλειαν, ἵνα ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Σκαμάνδρου ὑδρευθῶσιν.

Οὐδὲν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην σοὶ ὑπενθυμίζει, ὅτι ἔχεις τὸ πεδίον ἐκεῖνο, ὅπου διεδραματίσθη τὸ μέγα τοῦ Ὁμήρου ἔπος, ὅπου μυριόνεκροι συνήφθησαν μάχαι, ὅπου οἱ ἥρωες ἐμάχοντο κατὰ θεῶν, ὅπου ἀνηλεὴς κατήρχετο ἡ σπάθη καὶ βαρὺ ἐπέπιπτεν ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ αἰχμηρὸν ἀκόντιον χάριν καὶ μόνον χάριν τοῦ ἐγωϊσμοῦ, ἐκεῖ, ὅπου ἐπὶ δέκα ὁλόκληρα ἔτη τόσοι βασιλεῖς καὶ βασιλέων υἱοὶ αἱματοκυλήθησαν διὰ μίαν... Γυναῖκα. Οὐδέν, λέγω, μᾶς ὑπενθυμίζει, ὅτι ἐκεῖνο ἦτο τὸ θέατρον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸν τυφλὸν τῆς Ἰωνίας ἀοιδὸν ἐνέπνευσε τὸ ἱερὸν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εὐαγγέλιον. Οὐδὲν ἐκτὸς ἐπιχωματώσεών τινων ἀποδιδομένων εἰς τύμβους ἡρώων.

Πρὸ τοιούτων καὶ τοσούτων ἐντυπώσεων, ἀθρόων εἰς τὸν οὐδὸν τῆς συνειδήσεώς μου ἀνερχομένων, ἴσταμαι ἐννεός. Καίτοι δὲ οὐδόλως προεθέμην τὴν ὁπωσδήποτε ἔστω καὶ ἀκροθιγῶς ἀνακίνησιν τῶν ἀπαραμίλλων τῆς Ἰλιάδος σκηνῶν, οὐχ' ἧττον δὲν δύναμαι διὰ τὴν περίστασιν νὰ παρέλθω ἐν ἀπολύτῳ σιγῇ τὴν ἐκπολιτιστικωτέραν καὶ φιλανθρωπικωτέραν, τὴν θειοτέραν τέλος τῶν σκηνῶν, τὴν ὁποίαν συνέλαβέ ποτε ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ δι' ὀλίγων ἀπετύπωσε γραμμῶν, ὡς τὴν τοῦ Ἕκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ὁμιλίαν, οἵαν παρέδωκεν ἡμῖν ὁ πατὴρ τῶν ποιητῶν.

*

Εὐπειθὴς εἰς τὰς καλὰς συμβουλὰς ὁ γενναιόφρων τοῦ Πριάμου υἱός, ὁ ἀρηΐφιλος Ἕκτωρ, βλέπων τὰς φάλαγγας τῶν Τρώων διαρρηγνυομένας ὑπὸ τοῦ ἀκατασχέτου τῶν

Ἀχαιῶν μένους καὶ μὴ ἐπαρκῶν πρὸς συγκράτησιν αὐτῶν, ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἄστυ τῇ συμβουλῇ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ μάντεως Ἑλένου, ἵνα τὸ μὲν παρορμήσῃ τοὺς τυχὸν ἐν αὐτῷ μακρὰν τῆς μάχης ἐφησυχάζοντας ἥρωας, ἀλλ' ἰδίως ὅπως συστήσῃ τῇ ποτνίᾳ μητρί, ἵνα σὺν ἄλλαις γεραιαῖς μεταβῇ εἰς τὸν ναὸν τῆς πολιούχου Θεᾶς, τῆς γλαυκώπιδος Ἀθήνης καὶ ἱκετεύσῃ αὐτὴν «αἴ κ' ἐλεήσῃ ἄστυ τε καὶ Τρῴων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα» ἴσως καὶ ἀπομακρύνει ἐκ τοῦ ἱεροῦ Ἰλίου τὸν φοβερὸν υἱὸν τοῦ Τυδέως, τὸν ἄγριον αἰχμητήν, τὸν μέγαν ἐμπνέοντα τρόμον. Πνευστιῶν φθάνει εἰς τὸν περικαλλῆ τοῦ Πριάμου δόμον, διαβιβάζει τὰς συστάσεις τοῦ μάντεως τῇ πολιᾷ μητρὶ καὶ ἀρνεῖται ν' ἀναμείνῃ, ὅπως τῷ προσφέρῃ ποτήριον μελίφρονος οἴνου πρὸς ἀνακούφισιν, διότι δὲν τῷ ὑπολείπεται χρόνος, διότι τὸ καθῆκον αὐτοῦ δὲν ἐπετελέσθη. Ὀφείλει νὰ σπεύσῃ, νὰ σώσῃ τὸ ἄστυ. Ὁ ἐχθρὸς ἔχει φθάσει πρὸ τῶν πυλῶν. Ἐκεῖ πλησίον κεῖνται τὰ δώματα τοῦ Πάριδος. Εἰσέρχεται ὁ κορυθαίολος καὶ τὸν εὑρίσκει ἐντὸς τοῦ θαλάμου, ὅπου ἡ Ἀργεία Ἑλένη ἐπιβλέπει τὰ περικλυτὰ ἔργα τῶν θεραπαινίδων γυναικῶν, νὰ περιεργάζηται περικαλλῆ ὅπλα. Δικαιότατα λοιπὸν ἡ ὀργὴ τοῦ προστάτου τοῦ Ἰλίου ἐκσπᾷ κατὰ τοῦ θηλυπρεποῦς πρωταιτίου τῶν δεινοπαθημάτων πολυετοῦς πολέμου, τοῦ ἀνάνδρως ἐν μέσῳ γυναικῶν ἀνακειμένου, ἐνῷ αὐτοῦ ἕνεκα ἀκριβῶς φθείρονται λαοὶ μαχόμενοι περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ τεῖχος.

Ἀλλ' ὁποία αἰφνηδία μεταβολή! Ὁ ἀκατάβλητος ἥρως, ὁ ἀτρόμητος καὶ ἄγριος πολεμιστὴς συγκινεῖται. Δὲν εἶνε ὁ Ἕκτωρ τῶν μαχῶν· τὰ γόνατά του κάμπτονται καὶ οἱ δάκτυλοί του μόλις ἐπαρκοῦσι νὰ συγκρατήσωσι τὸ στιβαρόν του δόρυ. Τί συμβαίνει;

Οὔτε ἡ ἄστοχος ἀπολογία τοῦ ὑπαιτίου ἀδελφοῦ του, οὔτε οἱ μειλίχιοι καὶ σαγηνευτικοὶ λόγοι τῆς καλῆς νύμφης εἶνε ἐκεῖνοι, οἵτινες τόσον ἠπίως ἐμάλαξαν τὴν καρδίαν τοῦ πρώτου τῶν ἀρίστων μαχητῶν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην μόνον τὸ αἴσθημα τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας ἀναλάμπει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Εἶνε τὸ ὕψιστον, τὸ αἰώνιον, τὸ ἄσβεστον αἴσθημα, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς πλειστάκις καὶ καθ' ὁλοκληρίαν ἡ κοινωνία παρεῖδε καὶ περὶ τὸ ὁποῖον τοσαύτας καὶ τηλικαύτας ἐδημιουργήσαμεν κοινωνικὰς παραφυάδας, ὥστε πᾶν ἄλλο ἢ τὸν εὐγενῆ, τὸν μοναδικὸν ἐπὶ τῆς γῆς προορισμόν μας, τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαρὰν νὰ μᾶς ἐξασφαλίζῃ ἡ οἰκογενειακὴ στέγη.

Ἐὰν εἶνε ἀληθές, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἄνευ τῆς κοινωνικότητος ἀδύνατον νὰ ζήσῃ, ὡς ὁ λύκος εἰς τὰς χαράδρας, ἐὰν εἶνε ἀληθές, ὅτι βάσις τῆς κοινωνίας εἶνε ἡ οἰκογένεια, τόσον ἀληθέστερον, ὅτι τὴν εὐτυχίαν της ἡ ἀνθρωπότης μόνον ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ἁρμονίᾳ δέον νὰ ἐπιδιώξῃ καὶ ἀναζητήσῃ. Ἀλλὰ πῶς τούτου τεύξεται; Μήπως σωρεῖαι ὅλων νομικῶν διατάξεων, ἀφορωσῶν τὰ τοῦ γάμου καὶ διεπουσῶν τὰ τῆς οἰκογενείας, δὲν ὑφίστανται καὶ καθ' ἑκάστην δὲν ἀνακινοῦνται; Ὁμολογοῦμεν, ὅτι τοιαῦτα ζητήματα ὑψίστης σπουδαιότητος ὑπερβαίνουσι τὰς ἡμετέρας δυνάμεις, ἐπαφιέμενα εἰς τοὺς ἐμβριθεῖς κοινωνιολόγους, τοὺς σκοπὸν αὐτῶν θέντας τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πάσας τὰς δυνάμεις αὐτῶν διαθέτοντας εἰς ἄμεσον ἐξυπηρέτησιν αὐτῆς. Ἀλλὰ δὲν δυσκολευόμεθα νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι οὔτε ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις ἡμῶν, οὔτε ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ἀνατροφῇ δίδεται ἡ πρέπουσα προσοχὴ πρὸς ἐπιδίωξιν τοιούτου τινὸς σκοποῦ, οὔτε καταβάλλεται ἡ ἀνάλογος φροντὶς καὶ μέριμνα πρὸς σύνταξιν ἁρμονικῆς συγκληρώσεως. Παντοῖα ἐλατήρια ἀγνοίας καὶ ἐνστίκτων μακρὰν μᾶς παρασύρουσι.

— Ποῖαι δ' ἄρά γε νομικαὶ διατάξεις διεῖπον τὰ τότε συνοικέσια;

— Τὰ ἤθη, μᾶς ἀπαντῶσιν οἱ εἰς τοιοῦτα ἐντριβεῖς.

Καὶ ὁ Ἕκτωρ διὰ τῶν ἐθῶν ἐκείνων ἀνατραφεὶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐσχάτων κινδύνων, ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ὑψίστων ὑποχρεώσεων δὲν λησμονεῖ τὴν φίλην ἄλοχον καὶ τὸ νήπιον τέκνον. «Μὴ μὲ κάθιζ' Ἑλένη» — ἀπαντᾷ εἰς τὰς φιλοφρονήσεις τῆς ὡραίας νύμφης — καίτοι μὲ ἀγαπᾶς δὲν θὰ μὲ πείσῃς. Ἡ ψυχή μου μ' ἐπιτάσσει νὰ ὑπερασπισθῶ τοὺς

Τρῶας καὶ πρέπει νὰ σπεύσω, διότι μεγάλην ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμοῦ, καὶ θέλω προηγουμένως νὰ διέλθω ἐκ τοῦ οἴκου μου, ἵνα ἴδω τὴν προσφιλῆ μου σύζυγον καὶ τὸν μικρὸν υἱόν μου, διότι δὲν γνωρίζω, ἂν ἀξιωθῶ νὰ τοὺς ἴδω καὶ πάλιν ὀπίσω. Πιθανὸν νὰ φονευθῶ ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἀδάμαστος τοῦ Ἄργους βασιλεύς, ὁ κρατερὸς Διομήδης, μαχόμενος κατὰ τῶν Τρώων ὡς λέων μεταξὺ παχυμάλλων προβάτων ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς γλαυκώπιδος εἶχε προσεγγίσει τὰ τείχη καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ὑπερβῇ αὐτά. Μέγας τρόμος εἶχε καταλάβει τοὺς ὑπερασπιστὰς καὶ ἡ θλιβερὰ εἴδησις ἀστραπηδὸν διεδόθη ἀνὰ τὸ ἄστυ. Ἔξαλλος ἡ πολύδωρος τοῦ Ἕκτορος παράκοιτις, ἡ λευκώλενος Ἀνδρομάχη, ἀκούσασα, ὅτι οἱ Τρῶες πιέζονται, ὥρμησεν εἰς τὸν μέγαν πύργον μαινομένῃ εἰκυῖα, ἠκολούθει δὲ ἡ τροφὸς φέρουσα τὸν παῖδα.

Ὁ δ' Ἕκτωρ μὴ εὑρὼν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον ἔβη πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν ὑπὸ τῆς οἰκονόμου μέρος, ὁπότε ἡ Ἀνδρομάχη μακρόθεν ἀντιληφθεῖσα αὐτὸν ἐρχόμενον ἔσπευσε πλησίον του δακρύουσα καὶ λαβοῦσα τὴν χεῖρά του εἶπε:

«Καλότυχε, θὰ σὲ καταστρέψῃ τὸ θάρρος σου· καὶ δὲν λυπεῖσαι τὸ νήπιον τέκνον μας καὶ ἐμὲ τὴν δυστυχῆ. Εἰς ἐμέ, ἐὰν σὲ χάσω, προτιμότερον εἶνε νὰ χωθῶ εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς. Διότι ἂν σὺ ἀποθάνῃς ποτέ μου πλέον δὲν θὰ χαρῶ. Ἕκτορ, σὺ δι' ἐμὲ εἶσαι πατὴρ καὶ μήτηρ, σὺ ἀδελφός, σὺ καὶ τρυφερὸς σύζυγος. Ἔλα, λυπήσου με τώρα καὶ μεῖνε».

Πλὴν φεῦ! Αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων εἶνε τόσον πολλαί, ὥστε δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς τὴν εὐτυχίαν ἐπὶ μακρὸν νὰ ζήσῃ. Καὶ ἡ δύσμοιρος κόρη τοῦ Ἠετίωνος, ἡ τάλαινα Ἀνδρομάχη, εἰς τὴν μετέπειτα στυγερὰν αὐτῆς δουλείαν ὡς μόνην παρηγορίαν φέρει τοὺς εὐγενεῖς λόγους τοῦ καλλίστου αὐτῆς συζύγου, τοῦ πρώτου τῶν ἡρώων.

«Καὶ ἐγὼ ὅλα αὐτὰ τὰ σκέπτομαι, ὦ γύναι. Καὶ ἐγὼ καλῶς γνωρίζω τοῦτο καὶ αἰσθάνομαι, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, ὅτε θὰ καταστραφῇ τὸ ἱερὸν Ἴλιον καὶ ὁ Πρίαμος καὶ ὁ λαὸς τῆς μεγάλης τοῦ Πριάμου οἰκογενείας, ἀλλὰ δὲν μὲ μέλλει τόσον διὰ τοὺς Τρῷας, δὲν μὲ βαρύνει τόσον ἡ λύπη διὰ τὴν Ἑκάβην καὶ τὸν Πρίαμον, δὲν μὲ μέλλει τόσον διὰ τοὺς ἀδελφούς μου, οἱ ὁποῖοι θὰ κεῖνται φονευμένοι, ὅσον διὰ σέ, ὅταν ποτὲ δι' ὕβρεων εἰς τὸ Ἄργος ἢ εἰς τὴν Μεσσήνην σὲ ἀναγκάζωσι νὰ ὑφαίνῃς ἄλλης ἱστὸν (ἀργαλειόν), ἢ νὰ φέρῃς ὕδωρ, καὶ ἰδών σε τις χύνουσαν πικρὰ δάκρυα εἴπῃ — αὕτη εἶναι ἡ γυνὴ τοῦ Ἕκτορος, ὅστις ἠρίστευε μεταξὺ τῶν μαχομένων περὶ τὸ Ἴλιον — καὶ ὅταν οὕτως ἐπαυξάνῃ ἡ λύπη σου, ὅτι ἐστερήθης τοιούτου ἀνδρός.

ΜΙΛΤ. ΣΑΡΑΝΤΗΣ
Δ. Ν.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ἐφημεριδογράφος ἢ ἄλλως *δημοσιογράφος* ἐστὶν ἄνθρωπος ζῶν ἐξ ὕβρεων, ἐκ γελοιογραφιῶν καὶ συκοφαντιῶν, μηδὲν ἔχων ἱερὸν ἢ ὅσιον, μηνῶν τὴν γυναῖκά σου, τὴν ρίνα σου, τὴν φενάκην σου, τὰς ἀγορεύσεις σου, τὰς πράξεις σου, τὰς ἀνθρωπίνους ἀτελείας σου, μὴ περιοριζόμενος ἐν τοῖς συμβάμασιν ἢ μόνον εἰς τὸν ἐκ τούτων ἐμποιούμενον αὐτῷ χαριεντισμόν, ἀποκαλύπτων τὰ κρύφια τοῦ οἰκιακοῦ σου βίου καὶ μυκτηρίζων σε, βάλλων νυγμοὺς ἐπὶ τῶν συμφορῶν σου, τεχναζόμενος παιγνιστορίας ἐπὶ τῶν μαστίγων τοῦ Θεοῦ, βωμολοχίας ἐπὶ τοῦ θανάτου σου καὶ ἀστεϊσμοὺς ἐπὶ τῆς ταφῆς σου.

ΔΗΜΩΔΗ

Ἐννιὰ χιλιάδες ἀρχοντιὰ πάγουν νὰ πάρουν νύφη,
μὲ τετρακόσια δύ' ὄργανα καὶ χίλιους συμπεθέρους,
οἱ συμπεθέροι 'στὰ χρυσᾶ κι' ὅλοι καβαλλαρέοι,
ἡ νύφη 'στὰ μεταξωτά, γαμβρὸς 'στὰ κατηφένια,
κ' ἐπῆγαν καὶ τὴν ἔφεραν 'σὰν πέρδικα γραμμένη.
Σχαρίκια, κυρὰ πεθερά, σχαρίκια, συμπεθέρα,
ἔβγα νὰ ἰδῇς τὴν νύφη σου, τὴν ἀκριβῆ τοῦ γυιοῦ σου.
—«Καλῶς τονε τὸ γυιόκα μου, καλὴ γυναῖκα φέρνει».
—«Μάνα μου, δός της τὰ κλειδιά, δόσε τὰ παρακλείδια,
τ' εἶν' ἔμμορφη καὶ νόστιμη, ἄξια καὶ προκομμένη».
—«Αὔριο τὰ δίνω τὰ κλειδιά, αὔριο τὰ παρακλείδια».
Καὶ 'στὴν καρδιά της μπήκανε σαράντα δυὸ μαχαίρια.
—Μάγειρα, ποῦ μαγείρεψες πολλὰ φαγητὰ τοῦ γάμου,
μαγείρεψε τῆς νύφης μου τριῶν φειδιῶν κεφάλια,
τοῦ ἀστριτσιοῦ, καὶ τῆς ὀχειᾶς, καὶ τῆς μονομερίδας».
Ὅλοι 'στὴν τάβλα κάθησαν, κ' ἡ νύφη τρώγει χώρια.
—Πᾶμε, νυφοῦλα, 'στὸν ὀντᾶ, γιατ' εἶσαι ἀποσταμένη.
Θαρρῶ πῶς 'πείνασες πολὺ κ' ἐντρέπεσαι νὰ κρίνῃς.
Γιὰ πάρε μιὰ χαψιὰ φαΐ, γιὰ πάρε δυὸ καὶ πέντε.
Ἀπλόνει μιά, ἁπλόνει δυό, τὴν τρίτη 'φαρμακώθη,
κι' ἀπὸ τὴν τάβλα σικόθηκε κατακιτρινισμένη.
Κάνει σταυρὸ τὰ χέρια της, καὶ πάει 'στὴν πεθερά της.
—«Κάνε, κυρὰ καὶ πεθερά, γιὰ μιὰ σταλιὰ νεράκι».
—Νύφη, νερὸ δὲν ἔχουμε, καὶ ποιὸς θὰ μᾶς τὸ φέρῃ;
Κάνει σταυρὸ τὰ χέρια της καὶ πάει 'στὸν πεθερό της.
—«Κάνε, κύρη καὶ πεθερέ, γιὰ μιὰ σταλιὰ νεράκι».
—Νύφη, νερὸ δὲν ἔχουμε, καὶ ποιὸς θὰ μᾶς τὸ φέρῃ;
Κάνει σταυρὸ τὰ χέρια της καὶ πάνει 'στὸν καλό της.
—«Κάνε, καλέ μου, γλήγωρα γιὰ μιὰ σταλιὰ νεράκι».
«τ' ἐψήθηκαν τὰ χείλια μου ἀπ' τὸ ἀψὶ φαρμάκι».

Χρυσὸ σταμνάκι ν' ἄρπαξε καὶ 'στὴ βρυσοῦλα πάνει.
Ὅσο νὰ πάνῃ καὶ νἀρθῇ, τὴν ηὗρ' ἀποθαμένη.
Χρυσὸ μαχαῖριν ἔβγαλε ἀπ' ἀργυρὸ θηκάρι,
'στοὺς οὐρανοὺς τ' ἀπόλυκε, καὶ 'στὴν καρδιά του βρέθη.
Κ' ἐκεῖ, ποῦ 'θάψανε τὸ νιό, ἐβγῆκε κυπαρίσσι,
κ' ἐκεῖ, ποῦ 'θάψανε τὴ νιὰ ἐβγῆκε καλαμάκι,
ἀντικοτᾷ ἡ καλαμιά, φιλεῖ τὸ κυπαρίσσι,
κ' ἕνα πουλάκι κάθουνταν 'στῆς καλαμιᾶς τὰ φύλλα,
δὲν ἐκελάηδε 'σὰν πουλί, 'σὰν κελαηδοῦν τ' ἀηδόνια,
μόν' ἐλαλοῦσε κ' ἔλεγε μ' ἀνθρωπινὴ λαλίτσα.
«Γιὰ ἰδέτε τὰ βαρειόμοιρα, τὰ βαρειοχωρισμένα,
ποῦ δὲν φιλιοῦνται ζωντανά, φιλιοῦνται ἀποθαμένα.

⁂

Βουλιοῦμαι μιά, βουλιοῦμαι δυό, βουλιοῦμαι τρεῖς καὶ πέντε,
βουλιοῦμαι νὰ ξενητευτῶ, βουλιοῦμαι νὰ πααίνω,
κἰ ὅσα βουνὰ κι' ἄνε διαβῶ, ὅλα τὰ παραγγέλω:
Βουνά μου, μὴ χιονίσετε, κάμποι, μὴν παχνιστῆτε,
βρυσούλαις μὲ τὰ κρύα νερὰ νὰ μὴ κρυσταλλωθῆτε,
ὅσο νὰ πάω καὶ νἀρθῶ καὶ 'πίσω νὰ γυρίσω.
Ἡ ξενιτιὰ μὲ 'πλάνεψε τὰ ἔρημα τὰ ξένα,
κ' ἔπιασα ξέναις ἀδερφαὶς καὶ ξέναις παραμάναις,
ξέναις πλένουν τὰ ροῦχα μου, ξέναις τὴ φορεσιά μου,
τὰ πλένουν μιά, τὰ πλένουν δυό, τὰ πλένουν τρεῖς καὶ πέντε,
κι' ἀπὸ τῆς πέντε καὶ ὀπροστὰ τὰ ρίχνουν 'στὸ σοκάκι.
Πάρε, ξένε μ', τὰ ροῦχά σου, πάρε τὴ φορεσιά σου,
ἐδῶ τὸν ξένο δὲν τὸν κλαῖν, τὸ ξένο δὲν τὸν θάφτουν,
κι' ἀνίσως καὶ τὸν θάψουνε, ποτὲ παπᾶ δὲν πέρνουν,
μήτε θυμιάμα λειτουργιά, μήτε κερὶ καὶ ψάλτη.

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΟΥ ΑΔΑΜ!...

Δὲν ἐζήλεψα κανένα ἀπὸ ὅλα τ' ἀγαθά σου,
οὔτε τὸν παράδεισό σου, οὔτε ἄλλη σου χαρά...
Ἕνα 'ζήλεψα μονάχα, καὶ δικαίως γιὰ στοχάσου.
Πρῶτε σύζυγε τοῦ κόσμου, σὺ δὲν εἶχες πενθερά.

Ο ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ

Τὸ πρόβλημα τοῦ *τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου* καθ' ὃν τρόπον εἶχε τεθῆ πρὸ χιλιάδων ἐτῶν, ἔλαβεν ἀνέκαθεν λαϊκὸν χαρακτῆρα, διότι ἀκούομεν σήμερον ἀκόμη ἀνθρώπους, ἔχοντας μόνον στοιχειώδη γυμνασιακὴν μόρφωσιν, ἐκφραζομένους περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ προβλήματος, τοῦ ὁποίου ἡ λύσις ἤθελεν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὸν ἄνθρωπον! Ἀλλ' οἱ ταῦτα λέγοντες καὶ οἱ ἀσχολούμενοι περὶ αὐτῶν γνωρίζουσιν ἆρά γε περὶ τίνος πρόκειται;

— Τὸ πρόβλημα τοῦτο ἀπησχόλησε τοὺς μαθηματικοὺς καὶ ἄλλους ἀπὸ τεσσάρων χιλιάδων ἐτῶν, ἔχει δηλαδὴ ἀρχὴν τόσον μεμακρυσμένην ὅσον καὶ ἡ γενικὴ ἱστορία, τὴν ὁποίαν γνωρίζομεν σήμερον. Ἐν Ἑλλάδι τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐξακολουθεῖ ν' ἀπασχολῇ ἀρκετούς, ὄχι βεβαίως ἐπιστήμονας, ἀλλ' ἐρασιτέχνας ἢ μαθητὰς γυμνασίων, κατὰ τρόπον γελοῖον τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον ὁ πολὺς κόσμος, μὴ ἐννοῶν τὸ πρόβλημα, τείνει εὐήκοον οὖς εἰς τὰς ἐρεύνας ταύτας τῶν ἀφελῶν! Διὰ τοῦτο, καὶ διότι ὑπάρχει παρ' ἡμῖν πλῆθος ἀνθρώπων, οἵτινες, μὴ γνωρίζοντες ἀκριβῶς περὶ τίνος πρόκειται, θὰ ἤθελον νὰ μάθωσι τὰς κατακτήσεις τῆς Ἐπιστήμης ἐπὶ τοῦ προβλήματος τούτου, θεωροῦμεν χρήσιμον νὰ πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα τὸ θέμα τοῦτο.

*

Τὸ πρόβλημα τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου ἐτέθη ἐξ ἀρχῆς ὡς ἑξῆς:

Νὰ κατασκευασθῇ διὰ τοῦ κανόνος καὶ τοῦ διαβήτου εὐθεῖα ἔχουσα μῆκος ἀκριβῶς ἴσον μὲ τὸν ἀριθμὸν π τὸν παριστῶντα τὸν λόγον τῆς περιφερείας πρὸς τὴν διάμετρον· ἢ νὰ κατασκευασθῇ τετράγωνον ἔχον ἐμβαδὸν ἀκριβῶς ἴσον τῷ ἐμβαδῷ δοθέντος κύκλου διὰ τοῦ κανόνος καὶ τοῦ διαβήτου.

Προκειμένου περὶ τῶν ἀποπειρῶν τῶν γενομένων διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου δέον κατ' ἀρχὰς νὰ σημειώσωμεν τὴν *ἐμπειρικὴν ἐποχήν*, καθ' ἣν ἐζήτουν τὴν λύσιν πειραματικῶς δι' ἀμέσου μετρήσεως. Τὸ ἀρχαιότερον ὑπάρχον δοκίμιον χρονολογεῖται εἰς 2000 ἔτη π. Χ. καὶ δίδει τὸν ἀκόλουθον κανόνα: *Ἀφαιροῦμεν ἐκ μιᾶς διαμέτρου ποσότητα ἴσην πρὸς τὸ ἔνατον*

αὐτῆς· τὸ τετράγωνον τὸ ἔχον ὡς πλευρὰν τὸ μένον μέρος εἶναι ἰσοδύναμον πρὸς τὸν κύκλον.

Ὁ κανὼν οὗτος δίδει διὰ τὸν ἀριθμὸν π τὴν ἑξῆς προσέγγισιν:

$$\pi=\left(\frac{16}{9}\right)^2=3{,}16\ldots.$$

Οἱ Ἕλληνες καὶ ἰδίως ὁ Ἀρχιμήδης μετεχειρίσθησαν μεθόδους ἀκριβεστέρας, ἀφήσαντες τὴν ἐμπειρικὴν ὁδόν. Εἰς τὸ βιβλίον του, ἐπιγραφόμενον: *Κύκλου μέτρησις*, ὁ ἔξοχος μαθηματικὸς ὑπολογίζει τὸ ἐμβαδὸν τοῦ κύκλου δι' ἐγγεγραμμένων καὶ περιγεγραμμένων πολυγώνων, ὅπως κάμνομεν σήμερον εἰς τὴν στοιχειώδη διδασκαλίαν· ἡ μέθοδός του ἀνεπτύχθη καὶ κατέστη πρακτικὴ ὑπὸ τοῦ Huygens (θανόντος τῷ 1654).

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον διΐδει ὅτι, ἐὰν μεταχειρισθῶμεν καὶ ἄλλας γραμμὰς ἐκτὸς τῆς εὐθείας καὶ τοῦ κύκλου, εἶναι δυνατὸν νὰ κατασκευάσωμεν εὐθεῖαν ἔχουσαν μῆκος π. Τὰς τοιαύτας γραμμὰς ἐκάλουν *τετραγωνιζούσας*, ἐξ ὧν ἡ μᾶλλον γνωστὴ εἶναι ἡ τετραγωνίζουσα τοῦ Δεινοστράτου (περίπου 350 ἔτη π. Χ.), τὴν ὁποίαν εἶχε μεταχειρισθῆ προηγουμένως καὶ ὁ Ἱππίας (420 π. Χ.).

*

Κατὰ τὴν περίοδον 1670 - 1770, ἥτις ἔλαμψε διὰ τῶν μαθηματικῶν Leibniz, Newton, Euler, τὸ πρόβλημα τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου ἤρχισεν εἰσερχόμενον εἰς νέαν ὁδὸν διὰ νεωτέρων ἀνακαλύψεων. Μετὰ τὸ 1770 διὰ τῶν ἐργασιῶν τῶν μαθηματικῶν Lanbert καὶ Legendre (1794) ἀπεδείχθη ὁριστικῶς, ὅτι ὁ ἀριθμὸς π, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ὁ τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου εἶναι ἀσύμμετρος. Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα περιέμενε τὴν λύσιν του μέχρι τοῦ ἔτους 1874, καθ' ὃ ὁ Γάλλος μαθηματικὸς Hermite ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, δι' ἧς ἐδίδετο νέα ὥθησις διὰ τὰ προβλήματα τοῦ εἴδους τούτου καὶ ἐχορηγοῦντο τὰ στοιχεῖα τῆς μεθόδου, δι' ἧς ὁ Γερμανὸς μαθηματικὸς Lindemann ἀπέδειξεν ὁριστικῶς, ὅτι τὸ «πρόβλημα τοῦτο τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου εἶναι ἀδύνατον ὄχι μόνον δι' εὐθειῶν γραμμῶν καὶ κύκλων (δηλαδὴ διὰ τοῦ κανόνος καὶ τοῦ διαβήτου), ἀλλ' ἀκόμη καὶ δι' ἄλλων γραμμῶν πολυπλοκωτέρων».

*

Διὰ τὴν κατασκευὴν τετραγώνου ἰσοδυνάμου πρὸς δοθέντα κύκλον, ἀπαιτοῦνται γραμμαὶ ἀπὸ ἐκείνας, τὰς ὁποίας οἱ μαθηματικοὶ καλοῦσιν *ὑπερβατικάς*, καὶ ἑπομένως ὄργανα διὰ τῶν ὁποίων νὰ δυνάμεθα νὰ χαράσσωμεν τοιαύτας γραμμάς, τὰς ὁποίας γνωρίζομεν καὶ δι' ὧν πράγματι κατορθοῦται ὁ τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου. Ὥστε τὸ κλασσικὸν πρόβλημα δι' εὐθειῶν

γραμμῶν καὶ διὰ κύκλων εἶναι ἀδύνατον, οἱ δὲ ζητοῦντες σήμερον τὴν λύσιν αὐτοῦ διὰ τοῦ κανόνος καὶ τοῦ διαβήτου *οὐκ οἴδασι τί ποιοῦσι.*

Ἐὰν θέλωμεν νὰ ὑπάρχῃ σήμερον πρόβλημα τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου, τοῦτο δέον νὰ σύγκηται εἰς τὴν ἀναζήτησιν γραμμῆς, δι᾽ ἧς νὰ κατορθῶται τοῦτο, καὶ ἥτις νὰ εἶναι καταλληλοτέρα κυρίως ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ χαράσσοντος αὐτὴν ὀργάνου. Ἀλλὰ τοιαύτην ἔρευναν δὲν δύνανται νὰ κάμωσιν εἰμὴ ἐπιστήμονες ἔχοντες μόρφωσιν ἀνωτέραν μαθηματικήν, διότι ἡ σπουδὴ τῶν γραμμῶν τούτων ἀπαιτεῖ γνώσεις βαθείας τῆς ἀνωτέρας Μαθηματικῆς.

ΓΕΩΡ. ΡΕΜΟΥΝΔΟΣ
Ὑφηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Πένης περιεστὼς ἐν ἱεροδιδαχῇ, ἤκουσε τοῦ ἱεροκήρυκος λέγοντος: «Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας ἀποδότω τῷ μὴ ἔχοντι». Ὁ τάλας, γυμνητεύων, μεταβὰς εἰς τοῦ ἱεροκήρυκος, ἐπήνει σφόδρα τὴν προτροπὴν αὐτοῦ.

— Εὖγε, τέκνον ἀγαθόν· σὺ εἶ καλὸς χριστιανός.

— Ἀλλά, πάτερ, σὺ εἶπας: «ὁ ἔχων δύο τρίβωνας ἀποδότω τῷ μὴ ἔχοντι» δός μοι τὸν μᾶλλον τετριμμένον τῶν δύο τριβώνων σου.

— Ἄ! ἄ! εὐλογημένε, παρέστης ἐν τῷ ναῷ ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῦ λόγου μου;

— Οὐχί, Πάτερ.

— Ἐὰν παρίστασο ἀπ᾽ ἀρχῆς θὰ ἤκουες τὸ «τῷ καιρῷ ἐκείνῳ».

★

Ἱερεὺς καλέσας εἰς δεῖπνον ἀρχιμανδρίτην πολυφάγον, καίτοι κομψευόμενον, καὶ μετριότατα παραθέμενος τῇ τραπέζῃ τρόφιμα, εἶπε πρὸς τὸν ξενιζόμενον, μετὰ τὸ δεῖπνον:

— Προσδοκῶ καὶ δευτέραν ἐπίσκεψίν σου, ὅπως ἐπαναλάβωμεν τὰς ἀδελφικὰς ἡμῶν ἑστιάσεις.

Ἀμέσως, τὴν ὥραν ταύτην, ἀπήντησεν ὁ ἀνεπαρκῶς ἐμπλησθεὶς ἀρχιμανδρίτης.

★

Ὑπηρέτης, ἀποσταλεὶς παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ πρός τινα Κόμισσαν εἰς ἐκπλήρωσιν παραγγελίας, ἐχέετο εἰς ἐπαίνους.

— Ὁ κύριός μου, Μαδάμ, κατὰ πᾶσαν ὥραν θαυμάζει τὴν ὑμετέραν καλλονήν, Μαδάμ, καὶ ἀπαύστως λέγει, ὅτι ὑμεῖς, Μαδάμ, ἐστὲ ἡ περικαλλεστάτη τῶν γυναικῶν, Μαδάμ.

— Ὦ! ἐὰν καὶ ἐγώ, ἐξ εὐγνωμοσύνης τοὐλάχιστον, εἰπεῖν τὰ ἴσα περὶ τοῦ κυρίου σου . . . ἠδυνάμην . . .

— Αἴ, αἴ! Μαδάμ, δυνήθητε ὡς ἐκεῖνος, ψευσθῆτε ὡς ἐκεῖνος . . .

ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ

Μ. ΣΑΡΑΝΤΗ

1

Μ᾽ ἄναψες φλόγα ᾽στὴν καρδιὰ
μὰ δὲν ηὐχαριστήθης,
φαρμάκι τὴν ἐπότισες
παρηγοριὰ μ᾽ ἠρνήθης.

❀

Ἀλλοῦ τὸν νοῦν σου τὴν καρδιὰ
κι᾽ ἀλλοῦ τὰ βέλη στρέφεις,
ἄλλον μὲ ἔρωτος φιλιὰ
κι᾽ ἄλλον μὲ θλίψεις τρέφεις.

❀

Δὲν τὸ ποθῶ νὰ σ᾽ ἀγαπῶ
μὰ νὰ σὲ λησμονήσω;
Μὲ τὸ γλυκύ σου ὄνομα,
σκληρά, θὰ ξεψυχήσω.

2

Φύγε· μὴ θέλῃς νὰ φανῇς
πῶς χερετᾶς μὲ πόθο·
ἀρκεῖ· μὴ θέλῃς πλειὸ βαθειὰ
τὸν πόνο σου νὰ νοιώθω.

❀

Ἂς μὴ σ᾽ ἐγνώριζα ποτέ,
ἂς μὴ σὲ ἀγαποῦσα,
ἂς ἔπασχα, μὰ μὴ γιὰ σέ,
γιὰ σὲ ἂς μὴ ᾽πονοῦσα.

3

Ὅταν μιὰ κόρη γαλανὴ
μὲ χείλη πλουμισμένα
μὲ τὰ ὁλόχρυσα μαλλιὰ
᾽στῆς πλάταις της ριχμένα,

Ἕνα κορμὶ ἀγγελικὸ
μὲ χάρι, μ᾽ εὐφυΐα,
μὲ πέρδικας περπατησιά,
μὲ ρόδου εὐωδία,

❀

Ὅταν πηγαίνῃ χαραυγὴ
μὲ τὴν καλὴ μαμά της
νὰ προσκυνήσῃ τὸν σταυρό
νὰ διῇ τὴν Παναγιά της,

❀

Ὅταν μὲ χέρι ᾽σπλαχνικὸ
σκορπᾷ ἐλεημοσύνη
καὶ μ᾽ ἕν της βλέμμα ἱλαρὸ
κερδίζ᾽ εὐγνωμοσύνη,

❀

Κι᾽ ὅταν συχνὰ ᾽στὴ θύρα της
τὴν βλέπω λυπημένη
περίφροντις νὰ στέκηται
᾽σὰν κάτι ν᾽ ἀναμένῃ,

❀

Κι᾽ ὅταν δειλὰ τὴν χαιρετῶ
καὶ πάλλῃ ἡ καρδιά μου
καὶ φαίνεται κι᾽ αὐτὴ κρυφὰ
πῶς ἔχει τὴν χαρά μου,

❀

Ὅταν τὴν βλέπω κἄποτε
εἰς σκιεροὺς πλατάνους
μ᾽ ὁμοίας ἐξαδέλφας της
ἁγνάς, ὑπερηφάνους,

Ὅταν μὲ ἄνθη ζωηρὰ
τὰ στήθη της στολίζῃ
καὶ μὲ φωνὴν ἡδυπαθῆ
ᾄσμα γλυκὺ τονίζῃ,

❀

Ὅταν εἰς κρήνην τὴν ἰδῶ
δροσάτη, Νηρηΐδα,
καὶ δὲν μὲ πάρῃ, τὴν φωνή,
ἀλλὰ μὲ δώσ᾽ ἐλπίδα,

Τότε κ᾽ ἐγὼ γονυπετὴς
᾽στὰ χείλη της θὰ σκύψω
κι᾽ εἰς ἕνα φίλημα γλυκὺ
ἐν δάκρυ μου θὰ κρύψω.

❀

Ἓν δάκρυ πλῆρες στεναγμοῦ
μὰ καὶ χαρᾶς συγχρόνως
ἴσως καὶ παύσῃ διὰ σὲ
ὁ τῆς καρδιᾶς μου πόνος.

ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΣΥΖΥΓΟΥ

(Δημῶδες).

Φεγγάρι μου λαμπρό, λαμπρό,
ἴσια μπρὲ λεβέντη μ᾽ τράβα τὸ χορό,
τριγύρω κυκλωμένα,
ρωμιά μου, λουλουδιά μου,
τριγύρω κυκλωμένο,
φουρτοῦνα χαλασιά μου.
Αὐτοῦ ᾽ψηλὰ ποῦ περπατᾶς
καὶ χαμηλὰ λογιάζεις
μὴν εἶδες, μήνα λόγιασες
τὸν ἄνδρα τὸν ᾽δικό μου,
σὲ τί τραπέζι κάθεται
σὲ τί σουμπέτι πίνει,
τίνος χεράκια τὸν κερνοῦν
καὶ τὰ δικά μου τρέμουν,
τίνος ματάκια τὸν τηροῦν
καὶ τὰ δικά μου κλαίγουν,
τίνος χειλάκια τὸν ᾽μιλοῦν
καὶ τὰ δικά μου σκάζουν.
Θέλω νὰ τὸν καταραστῶ
καὶ πάλι τὸν λυποῦμαι.
Τ᾽ εἶν᾽ ἀκριβὸς τῆς μάνας του
καὶ μοναχὸς δικός μου.
Σὲ κυπαρίσσι ν᾽ ἀνεβῇ
καὶ κατὰ γῆς νὰ πέσῃ,
σὰν τὸ γιαλὶ νὰ ραϊστῇ,
σὰν τὸ κρυστάλ᾽ νὰ θράψῃ,
πέντε γιατροὶ νὰ τὸν τηροῦν
καὶ δέκα μαθητάδες,
καὶ δεκοχτὼ γραμματικοὶ
νὰ γράφουν τοὺς γεράδες,
κ᾽ ἐγὼ διαβάτης νὰ διαβῶ
νὰ τοὺς καλοσκαμνήσω.
— «Καλῶς τὰ κάνετε γιατροί,
καλῶς τὰ πολεμᾶτε,
γιατροί, νὰ τὸν γιατρέψετε,
τὸν ἄνδρα τὸν ᾽δικό μου,
κι᾽ ὅσα γρόσια κι᾽ ἂν θέλετε,
ἐγὼ σᾶς τὰ πληρώνω».

Η ΧΡΩΜΑΤΟΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Τὸ ἔτος 1907 θ᾽ ἀποτελέσῃ σταθμὸν σημαίνοντα εἰς τὰ φωτογραφικὰ χρονικὰ καὶ συγχρόνως εἰς τὴν δημοσιογραφικὴν ἀνέλιξιν. Καὶ κατὰ πρῶτον ὑπῆρξαν ἄξια ἀναγραφῆς τὰ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κὸρν πειράματα, δι᾽ ὧν ὁ σοφὸς Γερμανὸς ἀπεδείκνυε τὸ δυνατὸν τῆς διὰ τῶν τηλεγραφικῶν συρμάτων ἀποστολῆς φωτογραφικῶν εἰκόνων. Ἡ τηλεφωτογραφία ὅσον οὔπω προώρισται νὰ ἐκπληρώσῃ πάσας τὰς ὑποσχέσεις αὐτῆς. Ἐν τῷ μεταξὺ ἰδοὺ ἑτέρα ἀνακάλυψις, οὐχὶ ἄμοιρος καὶ αὕτη διαφέροντος, αὕτη δυναμένη νὰ προκαλέσῃ ἀμέσως τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν: *Ἡ χρωματοφωτογραφία.*

Τὸ παγκοσμίου φήμης ἀπολαῦον εἰκονογραφημένον γαλλικὸν περιοδικὸν «Illustration», ἔσχεν εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις τὴν πρωτοβουλίαν νὰ δείξῃ εἰς τὴν εὑρεῖαν αὐτοῦ αἴθουσαν τῶν διαλέξεων τὴν μὲν 1ην Φεβρουαρίου 1907 τὸ ἀποκαλούμενον θαῦμα τοῦ καθηγητοῦ Κόρν, τὴν δὲ ἑσπέραν τῆς 10ης Ἰουνίου 1907 νὰ ἐξετασθῇ τὸ θαῦμα τῶν Lumières.

Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ἦτο γνωστόν, ὅτι οἱ δύο τῆς Λυὼν σοφοί, οἱ Αὔγουστος καὶ Λουδοβῖκος Lumière, οἱ κατασκευασταὶ τῶν παγκοσμίου φήμης ἀπολαυουσῶν παρὰ τοῖς φωτογράφοις πλακῶν τῆς φωτογραφίας, κατεῖχον τὸ μυστικὸν τῆς χρωματοφωτογραφίας. Οἱ ἑξακόσιοι προσκεκλημένοι τοῦ ἐν λόγῳ περιοδικοῦ εἶδον ἓν τῶν ὡραιοτάτων θεαμάτων, ἅτινα μέχρι τῆς σήμερον ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ. Ὁλόκληρος ἡ ζῶσα φύσις μετὰ τῆς ἁρμονίας τῶν χρωμάτων καὶ ἀποχρώσεων αὐτῆς ἔκειτο ἐπὶ μικροτάτης φωτογραφικῆς πλακὸς θαυμασίως μεταδιδομένη. Ἀφοῦ δὲ εἶδον τὴν πλάκα ἐκείνην, τὴν μαγικήν, πάντες οἱ φωτογράφοι, οἵ τε ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ οἱ ἐρασιτέχναι, ἐσχημάτισαν τὴν πεποίθησιν, ὅτι θὰ ἠδύναντο νἀποδώσωσι διὰ τῆς συνήθους αὐτῶν φωτογραφικῆς μηχανῆς ἐπὶ τῶν αὐτοχρώμων πλακῶν, ὡς οἱ ἀδελφοὶ Lumières ἀπεκάλεσαν τὰς νέας αὐτῶν πλάκας. Καὶ ἤδη ἰδοὺ ἱστορικαί τινες σημειώσεις τῆς μάγου ταύτης τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀνακαλύψεως. Ἵνα δὲ ἐννοήσωμεν καλῶς πῶς ἐλύθη τὸ πρόβλημα τῆς φωτογραφίας τῶν χρωμάτων ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Lumières, νομίζομεν ὅτι δέον νὰ γνωρίσωμεν πρῶτον πῶς ἐτέθη τοῦτο τοιουτοτρόπως καὶ ποίων ἐρευνῶν αἴτιον ἐγένετο.

Κατὰ τὸ 1810 πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Daguerre, ὁ Seebeck ἐν Ἰέννῃ παρετήρησεν, ὅτι ἐὰν προβάλωμεν τὸ ἡλιακὸν φάσμα ἐπί τινος φύλλου χάρτου κεκαλυμμένου διὰ χλωριούχου ἀργύρου, οὗτος καθίστατο κυανοῦς εἰς τὸ κυανοῦν τοῦ φάσματος μέρος, ἐνῷ τὰ ἄλλα χρώματα ἢ ἀτελῶς μετεδίδοντο, ἢ οὐδεμίαν ἔσχον ἐπενέργειαν ἐπὶ τοῦ εὐπαθοῦς στρώματος.

Ὁ Daguerre κατὰ τὸ 1839 ἐποιήσατο δοκιμάς τινας ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀλλὰ μόλις κατὰ τὸ 1848 ὁ Edmond Becquerel κατώρθωσε ν᾽ ἀποδώσῃ ἀρκούντως πιστῶς τὰ χρώματα τοῦ ἡλιακοῦ φάσματος ἐπὶ καλῶς ἐστιλβωμένου ἐλάσματος ἐξ ἀργύρου, οὗτινος ἡ ἐπιφάνεια ἦτο κεκαλυμμένη ὑπὸ λεπτοτάτου στρώματος ἐκ διαλύσεως ὑποχλωριούχου ἀργύρου. Δυστυχῶς τὰ χρώματα οὐδέποτε κατώρθωσαν νὰ διατηρήσωσι, καὶ τὰ εἴδωλα ταῦτα δὲν ἐβράδυνον ν᾽ ἀπολεσθῶσιν, ἂν δὲν ἐλαμβάνετο ἡ πρόνοια νὰ διατηρηθῶσιν εἰς τὸ σκότος. Ἀργότερον ὁ Niepce de Saint-Victor ἐπανέλαβε τὰ πειράματα ταῦτα, δὲν ἦτο ὅμως εὐτυχέστερος ὑπὸ ἔποψιν διατηρήσεως. Τῷ 1866 ὁ Poitevin, εἰς ὃν ἡ Φωτογραφία ὀφείλει πολλὰς ἀνακαλύψεις, κατώρθωσε νὰ μεταδώσῃ τὰ χρώματα τοῦ ἡλιακοῦ φάσματος ἐπὶ χάρτου κεκαλυμμένου ὑπὸ διαλύσεως ὑποχλωριούχου ἀργύρου καὶ νὰ διατηρήσῃ αὐτὰ ἐν μέρει.

Μόλις κατὰ τὸ 1868 εὑρέθη ἡ πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς χρωματογραφίας ἄγουσα. Δύο Γάλλοι, ὁ Charles Cron, ποιητής, καὶ ὁ Louis Ducos de Hauron φυσιοδίφης, διαπρεπῆ ἔσχον συγχρόνως, χωρὶς νὰ γνωρίζουν, εὐφυεστάτην δ᾽ ἄλλως ἰδέαν. Ἐσκέφθησαν, ὅτι, ἂν καὶ τὸ φῶς δὲν δύναται νὰ μεταφέρῃ ἀπ᾽ εὐθείας τὰ χρώματα ἐπὶ τῆς εὐαισθήτου πλακός, δι᾽ αὐτοῦ ὅμως κατορθοῦται ἡ πρὸς ἀνάλυσιν αὐτῶν ἀπαιτουμένη διαλογή. Ἀρκεῖ μόνον ν᾽ ἀποσυνθέσωμεν τὰ τῆς φύσεως χρώματα εἰς τρεῖς ὁμάδας, *ἐρυθρά, κίτρινα* καὶ *κυανᾶ*, πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος, καθισταμένης κατόπιν δυνατῆς τῆς ἀποσυνθέσεως.

Αὕτη καλεῖται θεωρία τῆς τριχρώμου μεθόδου, τῆς ὁποίας ἰδοὺ ἐν συντόμῳ ὁ μηχανισμός. Γινώσκοντες ἐκ τῆς θεωρίας τῶν χρωμάτων, ὅτι διὰ καταλλήλου συνδυασμοῦ τῶν τριῶν θεμελιωδῶν χρωμάτων, δυνάμεθα διὰ τῆς φωτογραφικῆς μεθόδου νὰ κατασκευάσωμεν τρεῖς εἰκόνας τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ὧν ἑκάστη νὰ ἔχῃ ἓν τῶν ἄνω τριῶν χρωμάτων, ἀποκλειομένων ἑκάστοτε τῶν δύο ἄλλων. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται ἂν χρησιμοποιήσωμεν διαφράγματα διαφανῆ, φέροντα τὸ συμπληρωματικὸν τῶν τριῶν χρῶμα, πράσινον, ἰόχρουν καὶ χρυσομηλόχρουν. Οὕτως ἅπασαι αἱ ἐρυθραὶ ἀκτῖνες τοῦ ἀντικειμένου θ᾽ ἀπορροφηθῶσιν ὑπὸ τοῦ πρασίνου διαφράγματος, ἐνῷ αἱ κίτριναι καὶ αἱ κυαναῖ ἀκτῖνες θὰ ἐπενεργήσωσιν ἐπὶ τῆς εὐαισθήτου πλακός, θὰ καταστῇ δὲ ἡ πλὰξ μέλαινα ὅπου τὰ δύο χρώματα ὑπάρχουσιν, ἐνῷ θὰ μένῃ λευκὴ ὅπου διῆλθον αἱ ἐρυθραῖ ἀκτῖνες. Ἀφοῦ κατασκευασθῶσι τρεῖς ἀρνητικαὶ πλάκες, ἐκτυποῦμεν δι᾽ αὐτῶν τρεῖς θετικὰς εἰκόνας, μίαν ἐρυθράν, μίαν κιτρίνην καὶ μίαν κυα-

νῆν. Διὰ τῶν τριῶν τούτων χρωμάτων, κατορθοῦνται χάρις εἰς τὴν τρίχρωμον τυπογραφικὴν μέθοδον, λαμπραὶ κεχρωματισμέναι εἰκόνες κοσμοῦσαι τὰ πλεῖστα τῶν περιοδικῶν. Δυστυχῶς ὅμως ἡ μέθοδος αὐτη, ἂν μὴ ἐντελῶς ἀδύνατος, εἶνε ὅμως δυσχερεστάτη εἰς τὴν περιαγωγὴν εἰκόνος, ζῶντος ἀντικειμένου, πρὸ πάντων δὲ τοῦ ἀνθρώπου, καθότι ἀπαιτεῖ πολὺν χρόνον ἡ παρασκευὴ τῶν τριῶν ἀρνητικῶν πλακῶν. Ἐγένοντο μὲν πολλαὶ δοκιμαὶ ὑπὸ διαφόρων ὅπως ἐπὶ μιᾶς πλακὸς ἐπιτευχθῶσι τὰ τρία χρώματα συγχρόνως, ἀλλ᾽ ἅπασαι ἀπέτυχον. Τὸ μέγα ἐλάττωμα τῆς τριχρόου μεθόδου ἔγκειται κυρίως εἰς τὴν μεγάλην προσοχὴν ἣν ἀπαιτεῖ ἡ ἐκλογὴ τῶν διαφραγμάτων, εἰς τὴν τελειοτάτην κατασκευὴν τῶν τε ἀρνητικῶν καὶ τῶν θετικῶν πλακῶν. Ἡ ἐλαχίστη ἀπροσεξία δύναται νὰ καταστρέψῃ ἅπασαν τὴν ἐργασίαν. Ἡ μόνη πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς μεδόθου τῶν τριῶν χρωμάτων εἶνε ἡ ἐν τῇ τυπογραφίᾳ ἐκτύπωσις εἰκόνων, δι᾽ ὧν κοσμοῦνται τὰ περιοδικὰ ἐν ἁπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ κατὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Πάσχα. Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1891 ὁ ἐν Σορβόνῃ καθηγητὴς Γαβριὴλ Λίπμαν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν σπουδαίαν ἀνακάλυψιν, τὴν διὰ φυσικῆς ὁδοῦ λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς φωτογραφίας τῶν χρωμάτων, ἄνευ χρήσεως χρωστικῆς τινος οὐσίας. Ὁ Λίπμαν ἔλυσε τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐκθέσας πλάκα φωτογραφικὴν ἀντιστρόφως, τὸ γυμνὸν δηλ. μέρος πρὸς τὸν φακὸν καὶ τὸ φέρον τὴν εὐαίσθητον σκευασίαν μετ᾽ ἐπιφανείας ὅσον τὸ δυνατὸν λείας καὶ ἄνευ κόκκων, εἰς συνάφειαν κατόπτρου ὑδραργυρικοῦ. Μετὰ τὴν συνήθη ἐξέλιξιν τῆς πλακὸς τὰ χρώματα φαίνονται λάμποντα, ἐὰν ἐπιτύχωμεν τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς τοῦτο κλίσιν τῆς πλακός. Τὸ πείραμα τοῦτο συνετέλεσεν εἰς ἀπόδειξιν τῆς θεωρίας τοῦ Augustine Fresnel, περὶ τῆς παλιμῴδους φύσεως τοῦ φωτός. Τὸ μόνον ἐλάττωμα τῆς μεθόδου ταύτης ἔγκειται εἰς τὴν κατοπτρικὴν ὄψιν τῆς εἰκόνος, ὁμοιάζουσαν κατὰ πολὺ πρὸς τὰς ἀρχαίας *δακεροτυπίας*, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν χρωμάτων ἀναλόγως τῆς κλίσεως τῆς πλακός. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μέθοδος αὕτη ἀπαιτεῖ καὶ πολύωρον ἔκθεσιν εἰς τὸ φῶς, ἔμεινε μόνον ὡς πείραμα τῶν φυσικῶν ἐργαστηρίων, οὐδεμίαν ἀπολύτως πρακτικὴν ὠφέλειαν ἔχουσα.

Αἱ διάφοροι αὗται μέθοδοι κατέστησαν ἀντικείμενον μελέτης τῶν δύο σοφῶν τῆς Λυὼν ἀδελφῶν, Αὐγούστου καὶ Λουδοβίκου Lumière. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1900 ἐν Παρισίοις εἶχον ἤδη ἐκτεθειμένας εἰκόνας τῆς τριχρώμου μεθόδου, λαμπρὰς καὶ ἀξίας θαυμασμοῦ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Μετὰ πολλὰς καὶ ἀλλεπαλλήλους δοκιμάς, κατέληξαν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν κεχρωματισμένων διαφραγμάτων, περιεχόντων μικροσκοπικῶς μικρὰς κεχρωματισμένας ὕλας. Τῇ 30 Μαΐου 1901 ὁ ἕτερος αὐτῶν Αὔγοῦστος Lumière ἐποιήσατο σπουδαιοτάτην ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν. Ἀλλὰ μόλις μετὰ παρέλευσιν δύο ἐτῶν κατώρθωσαν νὰ ὑπερνι-

κήσωσι πάσας τὰς δυσχερείας. Ἰδοὺ δὲ ἡ μέθοδος αὐτῶν. Κατὰ πρῶτον γίνεται χρῆσις πλακῶν ἰδιαιτέρων, ἃς ἀπεκάλεσαν *αὐτοχρώμους*. Κατασκευάζονται δὲ αὗται κατὰ τὴν περιγραφὴν αὐτῶν τῶν ἐφευρετῶν ὡς ἑξῆς: Κόνις λεπτεπίλεπτος ἐξ ἀμύλου γεωμήλων χρωματίζεται κατὰ τὰ τρία χρώματα, χρυσομηλόχρους, ἰόχρους καὶ πρασίνη. Οἱ λεπτότατοι οὗτοι κόκκοι ἀναμιγνύονται καλῶς καὶ τίθενται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὑάλου, φερούσης κολλητικήν τινα οὐσίαν. Κατὰ τὸ 1904 ἠδυνήθησαν οἱ ἀδελφοὶ Lumières νὰ συναθροίσωσι 3000 κόκκους ἀμύλου ἐπὶ ἑνὸς τετραγωνικοῦ χιλιοστομέτρου, ἀποφεύγοντες τὴν ἐπ᾽ ἀλλήλων σύμπτωσιν τῶν κόκκων. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ κόκκοι τοῦ ἀμύλου τῶν γεωμήλων ἔχουσι σχῆμα σφαιρικὸν δὲν ἠδυνήθησαν ν᾽ ἀποφύγωσι τὰ μεταξὺ σχηματιζόμενα κενά. Ἔκτοτε ὅμως δι᾽ ἰσχυρῶν μηχανῶν οἱ ἀδελφοὶ Lumières κατώρθωσαν νὰ σμικρύνωσι κατὰ πολὺ τὰ κενά, οὕτως ὥστε εἰς ἕκαστον τετραγωνικὸν χιλιοστόμετρον δὲν ὑπάρχουσι πλέον 3000 κόκκοι μόνον, ἀλλὰ 9000. Τὸ δὲ σπουδαιότερον διὰ τῆς μεγάλης τῶν μηχανῶν πιέσεως οἱ κόκκοι καθίστανται πολυγωνικοὶ καὶ ἀποτελοῦσιν ὡραῖον μωσαϊκόν.

Τὰ μεταξὺ κενὰ πληροῦνται διὰ λεπτεπιλέπτου κόνεως ἄνθρακος. Τὰ πλεονεκτήματα τῆς τοιαύτης βελτιώσεως καθίστανται καταφανέστατα.

α΄) Σμίκρυνσις λίαν ἐπαισθητὴ τῶν κόκκων, οὕτως ὥστε καὶ ἐν περιπτώσει προβολῆς τῆς εἰκόνος νὰ μὴ διακρίνωνται τὰ κεχρωματισμένα κοκκία.

β΄) Σπουδαία αὔξησις τῆς διαφανείας καὶ ἐπομένως ἐλάττωσις ἐπαισθητὴ τοῦ χρόνου τῆς ἐκθέσεως.

Ἡ οὕτω παρασκευασθεῖσα πλὰξ οὐδένα ἐν τῇ διαφανείᾳ δεικνύει χρωματισμόν, ἐπειδὴ τὰ χρυσομηλόχροα, τὰ ἰόχροα καὶ τὰ πράσινα κοκκία, τιθέμενα ἐπ᾽ ἄλληλα παράγουσι *λευκὸν* φῶς, ὅπως καὶ τὸ χρώματα τοῦ ἡλιακοῦ φάσματος. Ἡ διάταξις τῶν στρωμάτων ἐν τῇ αὐτοχρώμῳ πλακὶ ἔχει οὕτως: (Σχ. 1).

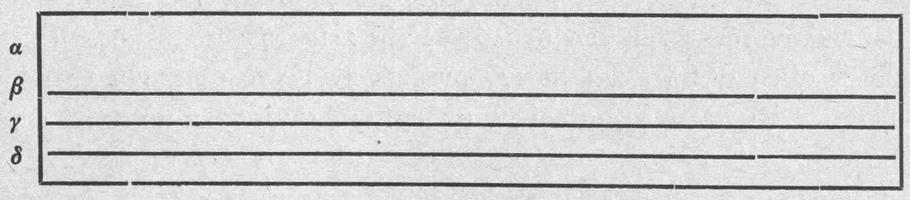

Σχῆμα 1.

α = ὕαλος,
β = κοκκία ἀμύλου,
γ = ἐπίχρισμα διαφανές,
δ = εὐαίσθητος διαφάνεια.

Εἰς τὰς πολυχρώμους πλάκας τὰ χρώματα παράγονται ὡς ἑξῆς: Πρὸ παντὸς ἀπαιτεῖται κεχρωματισμένον διάφραγμα, δι᾽ οὗ διέρχονται αἱ ἀκτῖνες πρὶν ἢ προσβάλωσι τὴν εὐαίσθητον ἐπιφάνειαν.

Ἂς λάβωμεν ὡς παράδειγμα ἐπιφάνειαν φέρουσαν τὰ τρία χρώματα, κυανοῦν, λευκὸν καὶ ἐρυθρόν. (Σχῆμα 2).

Τούτων τὸ μὲν κυανοῦν θὰ σχηματισθῇ ἐπὶ τῆς πλακὸς χρυσομηλόχρουν, τὸ λευκὸν μέλαν καὶ τὸ ἐρυθρὸν πράσινον. (Σχῆμα 3).

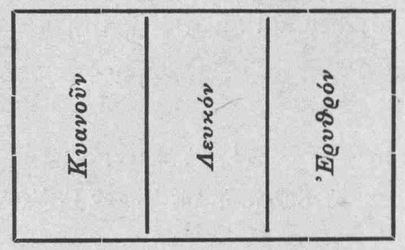

Σχῆμα 2.

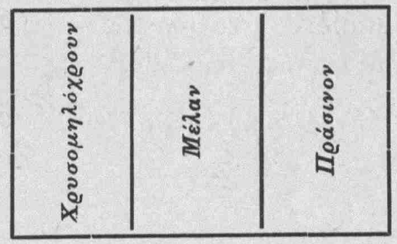

Σχῆμα 3.

Θεωρητικῶς ἔπρεπε δευτέρα πλὰξ αὐτόχρωμος, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐκτεθεῖσα, νὰ παρουσιάσῃ τὰ φυσικὰ χρώματα, κυανοῦν, λευκὸν καὶ ἐρυθρόν. Δὲν συμβαίνει ὅμως τοῦτο, διότι αἱ δύο ἐπιφάνειαι τῶν αὐτοχρώμων πλακῶν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συμπέσωσι τόσον ἀκριβῶς ἐπ᾽ ἀλλήλων, ὥστε νὰ μὴ ὑπολειφθῇ διόλου κενόν. Τοῦτο ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψιν οἱ ἐφευρέται διαλύουσι τὸν ἄργυρον διὰ τοῦ ὀξύνου ὑπερμαγγανικοῦ καλίου εἰς τὸ πλῆρες φῶς τῆς ἡμέρας καὶ εἶτα προβαίνουσιν εἰς δευτέραν ἐξέλιξιν τῆς εἰκόνος, ἐν ᾗ τὰ χρώματα παράγονται φυσικά.

Ἵνα καλῶς κατανοηθῇ ἡ μετατροπὴ τῶν συμπληρωματικῶν χρωμάτων τῆς πλακὸς εἰς τὰ πραγματικά, ἃς μεταχειρισθῶμεν τὸ τρίχρουν παράδειγμα. Ἐπὶ τῆς πρώτης ζώνης ὁ βρωμιοῦχος ἄργυρος τῆς πλακὸς διὰ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ὑπερμαγγανικοῦ καλίου διαλύει τὰ ἔχοντα ἰόχρουν καὶ πράσινον χρῶμα στοιχεῖα. Ἐκτιθέμενον τὸ σύνολον εἰς τὸ φῶς, τὸ μὴ διαλυθὲν μέρος τῶν κοκκίων ἀμαυροῦται ὑπὸ τὸ χρυσομηλόχρουν χρῶμα, τὰ δὲ στοιχεῖα τοῦ ἰοχρόου καὶ τοῦ πρασίνου χρώματος ἀποκαλυπτόμενα παρέχουσι τὴν αἴσθησιν τοῦ κυανοῦ· ἐν τῷ κέντρῳ ἅπας ὁ ἄργυρος διαλύεται καὶ ἀναφαίνεται τὸ λευκὸν χρῶμα διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν τριῶν χρωμάτων χρυσομηλοχρόου, ἰοχρόου καὶ πρασίνου.

Τέλος ἐν τῇ πρασίνῃ ζώνῃ τὰ στοιχεῖα τοῦ χρυσομηλοχρόου καὶ πρασίνου χρώματος ἐπιτιθέμενα, παράγουσι τὴν αἴσθησιν τοῦ ἐρυθροῦ. Διὰ καταλλήλων δὲ συνδυασμῶν παράγονται πᾶσαι αἱ φυσικαὶ ἀποχρώσεις ὅλων τῶν χρωμάτων.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν αὐτοχρώμων πλακῶν εἶνε εὐκολωτάτη διὰ τοὺς ἐργαζομένους μετὰ τῶν συνήθων πλακῶν· 150 δεύτερα λεπτὰ ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν πρώτην ἐξέλιξιν, ἥτις γίνεται ἐν τῷ σκοτεινῷ θαλάμῳ.

Κατόπιν πλύσεως ἐπαρκοῦς ἡ δευτέρα ἐξέλιξις δύναται νὰ γίνῃ εἰς τὸ σύνηθες ἡλιακὸν φῶς· 15—20″ ἀπαιτοῦνται ἐν συνόλῳ μέχρι τῆς τελείας ἀποξη-

ράνσεως τῆς πολυχρώμου πλακός, καθότι τὸ εὐαίσθητον ἐπὶ τῆς πλακὸς στρῶμα εἶνε 9—10 φορὰς λεπτότερον τῶν κοινῶν πλακῶν.

Σήμερον ὁ φέρων τοιαύτας πλάκας θὰ δυνηθῇ ἅπαξ διὰ παντὸς νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἀναμνήσεις τῶν διαφόρων τοπίων δι' ὧν διῆλθε, τῶν κατὰ διαφόρους τόπους ἀμφιέσεων καὶ ἄλλων καὶ ταῦτα χάρις εἰς τὴν ὡραίαν τῶν ἀδελφῶν Lumières ἀνακάλυψιν, ἧς δείγματα δύναται καὶ πᾶς τις νὰ ἴδῃ παρὰ τοῖς πωληταῖς φωτογραφικῶν εἰδῶν.

Ἐν Πέραν, τῇ 26 Ἰουλίου 1907.

Ν. Γ. ΒΟΥΡΟΣ

Καθηγητὴς τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

— Διατί, καλή μου Παυλίνα, ἀποστρέφεσαι τὸν σύζυγόν σου; κατὰ τί σοι ἀπαρέσκει ἢ σὲ ἀδικεῖ;
— Μήτοι γινώσκω καὶ ἐγώ;
— Ἆρά γε φιλαργυρεῖ;
— Τοὐναντίον, πληροῖ με ἀγαθῶν!
— Μήπως ἐν ὀφθαλμοῖς σου φαίνεται δυσειδής;
— Σὺ κάλλιον παντὸς γινώσκεις τὸ κάλλος αὐτοῦ.
— Ἴσως ἀμοιρεῖ εὐφυΐας;
— Ὑπερχειλίζει πνεύματος!
— Μὴ τυχὸν ἀπιστεῖ;
— Αἴ, ὡς πρὸς τοῦτο ὁρκίζομαι, ὅτι οὐδὲ κατὰ φαντασίαν ποτὲ ἠπίστησε!
— Ὦ κατανοῶ: σὲ ἔδειρε καὶ . . . , σιωπᾷς . . . .
— Ὁ σύζυγός μου, ὁ ἀγαθώτατος τῶν ἀνδρῶν; ὁ ἀμνὸς οὗτος; . . . .
— Ἀλλὰ τέλος πάντων; . . . .
— Τέλος πάντων . . . . βδελύττομαι αὐτόν, νά.

(Διατί ἡ Παυλίνα ἐβδελύσσετο τὸν Γουστάβον; . . . . . Διότι, διότι . . . . Αἰτία οὐδεμία ὑπάρχει. Τοῦτό ἐστι τὸ λεγόμενον *καπρίτσιον*, ὅπερ πᾶσα γυνή, ὁπωσοῦν εὐειδής, θεωρεῖ δικαίωμα ἑαυτῆς ἀναπαλλοτρίωτον, φυσικόν. Σημειωτέον δέ, ὅτι τοῦτο ἔχει πέρασιν οὐχὶ παρὰ τοῖς δεσπόζουσιν ἀλλὰ παρὰ τοῖς δεσποζομένοις ἀνδράσιν).

★

Δούκισσα, κατά τινα ἑσπερινὴν συναναστροφὴν διώρισε τὸν ὑπηρέτην της ἐν τῇ αὐλῇ εἰς παραλαβὴν τῶν ἐπενδυτῶν καὶ ἀλεξιβρόχων τῶν προσκεκλημένων. Οὗτος δὲ τοὺς μὲν ἔχοντας ἀλεξίβροχα ἐδέχετο λέγων: vous pouvez entrer (εἰσέρχεσθε σεῖς), ἀπέπεμπε δὲ τοὺς μὴ ἔχοντας λέγων: vous n'avez pas de parapluie vous n'entrez pas (δὲν ἔχετε ἀλεξίβροχον μὴ εἰσέρχησθε) Μάτην οἱ κεκλημένοι ἐπέμενον, ὁ ὑπηρέτης προτείνων τὸ στῆθος ἐκραύγαζε: c'est la consigne: sans parapluie pas d'entrée! (τοιαύτη ἡ παραγγελία: ἄνευ ἀλεξιβρόχου, οὐδεμία εἴσοδος).

ISMANOGLIO

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, ΑΙΓΑΙΟΝ, ΣΜΥΡΝΗ, ΣΑΜΟΣ ΚΥΠΡΟΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΤΤΑ - ΖΙΝΔΖΙΡΛΙ

Ὅσα ὁ ἀναγνώστης εὐμενῶς θελήσει ἵν' ἀναγνώσῃ προέρχονται ἐκ πολυειδῶν ἀποσημειωμάτων, ἅτινα ἐκ τῆς *ἱστορικῆς μου τσάντας* ἐξήγαγον, ὅπως ἀποτελέσω διάλεξίν τινα ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1895, συναπαρτίσω δὲ καὶ τὴν κάτωθι περιγραφὴν ἐν ὀλίγοις ἐκ πολλῶν. Τὰ ἀποσημειώματα ταῦτα ὀφείλονται εἰς ἐπίσημον ἀποστολὴν τῆς ἐξόχου διευθύνσεως τῶν Αὐτοκρατορικῶν Μουσείων πρὸς ἐπιστασίαν καὶ ἐφορείαν τῶν ἐν *Ζινδζιρλὶ* τῆς Β. Δ. Συρίας ἀνασκαφῶν, ἃς ἔμελλον, ἵνα τελέσωσι τρίτην ταύτην φορὰν τὰ Βερολίνεια Μουσεῖα. Ὅσα λοιπὸν ἄλλοτε ἐδημοσίευσα περὶ Συρίας, ὅσα εἶπον ἐν τῷ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγῳ, ὅσα ἐγνώρισα περὶ τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ, ὀλίγα ἢ πολλά, ἀνήκουσιν εἰς ἐπὶ τόπου μελέτας μου καὶ εἰς τὴν μετὰ πάντων τῶν ἐκεῖ θνητῶν ἐπὶ τρίμηνον ἀναστροφήν μου ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς καὶ σκαφαῖς. Καὶ λοιπόν:

⁂

Ἦτο ἡμέρα τετάρτη καὶ 23 τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ 1894, ἑορτὴ δὲ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, καθ' ἣν ἐπέβην τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς γραμμῆς Σμύρνης-Ἀλεξανδρείας τοῦ Αἰγυπτιακοῦ «Τεφφὶκ-ου-Ραβανί. Ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἡτοιμάσθην, διότι τοιαύτη ἦτο ἡ ἀνωτέρα διαταγή, δι' ἧς καὶ τὰ πάντα πρὸς ἀναχώρησιν ἐξωμαλίσθησαν. Ἀνεχώρησα εὐχόμενος, ὅπως ὁ ἅγιος Πολύκαρπος καὶ ἡμῖν πολλοὺς καρποὺς δώσῃ, πλουτίσῃ δὲ τὴν ἐπιστήμην διὰ νέων εὑρημάτων καὶ πραγμάτων, διότι, ὡς γνωστόν, ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου ἑορτάζεται, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, ὑπὸ τῶν τὴν γῆν καλλιεργούντων, ἰδίως δὲ τῶν δενδροκομικῶν· κατὰ ταύτην συνήθως οἱ δενδροκομικοὶ ἐμβολιάζουσι τὰ δένδρα, ἤτοι ὡς ἄλλοι ἰατροὶ χειρουργοὶ ἐπιχειροῦσι διαφόρους ἐγχειρήσεις ἐπὶ τῶν δένδρων, ἵνα καταστήσωσι ταῦτα καρποφόρα. Ἡ πρὸς τὰς περιηγήσεις ἰδιαιτέρα μου ἀγάπη, ἡ συνεργασία μετ' ἀνδρῶν σπουδαιοτάτων ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς τέχναις, ἡ βεβαιότης, ὅτι ἐν ταῖς ὑπὸ τὴν Ἐφορείαν μου σκαφαῖς πολλὰ ἔμελλον νὰ μάθω καὶ νὰ διδαχθῶ, ἅτινα μόνον ἐκ βιβλίων ἢ ἐξ ἀκοῆς ἴσως ἦσάν μοι γνωστά, τὸ θάρρος, μεθ' οὗ ὡμίλησέ μοι ὁ πολὺς διευθυντὴς τῶν Αὐτοκρατορικῶν Μουσείων, ἀπεμάκρυναν ἀπ' ἐμοῦ πάντα δισταγμόν, ἀπέτρεψαν δὲ καὶ πᾶσαν μέριμναν μακροῦ, ἐπιπόνου καὶ δυσκόλου ταξειδίου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἕτοιμος μετὰ 24 ὥρας ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ. Ὀξεῖς συριγμοὶ ἀνήγγειλαν τὴν πρὸς ἀπόπλουν ἑτοιμασίαν τοῦ ἀτμοπλοίου, μετὰ δὲ τέταρτον τῆς ὥρας περὶ τὴν 6ην τῆς ἑσπέρας περιεπλέομεν τὸ Σεράϊ-Μπουρνοῦ, τὸ

Χρυσοῦν κέρας. Ὁ καιρὸς δὲν ἦτο ἀνήσυχος, τοὐναντίον καθόλου καλὸς καὶ ἡ θάλασσα οὐχὶ ἠχήεσσα. Τὸ ἀτμόπλοιον ταχέως στρέφεται πρὸς τὴν Προποντίδα, διακρίνομεν ἔτι τὸν τροῦλλον τοῦ τεμένους τῆς ἁγίας Σοφίας, τοῦ ἀριστοτεχνήματος τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, τὸ τέμενος τοῦ Σουλτὰν-Ἀχμέτ, τὸν φάρον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἀλλ' ἡ νὺξ ἤρξατο νὰ σκοτίζῃ τὰ πάντα, τὸ δὲ κνέφας ν' ἀμφικαλύπτῃ τὰς μέχρι πρὸ ὀλίγων λεπτῶν ζωηρὰς ἀκτάς, ὅτε πρώτη κροῦσις τοῦ κώδωνος προανήγγειλε τὴν πρὸς τὸ δεῖπνον περιποίησιν, δευτέρα δὲ τὴν εἰς τὴν τράπεζαν ἄμεσον πρόσκλησιν. Τὸ δεῖπνον ἐγένετο αἰτία νὰ στερηθῶμεν τοῦ περαιτέρω μαγευτικοῦ πανοράματος τῶν παρακτίων μερῶν, ἅτινα ἐφωτίζοντο διὰ ποικίλων φώτων, ἀλλὰ κατὰ τὸ τέλος αὐτοῦ καὶ νὰ αἰσθανθῶμεν ἐκ τοῦ καθόλου πλοῦ καὶ τῆς κινήσεως τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅτι ἀναπλέομεν τὴν *Προποντίδα*, τὴν κοινότερον *Θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ*, καλουμένην οὕτως ἀπὸ τῆς πολυμαρμάρου νήσου, τῆς Προ(ι)κοννήσου.

Τοῦ τακτικοῦ ὕπνου ἐμπλησθείς, ἠγέρθην λίαν πρωΐ, ἵνα παρατηρήσω τὰς κλῆδας τοῦ Ἑλλησπόντου· διήλθομεν τὴν πόλιν τῶν Δαρδανελλίων, μετὰ μίαν ὥραν ἀνήχθημεν, παρεπλεύσαμεν κατὰ σειρὰν τὸ *Ὀφρύνιον*, σχεδὸν τὸ σημερινὸν Ρέγ κιόϊ, εἶτα τὸ Ροίτειον ἀκρωτήριον, ὅπου τοῦ *ἀρχαίου* Σκαμάνδρου αἱ ροαὶ ὑπὸ τὸν *Ἰν-τεπέ*, καὶ βαίνοντες πρὸς τὰς ἐκβολὰς *τοῦ νέου* Σκαμάνδρου (Μένδερε-Σοῦ), ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν πρὸς τὰς νέας ἐκβολὰς τοῦ Σκαμάνδρου[1], ἐκάμψαμεν τὸ *Κοὺμ-καλέ*[2]. Ἐντεῦθεν εὐθὺ καὶ παραλλήλως διήλθομεν τὴν Τρωϊκὴν χώραν, τὴν τοσοῦτον ἐξυμνηθεῖσαν καὶ ἀπαθανατισθεῖσαν διὰ τὴν ἀστάθειαν μιᾶς καὶ μόνης γυναικὸς καὶ τὴν μῆνιν ἑνὸς καὶ μόνου ἀνδρός, τὴν ἐγκλείουσαν ἱστορίαν ὅλην, πολιτισμὸν ὅλον, ἀναμνήσεις ἀρχαιοτάτας τε καὶ νεωτάτας δι' ἐμέ, ἀνεμνήσθην, ὅτι ἐκεῖ, πρὸ ἑνὸς καὶ δύο ἐτῶν ἔτι, παρηκολούθησα, ἐν ἐπισήμῳ αὐθις ἐντολῇ, ἐκ τοῦ ἐγγὺς τὰς τελειωτικὰς σκαφὰς τοῦ ἱεροῦ πτολιέθρου (Χισσαρλίκ), καὶ τὰ ὁμηρικὰ ἔπη καὶ τὰ τοῦ μυκηναίου πολιτισμοῦ φανερωθέντα λείψανα ἐμελέτησα ὑπὸ τὴν πολύπειρον διεύθυνσιν τοῦ μοναδικοῦ ἐπὶ τοιαύταις προϊστορικαῖς σκαφαῖς ἀνδρὸς κ. Doerpfeld, ἀρχιτέκτονος, διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς. Πόρρωθεν διέκρινα ἔτι τὰ ἐρείπια τῆς *Ἀλεξανδρείας Τρῳάδος*, τῆς πόλεως ἐκείνης, ἣν ὁ Καῖσαρ πρὸς στιγμὴν ἔκρινε κατάλληλον *νὰ καταστήσῃ πρωτεύουσαν*, ἐρείπια, ἅτινα μέχρι σήμερον μετὰ λουτρῶν διασῴζονται, καὶ ὅλον τὸ Τρωϊκὸν πεδίον, ὅπερ κάλλιστα τοπογραφεῖ ἡ πολυπίδακος Ἴδη (Κάζ-δάγ), ἐφ' ἧς καθήμενος ἢ ἱστάμενος ὁ (Ἰδαῖος) Ζεὺς ἐπέβλεπε τὰ ἐν τῷ πεδίῳ ἀνελιττόμενα γεγονότα, μάχας τε καὶ βουλάς, ἅπαντα.

Παρεκάμψαμεν ἤδη τὸ *Λεκτὸν* ἀκρωτήριον, τὸ Βαβᾶ-Μπουρνοῦ, τὸ δυσμικώτατον τῆς ὅλης Ἀσίας. Ἐπὶ τοῦ Λεκτοῦ ἐδείκνυτο ἄλλοτε βωμὸς τῶν δώδεκα θεῶν (Στράβ. ΙΓ 605), ἱδρυθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος κατὰ τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ νῦν τουρκικὸν χωρίον καὶ φάρος. Ἀφέντες ἐν ἀριστερᾷ τὸν Ἀδραμυττηνὸν κόλπον, τὸν καὶ Ἰδαῖον, ἐστράφημεν πρὸς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰολικῶν πόλεων, τὴν Λέσβον, ἣν κάλλιστα ὁ Στράβων περιγράφει (616 κ. ἑ.), ἐμελέτησε δὲ νεώτατα ὁ νῦν τὰς ἐν Βαβυλῶνι σκαφὰς διευθύνων, τότε δὲ μεθ' ἡμῶν μέλλων νὰ συνεργασθῇ εἰς Ζινδζιρλί, μηχανικὸς κ. Koldewei[3]. Ἠγκυροβολήσαμεν ἐν τῷ λιμένι τῆς πρωτευούσης. Νῆσος λόγου πλείστου ἀξία, χαρίεσσα, τερπνὴ

1. Τὸ μεταξὺ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων ἐκβολῶν τοῦ Σκαμάνδρου μέρος κατεῖχε τὸ στρατόπεδον, αἱ νῆες τῶν Ἀχαιῶν.

2. *Κοὺμ-καλέ*, ὅθεν βαίνει τις δι' ἁμαξιτοῦ εἰς τὸ Χισσαρλίκ, εἶνε ἕδρα μουδιρλικίου.

3. Die Antiken Baureste der Insel Lesbos, ἐν Βερολίνῳ, 1890 εἰς μέγα σχῆμα μετὰ χαρτῶν κλπ. Ἐν σ. 15 ὅρα καὶ διορθ. τοῦ ἐν 617, 4 χωρίου τοῦ Στράβωνος «ἔχει δὲ ἡ

καὶ εὔφορος· ὁ λιμὴν τῆς πρωτευούσης ἐν σχέσει μικρός, ἀλλ' ἡ κίνησις αὐτοῦ οὐχὶ μικρὰ ἕνεκα τῆς τακτικῆς μεθ' ὅλων τῶν νήσων καὶ λιμένων τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ συγκοινωνίας καὶ ἐμπορίας. Τίνα τὰ τῆς νήσου προϊόντα, τίνα ἐξάγονται καὶ τίνα εἰσάγονται δὲν ἐξετάζω, ὁ βουλόμενος ἂς ἀναγνώσῃ τὰ οἰκεῖα πρὸς τοῦτο γεωγραφικὰ καὶ στατιστικὰ ἔργα, οὐδ' ἐπίσης πόσους ἡ νῆσος ἔχει λιμένας καὶ ποίους, τίνας δ' ἔσχεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐνδόξους ἄνδρας, τῶν ὁποίων μεταξὺ καταλέγεται καὶ εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν (Στραβ. αὐτόθι) ὁ Πιττακός, ὁ ποιητὴς Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ, θαυμαστόν τι χρῆμα κατὰ τὸν Γεωγράφον.

Ἀπάραντες ἐκ τῆς Μιτυλήνης ἀφικόμεθα τέλος εἰς τὴν Ἰωνικὴν πρωτεύουσαν, τὴν Σμύρνην, τὸ ἑσπέρας τῆς 24ης. Εἰσήλθομεν εἰς τὸν λιμένα τῆς χαριτωμένης πρωτευούσης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀφ' οὗ ὑπεβλήθημεν πάντες εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἐπιθεώρησιν, παρηλάσαμεν ὅλοι καὶ ὅλαι ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ θρησκεύματος, θέσεως ἢ πλούτου πρὸ τοῦ ὑγειονομικοῦ ἰατροῦ. Δοθείσης τῆς πρὸς ἐλευθεροκοινωνίαν ἀδείας, τὸ ἀτμόπλοιον ἡμῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν πορθμέων, ὧν ἀπεθαύμασα τὴν τόλμην καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἀναρριχᾶσθαι, τὴν ἀντοχὴν εἰς τὸ ἀχθοφορεῖν καὶ τὴν περὶ τὸ ὑβρίζειν δεινότητα, ἀμιλλωμένην πρὸς τὰ προσόντα τῶν ἐν Πάτραις καὶ Πειραιεῖ λεμβούχων, ὡς ἄλλοτε εἶχον παρατηρήσει. Ἐξῆλθον εἰς τοῦ τελωνείου τὴν ἀποβάθραν, ἔνθα πάλιν φωναί, ἀλαλαγμοὶ καὶ ὅσοι πλεῖστοι ὠθισμοί· μετὰ τὰς εἰθισμένας διατυπώσεις μετέβην εἰς τὸ πλησίον κείμενον γνωστὸν ξενοδοχεῖον Huck. Ἐν τούτῳ συνήντησα ἀναμένοντάς με ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν τοὺς συναδέλφους Γερμανοὺς ἀρχαιολόγους, τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Βερολινείων Μουσείων, ὧν εἷς ὁ κ. F. von Luschan διευθυντὴς τοῦ Ἐθνολογικοῦ Μουσείου, γνώστης βαθὺς καὶ τῶν σημιτικῶν γλωσσῶν, ἰδίως τῆς ἑβραϊκῆς καὶ τῆς ἀραμαϊκῆς, ἰατρός, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ἔχων συνοδοιπόρον καὶ τὴν ἐν παντὶ τῷ ἀγῶνι τοῦ βίου σύντροφον αὐτοῦ κάλλιστα μεμορφωμένην κυρίαν von Luschan. Ἡ ἑσπέρα τῆς 24 ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀφετηρία γνωριμίας μου μετ' ἀνδρῶν ὅσον σπουδαίων τόσον καὶ μετριοφρόνων, ἡ συνδιάλεξις ἐστράφη, ὡς εἰκός, περὶ πολλὰ ποικίλλουσα ἐν ἀμεταπτώτῳ ἐνδιαφέροντι καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὑγιεινὰ ἔτι ζητήματα, διότι ὁ κ. von Luschan συνέστησέ μοι προσοχὴν καὶ ὑπακοὴν αὐτῷ, ὡς ἰατρῷ γινώσκοντι ἄλλως τε καὶ τὰ μέρη ἐκ προηγουμένων ταξειδίων. Τὴν ἐπιοῦσαν διῆλθον ἐγὼ εἰς ἐπισκέψεις πολιτῶν τε καὶ πόλεως, περὶ ἧς πολλὰ ἐξ ἀκοῆς ἐγνώριζον. Πράγματι ἵ ἄν τις εἴποι περὶ τῶν κυρίων καὶ τῶν κυριῶν κατοίκων τῆς πόλεως, περὶ τῆς ἐν αὐτῇ ξενίας, περὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς διοικητηρίου, περὶ τῶν μουσείων καὶ τῶν Σχολείων, περὶ τῶν ἱερῶν Ναῶν, τῶν φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων, περὶ τῆς μητροπόλεως τῶν Ὀρθοδόξων, περὶ ἀδελφοτήτων, λεσχῶν καὶ ἄλλων κέντρων ἄριστα κατηρτισμένων, ἐντευκτηρίων, ἐναρμονίων πράγματι πρός τε τὴν εὐγένειαν τοῦ τόπου καὶ τῶν πολιτῶν, περὶ τῶν προκυμαιῶν, τῶν τροχιοδρόμων, τῶν σιδηροδρόμων, περὶ τῶν ἐφημερίδων καὶ τῆς λοιπῆς ἐν γένει συγκοινωνίας, τῆς πνευματικῆς, τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως, ἀλλ' ἅμα καὶ τῆς κρατούσης ἐν πᾶσιν ἁρμονίας καὶ εὐθηνίας; Ἡ Σμύρνη, πόλις μεγάλη καὶ εὐδαίμων, ὑπὲρ διακοσίας χιλιάδας κατοίκους τρέφουσα, εἰσάγουσα κατ' ἔτος προϊόντα ἀξίας τοὐλάχιστον 100,000,000 φράγκων καὶ ἐξάγουσα 80,000,000 περίπου[1], εἶνε ἕδρα τοῦ νομοῦ Ἀϊδινίου, Ὀρθοδόξου καὶ Ἀρμενίου μητροπολίτου καὶ Κατολίκου ἀρχιεπισκόπου, γενικῶν προξενείων ὅλων τῶν κρατῶν, τολμῶ δ' εἰπεῖν ἡ Μίλητος τῶν νεωτέρων χρόνων. Παρατρέχω τόσα ἄλλα περὶ τῆς χαριτοβρύτου πόλεως καὶ τῆς φυσικῆς ὡραιότητος τῶν πέριξ καὶ τοῦ καθ' αὐτὸ Σμυρναϊκοῦ

Μιτυλήνη λιμένας δύο, ὧν ὁ νότιος (ὁ τῆς Γέρας δῆλα δὴ σήμερον) κλειστὸς τριηρικὸς ναυσὶ πεντήκοντα» (διόρθ Plehn) εἰς «κλειστὸς τριηρικὸς καὶ ναύσταθμον ναυσί . . . »

1. Σῦκα, σταφῖδες, τάπητες. 7500 ἀτμόπλοια καὶ πλοῖα κατ' ἔτος.

ὅρμου, τοῦ ὁποίου ἐν τῇ Β. ἀκτῇ, ἔναντι τῆς πόλεως, τῇ Περαίᾳ, ἐν μέσῳ κήπων κεῖται τὸ Κορδελιό, χαριεστάτη κωμόπολις, ἕδρα τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου, συνδεομένη δι' ἀτμοπλοίων καὶ διὰ σιδηροδρόμου (11 χμ.), κάμπτοντος τοῦ κόλπου, μετὰ τῆς Σμύρνης. Τὰ περὶ Ἐφέσου τῆς παλαιᾶς, τοῦ Ἁγιὰ-Σολουκίου, τῆς μιᾶς ἐκείνης τῶν δώδεκα ἰωνικῶν πόλεων, ἥτις νῦν διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Σμύρνης συνδέεται (80 χμ.), τῆς πόλεως ἐκείνης, ἥτις ἦτο ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ἡ πρώτη πόλις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἥτις πρὸς τῷ ἀριγνώτῳ ναῷ εἶχε καὶ τόσας ἄλλας οἰκοδομὰς καὶ δὴ τὸ θέατρον, ὅπερ ἀνασκαφὲν τελευταῖον ἀπεδείχθη, ὅτι δύναται νὰ περιλάβῃ τοὐλάχιστον 30,000 θεατάς, ὅλα ταῦτα παρατρέχω καὶ ἑτοιμάζομαι μετὰ τῶν εὐγενῶν συνοδοιπόρων εἰς τὸ νέον μέγα ταξείδιον. Εὐνόητον, ὅτι τὰ ἐπίσημα καὶ ἀνεπίσημα γεύματα ἐν τῷ μεταξὺ ἐξηκολούθησαν καὶ αἱ προσκλήσεις παρά τε τῷ τότε γενικῷ προξένῳ λαμπρῷ κ. Stannius, τῷ μακαρίτῃ Human, τῷ γινώσκοντι κατὰ βῆμα ὅλα τὰ ἀρχαιολογικὰ σημεῖα τῆς δυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἰδιαίτατα δὲ τὰ ἐν τῷ νομῷ Ἀδινίου, ἐν ᾧ τοσαύτας σκαφὰς διεξήγαγεν. Ἡ ἀναχώρησις ἡμῶν ὡρίσθη διὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 26, σταθμὸς δὲ ἡ Ἀλεξανδρέττα, ὅθεν τὸ ταχύτερον θὰ κατεφθάνομεν εἰς τὴν ἕδραν τῶν σκαφῶν. Δραστηριότης, τάξις ἐν τῇ προετοιμασίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ τῶν ἀπαιτουμένων ἔκ τε τῆς Γερμανίας καὶ ἐκ τῆς Σμύρνης, διεύθυνσις καὶ πειθαρχία κατὰ πρόγραμμα, συμφωνία προσωπικοῦ λιθοξόων, σιδηρουργῶν, μαγείρου καὶ λοιπῶν, ἐφοδίασις ἐκ πάντων τῶν χρειωδῶν ἐν ἰδίοις ἐπίτηδες πρὸς εὐκοπωτέραν μεταφορὰν κιβωτίοις, συνέπεσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν κατεβάλοντο. Τέλος ἐφωδιασμένοι πάντες, τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 26 κατελίπομεν τὴν Σμύρνην ἀφέντες οὐκ ὀλίγον χρυσὸν δι' ὅλας τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὰ χρειώδη παντὸς εἴδους καὶ πάσης ἀνάγκης, καίτοι οὐκ ὀλίγα προϋπῆρχον ἤδη κατ' εὐθεῖαν διὰ Τεργέστης εἰς Ἀλεξανδρέτταν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γερμανικοῦ ὑποπροξενείου ἀποσταλέντα.

*

Ἐπέβημεν ἀρίστου ἀτμοπλοίου τῆς Ἑταιρείας τῶν Ναυτικῶν Διαπορθμεύσεων. ὅπερ διὰ τῆς Σάμου, Κύπρου, καὶ Μερσίνης, Θεοῦ συνευδοκοῦντος, θὰ ὡδήγει ἡμᾶς εἰς Ἀλεξανδρέτταν, τῇ δὲ πρωΐᾳ τῆς ἐπιούσης 27ης, τελευταίας Κυριακῆς τῶν Ἀπόκρεων, ἀφικόμεθα εἰς τὸ Καρλόβασι τῆς Σάμου, μακρόθεν διακρίνοντες ἔτι τὰς ἐπὶ τῶν βουνῶν χιόνας. Ἐντεῦθεν τὸ ἀτμόπλοιον παρέλαβε πολλὰ μεγάλα βαρέλια πλήρη οἴνου, μετὰ μίαν δὲ καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἠγκυροβόλησεν εἰς τὸν λιμένα τῆς πρωτευούσης τῆς νήσου, εἰς τὸ Βαθύ. Εἰς τὸ Βαθὺ ἐξῆλθον, ἐκεῖ δ' ἀμέσως ηὐτύχησα νὰ γνωρίσω τὸν γνωστὸν τῆς νήσου ἱστοριογράφον, τὸν μακαρίτην Ἐπαμ. Σταματιάδην, εἰδοποιηθέντα ἐν καιρῷ ἐκ Σμύρνης καὶ τὸν οὐχ' ἧττον γνωστὸν γυμνασιάρχην κ. Καταιβαίνην, νὰ ἐπισκεφθῶ δὲ καὶ ἐν τῷ μεγάρῳ του καὶ τὸν σοφώτατον ἡγεμόνα, τὸ σέμνωμα τῆς παρῳχημένης τῶν Φαναριωτῶν γενεᾶς, τὸν μακαρίτην Ἀλέξανδρον Καραθεοδωρῆ Πασᾶν, γνωστόν μοι ἐκ τῆς Ξηροκρήνης, ἐν ᾗ μέχρι πρὸ τριετίας κατῴκουν. Ὁ ἡγεμὼν ἀεὶ βαθύς, σπουδαῖος, εὐτράπελος, ἐν σοβαρότητι χαρίεις ἦτο πολὺ εὐδιάθετος, καίτοι δὲ μόλις πρὸ ἡμέρας τελείως ἐγκατέλιπεν αὐτὸν τὸ ἐρυσίπελας, πολλὰ ἠγαθύνθη νά μοι ἐρωτήσῃ περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει προσώπων τε καὶ πραγμάτων. Ὁ διευθυντὴς τοῦ ἡγεμονικοῦ Γραφείου μακαρίτης Σταματιάδης, παρουσιασθεὶς ἔλαβε διαταγάς τινας τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις τότε καὶ εἰς τὴν περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ Καρλόβασι ζήτησιν ἔλαβε μέρος τῆς ἐμῆς ὑποβολῆς ἕνεκα, διότι ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ Σάμιοί τινες, εἶτα ὁ κ. Σταματιάδης, καὶ ἐγώ, ἀπαράσκευος μάλιστα, ἄλλας ἐξήνεγκον περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ὀνόματος *Καρλόβασι* γνώμας. Ὁ μὲν μακαρίτης Σταματιάδης ἐνόμιζεν, ὅτι ἡ λέξις προέρχεται ἐκ τοῦ *Καρλὶ-οβασί*, ἄλλοι, ὅτι εἶνε *Καλοβάσι*

(ἄνευ ρ.) καὶ ἐγώ, ὁ μεταξὺ τῆς ροιᾶς καὶ μηλέας προσελθών, εἰς ὃν ἀπετάθησαν μετ' ἐπιφυλάξεως, οὐδετέρᾳ τῇ γνώμῃ συνταχθείς, προέβαλον τὴν ἰδέαν μὴ ἡ λέξις ἔχῃ σχέσιν τινὰ πρὸς τὰ *Καταλαναϊκὰ* καὶ ξενικὰ ὀνόματα, δι' ἃ πάλιν ἐρωτητέον, εἶπον, τὸν κ. Σταματιάδην. Ὁ σοφὸς ἡγεμὼν εἶπεν, ὅτι δὲν παραδέχεται τὴν τοῦ κ. Σταματιάδου γνώμην, ὑποπτεύει μάλιστα, ὅτι εἶνε ἀποικία Ἠπειρωτική, ἡ δ' ἐμὴ γνώμη ἐξεταστέα. Ἐννοεῖται, ὅτι ἐγὼ οὔτε μετὰ ταῦτα ἐξήτασα, οὔτε ταῦτα νῦν σημειούμενος θέλω ἢ ἔχω καιρόν, ἵνα σκεφθῶ περὶ τοιούτων θεμάτων. Ἀπεχαιρέτησα τὸν ἐξοχώτατον ἡγεμόνα, ὅστις διέταξε τοὺς κ. Σταματιάδην καὶ Καταιβάνην νὰ μὲ χειραγωγήσωσιν εἰς ὅ,τι ἤθελον· ἐν πρώτοις ἐπεσκέφθημεν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Σπυρίδωνος, ὄπισθεν τῆς ὁποίας ἀνηγείρετο ἡ νέα μητροπολιτικὴ εὐρύχωρος, μήπω συντελεσθεῖσα, εἶτα δὲ τὸν γέροντα Μητροπολίτην κ. Γαβριήλ, καὶ τοῦτον μακαρίτην, ἐν τῇ μητροπόλει αὐτοῦ. Μόλις ὅμως ἀπεχώρουν τῆς μητροπόλεως διεμηνύθην ὑπὸ τῆς εὐγενεστάτης καὶ κοσμιωτάτης ἡγεμονίδος, τῆς κυρίας Κασσάνδρας, ἵνα μεταβῶ εἰς τὸ μέγαρον. Ἡ εὐγενὴς κυρία μαθοῦσα τὴν ἔλευσιν ἐμοῦ, τοῦ ἐκ τοῦ προαστείου τῆς οἰκογενειακῆς αὐτῆς ἑστίας, ἐξέφρασε τὴν εὔλογον ἐπιθυμίαν, ἵνα μὲ δεχθῇ. Εὐχαρίστως κατένευσα εἰς τὴν κλῆσιν, ἀμέσως ἐγενόμην δεκτός, διεβεβαίωσα τὴν δέσποιναν περὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῆς—οἵα φιλαδελφία—καὶ ἀπῆλθον ὑποκλιθείς, λυπούμενος, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν τὴν ἑσπέραν νὰ μετάσχω τοῦ δείπνου, εἰς ὃν τόσον εὐμενῶς ἐκλήθην. Τὴν νύκτα τὸ ἀτμόπλοιον ἀπέπλεε. Τί ποιητέον; Ἐκ τῆς ἐν Σάμῳ ὀλιγοώρου διατριβῆς μου διέκρινα πολλὰ καλὰ καὶ ἐν παντὶ μεγάλην πρόοδον, ἀλλὰ καὶ κομματισμόν. Ἐὰν ἔλειπον αἱ κομματικαὶ προσωπικαὶ οὐχὶ περὶ ἀρχῶν ἔριδες, ὁ τόπος τί εἶχε νὰ χάσῃ, ἢ τί ἐκ τούτων νὰ κερδήσῃ; Τί λείπει δόξα τῷ Θεῷ τοῖς φίλοις Σαμίοις; Ἀλλ' ἐμοὶ οὐκ ἀπόκειται πλείονα εἰπεῖν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον παρετήρησα ἐπίσης μετά τινος περιεργίας εἶνε, ὅτι ἡ Σάμος ἔχει καὶ *ἐξαγωγικὴν* οἴνου ἐμπορίαν ἱκανήν πως· τοῦτο σημειοῦμεν, διότι ἐκ τοῦ Στράβωνος (637), ὃν μετ' ἐμοῦ ἔφερον, ἐγίνωσκον, ὅτι *«αὕτη,* ***οὐκ εὔοινος,*** *καίπερ εὐοινουσῶν τῶν κύκλῳ νήσων . . . εἰ καὶ περὶ μὲν τοὺς οἴνους οὐ πάνυ εὐτυχεῖ, τὰ δ' ἄλλα εὐδαίμων ὥστε καὶ ὀρνίθων γάλα φέρει».*

Τὸν δεῖπνον τῶν Ἀπόκρεων ἔλαβον ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ, εἰς ὃ ὡδηγήθην ὑπὸ τῶν ταχθέντων μοι ἐντίμων ὁδηγῶν διὰ λέμβου τῆς κυβερνητικῆς φυλακίδος. Εὐμνήμων ἐπὶ ταῖς περιποιήσεσι κατεκλίθην, ἵνα τὴν πρωΐαν τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας εὑρεθῶ εἰς τὴν ἄλλην παραλίαν τῆς νήσου, τὴν πρὸς τὴν Μ. Ἀσίαν νεύουσαν . . .

Διήλθομεν, χωροῦντος τοῦ ἀτμοπλοίου ὑπερηφάνως, Πάτμον καὶ Λέρον καὶ Κάλυμνον, παρήλθομεν πρὸ τῆς Ν. Δ. χερσονήσου τῆς παλαιφάτου Κῶ, ἐστράφημεν δὲ πρὸς τὴν Ρόδον ἀφέντες ἐν ἀριστερᾷ τὴν Νίσυρον καὶ τὴν Τῆλον. Ὁ καιρὸς εὐχάριστος, ἡ θάλασσα γαληνιαία, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρος ἀναπυροῖ τὴν ὄρεξιν, πεντάκις τῆς ἡμέρας καλούμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, ἥν, εἰλικρινῶς εἰπεῖν, ἐκόσμει ἀναλόγως τῆς ὑπηρεσίας ὁ διοικητὴς τοῦ πλοίου καὶ ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ κ. Auguste Bretel, παλαίμαχος ἀγωνιστὴς ἐν τῇ πολυκυμάντῳ τῶν Ὠκεανῶν θαλάσσῃ, διὰ τῶν εὐτραπέλων καὶ λαμπρῶν ἀνακοινώσεων αὐτοῦ καὶ ἐντυπώσεων ἐκ τῶν διαφόρων μερῶν καὶ χωρῶν, ἃς ἰδίοις ὄμμασιν ἐγνώρισε καὶ εἶδεν.

Θωπεύοντες τὸν ἀναπεπταμένον πόντιον πέπλον, παρεπλεύσαμεν τὴν νότιον ἄκραν τῆς Ρόδου, τὴν διὰ φανοῦ φωτιζομένην. Ἀφοῦ φαγόντες καὶ πιόντες ἐνεπλήσθημεν, ἀνήλθομεν εἰς τὸ κατάστρωμα, ἵνα ἀναπαυθῶμεν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς μηνοειδοῦς ἔτι σελήνης καὶ τῶν ἠλεκτρικῶν, καὶ κορεσθῶμεν γλυκείας θαλασσίας αὔρας. Θαυμάζομεν μετὰ τῶν συναδέλφων τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως, ἐγὼ δὲ πολλάκις βυθιζόμενος εἰς σκέψεις περὶ πολλῶν καὶ διαφόρων μελετῶ κενά, δὲν δύναμαι νὰ φιλοσοφήσω, δὲν δύναμαι νὰ σιωπήσω, θέλω περιπατῶν νὰ διαλέγωμαι, ἀνοίγουσι μὲν τὰ χείλη μου, ἀλλ' ἡ καρδία μου! ἡ νὺξ ὅμως προχωρεῖ ἡμῶν προχωρούντων· ἐκάμψαμεν, εἰσήλθομεν ἤδη εἰς

τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον μετὰ θάρρους, οὐρανὸν μόνον βλέπομεν καὶ θάλασσαν πατοῦμεν· αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος δὲν ἐδυστρόπησεν οἱ τὰ σκῆπτρα ταύτης κρατοῦντες θεοὶ συμπαθῶς ἡμῖν διετέθησαν· ἐγίνωσκον, φαίνεται, ὅτι ἐβαίνομεν οὐχὶ χάριν ἐμπορικῶν κερδῶν, ἀλλὰ θεράποντες ἁπλοῖ τῆς ἱερᾶς ἐπιστήμης, καὶ χρήματα καὶ ἄνεσιν καὶ ὑγιείαν θυσιάζοντες. Σημειώσας, ἔχω, ὅτι ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ μόνος μείνας καὶ οἱονεὶ ρεμβάζων, πρᾶγμα σπάνιον εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν μου, τρία ἢ τέσσαρα χωρία ἐκ τῶν ποιητικῶν χορδῶν τοῦ δαυιτικοῦ ψαλτηρίου κατ' ἐμαυτὸν ἐτόνισα. Διατί δὲ οὐχὶ ἐκ τοῦ ποιητικοῦ κύκλου τοῦ ἔπους ἢ τοῦ δράματος; Κατῆλθον κἀγὼ πρὸς ὕπνον. Τῇ πρωΐᾳ τῆς 1 Μαρτίου ἐπλέομεν ἔτι πρὸς τὴν ἑτέραν τῶν ἐν τῇ Α. Μεσογείῳ μεγαλονήσων, τὴν Κύπρον, τὴν πατρίδα τῆς Κύπριδος, καὶ ἐπλέομεν ὁλοταχῶς, ἵνα μὴ τῇ πρωΐᾳ βραδύνωμεν, εἰς *Λάρνακα*.

Περὶ τὴν 8ην τῆς πρωΐας τῆς 2 Μαρτίου ἐξῆλθον μόνος ἐγὼ εἰς τὴν *Σκάλα τῆς Λάρνακος*, πόλεως ἀλιμένου, ἀλλὰ κομψῆς. Ἐπὶ τῆς προκυμαίας τὰ ἐμπορικὰ κοταστήματα, τὰ πρακτορεῖα καὶ τὸ ἀγγλικὸν ἐνθυμοῦμαι ταχυδρομεῖον, ἐνδοτέρω δέ, ὁ ὀθωμανικὸς καὶ ὁ ἀγγλικὸς τηλέγραφος, δι' ὃν εἰς Χαλέπιον κατὰ λέξιν ἓν καὶ ἥμισυ σελήνιον ἐπλήρωσα. Ἐπειδὴ δ' ὁ χρόνος ἐπέτρεπε, μετέβην εἰς τὴν πόλιν, μόλις εἰκοσάλεπτον ἀπέχουσαν, ὑπὸ τὸν Κιτίου δὲ Μητροπολίτην πνευματικῶς διστελοῦσαν. Ἐπεσκέφθην τὴν μητρόπολιν, ἐν ᾗ ἐγενόμην δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. τῆς μητροπόλεως Μελετίου ἐν τῷ ἀρχιμανδρείῳ[1], εἶτα δὲ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ Σωτῆρος (1854,) ἁπλουστάτην μετὰ μεγαλοπρεποῦς ὅμως κωδωνοστασίου, εἶτα δὲ καὶ τὴν τῆς Παναγίας *Χρυσοπολιτίσσης* (1851).

Ἐν Λάρνακι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι τρεῖς Ἐκκλησίαι, ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ Κοντὸς καὶ ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ Μακρῆς, εἰς 30λεπτον ἀπόστασιν πρὸς τὸ Ν.Δ. μέρος τῆς πόλεως, πρὸς δὲ καὶ Λατινικὴ Ἐκκλησία μεγαλοπρεπὴς τῆς Παρθένου, τῷ 1843 κτισθεῖσα ἢ ἐπισκευασθεῖσα, ἐφ' ἧς γέγραπται· «Unus Deus, Una fides, Unum Baptisma S. Paulus an Ephesios Cap 4». Διὰ τῆς πεδιάδος εἰς τὴν Σκάλαν ἐπανακάμπτων παρετήρησα καὶ τὴν Μονήν, ἐν ᾗ σχολὴ καὶ φαρμακεῖον κλ. τῶν καλογραιῶν, ἐπεσκέφθην δὲ καὶ τὸν ναὸν τῶν δυτικῶν τοῦ ἁγίου Λαζάρου, μέγαν μετὰ μεγάλου καὶ πολλοῦ περιβόλου καὶ λοιπῶν ἐξαρτημάτων, ἐν ᾧ δείκνυται καὶ ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Λαζάρου. Περὶ Κύπρου εἶνε ἀνάγκη νὰ προσθέσω λέξιν; Ἔχει ἱστορίαν ὁλόκληρον πλουσιωτάτην εἰς ἔργα εἰς τέχνην ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1878 συνεχῶς.

*

Περὶ τὴν 4ην τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀπεπλεύσαμεν· βαίνοντες ἠρέμα, παρεκάμψαμεν τὸν *βοῦν* τὸ καὶ *κέρας* τῆς Κύπρου, ἀφικόμεθα δὲ λίαν πρωῒ τῆς 3 (πέμπτης) Μαρτίου πρὸ τῆς *Μερσίνης* καὶ ἀγκυροβολοῦμεν εἰς μακρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας, οὕτως ὥστε ἐν καιρῷ τρικυμιώδει ἡ ἀπόβασις θεωρεῖται οὐχὶ εὐχερής. Ἐγενόμην δεκτὸς ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Γεωργάκη ἐφέντη Συμεώνογλου, ὅστις εὑηρεστήθη μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου νὰ προσέλθῃ, ἵνα μὲ παραλάβῃ. Εὐγενὴς φίλος, ἐν τῷ ἀβραμιαίῳ πατρικῷ οἴκῳ τοῦ ὁποίου ἐν Ζινδζί-δερὲ τῆς Καισαρείας πολλῶν ἀπήλαυσα περιποιήσεων. Ἰδοὺ δὲν ἐλησμόνησα αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης ἐμέ, ἀπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ἀργαίου εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ταύρου, ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ ὁποίου ἐκ τοῦ ἀτμοπλοίου διαβλέπω ἔτι χιόνας.

Ἡ Μερσίνη κεῖται εἰς τὰ ΒΑ. τῶν ἀρχαίων Σόλων (10 χλμ.), τῆς Πομπηϊοπόλεως, ἐπὶ πεδιάδος, ἣν διαρρεῖ χειμάρρους ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν. Εἶνε γῆ, ἣν ἐπάτησεν ὁ

1. Δὲν ἐξελέγχω νῦν τὰ πρὸ ἐτῶν σημειωθέντα. Ὁ Κιτίου Κύριλλος ἀπῆν εἰς Λευκωσίαν διὰ τὴν Βουλήν.

Ἀλέξανδρος, ὁ Καῖσαρ, ὁ Βαρβαρόσσας, ὁ Ἀντώνιος καὶ ἡ Κλεοπάτρα. Νῦν ἡ πόλις κατέστη ἀπὸ ἐτῶν, ὡς τὸ Δεδὲ-ἀγὰτς ἐν τῷ Αἰγαίῳ, σταθμὸς ἐμπορικός, λιμὴν ἄνευ κυρίως λιμένος, ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν ἀντιπροσωπεῖαι ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Περσίας καὶ ὅλων σχεδὸν τῶν ἀτμοπλοϊκῶν Ἑταιρειῶν, ὁλονὲν δὲ αὐξάνει καὶ προάγεται, διὸ καὶ εἰς μουτεσαριφλίκιον ἀνυψώθη τῷ 1904, ὑπαγόμενον εἰς τὸν νομὸν Ἀδάνων[1]. Ἡ πόλις ἐκτείνεται καθ' ὅλα τὰ μέρη ἰδίως κατὰ τὸ μέρος τοῦ Φάρου, ὅπου τότε ἀνηγείρετο καὶ στρατὼν καὶ ἁμαξιτὸς ὁδὸς εἶχε κατασκευασθῆ.

Οἱ τῆς Μερσίνης κάτοικοι εἶνε περίπου 12000 οἱ πλεῖστοι Ἕλληνες ὀρθόδοξοι, ἄποικοι ἐκ Καππαδοκίας καὶ τῶν πέριξ νήσων τοῦ Αἰγαίου. Οὗτοι διατηροῦσι δύο σχολεῖα, παρθεναγωγεῖον δὲ καὶ νηπιαγωγεῖον ἐν καλοῖς κτιρίοις καὶ ἐκκλησίαν τὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου μεγάλην καὶ εὐρύχωρον κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ἐν Πέραν ναοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος, τρουλλωτήν, ἐπὶ τῶν παραθύρων τῆς ὁποίας καθ' ὅλας τὰς πλευρὰς ἀνὰ *δύο* γράμματα τοῦ «Κύριε Στερέωμα τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων κλ., ἀδιαφόρως τεθειμένα, μὴ ἀποτελοῦντα συλλαβάς, ὡς τὰ τῆς ὀνομασίας τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀνὰ ἓν τεθειμένα (1886). Πρὸς τούτοις διατηρεῖται καὶ ἑτέρα ἐκκλησία μικροτέρα, ἡ τοῦ *Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ*, διὰ τοὺς ὀρθοδόξους Ἄραβας καὶ μικρὸν σχολεῖον[2]. Οἱ Ἀρμένιοι ἀπὸ τοῦ 1866 ἔχουσιν ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου μικρὰν ὅμως, οἱ δὲ Κατόλικοι ἀπὸ τοῦ 1892 ἡτοίμαζον ὁμοίαν, ἴσως σήμερον συντελεσθεῖσαν.

Ἡ ἐμπορικὴ τῆς Μερσίνης κίνησις εἶνε οὐχὶ σμικρά· πληροφορίαι, ἃς δύναμαι νὰ θεωρήσω ἀσφαλεῖς, ἀναβιβάζουσι τὴν ἐξαγωγὴν εἰς 20.000.000 φράγκων, τὴν εἰσαγωγὴν δὲ εἰς τὰ $^{3}/_{4}$ τῆς ἐξαγωγῆς. Κύρια προϊόντα τῆς ἐξαγωγῆς εἶνε μεταξὺ ἄλλων καὶ κόμμι τραγακάνθης (gomme adragande).

Ἀφ' οὗ διῆλθον τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς ὀφειλομένας εἰς φίλους ἐπισκέψεις ἀντήμειψα, ἀποχαιρετήσας τὸν κ. Συμεώνογλου, καὶ τοὺς ἄλλους προσελθόντας ἐκ Καισαρείας γνωστούς μοι μαθητάς τε καὶ φίλους εὐχαριστήσας, ἐπανῆλθον εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, ὅπερ ἐκινῆσαν τὴν 9ην τῆς ἑσπέρας κατηυθύνθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὴν κατ' Ἰσσόν.

*

Ὄρθρου βαθέος τῇ Παρασκευῇ, 4 Μαρτίου, ἔστημεν ἐνώπιον τῆς Ἀλεξανδρέττας, ἥτις σχηματίζει μικρὸν κόλπον, ὃν προφυλλάσσουσιν ἐπ' ἀριστερὰ σειρὰ βουνῶν, ὧν αἱ κορυφαὶ ἔτι χιονοσκεπεῖς. Ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ τηλεγραφικῶς προειδοποιηθεὶς ὑπεδέξατο ἡμᾶς πάντας ὁ ὑποπρόξενος τῆς Γερμανίας κ. Belfante, ὅστις καὶ ὡδήγησεν ἡμᾶς εἰς τὸ *Ξενοδοχεῖον τῶν Ξένων*, τὸ καλλίτερον.

Ἡ Ἀλεξανδρέττα εἶναι πόλις, εἰς ἣν ἔμεινεν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἡ ἀρχαία Ἀλεξάνδρεια ἡ κατ' Ἰσσόν, ἡ Ἀλεξάνδρεια ἡ μικρά, ἡ τουρκιστὶ *Ἰσκενδερούν*, πρὸς διάκρισιν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλεξανδρείας, τῆς Μεγάλης, ἥτις λέγεται τουρκιστὶ *Ἰσκενδεριγιέ*.

Αὕτη κεῖται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τῷ εἰσπλέοντι πλευρᾶς τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς (κόλπος τῆς Ἀλεξανδρέττας), καὶ κατέχει σχεδὸν τὸν τόπον τῆς ἀρχαίας τοῦ Ξενοφῶντος Μυριάνδου[3], ἐξ οὗ καὶ ὁ κόλπος παρ' Ἡροδότῳ (Δ. 38) Μυριανδινός.

1. Τὸν νομὸν Ἀδάνων ἐπὶ 67 χιλιόμετρα διατρέχει ὁ σιδηρόδρομος Μερσίνης—Ταρσοῦ—Ἀδάνων. Ὄρα Γεωγραφίαν Β. Μυστακίδου.

2. Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ναοῦ εὗρον πολλὰ τεμάχια ἐκ μαρμάρου ἐνεπίγραφα, ἐκ Πομπηϊοπόλεως κομισθέντα.

3. Ξενοφ. Ἀναβ. Α, δ. 6 «εἰς Μυρίανδον, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὥρμουν αὐτόθι ὁλκάδες πολλαί». Ἐνταῦθα οἱ μύριοι ἔμειναν ἡμέρας ἑπτά, ἑτοιμαζόμενοι πρὸς τὴν μακρὰν καὶ ἐπίπονον διὰ τῆς Συρίας πορείαν.

Εἶνε νῦν ἕδρα ὑποδιοικήσεως τοῦ νομοῦ Χαλεπίου καὶ λιμὴν ἐμπορικός. Ὁ κόλπος τῆς Ἀλεξανδρέττας (ὁ Ἰσσικὸς) ὁριζόμενος πρὸς τὰ Β. Δ. ὑπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου *Καρατάς*, τῆς ἀρχαίας Μαγάρσου πρὸς τῇ Μαλλῷ, καὶ Ν. Α. ὑπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ρὰς ἐλ Χανζίρ, τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις *Ρωσσικοῦ σκοπέλου*, κλείεται ἀπὸ Β. καὶ Α. ὑπὸ δύο ὀροσειρῶν, τοῦ ὄρους Ἀμανοῦ (Ἐλμὰ-δάγ), ὅπερ ἐνταῦθα ὑψοῦται 160 μ. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, καὶ χωρίζεται ἀπὸ τοῦ προσνεύοντος αὐτῷ Κιλικίου Ταύρου διὰ πολλῶν χαραδρῶν, δι' ὧν καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος μνημονευόμενος *Πύραμος* (Δζιχοὺν) ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὸν ὅρμον τοῦ *Γιαμουρταλήκ*. Ὁ κόλπος τῆς Ἀλεξανδρέττας, τὸν ὁποῖον στενῶς ὑπὸ γεωγραφικὴν ἔποψιν περιέγραψα, ὁμοιάζει μὲ μεγαλοπρεπῆ λίμνην, ἥτις ἔχει κυανόλευκα ὕδατα ἀρκετὰ βαθέα, ποικίλον χρωματισμὸν ἐξ ἀντανακλάσεως τῶν πέριξ βουνῶν καὶ ὀρέων σχηματιζόμενον, εὐτυχῶς δὲ ἐν εἴδει ἡμικυκλίου ἢ ἀκανονίστου ἡμιελλείψεως κειμένη φυλάσσεται ἀπὸ τῶν βορείων, νοτίων καὶ ἀνατολικῶν ἀνέμων.

Ὁ μικρὸς ὅρμος τῆς πόλεως καίτοι φυλάσσεται ὑπὸ τῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὑψουμένων ὀρεινῶν σειρῶν, κατὰ τὸν χειμῶνα ἰδίως ὑπόκειται εἰς θαλασσίας ταραχάς, τρικυμίας καὶ ἀνέμους, οἵτινες καταπίπτουσιν αἰφνηδίως σὺν ὀργῇ καὶ θυμῷ ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν κορυφῶν τῶν πέριξ χιονοσκεπῶν ὀρέων. Καὶ μεθ' ὅλας τὰς δυσκολίας ταύτας ὁ ὅρμος ἢ ὁ λιμὴν τῆς Ἀλεξανδρέττας νῦν, ὅτε ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία ἀνεπτύχθη καὶ εὐωδώθη ἐν τῇ Ἀσιατικῇ Τουρκίᾳ ὑπὸ τὴν αἰγῖδα τοῦ μεγάλου ἡμῶν Ἄνακτος εἶνε ἴσως ὁ καταλληλότατος καὶ ὁ καταλληλότερον κείμενος, ἵνα καταστῇ ἡμέραν τινὰ ἐν προσεχεῖ μέλλοντι ἀφετηρία σιδηροδρόμου, ἑνοῦντος τὴν Ἀνατ. Μεσόγειον καὶ τὴν θάλασσαν τῆς Κύπρου πρὸς τὰς χώρας τοῦ Εὐφράτου. Ἡ Ἀλεξανδρέττα πρὸς τιμὴν τοῦ μεγάλου νικητοῦ μετὰ τὴν ἐν Ἰσσῷ μάχην ἱδρυθεῖσα πρὸς Ν. αὐτῆς ἐπεσκιάσθη ὑπὸ τῶν ἄλλων παραλίων πόλεων. «Ἦτο, λέγει ὁ Κίννεϊρ[1], μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κέντρον ἀξιόλογον ἐμπορίου καὶ τὸ ἐντευκτήριον (rendez-vous) ὅλων τῶν ἐμπόρων τῆς Ἀνατολῆς, νῦν δὲ οἰκεῖται ὑπὸ ἁλιέων, ἔχουσα μόλις 90 οἰκογενείας, ὧν αἱ 60 ἑλληνικαί, αἱ δὲ 30 τουρκικαί». Τὰ αὐτὰ αὐταῖς λέξεσιν ἐπαναλαμβανόμενα εὗρον καὶ ἐν τῇ τοῦ F. Beauforf περιηγήσει[2], τῇ κατὰ τὸ 1821 ἐκδεδομένῃ ἐν Βεϊμάρῃ. Καὶ τῷ ὄντι ἡ Ἀλεξανδρέττα, ἡ μετὰ τὰς Σταυροφορίας κατὰ τὸν ΙΓ' καὶ ΙΔ' αἰῶνα ἔρημος, ἡ μέχρι πρὸ 40ετίας μικρὰ καὶ ἀσήμαντος πολίχνη, ὡς ἔλεγόν μοι οἱ γέροντες, κατέστη σήμερον ὑπὸ ἔποψιν ἐμπορικήν, ἐθνολογικήν, καὶ πολιτικὴν σπουδαία καὶ σημαντική. Ὑπὸ *ἐμπορικήν* διότι εἶνε τὸ ἐπίνειον τῆς ἐμπορίας τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἅτε συνεχομένη μετὰ τοῦ Βεϊλὰν (15 χμ.), τῆς Ἀντιοχείας (67 χμ.) καὶ τοῦ Χαλεπίου (160 χμ.), τῆς ἕδρας τοῦ νομοῦ, δι' ἁμαξιτοῦ λαμπρᾶς, ἐπίσης δὲ καὶ μετὰ τοῦ Μαρὰς (μουτεσαριφλικίου), τῆς ἀρχαίας *Γερμανικείας*, τοῦ Κυλὶς (μουτεσαριφλικίου), τοῦ Ἀϊντὰπ (καϊμακαμλικίου) καὶ ἄλλων ἔτι κέντρων τοῦ ἐσωτερικοῦ δι' ὁδῶν, ἃς ἡ φύσις, ἡ οἱ πόδες τῶν ἵππων, τῶν ἡμιόνων καὶ τῶν καμήλων πολλάκις κατεσκεύασαν, ἐφ' ᾧ εἶνε καὶ ἕδρα ἀρχιτελωνείου (ναζαρέτ), ὑφ' ὃ τελοῦσιν ὅλα τὰ παράλια ἀπὸ Σελευκείας τῆς ἐν Ἰσαυρίᾳ μέχρι Σουεδιγιέ. Ὑπὸ *ἐθνολογικήν*, διότι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἁπαντᾷ τις ἅμα ἐξερχόμενος εἰς τὴν ἀγορὰν οὐ μόνον Ὀθωμανοὺς καὶ Ἄραβας, Ὀρθοδόξους καὶ Μωαμεθανούς, καὶ Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ Πέρσας καὶ Κούρδους καὶ Γιουρούκους καὶ Φελλάχους καὶ Ἄνσαρι (Νοσάϊρι) καὶ Κιρκασίους καὶ Ἀρμενίους καὶ Ἰσραηλίτας καὶ Εὐρωπαίους, ἐννοεῖται ὅλους τούτους καὶ κατὰ θρησκείαν διαφέροντας. Ὑπὸ *πολιτικήν*, διότι ἀπὸ ἐτῶν εἶνε

1. Kinneir. Voyage dans l' Asie Mineure et le Kourdistan Trad: de l' anglais Paris 1818 τ Α', σ. 225-227.

2. Karamanien, Beschreibung der Sudküsten von Kleinasien 1821, Weimar σ. 123. Πρβλ. καὶ Beaujour, Voyage Mil. dans l'empire Ottoman, Paris τ. Β. σ. 188.

ἕδρα ὑποδιοικητοῦ καὶ ἀρχιτελώνου, ὡς εἶπον, καὶ προξενείων πασῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων καὶ τῆς Περσίας καὶ πρακτορείων πολλῶν ἑταιρειῶν. Ἴσως δ' οὐκ εἰς μακρὰν μέλλει νὰ συνδεθῇ μετ' αὐτῆς ἡ Μεσόγειος καὶ ἡ Μεσοποταμία πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Σήμερον ἡ πόλις ἀριθμεῖ ἑπτακισχιλίους περίπου κατοίκους, διαφόρου φυλῆς καὶ θρησκεύματος[1]. Τούτων οἱ ἡμίσεις εἶνε Ὀθωμανοὶ καὶ Φελλάχοι, ὑπερχίλιοι Ὀρθόδοξοι, εἶτα δὲ κατὰ σειρὰν οἱ ἄλλοι, Ἀρμένιοι, Κατόλικοι, ξένοι Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ δακτύλων μετρούμενοι, ἀγνοοῦντες ὅμως τὴν οἰκείαν γλῶσσαν καὶ μόνον διὰ τῆς ἀραβικῆς συνεννοούμενοι. Κατὰ φῦλα οἱ ἄρρενες ἐν τῇ πόλει ὑπερτεροῦσι τῶν γυναικῶν. Ἑκάστη τῶν κοινοτήτων τούτων διατηρεῖ ναὸν καὶ σχολεῖα, μηδ' αὐτῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξαιρουμένων, οἵτινες καὶ μικρὰν συναγωγὴν ἔχουσι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τινὶ σχολεῖον διατηροῦσιν, εἰς ὃ ἐφοίτων τότε 12—15 τέκνα. Μετὰ τὴν ὀθωμανικήν, τὴν πρωτεύουσαν ἐν πᾶσιν, οἱ ὀρθόδοξοι διατηροῦσι ναόν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, πατρὸς τῶν ὀρφανῶν καὶ χηρῶν καὶ προστάτου τῶν πλεόντων, καὶ Σχολὴν εὐρύχωρον «οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι» ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτοῦ.

Τὸ κλῖμα τῆς πόλεως εἶνε οὐχὶ πολὺ ὑγιεινόν· ὁ τόπος εἶνε ἑλώδης καὶ ὑγρὸς ἐκ τῶν προσχώσεων τῶν ἐκ τῶν πέριξ καταρρεόντων ὀμβρίων ὑδάτων· εἰς βάθος ἡμίσεως μέτρου ἐξάγεται ὕδωρ ὑπόπικρον καὶ ὑποπράσινον, ὅπερ εὐτυχῶς ἀπὸ ἐτῶν ἀντικαθίστησιν ὕδωρ ἄριστον, ἀναβλῦζον ἐκ βράχου εἰς ἀπόστασιν 1800 μέτρων ἀπὸ τῆς παραλίας. Καὶ μία παρατήρησις ἐνδιαφέρουσα· χάρις εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμην τῶν αὐτόθι ὁμογενῶν ἰατρῶν, δὲν ἐπεσκέψατο τὴν πόλιν ἡ τρομακτικὴ χολέρα, καθ' ὃν χρόνον τὰ πέριξ ἡ βροτολοιγὸς αὕτη νόσος ἐλυμαίνετο. Ἕνεκα τοῦ νοσηροῦ κλίματος καὶ τῶν ἐπιπολαζόντων πυρετῶν, οἱ ὁπωσδήποτε εὐποροῦντες κάτοικοι καὶ ὅσοι δὲν ἔχουσιν ἐργασίαν ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ἐν τῷ λιμένι ἢ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως, μεταβαίνουσι καθ' ἑκάστην εἰς τὸ ὀρεινὸν καὶ εὐκραὲς Βεϊλάν, διανύοντες ἐφ' ἵππου ἢ ἁμάξης ἀπόστασιν σχεδὸν δίωρον τὴν πρωΐαν καὶ τὴν ἑσπέραν, ὡς οἱ ἐν ταῖς Πριγκιποννήσοις καὶ οἱ ἐν Βουγιούκ-δερὲ οἰκοῦντες διανύουσι τὸ αὐτὸ διάστημα ἐν θαλάσσῃ, ἄλλοι ἀπέρχονται εἰς Κύπρον, ἵνα διέλθωσι τοὺς θερινοὺς μῆνας πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἕλώδους μιάσματος τοῦ πυρετοῦ, ὅστις συχνότατα φιλοτιμεῖται οὐ μόνον κακοηθέστατα νὰ προσβάλλῃ τοὺς κατοίκους μέχρι τῆς τυμπανώσεως τῆς γαστρός, ἀλλὰ καὶ ἄνευ πολλῶν κόπων νὰ προπέμπῃ εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἅδου. Ἐν τούτοις νομίζω, ὅτι τὸ κλῖμα καὶ ἕνεκα τοῦ ὕδατος καὶ ἕνεκα τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ὁδῶν, τῆς διοχετεύσεως τῶν ἑλείων ὑδάτων καὶ τῆς βαθμηδὸν ἀποξηράνσεως αὐτῶν διὰ φυτειῶν, αἵτινες μετὰ πολλῆς δραστηριότητος ἀρξάμεναι ἦσαν ἐν τῷ τελειοῦσθαι ἐπὶ τοῦ τότε διοικητοῦ Ζιαδδὶν βέη, ἐβελτιώθη πολύ.

Τὰς αὐτὰς περὶ κλίματος παρατηρήσεις ποιοῦνται καὶ οἱ Περιηγηταί. Ἤδη τῷ 1625 ὁ Della Valle[2] διὰ Χαλεπίου, Ἀντιοχείας[3], Βεϊλὰν εἰς Ἀλεξανδρέτταν κατελθὼν καὶ

1. Ἐσφαλμέναι εἶνε ὅλαι αἱ ἐν τῷ Ἐγκυκλ. Λεξικῷ Brockhaus πληροφορίαι (Κάτοικοι 1500 σχεδὸν) καὶ αἱ ἐν τῇ Μεγάλῃ Γαλλ. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Larousse, ὅπου οἱ κάτοικοι εἰς 500 περιορίζονται.

2. Petri della Valle, Reissbeschreibung in die Orientalische Länder ἔκδ. Γενεύης 1674 σχημ. μεγ. ἐν δευτέρᾳ στήλῃ τῇ 199 σελ. τοῦ Δ' μέρους Ἔμεινε δὲ ἐν Ἀλεξανδρέττᾳ κατὰ τὴν ἐκ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ περιοδείας ἐπάνοδον ἀπὸ τῆς 27—31 Αὐγούστου.

3. Ἔχει καὶ τὸ διάγραμμα τῆς πόλεως, περὶ ἧς καὶ ὁ Ἰωάννης Φωκᾶς (ἐν τῷ συγγράμματι «Ἔκφρασις τῶν ἀπ' Ἀντιοχείας μέχρις Ἱεροσολύμων κάστρων καὶ χωρῶν Συρίας, Φοινίκης» σ. 2 ἔκδ. Τρωΐτσκι 1889 Τεῦχ. 23 τῆς Παλαιστ. Ἑταιρείας) ἐκφράζεται οὕτω: «Ἦν ὅτε ἄρα καὶ ἦν ἡ περὶ τὸν Ὀρόντην Θεούπολις Ἀντιόχου μεγέθει θεάτρων,

διατρίψας ἐπαναλαμβάνει ἐν τῇ διασωθείσῃ περιγραφῇ τὰ περὶ τοῦ κλίματος τοῦ τόπου, τὰ περὶ τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως, διότι ἀπήντησε καθ' ὁδὸν καραβάνια, πραγματείας εὐρωπαϊκὰς διακομίζοντα εἰς Χαλέπιον, καὶ ἐξηγεῖται τὰ περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως Scanderona. Λέγει, ὅτι εὗρεν αὐτὴν ἠρημωμένην διὰ τὰς πειρατικὰς ἐκδρομάς, μόνον δὲ τέσσαρας οἰκίας νεοδμήτους διὰ τὸν ὑποδιοικητὴν καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Εὐρωπαίων, τὸν τῆς Βενετίας καὶ τὸν τῆς Γαλλίας.

Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν πόλιν ἀποβάντες μεθ' ὅλων τῶν ἀποσκευῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἐφοδίων ἐτύχομεν παρὰ πᾶσι πάσης προθυμίας. Ἡ ὑποδοχή, ἣν αὐτοὶ οἱ Κοῦρδοι μετὰ τῶν συζύγων αὐτῶν ἐποιήσαντο ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ τῷ κ. καὶ τῇ κ. Luschan, οὓς ἐγνώριζον οἱ περισσότεροι ἐκ τῆς προηγουμένης ἐκδρομῆς, ἦτο ἐγκάρδιος· χαρὰ διέλαμπεν ἐν τοῖς προσώποις ὅλων. Ἐν διαστήματι 24 ὡρῶν ὅλαι οἱ προπαρασκευαὶ εἶχον συμπληρωθῆ καὶ αὐταὶ αἱ μικραὶ ἀγοραὶ τῶν ἐργατῶν προπληρωθέντων περιστρεφόμεναι ἰδίως εἰς ἀγορὰν ἅλατος, ζακχάρεως καὶ καφέ, οὕτω δὲ τῇ πρωΐᾳ τοῦ Σαββάτου, 5/17 Μαρτίου 1894, μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ τῶν Ξένων ἐξεκινήσαμεν συναποτελοῦντες ἡμεῖς μόνον μικρὸν καραβάνιον ἐκ 37 ἵππων καὶ ἡμιόνων.

Κατὰ τὴν τακτικὴν ἐφ' ἵππου πορείαν ἡμῶν διερχόμενοι τὴν παρὰ τὰ ἕλη ἄγουσαν πλατεῖαν ἁμαξιτὸν πρὸς Ν. ἀπελαύομεν θέας ἀνοικτῆς ἐν τῇ πεδιάδι, ἐν ᾗ ἔβοσκον ἄλλων καραβανίων ὑποζύγια, ἀφ' ὧν εἶχον καταβιβασθῆ τὰ φορτία· διεκρίνομεν τοὺς ὁδηγοὺς αὐτῶν ἐν ὅλῃ τῇ ἐπισήμῳ περιβολῇ, τουτέστι φέροντας ἕνα ὑπενδύτην, ἐν ὑποκάμισον καὶ βραχεῖαν στενὴν ἀναξυρίδα (βράκκαν) πρὸς ἐπίδειξιν τῆς γυμνότητος καὶ τῆς νευρώδους ἀσαρκίας τῶν κνημῶν αὐτῶν. Προχωροῦμεν διὰ τῆς ἁμαξιτοῦ ὁτὲ μὲν καλπαστί, ὁτὲ δὲ ἠρέμα, ἀπολαμβάνοντες καθαρωτέρου καὶ ὑγιεστέρου ἀέρος, ἀλλὰ καὶ θέας ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξαισιωτέρας ἐπί τε τοῦ Ἰσσικοῦ καὶ τοῦ Ἀμανοῦ, θαλάσσης καὶ ξηρᾶς, διαλεγόμενοι ἐνίοτε, φωνάζοντες, ἀκούοντες γλώσσας τοῦ Βαβέλ, σιγῶντες, ρεμβάζοντες πρὸ τοῦ ὁλονὲν ἐξελισσομένου πανοράματος. Θαῦμα ἰδέσθαι. Ἀφικόμεθα πρὸ βράχου ὑψηλοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀλλ' ὅμως δεξιὰ τῷ ἀνερχομένῳ ἀπορρῶγος καὶ εἰς βάραθρα νεύοντος. Ἐνταῦθα ἐστάθην ὀλίγον, ἴσως ἄκων, μετὰ τοῦ χρεμετίζοντος καλοῦ ἵππου μου, καὶ αὐτοῦ οἱονεὶ χαίροντος καὶ γαυριῶντος· ἐστάθησαν ὅμως καὶ οἱ ἄλλοι συνοδοιπόροι μετά τινα δευτερόλεπτα. Κάμπτοντες εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Συρίαν, εὑρισκόμεθα ἐν στενοπόρῳ μέρει τῶν *Συρίων πυλῶν*[1] (ὕψος 700 μ.)· ἡ μεταξὺ βράχου πελωρίου εἴσοδος ἐμπνέει, ἀλλ' ἐμπνέει οὐχὶ μαγευτικὰ ὄνειρα οὐδὲ γοητευτικά, ἀλλὰ μεγαλοπρέπειαν, σοβαρότητα, ἐπιβλητικότητα καὶ τέλος ματαιότητα. Ἡ θέα ἀληθῶς μεγαλοπρεπής· ὁ ὀφθαλμός, αὐτὸς ὁ λύχνος τοῦ σώματος, εὐχαριστεῖται, τέρπεται, χορταίνει κατὰ τὸ λεγόμενον· ἡ φαντασία τοῦ παροδίτου — διότι ὅλοι παροδῖται εἴμεθα — γεννᾷ ἀμέσως σκέψεις καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας· εἶνε τὰ Ἡλύσια τῶν ξένων, οἵτινες κατεδικάσθησαν

στοῶν καλλοναῖς καὶ ναῶν ἀφιδρύμασι, πλήθει τε πολιτῶν καὶ πολιολβίᾳ χρημάτων βρενθιῶσα, καὶ λαύρως ὑπερκειμένη τῶν τῆς Ἀνατολῆς σχεδὸν πασῶν πόλεων. Ἀλλὰ χρόνος ταύτης τὸν ὄλβον ἠφάνισε κἂν ἔτι περιαστράπτει πυργώμασιν, ἐπάλξεών τε ἰσχύϊ εὐανθίᾳ λειμώνων καὶ περισχιζομένων ὑδάτων κελαρυσμοῖς, ἠρέμα πως διαχεομένου τῇ πόλει τοῦ ποταμοῦ καὶ περιζωνύοντος καὶ ὑγραῖς ἐπαφαῖς περιπλεκομένου τῶν πυργωμάτων αὐτῆς.

1. Παρὰ Στράβωνι μόνον *Πύλαι*. Μελέτα τὰς παρὰ Ξενοφῶντι ἐν Α', δ', 4—7 καὶ τὰ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ G. Sorof ἐν Λειψίᾳ γενομένῃ ἐκδόσει, ἐν ᾗ διὰ σχήματος καταλλήλου ἐξηγοῦνται τὰ αὐτόθι περὶ τῶν Συρίων πυλῶν λεγόμενα. Ὁ μακαρίτης Πανταζίδης ἠγνόει φαίνεται τὴν μικρὰν ἀλλ' ἐν πολλοῖς χρήσιμον ταύτην ἔκδοσιν εἰς τὰς ἐν αὐτῇ σημειώσεις.

νὰ ζήσωσιν εἰς τὸν Ἅδην τῆς Ἀλεξανδρέττας, ὡς λέγει ὁ Lortert. Διήλθομεν τὴν ἀγορὰν αὐτοῦ κινήσαντες τὴν περιεργίαν τῶν φιλοπεριέργων, οἵτινες οὐδέποτε λείπουσιν ἀπὸ οὐδεμιᾶς χώρας. Ἐν αὐτῇ κατὰ τοὺς ἐμοὺς ὑπολογισμοὺς ἓν μαγαζεῖον ἀναλογεῖ εἰς 85 οἰκίας, ἤτοι εἰς 600 οἰκίας ὑπῆρχον ὑπὲρ 110 μαγαζεῖα παντὸς εἴδους. Πέραν τῆς κωμοπόλεως, ἡ ὁδὸς ἀκολουθεῖ τακτικῶς μεταξὺ βράχων δεσποζόντων βαθείας χαράδρας, βαίνων δέ τις ὀφείλει νὰ προσέχῃ μὴ ὀλισθήσας καταμετρήσῃ ἄνευ κόπου διὰ μιᾶς τὸ ὅλον βάθος ἑκατοντάδος μέτρων, εἰ καὶ τεῖχος κατὰ μῆκος ὁλοκλήρου χιλιομέτρου ὑποβαστάζει πρὸς τὸ μέρος τῆς χαράδρας τὴν ἁμαξιτόν. Οὕτω μετὰ πορείαν δύο περίπου χιλιομέτρων φθάνομεν εἰς τὴν ἑτέραν ἄκραν τοῦ Βεϊλάν. Ἐντεῦθεν ὁ θέλων μὲν νὰ μεταβῇ εἰς Ἀντιόχειαν λαμβάνει τὴν πρὸς ΝΑ. διεύθυνσιν, ὁ δὲ πρὸς τὸ Ζιντζιρλί, τὴν ΒΑ.

*

Ἐντεῦθεν πατοῦμεν τὸ ἔδαφος τῆς Συρίας (Σούρ), τῆς μεγάλης ταύτης χώρας, ἥτις ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τοῦ Εὐφράτου πρὸς Α. ἐκτεινομένη ἔσχεν ἀνέκαθεν τὴν τύχην νὰ διατελῇ ὑπὸ ξένας δυναστείας μέχρις ὅτου ἀπετέλεσε μέρος τῆς Αὐτοκρατορίας ἡμῶν, διαιρεθεῖσα εἰς τρεῖς νομούς, τὸν τοῦ Χαλεπίου, τῆς Βηρυττοῦ καὶ τῆς Δαμασκοῦ, καὶ μίαν τοπαρχίαν τὴν τοῦ Λιβάνου. Προχωροῦμεν, ἀλλὰ καὶ πάλιν σταματῶ εἰς ἕτερον σημεῖον τῆς μεγάλης ταύτης ἁμαξιτοῦ. Ὅτε ἡ εἰς τὴν Συρίαν κάθοδος ἄρχεται γινομένη ἐπαισθητή, ἡ μνήμη συνδεομένη τῇ φαντασίᾳ ἀναπολεῖ τὰ πρὸ χιλιετηρίδων γενόμενα. Ὁ ὀλίγων ἱστορικῶν γνώσεων γεγευμένος πατῶν τὰ μέρη ἔφιππος ἀναμιμνήσκεται μετά τινος δικαίας ὑπερηφανίας, ὅτι καὶ αὐτὸς διέρχεται τὰ μέρη, ἅτινα πρὸ αἰώνων κατακτηταὶ ὀνομαστοὶ καὶ δορυκτήτορες ἐξακουστοὶ διῆλθον. Ἀναλογιζόμενός τις ὅλα ταῦτα βεβαίως ἵσταται ὀλίγον καὶ ἀναπαύεται καὶ βλέπει ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης καὶ ἐν τῷ πελάγει τῆς φαντασίας. Ἀλλ' ἡ πρώτη ἐντύπωσις παρέρχεται, ἡ πραγματικότης ἀπαιτεῖ νὰ προχωρήσωμεν· εὐτυχὴς τοὐλάχιστον ἐγώ, ὅτι ἠδυνήθην νὰ σημειώσω ἐν τῷ ἡμερολογίῳ μου τὴν διὰ τῶν Πυλῶν τούτων διάβασιν. Μετά τινα λεπτὰ κάμψαντες διεκρίνομεν ἔναντι ἡμῶν ὑπὸ τὰς κλιτῦς κλάδου τοῦ Ἀμανοῦ τὴν κωμόπολιν *Βεϊλάν*, ἱδρυμένην εἰς τὸ βάθος πεδιάδος ἐπὶ τῶν ὀχθῶν ὁρμητικοῦ χειμάρρου. Ἡ ἁμαξιτὸς διαχωρίζει τὸ πρὸ τῆς κωμοπόλεως τουρκικὸν νεκροταφεῖον καὶ τὴν ἀγοράν. Ἡ ἀγορὰ φέρει τὸν ἀσιατικὸν χαρακτῆρα· ἕκαστος κάθηται ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ ἢ ἐν τοῖς παρ' αὐτῷ καφεῖοις ροφῶν ἡδονικώτατα τὸν γνωστὸν ναργκιλὲν καὶ πίνων μετά τινος ἀσιατικῆς ἀφελείας τὸν καφέν, προσέρχεται δὲ εἰς τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ μόνον ἐν ᾗ περιπτώσει ζητεῖταί τι. Ἡ ἀγορὰ τοῦ Βεϊλὰν παρέχει πάντα τὰ τῆς πρώτης ἀνάγκης προϊόντα γῆς τε καὶ βιομηχανίας, ἰδίως τῆς Ἀντιοχείας καὶ τοῦ Μαράς. Τὸ Βεϊλὰν εἶναι κωμόπολις εὐάερος, δροσερά, εὔυδρος καὶ εὔδενδρος· νέα ἐνεφανίσθη θέα ἄπλετος, θέα πεδιάδος ἅμα καὶ θαλάσσης ἐκ πρώτης ὄψεως· ὡς ἄλλοι καὶ ἐγὼ ἐπλανήθην, ἐνόμισα, ὅτι ἐπανέβλεπον τὸ νότιον μέρος τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου μὴ ἀναλογιζόμενος, ὅτι τοῦτο ἀδύνατον, ὅτι ὄπισθεν ἦσαν βουνὰ ὑψηλὰ καὶ ὄρη σκιόεντα, ὅτι προϋχώρουν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. Ἀλλὰ τὸ πανόραμα ἦτο ἡ λίμνη τῆς Μεγάλης Ἀντιοχείας (Ἀντάκιε) κατέχουσα ἱκανὴν ἔκτασιν, οἱονεὶ θάλασσα, ἐφ' ᾧ καὶ ἀραβιστὶ καλεῖται *ἡ θάλασσα* (Ἐλ-μπὰχρ) τουρκιστὶ δὲ *Ἄσπρη θάλασσα* (Ἀκ-δενίζ). Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἡ λίμνη, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτὴν ὕδατα ὄμβρια καὶ ποτάμια σχηματίζουσι συνέχειαν αὐτῆς. Φαντάσθητε λίμνην ἀκανονίστου τριγωνικοῦ σχήματος εἰς ὀξεῖαν γωνίαν κατὰ τὴν πρὸς τὸ Χαλέπιον διεύθυνσιν ἀπολήγουσαν, πολύϊχθυν, εἰσδεχομένην τὰ ὕδατα δύο ποταμῶν πρὸς Β τοῦ *Καρὰ-σοῦ* καὶ πρὸς Ν.Α. τοῦ *Ἀφρὶν* (ἄλλοτε ἀρχαιότερον *Ἰφρίν*), καὶ δεύτερον σχηματίζουσαν πρὸς τὰ Ν.Δ. παραπόταμον τοῦ Νὲχρ-Ἐλ-Ἀσύ, τοῦ *Ὀρόντου*. Νομίζει τις, ὅτι εὕρηται εἰς τὸ

μεταίχμιον δύο θαλασσῶν, ὧν τὴν μὲν ἔχει ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ἄλλην ὄπισθεν. Ἀλλὰ τὸ ἐξαίσιον τοῦτο θέαμα ἀφανίζεται καθόσον βαίνει τις Β-Ἀνατολικώτερον εἰς τὴν πεδιάδα πρὸς τὸ *Κιρὶκ-Χάν*.

Ὁ Della Valle ἐν τῇ περιηγήσει αὐτοῦ[1] περὶ τοῦ Βεϊλὰν λόγον ποιούμενος ἀναφέρει, ὅτι ἐξ Ἀντιοχείας ἦλθεν εἰς στενὸν ἀλλ' εὔυδρον καὶ κατάρρυτον μέρος, εἰς τὸ χωρίον Βεϊλάν, ἐξ οὗ καὶ τὰ πέριξ βουνὰ τὸ ὄνομα λαμβάνουσι, καὶ ὅτι ἕνεκα τῶν πολυπληθῶν καραβανίων, τῶν ἐκ Χαλεπίου διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν προωρισμένων, ἐσκήνωσε μακράν, διότι ὅλον τὸ χωρίον καὶ αἱ πέριξ τοποθεσίαι ἦσαν κατειλημμέναι. Ἄλλως τε καὶ τὰ αὐτά, ἅπερ κἀγὼ εἶδον, ἀναφέρονται καὶ ἐν ταῖς μεταγενεστέραις περιηγήσεσιν. Ὁ Baufort (σ. 124-125) ἀναφέρει ἐν περιγραφῇ τὰς οἰκίας ἐν ἀποκρήμνῳ κλινούσας πρὸς βάραθρον, οὗ ἐν τῷ βάθει διέρχεται χείμαρρος ταραχώδης[2], ὅστις συνεχεῖς καταρράκτας σχηματίζει. Καὶ ὁ Kinneïr (σ. 228) λέγει, ὅτι τὸ Βεϊλὰν κεῖται ἐν ρωμαντικῇ θέσει.

*

Διὰ τοῦ *Κιρὶκ-Χάν*, οὐχὶ Κουροὺ-Χάν, ὡς ἔν τισι τῶν Χαρτῶν γράφεται, χωριδίου μόλις 35 οἰκογενειῶν Τουρκικῶν καὶ Ἀρμενικῶν, ὅπου λήγει ἡ ἁμαξιτὸς καὶ ὅπου διενυκτερεύσαμεν ὁπωσδήποτε ὑπὸ στέγην καὶ ἐπὶ ξυλίνου πατώματος, τῇ ἐπιούσῃ, ἑορτῇ τῆς Ὀρθοδοξίας, κατὰ τοὺς Δυτικοὺς δὲ τῶν Βαΐων, ἀφικόμεθα μετὰ δεκάωρον εἰς Χάσσα. Οὐδὲν καθ' ὁδὸν δερβέντιον ἀπαντήσαντες πλὴν που καί που ποιμενικῶν τινων καλυβῶν καὶ πλανωμένων ποιμνίων. Ἡ πορεία ἡμῶν ἐγένετο μεταξὺ τῶν κλιτύων τοῦ χιονοσκεποῦς *Ἀμανοῦ* καὶ τοῦ *Γκιαοὺρ-δὰγ* ἐν καταρρύτῳ καὶ εὐρείᾳ κοιλάδι τοῦ ποταμοῦ *Καρὰ-σοῦ*, ὃν ἀφήκαμεν εἰς τὰ δεξιά, διελθόντες ὅμως παραποτάμους αὐτοῦ χειμάρρους πρῶτον μὲν τὸν *Δελῆ-τσάϊ* ὄνομα καὶ πρᾶγμα, εἶτα δὲ τὸν *Χατζιλὰρ-σουγιοῦ*, προσωνυμούμενον ἐκ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐπὶ βουνοῦ μικροῦ χωρίου, μᾶλλον ποιμνιοστασίου, πλάτος δ' ἔχοντα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πλέον τῶν δέκα μέτρων. Πρὸ τοῦ Χατζιλὰρ-σουγιοῦ ἔστημεν, ἵνα βολιδοσκοπήσωμεν τὸν ὁρμητικώτατον καὶ μετὰ βοῆς ἀγρίως ρέοντα χειμάρρουν, ὃν ἔπρεπε ἀντὶ παντὸς νὰ διαπεράσωμεν, διότι οὐδεμία δίοδος, οὐδεμία γέφυρα, βοὴ δὲ ὑδάτων, θροῦς δένδρων, συριγμὸς φύλλων, ἄγριον πρᾶγμα. Ὅλοι οἱ ἀγωγιᾶται, ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τοὺς ὤμους σφιγκτῶς συγκρατοῦντες, ἀδελφικῶς δὲ καὶ συναδελφικῶς συγκρατούμενοι, ἔσπευσαν ἵν' ἀντιστῶσιν εἰς τὰ ὁρμητικὰ τοῦ Χατζιλὰρ ρεύματα, ἅτινα θ' ἀνέτρεπον αὐτοὺς καὶ τὰ ὑποζύγια, ἐὰν πράγματι δὲν συνησπίζοντο καὶ δὲν ἠνοῦντο πρὸ τοῦ κινδύνου. Ἐγὼ αὐτὸς ἔπρεπε νὰ παραστῶ θεατής, δυστυχῶς οὐχὶ ἀπαθής, τῶν πολλάκις παρασυρομένων ἀγωγιατῶν καὶ φυλάκων, οἵτινες μόνον διὰ φωνῶν ὁμοιήχων *χάλα, χάλο,* ἢ κραυγῶν ἐζήτουν προτάττοντες ὀγκώδεις πέτρας ἢ τὰ γυμνὰ αὐτῶν σώματα ν' ἀντιμετωπίσωσιν ἐν εἴδει προτειχίσματος τὴν πρώτην ὁρμὴν τῶν ρευμάτων ἢ νὰ ἐλαττώσωσιν αὐτὴν κατά τινα τρόπον, δώσωσι δὲ δίοδον, ὅπως ἄλλοι ἢ καὶ τὰ ὑποζύγια, ὑποβοηθούμενα καὶ ὁδηγούμενα μέχρι τινὸς ἐν τῷ ρεύματι μόνα ἄνευ χαλινῶν καὶ ἐπιστομίων κατὰ τὴν φορὰν αὐτῶν, ὁδηγηθῶσιν εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, ἢ ἄλλοι πάλιν τὴν οὐρὰν τῶν ὑποζυγίων κρατοῦντες διασωθῶσι. Θύματα εὐτυχῶς ἔπεσαν σάκκοι μικροὶ σακχάρεως, ἅλατος, φέσια καὶ ἄλλαι παρόμοιαι τῶν ἐργατῶν προμήθειαι, ὧν τὸ ἀντίτιμον ὁ κ. Luschan καὶ ἐγὼ εὐχαρίστως μετέπειτα ἀπεζημιώσαμεν. Ὁμολογῶ, ὅτι ἐθαύμασα τὴν σύζυγον τοῦ Καθηγητοῦ καὶ διευθυντοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἀποστολῆς κυρίαν Luschan, ἥτις καὶ κολυμβητικὴν γινώσκουσα διῆλθεν, ὡς καὶ ὁ ἰατρὸς σύζυγος αὐτῆς ἀπτόητος ἐπὶ λαμπρῶν ἵππων, οἵτινες ἐνδίδοντες εὐκολώτατα εἰς τοὺς χαλινοὺς εὐκόλως

1. Αὐτόθι Δ΄ μέρους σελ. 199 καὶ ἑξῆς.
2. Ἴσως τοῦ παρὰ Ξενοφῶντι *Κάρσου*, σημειοῦται ὁ περιηγητής.

καὶ ἀνεκόπτοντο ἢ ὥρμουν κατὰ τὰς βουλήσεις τῶν διευθυνόντων αὐτούς. Ἐπὶ δύο καὶ πλέον ὥρας ἀνεμένομεν τὴν δίοδον ὅλων τῶν τὸ καραβάνιον ἀποτελούντων. Τί περὶ ἐμὲ ἐγένετο, τίνι τρόπῳ ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω ἔφιπποι Κοῦρδοι τὸν ἵππον μου καὶ ἐμὲ ἤγαγον εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην, ὡς πρόβατον πειθήνιον οὐχὶ ὅμως πρὸς σφαγήν, δὲν ὁμολογῶ· ἔπρεπε νὰ μὴ βλέπω ἐν τῷ ποταμῷ, ἔπρεπε νὰ μὴ ὁδηγῶ τὸν ἵππον μου, νὰ κρατῶ μόνον τὴν χαίτην αὐτοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅτινα δὲν ἔχω σημειώσει. Νομίζω, ὅτι ἐνώπιόν μου ἔχω ὅλην τὴν σοβαρὰν καὶ οὐχὶ εὐχάριστον ἐκείνην σκηνήν, διότι καὶ ἐὰν δὲν διέβαινον, ποῦ θὰ διενυκτέρευον; Οὕτω διαπεραιωθέντες διὰ πεδιάδος καταφύτου ἐκ δρυῶν ἀφικόμεθα κατάκοποι εἰς Χάσα, ὡς εἶπον, ὅπου καὶ διενυκτερεύσαμεν.

Τὸ Χάσα εἶνε ἕδρα ὑποδιοικήσεως τριτοβαθμίου τῆς διοικήσεως *Δδεμπὲλ-Βερεκὲτ* (Γιαρπούς), μόλις νῦν 80 οἰκίας ἔχον ὀθωμανῶν μετὰ μικροῦ τεμένους. Ἐγὼ ἐξενίσθην παρὰ τῷ Μὰλ-μουδιρὶ Βεχτσὲτ ἐφένδη, παρὰ τὴν φιλόξενον καὶ ἔνθερμον ἑστίαν τοῦ ὁποίου πολλὰ παρὰ τοῖς Κούρδοις κρατοῦντα ἔθιμα ἔμαθον, οἱ δὲ ξένοι παρὰ τῷ καϊμακάμῃ καὶ οἱ λοιποὶ διεμοιράσθησαν εἰς τὰ χάνια. Ὁ διευθύνων τὴν πολιτοφυλακὴν μουλιαζίμης Βεκὴρ-ἀγᾶς ἐκ τῶν ὑπηρεσίας τῷ Κράτει παρασχόντων, ἅτε συλλαβὼν τὸν διάσημον δερέβεην Κοζάνογλουν, διεβεβαίου με, ὅτι τοσαύτη εἶνε ἡ εὐφορία τῶν μερῶν ἕνεκα τῆς ποιότητος τῆς γῆς, ὥστε δένδρον φυτευόμενον ἅμα τῷ πρώτῳ ἔτει δίδει καὶ καρπόν, παρεπονεῖτο δὲ ὁ καλὸς ἀνήρ, ὅτι οἱ κάτοικοι δὲν ἐργάζονται περισσότερον, ἀλλ' ἀρκοῦνται εἰς τὸ ν' ἀπολαύωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν μόνον ἐπαναπαυόμενοι ἐφ' ὅσων ἔχουσι καὶ ἡ πλουσιοπάροχος φύσις δίδωσι σχεδὸν ἀκόπως. Ἡ ὑποδιοίκησις ὅλη εἶνε ἀραιῶς κατῳκημένη, διότι ἐν 40 περίπου χωρίοις μόλις 10000 ψυχὰς δύναταί τις νὰ μετρήσῃ· εἶναι ὀρεινὴ καὶ διαρρεῖται καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ *Καρᾶσσῦ*, εὐφόρους μὲν ἔχουσα γαίας ἀλλ' ἀκαλλιεργήτους καὶ ἀνηρότους

Τῇ ἐπιούσῃ δευτέρᾳ (7 Μαρτίου) λίαν πρωῒ ἀνεχωρήσαμεν πρὸς τὰ ΒΑ. χωροῦντες[1] μετὰ δίωρον δὲ περίπου διὰ πεδιάδος ἀφήκαμεν ἐπ' ἀριστερὰ τὸ ἐν μέσῳ κήπων εὐδένδρων καὶ ἀμπέλων μοναστήριον τῶν *Λαζαριστῶν* (ἐν χωρίῳ *Ἐκπὲζ*) καὶ τὸ τῶν Γραπιστῶν (ἐν *Σεϊχλί*), εἰς ὡριαίαν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν ἀπέχοντα, διήλθομεν πάλιν χειμάρρουν, τὸ *Κερκούκ-τσάϊ* μετά τινος δυσκολίας, ἀλλ' οὐχὶ τοιαύτης, οἵα ἦν ἡ ἐν Χατζιλάρ, καὶ ἐτράπημεν μετὰ ταῦτα πρὸς τὸ Ἰσλαχιγιέ, ὅπου δι' ἀνωμάλου καὶ δυσχεροῦς ὁδοῦ περὶ τὴν ἑσπέραν σπεύδοντες προσήλθομεν, ἵνα ἐπιδώσωμεν τῷ καϊμακάμῃ τὰς ἀνωτέρας διαταγάς, ὧν εἴμεθα κομισταί, γνωρισθῶμεν δὲ διὰ τὰ περαιτέρω, διότι ἡ ἕδρα τῶν ἀνασκαφῶν, τὸ *Ζινδζιρλί*, ἀπεῖχε μόλις δίωρον. Τὴν ἡμέραν ταύτην εἴχομεν καὶ νέον ἐν ὀρεινῷ μέρει (530 μ.) μαρτύριον νὰ ὑποστῶμεν· ὁ καιρὸς μετεβλήθη ἀπὸ ψυχροῦ εἰς βροχερόν, ἀπὸ βροχεροῦ εἰς θερμόν· ἐν διαδοχῇ βροχή, χάλαζα, ἥλιος καυστικός· ὁσάκις ἐξεδύθημεν τὰ ἐπανωφόρια ἡμῶν, τοσάκις καὶ περιεβλήθημεν αὐτὰ ὑπὸ τὴν οὐράνιον στέγην, ἐναντι δὲ οὐδὲν εἴχομεν νὰ φοβηθῶμεν. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς θερμοκρασίας ἀξία μελέτης διὰ τὰ μέρη ταῦτα.

Τὸ *Ἰσλαχιγιέ*, τὸ κοινότερον *Σελαχιγιέ*, εἶνε ἕδρα πρωτοβαθμίου ὑποδιοικήσεως, τέως εὐτελέστατον χωρίον, μέχρι πρὸ 25 ἐτῶν· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνασκαφῶν νέαν ἤρξατο ἀνάπτυξιν λαμβάνον καὶ συνοικιζόμενον (600 Κ.). Καὶ *διοικητήριον* ἐκτίσθη καὶ *δζαμίον*, ὅπερ ἐκαλύφθη διὰ ψευδαργύρου πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν, καὶ *μικρὸς μεδρεσὲς* μετὰ κελλίου ἁπλοῦ. Χάρις δὲ τῷ τότε καϊμακάμῃ Ἰσμαὴλ Φεβζῇ Σαχὶν βέη, τῷ ἐκ Γεωργίας, καὶ δι' ὕδατος ἐπροικίσθη ποσίμου, διότι πάντα τὰ λοιπὰ ὕδατα καὶ αὐτὰ τὰ ρυτὰ εἶνε ἀνθυγιεινά, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ὁ συνήθης εἰς τὰ μέρη ταῦτα κακοήθης πυρετός.

1. Τὰ μέρη ταῦτα ἐπεσκέφθην μετὰ ταῦτα, ὡς καὶ τὰ μοναστήρια.

SISMANOGLIO

Πρὸς Δ. τοῦ Ἰσλαχιγιὲ εἰς ἀπόστασιν 20 λεπτῶν ἐπὶ λόφου, δεσπόζοντος τῆς ἑκατέρωθεν πεδιάδος, εὑρηνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας *Νικοπόλεως*. Ἡ Νικόπολις αὕτη κεῖται μεταξὺ δύο νεωτάτων πυργοειδῶν φρουρίων, ὧν τὸ μὲν πρὸς ΒΔ. ἔκτισεν εἰς τοὺς πρόποδας ὁ Δζεβδὲτ πασᾶς, τὸ δὲ ἕτερον πρὸς ΝΑ. ὁ Δερβὶς πασᾶς. Ἐκ τῆς μετὰ ταῦτα ἐπισκέψεως τῆς Νικοπόλεως, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, τῆς Ἀκροπόλεως αὐτῆς, τῆς ἐπὶ βουνοῦ, ἐμφανέστατα διέκρινα τὴν ἀρχαιότητα τοῦ μέρους καὶ λείψανα ἴσως ναοῦ, ὀκτὼ ἐμπεπηγμένα τεμάχια κορμοῦ κιόνων ἐμέτρησα ἐν τάξει πρὸς Α. ἐστραμμένα τῆς αὐτῆς διαμέτρου (0,57), ἀλλαχοῦ δὲ μικροτέρας (0,50), καὶ κιονόκρανα ὅλα ἐκ βασανίτου (βασάλτου) λίθου, καὶ ἄλλα τεμάχια, ἐπιγραφὴν ὅμως οὐδεμίαν. Τὸ τεῖχος, τὸ πρὸς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ βουνοῦ, διατηρεῖται ἐν καλλίστῃ κατασάσει· πρὸς τὸ Δ. μέρος ἐμέτρησα δύο μέτρων πλάτος ἐπὶ μήκους 100 βημάτων. Ὁ τρόπος τῆς δομικῆς κατὰ τὸ γνωστὸν μυκηναϊκὸν σύστημα.

*

Ἐκ τοῦ Ἰσλαχιγιὲ διὰ δάσους δρυῶν καὶ τραχέος ἐδάφους ἀφικόμεθα τὴν ἑσπέραν εἰς τὸ *Ζινδζιρλί*, ὅπου εὕρομεν τοὺς δι' ἡμᾶς προωρισμένους ἐκ ξύλου οἰκίσκους, ὁμοίους καλύβαις τῶν τελωνοφυλάκων, ἀμέσως ἑτοίμους, ἕκαστος δὲ κατέλαβε τὸν οἰκεῖον καὶ ἐφρόντισε νὰ περιποιηθῇ καὶ νὰ ἑτοιμάσῃ τὰ κατ' αὐτὸν πρὸς ἡσυχίαν, ἐπιφυλαχθεὶς νὰ συμπληρώσῃ διὰ τὴν αὔριον τὰς ἐλλείψεις πρὸ πάντων τῆς στέγης, διὰ τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθημεν εἶδος παχυτάτου πεπισσωμένου μουσαμπᾶ, καὶ τῶν τριπόδων διὰ τὴν κλίνην, ἐκ ξύλου πεύκης ἐκ τῶν πέριξ, διότι περὶ τὸν λόφον τοῦ Ζινδζιρλὶ ἓν ἢ δύο δένδρα μόλις ὑπῆρχον.

Ἡ αὔριον δὲ ἦτο ἡ 8η τοῦ μηνὸς Μαρτίου, ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος τρίτη. Ἀπὸ τῆς ἑσπέρας μετὰ τὸ δεῖπνον οἱ φίλοι γερμανοὶ ἐκ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἐζήτησαν τὴν ἄδειαν, ἵνα ἀρχίσωσιν αἱ ἐργασίαι ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τρίτης, μεγάλης τρίτης κατὰ τοὺς Δυτικούς, λίαν δὲ πρωΐ πάλιν ἦλθον καὶ παρέλαβόν με, ἵνα κἀγὼ παραστῶ ὡς ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν ἀνασκαφῶν, ὡς καὶ ἐγένετο. Ἀμέσως ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν καὶ σκαπάναι καὶ πτύα καὶ σπυρίδες πρὸς μεταφορὰν χώματος καὶ μικροὶ κόφινοι, μετά τινας δ' ἡμέρας καὶ σιδηραῖ ράβδοι διὰ στενὸν σιδηρόδρομον 200—300 μέτρων πρὸς ταχυτέραν καὶ ὅσον οἷόν τε μακροτέραν ἀπόθεσιν τῶν ἀνασκαπτομένων πετρῶν καὶ χωμάτων, ἅτινα ἐφορτώνοντο ἐπὶ τροχηλάτων ἐκ σιδήρου ἁμαξῶν. Ὁ μηχανικὸς ἀρχιτέκτων κ. Koldewei διηύθυνε καὶ τὰς μηχανικὰς ἔτι ἐργασίας ἐν ἀνάγκῃ.

Τὸ Ζινδζιρλὶ κατὰ τοὺς Γερμανοὺς Ζενδζιρλὶ[1] (Zendjirli) ἢ Σενδζιρλὶ (Sendjirli) μέχρι τοῦ 1883 ἦτο προσωρινὴ χειμερινὴ κατοικία ὀλίγων ποιμένων Κούρδων, περὶ τὸν λόφον ἐχόντων ἐπὶ δακτύλου μετρουμένας καλύβας, διότι αἱ πέριξ πεδιάδες ἐχρησίμευον πρὸς καλλιέργειαν καὶ βοσκὴν τῶν ποιμνίων αὐτῶν. Ἀπὸ τοῦ 1888 ὅμως ἡ ἔναρξις τῶν σκαφῶν κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μακαρίτου Human μετέδωκε ζωήν, οἱ δὲ Κοῦρδοι ἤρξαντο καὶ τὰς καλύβας αὐτῶν νὰ συντηρῶσι πως καὶ ἰδιοκτησίας πλέον νὰ ἔχωσιν. Ἡ προσέλευσις ἐργατῶν Ἀρμενίων καὶ Ὀθωμανῶν προσέτι ἐκ τῶν πέριξ ἔδωκε νέαν ζωὴν καὶ κίνησιν, ὥστε ἀπὸ τοῦ 1891 κατῳκήθη καὶ ἠρίθμει 70 οἰκογενείας, ὧν αἱ ἀρμενικαὶ ὀλιγώτεραι ἐν ἰδιαιτέρᾳ συνῳκίσθησαν συνοικίᾳ. Αἱ νεώτεραι σκαφαὶ συνεκέντρωσαν εἰς τὸ χωρίδιον κινητὸν πληθυσμὸν 100—120 καὶ 150 προσώπων καθ' ἑκάστην, ἐὰν προσθέσωμεν τοὺς ξυλεμπόρους, οἵτινες ἐπώλουν ἡμῖν σανίδας ἐκ

1. Ὁ κ. Moritz λέγει, ὅτι ὑπάρχει λεξις سنجير = Sendjir, ἥτις σημαίνει πύργον, πόλισμα· ἤτοι σημαίνει ὅ,τι ἡ κοινὴ λέξις *Χισσαρλίκ*, ἐνῷ ἡ λέξις زنجيرلى κυρίως σημαίνει κρίκον (ζεντζίρ).

πεύκης, ἵνα κατασκευάζωμεν ἑρμάρια καὶ ἄλλα ἡμῖν χρήσιμα, ἅμα δὲ καὶ κιβώτια, ἵνα ἀποθέσωμεν τὰ πρὸς μεταφορὰν τεμαχιζόμενα ἀρχαῖα.

Δὲν προσθέτομεν τοὺς προσερχομένους πάντοθεν ἀσθενεῖς, δι' οὓς ὁ κύριος von Luschan καὶ τακτὰς ὥρας καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Κυριακῆς εἶχεν ἀφιερώσει. Ὁ εὐγενὴς κύριος von Luschan ἐκ προηγουμένων ἐτῶν ἀναγνωρίσας τὴν ἀνάγκην ἐκόμισε πάλιν μεθ' ἑαυτοῦ ἐν ταῖς διὰ τὰς ἀνασκαφὰς ἀποσκευαῖς καὶ κιβώτια φαρμάκων πλήρη καὶ ἐργαλεῖα διάφορα πρὸς χειρουργικὰς ἐπεμβάσεις. Αἴθουσαι διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ἀσθενῶν μετὰ φαρμακείου ζηλευτοῦ κατηρτίσθησαν. Κρατοῦσαι ἀσθένειαι ἦσαν πυρετοὶ κακοήθους φύσεως, *ὀφθαλμίαι*, παρεμφερεῖς, ὡς εἰπέ μοι, ταῖς ἐν Αἰγύπτῳ, *σίφιλις*, ἐξ ἧς χωρία ὁλόκληρα ἦσαν κατειλημμένα, ἰδίως δὲ τὸ 5 ὥρας ἀφ' ἡμῶν ἀπέχον *Σεκέρ-όβά*. Ἐνθυμοῦμαι κατὰ τὰς σημειώσεις μου τῇ 19/1 Μαΐου προσῆλθον, ἐπίτηδες ὁρισθείσης τῆς ἡμέρας ἐκείνης, εἰς τὸν εὐγενῆ καὶ συμπαθῆ ἰατρὸν κατὰ δεκάδας γυναῖκες, ἄνδρες καὶ παιδία, ὅλα σιφιλιδικὰ πρόσωπα καὶ ῥῖνας καὶ στόματα καὶ πόδας ἔχοντα. Ἡ σύζυγος τοῦ ἰατροῦ, ἡ ἀληθὴς σύζυγος, ἐχρησίμευεν ὡς φαρμακοποιὸς διὰ τὰς συνταγάς, μετ' οἴκτου πρὸς τοὺς πάσχοντας ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκεύματος καὶ συμπαθείας χριστιανικῆς προσβλέπουσα καὶ αὐτοῖς βοηθοῦσα. Τὰ διὰ 400 ἀσθενεῖς κατὰ μέσον ὅρον προωρισμένα φάρμακα δὲν εἶχον ἐπαρκέσει. Ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις ἔλαβε πρόνοιαν περὶ τοῦ πράγματος.

Εὐνόητος καὶ ἡ χρηματικὴ ἐν τῷ χωρίῳ κίνησις, ἐξ οὗ πανταχοῦ εἰς τὰ πέριξ καὶ καθαρώτατα τέταρτα[1] τοῦ μετζηδιὲ ἀνέπαφα καὶ ἀμεταχείριστα ἐκ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Τραπέζης κατὰ χιλιάδας ἐν σακκιδίοις κομιζόμενα διεχύθησαν. Χάριν ἡμῶν ἐκτίσθη καὶ κλίβανος δι' ἄρτον καθαρὸν ἐκ σίτου, δι' οὗ τὴν ὀκὰν ἐλαμβάνοντο 5 μεταλλίκια, καὶ ἐπίτηδες ζυμωτὴς ἀρτοποιὸς ἦλθεν.

Αἱ σκαφαὶ διήρκεσαν μέχρι μεσοῦντος Ἰουνίου, ἐργαζομένων 80—100 ἐργατῶν καθ' ἑκάστην· ἡ πέραν τοῦ Ἰουνίου ἐργασία ἦτο καταθλιπτικὴ καὶ ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποψιν ἀσύμφορος. Ἡ θερμοκρασία ἠδύνατο νὰ καταπέσῃ ἐν διαστήματι τῆς ἡμέρας 12° καὶ 15°. εὐμετάβλητος λίαν ἡ ἀτμόσφαιρα. Τῇ 15/27 Μαΐου ὑπὸ σκιὰν ἐπὶ ὅλων, τῶν θυρῶν ἀνοικτῶν, εἴχομεν 37°. Οὐδὲ μία ἡμέρα παρῆλθεν ἄνευ ἐργασίας, οὐδὲ μία ἑορτὴ ἑωρτάσθη, οὔτε Κυριακή, οὐδὲ καὶ αὐτὴ ἡ κατὰ τοὺς Δυτικοὺς τοῦ Πάσχα. Μόνον ὑπεράνθρωπος δύναμις μὴ ἐν χερσὶν ἡμῶν παρεκώλυε τὴν ἀδιάκοπον συνέχειαν τῆς σκαφῆς, βροχὴ δῆλα δὴ ἢ χάλαζα ἢ ἀφόρητος καύσων κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας, ὅτε καὶ ἡ τῆς μεσημβρίας ἀνάπαυσις ἐδιπλασιάσθη. Ὁ χρόνος πράγματι ἦτο χρυσός. Κατὰ τὸ τρίμηνον τοῦτο διάστημα διηνύσαμεν βίον βιωτόν τε καὶ ἀβίωτον, ζηλωτὸν διὰ τὴν ἐργασίαν, τὴν τάξιν, τὴν μελέτην, τὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ ἀζήλωτον, βαρὺν διὰ τὴν καθόλου δίαιταν. Κατηργήσαμεν ἐν τῇ ὀλίγῃ ἀλλ' ἐκλεκτῇ τραπέζῃ ἡμῶν τὴν χρῆσιν οἴνου καὶ ὕδατος. Τὸ ἄριστον ὕδωρ τοῦ ὑψιπέτου ἀντικατέστησεν ἐλαφρὸν ὑπὸ ἰατρικὴν ἐπίβλεψιν παρασκευαζόμενον *τέϊον*, ὅπερ παρεσκευάζετο δι' ὕδατος ἀπεσταγμένου ὁμοίως ἐν βαθεῖ ὑπογείῳ, ἐπίτηδες κατασκευασθέντι, ψυχραινόμενον· ἡ ζωὴ ἡμῶν διέτρεχε πάντοτε κίνδυνον, ὡς καὶ ἄλλαι περιγραφαὶ βεβαιοῦσι τοῦτο. Πάντοτε προετιμᾶτο ὁ ΒΔ. ἄνεμος, ἀλλ' ὅτε ἐπήρχετο συνεχὴς πνοὴ ἀνατολικοῦ ἀνέμου προεφυλαττόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν, διότι μετ' ὀλίγας ἡμέρας, δύο ἢ τρεῖς, πυρετὸς κακοήθους φύσεως ἐπεδήμει χαίρων, ὅτι εὕρισκεν ἔδαφος ὁμαλὸν ὑπὸ προαιωνίων ἑλῶν καλυπτόμενον ἐπιτήδειον πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ, κατεπολεμεῖτο ὅμως διὰ λεμονάδων, διὰ δόσεως τριῶν καταποτίων διευκολυντικῶν τοῦ ἐντερικοῦσωλῆνος καὶ διὰ μιᾶς ἰσχυρᾶς

1. Ἐπληρώνοντο ὅλοι εἰς τέταρτα μετζηδιέ. Τὸ ἡμερομίσθιον συνήθως ἀνήρχετο εἰς 3-4 γρόσια. Οἱ ἐπιστάται (τσαούσηδες) ἐλάμβανον ἓν τέταρτον τοῦ μεδζηδιέ.

δόσεως κινίνης καὶ δι' ἀμέσου πόσεως ποτηρίου *ρουμίου* ἰσχυροῦ, οὗ χρῆσιν ποιοῦνται ἐν τοῖς κυβερνητικοῖς γερμανικοῖς νοσοκομείοις, καὶ τέλος διὰ νηστείας αὐστηρᾶς καὶ ἀπολύτου ἡσυχίας. Οὐδέποτε ὁ ἰατρὸς ἐπέτρεπε λῆψιν κινίνης μετὰ τὸ μεσονύκτιον, μάλιστα, ὅτε μεταχειριζόμεθα, σπανίως, ὡς προφυλακτικόν· εἶνε unsinn, μ' ἐφώνησεν ἑσπέραν τινά, καὶ ἂν ἀκόμη ἡ μεγαλειτέρα αὐθεντία προστάσσῃ τοῦτο. Δι' ἐμὲ μάλιστα διέταξε διαρκῶς νὰ καπνίζω τὴν πρωΐαν, τὴν μεσημβρίαν καὶ τὴν ἑσπέραν μετὰ τὸ φαγητὸν ἀνὰ ἓν σιγάρον, ὅπερ ὁ ἴδιος εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοὶ προσφέρῃ, διότι συνδιῃτώμεθα καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ. Ἡ ἱστορία τοῦ καπνίσματος δι' ἐμὲ ἐξηκολούθησε μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς μου εἰς Σμύρνην καὶ τοῦ ἀπὸ τούτου ἀποχαιρετισμοῦ μου. Δέχθητε τὸ σιγάρον, τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ τὸ τελευταῖον, μοὶ εἶπε. Ἀφ' ἑτέρου κωνώπων δεικτικῶν καὶ μυιῶν ἐνοχλητικῶν ἔθνεα πολλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν δὲν ἄφηνον ἡμᾶς ἡσύχους. Ἐγὼ τοὐλάχιστον ἠναγκαζόμην νὰ γράφω τὴν ἡμέραν αὐτὴν πολλάκις ὑπὸ πέπλον. Ἀκρίδων μόνον σμήνη δὲν παρετήρησα. Οἱ δὲ ὄφεις; πολλοὶ μὲν καὶ αὐτοὶ καὶ ἐπιμήκεις ἐνίοτε ἀλλά, φαίνεται, οὐχὶ κακῆς φύσεως, ὁπωσδήποτε ὄφεις κρατοῦντες ἐκτῶν πέριξ λιμναζόντων ὑδάτων καὶ βατράχους ἐν τοῖς στόμασιν αὐτῶν πρὸς δ' ἐπίδειξιν ἀνορθούμενοι, πλῆθος δὲ πάλιν *φαλαγγίων*, ἴσως τῶν τετραγνάθων τοῦ Στράβωνος, καὶ σκορπίων ἠνάγκαζον ἡμᾶς εἰς προσοχὴν καὶ εἰς ἀμέσους ἐντριβὰς καὶ ἐγχειρήσεις καὶ ἐγχύσεις ἀντιφαρμάκων, ἅτινα εἴχομεν ἕτοιμα ἐν τοῖς θυλακίοις ἡμῶν ἐν ἐπὶ τούτῳ φιαλιδίοις. Δὲν ἠδυνήθην λαβὼν πεῖραν τοσούτων πραγμάτων, νὰ παρατηρήσω, ἐὰν ἀληθείας ἔχηται! τὸ ἐν τῇ Συλλογῇ τῶν *Γεωπονικῶν* ἀναφερόμενον, ὅτι ὁ ὑπὸ σκορπίου πληγεὶς ἐὰν εἴπῃ εἰς τὸ οὖς ὄνου τινὸς «σκορπίος μ' ἔπληξε» αἱ ἀλγηδόνες μεταδίδονται εἰς τὸν ταλαίπωρον ὄνον, αὐτὸς δὲ δὲν ἀλγεῖ (βιβλ. ΙΓ. θ, ἐκδ. Gantabrig, 1704). Πρὸς τούτοις δὲ δὲν ἦτο ἀσύνηθες ἐν αὐταῖς ταῖς καλύβαις ἡμῶν νὰ εὑρίσκωμεν ἐνίοτε ὄφιν ἀναπαυόμενον περιειλιγμένον. Κατὰ τὴν νύκτα πάλιν γλαῦκες διὰ τῶν παραπονητικῶν αὐτῶν φωνῶν τακτικώτατα διεσκέδαζον ἡμᾶς, ἢ λύκων ὠρυγαὶ ἢ ἀλωπέκων καὶ δὴ θώων ὑλακαὶ καὶ συῶν γρυλισμοὶ καθίστων τὸν ὕπνον ἡμῶν ρωμαντικώτερον καὶ ἐλαφρότερον, ἀφοῦ τὴν ἡμέραν αἱ συχναὶ θῆραι παντοειδῶν ἀγρευμάτων, οἷον νησσῶν ἀγρίων, λαγωῶν, δορκάδων, ἐλάφων καταλλήλως παρασκευαζόμεναι ηὔφραινον τὸν στόμαχον ἡμῶν. Ἐκεῖνο δ' ὅπερ διὰ τὴν Ζωολογίαν τοῦ Ζινδζιρλὶ παρετήρησα ἐν ταῖς σημειώσεσί μου χαρακτηριστικὸν εἶνε, ὅτι *οὐδεμίαν* εἶδον περιστεράν, ἀκριβῶς τὸ ἱερὸν πτηνὸν τῆς *Ἰστάρ*, τῆς βαβυλωνιακῆς ταύτης καὶ φοινικικῆς θεότητος, τῆς καθ' Ἕλληνας Ἀφροδίτης, καίτοι ἐρωδιοὺς λευκοὺς ὡραίους καὶ πελεκᾶνας καὶ χελιδόνας ἄλλου ὅμως γένους ἔβλεπον. Δὲν ἀναφέρω ἐν τοῖς σημειώμασί μου, ἐὰν εἶδον καὶ πέρδικας (πρβλ. Συροπέρδικας). Ἐδώδιμα ἄλλα, οἷον μελιτζάναι, χρυσόμηλα, πέπονες, ὑδροπέπονες μετεκομίζοντο ἡμῖν ἐκ τῶν περιχώρων.

Ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἐμείναμεν ἐν τῷ λόφῳ (χουγιούκ, τεπὲ) τοῦ Ζινδζιρλὶ ὅλοι ἐν μέσῳ βουνῶν καὶ λόφων καὶ ἑλῶν καὶ ἐσκάπτομεν ἀτενίζοντες πρὸς τὰ Β. Δ. καὶ Ν. Δ. τὸ χιονοσκεπὲς Χανζήρ-δάγ, ὑπεράνω τοῦ Ἰσλαχιγὲ ὀρθούμενον καὶ πρὸς τὰς Β. Α. κορυφὰς τοῦ Ἀχήρ-δὰγ (κυρίως Ἀγήρ-δάγ), ὑφ' οὗ τοὺς πρόποδας κεῖται τὸ *Μαράς*, εὐδαίμων πόλις παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Γερμανίκειαν*, ἕδρα διοικήσεως ἐν τῷ νομῷ Χαλεπίου, ἐξ ἧς ὁ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ καὶ Ἀρχαιολογίᾳ ἀπὸ 20ετίας γνωστότατος *Χετταῖος λέων* ἐν τοῖς Αὐτοκρατορικοῖς Μουσείοις φυλασσόμενος, ὁ τοσούτων μελετῶν παραίτιος γενόμενος. Οἱ ὅροι οὗτοι, ὑφ' οὓς διητώμεθα, ὅσον βαρεῖς, ἐκουφίζοντο συνεχῶς ἐκ τῆς σκέψεως, ὅτι ἐπετελοῦμεν πάντες τὸ πρὸς τὴν Ἐπιστήμην καθῆκον εὐόρκως οὐ λείποντες τὴν τάξιν, καίτοι ἐν τούτῳ ἀκριβῶς ἦτο δυνατὸν νὰ λίπωμεν τὸν κόσμον. Ἠψηφοῦμεν τὰ πάντα χάριν τοῦ ὑψηλοτέρου σκοποῦ, δι' οὗ ἔχομεν μέχρι σήμερον τρία ὀγκώδη τεύχη περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν σκαφῶν τούτων τὸ XI, XII, XIII τῶν ἀνακοινώσεων ἐκ τῶν ἀνατολικῶν Συλλογῶν τῶν Βερολινείων Μουσείων μετὰ χαρτῶν

καὶ εἰκόνων φωτοτυπικῶν καὶ τὰ καλλίτερα μνημεῖα τῆς τέχνης τῶν μερῶν τούτων (Ἰαδί) καὶ λέοντας ὑπερφυσικοῦ μεγέθους καὶ σφίγγας καὶ πρόσωπα διάφορα ἐπιφανῆ τε καὶ μή, στρατιώτας καὶ λυροκτύπους καὶ βασιλεῖς, πάντα κοσμοῦντα νῦν τὸ οἰκεῖον μεγαλοπρεπὲς τμῆμα τῶν Αὐτοκρατορικῶν Μουσείων, μαρτύρια ὀφθαλμοφανῆ πολιτισμοῦ τῆς πρώτης πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος καὶ τέχνης, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀσσυριακῆς διατελούσης.

Αὐτὴν τὴν πρώτην ἡμέραν τῶν σκαφῶν περὶ τὴν ἑσπέραν εὑρέθη λίθος βασανίτης 0,80 ὕψους, ἐν ᾧ παρίστανται ἀνάγλυφοι παραστάσεις δύο προσώπων, ὄρθιαι ἐν ἐκτύπῳ 0,02. Αἱ παραστάσεις αὗται βαίνουσι πρὸς τὰ δεξιὰ ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, περιβέβληνται ποδήρη περιβολὴν καὶ τὸν συνήθη ἀσσυριακὸν πῖλον, ἀλλὰ δὲν φέρουσι γένειον. Ἐν γένει ἡ παράστασις τῆς ἀνθρωπίνης κεφαλῆς καὶ ἰδίως τὸ γένειον, ὡς κσὶ ἄλλοτε εἶπον καὶ ἔγραψα ἐν ἐκτάσει [1], ἐν ταῖς γλυπτικαῖς συνθέσεσι τῆς βαβυλωνιακῆς ἀσσυριακῆς τέχνης εἶνε χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐθνικοῦ τύπου τῶν Ἀσσυρίων. Ἡ κόμη κατέρχεται ἐν πυκνοῖς βοστρύχοις συμμετρικώτατα διατεθειμένοις μέχρι τῶν ὤμων, καὶ τὸ γένειον κατὰ τὴν αὐτὴν διάταξιν μέχρι μέσου στήθους, οὕτως ὥστε κόμη καὶ γένειον ἁρμοζόμενα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐκάλυπτον αὐτήν, ἐκ τοῦ προσώπου δ' ἐπεφαίνοντο μόνον τὸ ἐπὶ τῶν ὀφρύων μέρος, οἱ μακροσχιδεῖς ὀφθαλμοί, ἡ ρίς, τὸ στόμα, τὰ ὦτα καὶ ὀλίγον τι τὰ μῆλα τῶν παρειῶν, ἐκρύπτετο δὲ ὅλος ὁ τράχηλος καὶ ὁ λαιμός. Ἐν τῇ κομψοτεχνίᾳ τῆς ἀσσυριακῆς τέχνης τὸ γένειον ἰδίως δηλοῖ καὶ τὸν βαθμὸν τῆς πολιτικῆς ἢ στρατιωτικῆς ἀρχοντείας· βαθεῖα καὶ μακρὰ κόμη καὶ γενειὰς δηλοῖ ἄνδρα μεγίστης περιωπῆς, ἄρχοντα, βασιλέα, τοὐναντίον δὲ πρόσωπον, μὴ φέρον πώγωνα, εἶναι ἢ ἐργάτης ἢ θεράπων ἢ εὐνοῦχος ἢ αἰχμάλωτος.

Ἐν τῇ ἀσσυριακῇ τέχνῃ ἐπιτραπήτω μοι νὰ προσθέσω ἐνταῦθα μεθ' ὅλην τὴν τεχνικὴν ἐξεργασίαν τῆς κεφαλῆς καὶ τὴν συμμετρικὴν διάθεσιν κόμης τε καὶ γενειάδος, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἐὰν τὰ παριστανόμενα πρόσωπα εἶναι νέας ἢ πρεσβυτικῆς ἡλικίας, ἢ ἐὰν ἀκόμη εἶναι γυναῖκες, διότι οἱ ἀσσύριοι γλύπται σπανιώτατα παρέστησαν γυναῖκας· γυναικεῖαι δὲ παραστάσεις μικραὶ καὶ ταπειναὶ ἀπαντῶσι μόνον ἐν σκηναῖς αἰχμαλωσίας. Σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀσσυριακῆς τέχνης, ὅτι ἐν τῇ τοῦ ὀφθαλμοῦ παραστάσει καὶ ἀναγλυφῇ ὁ ἀσσύριος τεχνίτης χαράσσει τὸν ὀφθαλμὸν κατ' ἐνώπιον καὶ ἂν ἔτι ἡ παράστασις εἰκονίζηται κατὰ κρόταφον, ὡς τοῦτο καὶ ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ παρατηρεῖται.

*

Καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς ἀσυρράστου ταύτης συρραφῆς ὀλίγας λέξεις πρέπει ν' ἀφιερώσω οὐχὶ διὰ τοὺς τιμίους συνεργάτας ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς, ἀλλὰ διὰ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, τὴν κάλλιστα μεμορφωμένην, τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ κυρίαν von Luschan, ἥτις ἀκολουθήσασα τὸ δεύτερον εἰς τὸ ἐπίπονον τοῦτο ταξείδιον τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἐχρησίμευσεν ἡμῖν πᾶσι τοῖς ἑταίροις ἐν παντὶ παράδειγμα, μετέχουσα κατὰ πάντα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς στενοχωρίας, τῶν συγκινήσεων καὶ τῶν κακουχιῶν, ἀντέχουσα θαυμασίως ἐν τῇ ἐπιβλέψει ὅλων τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς φαγησιποσίας καὶ τῆς περιποιήσεως, διευθύνουσα μετ' εὐσταθοῦς ἐπιμονῆς πᾶσαν ἐργασίαν, οὐ μόνον τὴν οἰκογενειακὴν αὐτῆς ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς προσθέτου οἰκογενείας, ἤτοι ἡμῶν ὅλων, τῶν λιθοξόων, τῶν λεπτουργῶν, τῶν σιδηρουργῶν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ὑπηρετῶν, περιποιουμένη προσηκόντως καὶ τοὺς πρίγκιπας — ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ὁ πρίγκηψ τοῦ Μακλεμβούργου — τοὺς διοικητάς, τοὺς ξένους ἀρχαιολόγους, τοὺς διελθόντας ἐκεῖθεν — τὸν κ. Hogarth

1. Ἡ Ἀρχαιολογία τῶν Ἀνατολικῶν Ἐθνῶν κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα ἐν Ἐπ. Κυριακίδου δεκάτῃ ἑνάτῃ ἑκατονταετηρίδι 1902.

π. χ. — καὶ τὰς κυρίας τῶν Ὀθωμανῶν καὶ Κούρδων καὶ Ἀρμενίων, μεθ' ὧν ἠδύνατο νὰ συνεννοηθῇ ἐν τουρκικῇ γλώσσῃ. Δὲν πλέκω ἐνταῦθα ἐγκώμιον τῆς δεσποίνης ταύτης, ἀλλὰ τὴν μετριότητα καὶ τὴν ἁπλότητα ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῆς καὶ ἐν τῇ σοφίᾳ κηρύττω· ἦτο ἀληθὴς σύζυγος παὶ ὑπεβάσταζεν ἀληθῶς τὸν ζυγὸν τοῦ κυρίου. ἀληθῶς ἐχρησίμευεν ὡς συναντιλήπτωρ καὶ βοηθὸς τοῦ συζύγου αὐτῆς καὶ ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν φωτογραφιῶν καὶ ἐν τῇ παρασκευῇ τῶν συνταγῶν. Ἐν συντροφίᾳ τοιαύτης κυρίας καὶ τοιούτων ἀνδρῶν διήνυσα ἐν μέσῳ τῇ ἐρημίᾳ τρίμηνον τοῦ 1894 διάστημα. Δὲν ἦτο δίκαιον νὰ περάνω τὰς σημειώσεις μου ταύτας διὰ τῆς προσθήκης ταύτης;

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου τῆς Ἀλεξανδρέττας, εὑρηνται διάφοροι ἀγγλικοὶ τάφοι, ἅμα δὲ καὶ κιονόκρανα ρωμαϊκοῦ ρυθμοῦ καὶ ἄλλαι τινὲς ἐπιγραφαί. Ἐπί τινος τῶν τάφων τούτων εἰσὶ γεγραμμένα τὰ ἀκόλουθα:

Martinus Loe Londonensis Anglorum res per tria fere lustra accurans Alexandriae
quae loco adeo insaluberrimo tot secula audiant
vir, officio suo et negotussi quis alius nequamquam impar
spartam quam nactus est semper ornans
immaturo fato quadragenarius licet
24 Novembris A. D. 1677
contersaneis suis et exteris indigenis et advenis
universis equidem miseris praesertim et pauperibus
flebilis occidit Julli flebilior quam *Luciae* viduarum afflitissime
biniso infantibus Martino et Mariæ
quæ optimo marito hoc monumentum sacravit.

Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν δέ τις, ἑλληνικὴ τοῦ ΙΗ΄ μ. Χ. αἰῶνος, ἐντετειχισμένη ἐν τῷ ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας οἴκῳ, ὅπου κατῴκει ὁ παπᾶς, μετ' ἀραβικῆς ἐν μιᾷ σειρᾷ μεταφράσεως, ἔχει τὰ ἀκόλουθα:

Ἀρχιερατεύοντος ΠΑΝΑΣΙΟΥ τοῦ ἱερωτάτου Κυρίου Γερασίμου, ἔκτισται ὁ οἶκος οὗτος τοῖς τῆς Ἐκκλησίας χρήμασι 1769, Μαΐου 20.

Ἄλλη δὲ πάλιν ἐπιγραφή, ὑπὲρ τὴν θύραν τῆς Ἐκκλησίας ἐν 4 γραμμαῖς μικροτέροις γράμμασιν ἑλληνιστὶ καὶ κάτωθιν ἀραβιστὶ εἰς ὃ σειράς, λέγει τὰ ἀκόλοτθα:

† Ἀρχιερατεύοντος ΠΑΝΑΣΙΟΥ τοῦ ἱεροτάτου (sic) Κυρίου Ιωάρμηκοιου σερδρομὴ καὶ δαωάμῃ αὐτοῦ ἀμαικαιρήσθη οὗτος ὁ μαὸς τοῦ ἅγίου Νικολάου οἷς σοτηρίαμ τομ εὖσεβὸμ καὶ ὀρθοδόξομ χριστιαμὸμ καὶ οι ησελθομτες εμ το μαο μμημομεβετε αυτὸμ † ἐμ ἔτει τὸ ΑΨΠΕ΄

Καὶ ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ Χριστοῦ φέρεται:

Ὅδε ὁ χορὸς πέφυκεμ ὁ μελωδήσας, μέλος τὸ κοσμοσωτήριομ πᾶσιμ θρόωοις, ᾧ κατακηληθεὶς ΠΑΝΑΣΙΟΥ Γερμαμος τυχεῖμ τοῦ μέλλομτος πρεσβείαις τῶμ θείωμ Ἀποστόλωμ ΑΩΣΤ΄.

Ἔγραφον ἐν Φαναρίῳ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1907.

Β. Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ
Καθηγητὴς ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ

Τραγούδα με νὰ κοιμηθῶ
γλυκὰ 'στὴν ἀγκαλιά σου,
ἂς λησμονήσω κάθε τι
ἐπάνω 'στὴν ποδιά σου.

❀

Ἡ 'μέρα ἤτανε μακρά,
ἀπόστασε ἡ ψυχή μου,
τραγούδα με νὰ κοιμηθῶ
'στὸ πλάγι σου ψυχή μου.

❀

Τὸ χέρι σου 'στὸ χέρι μου,
τὰ δάκτυλα 'σφιγμένα,
ὡσὰν νὰ κάμουν προσευχὴ
'στὸν ἔρωτα, παρθένα.

Καὶ ἡ ὡραία σου φωνὴ
νανούρισμ' ἂς μοῦ ψάλῃ,
τραγούδα με νὰ κοιμηθῶ
ἐπάνω σου καὶ πάλι.

❀

Σκοτάδι μαῦρο τῆς ζωῆς
ταῖς ὄχθαις περιχύνει,
ὁ ἔρως σου παρηγοριὰ
καὶ ἄστρον ἂς μοῦ γίνῃ.

❀

Χωρὶς θεό, παντέρημος,
θεὸ γνωρίζω 'σένα,
τραγούδα με νὰ κοιμηθῶ
'στὰ στήθη σου, παρθένα.

(Κατὰ τὸ ἀγγλικόν).

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ

Α. ΡΑΓΚΑΒΗΣ

Ναί, ἀντιγράφει ἡ εἰκὼν
τὸ εὐγενές σου σῶμα,
τὸ μέτωπόν σου τὸ γλυκὸν
καὶ τὸ γλυκύ σου στόμα.

Πλὴν τῆς ψυχῆς σου τὸ γλυκὺ
αὐτὴ δὲν ἀντιγράφει·
γραφὶς εἰς τοῦτο δὲν ἀρκεῖ,
οὐδ' ἐπαρκοῦν ζωγράφοι.

SISMANOGLIO MEGARO

ΠΕΡΙ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ περὶ φωτισμοῦ εἰδικὸν κεφάλαιον, νομίζομεν οὐχὶ ἄσκοπον, νὰ παρενείρωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ φωτὸς καὶ τῶν θεωριῶν, αἵτινες ἐξηνέχθησαν ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς διαφόρων ἐπιστημόνων πρὸς ἐξήγησιν τοῦ αἰτίου τούτου, τοῦ καθιστῶντος παντὶ ὑγιεῖ ὀφθαλμῷ τὰ πράγματα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἀντιληπτά.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἔτι χρόνων ὁ Ἐμπεδοκλῆς (γεννηθεὶς τῷ 495) ἐπρέσβευεν, ὅτι τὸ φῶς ὀφείλεται εἰς ῥοὴν ἀγνώστου φύσεως οὐσίας, κέντρον ἔχουσαν αὐτὰ τὰ φωτοβόλα σώματα. Μετ᾽ αὐτὸν ὁ Δημόκριτος (γεννηθεὶς τῷ 465) εἶτα δ᾽ ὁ Ἐπίκουρος καὶ ὁ Λατῖνος Λουκρήτιος παρεδέχοντο τὸ φῶς ὡς ἀποτελούμενον ἐκ φωτεινῶν μορίων ἐκσφενδονιζομένων ἐκ τῶν φωτοβόλων σωμάτων.

Αἱ ἰδέαι αὗται παρέμειναν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐν ἀφανείᾳ, μέχρις οὗ ὁ κατὰ τὸν ΙΖ΄ αἰῶνα ἀκμάσας Γάλλος φυσικὸς Gassendi ἀνέπτυξε τὸ σύστημα τοῦ Δημοκρίτου ἐπενεγκὼν ἀρκετὰς τροποποιήσεις, ἐνῷ ὁ παραλλήλως αὐτῷ ἐργαζόμενος Descartes ἐπενόησε μόρια συνεχόμενα, πληροῦντα τὸ διάστημα, ἀπωθούμενα ἀπὸ τῶν φωτοβόλων σωμάτων καὶ μεταδίδοντα τὰς ταχυτάτας αὐτῶν κινήσεις ἐν ἀκαρεῖ καὶ καθ᾽ ὅλας τὰς διευθύνσεις εἰς τὸν περιβάλλοντα αὐτὰ ὑποθετικὸν ἀέρα. Ἐν τούτοις πολλοὶ εἰσέτι θεωροῦσιν ὡς τὸν ἐπινοητὴν τῆς ὑποθέσεως τῆς ἐκπομπῆς τὸν Νεύτωνα, ἐνῷ αὕτη χρονολογεῖται, ὡς προελέχθη, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἤδη τοῦ Δημοκρίτου. Τὸ μόνον, ὅπερ ἀποδοτέον αὐτῷ, εἶναι ἡ εὐρεῖα ἀνάπτυξις καὶ συναρμολόγησις τῶν τε ἀρχαίων καὶ ἐν γένει τῶν πρὸ αὐτοῦ περὶ φωτὸς ἀσαφῶν καὶ σκοτεινῶν ἰδεῶν, ἔτι δὲ ἡ διὰ τῆς συστηματοποιηθείσης οὕτως ὑποθέσεως τοῦ Δημοκρίτου ἐξήγησις τῶν τε θερμαντικῶν καὶ φωτεινῶν φαινομένων, τῶν κατὰ τὴν ἐποχήν του γνωστῶν.

Τὰ ὑπὸ τοῦ Descartes τὸ πρῶτον ἐπινοηθέντα φωτεινὰ μόρια ἐθεωροῦντο ἀβαρῆ, ἀπειροστῆς μάζης, κεκτημένα ταχυτάτας κινήσεις καθ᾽ ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἀρκετὸν ἀπ᾽ ἀλλήλων ἀπέχοντα οὕτως, ὥστε νὰ διασταυρῶνται ἄνευ τῆς προσκρούσεως τῶν μὲν πρὸς τὰ δὲ καὶ παρεμποδίσεως οὕτω τῆς κινήσεως

ἀλλήλων. Πολλοὶ δὲ τῶν κατὰ καιροὺς φυσικῶν ἐπιστημόνων τῆς Ἑσπερίας ἐπεχείρησαν νὰ προσδιορίσωσι καὶ αὐτὸ τὸ βάρος τῶν μορίων τούτων, συγκεντρώσαντες δι᾽ ἰσχυροτάτων φακῶν ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῶν δίσκων εὐαισθητοτάτου ζυγοῦ· προφανές, ὅτι τὰ πειράματα εἰς οὐδὲν θετικὸν ἀποτέλεσμα κατέληξαν.

Ἡ ὑπόθεσις τῆς ἐκπομπῆς, μὴ δυναμένη νὰ ἐξηγήσῃ τὰ ὁσημέραι νέα ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ἐγειρόμενα προβλήματα καὶ τὰ τούτων ἀπότοκα, περιῆλθε βαθμιαίως εἰς ἀχρηστίαν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, καὶ ἰδίως πρὸ τῆς καὶ νῦν ἔτι κρατούσης θεωρίας τῶν κυμάνσεων, ἥτις τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Malebranche κατὰ τρόπον λίαν ἀσαφῆ ἐξενεχθεῖσα ἐτροποποιήθη σὺν τῷ χρόνῳ ὑπὸ πολλῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ διασήμου ἄγγλου φυσικοῦ Huyghens, ὅστις μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας καθορίσας τοὺς ὅρους, ὑφ᾽ οὓς τελοῦνται οἱ κραδασμοὶ οὗτοι, θεωρεῖται δικαίως ἐκτὸς τοῦ τίτλου τοῦ ἐπινοητοῦ τῆς ὑποθέσεως περὶ οὐσίας τινὸς ἐλαστικῆς, πληρούσης πάντα χῶρον καὶ οὔσης ἑπομένως τὸ πεδίον, ἐν ᾧ τελοῦνται ὅλοι οἱ κραδασμοί, τοῦ αἰθέρος λέγω, καὶ ὁ ἀληθὴς εἰσηγητὴς τῆς θεωρίας τῶν κυμάνσεων. Κατ᾽ αὐτὴν τὰ μόρια τῶν φωτοβόλων σωμάτων κεκτημένα παλμικάς, ταχυτάτας καὶ καθ᾽ ὅλας τὰς διευθύνσεις δονήσεις μεταδίδουσιν αὐτὰς εἰς τὸν περιβάλλοντα ταῦτα αἰθέρα κυματοειδῶς κατὰ τὸν αὐτὸν τουτέστι τρόπον, καθ᾽ ὃν τὰ ἠχητικὰ ὁμόκεντρα ἐν τῷ ἀέρι καὶ τὰ ὑδάτινα κατὰ τὴν βολὴν ἐντὸς ὕδατος στερεοῦ τινος σώματος, μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι τὰ φωτεινὰ ἔχουσι ταχύτητα διαδόσεως ἀσυγκρίτως μεγαλειτέραν. Ἡ ὑπὸ τοὺ Huyghens λοιπὸν συστηματοποιηθεῖσα αὕτη θεωρία τῶν κυμάνσεων καὶ πολεμηθεῖσα σθεναρῶς ὑπὸ τοῦ Νεύτωνος, βλέποντος φθίνουσαν τὴν δῆθεν ὑπόθεσιν αὐτοῦ, ὑπεστηρίχθη διὰ τῶν ἀξιοθαυμάστων ἐργασιῶν τῶν μαθηματικῶν, οἷοι οἱ Euler, Voung, δυναμένη τὴν σήμερον διὰ τρόπου ἀναμφισβητήτου ἀλλ᾽ οὐχὶ λίαν ἁπλοῦ νὰ ἐξηγήσῃ τὰ γνωστὰ φαινόμενα τῆς εὐθυγράμμου διαδόσεως τοῦ φωτός, τῆς διαθλάσεως τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων, ἣν ὑφίστανται κατὰ τὴν δίοδον δι᾽ ἀνομοιογενῶν σωμάτων, τῆς διπλῆς διαθλάσεως κ. τ. λ.

Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκπομπῆς ἐπρέσβευον οἱ ὑποστηρικταὶ αὐτῆς, ὅτι ἡ ταχύτης τῆς διαδόσεως τοῦ φωτὸς δέον νὰ ᾖ μεγαλειτέρα ἐν τῷ ὕδατι ἢ ἐν τῷ ἀέρι, ἐνῷ οἱ τῆς θεωρίας τῶν κυμάνσεων τὸ ὅλως ἀντίθετον. Οὕτως ἦτο ἀδύνατον τὰ φωτεινὰ φαινόμενα ἀπολύτως διὰ τῆς ἑτέρας τῶν ὑφισταμένων ὑποθέσεων νὰ ἐξηγηθῶσι, μέχρις οὗ ὁ πολὺς Leon Foucault βοηθηθεὶς ἐκ τῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἰδεῶν τοῦ Dominique François Arago κατώρθωσε νὰ μετρήσῃ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτὸς ἐν τῷ ἀέρι καὶ ἐν τῷ ὕδατι, εὑρὼν αὐτὴν μεγαλειτέραν ἐν τῷ πρώτῳ ἢ τῷ δευτέρῳ· ἡ ὑπόθεσις τῆς ἐκπομπῆς εὑρεθεῖσα νῦν εἰς ἀπόλυτον ἀντίθεσιν πρὸς τὰ πειράματα ὁριστικῶς ἐγκατελείφθη.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὁ Tyndall ἀπέδειξε διὰ θεμελιώδους πειράματος ὅ,τι μικρὸν πρὸ αὐτοῦ εἶχεν ἀποδειχθῆ θεωρητικῶς διὰ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν, δι᾽ ὧν προσδιωρίσθη καὶ αὐτὸ τὸ μῆκος τοῦ κύματος τῆς δονουμένης ὕλης. Λαβὼν ράβδον χαλυβδίνην καὶ στερεώσας τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων αὐτῆς, μετεκίνησε τὸ ἄλλο ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ παρήγαγεν ἦχον, ὅτε ἡ ράβδος ἐποίησε 16 παλμοὺς ἐν ἑνὶ δευτέρῳ λεπτῷ, ὅπως ἀναλάβῃ πάλιν τὴν ἀρχικὴν τῆς ἰσορροπίας θέσιν. Αὐξηθείσης καταλλήλως τῆς ταχύτητος τῶν δονήσεων, ὁ ἦχος ἐγένετο ἐπὶ μᾶλλον ὀξύς, ὅτε δ᾽ ἐπετελοῦντο 37,000 δονήσεις ἐν τῷ δευτερολέπτῳ, ὁ τότε ὀξύτατος γενόμενος ἦχος ἔπαυσε νὰ ἦναι ἀκουστός. Προβαινούσης ὅμως τῆς ταχύτητος τῶν δονήσεων, ἡ ράβδος ἐγένετο θερμή, ἡ δὲ θερμότης ηὔξανε μετὰ τῆς ταχύτητος οὕτως, ὥστε κατέστη ἐρυθρὰ καὶ τέλος ἐκ τῆς πολλῆς πυρακτώσεως λαμπρῶς λευκή, ἐν ἄλλαις λέξεσι *παρήγαγε φῶς*.

Μὴ δυνάμενοι δυστυχῶς διὰ τὸ στενὸν τοῦ χώρου νὰ ἐπεκταθῶμεν πλειότερον τοῦ δέοντος ἐπὶ τοῦ θεωρητικοῦ ἰδίως μέρους τῆς ἡμετέρας πραγματείας, προσθέτομεν ἐν ὀλίγοις, ὅτι *ἰδέαι μᾶλλον πρόσφατοι* περὶ τῆς φύσεως τοῦ φωτὸς εἶναι αἱ τοῦ Clerk Maxwell, ἐξ ὧν προέκυψεν ἡ ἠλεκτρομαγνητικὴ θεωρία τοῦ φωτός, ὅπερ ὁ αὐτὸς ἐπιστήμων θεωρεῖ ὡς συνεχῆ κραδασμὸν τῶν μοριδίων τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τῶν ἠλεκτρονίων.

*

Εἰσερχόμενοι νῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων μέσων τοῦ φωτισμοῦ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, νομίζομεν λίαν πρόσφορον νὰ παρενείρωμεν γενικάς τινας γνώσεις περὶ αὐτοῦ. Ἡ τέχνη τοῦ φωτισμοῦ ἀνταποκρίνεται ἀναμφιβόλως τὴν σήμερον πρὸς μίαν τῶν σπουδαιοτέρων ἀναγκῶν πάσης πεπολιτισμένης κοινωνίας. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ τέλους ἔτι τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος οἱ ἄνθρωποι ἠρκοῦντο εἰς μέσα φωτισμοῦ λίαν ἀτελῆ, ὡς ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὸν δι᾽ ἐλαίου, πετρελαίου λίαν βραδύτερον, δᾴδων καὶ στεατικῶν λαμπάδων, σκευαζομένων δι᾽ ἐμβαπτίσεως θρυαλλίδων ἐντὸς τετηκότος κηροῦ. Τῶν εἰδῶν τούτων τοῦ φωτισμοῦ ἐτελειοποιήθη ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ὁ διὰ πετρελαίου, ὁ συνηθέστατος τῶν οἰκιακῶν φωτισμῶν ἐν τῇ καθ᾽ ἡμᾶς Ἀνατολῇ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν *δημόσιον φωτισμόν*, οὐδὲ κἂν ὑφίστατο τοιοῦτος· ὡς τοὐλάχιστον γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς ἱστορίας, πλεῖσται ἐγένοντο ἀπόπειραι πρὸς τοῦτο εἴς τινας τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν, πλὴν ἅπασαι δαπανηρόταται ἀπέτυχον, μέχρις οὗ τὰ κατὰ τὸ 1791—1801 τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Philippe Lebon καὶ εἶτα τῷ 1792 ὑπὸ τοῦ Murdoch ἐκτελεσθέντα πειράματα ἔσχον ὡς πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τὴν ἀνακάλυψιν καὶ βιομηχανικὴν μετέπειτα παρασκευὴν τοῦ φωταερίου, ὅπερ ἀπὸ τοῦ 1798—1803 πρὸς φωτισμὸν τῶν ἐργοστασίων Boulton καὶ Watt et Cie εἰς Soho πλησίον τῆς

Birmingham χρησιμοποιηθέν, ἐφηρμόσθη κατὰ τὸ 1810 καὶ ἐφεξῆς πρὸς δημόσιον φωτισμὸν τοῦ Λονδίνου, ἐκεῖθεν δὲ μετεδόθη εἰς Παρισίους (1817—1820) καὶ βαθμηδὸν εἰς τὰς πλείστας πεπολιτισμένας χώρας.

Πᾶς τις βεβαίως θὰ γνωρίζῃ ὁποίας καταπληκτικὰς προόδους, ὁπόσην δυσφάνταστον διάδοσιν ἐποίησεν ἡ νέα αὕτη φωτιστικὴ οὐσία, τὸ *φωταέριον*, ὅπερ τοσοῦτον διεδόθη καὶ θὰ χρησιμοποιῆται πολλαχοῦ μέχρι τῆς βαθμιαίας ὑπὸ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐκθρονίσεως αὐτοῦ.

Ἐν πρώτοις θὰ πραγματευθῶμεν περὶ τοῦ *φωταερίου*, εἶτα δὲ περὶ τοῦ *Δι᾽ Ὀξυλενίου* (acetylène) *φωτισμοῦ*, ὅστις μόλις πρὸ μικροῦ εἰσαχθεὶς ἔσχε μεγίστην διάδοσιν, ἐφαρμοσθεὶς ἕνεκα τῆς τε εὐκόλου παρασκευῆς καὶ τοῦ ἐντονωτάτου φωτός του εἰς πολλὰς χώρας καὶ πρὸς δημόσιον ἔτι φωτισμόν, καὶ τέλος περὶ τοῦ *Ἠλεκτρικοῦ*, τοῦ ἀσυγκρίτως τῶν ἀνωτέρω καταλληλοτέρου πρὸς φωτισμὸν καὶ διακρινομένου τῶν ἄλλων ὑπό τε τὴν φωτιστικὴν δύναμιν καί, τὸ πάντων σπουδαιότατον, ὑπὸ τὴν ὑγιεινήν.

*

Φωταέριον. Τὸ ἀέριον τοῦτο, ὡς προελέχθη, ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Lebon, Γάλλου μηχανικοῦ, σκεφθέντος νὰ ὑποβάλῃ εἰς ξηρὰν ἀπόσταξιν ξύλα, ὅπως ἐν ταὐτῷ παραγάγῃ θερμότητα, χρήσιμον πρὸς θέρμανσιν, καὶ ἀέρια κατάλληλα πρὸς φωτισμόν· μετ᾽ αὐτὸν εἰργάσθη ὁ ἄγγλος Murdoch ἐπὶ γαιανθράκων καὶ κατὰ τὸ 1812 ὁ κόμης Chabrol διοικητὴς τῆς Seine μελετήσας τὸ ζήτημα ἐπενόησε συσκευὴν φωταεριοπαραγωγόν, παρέχουσαν τὸν ἀπαιτούμενον φωτισμὸν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον Saint-Louis. Τέλος τῷ 1813 ὁ Windsor συνέστησεν ἑταιρείαν πρὸς ἐκμετάλλευσιν τοῦ εἴδους τούτου τοῦ φωτισμοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ· ἔκτοτε διεδόθη ἥ τε χρῆσις καὶ παρασκευὴ αὐτοῦ ἀνὰ τὴν ὑφήλιον.

Πᾶσαι αἱ στερεαὶ ὀργανικαὶ οὐσίαι ὑποβαλλόμεναι εἰς ἀπόσταξιν ἀποδίδουσιν ἀέρια εὔφλεκτα, ἐνέχοντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑδρογόνον καὶ ἄνθρακα κατὰ ποικίλας ἀλλὰ σταθερὰς ἀναλογίας· κατὰ κύριον δὲ λόγον αἱ οὐσίαι, αἱ μὴ περιέχουσαι ὀξυγόνον (ὑδρογονάνθρακες, ἐν οἷς ἄσφαλτοι, λιπαραὶ οὐσίαι, ρητινώδεις κτλ.), παρέχουσι τὸ μεγαλείτερον ποσὸν φωτιστικοῦ ἀερίου, ἐνῷ αἱ ἐνέχουσαι τοιοῦτον (ὑδατάνθρακες, ὡς τὸ ἄμυλον, ὁ βάμβαξ, τὰ σάκχαρα κτλ.), ἀέρια πτωχὰ εἰς ἄνθρακα καὶ ἑπομένως μικρᾶς φωτιστικῆς ἐντάσεως.

Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ φωτὸς ὀφείλεται εἰς τὰ ἐν τῇ φλογὶ αἰωρούμενα μόρια στερεοῦ ἄνθρακος, ἅτινα θερμαινόμενα λευκοπυροῦνται καὶ φωτοβολοῦσιν· οὕτω δυνάμεθα νὰ καταστήσωμεν φωτεινὸν τὸ ὑδρογόνον ἢ τὸ ἀνθρακοξείδιον (CO) κορυννύοντες δι᾽ ἀτμῶν ὑδρογονανθράκων, διοχετεύοντες αὐτὰ διὰ μάζης βενζολίου, βενζίνης, τερεβινθελαίου, ναφθαλίνης κλπ. Ὅσον δ᾽ ὀλιγώτερον ποσὸν ἀέρος διὰ τελείαν καῦσιν μεταχειρισθῶμεν, τοσοῦτον ἡ φωτιστικὴ ἔντασις τοῦ ἀερίου αὐξάνει ἕνεκα τῶν ἐν αἰωρήσει ἐντὸς τῆς φλογὸς ἀπείρων μορίων ἄν-

θρακος, ἐνῷ ἄφθονον ποσὸν ἀέρος (σημειωτέον, ὅτι μόνον τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος χρησιμοποιεῖται, τοῦ ἀζώτου μένοντος ἀδρανοῦς) κατακαίει ἐντελῶς αὐτὰ καὶ ἑπομένως ἡ φλὸξ καθίσταται ἧττον φωτεινή.

Τὸ βιομηχανικῶς παρασκευαζόμενον ἀπό τινος φωταέριον ἐξάγεται διὰ ξηρᾶς τῶν λιθανθράκων ἀποστάξεως, τὸ δὲ ποσὸν καὶ ποιόν, τουτέστιν ἡ φωτιστικὴ δύναμις αὐτοῦ, ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς φύσεως καὶ προελεύσεως τοῦ ἀποσταζομένου γαιάνθρακος· προτιμῶσι συνήθως λιθάνθρακας λιπαρούς, ἀπηλλαγμένους ὑγρασίας, οἷοι ἐξάγονται ἐκ τῶν ἀνθρακωρυχείων τῆς βορείου Γαλλίας, τῆς Βελγικῆς, τῆς Newcastle ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τῆς Sarre ἐν Γερμανίᾳ. Ὁ καλούμενος cannel-coal καί τινα εἴδη ἀνθράκων παρέχουσι μεγάλην ποσότητα ὑψίστης φωτιστικῆς ἐντάσεως φωταερίου· ἀλλ᾽ ὡς ἐκ τῆς ὑπερόγκου ἀξίας αὐτοῦ χρησιμοποιεῖται μόνον πρὸς ἀνάμιξιν μετ᾽ εὐτελεστέρων ποιοτήτων λιθανθράκων, ὅπως ἥ τε ποιότης καὶ ποσότης τοῦ ἐκ τούτων ληφθησομένου ἀερίου ᾖ κανονική. Συνιστῶσι τὴν ἄμεσον, μετὰ τὴν ἐξώρυξιν, ἀπόσταξιν τῶν γαιανθράκων, διότι ἡ ὑγρασία καὶ ἡ τοῦ ὀξυγόνου τοῦ ἀέρος ἐπενέργεια μειοῦσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν. 100 χγρ. καλῆς ποιότητος λιθάνθρακος ἀποδίδουσι συνήθως 23 κυβικὰ μέτρα φωταερίου, ἐνῷ τοιοῦτος διαβραχεὶς δι᾽ 0,1 ὕδατος μόλις 16 ἕως17.

Κατὰ τὰς ἐπιστημονικὰς χημικὰς ἀναλύσεις τοῦ φωταερίου ὑπὸ τῶν Montserrat καὶ Brisac ἡ σύνθεσις αὐτοῦ κατὰ μέσον ὅρον ἔχει ὡς ἕπεται:

Ὑδρογόνον	50,10	100
Μεθάνιον καὶ Ἄζωτον	35,03	
Ἀνθρακοξείδιον	8,21	
Ἀνθρακοδιοξείδιον	1,72	
Βενζόλιον	1,06	
Διάφοροι ὑδρογονάνθρακες	3,88	

Ἐκτὸς τοῦ ἐκ τῆς ἀποστάξεως κυρίου τούτου προϊόντος λαμβάνομεν καὶ δευτερεύοντα, ἐν οἷς ἀμμωνιοῦχα ὕδατα, πίσσαν, ὀπτάνθρακα (coke=Κώκ).

Ἡ ἀπόσταξις τοῦ λιθάνθρακος τελεῖται ἐντὸς κεράτων χυτοσιδηρῶν εἴτ᾽ ἐκ πυριμάχου ἀργίλλου· τοιαῦτα τοποθετοῦσιν ἀνὰ 5 ἢ 7 συνήθως ὑπεράνω κοινῆς ἑστίας, θερμαινομένης βοηθείᾳ ὀπτάνθρακος εἰς 1000 περίπου βαθμούς· κατωτέρα ἢ ἀνωτέρα ταύτης θερμοκρασία ἐπιδρᾷ ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τοῦ ποιοῦ ἰδίᾳ τοῦ φωταερίου. Ἡ ἀπόσταξις διαρκεῖ 5—6 ὡρῶν δι᾽ ἕκαστον κέρας, μεθ᾽ ὃ κενοῦσι τὸν ἐν αὐτοῖς ὑπολειπόμενον στιλπνόν, ἐξωγκωμένον ἕνεκα τῆς τήξεως τῆς ἐν τῷ γαιάνθρακι ἀσφάλτου, φαιομέλανα ὀπτάνθρακα καὶ πληροῦσι διὰ νέας ποσότητος λιθάνθρακος καὶ οὕτω καθ᾽ ἑξῆς. Τὰ κέρατα φέρουσιν ἀεριαπαγωγοὺς σιδηροῦς σωλῆνας, δι᾽ ὧν τὰ ἀέρια καὶ ἀτμοὶ διοχετεύονται εἰς βυτίδιον ἐκ χυτοσιδήρου, φέρον διπλᾶς παρειάς, δι᾽ ὧν κυκλοφορεῖ ψυχρὸν ὕδωρ· ἐν αὐτῷ ψυχόμενα εἰς +50 βαθμοὺς καταλείπουσι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ὕδατος καὶ τῆς πίσσης, μεθ᾽ ὃ διαβιβάζονται διὰ σειρᾶς Uοειδῶν σωλήνων, ὅπως ἀποκτήσωσι τὴν κοινὴν ἀτμοσφαιρικὴν θερμοκρασίαν· τὰ κάτω ἄκρα τῶν σωλήνων τούτων ἐμβαπτίζονται ἐν ὕδατι, δι᾽ οὗ διερχόμενα τὰ ἀέρια πλύνονται, καταλείποντα τὸ ὑπόλοιπον τῆς πίσσης καὶ ἀτμῶν ὕδατος μετὰ τῶν ἀμμωνιακῶν ἑνώσεων. Κατόπιν μετοχετεύονται διὰ πύργων πεπληρωμένων ὀπτάνθρακος διαβρεχομένου κατὰ διαλείμματα δι᾽ ὑπεράνω αὐτῶν τοποθετημένων αὐτομάτων συσκευῶν, ὅπου στερεῖται τῆς ἀμμωνίας, εἶτα διὰ χημικῶν καθαριστήρων, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῶν ἐπιβλαβῶν ἀτμῶν τοῦ ὑδροθείου, καθότι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ παρουσία μεγαλειτέρας ποσότητος τῶν 0,2 κυβικοῦ ἑκατοστομέτρου ὑδροθείου ἐντὸς 1.000.000 κυβ. ἑκατοστομ. φωταερίου, καὶ τέλος διοχετεύονται ὑπογείως διὰ καταλλήλων ὀχετῶν εἰς τὰ ἀεριοφυλάκια, ὁπόθεν διὰ σιδηρῶν σωλήνων παρέχεται πρὸς φωτισμόν.

Τὸ φωταέριον χρησιμοποιεῖται πρὸς φωτισμὸν εἴτε καθ᾽ ἑαυτὸ εἴτε πρὸς διαπύρωσιν φωτοβολίδων, ὡς τοῦ Aüer von Welsbach, παρασκευαζομένων δι᾽ ἐμβαπτίσεως βαμβακίνου πλέγματος σχήματος καταλλήλου ἐν ἀχρόῳ ὑδαρεῖ διαλύματι, ἐνέχοντι συνήθως 99 % Νιτρικοῦ Θορίου καὶ 1 % Νιτρικοῦ Δημητρίου, ἀποστεγνώσεως καὶ τέλος διαπυρώσεως ἐν φλογὶ π. χ. φωταερίου, ὅτε ὁ μὲν βάμβαξ καίεται, ἐναπομένουσι δὲ αἱ ἀναχθεῖσαι ἑνώσεις ὡς μεταλλικὰ λίαν πυρομόνιμα ὀξείδια. Ἡ διάρκεια τοιούτων φωτοβολίδων κυμαίνεται μεταξὺ 800 καὶ 1200 ὡρῶν συνεχοῦς χρήσεως, τὸ δὲ ποσὸν τοῦ εἰς 1000 ὥρας καταναλισκομένου φωταερίου ἀπὸ 24 μέχρις 92 λιτρῶν ἀναλόγως τῆς παλαιότητος τῶν φωτοβολίδων. Τὸ φωταέριον ἐπίσης χρησιμοποιεῖται πρὸς θέρμανσιν διὰ πυρώσεως πλεγμάτων ἀμιάντου, πρὸς κίνησιν μηχανῶν κλπ.

Ἐκ τῶν δευτερευόντων προϊόντων τὰ ἀμμωνιακὰ ἅλατα χρησιμοποιοῦνται πρὸς λίπανσιν ἀγρῶν εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἀπ᾽ αὐτῶν τῆς ἀμμωνίας, ἡ δὲ πίσσα, ὅπως ἐξαγάγωσιν ἀπ᾽ αὐτῆς ἐκτὸς τῶν διαφόρων προϊόντων (ἐν οἷς ναφθαλίνην, ἣν μεταχειρίζονται πρὸς προφύλαξιν ὑφασμάτων ἀπὸ τοῦ σάρακος, κρεόσωτον ὡς ἀπολυμαντικόν, σακχαρίνην οὖσαν 350—400κις γλυκυτέραν τοῦ σακχάρου κλπ.) καὶ τὴν *Ἀνιλίνην*, ἐξ ἧς διὰ καταλλήλων συνδυασμῶν μετ᾽ ἄλλων χημικῶν ἑνώσεων πρῶτος ὁ Hofmann παρεσκεύασε λαμπρότατα χρώματα, ὧν ἡ βιομηχανία σήμερον τρέφει ἐν μόνῃ τῇ Εὐρώπῃ ὑπὲρ τὸ ἓν ἑκατομμύριον ἀνθρώπων.

*

Ὀξυλένιον. Τοῦτο ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Davy τῷ 1836, ἀλλ᾽ ἡ χρησιμοποίησις αὐτοῦ πρὸς φωτισμὸν χρονολογεῖται μόλις ἀπὸ τοῦ 1893, ὅτε πρῶτος ὁ ἀμερικανὸς Willson καὶ εἶτα οἱ Moissan καὶ Bullier (1894) παρεσκεύασαν βιομηχανικῶς τὸ ἀνθρακασβέστιον· ἡ χημικὴ αὕτη χρώματος φαιομέλανος κρυσταλλικὴ ἕνωσις, ἀποτελουμένη ἐκ δύο ἀτόμων ἄνθρακος, ἡνωμένων μεθ᾽ ἑνὸς ἀσβεστίου δι᾽ εἰσαγωγῆς ἐν ὕδατι, ἀποσυνθέτει αὐτό, τοῦ μὲν ἄν-

θρακος ἐνουμένου μετὰ τοῦ ὑδρογόνου τοῦ ὕδατος πρὸς ὀξυλένιον, τοῦ δὲ ἀσβεστίου μετὰ τοῦ ὀξυγόνου πρὸς ἄσβεστον. Τὸ ἀνθρακασβέστιον παρασκευάζεται νῦν κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Moissan διὰ τήξεως ἐντὸς ἠλεκτρικῆς καμίνου στενοῦ μίγματος ἀσβέστου καὶ ξυλάνθρακος.

Αἱ πρὸς χρησιμοποίησιν τοῦ ὀξυλενίου εἰδικαὶ λυχνίαι βασίζονται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀρχήν, δηλαδὴ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀνθρακασβεστίου. Πρὸς τοῦτο συνήθως ἐν τῇ καταλλήλῳ συσκευῇ ἐπιστάζεται ὕδωρ ἐπὶ ὑποκάτωθεν τοῦ ὑδροδοχείου εὑρισκομένου ἀνθρακασβεστίου, ῥυθμιζομένης τῆς ῥοῆς τοῦ ὕδατος οὕτως, ὥστε τὸ ἀέριον ῥεῦμα νὰ ᾖ ὁμαλὸν καὶ ἑπομένως ἡ φλὸξ κανονική· εἴτε δι᾽ αὐτομάτου μηχανήματος ῥίπτονται ὡρισμένου μεγέθους τεμάχια ἀνθρακασβεστίου κατὰ διαλείμματα ἐντὸς ὕδατος.

*

Ἠλεκτρικὸν φῶς. Ἐάν τις ἤθελεν εἴπει εἰς τοὺς ἀρχαίους, ὅτι ποτὲ θέλουσιν ὑποτάξει οἱ ἄνθρωποι τὸν κεραυνόν, ὃν ὁ ὑψιβρεμέτης πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε κραδαίνει ἐν τῇ ὀργῇ του, καὶ μεταχειρισθῆ αὐτὸν πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν των, ὅτι θέλουσι χρησιμοποιήσει τὴν ἀστραπήν, δι᾽ ἧς παρίστατο ἡ θεία τοῦ ὑπάτου τῶν θεῶν μεγαλοπρέπεια πρὸ τῶν ἐκπλήκτων ὀμμάτων τῶν θνητῶν αὐτοῦ πλασμάτων, ὅτι τέλος θέλουσι καταβιβάσει ἐκ τῶν οὐρανῶν τὰ ἀκαταγώνιστα ταῦτα ὅπλα τοῦ Ὀλυμπίου ἄνακτος καὶ θέλουσιν αἰχμαλωτίσει ἐντὸς μεταλλίνων ἀγωγῶν διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιῶσιν ὁσάκις αἱ βιωτικαὶ αὐτῶν ἀνάγκαι τὸ ἀπαιτοῦσι, τί ἤθελον ἆρά γε ἀπαντήσει; Οὐδεὶς βεβαίως ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν σοφῶν ἔτι, ἤθελε δώσει πίστιν εἰς τοιαύτας παραδόξους προφητείας. Καὶ ὅμως σήμερον τὸ θαῦμα συνετελέσθη καὶ αἱ χιμαιρικαὶ δι᾽ αὐτοὺς προφητεῖαι κατέστησαν πραγματικότητες.

Ἐκ τῆς πρώτης ἀνακαλύψεως τοῦ Volta ἐξήχθησαν διαδοχικῶς καὶ ταχέως αἱ διάφοροι ἐφαρμογαὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ὁ Humphrey Davy πρῶτος παρήγαγε τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς, ὅπερ ὡς ἁπλοῦν πείραμα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐκτελούμενον ἐπέπρωτο μετ᾽ οὐ πολὺ ν᾽ ἀντικαταστήσῃ πολλαχοῦ τόν τε δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν φωτισμόν, ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐπινοήσεως τῶν ἠλεκτρομηχανῶν, παρεχουσῶν ρεῦμα ἠλεκτρικὸν ὁμαλὸν καὶ εἰς ἀσυγκρίτως μικροτέραν τοῦ ὑπὸ τῶν στηλῶν παραγομένου τιμήν. Πρώτη τοιαύτη κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Gramme, ἥτις ἐχρησιμοποιήθη τῷ 1878 πρὸς φωτισμὸν τῶν κεντρικωτάτων ὁδῶν τῶν Παρισίων διὰ λαμπτήρων συστήματος Jablochkoff· ἔκτοτε πολλοὶ ἔλαβον προνόμια κατασκευῆς ἠλεκτρικῶν μηχανῶν διαφόρων συστημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται καὶ ὁ Edison, ὁ ἐπινοητὴς τῶν ἀρχαιοτέρων διὰ πυρώσεως λυχνιῶν (καίτοι ὑπὸ πολλῶν, ἰδίως Γερμανῶν καὶ Γάλλων διαμφισβητεῖται τοῦτο), αἵτινες εὐρυτάτης ἀνὰ τὴν ὑφήλιον ἔτυχον διαδόσεως.

Ἐξ ὅλων τῶν τεχνητῶν φώτων μόνον τὸ ἠλεκτρικὸν εἶνε ἐκεῖνο, ὅπερ δὲν ὀφείλεται εἰς καῦσιν· εἴτε διὰ βολταϊκοῦ τόξου, εἴτε διὰ πυρώσεως νημάτων, παρουσιαζόντων μεγάλην σχετικῶς ἠλεκτρικὴν ἀντίστασιν, παράγεται, ὀφείλεται εἰς τὴν ὑψηλὴν θερμοκρασίαν, τὴν ἀναπτυσσομένην κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, καὶ τὴν μετατροπὴν τῆς ἠλεκτρικῆς εἰς θερμαντικὴν ἐνέργειαν οὕτως, ὥστε δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀέρος, δυνάμενον νὰ παραχθῇ ἐντὸς ἀδρανοῦς ἀερίου καὶ ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ μετρίῳ κενῷ. Αἱ ἰδιότητες ἀκριβῶς αὗται, συντρεχούσης καὶ τῆς ὑψίστης φωτιστικῆς ἐντάσεως αὐτοῦ, τὸ καθιστῶσι προτιμητέον καὶ ἂν εἰσέτι ἡ τιμὴ αὐτοῦ ᾖ μεγαλειτέρα τῶν ἄλλου εἴδους φωτιστικῶν μέσων.

Τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς χρησιμοποιεῖται ὑπὸ δύο κυρίως μορφάς: *ὡς βολταϊκὸν τόξον* καὶ *ὡς φῶς παραγόμενον διὰ πυρώσεως* νηματίων ἄνθρακος, λευκοχρύσου κτλ. Ὁ Edison πρῶτος τῷ 1880 κατεσκεύασε λυχνίας πυρώσεως σχήματος ἀπιοειδοῦς, ἐν αἷς εἰσήγαγεν ἴνας εἰδῶν τινων bambous τῆς Ἰαπωνίας, ἀπανθρακωθείσας ἐντὸς νικελίνων ἢ σιδηρῶν μητρῶν ἐν τῇ δεούσῃ θερμοκασίᾳ καὶ ἐν ἀπουσίᾳ ὀξυγόνου. Τὰ ἄκρα τῶν ἰνῶν προσκολλῶνται ἠλεκτρολυτικῶς πρὸς δύο σύρματα λευκοχρυσᾶ, ἐξέχοντα τῆς λυχνίας καὶ ἀποτελοῦντα τοὺς ρευματολήπτας αὐτῆς. Κατόπιν ἐκ τοῦ ἑτέρου ἄκρου τῆς λυχνίας τελεῖται δι᾽ ὑδραργυρικῶν ἀεραντλιῶν συστήματος Sprengel κενόν, τήκεται ὁ σωλήν, ἐφοδιάζεται διὰ τῶν καταλλήλων κοχλιωτῶν περιβλημάτων καὶ παραδίδεται εἰς τὸ ἐμπόριον πρὸς φωτιστικὴν χρῆσιν, ἀφοῦ, ἐννοεῖται, προηγουμένως κανονισθῇ ἡ ἔντασις καὶ ἡ διαφορὰ δυναμικοῦ, ἣν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβῶμεν κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν. Εἰς τὸ ἐμπόριον νῦν φέρονται καὶ ἕτερα συστήματα ἠλεκτρικῶν λυχνιῶν, ὡς αἱ τοῦ Swan, Weston, Woodhouse καὶ Rawson, Gerard καὶ λοιπῶν, ἔτι δὲ τοιαῦται, ἐν αἷς τὰ τοῦ ἄνθρακος νημάτια ἀντικατεστάθησαν δι᾽ ἑτέρων πυρωσίμων οὐσιῶν, δυναμένων καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ἀέρος ἄνευ καταστροφῆς νὰ ὑποστῶσι τὴν διαπύρωσιν· τοιαῦται εἶνε αἱ τοῦ Aüer δι᾽ ὀσμίου, τοῦ Siemens s Halske διὰ τανταλίου, τοῦ Nernst κτλ.

Ὡς πρὸς τὸ βολταϊκὸν τόξον ὁ Humphry Dary πρῶτος μετεχειρίσθη πρὸς παραγωγὴν αὐτοῦ ράβδους ξυλάνθρακος, ἃς μετέπειτα τῷ 1840 ὁ Foucault ἀντικατέστησε διὰ τοιούτων ἐξ ἄνθρακος, ὑπολειπομένου ἐν τοῖς ἀποστακτηρίοις κέρασι τοῦ φωταερίου, ὅστις ὡς σκληρότερος, ἠλεκτραγωγιμώτερος καὶ δυσκολώτερον φθειρόμενος τοῦ ξυλάνθρακος προετιμήθη. Ὁ διὰ βολταϊκοῦ τόξου φωτισμὸς ἐφηρμόσθη ἰδίως ἀφ᾽ ὅτου ἐπενοήθησαν ὑπὸ τοῦ Foucault τῷ 1849 ρυθμισταὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, δι᾽ οὗ ἐπετυγχάνετο ἡ ἐπαφὴ τῶν ἀνθράκων πρὸς γέννησιν τοῦ φωτός, ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτῶν πρὸς ἵδρυσιν τοῦ τόξου καὶ ἡ τήρησις αὐτῶν εἰς σταθερὰν ἀπ᾽ ἀλλήλων ἀπόστασιν καθ᾽ ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ φωτισμοῦ. Τὸν ρυθμιστῆρα τοῦ Foucault ἐτελειοποίησεν ὁ Duboscq, μετ᾽ αὐτὸν ἐπενοήθησαν σωρεία ὁλόκληρος τοιούτων, ὡς ὑπὸ τοῦ Bardon (1891), Brianne, Breguet, Wilbrant; ὅστις ἀπὸ τοῦ

1892 καὶ ἐφεξῆς μέχρι τῆς σήμερον ἐπιτυχῶς ἐφηρμόσθη ἐν τῇ Βελγικῇ, καὶ λοιπῶν ἄλλων.

*

Ἡ διάδοσις τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, ὡς καὶ τῶν πλείστων ἐφαρμογῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὑπῆρξε τεραστία, ἡ δ᾽ εἰς ὀλίγας μόνον δεκάδας ἐτῶν ἀνάπτυξις τοῦ κλάδου τούτου τῆς φυσικῆς εἶναι φαινόμενον ὄντως ἀσύνηθες διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν Ἱστορίαν. Πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως καὶ τῶν ἐφαρμογῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ θὰ ἐδικαιολογοῦντο τοὐλάχιστον οἱ ἀπαισιόδοξοι καὶ οἱ ἀνήσυχοι περὶ τοῦ μέλλοντος, σκεπτόμενοι περὶ τοῦ τίς θὰ ἦτο ἡ ἀπώλεια καὶ ἡ δυστυχία τῆς ἀνθρωπότητος, ὅταν θὰ ἐξηντλοῦντο τὰ πλούσια γαιανθρακωρυχεῖα τῆς Ἀγγλίας, Βελγικῆς, Ἀμερικῆς καὶ ἄλλων. Ἐσκέπτοντο—καὶ εὐλόγως—ὅτι τούτου γιγνομένου θὰ διεκόπτετο ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἡ ὕπαρξις ἑπομένως τῆς ἀτμοπλοΐας, τῆς δι᾽ ἀτμαμαξῶν συγκοινωνίας καὶ τῆς τεραστίας βιομηχανικῆς προόδου, καί—σχετικῶς πρὸς τὸ θέμα ἡμῶν – θὰ ἔπαυε διὰ παντὸς καὶ ὁ διὰ φωταερίου γλυκὺς φωτισμὸς τῶν πλατειῶν, τῶν ὁδῶν, καθὼς καὶ ἡ σπουδαιοτάτη ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκιακῇ οἰκονομίᾳ, καὶ θὰ ἠναγκάζετο οὕτως ἡ δυστυχὴς ἀνθρωπότης δι᾽ ἀναχρονιστικῆς παλινδρομήσεως νὰ περιπέσῃ εἰς τὸν διὰ κηρίων καὶ δᾴδων πρωτογενῆ φωτισμόν.

Πλὴν σήμερον δύνανται καθόλου νὰ μὴ ἀνησυχῶσιν· ἡ θριαμβευτικὴ εἰσπήδησις τοῦ αἰγλήεντος ἠλεκτρισμοῦ καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ μορφωθείσης ἠλεκτρικῆς ἐπιστήμης εἰς τὸν φωτεινὸν κύκλον τῶν ἐπιστημῶν ἐξησφάλισεν ὁριστικῶς ἴσως τὸν τελειότοτον καὶ ἀνέσπερον φωτισμὸν διὰ τὰς παντοειδεῖς χρείας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐν γένει. Τὸ πρὸς τὸ ἡλιακὸν φῶς ἀνθαμιλλώμενον φῶς τῶν ἠλεκτρικῶν λαμπτήρων ὀφείλει νὰ διασκεδάζῃ οὐ μόνον τὸ σκότος, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἀνησυχίαν διὰ τῆς ἐξαντλήσεως τῶν φωτιστικῶν ὑλῶν.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ φωτὸς βαίνει κατὰ θαυμασίαν ὄντως οἰκονομίαν τῆς φύσεως καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν φωτιστικῶν οὐσιῶν.

Τίς οἶδεν, ἂν εἰς τὸ μέλλον τὸ τὰ πάντα ἐρευνῶν καὶ ἐκ πάντων ζητοῦν ν᾽ ἀρυσθῇ ὠφελείας ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν θὰ κατορθώσῃ ποτέ, ὅπως κατέστησε ταπεινούς, εὐπειθεῖς καὶ εὐαγώγους θεράποντάς του τὸν κεραυνὸν καὶ τὴν ἀστραπήν, νὰ ἐξακριβώσῃ διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ πάσας τὰς ἰδιότητας καὶ ἐφαρμογὰς τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων;

Τίς οἶδεν, ἂν διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῆς θερμοηλεκτρικῆς δὲν θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ μετατροπὴ αὐτῶν εἰς ἀφθόνους, εἰς ἀκενώτους πηγὰς ἠλεκτρισμοῦ, δυναμένας νὰ ἐξυπηρετήσωσιν ὅλας τὰς βιωτικὰς τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγκας;

Ὦ ἀνθρώπινον πνεῦμα! πραγματικῶς μοὶ φαίνεσαι θαυμάσιον· καὶ ποῖος τολμᾷ νά σοι ἀρνηθῇ τὸν τίτλον τοῦτον; ἀφοῦ δὲν περιορίζησαι καὶ δὲν ἀρκῆσαι εἰς τὸ νὰ ἐπωφελῆσαι ἀμέσως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἀλλὰ ζητοῦν καὶ τοὺς διέποντας αὐτὰ ἀπωτέρους νόμους κατορθοῖς νὰ ἐξάγῃς πληθὺν καὶ ἀπειρίαν ὠφελημάτων, ἅτινα μόνον διὰ τῆς σκέψεως καὶ διὰ τοῦ λογισμοῦ σου εἶναι κατακτητά!

Ἐάν, ὡς εἶναι ἀληθές, ἡ ζωὴ εἶναι ἀγὼν καὶ πρόοδος καὶ σὺ ὀφείλῃς νὰ ἐξελίσσησαι — καὶ θὰ ἐξελίσσεσαι πάντως — καὶ νὰ βαίνῃς στερρῷ τῷ ποδὶ εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν τελειότητα, ποία ἀνθρωπίνη φαντασία δύναται νὰ προΐδῃ καὶ νὰ προεικάσῃ τὰς ἐπιστημονικὰς ἐκπλήξεις καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐπ᾽ ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος ἀποτελέσματα, ἅτινα ἐπιφυλάσσεις διὰ τὸ εὐτυχὲς αὐτῆς μέλλον;

Ἀλλ᾽ ἐὰν σὺ εἶσαι τοσοῦτον θαυμάσιον, πόσον ἀσυγκρίτως θαυμάσιος εἶναι ὁ Δημιουργός σου, ὅστις σὲ ἐπροίκισε διὰ τοῦ ἀδιαπτώτου τούτου πρὸς τὴν σκέψιν, πρὸς τὴν ἔρευναν, πρὸς τὴν τελειοποίησιν καὶ πρὸς τὴν κατάκτησιν τοῦ παντὸς ὀργανισμοῦ σου; ***Φῶς εἶσαι σύ·*** ἀλλ᾽ ἀπαραβλήτως φωτεινότερος εἶναι ὁ καθοριστὴς τοῦ εὐρυτάτου κύκλου τῆς δράσεως καὶ ἐνεργείας σου καὶ φωτογόνος πλάστης σου! Καὶ ἀληθῶς δὲν εἶχεν ἄδικον ὁ Boss ἐν εὐγενεῖ ἐπιστημονικῇ ἐξάρσει ἀνακράζων·

Ὦ Θεέ μου! ὦ αἰώνιον φῶς!
Mon Dieu! Lumière éternelle!

Ἔγραφον ἐν Ἀθήναις, φθίνοντος Μαΐου 1907.

Βικτωρ Χ. Καρουσος
Χημικός.

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Ἡ Κοινωνία τότε μόνον εὖ ἔχει, ὅταν αἱ σκαπάναι στιλπνοῦνται. Ὅτε αἱ φυλακαί εἰσι κεναί, αἱ δὲ ἀποθῆκαι πλήρεις. Ὅτε αἱ κλίμακες τῶν σπουδαστηρίων κατατρίβονται, αἱ δὲ ἀναβάθραι τῶν δικαστηρίων καλύπτονται διὰ χόρτων. Ὅτε οἱ ἰατροὶ βαίνουσι πεζῇ, οἱ δὲ ἀρτοποιοὶ ἔφιπποι.

★

Διάλογος.

— Γεώργιε!
— Τί εἶνε;
— Κοιμᾶσαι;
— Διατί ἐρωτᾷς:
— Διότι, ἐὰν δὲν ἐκοιμᾶσο, ἤθελα νά με δανείσῃς 50 δραχμάς.
— Κοιμῶμαι.

ΔΥΟ ΔΑΚΡΥΑ

Ι. ΠΟΛΕΜΗ

Ἀπὸ τὴ γῆ δυὸ δάκρυα, ρευστὰ μαργαριτάρια,
ἀνέβηκαν κ᾽ ἐστάλαξαν ᾽στοῦ Πλάστου τὰ ποδάρια.

❀

Κ᾽ εἶπε τὸ ἕνα, τρέμοντας ἐμπρὸς ᾽στὸ θεῖο θρόνο,
«ἐμένα μ᾽ ἔβγαλ᾽ ἡ καρδιὰ γιὰ τὸ ᾽δικό της πόνο».

❀

Κι᾽ ὁ Πλάστης ἀποκρίθηκε: «Οὔτε στιγμὴ μὴ χάνῃς,
σύρε νὰ γίνῃς βάλσαμο τὸν πόνο της νὰ γιάνῃς».

❀

Κ᾽ εἶπε τὸ ἄλλο, τρέμοντας ἐμπρὸς στὸ θεῖο θρόνο,
«ἐμένα μ᾽ ἔβγαλ᾽ ἡ καρδιὰ γιὰ κάποιον ξένο πόνο».

❀

Κι᾽ ὁ Πλάστης ἀποκρίθηκε: «᾽Εσὺ μαζύ μου μεῖνε,
τῆς εὐσπλαχνίας τὰ δάκρυα δικά μου δάκρυα εἶναι».

ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ

Τὸν κόσμον ἐπλημμύρισεν ἡ πλάνη,
βροχή, κατακλυσμὸς ἡ θεωρία·
ἡ πίστις περιφέρεται ἀγρία,
τὸ κτῆνος ἐν τῇ ὕλῃ ἐξεμάνη.

❀

Καὶ ὅταν ἡ ἀλήθεια ἐφάνη,
ἐγένετο μελέτης ἀπορία
κι᾽ ἀφέθη ἐν χαυνώσει καὶ μωρίᾳ
τὸ πνεῦμα ἐν τῇ ὕλῃ ν᾽ ἀποθάνῃ.

᾽Αλλ᾽ ἦτο ἐν τῇ πλάσει ἡ ἰδέα,
ἀείποτε καὶ νέα καὶ ὡραία,
τὸ τέκνον τῆς οὐσίας καὶ τῶν πόνων.

❀

Λαβοῦσα εἰς βαθύκολπον σχεδίαν
τὸν Ἔρωτα, τὴν δόξαν, τὴν φιλίαν
ἐσώθη εἰς τὸ ὄρος τῶν αἰώνων.

Ἐκ τῶν παλαιῶν ἁμαρτιῶν,
ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΦΥΤΙΛΗ

Ο ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ

(ΕΚ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ)

Α΄

Ὀρφανὸς μητρὸς καὶ πατρός, μόλις τριῶν ἐτῶν, ὁ Πετράκης Σνούτ, ὡδηγήθη ὑπό τινος χωροφύλακος, εἰς οὗ τὰς χεῖρας ἡ τύχη εἶχεν ἐμπιστευθῇ τὸν μικρόν, παρὰ τῇ μάμμῃ αὐτοῦ. Δὲν ἦτο εὐχάριστος εἰς τὴν Γραῖαν Σνοὺτ ἡ πρώτη ἐκ τῆς προσφορᾶς ταύτης τοῦ ἀγνώστου χωροφύλακος ἐντύπωσις. Ὀνειδισμοὶ ἀρκετοὶ συνώδευσαν τὸν ὁδηγὸν ἀπερχόμενον, διότι οὗτος, φαίνεται, ὅτι εἰς τὴν ἐρώτησιν τῆς γραίας Σνοὺτ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀπαντήσῃ ὑποδεικνύων αὐτῇ τὸν τρόπον τοῦ πῶς θὰ ἠδύνατο γραῖα, μόνη αὐτὴ ἀπὸ τῆς ἐργασίας της ἀποζῶσα καὶ μόλις τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐξαρκοῦσα, νὰ ἀναθρέψῃ τὸν μικρόν της ἔγγονον. Ἀλλὰ πρὸς ποῖον αἱ παρατηρήσεις τῆς γραίας; μάταιαι καὶ αἱ ἐκπλήξεις αὐτῆς, ἀνόητοι ἴσως καὶ αἱ ἐρωτήσεις. Ὁ χωροφύλαξ ὑψῶν τοὺς ὤμους του ἀνεχώρει καὶ ὁ Πετράκης Σνοὺτ ἀποκαθίστατο ἐν τῷ μεταξὺ ὅσον ἀνετώτερον ἠδύνατο παρὰ τῇ μάμμῃ του, τοῦθ᾽ ὅπερ καὶ ἀπέδειξεν ἀμέσως, δέσας ἰχθῦν εἰς τὴν οὐρὰν τῆς γαλῆς καὶ κενώσας παραχρῆμα μικρὸν χάρτινον χωνίον, περιέχον τὴν κρυσταλλωτὴν σάκχαριν, ἣν ἡ μάμμη Σνοὺτ ἐπεφύλασσε διὰ τὸν καφὲν τῆς Κυριακῆς. Φυσικῶς ἡ μάμμη ἥρπασεν ἀμέσως τὸ κλασικὸν σκουπόξυλον, ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ταραξίαν. Ὅταν ὅμως ἐκεῖνος προσήλωσεν ἐπ᾽ αὐτῆς τοὺς ἀφόβους γλαυκοὺς ὀφθαλμούς του, φέρων συνάμα καὶ τὸ λερωμένον χεράκι του εἰς τὴν ἀνωρθωμένην ξανθήν του κόμην, ἡ μάμμη ἀφῆκεν ἀναστενάζουσα τὸ σάρωθρον εἰς τὴν γωνίαν· ἡ ὁμοιότης πατρὸς καὶ υἱοῦ ἦ καλλίτερον νὰ εἴπωμεν υἱοῦ καὶ ἐγγόνου ἦτο μεγάλη. Εἶχεν ἔλθει εἰς ῥῆξιν μετὰ τοῦ υἱοῦ της, διότι εἶχε συνάψει παρὰ τὴν θέλησίν της συνοικέσιον, ὅπερ αὐτὴ ἀπεδοκίμαζεν. Ἀλλ᾽ ἤδη αὐτὸς μὲν εἶχε φονευθῇ πρὸ πολλοῦ, πεσὼν ἐκ τοῦ ἱστοῦ τοῦ πλοίου του πρὸ τῆς Νήσου Ἐλγολάνδης, ἡ δὲ σύζυγός του εἶχεν ἐπίσης ἀποθάνει· ὅ,τι τῇ ἔμενεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἦτο ὁ Πετράκης. Καὶ ἡ μάμμη χωρὶς ἄλλο τι νὰ προφέρῃ ἀπήλλαξε τὴν γαλῆν τοῦ ἰχθύος καὶ ἔρριψε τὸ κενὸν χωνίον τῆς σακχάρεως εἰς τὸ πῦρ. *Πειρασμὸς θὰ εἶναι·* εἶπε καθ᾽ ἑαυτήν, ἐννοοῦσα τὸν ἔγγονόν της Πετράκην, ἂν καὶ τὸν τίτλον τοῦτον ἀπέδιδε συνήθως εἰς τὴν κυρὰν Γκέρριτ, τὴν ἄλλην ἰχθυοπώλιδα, τὴν ἀπό τινων ἐτῶν πρὸς αὐτὴν συναγωνιζομένην καὶ βαθμηδὸν ἀφαιρέσασαν αὐτὴν τὴν πελατείαν της εἰς τὸ μικρόν των χωρίον. Ἦτο περίχωρον τοῦ Ἀμβούργου. Ἄλλοτε μόνη αὐτὴ ἐπρομήθευεν ἰχθῦς εἰς ὅλους τοὺς περιοίκους, ἀρκετὰ ἐκ τούτου ἀποκομίζουσα τὰ κέρδη, ἐν ᾧ τώρα ἠναγκάζετο νὰ καταλείπῃ εἰς τὴν ὁμότεχνόν της τὸ πλεῖστον τῆς πελατείας· διόλου λοιπὸν παράδοξον, ἂν ἐμίσει τὴν κυρὰν Γκέρριτ ἐξ ὅλης ψυχῆς, τὸ δὲ μῖσος αὐτῆς ἦτο τοσοῦτον, ὥστε παρασυρθεῖσά ποτε μικροῦ δεῖν καὶ νὰ προσηύχετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τὸν θάνατον τῆς κυρᾶς Γκέρριτ. Ἀμέσως ὅμως συνελθοῦσα συνησθάνθη τὸ λάθος της· ἐπὶ τῇ κακῇ ταύτῃ

ὁρμῇ καὶ ἐπειδὴ ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἱερεύς, κηρύττων, ἔτυχε νὰ ὁμιλῇ περὶ πειρασμοῦ, ἀπεκάλεσεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τὴν κυρὰν Γκέρριτ *τὸν πειρασμόν της*.

2. Καὶ ἤδη ἐπῆλθεν ὁ δεύτερος πειρασμός· ὁ Πετράκης Σνούτ, ὅστις μὲ τοὺς μικροὺς εὐρώστους πόδας του ἔτρεχεν ἄνω κάτω εἰς τὸν οἰκίσκον, εὑρίσκετο πάντοτε ἐκεῖ, ὅπου δὲν ἔπρεπε νὰ εὑρίσκηται, «φυτρώνων», κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον, «ἐκεῖ, ὅπου δὲν τὸν ἔσπερναν», εἶχε φοβερὰν ὄρεξιν καὶ δὲν ἐχόρταινε ποτέ. Ναί, ὁ πειρασμὸς οὗτος ἦτο λίαν δυσάρεστος, καθίστα δ' ἔτι δυσκολώτερον τὸ πρᾶγμα τὸ ὅτι καὶ ἡ κυρὰ Γκέρριτ τὴν ἠρώτα καὶ τὴν ἐξήταζε μετ' ἰδιαιτέρας περιεργίας περὶ τοῦ μικροῦ ἀκριβῶς ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν παραλίαν, ἔνθα αἱ δύο γυναῖκες συνεφώνουν τὴν ἀγορὰν τῶν κωβιῶν, τῶν σκόμβρων καὶ τῶν σμαρίδων. Ἡ εἰρωνεία καὶ ἡ περιεργία τῆς ὁμοτέχνου της, μικροσώμου γυναικὸς μετὰ φαιῶν ὀφθαλμῶν, γινομένη μάλιστα μεθ' ὕφους καὶ λεκτικοῦ διαφόρου ὅλως καὶ ἐπιτετηδευμένου ὑπ' αὐτῆς, ὡς ἐχούσης γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ ἐξ Ἀμβούργου, περὶ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ μικροῦ ἐγγόνου ἐξῆπτον τὴν γραῖαν καὶ ἐγέννων διαρκῶς μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων μακροὺς διαλόγους. Ἡ ἡλικία τῆς μάμμης Σνούτ, ἑξηκοντούτιδος ἤδη, προὐκάλει τὸν γέλωτα τῆς Γκέρριτ, ἥτις μόλις εἶχε κάμψει τὴν πεντηκοντάδα. Σφοδρὰ ἑκατέρωθεν μακρολογία τῶν γραιῶν περὶ τῆς κοινωνικῆς ἑκάστης θέσεως κατέληγεν ἑκάστοτε εἰς τὴν ὀργὴν τῆς μάμμης Σνοὺτ καὶ τὴν ταχεῖαν ἀπὸ τῆς συνομιλίας ἀποχώρησιν. Πλὴν καὶ ὁ Πετράκης δι' ὅλα αὐτὰ ἠμείβετο βραδύτερον μὲ ἀξιοσέβαστον ἀριθμὸν ξυλισμῶν. Τὸ πάθος της ἐξέσπα ἐπὶ τοῦ μικροῦ καὶ μαινομένη ἀπεκάλει αὐτὸν *πειρασμόν*. Δυσανασχετοῦσα ἔβλεπε τὸν υἱὸν τῆς κυρᾶς Γκέρριτ, νέον χαριτωμένον, καὶ πολλὰ περὶ αὐτοῦ ἀκούουσα παρὰ τῆς μητρός του ἐνεθυμεῖτο τὸν παρὰ τὴν Ἐλγολάνδην τραγικὸν τοῦ υἱοῦ της θάνατον. Καὶ ἐνῷ ἡ Γκέρριτ μ' ὅλην τὴν εὐτυχίαν της ἀπό τινος ἐπεξέτεινεν οὕτως εἰπεῖν τὰς ἐργασίας της διὰ μεγαλειτέρων παραγγελιῶν, ἡ γραῖα Σνοὺτ τοὐναντίον ἡμέραι παρήρχοντο καὶ κέρδος οὐδὲν ἀπὸ τῆς ἐργασίας ὑπελείπετο. Βεβαίως βαρέως θὰ ἔφερε τὸ τοιοῦτον.

3. Οὕτω λοιπὸν ὁ Πετράκης Σνοὺτ ἐμάνθανεν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, ὅτι αὐτὸς καὶ ἡ κυρὰ Γκέρριτ ἦσαν *πονηροὶ πειρασμοὶ* διὰ τὴν μάμμην του καὶ ὅτι ὤφειλε νὰ πληρώνῃ αὐτὸς τὰ ξυλοκοπήματα, ὧν ἀξία ἦτο ἡ Γκέρριτ. Τοῦτο δὲν ἦτο βεβαίως πολὺ εὐχάριστον· ἀλλ' ὁ Πετράκης ἐσυνείθισε βαθμηδὸν εἰς τὰς συνεπείας τοῦ πειρασμοῦ, ὃν προὐξένει εἰς τὴν μάμμην, καὶ τὰς ὑπέφερεν ἐν ὑπομονῇ. Ἄλλως ἦτο λίαν ἐπιθυμητὴ ἡ ἐν τῷ ἐπὶ ὑψηλῆς τοποθεσίας κειμένῳ χωρίῳ διαμονή, ὅπου ἡ πληθώρα τῶν γαλῶν καὶ τῶν κυνῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ἠδύνατο νὰ παίζῃ, ὡς καὶ ἡ παραλία διὰ τῆς ἄμμου, τοῦ ὕδατος, τῆς ὑψηλῆς γεφύρας, τῆς ἀποβάθρας καὶ τῶν πλοίων παρεῖχον εἰς τὸν ἔγγονον τῆς γραίας Σνοὺτ ἀντικείμενα φαιδρᾶς ἐνασχολήσεως. Ἐὰν δ' ὁ μικρὸς κατώρθου νὰ ὀρύξῃ ἐν τῇ ἄμμῳ λάκκον, ἐξ οὗ ἐφαίνετο ἐξερχομένη μόνη ἡ κεφαλή του ἢ ὅταν ἔθετεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης νὰ πλέῃ τὸ πλοιάριόν του ἢ ἠκροᾶτο ἐκστατικὸς τοὺς ὑποκώφους συριγμοὺς τῶν πελωρίων ὑπερωκεανείων σκαφῶν, ὦ! τότε ἐλησμόνει πάντα πειρασμὸν τῆς μάμμης του καὶ εὕρισκε τὴν ζωὴν πολὺ παρὰ πολὺ εὐχάριστον. Καὶ τὴν ἰδέαν δὲ ταύτην δὲν τὴν ἀπέβαλε καὶ ὅταν ἀκόμη ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν σχολὴν βασανιζόμενος, ὅπως ἐκμάθῃ γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Φυσικῶς ἐσκέφθη κατ' ἀρχὰς νὰ δραπετεύσῃ καὶ καταφύγῃ εἴς τι τῶν ἐν τῷ Ἄλβει ἀγκυροβολούντων πλοίων, ἀλλ' ἐφοβεῖτο πολὺ τὸ σκουπόξυλον τῆς μάμμης Σνοὺτ χωρὶς καὶ νά τῳ εἶναι ἀδιάφορα παντελῶς ὅσα του ἔψαλλεν ἡ γραῖα καθ' ἑκάστην, ἐπιθυμοῦσα καὶ αὐτὴ νὰ ἀξιωθῇ νὰ ἴδῃ τὸν ἔγγονόν της ἀναγινώσκοντα καὶ γράφοντα καὶ ἀποκαθιστάμενόν ποτε. Ἡ ψυχή της εὑρίσκετο ἐν διαρκεῖ διαταράξει ἀδυνατοῦσα νὰ ἀκούσῃ καὶ λέξιν παρὰ τῆς ἀντιπάλου της ἐπαινετικὴν τοῦ ἐν Ἀμβούργῳ υἱοῦ της. Ἠξίου λοιπὸν ἡ μάμμη Σνοὺτ παρὰ τοῦ Πετράκη εὐπείθειαν εἰς τοὺς λόγους της. Καὶ ὁ Πετράκης ἐδοκίμασε τότε ἐπὶ πολὺ

φοβερὰν τυραννίαν, σκεπτόμενος βεβαίως τὸ δυνατὸν ἢ μὴ τῆς ἐκτελέσεως τῶν πόθων καὶ τῶν ἀξιώσεων τῆς μάμμης του· καιρὸν πρὸς τοῦτο εἶχε· διότι εὐθὺς ὡς ἡ μάμμη ἀπεκάλυψε τὴν ἀπροσδόκητον πρόθεσιν τῆς ἀποδράσεώς του τὸν εἶχε δέσει διὰ χονδροῦ σχοινίου μὲ τὸν ναυτικὸν ἐκεῖνον κόμβον, ὃν ὁ Πετράκης ἐν σιωπῇ ἀπὸ μέσης καρδίας ἀπεθαύμαζεν. Ἐκάθητο λοιπὸν πρὸ τῆς θύρας, μὴ δυνάμενος νὰ κινηθῇ· τρία βήματα ἐν τῷ κήπῳ καὶ ἄλλα τόσα ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ ἀπετέλουν τὸν περίπατόν του, ἀφόρητον πάντως καθιστάμενον καὶ ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ἔαρος. Ἐπὶ τῆς γηραιᾶς κερασέας, ἥτις ἐξέτεινε τοὺς κλάδους της ὑπὲρ τὴν οἰκίαν τῆς μάμμης Σνούτ, ἐθορύβουν οἱ λάροι, ἡ δὲ γαλῆ καθημένη παρὰ τὸν Πετράκην παρηκολούθει προσεκτικῶς μὲ τοὺς ζωηροὺς ὀφθαλμούς της καὶ τὰ ἐλάχιστα κινήματα ἐνεδρεύουσα. Κάτωθεν τοῦ οἰκίσκου ἔλαμπεν ὁ Ἄλβις καὶ τὰ πλοῖα ὠλίσθαινον ἐπὶ τῆς ἀκτινοβολούσης ἐπιφανείας του. Σκεπτικὸς παρετήρει ὁ Πετράκης τὰ ἀναπεπταμένα λευκὰ ἱστία των προσέχων εἰς τὸν παταγοῦντα ἐπὶ τῶν παλαιῶν καπνοδοχῶν τῆς στέγης ἑαρινὸν ἄνεμον· ἐκαθέσθη καὶ ἤρχισε νὰ χαράσῃ ἐπὶ τοῦ ἀβακίου προσεκτικῶς τὰς γραμμάς, ἃς δὲν ἠθέλησε σήμερον νὰ γράψῃ εἰς τὸ σχολεῖον μετὰ τοῦ διδασκάλου.

4. Ὁλόκληρον ἑβδομάδα ἔμεινεν οὕτω δεδεμένος ὁ Πετράκης· τέλος ἡ μάμμη του πεισθεῖσα, ὅτι δὲν εἶχε πλέον ὄρεξιν νὰ δραπετεύσῃ, τὸν ἀφῆκε καὶ πάλιν ἐλεύθερον. Γίνου φρόνιμος, τῷ ἔλεγε, εἰξεύρω πῶς εἶσαι ὁ πειρασμός μου, μὰ ἡ Γκέρριτ εἶναι ἀκόμη χειρότερος. Καυχᾶται, ὅτι ὁ υἱός της, ὁ μάγκος ἐκεῖνος μὲ τὸν λαιμοδέτην καὶ μὲ τὸ ζαρωμένον του σῶμα, ποῦ ἐμπρός του 12 χρόνων παιδὶ θὰ φαίνεται γίγας Γολιάθ, κερδαίνει καὶ κερδαίνει! Ὁ Πετράκης δὲν ἐγνώριζε τί εἶναι ὁ λαιμοδέτης, οὔτε τίς ὁ γίγας Γολιάθ· ἀλλ' ὅταν Κυριακήν τινα παρετήρησε τὴν κυρὰν Γκέρριτ νὰ περιπατῇ συνοδευομένη ὑπὸ νεανίου ἰσχνοῦ, τὴν ἠκολούθησε βραδέως. Ἐξετάσας δὲ καλῶς διὰ τοῦ βλέμματός του τὸν Φρειδερῖκον Γκέρριτ, ἐννόησεν, ὅτι ἦτο αὐτὸ τοῦτο πειρασμὸς διὰ τὴν μάμμην του ὁ νέος ἐκεῖνος. Ἐφαίνετο ὡς ἀτελῶς ἀνεπτυγμένος, ἀλλ' ἔφερε κομψὴν κυανῆν ἐνδυμασίαν καὶ δι' ἐρυθρῶν στιγμάτων πεποικιλμένον μεταξωτὸν λαιμοδέτην, ἀπαστράπτοντα ἐν ἀμίλλῃ πρὸς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Ὡμίλει ὑψηλοφώνως πρὸς τὴν μητέρα του καὶ ὁ Πετράκης ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ καθαρῶς τί τῇ ἔλεγεν. Εἶχε κερδήσει 50 φράγκα τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα καὶ τὴν ἑπομένην θὰ ἐκέρδαινεν ἄλλα τόσα. Ὁ κύριος εἰργάζετο πλέον εἰς τὸ χρηματιστήριον· δύο ἄλλοι συνεβοήθουν εἰς τὸ ἔργον. Ὦ! τὸ πρᾶγμα ἦτο λίαν εὐχάριστον· πολὺ πλέον εὐχάριστον ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναί τις ὑπάλληλος καὶ νὰ ἀκούῃ καθ' ἑκάστην ἐπιπλήξεις ἀπὸ τὸν προϊστάμενόν του. Ἡ κυρὰ Γκέρριτ ἔβαινε πλησίον του ὡς πλησίστιον ἁλιευτικὸν πλοιάριον, ἐφόρει τὸ ἑορτάσιμον ἔνδυμά της καὶ ἐκαμάρωνεν ὑπερήφανος, στρέφουσα ἀλαζονικῶς τὰ βλέμματα περὶ ἑαυτήν. Ὁ Πετράκης ἐχάρη, διότι ἡ μάμμη Σνοὺτ δὲν παρευρίσκετο, ἵνα γίνῃ μάρτυς καὶ αὐτὴ τῆς σκηνῆς· τὴν ἑπομένην ὅμως ἐκείνη εἶχε μάθει καταλεπτῶς τὰ διατρέχοντα, ὅτι δηλ. ὁ Φρειδερῖκος ἐκέρδαινε πολλὰ καὶ ὅτι ἡ κυρὰ Γκέρριτ ἔμελλε νὰ προμηθευθῇ τάχιστα ἁμάξιον, συρόμενον πρὸς μείζονα μεγαλοπρέπειαν ὑπὸ κυνός, καθότι ὁ υἱός της εὗρισκεν οὕτω τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἰχθυοπώλιδος ἀξιοπρεπέστερον. Μετὰ περισσοτέρας δυσθυμίας ἐξεφράζετο πλέον περὶ τοῦ ἔργου τῆς ἀντιπάλου της, ὀνειρευομένη ἴσως τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ ἔργου τῆς ἰχθυοπώλιδος ἀποχῆς τῆς κυρᾶς Γκέρριτ, ὅπερ κατὰ τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν φαντασίαν της δὲν τὸ ἔκαμνε ἁπλῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ παρέχῃ διαρκῶς εἰς αὐτὴν τὸν πειρασμόν. Οὐχί, ἡ κυρὰ Γκέρριτ δὲν ἐγκατέλειψε τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἰχθυοπώλιδος, ἀλλὰ διήρχετο μετ' ὀλίγον κομπαστικῶς διὰ τοῦ χωρίου μὲ μικρὸν ἁμάξιον, ὅπερ ἐσύρετο ὑπὸ κυνός, καταστάντος ὡς ἐκ τῆς μανίας τοῦ δάκνειν τὸ φόβητρον τῶν παιδίων. Καὶ ἐπειδὴ εἶχε πάντοτε νὰ ἀφηγηθῇ κἄτι τι νέον ἐξ Ἀμβούργου εἰς τοὺς ἀγοραστάς της ἐπανελάμβανεν εἰς ὅλους τοὺς τόνους, ὅτι ὁ υἱός της

ἐκέρδαινε μεγάλα ποσά, κινοῦσα οὕτω τὸ διαφέρον εἰς πολλούς, οἵτινες καὶ ἠγόραζον προθύμως τοὺς ἰχθῦς της. Ἐνῷ τοὐναντίον ἡ μάμμη Σνοὺτ μετὰ δυσκολίας καὶ κόπου κατώρθου νὰ κενώσῃ τοὺς καλάθους της καὶ πολλάκις ἐπέστρεφεν οἰκαδε μὲ σωρὸν σμαρίδων καὶ σκόμβρων, μὴ πωληθέντων. Ἠναγκάζετο τότε νὰ τοὺς κρεμάσῃ, ὅπως ξηρανθοῦν, εἰς τὸν κῆπον ἢ εἰς τὴν ἑστίαν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰς μάτην, ἀφοῦ ἄλλως καὶ ὁ Πετράκης δὲν ἠρέσκετο νὰ τρώγῃ καθημερινῶς ἰχθῦς.

5. Ὁ χρόνος ταχέως διέρρεεν· ὁ Πετράκης ἐμεγάλωνε καὶ καθίστατο ρωμαλέος. Ἀνεπαισθήτως εἶχον παρέλθει 12 ἔτη, καθ' ἃ ὁ Πετράκης εἶχεν ἐργασθῆ τόσον ἐπιμελῶς καὶ ἐπιμόνως ἐν τῇ σχολῇ, ὥστε ἠδύνατο εὐχερῶς νὰ ἀναγινώσκῃ εἰς τὴν μάμμην του τὰς Κυριακὰς κἄτι τι ἀπὸ τὴν Σύνοψιν. Τοῦτο ἀπετέλει τὴν μόνην χαρὰν τῆς γραίας Σνούτ, διότι ἡ κυρὰ Γκέρριτ τῇ προὐξένει πάντοτε πειρασμόν, ἂν καὶ ἡ συναγωνίστριά της ἔπαυσε μετερχομένη τὴν ἰχθυοπώλιδα, πωλήσασα τὸ ἁμάξιον καὶ τὸν κύνα εἰς διαδεχθεῖσαν αὐτὴν ἐν τῷ ἔργῳ νεαρὰν κόρην, καὶ ἔζη ἡσύχως ἐκ τῶν χρημάτων της, καθότι ὁ Φρειδερῖκός της εὕρισκε τοῦτο ἀξιοπρεπέστερον. Ἤρχετο συχνάκις εἰς τὸ χωρίον συνοδευόμενος ὑπὸ νέας, τῆς μνηστῆς του· ἂν καὶ ἦτο δὲ πάντοτε κάτισχνος καὶ ἡ μορφή του ὡμοίαζε, κατὰ τὰ ἐκεῖ λεγόμενα, πρὸς ἄωρον μῆλον, ἐθὰ ἐκέρδαινεν ὅμως, ὡς ἐφαίνετο, πολλὰ διὰ νὰ γίνῃ γαμβρὸς ὑποψήφιος κόρης, φερούσης ἐπὶ τοῦ πίλου της περισσότερα ἄνθη, παρ' ὅσα ἐφύοντο εἰς τὸν κῆπον τῆς μάμμης Σνούτ. Ἡ γραῖα Σνοὺτ ἔσειε τὴν κεφαλήν της, ὁσάκις ἐσκέπτετο περὶ τῶν Γκέρριτ, συχνάκις δὲ κατελαμβάνετο ὑπὸ παραπόνου, ὅτι τόση ὀλίγη ζωὴ τῆς ἔμενεν ἀκόμη μετὰ τοῦ Πετράκη, μεθ' οὗ πλέον δὲν ἦτο καὶ δυσηρεστημένη.

Β΄

1. Ἀκριβῶς διότι δὲν ὀργίζεται καὶ δὲν ὀνειδίζει πλέον ἡ μάμμη Σνούτ, ὁ Πετράκης ἤρχισε νὰ ἀγαπᾷ τὴν πτωχὴν γραῖαν καὶ νὰ σκέπτηται ἐπιμόνως μὴ δὲν θὰ ἠδύνατο καὶ αὐτὸς νὰ κερδήσῃ μόνος τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἐγνώριζε ναύτην ὑπερωκεανείου πλοίου τρέφοντα πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην, διότι τῷ εἶχεν ἀποδώσει ἄλλοτε τὸ χρηματοφυλάκιόν του, ὅπερ ἐκεῖνος εἶχεν ἀπολέσει. Ὁ ναύτης ἐφέρετο φιλικώτατα πρὸς τὸν νεαρὸν παῖδα· τῷ εἶχε μάλιστα ὑποσχεθῆ, ὅτι θὰ τὸν ἐβοήθει, ἂν ποτε ἠσπάζετο τὸ ναυτικὸν στάδιον. Ὁ ναύτης κατήγετο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ χωρίου καὶ ὁ Πετράκης ἐγνώριζεν, ὅτι εὑρίσκετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου «Βικτωρία». Τὸ ὑπερωκεάνειον σκάφος ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἀνεχώρει ἀπὸ τοῦ Ἀμβούργου πρὸς τὴν Ἀμερικήν. Θὰ ἠδύνατο ἆρά γε, ὅταν τὸ πλοῖον διήρχετο πρὸ τοῦ χωρίου, κωπηλατῶν διὰ λέμβου νὰ πλησιάσῃ καὶ γίνῃ δεκτὸς ἐν αὐτῷ; Ἐκάθητο κατὰ τὸ σύνηθες εἰς τὴν παραλίαν παρὰ τὴν ἀποβάθραν, ἀτενίζων μακρόθεν μὲ πάλλουσαν τὴν καρδίαν πρὸς τοὺς μαύρους ὄγκους τῶν ἀτμοπλοίων, ἅτινα προήρχοντο ἐξ Ἀμβούργου. Ἡ «Βικτωρία» δὲν ἀνεφάνη καὶ ὁ γηραιὸς δὲ ἀκτοφύλαξ, ὅστις ἐφρούρει ἐπὶ τῆς γεφύρας, διεβεβαίου, ὅτι θὰ ἐβράδυνεν εἰσέτι ν' ἀναφανῇ. Ἦτο θερινὴ Κυριακὴ τοῦ Αὐγούστου, καθ' ἣν ἡ ἕως μόλις εἶχεν ἀνατείλει. Ὁ ἥλιος εἶχε φανῇ· ὁμίχλη ὅμως, ὡς φαιὸς τοῖχος, ἐξηπλοῦτο κατόπιν ἐκ δυσμῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐπεκάθητο λευκὸς καὶ πυκνὸς πέπλος. Ὁ Πετράκης ἱστάμενος παρὰ τὴν ἀκτὴν καὶ ἐπισκοπῶν τὰ διερχόμενα πλοῖα πολλάκις ἤκουσε τὸν βαρὺν ἦχον τοῦ κέρατος, οὗ ἐν καιρῷ ὁμίχλης ποιοῦνται χρῆσιν οἱ ναυτικοί. Ἀνέμενε τὴν «Βικτωρίαν», ἧς τὴν σκιὰν ἔβλεπε βαθμηδὸν πλησιάζουσαν καὶ ἐξερχομένην τοῦ πέπλου τῆς ὁμίχλης. Ὠχρός, ὡς νεκρός, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρης δακρύων ἔβλεπε τὸ σχέδιόν του ματαιούμενον καὶ διὰ τὴν πυκνότητα τῆς ὁμίχλης καὶ διότι ὁ φύλαξ δὲν θὰ τῷ ἐνεπιστεύετο μὲ τοιοῦτον καιρὸν τὴν λέμβον, ἣν τῷ ὑπεσχέθη νὰ τῷ δανείσῃ. Ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλείπῃ πρὸς τὸ παρὸν τὸ εἰς Ἀμερικὴν ταξείδιον· ὤφειλε νὰ μείνῃ οἴκαδε καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ διατελῶν ἄχθος

τῆς μάμμης ἀφόρητον. Ἔκλαιε πικρῶς καὶ προσητένιζε τὸ μέγα φαιὸν σκάφος, ἐκπέμπον τόν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου ὑποκώφους συριγμούς, ὅπως ἀναγγείλῃ τὴν παρουσίαν του εἰς τὰ ἀναπλέοντα τὸν ποταμὸν πλοῖα, καὶ προχωροῦν βραδέως ἔφθασεν ἀκριβῶς πρὸ τῆς γεφύρας. Ἐκεῖ ἐκπέμπει ἄλλον, τὸν τελευταῖον ἀπειλητικὸν συριγμόν, καὶ βραδέως περὶ ἑαυτὸ στραφὲν ῥίπτει τὰς κροτούσας τῆς ἀγκύρας ἁλύσεις. Ὁ Πετράκης ἔτριψεν ἐξ ἐκπλήξεως τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπορῶν περὶ τοῦ τελουμένου. Ἦτο ἀλήθεια ἢ ὄνειρον, ὅτι θὰ ἠδύνατο τέλος πάντων φθάνων ἐπὶ τοῦ πλοίου νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθουμένου. Στρέφει τὰ βλέμματα περὶ ἑαυτόν· ποῦ ἦτο λοιπὸν ἡ λέμβος τοῦ φύλακος; Ἦτο τόσον τεταραγμένος, ὥστε δὲν ἠδυνήθη κατ' ἀρχὰς νὰ τὴν εὕρῃ· κατόπιν ἀνεμνήσθη, ὅτι τὴν εἶχεν ἴδει ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ὄπισθεν μικρῶν νεωσοίκων καὶ ἔτρεξεν ἐσπευσμένως πρὸς τὰ ἐκεῖ. Πυκνὴ ἔτι ἡ ὁμίχλη ἐκάλυπτε τὸν ποταμὸν καὶ ἐπὶ τῆς ὄχθης θανάτου ἐπεκράτει σιγή· οἱ κρωγμοὶ τῶν λάρων μόνον ἠκούοντο ἀνὰ τὸν ὁρίζοντα καὶ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῆς Βικτωρίας ἦχει τοῦ ναυκλήρου ἡ συρίκτρα.

2. Ὁ Πετράκης ἔτρεχεν ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς λευκῆς ἄμμου· σκέψεις παντοῖαι ὠλίσθαινον διὰ τοῦ ἐγκεφάλου του, ἀναλογιζομένου βεβαίως τὴν γραῖαν μάμμην του. Θὰ κατετρόμαζε πληροφορουμένη τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἐγγόνου της. Ἀλλ' ἐὰν ἔφευγε, μήπως δὲν τὸ ἔπραττε μόνον καὶ μόνον, ὅπως ἐργασθῇ καὶ κερδήσῃ ἐπίσης χρήματα, δυνηθῇ δὲ νὰ συντηρήσῃ καὶ ἐκείνην, ὡς ὁ Φρειδερῖκος Γκέρριτ τὴν μητέρα αὐτοῦ; Ταῦτα διελογίζετο, ὅτε κάμψας τὴν γωνίαν τῶν νεοσοίκων ἔκθαμβος προσβλέπει ἐκεῖ κάτω ἄνθρωπον στηρίζοντα τὸ πολύκροτον ἐπὶ τοῦ κροτάφου καὶ ἑτοιμαζόμενον νὰ σύρῃ τὴν σκανδάλην. Χωρὶς νὰ σκεφθῇ τι περὶ πλέον, ὁρμᾷ καὶ σύρει τὴν χεῖρα, τὴν χεῖρα τοῦ αὐτοκτονοῦντος, πρὸς τὰ πλάγια· τὸ πολύκροτον ἐξεπυρσοκρότησεν, ἀλλ' ἡ βολὴ ἐχάθη εἰς τὸν ἀέρα, ταράξασα μόνον τὰ θαλάσσια πτηνά, ἅτινα καὶ ἐξέβαλον τοὺς ταραχώδεις κρωγμούς των. Ὁ ἄνθρωπος, ὃν ἔσωσεν οὕτω, ἦτο... ὁ Φρειδερῖκος Γκέρριτ..., ὅστις, καίτοι μανιώδης, ἐπέπεσεν ἐπὶ τοῦ Πετράκη..., οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ, ἀλλὰ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἐπιλιπούσης ἀνελύθη εἰς δάκρυα.... Εἶμαι κλέπτης.... ἔκλεψα χρήματα... καὶ ἡ τύχη..., ἡ ὁποία δι' ἐμοῦ κατεδίκασε τὸ ἀθῶον ἐκεῖνο πλάσμα, μὲ ἀπαρνεῖται σκληρὰ τὴν σήμερον χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζῃ· καὶ μὲ παραδίδει εἰς τὴν κατὰ πόδας διώκουσάν με ἀστυνομίαν... Ἀκουσίως σχεδὸν ὁ Φρειδερῖκος Γκέρριτ εἶχε προφέρει τὰς λέξεις ταύτας, ἐνῷ τὸ μὲν σῶμά του ὅλον ἔτρεμε, τὸ δὲ βλέμμα του ἀγρίως προσέκρουεν εἰς τὰ πέριξ.

3. Ἡ «Βικτωρία» ἐξέβαλεν ὑπόκωφον μυκηθμὸν ἕτοιμος ἦδη πρὸς ἀπόπλουν, ἐνῷ πρὸ τῶν ποδῶν ἀκριβῶς τοῦ Πετράκη ἔκειτο ἡ λέμβος τοῦ φύλακος, τὴν ὁποίαν τῷ ἐπετρέπετο εἰσέτι νὰ χρησιμοποιήσῃ..... Τὸ ἔπραξε.... καὶ ὅταν μετ' οὐ πολὺ ὁ Πετράκης ἐπέστρεψεν οἴκαδε, ἔκλαυσεν ὀλίγον σιωπηλῶς· διότι σήμερον καὶ αὐτὸς ἠσθάνθη τὸν *πειρασμόν*. Ὁ Φρειδερῖκος Γκέρριτ εἶχεν ἀναχωρήσει ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Πετράκης τὸν ὡδήγησε κωπηλατῶν μέχρι τοῦ πλοίου. Θὰ ἦτο βεβαίως *πειρασμός*, ὡς ἔλεγεν ἡ μάμμη Σνούτ.

Γ΄

1. Πολλὰ παρῆλθον ἔτη, ἀφ' ὅτου εἶχον συμβῆ ταῦτα, καὶ ὁ Πετράκης Σνοὺτ ἐκαλεῖτο πλέον ἀπὸ μακροῦ Σνούτ. Διετέλει πρφρεὺς μεγάλου ταχυπλόου ὑπερωκεανείου σκάφους. Ἡ μάμμη Σνοὺτ εἶχεν ἐπιζήσει νὰ τὸν ἴδῃ ναυτόπαιδα, κατὰ τὰ τελευταῖα δ' ἔτη τῆς ζωῆς της καὶ ν' ἀναπαυθῇ εὐποροῦσα καὶ περὶ οὐδενὸς πλέον φροντίζουσα. Εἶχεν ἐπιζήσει νὰ ἴδῃ τὸν Φρειδερῖκον Γκέρριτ καταδιωκόμενον δικαστικῶς δι' ἐντάλματος συλλήψεως καὶ τὴν κυρὰν Γκέρριτ ἀποθνήσκουσαν ἐν τῷ πτωχοκομείῳ. Οὐδόλως ὅμως ἐχάρη χαιρεκάκως ἡ κατὰ βάθος ἀγαθὴ γραῖα, ἀλλ' ἐδείχθη τοὐναν-

τίον πλήρης οἴκτου καὶ συμπαθείας πρὸς τὴν δυστυχῆ ἀντίπαλόν της· ἐπαναλαμβάνουσα μόνον τὸ *θαρρῶ πῶς ἡ Γκέρριτ δὲν ἔπταιεν αὐτή, ποῦ ἦτο ὁ πειρασμός μου· θὰ εἶναι βέβαια πειρασμὸς κι' αὐτό.* Ὁ Πέτρος Σνοὺτ ἐμειδία ἀναλογιζόμενος πόσον συχνὰ ἡ μάμμη του ἐν τῷ βίῳ της ὡμίλει περὶ πειρασμῶν· αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν ἐγνώρισε σχεδὸν πλέον τὸ αἴσθημα τοῦτο, γενόμενος πρὸ πολλοῦ εὐτυχὴς σύζυγος καὶ εὐδαίμων πατήρ. Χαρίεσσα καὶ σεμνὴ οἰκοκυρά, ἡ νεαρά του σύζυγος, τὸν ἀνέμενεν ἑκάστοτε ἀνυπομόνως ἐκ τῶν ταξειδίων του εἰς τὸ χωρίον, μαζὺ μ' αὐτὴν δὲ ἀπό τινων ἐτῶν ἀνέμενον τὴν ἄφιξιν τοῦ πατρός των καὶ δύο τῆς τύχης αὐτῶν καὶ τῆς συμπαθείας καὶ τῆς ἀγάπης δημιουργήματα, παίζοντα ἐπὶ τῆς ἀμμώδους ἀκτῆς καὶ καταβροχθίζοντα λίαν εὐχαρίστως τοὺς πλακοῦντας, ὡς αὐτὸς ὁ Πέτρος Σνούτ, ὅταν ἀκόμη ἐκαλεῖτο Πετράκης καὶ ἦτο ὁ *πειρασμὸς* τῆς μάμμης του.

2. Εὑρισκόμεθα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος καὶ τὸ ταχύπλουν ὑπερωκεάνειον, ἐν ᾧ ὡς πρωράτης ὑπηρέτει ὁ Πέτρος Σνοὺτ θὰ ἐπάλαιε πρὸς δεινὴν κακοκαιρίαν τοσοῦτο μᾶλλον, καθ' ὅσον, ὡς ἔλεγον οἱ ναυτικοί, προσθέτοντες συγχρόνως πρὸς παρηγορίαν, ὅτι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς θὰ ἀπέβαινεν αὖτη βεβαίως πολὺ πλέον δυσάρεστος ἢ ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὸ πλοῖον διηυθύνετο ἐξ Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀλλ' οἱ ταξειδιῶται δὲν θὰ συνεμερίζοντο τὴν ἰδέαν ταύτην καί, ὁσάκις ὁ Πέτρος Σνοὺτ ἐφαίνετό που ἀπησχολημένος παρὰ τὸ κατάστρωμα, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ ρίψῃ εἰρωνικά τινα βλέμματα πρὸς τὰς ἠλλοιωμένας ἐκείνας μορφάς, τὰς κατακειμένας ἀναισθήτους ἐπὶ τῶν μακρῶν καθεδρῶν. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀγαθὸς ναύτης πῶς τὰ χαρωπὰ ταῦτα κύματα, ἅτινα ἐξεσφενδόνιζον τὰς κορυφάς των μέχρι τοῦ ἀνωτάτου καταστρώματος, ἠδύναντο νὰ εἶναι τόσον δυσάρεστα καὶ ἐνοχλητικὰ δι' ἄλλους ὁμοίους του, ἀνθρώπους ἐπίσης, ὡς αὐτός, μὲ σάρκα καὶ ὀστᾶ. Πλὴν καὶ αὐτὸς ἐχάρη, ὅταν περὶ τὰς Ἀγγλικὰς ἀκτὰς εἶδε τὸν ἥλιον διανύοντα διὰ τῶν νεφῶν τὸν φωτοβόλον δίσκον του, τὴν δὲ θάλασσαν κατευναζομένην βαθμηδόν, καὶ τὸ κατάστρωμα λαμβάνον ὅλως τότε ἀλλοίαν ὄψιν· ὅλοι εἶχον ἐξέλθει τῶν θαλαμίσκων των, ἔνθα εἶχον καταφύγει κατὰ τὴν ὁρμὴν τῆς τρικυμίας, καὶ ὅταν περὶ μεσημβρίαν ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἵνα ἐπιστατήσῃ που ἐκεῖ, ἠδυνάτει ν' ἀποσπάσῃ τὰ βλέμματά του ἀπὸ μικροῦ παιδίου, τὸ ὁποῖον καθήμενον ἐπὶ τῶν γονάτων κυρίας ἔψαλεν ὅλαις δυνάμεσι ᾄσμάτιόν τι ἀγγλικόν, χωρὶς διόλου νὰ φαντάζηται, ὅτι τὸ παιδίον τοῦτο προπαρεσκεύαζε, ἐκεῖ καθήμενον, νέον διὰ τὸν ναύτην μας *πειρασμόν*.

3. Αἴφνης ὁ ναύτης, ὅστις ἐφρούρει ἐπὶ τῆς πρῴρας, ἐξέβαλε κραυγήν, ἐνῷ συγχρόνως μέγα κῦμα ὥρμα πρὸς τὸ πλοῖον. Ὡς πύργος ὑπερμεγέθης ἐγερθὲν ἐπὶ τῆς θαλάσσης συνετρίβη κατὰ τοῦ σκάφους, ὅπερ ἀνυψωθὲν κατ' ἀρχὰς κατῆλθεν εἶτα βαθέως κλονισθὲν καὶ τρίζον καθ' ὅλους τοὺς ἁρμούς του, ἐνῷ τὸ κῦμα, πλημμυρῆσαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς, συμπαρασύρον πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθη νὰ προσβάλῃ μὲ τὴν ἀφρώδη κορυφήν του· ἐξηφανίσθη εἶτα, τὸ ἀτμόπλοιον ἀνωρθώθη, ἀναλαβὸν τὴν ἰσορροπίαν, καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐφάνησαν ἐπιπλέοντα καθίσματα, σκίμποδες καὶ πανία. Ὁ Πέτρος Σνοὺτ συνεκρατήθη ἐπὶ τοῦ κιγκλιδώματος, ἐνῷ οἱ λοιποὶ πάντες βέβαια κάθυγροι, ἔντρομοι προσεπάθουν νὰ ἐγερθῶσιν ἐπὶ ποδός· παρετήρησε τὴν θάλασσαν μόνον καὶ ἀποβαλὼν τὸν ἐπενδύτην, ἐρρίφθη ἐπ' αὐτῆς. Ἡ κραυγὴ *ἄνθρωπος εἰς τὴν θάλασσαν* ἀντήχησε πάραυτα ἐπὶ τοῦ πλοίου, ὅπερ καὶ ἀνέστειλεν ἀμέσως τὸν πλοῦν· ἡ συρίκτρα τοῦ ναυκλήρου ἤχησεν ἐκκωφωτικῶς καὶ οἱ ἐπιβάτσι, λησμονήσαντες τὸν ἴδιον τρόμον, παρηκολούθουν ἁπλήστως τὰς λεπτομερείας τοῦ σωστικοῦ ἀγῶνος, τοῦ μετὰ τόλμης καὶ δεξιότητος διεξαγομένου ὑπὸ τοῦ πρῳρέως· εἶδον μετὰ θαυμασμοῦ τὴν στρατιωτικὴν ἀκρίβειαν καὶ ταχύτητα, μεθ' ἧς εἰς διάστημα ὀλίγων δευτέρων

λεπτῶν ἐρρίφθη λέμβος εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξέσπασεν εἰς διατόρους καὶ ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίας, ὅταν ὁ Πέτρος, ἀποστάζων ἐξ ὕδατος, ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, φέρων εἰς τὰς ἀγκάλας του ξανθὸν παιδίον, κάτωχρον καὶ λιπόθυμον. Γυνή τις στρέφεται τότε πρὸς αὐτὸν καί, οὐδεμίαν λέξιν προφέρουσα, ἁρπάζει ἐν κινήματι ἐξόχου μεγαλείου τὴν ἡλιοκαῆ καὶ κάθυγρον τοῦ ναύτου χεῖρα καὶ τὴν ἀσπάζεται μὲ συγκινητικὴν περιπάθειαν. Ἡ ἔξοχος αὕτη ἐκδήλωσις τῆς εὐγνωμοσύνης συνεκίνησε τὴν καρδίαν τοῦ εὐαισθήτου ναύτου, ὅστις ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ τὴν ταραχὴν αὐτοῦ, ὅταν ὁ πλοίαρχος, προσφέρων αὐτῷ θαυμάσιον *γρόγ*, τῷ διηγήθη συγχρόνως ποῖον ἦτο τὸ παιδίον, ὅπερ τόσον γενναίως εἶχε σώσει. Ἦτο ὁ μόνος υἱὸς βαθυπλούτου τῆς Καλλιφορνίας, Γκέρριτ ὀνόματι, ταξειδεύοντος χάριν λουτρῶν εἰς Γερμανικὴν πόλιν. Θὰ ἤρχετο, προσθέτει ὁ πλοίαρχος, παρὰ σοί, Σνούτ, ἵνα σοι ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ, ἂν ἐγνώριζε τὴν γλῶσσάν μας. Σὺ ὅμως κατὰ καθῆκον παρουσιάσθητι πρὸς αὐτόν, δεχόμενος τὴν εὐγνωμοσύνην ἀπὸ στόματος τῆς κυρίας του, ἥτις γνωρίζει ὀλίγον τὴν Γερμανικήν.

4. Ὁ Πέτρος Σνοὺτ ἔπιε βραδέως τὸ προσενεχθὲν αὐτῷ καὶ ἅμα ὡς ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἐν ἀρίστῃ φυσικῇ καὶ πνευματικῇ διαθέσει, αἱ ἀναμνήσεις ἀπομεμακρυσμένου παρελθόντος ἤρξαντο ἀνερχόμεναι ἐκ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς του, ἐν ᾧ ἦσαν ἐνταφιασμέναι. Ἐπανεῖδεν ἑαυτὸν σῴζοντα τὸν Φρειδερῖκον Γκέρριτ ἐκ τῆς αὐτοκτονίας καὶ εἶτα ὁδηγοῦντα αὐτὸν ἐπὶ τῆς «Βικτωρίας», τὸν Φρειδερῖκον Γκέρριτ, ὅστις εἶχε κλέψει καὶ οὗτινος ἡ μήτηρ ἀπέθανεν ἐν τῷ πτωχοκομείῳ. Ἔσεισε μετά τινα λεπτὰ σκεπτικὸς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔστρεψε τὸν νοῦν εἰς ἄλλα. Τὴν ἐπομένην πρωΐαν παρουσιάσθη εἰς τὸν κ. Γκέρριτ ἐν τῷ θαλαμίσκῳ. Ἡ νεαρὰ καὶ ὡραία γυνὴ ἔλαβε καὶ πάλιν τὴν χεῖρά του καὶ τῷ ἀπέτεινε γλυκεῖς πλήρεις εὐγνωμοσύνης λόγους, ἐνῷ ὁ μικρός, ἀποθαυμάζων, τὸν παρετήρει μὲ τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς του. Ὁ Πέτρος Σνοὺτ ἐλαχίστην ἔδωκε προσοχὴν, πρὸς αὐτούς, παρατηρῶν τὸν ὠχρὸν ἄνδρα, προσπαθοῦντα νὰ τῷ ἐμβάλῃ εἰς τὴν χεῖρά του μικρὸν δέμα. «Δὲν γνωρίζετε καθόλου γερμανικά, Κύριε Γκέρριτ», ἠρώτησεν αἴφνης μὲ ὕποπτον ὕφος. Ὁ ἐρωτηθεὶς κατερυθριάσας ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς. Ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Φρειδερίκου Γκέρριτ, μὴ θέλοντες νὰ προσβλέψωσι τὸν Πέτρον Σνούτ. Ἡ σύζυγός του, προθυμοποιουμένη νὰ ἀπαντήσῃ ἀντὶ τοῦ ἐρωτηθέντος, διαβεβαιοῖ τὸν Πέτρον Σνούτ, ὅτι δὲν γνωρίζει τὴν Γερμανικήν, διότι δὲν ἔζησε μέχρι τοῦδε ἐν Γερμανίᾳ. «*Δὲν ἔζησε ποτὲ ἐν Γερμανίᾳ;*» ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος, ἐπαναλαμβάνων ἀκουσίως τὰς λέξεις. Στρέφει εἶτα πρὸς τὸν ἄνδρα τὴν ῥάχιν του καὶ θωπεύων ἐλαφρῶς τὸ παιδίον, «*Γίνου καλὸ παιδί*», τῷ εἶπε, τονίζων τοὺς διφορουμένους του λόγους, «*γίνου τίμιος νέος, μὲ ἐννοεῖς; Καὶ ἀγάπα τὴν πατρίδα σου .... ἐκεῖ, ποῦ ἐγεννήθης ..., καὶ μὴ λησμονῇς τὴν μητέρα σου. Μὲ κατάλαβες;*». Ἦτο τόσον τεταραγμένος, ὥστε ἐξῆλθεν ἀποτόμως τοῦ δωματίου, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τὰς ἐπανειλημμένας ὄπισθέν του προσκλήσεις τῆς ξένης κυρίας. Τὸ δέμα, ὅπερ μετ' ὀλίγον τῷ ἔφερεν ὁ ὑπ' αὐτοῦ σωθεὶς παῖς, τὸ ἐπανέθεσεν εἰς τὰς χεῖράς του, ἐπιλέγων μετὰ τῆς συνήθους φαιδρότητος. Ὁ Πέτρος Σνοὺτ δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ φιλοδώρημα, διότι ἐβράχη ὀλίγον. Πήγαινέ το εἰς τὸν Πλοίαρχον διὰ νὰ τὰ διαθέσῃ διὰ τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανά μας.

Δ΄

1. Λοιπὸν ἐδοκίμασα καὶ ἐγὼ τόν *πειρασμόν μου*, ἐσκέπτετο ὀλίγον βραδύτερον ὁ Πέτρος Σνούτ, εὑρισκόμενος ἐπ' ἀδείᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ του καὶ παραδιδόμενος ὅλος εἰς τὴν χαράν, ἣν ἀπήλαυε πλησίον τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του ἐν μέσῳ τῶν θωπειῶν καὶ τῆς γλυκείας εὐδαιμονίας τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας. Ἡ μάμμη Σνοὺτ εἶχε δίκαιον, ἐξηκολούθει καθ' ἑαυτόν, «*κάθε ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον ἔχει τὸν πειρασμόν του*» καὶ ὁ

ἰδικός μου ἦτο, ὅτι εὐχαρίστως θὰ ἔλεγον κατὰ πρόσωπον εἰς τὸν Φρειδερῖκον Γκέρριτ, ὁποῖος ἦτο. Πρῶτον ἔκλεψε καὶ ἀφῆκε τὴν μητέρα του νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὸ πτωχοκομεῖον καὶ κατόπιν, ἐπειδὴ ἐπλούτισεν, ἀρνεῖται ὁ ἄθλιος τὴν πατρίδα του. Μὰ τὸν Θεόν, ἂν δὲν ἐλυπούμην τὴν πτωχὴν ἀγαθὴν σύζυγόν του, καθὼς καὶ τὸν μικρόν, ὅστις ἐπίσης δὲν πταίει, θὰ τῷ ἔλεγον κατὰ πρόσωπον τὴν γνώμην μου: Ἦτο ὅμως σωστὸς *πειρασμὸς* τὸ ὅτι ἐκράτησα τὴν γλῶσσάν μου. Μὰ δὲν τὸ ἔλεγεν ἡ μάμμη Σνοὺτ *»πειρασμὸς θὰ εἶναι;«*

2. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Πέτρος Σνοὺτ ἐνεθυμεῖτο τόσον συχνὰ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τὴν μάμμην του, μετέβη εἰς τὸ νεκροταφεῖον.... φέρων πρὸς ταύτην, ἵνα ἀποθέσῃ ἐπὶ τοῦ τάφου της δροσερὰν καὶ εὐωδιάζουσαν ἀνθοδέσμην λευκοΐων. Ἐπὶ μακρὸν ἔστη ῥεμβάζων πρὸ τοῦ τεμαχίου ἐκείνου τῆς γῆς, κάτωθι τοῦ ὁποίου ἐκοιμᾶτο τὸν αἰώνιον ἡ μάμμη του, ἀναμένουσα τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ τὴν δευτέραν παρουσίαν. Διηυθύνθη εἶτα διὰ τῶν μακρῶν σειρῶν τῶν τάφων πρὸς τὸ μέρος, ἔνθα ἡ κυρὰ Γκέρριτ εἶχεν εὕρει τὴν ὑστάτην κατοικίαν. Εἶχεν αἰσθανθῆ τόσην θλῖψιν καὶ οἶκτον διὰ τὴν πτωχὴν γραῖαν, ὥστε ἠθέλησε νὰ προσφέρῃ καὶ εἰς αὐτὴν ἀνθοδέσμην τινά! Ἀλλ' ὅτε ἐπλησίασε πρὸς τὸν χωνεύσαντα αὐτὴν τάφον, ἔστη ἔκπληκτος· πρὸ αὐτοῦ ἐγονυπέτει ἄνθρωπος κλαίων τόσον πικρῶς, ὥστε ὁ Πέτρος, μέχρι δακρύων συγκινηθείς, ἀπεσύρθη πάλιν μὲ ἐλαφρὸν βῆμα....

3. Ὅταν βραδύτερον ἀνεπόλει τὸν Φρειδερῖκον Γκέρριτ βαθὺς οἶκτος διὰ τὸν δυστυχῆ τὸν κατελάμβανεν «Ὁ κακότυχος, ἐσπέπτετο, ἐδοκίμασεν ἐπίσης τὸν πειρασμόν!» Καὶ τότε ᾐσθάνετο μεγάλην χαράν, διότι ἐπὶ κινδύνῳ τῆς ζωῆς του εἶχε σώσει ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ τὸν μικρὸν υἱὸν τοῦ Φρειδερίκου Γκέρριτ.

N. I. Σεμνοπουλος

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Πορθμεὺς γονδόλος ἐν Βενετίᾳ δικαζόμενος ἐν πλημμελειοδικείῳ, ὡς καλέσας κριὸν (becco) ξένον πολυτάλαντον, ὑπερασπίσθη διὰ τοῦ ἑξῆς γνωστοῦ ἐπιχειρήματος: «Κάθε πρᾶγμα, ποῦ δὲν χάσει κανείς, τῶχει· ὁ ἀντίδικός μου δὲν ἔχασε τὰ μπομπρέσα τοῦ κριοῦ, λοιπὸν τὰ ἔχει, καὶ ἑπομένως εἶνε beccocorunto.

*

Χωρικὸς ὁδηγῶν βαρύφορτον ὄνον, διαβαίνει πρό τινος καφενείου, οὗτινος προκάθηνται ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ. Ὁ ὄνος ὄνον ἀκούσας ὀγκωμένην, συνογκᾶται αὐτῇ καὶ ἠρεμεῖ. Ὁ χωρικὸς παίει αὐτὸν ἀπηνῶς. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἀγανακτοῦντες ἐπιπλήττουσι τὸν ὀνηλάτην. Οὗτος στρέφεται πρὸς τὸν ἀκινητοῦντα ὄνον, ἐξάγει τὸν πῖλον αὐτοῦ, κύπτει τὴν κεφαλὴν μετὰ σεβασμοῦ, καὶ λέγει:

— Κύριε γάϊδαρέ μου, δὲν ἤξευρα ποῦ ἔχεις τέτοιους φίλους καὶ σοῦ ζητῶ συγχώρεσι!

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐγέλασαν καὶ δαψιλῶς ἐφιλοδώρησαν τὸν ἀστεῖον ἀγρότην.

SISMANOGLIO MEGARO

'ΣΤΗ' ΘΑΛΑΣΣΑ!

Ι. Δ. ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΔΟΥ

Ἀγαπημένη θάλασσα, ποῦ γλυκοκυματίζεις,
σὲ ἄσένα ἤλθα νὰ εἰπῶ τὸν μυστικό μου πόνο!
τὴν παλαιὰ ἀγάπη μου ἐσὺ μὲ ἐνθυμίζεις
καὶ τὸ πικρὸ παράπονο θὰ ἄπῶ σὲ ἄσένα μόνο.

❀

Θυμᾶσαι, ὅταν ἄπλέαμε ἄστὰ γαλανὰ νερά σου
ἐγὼ καὶ ἄκείνη μοναχοὶ μέσ' ἄστὴν μικρὴ βαρκοῦλα,
πῶς ἔπαιζε πολὺ γλυκὰ μὲ τἄσπρα κύματά σου!
δὲν ἔμοιαζε παραμυθοῦ σωστὴ βασιλοπούλα!

❀

Μὲ τἄσπρα τὰ χεράκια της τὰ δυὸ κουπιὰ ἄτραβοῦσε
καὶ ἄμένα ἄκύτταζε γλυκὰ μὲ τὤμορφό της βλέμμα,
καὶ τὴν βαρκοῦλα χαρωπὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἄκουνοῦσε
κ' ἄντίκρυζε μὲ μαστοριὰ τὸ σιγανό σου ρεῦμα.

❀

Ἄπέρασε πολὺς καιρός, ποῦ δὲν μᾶς βλέπεις πλέον,
καὶ φαίνεται ἄσὰν νὰ ἄρωτᾷς ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία;
ψεύτικο ἦταν, θάλασσα, τὸ βλέμμα της τ' ὡραῖον
κ' ἦταν σκληρότερ', ἀπ' αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία.

❀

Γιατί, ὅταν ἐπλέαμε ἄστὰ γαλανὰ νερά σου
ἡ ἄλλοτε μανία σου διὰ μιᾶς ἐχάθη;
Γιατί δὲν ἄφινες ν' ἀλθοῦν τ' ἄγρια κύματά σου
γιὰ νὰ μᾶς θάψουν καὶ τοὺς δυὸ ἄστ' ἀπέραντά σου βάθη.

ΤΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ ΜΟΥ

Ἄἐνθάδε κεῖμαι καὶ ἀεὶ ἄστοῦ χάρου τὰς ἀγκάλας,
τὸ μόνον ὅπερ ἔπραξα ἀθάνατον, ὁ τάλας.

ΑΛ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΟΥ

ΤΗΝ ΤΙΜΙΩΤΕΡΑΝ

ΥΠΟ

P. EDMOND BOUVY

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ,
ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΣΟΡΒΩΝΗΣ

Τὸ ἁρμονικὸν τοῦτο Βυζαντιακὸν τροπάριον εἶναι ἐκ τῶν ρυθμικῶν ἐκείνων ποιημάτων, τὰ ὁποῖα ἠναγκάσθην νὰ μελετήσω ἄλλοτε, ἑτοιμάζων τὴν ἐπὶ διδακτορίᾳ ἐναίσιμον διατριβήν μου. Νῦν δὲ ἐπανευρὼν τὰς παλαιάς μου ἐκείνας σημειώσεις, προτίθεμαι ν᾽ ἀνασυνθέσω, ἂν οὐχὶ τὸ συναξάριον καὶ τὴν λεπτομερῆ ἱστορικὴν παράδοσιν, τοὐλάχιστον τὴν φιλολογικὴν ἐξέλιξιν τοῦ τροπαρίου.

Ἐχαρακτηρίσθη ἤδη ὡς ἀνῆκον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀμέσως εἰς τὸν λειτουργικὸν κύκλον τῆς θείας μυσταγωγίας. Πράγματι ἡ στροφὴ αὕτη ψάλλεται ὑπὸ τοῦ χοροῦ πανηγυρικῶς εὐθὺς μετὰ τὴν *ἐπίκλησιν* καὶ τὴν θυμίασιν τῆς ἁγίας τραπέζης, ἐπακολουθεῖ δὲ τὴν ἐξῆς ρῆσιν τοῦ ἱερέως: «*Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας*», ρῆσιν λίαν ἀξιοσημείωτον, διότι αὕτη ἀπαντᾷ αὐτολεξεὶ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς Ἑλληνικὰς λειτουργίας, ὡς εἰς τὰς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ἰακώβου τοῦ Ἀποστόλου, τοῦ ἁγίου Μάρκου, καὶ μάλιστα, διότι εἰσήχθη καὶ εἴς τινα χειρόγραφα τῆς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου λειτουργίας, ἥτις εἶναι ἁπλῆ μετάφρασις ἐκ τῆς ἡμετέρας λατινικῆς λειτουργίας, καὶ ἐπὶ τέλους, διότι αἱ κύριαι λέξεις τοῦ *μνημοσύνου* τούτου τῆς Θεοτόκου «*Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας, ἐνδόξου, Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας*», ἔχουσι τὰς ἀντιστοίχους αὐτῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κανόνι «Imprimis gloriosae semperque Virginis Mariae genetricis Dei» καὶ μόνον ἡ ὥρα τῆς ἐκφωνήσεως εἶναι διάφορος, ἐπειδὴ παρ᾽ ἡμῖν τὸ μνημόσυνον τοῦτο προηγεῖται τῆς *Καθιερώσεως* ὡς καὶ αὐτὴ ἡ *Ἐπίκλησις*.

Ὁ ἱερεύς, ὅστις διὰ τῆς ἐκφωνήσεως ταύτης «*ἐξαιρέτως* κτλ.» ἐπικαλεῖται τὴν εὐσέβειαν καὶ εὐλάβειαν τοῦ χοροῦ, δὲν ἐκφωνεῖ αὐτὸς ὁ ἴδιος καὶ τό: «*Ἄξιόν*

ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν», οὔτε τὴν στροφήν: «*τὴν τιμιωτέραν* κτλ.», ἥτις καὶ δὲν ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς θείας λατρείας, διότι οὔτε τὰ χειρόγραφα, οὔτε αἱ ἐπίσημοι ἐκδόσεις τοῦ Εὐχολογίου περιέχουσι τὸ τροπάριον τοῦτο, εὑρίσκεται δὲ μόνον εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἔκδοσιν τῆς *προπαγάνδας* καὶ εἰς τὸν *Συνέκδημον* τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις εἶναι εἶδος *συνόψεως* πρὸς χρῆσιν τῶν λαϊκῶν.

Ἵνα λάβῃ τις ἰδέαν τοῦ τρόπου, καθ᾽ ὃν ἡ εὐχὴ αὕτη εἰσήχθη εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, ἀρκεῖ νὰ παραβάλῃ αὐτὴν πρὸς τὸ «Die Jesu Domine dona eis requiem», ψαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χοροῦ εἰς τὰς ἡμετέρας νεκρωσίμους ἀκολουθίας μετὰ τὴν *καθιέρωσιν* καὶ μετὰ τὴν *μνημόνευσιν* τῶν νεκρῶν. Ἄλλως τε καὶ τὸ «*Ἄξιόν ἐστιν*» καὶ τὸ τὴν «*τιμιωτέραν*» ἀπαντῶσιν οὐ μόνον ἐν τῇ κυρίως λεγομένῃ λειτουργίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ Ἑλληνικῇ ἀκολουθίᾳ ἀπαγγέλλεται ἢ ψάλλεται ὁ πρὸς τὴν Θεοτόκον οὗτος αἶνος, ἀπαραλλάκτως περίπου, ὅπως τὰ ἀντίφωνα εἰς τὴν Παρθένον εἰς ἑκάστην τῶν ἡμετέρων *κανονικῶν ὡρῶν*.

Ἀλλὰ τίς ἡ ἱστορικὴ προέλευσις τοῦ τροπαρίου τούτου;

Ἐν αὐτῷ διακρίνομεν δύο μέρη: Τὸ πρῶτον «*Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν*», εἶναι εἰδός τι προσκλήσεως καὶ προοιμίου, εἶναι δὲ εὔκολον ν᾽ ἀναγνωρίσωμεν ἐν τῷ προοιμίῳ τούτῳ «*Ἄξιόν ἐστιν*» τὸ προοίμιον τῆς *Ἀναφορᾶς* «Ἄξιον καὶ δίκαιόν σε ὑμνεῖν - vere dignum et justum est». Τὸ «*Ἄξιόν ἐστιν*» εἶναι διὰ τὴν Παρθένον ὅ,τι εἶναι τὸ προοίμιον τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν καὶ *πρόλογον*, δι᾽ αὐτὸν τὸν Θεόν. Ἡ ἀναλογία δ᾽ αὕτη εἶναι μᾶλλον ἐμφανής, ὅταν παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν τῷ «*Τὴν τιμιωτέραν*» ὡς καὶ ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς *ἀναφορᾶς* γίνεται μνεία τῆς λατρείας καὶ τῆς εὐχῆς τῶν *Χερουβεὶμ* καὶ *Σεραφείμ*. Τὸ δεύτερον καὶ κύριον μέρος τῆς δοξολογίας ταύτης τῆς Παρθένου εἶναι ἀκριβῶς ἡ φράσις, ἡ ἀρχομένη διὰ τῶν λέξεων «*τὴν τιμιωτέραν*», ἧς ἵνα ὁρίσῃ τις καλῶς τὴν ἔννοιαν, πρέπει πρὸ παντὸς νὰ προσηλώσῃ τὸν νοῦν εἰς τὰς λέξεις, εἰς ἃς καταλήγει τὸ τροπάριον, δηλαδὴ εἰς τὰς λέξεις: «*Σὲ μεγαλύνομεν*». Ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ τέλους τούτου, «*σὲ μεγαλύνομεν*» καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ μεγαλυναρίου «*μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον*», δὲν εἶναι σχέσις καθαρῶς λεκτική, ἀλλ᾽ ἀναμφιβόλως ὑπάρχει ἐν τῇ φράσει ταύτῃ ὡραία καὶ ἁρμονικὴ ἰδέα· ἡ ψυχὴ δηλαδὴ τῆς Παρθένου μεγαλύνει καὶ δοξάζει τὸν Κύριον, εἰς ἀπάντησιν ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας μεγαλύνει καὶ δοξάζει τὴν Παρθένον· ὑπάρχει δὲ πρὸς τούτοις καὶ σπουδαία τις ὑπόδειξις διὰ τὸν καταγινόμενον μὲ τοὺς Βυζαντηνοὺς ὑμνογράφους. Ἀναμιμνήσκεται οὗτος πολλὰ τροπάρια διὰ τὰς κυριωτέρας ἱεροτελεστίας τοῦ ἔτους, τροπάρια γνωστὰ ὑπὸ τὸν τίτλον *μεγαλυνάρια*, καὶ τὰ ὁποῖα ἀναπληροῦσιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀκολουθίᾳ σχεδὸν τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχουσι παρ᾽ ἡμῖν *τὰ ἀντίφωνα τοῦ Μεγαλυναρίου*.

SISMANOGLIO MEGARO

Μεταξὺ τῶν *μεγαλυναρίων* τούτων εὑρίσκονται ἐν τῷ *εἱρμολογίῳ* καὶ πλέον ἢ 50 κατὰ τὸ «*τὴν τιμιωτέραν*». Ταῦτα ἐποιήθησαν κατὰ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν μουσικὴν *παρασημαντικὴν* (μουσικὸν τονισμὸν) τῶν ἀντιφώνων, ἀνάγονται δὲ εἰς διαφόρους χρόνους τῆς Βυζαντιακῆς ὑμνογραφίας καὶ λέγουσιν ὡραῖα πράγματα εἰς τὴν ὡραιοτάτην τῶν γλωσσῶν. Δὲν πρέπει δὲ ὁ ἐρευνῶν νὰ σταματήσῃ εἰς τὰ *μεγαλυνάρια*, διότι ταῦτα εἶναι στροφαὶ γενόμεναι κατὰ μίμησιν καὶ ἑπομένως πρέπει οὗτος ν' ἀναζητήσῃ τὸν ποιητὴν τῆς πρωτοτύπου στροφῆς. Γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου παρὰ τοῖς Ἕλλησι περιλαμβάνει μεγάλην σύνθεσιν ὑμνογραφικήν, καλουμένην *Κανών*, ἥτις διαιρεῖται εἰς ἐνέα ᾠδάς, ἀντιστοιχοῦσα εἰς τοὺς ἐνέα ψαλμοὺς τῆς Γραφῆς. Ἡ ἐνάτη ᾠδὴ ἢ ἡ *Ὠδὴ Θ΄* ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ μεγαλυνάριον καὶ ἐν γένει διαπνέεται ἀμεσώτερον ὑπὸ αἰσθημάτων πρὸς τὴν Παρθένον. Ἐκ τῶν προτέρων λοιπὸν πρὸς τὰς ἐνάτας ᾠδὰς τῶν Κανόνων πρέπει νὰ διευθύνωμεν τὰς ἐρεύνας ἡμῶν, ἵνα ἀνεύρωμεν τὴν πρωτότυπον στροφὴν «*τὴν τιμιωτέραν*». Χάρις εἰς ἀλφαβητικὸν κατάλογον τῶν εἱρμῶν, τὸν ὁποῖον συνέταξα πρὸ 16 ἢ 17 ἐτῶν, ὁδηγούμεθα εἰς τὸ Τριῴδιον καὶ δὴ εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς καὶ δυνάμεθα ἐπὶ τέλους νὰ χαιρετήσωμεν τὸν μελῳδόν.

Εἶναι ἐκ τῶν κορυφαίων τῆς ἱερᾶς ποιήσεως ἡ ζῶσα λύρα, ἥτις ἔβρεμεν ὑπὸ τοὺς δακτύλους τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς λέγουσιν οἱ Βυζαντινοί, εἶνε ὁ θετὸς ἀδελφὸς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὁ Ἅγ. Κοσμᾶς ὁ Μαϊουμᾶ. Νῦν ἔχομεν τὴν ἀρχικὴν καὶ πρωτότυπον στροφὴν οὐχὶ πλέον μεμονωμένην, ἀλλ' ἀχώριστον ἀπὸ τῶν στροφῶν τῶν ἑπομένων αὐτῇ μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ γράμματος τῶν ὁποίων καὶ τοῦ ἑαυτῆς σχηματίζει ἀκροστιχίδα. Ἐκτὸς τούτου γνωρίζομεν, ὅτι ὁ Ἅγ. Κοσμᾶς, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες λυρικοί, ἦτο συνάμα καὶ ὁ ποιητὴς καὶ ὁ μουσουργὸς τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνέθετε μετὰ τῶν λέξεων τὸν ρυθμὸν καὶ μετὰ τοῦ ρυθμοῦ τὴν μελῳδίαν, οὕτως ὥστε, ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν τὸ ἀπαραβίαστον τῆς μουσικῆς παραδόσεως ὡς τὸ ἀπαραβίαστον τῆς παραδόσεως τοῦ κειμένου καὶ τῆς γραφῆς, θὰ ἠκούομεν ἀκόμη καὶ σήμερον τοὺς αὐτοὺς τόνους καὶ τὰ αὐτὰ μέλη, ἅτινα ἔθελξαν τὰς ἐρήμους τοῦ Ἁγ. Σάββα καὶ τὴν βασιλικὴν τοῦ Ἁγ. Τάφου κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ Η΄ αἰῶνος.

Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ προβῶμεν εἰς τὰς ἐρεύνας μας ἔτι περισσότερον; Κοσμᾶς ὁ Μαϊουμᾶ ἦτο ὁ μέγας θαυμαστὴς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· ὁ ἴδιος αὐτοκαλεῖται «ὁ Φιλογρηγόριος» γνωρίζομεν δέ, ὅτι πολλάκις ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τῶν ὡραίων δογματικῶν τύπων, οἵτινες συναντῶνται εἰς τοὺς λόγους καὶ τὰ ποιήματα τοῦ σοφοῦ τῆς Ναζιανζοῦ. Γνωρίζομεν ἐπίσης, ὅτι ἀνήκει ὡς ἐκ τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἔνθα ἡ λυρικὴ ποίησις εἶχεν ἀνοίξει εὐρεῖαν ὁδὸν εἰς τοὺς μελῳδοὺς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰδιαιτέραν περίπτ'ωσιν ἥτις μᾶς

ἀπασχολεῖ, μικρά τις σημείωσις, ἀπὸ 18 ἐτῶν χρονολογουμένη, μὲ πληροφορεῖ ἐναργῶς, ὅτι ἡ στροφὴ «*τὴν τιμιωτέραν*», μετεφράσθη ἐκ τῶν ἔργων Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου. Ἔχομεν ἐνταῦθα ἐν Louvain τὸν πρῶτον γνώστην τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν Ἐφραὶμ σεβ. Lomy, ὅστις ἐλπίζομεν, ὅτι θέλει συμπληρώσει τὸ ἔργον τῆς ἐρεύνης, τὸ ὁποῖον μετὰ πόνου ἠρξάμεθα, καὶ ὅτι θὰ ὑποδείξῃ ἡμῖν καταχώριον τὸ ἀπομιμηθὲν ἢ μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ Κοσμᾶ. Πράγματι δέ, δὲν εἶναι καὶ ὅλως διόλου ἀπίθανον, τὸ ὅτι ἡ στροφὴ αὕτη ἐλήφθη ὁλόκληρος ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Ἐφραίμ, διότι ὁ Ἅγ. Κύριλλος βεβαιοῖ, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα *Θεοτόκος*, ἐδόθη εἰς τὴν Παναγίαν Παρθένον ὑπὸ συγγραφέων ἐκκλησιαστικῶν προηγουμένων τῆς Νεστοριανῆς αἱρέσεως καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου, ὁ δὲ Διονύσιος Poteau προσάγει διὰ τοῦτο χωρία τοῦ Γρηγορίου, Ἀθανασίου καὶ Διονυσίου τοῦ Ἀλεξανδρείας. Τὸ παράδειγμα ὅμως τὸ ἐκ τῶν τοῦ Ἐφραὶμ θὰ ἐξήγει κάλλιον παντὸς ἄλλου τὴν χρῆσιν τῆς ἐκφράσεως ταύτης διὰ τὸν Ἀπολλινάριον τὸν Λαοδικείας.

Θὰ εἴχομεν λοιπὸν ἐν τῇ δοξολογίᾳ τῆς Παρθένου, ψαλλομένῃ ἀκόμη καὶ σήμερον ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἠχὼ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Συριακῆς ὑμνογραφίας, τῆς δεήσεως τοῦ διακόνου τῆς Ἐδέσσης καὶ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγ. Σάββα, ἠχώ, ἥτις ἀντηχοῦσα ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς ναούς, ἐπαναλαμβάνεται καὶ πολλαπλασιάζεται μετὰ τῶν τελετῶν καὶ λειτουργικῶν ἀκολουθιῶν, ἥτις, διελθοῦσα διὰ τῶν χειλέων τοσούτων γενεῶν, φθάνει εἰς ἡμᾶς ὡς ᾆσμα ἐλπίδος χαρᾶς, καὶ ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ οἱ λόγοι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες φυλάττουσιν οὕτω διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὴν βαθεῖαν αὐτῶν ἔννοιαν, τὴν συγκινητικὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ ἀθάνατα αὐτῶν θέλγητρα.

Ανεκδοτα, Αποφθεγματα, Ευτραπελα

Γραῦς ρακενδύτης καὶ ρυπαρὰ ἐφίλησε καθ' ὁδὸν νεάνιδα περικαλλῆ ὑψηλῆς οἰκογενείας· ὀργισθέντος δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ προπηλακίσαντος τὴν γραῖαν, αὕτη ἀπήντησεν:

— Δὲν εἶμαι ὑπὸ κάθαρσιν.

*

Ὁ ἀριθμὸς 13 ἀποτελεῖ ἀπαισιώτατον οἰωνόν. Ἡ 13η τοῦ μηνὸς ἡμέρα, ὁ 13ος συνδαιτημών, ἡ φέρουσα τὸν ἀριθμὸν 13η οἰκία ἢ τὸ ξενοδοχικὸν δωμάτιον, πάντα ταῦτά εἰσι πρόδρομοι κακῶν.

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΡΗ

Καινούργιος χρόνος τί χαρά! τί εὐτυχία πάλι!
ὅλοι βαστοῦνε κἄτι τι καὶ εἰς τὰ δυό των χέρια,
ὅλοι χαρούμενοι κτυποῦν ᾽στὸν τοῖχο τὸ κεφάλι
καὶ βλέπουν τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὰ παληὰ τεφτέρια.

❀

Βλέπω κι᾽ ὁ δύστυχος ἐγὼ ἕνα μικρὸ τεφτέρι·
κανεὶς σ᾽ ἐμένα δὲν χρωστᾶ, σ᾽ ὅλους ἐγὼ χρωστῶ,
βλέπω δυὸ ἐπιτύμβια εἰς ἕνα κατεργάρη
καὶ δώδεκα ἐξάστιχα ᾽στὸν ᾽Ιησοῦ Χριστό.

❀

᾽Ανοίγω ἄλλο δεύτερο καὶ βλέπω παρ᾽ ἐλπίδα
εἰς πράξεις δεκατέσσαρας ἕνα φρικτό μου δρᾶμα,
σὲ μιὰ κουτσὴ γειτόνισσα θερμὴ ἀκροστιχίδα
κ᾽ ἕνα πρὸ χρόνων ἔμμετρον ἐρωτικόν μου γράμμα.

❀

᾽Ανοίγω τὰ ντουλάπια μου γιὰ νὰ τὰ καθαρίσω
νὰ ᾽δῶ τί ἐπερίσσεψε ἀπὸ τὸν ἄλλο χρόνο,
ἀλλὰ τὰ βλέπω ἀδειανὰ καὶ μόνο ᾽πίσω ᾽πίσω
βρίσκω σὲ κίτρινο χαρτὶ κόνιν ἐντομοκτόνον.

❀

᾽Ανοίγω καὶ τὴν κάσσα μου, νὰ ᾽δῶ τί ἀπομένει,
μὰ γιὰ νὰ ᾽δῶ καλλίτερα καὶ τὰ γιαλιὰ φορῶ
καὶ βρίσκω μιὰ τοῦ ᾽Οθωνος δεκάρα σκουργιασμένη
καὶ δυὸ ἀπολυτήρια ἀπ᾽ τὸν παληὸ καιρό.

❀

Σφαλῶ καὶ τὰ ντουλάπια μου, σφαλῶ καὶ τὰ τεφτέρια,
φιλῶ καὶ τὴν φαμήλια μου μ᾽ ἀγάπη καὶ λατρεία,
καὶ ψάλλω μ᾽ ἦχον πλάγιον σταυρόνωντας τὰ χέρια,
«᾽Αη Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία».

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ ΚΑΙ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ **1909**

᾽Εν τῇ ἐκδόσει τῶν Ἀκτίνων θὰ δεχθῶμεν καὶ τὴν συνεργασίαν παντὸς βουλομένου νὰ παράσχῃ ἡμῖν ὕλην

᾽Εκδοσις Λαϊκὴ ἢ ᾽Εγκυκλοπαιδική

εἰς σελίδας 300 μεγάλου ὀδγόου σχήματος μετ᾽ εἰκόνων καὶ ὕλης τερπνῆς καὶ διαφερούσης.

Τιμὴ 10 μόνον γρόσια.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ Ἢ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

᾽Εν .....

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τ .....

ΑΥΞ. ΑΡΙΘ.	ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΑΡΙΘΜ. ΣΩΜ.
1	.....	.....
2	.....	.....
3	.....	.....
4	.....	.....
5	.....	.....
6	.....	.....
7	.....	.....
8	.....	.....
9	.....	.....
10	.....	.....
11	.....	.....
12	.....	.....

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

εἰς σελίδας 250 μεγάλου ὀγδόου σχήματος μετ᾽ εἰκόνων καλλιτεχνικῶν καὶ ὕλης ἐκλεκτῆς καὶ διαφερούσης.

Τιμὴ 10 γρόσια.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Ἐν.....

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τ.....

ΑΥΞ. ΑΡΙΘΜ.	ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΑΡΙΘΜ. ΣΩΜ.
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

Τὸ Δελτίον τῆς ἐγγραφῆς συνδρομητῶν

παρακαλοῦνται οἱ εὐγενῶς ἀναλαμβάνοντες τὴν ἐγγραφὴν συνδρομητῶν ἢ καὶ οἱ ἁπλῶς ἐγγραφόμενοι συνδρομηταὶ νὰ ἐπιστρέφωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς παραλαβῆς ὑπὸ τὴν ἑξῆς διεύθυνσιν, γραφομένην καὶ τουρκιστί:

درسعادتده فاروه یورکی خریشوغونی و استاط خاجوپولوس

Πρὸς τοὺς Κυρίους

Γ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΗΝ ΚΑΙ Σ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΝ

Phanar

CONSTANTINOPLE

Οι Συνδρομηται των ΑΚΤΙΝΩΝ

Ἡ ἐπ᾽ αἰσίοις ἔκδοσις τῶν ΑΚΤΙΝΩΝ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, β΄ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, ἐπιβάλλει ἡμῖν τὸ ἀπαραίτητον καθῆκον, ἵνα, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει αὐτῆς, ἐκφράσωμεν τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς τοὺς ποικιλοτρόπως εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου συντελέσαντας, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τοὺς φιλομούσους τῶν «Ἀκτίνων» συνδρομητάς, τοὺς εὐγενῶς ἀναλαβόντας τὴν ἐγγραφὴν συνδρομητῶν, καὶ τὸν καλὸν ἡμῶν Θεῖον κ. Εὐλάμπιον Ἀναγνωστίδην, ἐπαινετῶς καὶ πατρικῶς θερμότατα συστήσαντα αὐτὰς καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὧν πάντων ἡ πρόθυμος συναρωγὴ ἐνθαρρύνει ἡμᾶς εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Ἐν Φαναρίῳ.

† Ὁ σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Μητρ. Σάρδεων κ. Μ. Κλεόβουλος. 12

† Ὁ Γέρων Χαραλάμπης Διονυσιάτης Ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Ὄρους 12

† Ὁ ἱερολ. κ. Ἀθηναγόρας Ἐλευθερίου Δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων. 4

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ ἱερολ. κ. Ἀθηναγόρα Ἐλευθερίου Δευτερεύοντος τῶν Πατριαρχείων. 20

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Β. Μυστακίδου. 10

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Παν Παπακωνσταντίνου Καθηγητοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς. 10

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Γεωργίου Μπόλου Ἀσβεστεμπόρου ἐν Οὖν-καπάν. 12

Ἀλ. Σπανούδης. ἰατρός, Ἀλ. Μελαγχροινός, ἰατρός, Α. Βαφειάδης, ἰατρός, Νικ. Φερμάνογλους, ἰατρός, Ἀλ. Ξανθόπουλος ἰατρός. Στέφανος Οἰκονομίδης, Ἰωσ. Εὐαγγελίδης ἱερορράπτης, Ἀλέξ. Τζούμας, Ἰορδ. Ἀνανιάδης, Πέτρος Καϊᾶς δικηγόρος, Γεώργ. Κασιγόνης χημ. βιομήχανος, Πρ. Ραμφιάδης, Ἀναστασία Μαϊνώφ, Ἠλίας Γεροκόπουλος, Κοραλία Ἀσημιάδου, Γεράσ. Γρηγοριάδης, Ἀντ. Ἀντωνιάδης, Ἀντ. Μουστάκας, Μάρκ. Μαρκόπουλος, Ἠλίας Βουτσᾶς, Γ. Ἀποστολίδης φαρμ. (Οὖν-καπάν), Γεώρ. Ρωμηός, Τριανταφυλλιὰ Παπαδάκη, Μαρίκα Μαυράκη Βασιλικὴ Βασιλειάδου, Ἀλέξ. Βούδας φοιτ. ἰατρ., Γεώργιος Δ. Θεοδωρίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Σκαμπαγιάννη — Εὐστ. Θ. Βιγγόπουλος, Ἰω. Σκαμπαγιάννης, Κωνστ. Ν. Βογιατζάκης, Νικ. Δ. Ἐκκλησιάδης, Χαρ. Α. Πανωριάδης Σινωπεύς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θεοδ. Χ. Παπαδοπούλου. — *Ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ΄ τάξεως τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς:* † Ἱεροδ. Βασίλειος Βρεκούσης, Σπυρ. Π. Σέλελης, Ἀλκιβ. Ζαχαριάδης, Κωνστ. Π. Μαυρομελίδης, Κώνστ. Σπηλιώτης, Δημ. Γεωργιάδης, Χρῆστ. Γουναρίδης, Λεων. Μόρφης, Μέν. Ζουμπούλογλους Λύσ. Ζηρίνης. Σωκρ. Μιχαηλίδης, Φιλοκτ. Βλαχόπουλος, Μενέλ. Σχοινᾶς, Θεόδωρ. Παπαδόπουλος, Νικ. Χ. Δάμπας, Ἀνέστης Νικολαΐδης, Γεώργιος Ι. Ἀνδρίκογλους, Θεόδ. Ι. Ταλέας, Κων. Βιτιάδης, Πανταζ. Ν. Πανταζίδης, Σωκρ. Δημητριάδης, Λεων. Δ. Ἀλεξιάδης, Ἀντ. Καλφόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Φωτ. Τσαβιδοπούλου μαθητοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς — Φώτ. Ν. Τσαβιδόπουλος, Δημοσθ. Τσαβιδόπουλος, Χρ. Ι. Διαζόπουλος, Κωνστ. Τσακιράκης Χαρακιανός, Γεώρ. Παπαϊωάννου, Φώτ. Παναγιωτίδης, Γεώρ.

Φ. Βουγίδης, Κωνστ. Μαρινέλλης, Ἀντ. Δ. Καρύδης, Εὐστρ. Κ. Βλούμης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀν. Σ. Νικολαΐδου.— Δημ. Φράγκος, Χαρίλ. Φιλανθίδης, Μηνᾶς Πατρίκογλους (2), Κυρ. Παρθενόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Λεων. Μόρφη. — Γεώρ. Ἰατρόπουλος, Παρ. Σπανόπουλος, Χρ. Ι. Ἰωαννίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικ. Δάμπα. — Σωτήρ. Μακρῆς, Σοφ. Τσιάκαλης, Χρῆστ. Βασιλείου, Σωκρ. Ε. Ἀλέξης.

Ἐν Ποτηρᾷ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ ἱερολ. ἱεροδιακόνου κ. Ἀγαθαγγέλου Ὀρφανίδου.— † Ἀντώνιος Κοτζαμανίδης ἱερατ. Προϊστάμενος, † Νικόλαος Σπανομάρκος ἱερεύς, Πρόδρομος Κιολαχτζόγλου, Πρόδρομ. Γαβριήλ, Θεοδ. Ν. Σαμσαρίδης, Χρ. Κ. Σταυράκογλους, † Ἀρχ. Θεόφ. Χρυσαφίδης, † Ἱεροδ. Ἀγαθάγγελος Ὀρφανίδης.

Ἐν Μουχλίῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς Δος Σμαροῦς Γερμανίδου. — Σμαρὼ Γερμανίδου, Πολυξένη Λαμπρυνίδου, Ἀναστασία Ρωσσοπούλου, Μαγδαληνὴ Δημητρίου, Ἀγαθονίκη Γκιών, Κλεόβ. Ἰωσηφίδης, Ἀβρ. Λ. Παπαδόπουλος, Γεώργ. Βλαχόπουλος, Γεώργ. Κάλφας, Ἰωάν. Α. Τομόπουλος, Ἰωσ. Π. Ἰωσηφίδης, Παν. Κοσμίδης, Ἀθαν. Δρούσκας.

Ἐν Πέραν.

Δ. Εὐελπίδης ἰατρός, Β. Ραπτόπουλος, Ἰω. Χώτζης ἐφέν̣δ, Γ. Χασιώτης, Π. Ἰατρόπουλος, ὀφθαλμοϊατρός, Ἑλ. Πλοῦμος, Ἀνδρονίκη Ἀνδρειωμένου.

Ἐν Γαλατᾷ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Δημ. Χ. Παπαδοπούλου. — Δημ. Παπαδόπουλος, Εὐστρ. Α. Παπάζογλους, Νικόλ. Βάϊας, Ἀπόστ. Ροδάκογλους, Κωνστ. Π. Τάτσος, Ἀνάργ. Πέτρου, Ἰωάννης Λ... Παναγ. Δ. Πετρίδης, Φίλ. Π. Σταθάκης, Νικόλ. Βαγιᾶς, Ἰωάν. Τολικόπουλος, Κωνστ. Πασχαλίδης, Ἀδελφοὶ Πετρίδου, Ἀναστ. Χ″ Χαραλάμπους, Σταῦρος Βόμβας.

Ἐν Βαλατᾷ.

Ἀγγελῆς Κυριαζῆ, Γ. Περσίδης, Ἀσκλ. Δοβλετίδης, Σταμ. Βροντίσης, Ἀγαθ. Ἀλβανόπουλος, Θεολ. Μπαλτᾶς, Παντ. Φιλιππίδης, φαρμ., Ἀδελφοὶ Μπαμπατζιμόπουλοι (2), Ἐμμανουὴλ Στεφάνου, Ἀπόστ. Μπαμπατζιμόπουλος, Κ. Ζαχαρίου, Ἀδελφοὶ Ζαφειρόπουλοι, Π. Μπόλος (Ἀϊβὰν-σεράϊ), Α. Παπακυριακοῦ, Βελ. Μαυρόπουλος.

Ἐν Βαλὴκ-παζάρ.

Χαρ. Λ. Μάγος (2), Νικ. Ζορμπᾶς, Δημ. Ζορμπᾶς, Ἀριστ. Ἀναστασιάδης Ἀδελφοὶ Σκαρλάτου.

Κωνστ. Π. Ἀγγελίδης, Παντ. Χρ. Χ″ Γεωργίου, Πρόδρ. Θ. Ἀδάμ, Σωκρ. Γεωργιάδης, Φωκ. Φιλιππίδης.

Ἐν Βλάγκᾳ.

Μαρία Ποσάντζη, Κωνστ. Παπαμανώλης, Ζαχαρὼ Ἀνδρεάδου, Παράσχ. Σαμπανίδης, φοιτ. ἰατρικῆς.

Ἐν Κοντοσκαλίῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κλεοβ. Μαυροπούλου. — † ὁ Παν. ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος, Δζώρτζη βέης Κολλιτίδης, ἀρχίατρος φυλακῶν, Χ″ Κωνστ. Γιαζηδζόγλους, Α. Ἀναστασιάδης ἰατρός, Κωνστ. Κελαϊδίτης, ἰατρός, Γεώρ. Ἀπέργης, ἰατρός, Ἀθαν. Γαβριηλίδης, ἰατρός, Νικ. Κεβεντζόγλου, Πέτρ. Τσαούσογλους, Κ. Μάντζος, Σωκρ. Δερβίσογλους, Κλεόβ. Ἀργόπουλος, Ἰ. Βιγγόπουλος, Συμ. Β. Κοσμάδης, Ἀσκλ. Ἀναστασιάδης, Θεολ. Ἀσκήτογλου, Κῶνστ. Τρογούτσης, Θεοδώρα Ἀργυριάδου, διευθ. Παρθ., Κορνηλία Ἀπέργη, Φιλομήλα Σταυρίδου, Αἴθρα Ἀνδρεάδου, Αἰκατερίνη Παπάζογλου, Μαρία Περτεζόγλου, Αἰκατερίνη Γράφα, Παρασκευὴ Συμπρινίδου.

Ἐν Σιρκετζῇ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωαν. Α. Σουκιούρογλου. — Ἰω. Α. Σουκιούρογλους, Νικ. Ο. Καραϊωσηφίδης, Παντ. Κωνσταντινίδης, Ι. Σ. Σερεμετάκης, Ι. Κ. Θεοδωρίδης, Ι. Π. Κεσίσογλου, Χαρ. Π. Μανικίδης, Νικ. Σεΐσογλου, Θεό. Ν. Περβάνογλου, Βασ. Π. Τσομπάνογλου, Διογ. Ι. Τσαούσογλου.

Περ. Ἀνδρεάδης, ξενοδ. Βιέννη., Ν. Ἀμπατζίδης, (φωνόγραφοι), Σοφ. Σκουλίδης, Μ. Λάγιας, κουρεύς, Κ. Καρυοφυλλίδης.

Ἐν Ξυλοπόρτῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀρ. Θ. Σανταλτζίδου. — Ἐμμ. Χ. Μελιταῖος, Δημ. Κ. Καρατζᾶς, Νικ. Σ. Ἀθανασιάδης, Κωνστ. Χ. Μαντζουρίδης, Ἰω. Κουτέλλας, Ἰω. Α. Καλλινίκου, Μιχ. Διαμαντίδης, Στυλ. Ἰωαννίδης, Ε. Ἐφραιμίδης, Χρ. Ἀλαϊτζίδης, Ἀριστ. Θ. Σανταλτζίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. Ὀδυσ. Σανταλτζίδου καὶ Σωκρ Μιχαηλίδου. — Νίνα Γ. Σαρρῆ, Ἑλένη Κ. Μιχαηλίδου, Νικ. Βαξεβάνογλους, Περ. Δ. Τερλεξίδης (10), Ἰω. Δ. Τερλεξίδης, Ὀδυσ. Θ. Σανταλτζίδης, Μερόπη Α. Μαλλῆ, Χαρίκλεια Κονδυλίδου, Εὐγ. Καλλογιάννης. Κωνστ. Μοῦτσος, Μιχ. Ἀκτίπης, Κωνστ. Καμπαλούρης, Νεοπτ. Καρατζᾶς, Παν. Δ. Τερλεξίδης, Γεωργάκη ἐφένδης Σανταλτζίδης, Γεώργ. Σκλαβόπουλος, † Ἀρχ. Εὐγένιος Πετούλης ἱ. Προϊστάμενος Βαλατᾶ, † Ἀρχ. Νικηφόρος Βαλταῖος ἱ. Προϊστάμενος Ἐγρί-καποῦ, Δημ. Κ. Μιχαηλίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Θ. Χ. Παπαδοπούλου. — Χαρ. Βασιλειάδης, Νικ. Σ. Χιοτόπουλος Ἱεροψ., Ἰωαν. Διαμαντίδης ἰατρός.—Νικ. Ι. Σεμνόπουλος.

ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ

Ἐν Ἀγαθουπόλει.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀρσ. Μανούδη, Διευθ. τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς. — Ἀρσέν. Γ. Μανούδης, Ἀντ. Προδρόμου, διδάσκ., Αὐγὴ Χρ. Κάλφογλου, Χρῆστος Ἐμμ. Κάλφογλους, ἰατρός (Τσιφλίκ-κιοϊ), Ἰω. Σαρόγλους, Γ. Π. Τσιγαρίδης, Πολυχρ. Νικολάου, Καλούδ. Κ. Μακρόπουλος, Ἑλένη Χ. Νικολαΐδου, διευθ., Γεώρ. Γερασίμου, Β. Πολυχρονιάδης, Δήμαρχος, Γεώρ. Α. Μανούδης.

Οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς: Πολ. Χ. Πολυχρονιάδης, Ἀλέξ. Γ. Μακρῆς, Γεώρ. Θ. Τούμπουρος, Ἰω. Γ. Χ″ Γεωργίου, Θεοφ. Ε. Θεοφανίδης, Ἀλέξ. Ι. Εὐγενίδης.

Ἐν Ἀντιγόνῃ.

Κωνστ. Θυσανίδης, Διευθ. Σχολ.

Ἐν Ἀγκύρᾳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Δ. Βαρλααμίδης, Ἀρ. Καλτσουνίδης, Ν. Ἀποστολίδης, Δημ. Μαργαρίτης, Χρ. Κοντακτσῆς, Κωνστ. Καλτσουνίδης, Δημ. Βασαγιάννης, Ν. Δ. Νικολαΐδης, Ι. Τσαουσίδης, Π. Προυσαλόγλους, Κ. Πεστημαλτζόγλους.

Κλ. Πετμετζίδης, διευθυντ. Σχολ., Σ. Σπυριδωγίδης.

Ἐν Ἀρδοῦ *(Μετρῶν)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Ἀχιλ. Χρήστου Δελλιωνίτου. — Παπᾶ-Σταῦρος Κυριακίδης, Κωνστ. Βαφειάδης, Χαράλ. Ἰορδάνου.

Ἐν Ἀδᾶ-παζάρ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικ. Μ. Ράλλη. — Παντ. Α. Ἠλιάδης, Γεώργ. Α. Ἀποστολίδης, Σταῦρος Δ. Καρασάββογλου, Κωνστ. Πρίγκος, Διογ. Σωτηριάδης, Ἰω. Γ. Ἰορδανίδης, Ἰωάν. Βαρθαλίτης, Μην. Α. Πολυχρονίου, Ἀναστ. Ι. Ἰακωβίδης, Ἀδ. Μ. Π. Σηραπιάν, Χρ. Β. Βαφειάδης, Ν. Α. Σπύρου, Πάρις Δ. Κωνσταντινίδης, Δημοσθ. Α. Βυζάντιος, Εὐσεβεία Ι. Εὐμορφοπούλου, Ἠλ. Ἀναστασιάδης, Ἰω. Θ. Ζανόπουλος, Μιχ. Α. Μιχαηλίδης, Φώτ. Ν. Χ″ Φωτίου, Μαρίκα Χ. Ἠλιάδου, Θ. Ε. Κρημίτσου, Εὐτέρπη Χ″ Σταύρου, Μ. Πασαογλου, Ἠλ. Γ. Ἠλιάδης, Δημ. Ἀλευρόπουλος, Ἰορδ. Ἀνδρεάδης, Δημ. Ἰωάννου, Ἰω. Α. Κηλίτσογλου, Ἰω. Α. Παρασκευαΐδης, Νικ. Μ. Ράλλης, Θωμ. Σ. Σάββογλου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Παν. Κραμβῆ. — Θωμ. Σ. Σαββόπουλος, Ἰω. Χ. Βραχόπουλος, Παῦλος Μ. Θωμαΐδης, Παν. Κραμβῆς, Σουλτάνα Π. Σουμελίδου, Αἰκατερίνη Ι. Εὐμορφοπούλου, Ἰω. Π. Κραμβῆς, Νικ. Πασχαλίδης, μηχανικός, Π. Ἀβραμίδης (Χενδέκ), Δημ. Καρακλῆς (Χενδέκ).

Ἐν Ἀδραμυττίῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Περιάνδρου Παυλίογλου. — Περ. Παυλίογλους, Στέλιος Παπάζογλους, Διογ. Γ. Πιτσούλης, Ἀδελφοὶ Χαραλάμπους, Ἰω. Φυδουνίδης, Ἀπόστ. Κ. Καραλευθέρης, Γεώργ. Παπα-Νικολάου, Εὐάγγ. Καλλιπολίτης, Ἀριστ. Α. Ἐλευθεριάδης, Μιχ. Ν. Καλογήρου, Ἰγνάτ. Γ. Σαράντου, Κλέανδρ. Βάλλιακας, Ἐλευθ. Κηφοῦ, Ἰγνάτ. Ν. Χιωτέλης, Στυλ. Μαρελέλης, Ἰ. Σ. Βάλλιακας.

Ἐν Ἀδραμυττίῳ καὶ Βουρχανιέ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀναστ. Β. Χαραλαμπίδου. — Ἀναστ. Β Χαραλαμπίδης, Ὅμηρ. Καζάζης, Μιχ. Γ. Βουγιατζόγλυυ, Γεώργ. Ἀγγελάρας, Ἀθαν. Π. Παπαδόπουλος, Ἀντ. Χ″ Τριανταφύλλου, Στέφ. Κ. Σεβαστός, Ἀνέστ. Ἀναστασίου, Κωνστ. Γ. Δεσποτόπουλος, Ξεν. Ε. Βασιλείου.

Ἐν Ἀδριανουπόλει.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Κωνσταντινίδου (ἀνταποκριτοῦ τοῦ *Ταχυδρόμου*). — † Ὁ Ροδοστόλου κ. Ἀλέξανδρος 2, Δημ. Μ. Σάρρος, Ἀριστ. Α. Ἀντωνιάδης, Ἀλ. Ν. Παπαδόποολος, Χρ. Πανταζίδης, Μενέλ. Κ. Διβανίδης, Θεόδ. Τασμαλίδης, Εὐγενοῦλα Κ. Λυμπεριάδου, Εὐφημία Μ. Τζελέμπογλου, Ἀλεξάνδρα Βαλιούλη, Ὀλυμπιὰς Βοσκίδου, Δέσποινα Θ. Σαμοθράκη, Μαριάνθη Γ. Ἀθανασιάδου, Γεώργιος Ἰωάνου, Κ. καὶ Ι. Ἀλτιναλμάζη, Γ. Κωνσταντινίδης, Ἰ. Χ″

Στεφάνου, Δ. Π. Πετρίδης, Λ. Ἀργυριάδης, Α. Συμεωνίδης, Ἀδελφοὶ Κώστογλου, Κλεάνθ. Παπᾶ.

Οἱ ἐν Ἀκ-σεχήρ – Περμάτοις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Π. Προδρομίδου. — Ἀλκ. Ἰωανίδης, Π. Ἀσκάρογλους, Νικ. Μ. Δζιζμεδζόγλους, Ἀνέστης Ι. Χ΄΄ Πάλογλους, Χαραλ. Μιχαηλίδης, Μιχ. Α. Νομίδης, Κλεονίκη Ἀποστολίδου, Ἠλίας Γεσίλογλους, Βασ. Μ. Ἀραπίδης, Ἠλίας Ἠλιάδης, ἰατρός, Νικ. Ζαφειρόπουλος, ἰατρός, Γαβρ. Θ. Χατζόπουλος, φαρμακοποιός, Κυρ. Π. Μεζαρτάσογλους, δικηγ., Πέτρος Προδρομίδης, Νικόλ. Δημητριάδης.

Οἱ ἐν Ἀμισῷ (Σαμσοῦντι).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς κ. Μαριώρας Σ. Δημητριάδου. — Αἰκατερίνη Π. Ματζάρογλου, Θεανὼ Π. Μειλιχιάδου, Κλειτὼ Ι. Καρυοφύλλη, Ἄννετα Ν. Κουρτσόγλου, Δέσποινα Α. Σουκιούργλου, Χαρίκλεια Α. Ρωσσίδου, Αἰκατερίνη Ο. Χ΄΄ Σάββα, Πηνελόπη Κ. Κάλφογλου, Μαριώρα Σ. Δημητριάδου, Σοφία Ι. Δημητριάδου, Ἑλένη Π. Δημητριάδου, Θεανὼ Α. Μακρίδου, Σουλτάνη Β. Ἀντώνογλου, Φαναρέτη, Σ. Συμεωνίδου, Ἑλένη Δ. Ὀρφανίδου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ Ἀναγνωστίδου. — Ὁ ἅγ. Ἀμασείας κ. Ἄνθιμος (3). ὁ ἅγ. Ἀριστείας κ. Ἱερόθεος (2), Ἀρχιμ. Νικόδημος, Θεόδ. Ἀρζόγλου, Μ. Π. Ἐνφιετζόγλου, Χρ. Χριστοφορίδης, Σαρ. Ἀνταβαλόγλου, Ε. Volgo, Στ. Θεοδωριδης, Θ. Ξυδιᾶς, Κλεάνθ. Ἀναστασιάδης, Ἰορδ. Ἰωσηφίδης, Σ. Τσαπράζογλους, Ἰσ. Πιελόγλου, Δ. Χ. Παπαδόπουλος, Ν. Βερβένης, Θεολ. Μιχαηλίδης, Χρ. Λάγγας, Ἰορδ. Ἐγδηριάδης, Ἀντ. Τζαννέτος, Ἰ. Χρυσαφίδης, Ι. Κ. Παπαδόπουλος, Γ. Ν. Λαζαρίδης, Α. Ἀλεξούδης, Ἐμπ Κ. Μαστρομιχαλάκης, Ισ. Νουρλόγλου, Ἀλ. Δεϊρμεντζόγλου, Γ. Μακρίδης, Μ. Σακελλαρίου, Στ. Χηζίρογλους, Ἀμφ. Παπαδόπουλος, Ἀδελφοὶ Ματθαίου, Ἰ. Καρυοφύλλης, Ν. Σουβλίδης, Κ. Κάλφογλους, Π. Χαριτίδης, Ἀδελφοὶ Ὑψηλάντη, Στ. Θ. Κωνσταμπαλίδης, Στ. Χουρσόγλου, Κ. Κακούλης, Νικ. Χ. Νασούφης, Στυλ. Σουσουνιάδης, Περ. Κοταμανίδης, Νικ. Κυπριώτης, Δαυὶδ Παπαδόπουλος, Ἱπποκρ. Τετέογλους, Π. Χατζόπουλος, Κ. Α. Παπάζογλους, Γ. Παπᾶ-Μάρκου, Χρ. Ἀρχιτεκτονίδης, Μικὲς Νικολιᾶς,, Μ Λευκιάδης, Ι. Μάντικας. Γ. Μηνάογλου, Χαρ. Στουγιαννίδης, Γιαννιὸς Δ. Γιαννιός, Ἀργ. Σημαντήρης, Κ. Κωνσταντινίδης, Ν. Χλῆμπος, Παντ. Σωτηράκης, Νικ. Λεντούδης, Ι. Τοτομανίδης, Δημ. Ζωγραφίδης, Θεόδ. Θαλασσηνός, Βενετᾶτος, Λεων. Α. Πιελόγλου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰω. Καλανταρίδου. — Ἰω. Δ. Καλανταρίδης, Ἰω. Α. Πασχαλίδης, Φιλ. Γουλιανίτης, Μαλβίνα Μανθίδου, Προδρ. Ε. Μπόρλογλου, Μιλτ. Χ. Τσεγκέλογλου, Στ. Σ. Παπαδόπουλος, Θεολ. Δημητριάδης, Γρηγ. Βεϊλκηδζίδης, Γ. Γερεπακάνης, Ἀλκ. Δημητριάδης, Ἰσαὰκ Ε. Γεωργιάδης, Θ. Στίβας, Σ. Δουρμούσογλους, Κ. Μωϋσόγλου, Σ. Ἀρμακίδης, Κωνστ. Παπάζογλου, Ἐφρ. Ν. Μαυρουδῆ, Θεόφ. Ἰ. Ἀνθόπουλος, Ἠλ. Κουμβρίδης, Γεώργ Π. Εὐμοιρίδης, Ἰωακ. Δ. Κτενίδης, Λάζαρ. Τσιλέζογλου, Θεόδ. Κιομουρδζόγλου, Γεώργ. Ἐλευθερίου Σινωπεύς, Π. Ν. Ἰωαννίδης, Β. Ἀντωνιάδης, Ἰωάν. Η. Ταμάμογλου, Ἐλ. Π. Βραχίδης, Θρασ. Λευκιάδης, Κωνστ. Μητρόπουλος, Μενέλ. Κοκόνιος, Βασίλ. Ἰωάννου, Ἰωάν. Φ. Δεδέογλου, Κίμων Ζησιάδης, Ἡρακλῆς Ἀντωνιάδης, Ἀχιλ. Θαλασσηνός, Ο. Α. Κεραμόπουλος, Mademoiselle X., Α. Πασχαλίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Φιλήμ. Κωνσταντινίδου. — Γεώργ. Τζινεκίδης, Δ. Καμπερίδης (φαρμ.), Κλεάνθ. Παξινός, Νικόλ. Πολίτης, Ἠλ. Ο. Μικρόπουλος, Κωνστ. Κανσής, Λ. Α. Πιαλόγλου, Γ. Σ. Τσαπράζογλους, Γεώρ. Π. Ἐνφιενδζόγλου, Α. & Φ. Κωνσταντινίδη, Βλ. Γ. Μαζαράκης. Κωνστ. Δζαλαχούρης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀρ. Χ. Ἀρχιτεκτονίδου. — Ἀριστ. Χ. Ἀρχιτεκτονίδης (βιβλιοπώλης), Αφεν. Ε. Λαμπρίδης, Κ. Βασιλειάδης, Νεόφυτ. Σ. Κυριακίδης, Χ. Φιλοθείδης (Ἀλατζάμ), Δημοσθένης Γεωργιάδης, Γεώργ. Ι. Ἀπατζίδης (ζαχαροπλ.), Μιλτ. Α. Σιδηρόπουλος, Ι. Στεφανίδης.

Ἐν Ἀρβανιτοχωρίῳ Μουδανίων.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Πανοσ. ἱερ. κ. Κυρίλλου Βατοπαιδινοῦ — Ἱερομ. Κύριλλος Βατοπαιδινός, Χρ Ν. Δολματζῆς, Ἰωάν. Παπαευστρατίου, Ἰωσὴφ Α. Βαβόγλους, Νικ. Π Μυλωνᾶς, Νικ. Κωνσταντινιδης, Πολυχρ. Κ. Τσίγγος, Ἐμμ. Θ. Φλαμουδόγλους, Σωτήρ. Γεωργιάδης Τριγλιανός, Κανάρ. Βαμβακόγλους (ἱεροψ. Ἁγ. Γεωρ), Γεώρ. Κωνσταντινίδης, Ζωὴ Ἰω. Βαβέ, † Ἱερεὺς Ἀθανάσιος.

Ἐν Ἀργυρουπόλει.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Ἱερολ. κ. Μιλτιάδου Κεστεκίδου Ἱεροδιδασκάλου. — Μιλτ. Η. Κεστεκίδης, † Ἱεροδιάκονος Γερβάσιος (2), Σωκρ. Χ. Εὐτυχίδης, Θ. Παυλίδης, Γεώρ. Πῖκος, Α. Κ. Οἰκονομίδης, Γ. Θ. Ζαμανόπουλος, Ἀρ. Λ. Μολυβδᾶς, Ἀθαν. Δ. Καζανδζίδης, Ἀρ. Ι. Παπαδόπουλος, Ἰωάν. Γρηγοριάδης, Πέτρος Κοταλίδης, Ἀχιλλεὺς Πηλείδης, Θεοδ. Ι. Φυτιάνος, Ἰω. Παλαμᾶς.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἑλλ. Φροντιστηρίου Ἀργυρουπόλεως : Εὐστ. Γ. Στεφανίδης, Ἰω. Θ. Ξανθόπουλος, Ἰωάν. Κ. Χορομίδης, Θεόδ. Π. Καντζᾶς, Ἰωάν. Γ. Σωτηριάδης, Κων. Θ. Παπαδόπουλος, Παν. Κ. Βελονᾶς, Λάζ. Π. Συμεωνίδης, Νικ. Σ. Συμεωνίδης, Παν. Μ. Ἀτματζίδης, Ἀνδρ. Θ. Βαγιαννίδης, Γ. Κ. Λυκίδης, Νικ. Λ. Ἀφεντουλίδης (2), Θεόδ. Χ. Κοταΐδης, Ἀναστ. Κ. Χ΄΄ Βασιλειάδης, Ἀχ. Χ. Παλτατζίδης, Νεοκλ. Ν. Νικολαΐδης, Γρηγ. Ε. Γρηγοριάδης, Θωμ. Π΄΄ Α. Παπαδόπουλος, Ἰορδ. Σ. Χουτουριάδης, Ἰορδ. Σ. Στεφανίδης, Νικ. Γρ. Παπαδόπουλος, Μιχαὴλ Ι. Βασιλειάδης, Κώνστ. Παπαγεωργίου, Στυλ. Α. Ἀκριτίδης, Παν. Ι. Φιλιππίδης (2), Ἀλκ. Φ. Φωτιάδης, Κωνστ. Δ. Λευκόπουλος, Γε. Α. Παπαδόπουλος, Θεόδ. Γ. Ἀηδονίδης, Ἰω. Α. Ἀβραμίδης, Ἰωάν. Φεστεριδης, Γ. Παν. Τοπούζης, Σ. Χαϊδευτόπουλος, Γρηγ. Π. Παλαρῆς, Ἀθ. Κάρολος.

Ἐν Βάβᾳ-ἐσκῆ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ζαφ. Ν. Ζαφειριάδου — Ζαφ. Ν. Ζαφειριάδης, Σουλτάνα Παπαγεωργίου Διευθ. Παρθ., Θωμᾶς Κ. Κόκκινος (40 Ἐκκλησίαι), Νικ. Σ. Κόκκινος (40 Ἐκκλησίαι), Ἀναστ. Δ. Μανθόπουλος, Ἰωα. Σ. Κόκκινος, Νικ. Τρ. Δαδάκης, Ἰω. Π. Παναγιωτάκογλους, Μιλτ. Μ. Κερέκογλους, Ἰω. Κ. Ξουλίδης, Γ. Πασχαλίδης ἱεροψάλτης.

Ἐν Βάλια-Μαδέν.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἱπποκρ. Μιχαηλίδου. — Ἀπόστολ. Ἀποστολίδης, Χρ. Μαχαιρόπουλος, Εὐρ. Σερετέλλης, Δημ. Κούλαλης, Ἡρ. Χ΄΄ Εὐστρατίου, Νικ. Καλλονιάτης, Τέρπ. Δημητρίου, Γεώρ. Κ. Βιορές, Ἱππ. Μιχαηλίδης, Νικ. Γ. Λέανδρος, Δημ. Ἰωαννίδης, Εὐαγ. Νικολαΐδης.

Ἐν Βαλῆ-κεσέρ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ αἰδεσ. Παπᾶ Κυριακοῦ Παπᾶ-μιχαήλ, Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου. — Ἐλευθεράκης Σακελλαρίδης, Παῦλ. Σταματιάδης, Ἰωάν. ἐφ. Δημάδης, Γεώργιος Χαρίτου, Στυλ. Γεωργιάδης, Γεώρ. Ι. Κατσῆς, Γ. Παραφεντίδης, Α. Κωνσταντινίδης, Ἰορδ. Μιχαηλίδης, Νικ. Σ. Ὀδοπασίογλου, Ἀντ. Ἀθανασίου, Βασ. Ι. Βασιλειάδης, Ἠλίας Ἀναγνώστου,

Γ. Παν. Τοπούζης, Σ. Χαϊδευτόπουλος, Γρηγ. Π. Παλαρῆς, Ἀθ. Κάρολος.

Ἐν Βέηκοζ τοῦ Βοσπόρου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Αἰδεσιμ. Οἰκονόμου Π΄΄ Ἀντωνίου, Προϊσταμένου τοῦ ἐν Βέηκοζ ἱ. ναοῦ. — † Οἰκονόμος Παπᾶ Ἀντώνιος, Συμ. Οἰκονομίδης, Θεοδ. Ν. Ζήσης, Χρῆστ. Ἀδαμόπουλος, Ἰωάν. Καρακάσης, Ἰορδ. Ν. Σταμβολάκης, Δημ. Τζικογιαννόπουλος, Ἀθ. Γ. Μπιτζούνης.

Οἱ ἐξ Ἠπείρου. — Κωνστ. Α. Θεοδωρίδης, Νικ. Σπ Ντάγκας, Μιλτ. Ι. Τσαντῆς, Σπῦρ. Α. Παπᾶς, Εὐάγγ. Νικολόπουλος, Ἰω. Α. Μουράτης, Ἀθ. Α. Μουράτης, Κωνστ. Μ. Βούρης, Ἀθ. Α. Κοράτσης, Νικ. Ζαπράνης (φαρμ.), Παν. Ν. Καϊμακλῆς, Δημ. Θεοδώρου, Συμ. Ι. Μιστιλιόγλους, Κωνστ. Δ. Καλλιοντζῆς, Ἡρ. Α. Ἀρσενίδης, Ἀθηνᾶ Σ. Βλούσου, Δημ. Β. Σταμβολάκης φαρμ., Ἰωάν. Τσαπράζης, Σ. Μακρίδης διευθ. Ἀρρεναγ., Πηνελόπη Δ. Ἀνδρειάδου διευθύντρ. Παρθ., Γεώργ. Βενιαμίν.

Ἐν Βιζύῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐαγγ. Παπαδοπούλου διευθυντοῦ τῶν Σχολῶν. — † Ὁ Βιζύης καὶ Μηδείας κ. Νικόδημος, Εὐάγγ. Παπαδόπουλος, Μιλτ. Χατζόπουλος, Κωνστ. Ναλλίδης, Ἀθηνόδ. Σάββα, Εἰρήνη Λογοθετίδου Ἀγαθονίκη Γ. Πανταζῆ, Ἰω. Ε. Μιχαηλόπουλος. Ἀλκ. Α. Οἰκονομίδης, Μιχ. Δ. Χατζόπουλος, Κομν. Τριανταφύλλου, Χαρ. Θ. Παντοπώλης, Γεωργ. Μαυρίδης, Γεώρ. Θεοδ. Δογραμματζῆς. Στσμ. Ἰωαννίδης, Ἀθηνόδ. Στεφάνου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Περ. Σ. Παπαδοπούλου. — Δημ. Ν. Ράπτης, Χαρ. Στεφάνου, Ἀλκ. Α. Οἰκονομίδης, Περ. Σ. Παπαδόπουλος, Γεωρ. Ι. Παποῦ-Γεώργη (Αὐδήμιον), Βασ. Α. Δερμανόπουλος, (Ἀχμέτ-βέη).

Ἐν Βιλετζίκ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Κίμ. Σ. Χαδούμογλου, Ἀλέξ. Ἀγαθοκλῆς, Ἰω. Ἀβραμίδης. Σ. Χ΄΄ Γεωργίου, Νικ. Μιχαηλίδης, Μιχ. Χ. Κωνσταντινίδης, Ἰορδ. Ἰορδανίδης, Γεώργ. Δημητριάδης, Δ. Θεοδωρίδης, Δημ. Ι. Συμεωνίδης, Δημ. Ι. Σοφιανίδης, Κωστάκη ἐφένδης Μουρατίδης, Ἱπποκρ. Θεοδωρίδης, Εὐάγγ. Βαλαβανίδης, Ζαχ. Ζαχαριάδης, Κ. Βαλασιάδης, Κ. Εὐστρατιάδης, Γ. ἐφένδης Παπαδόπουλος.

Ἐν Βογάζ-κιόϊ (Δέρκων).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀχ. Χρή-

στου Δελλιωνίτου.— Γεώργ. Κωνσταντίνου, Κωνστ. Ν. Ἀρβανιτάκης, Χρῆστος Πανταζάκης, Κωνστ. Ι. Πουτέκης.

Ἐν Γκέϊβε *(σταθμῷ)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου.— Δ. Ὀρφανίδης σταθμάρχης, Π. Πετρίδης, Γ. Σιδερίδης, Ι. Χορισιάδης, Λεων. Ἐμμανουηλίδης.

Ἐν Γάνῳ.

Ἀριστ. Φωκίδης.

Ἐν Δαγιᾶ-καδὴν *(Δέρκων)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀχ. Χρήστου Δελλιωνίτου. — † Παπᾶ Χρῆστος Λαζαρίδης Τραπεζούντιος (2), Στ. Πέγιου Ἑκτάρης, Χρ. Βασιλείου Παν. τοπώλης, Ἰω. Κωνσταντίνου διδ., Στ. Γ. Κωτσίδης.

Ἐν Δέρκοις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Ἀχ. Χρήστου Δελλιωνίτου. — Λόζ. Ἀθανασίου· Γεώρ. Τόμου, Λεων. Αγγελίδης (Ἑταιρ. Ὑδάτων), Θεόδ. Κωνσταντίνου.

Ἐν Δεδέ-ἀγάτς.

† Ὁ Σεβ. ἅγ. Αἴνου κ. Ἰωακείμ (2).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μ. Κανέτσου.—Ἀλέξ Ἀθανασίου, Χαρ. Δούκας, Εὐαγγ. Ι. Σταυρίδης, Δημ. Π. Σιμσάρογλους, Δ. Κ. Μαντσίδης, Ἀργ. Δ. Δαλαβίρας, Χ. Ι. Κανέτσος καὶ Υἱοί.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ ἑλλ κ Δημ. Βουλγαράκη, διευθυντοῦ τῶν Σχολῶν.— Θ. Προδρόμου, Ἀντ. Ε. Νικολόπουλος, Ν. Χατζηδέγος, Στελ. Μαρκόπουλος, Κ. Ε. Κιοσες, Κάρ. Στυριώτης, Κλ. Ν. Παπασταῦρος, Δημ. Θ. Βουλγαράκης.

Ἐν Δράμᾳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Στυλ. Ι. Βουγιατζῆ.—Κυρ. Παπα-Κυριακοῦ, Δημ Β. Μπέκου, Στυλ. Ι. Βουγιατζῆ, Σπυρ. Ι. Καραθάνου, Γεώργ. Δημητρίου ζαχαροπλάστης, Γρηγ. Δ. Ράπτης, Θεόδ. Σαραϊδάρης, Ἀναστ. Παπα-Δημητρίου, Ἀθαν. Ι. Καραθάνου, κουρεύς, Γεώργ. Ἀθ. Βακάλης, Ἀνώνυμοι 10.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀναστ. Γαλδίμη, Διευθυντοῦ τῶν Ἑλλ. Ἐκπαιδευτηρίων — Β. Γεωργιάδης, Στ. Ἀντ. Καραϊσκόπουλος Ἀν. Γαλδίμης, Φανὴ Δ. Ζίφκου, Ἀγλαΐα Ἡρακλέους, Ἀθαν. Στεφάνου, Εὐρυδίκη Μ. Τικοπούλου, Ἀνέστ. Ἀναστασίου, Κωνστ. Μερκουρίου, Ἡλίας Τζήμας, Νικ. Ἀνδρεάογλους, Κατάκ. Κατακάλου, Ἀναστ. Ἀθανασόπουλος.

Ἐν Δελλιώναις.

Ἀχιλλ. Χρήστου Δελλιωνίτης, Κατίνα Ζαφειρίου (Ἐπιβᾶται), Ἄγγ. Μετρηνός, Διευθ. Σχολῶν, Ἀν. Μπαμπατζιμόπουλος (2), Δημ. Κορδονίδης.

Ἐν Δαρδανελλίοις.

Κωνστ. Ἀλεξιάδης, φαρμ., Δημ. Μιρασγετζῆς, Γ. Χατζῆ-Καλυμνιός.

Ἐν Διδυμοτείχῳ.

† Ὁ Σεβ. ἅγ. Διδυμοτείχου κ. Φιλάρετος 2.

Ἐν Δελβίνῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐαγγ. Φ. Τσάκα, βιβλιοπώλου. — Οἰκον. Π″ Στέφανος, ἀρχιερ. ἐπίτροπος, Θωμ. Παπαδόπουλος, Ἰω. Β. Ναθαναήλ, ἰατρός, Νικ. Α. Μαραγκός, Ἠλ. Η. Λώλης, Στέφ. Παπαχρίστου, Δημ. Χρ. Παππᾶς, Ἀναγν. Φίλης, Κωνστ. Δ. Τερζῆς, Μ. Μουζίνος, Βασ. Λαμποβιτιάδης, Ματθ. Κ. Πατσιούρας, Βασ. Α. Χαριπάλης, Ἰω. Μ. Πανταζῆς, Γρηγ. Κωστάκης, Εὐάγγ. Τσάκας, Γεώρ. Β. Βαλκώνης.

Ἐν Ἐπιβάταις *(Σηλυβρίας)*.

† Γεώργ. Διοδωρίδης Σακελλάριος, † Παπᾶ Παναγιώτης Οἰκονόμος, Γεώργ. Χ΄΄ Θεοφίλου, Δημ. Τζαμπετζῆς, Μιχ. Βένκος, Ἀχιλ. Βαλλῆς, ἰατρός, Γρηγ. Νικίδης, Διαμ. Σιλετζῆς, Δημ Ἀντωνίου Καστανιώτης, Νικήτ. Κρητικόπουλος, Μιχ. Παπαδόπουλος, ἰατρός.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποινίδος Ζαφειρίας Βασιάδου.—Οὐρανία Τσαμπετζῆ, Κλυτσιμνήστρα Δ. Ζαφειροπούλου, Ἑλεονώρα Θ. Βαλλῆ, Μαριάνθη Ἰωαννίδου, Μιχ. Ἀναγνωστίδης, Θεόδ. Μάτσκογλους, Ἀντ. Κρυστάλλογλους, Γεώργ. Παπαδόπουλος.

Αἱ ἐν τοῖς Ἀρχιγενείοις διδασκάλισσαι καὶ καθηγηταί — Ζωὴ Ματσώνη, διευθύντρια, Ἑλένη Γρηγορίου, Μερόπη Ἀριστείδου, Δέσποινα Ἰωαννίδου, Ζωὴ Μαύρου, Νικ. Ἀθηναγένης, Χριστ. Στεργίου, Ἀπόστ. Οἰκονομίδης.

Αἱ ἐν τοῖς Ἀρχιγενείοις δόκιμοι.— Φανὴ Σωτηροπούλου, Αἰκατερίνη Σταμπολίδου, Ἄννα Δημητριάδου, Πελαγία Σκουλαροπούλου, Ἀλεξάνδρα Ἀντωνίου.

Οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς.— Χρ. Δ. Καρατζᾶς, διευθυντής, Ἀριστ. Καρατζιάδης, Ἰ. Παπαδημητρίου.

Αἱ ἐν τοῖς Ἀρχιγενείοις μαθήτριαι.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποινίδος Ζαφειρίας Βασιάδου — Ζαφειρία Βασιάδου, Αἰκατερίνη Βιτιάδου, Βαλασία Καλιοντζίδου, Φιλομήλα Δ. Βαμβακᾶ, Εὐσταθία Νικολάου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποινίδος Σμαροῦς Σαραφιανοῦ — Εὐδοξία Δημητρίου, Γεωργία Παπᾶ-νικολάου, Μαριγὼ Ζωράκη, Βαρβάρα Σπαθάρη, Ἑλένη Παπᾶ-νικολάου, Κυριακὴ Μπαμπατζιμοπούλου, Καλλιόπη Ἐλευθεροπούλου, Σμαρὼ Σαραφιανοῦ, Μιχαὴλ Χατζῆ Μαϊόγλου.

Ἐν Ἐσκῆ-σεχήρ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Π. Μπέμπη ἰατροῦ τῶν σιδηροδρόμων —Κωνσταντ. Παππίνης ἰατρός, Πέτρος Μπέμπης ἰατρός, Ἰω. Α. Μελάγκος φαρμ., Ἰω. Γ. Παπαδόπουλος ἰατρός, Ζήσης Φωτιάδης ἰατρός.

Νικ. Αὐγουστίδης, Κ. Λαμπρίδης σταθμάρχης.

Ἐν Ἐλβασανίῳ Μετρῶν.

Ζαφ. Χ″ Θεοχαρίδης, Φώτ. Χατζῆ Ἀντωνίου, Περ. Χ″ Θεοχαρίδης.

Ἐν Ζινδζὶ-δερὲ Καισαρείας.

† Ὁ Σεβ. Ἄγ. Καισαρείας κ. Γερβάσιος 2.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποινίδος Δεσποίνης Βαφειάδου διευθυντρίας τοῦ Κεντρ. Παρθεναγωγείου — Ἀρχ. Νεόφυτος, Διευθυντὴς τῆς Ἱερ. Σχολῆς (2). Ἱεροδ. Π. Ἀβερκιάδης, ὑποδιευθ., Κωνστ. Ἀλεξιάδης, Λ. Λαζαρίδης, Α. Κοσμίδης, Ι. Π. Λαζαρίδης, Καθηγηταί, Δέσποινα Βαφειάδου, Ἑλένη Οὐραήλογλου.

Αἱ τελειόφοιτοι τοῦ Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου: Μαριάνθη Ἰωακειμίδου, Θεοπούλα Μελίδου, Θεανὼ Ἀρζόγλου, Ἀσπασία Ἰωσηφίδου, Σωσάνα Παναγιωτίδου.

Αἱ μαθήτριαι τῆς Ζ΄ τάξεως: Μαρία Νικολαΐδου, Μαρία Εὐγενίδου, Ἀρετὴ Οἰκονομίδου, Πηνελόπη Συμεών, Σοφία Ματθαιοπούλου.

Ἐν Ζαλουφίῳ *(Δρυϊνουπόλεως)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Πλ. Σταυρίδου.—Χρῖστ. Γ. Κεσκίνης, διδ., Ἀριστ. Α. Σακελλάριος, Ἠλ. Σταυρίδης, Ἀναστ. Κωνσταντίνου, Κωνστ. Χρ. Παρασκευαΐδης, Ἰω. Δ. Στειρόπουλος, Χρ. Π. Ἀγγέλογλου, Θεμ. Θαλασσινός, Χρῆστος Σταματίου, Μιχ. Κ. Κίρτσογλου, Στέφ. Σωτηριάδης.

Ἐν Ζουγκουλδάκ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου.—Σάβ. Ν. Σαββίδης 2, Ἀλέξ. Πανάγος, Ἀνέστης Στεφανίδης, (5) Εὐάγγ. Ναθαναήλ, Δημήτριος Τσιτσές, Π. Δούνιας 2, Χαρ. Η. Χ″ Σταυρίδης (2), Οἰκονόμος Π″ Κωνσταντῖνος, Κ. Νικολαΐδης, Δ. Σβίγκος, Θεμ. Γεωργόπουλος, Γρηγ. Ὑετίων.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Ἐλ. Παπαδοπούλου, Διευθυντοῦ τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς. — † Ὁ Ἱερ. Προϊστάμενος Παπᾶ Κωνσταντῖνος Ἴμβριος, Σωτ. Χ. Βελκόπουλος, Γεώρ. Δ. Χαραλάμπους, Νικ. Χρ. Παράσχος, Μ. Βαλλίδης, Κωνστ. Νικολαΐδης, Γοΐδος Κοέν, Ἐλευθ. Παπαδόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνστ. Ν. Μαντουδάκη.—Κωνστ. Ν. Μαντουδάκης Γεώρ. Τριανταφυλλίδης, Στυλ. Ἀγγελίδης, Κωνστ. Συμεωνίδης, Χαρ. Φ. Ναθαναήλ, Ἰω. Δ. Καμπίτσης, Θεόδ. Κόκονης, Ἀλκ Ν. Δοξόπουλος, Γεώργ. Ἀσπροδίτης, μηχανικός, Εὐθύμιος Ἀρβανίτης πλοίαρχος, Λεων. Σβέτσος, μηχανικός· Μιχ. Π. Εὐδοξιάδης, Εὐθύμ. Α. Διαμαντῆ, Ἀλέξ. Δ. Βαλτζῆς, Τριαντάφ. Ἀγγελῆς, Βασ. Πέγιοβιτς, Βασίλειος Τρίχας· Νικ. Καβρέντζης, Χρ. Γεωργιάδης, Φώτ. Σαπουντζάκης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χ″ Δημ. Τριανταφυλλίδου.—Νικ. Δ. Βινιέρης μηχανικός, Ἀνανίας Παπάζογλου, Νικόλαος Τζανκιρλῆ, Χρ. Κ. Μίτρου Σινωπεύς, Μ. Νικολαΐδης, Ν. Κωνσταντινίδης, κουρεύς, Μ. Κ. Μπέτζιος, Γ. Δ. Ροντάκης, Δ. Α. Μαλαμᾶς, Ἱπποκρ. Λαζαρίδης, Γρηγ. Κυριακοῦ, Ἀδελφοὶ Κοκκινάρη, Χαράλ. Κ. Χαλτσοτάκης, Τρύφων Χρηστίδης, Ἀντώνιος Ἀντωνιάδης, (Ἑταιρ. Ἡρακλείας – Ζουγκουλδάκ), Βασίλ. Καλιοντζίδης, Π. Σ. Βασιλείου, Νεοπτ. Ε. Μπέμπου, φαρμ., Χ΄΄ Δημ. Τριανταφυλλίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κλεοβ. Μαυροπούλου. — Δημ. Π. Φιλιππίδης, Ἀναστ. Οἰκονομίδης, Ἀδελφοὶ Σαχίνοβιτς, Ἀδελφοὶ Ζαφειρόπουλοι.

Ἐν Ἡρακλείῳ Ἰκονίου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Β. Κανταριτζῆς, ἰατρός, Σπ. Παναγιωτίδης, σταθμάρχης, Τηλ. Δημητριαδης, Παΐσιος Μισιρλόγλους, Ἀβρ. Ἀλτινίδης, Δ. Μαλτεζόπουλος, Γ. Ἀγνιάδης, Ι. Ταβλαρίδης, Λ. Κεστεκίδης, Χαρ. Θωμαΐδης, Χαρ. Τσιμένογλους.

Ἐν Ἠλγηνίῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γεωργ Βιολάκη. — Β. Σ. Πάδζογλου, Βασ. Διαμαντίδης, ὀδοντοϊατρός, Σταμ. Χρ. Βαϊανός, Βασ. Δ. Παπάζογλου, ἰατρός, Θεοδ. Τ. Σωτήρογλους, Μαρία Καρδαρᾶ, διδασκά-

λισσα, Βασ. Μηναΐδης, Μιχ. Χριστοφορίδης, Χρ. Χ. Σιουκιούρογλους. Γεώργιος Βιολάκης.

Ἐν Θάσῳ *(Χαμηδιέ)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰω. Μ. Γλαράκη διευθυντοῦ τῶν Σχολῶν. — Ἰω. Μ. Γλαράκης, Φραγκ. Κ. Ἀνθόπουλος, Ἀριάδνη Ν. Σουγιάννη, Κυπάρ. Γεωργιάδης.

Οἱ μαθηταὶ τῆς Στ΄. τάξεως τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς: Βασ. Κ. Βερζουμάνης, Κωνστ. Καΐδης, Ἀντών. Κρητικός, Ἰωάν. Ὀρφανός, Αὔγουστ. Γ. Αὐγουστίδης, Αὐγουστ. Οἰκονομίδης, Ἀμαλία Γ. Κοντοπούλου, Μιχ. Γ. Χρηστίδης.

Ἐν Θεραπείοις τοῦ Βοσπόρου.

Ἕδρα τῆς Μητροπόλεως Δέρκων.

†Ὁ Σεβ. Γέρων Ἁγ. Δέρκων κ. Καλλίνικος. 20

Ἐν Ἰμπροχωρίῳ *(Δέρκων)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀχιλλ. Χρήστου Δελλιωνίτου. — Κωνστ. Θ. Ἀσανίδης, Μιχ. Κώτσογλους, Στέργ. Δ. Κράκτης, Ζαχ. Π΄ Βλασίου διδ. (Ἀρναούτκιόϊ), Ἰω. Χ΄΄ Μαργαρίτου (Τσιλιγγήρ).

Ἐν Ἰνεπόλει.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Κ. Ἀδαμίδης, Ἰωάν. Δ. Γιαννᾶς, Θεολ. Χ. Γεωργιάδης, Θωμ. Κουτουκτζίδης, Δ Γιασόνογλους, Ἰ. Κ. Βογιατζῆς, Χαρ. Ἰωσηφίδης, Φιλ Βαλαβάνογλους.

Ἐν Ἰκονίῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰω. Κουμαριανοῦ. — Ἰω. Γ. Κουμαριανός, Βασ. Κανταρίτζης ἰατρός, Ν. Τσαμπάσης, Ἀθαν. Ζ. Ζιούρας, Χαρ. Λαμπρίδης, Ἀλέξ. Ἀλεξανδρίδης, Πετρος Λεοντίδης, Νικ. Τσιτσογιαννόπουλος, Ἀλέξ. Μαλιάδης, Λαμπρ. Π. Λαμπρίδης, Υἱοὶ Ι. Νομίδου, Σπυρ. Ἀναστασιάδης, Σωτ. Βαρίδης.

Βαϊανὸς Χ. Βαϊανοῦ, Περ. Ἀσπροδίτης.

Ἐν Καλλιπόλει.

† Ὁ Σεβ. Ἅγ. Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Ἱερώνυμος (2).

Ἐν Καστανέαις *(Δέρκων)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀχιλλ. Χρήστου Δελλιωνίτου.—† Ἱερεὺς Νικόλαος Χριστοφορίδης (Τσανάκτσα), Ξενοφ. Ἀδαμίδης, Πολύδ. Α. Μαρίνογλους, Λεων. Δημητρίου, Ἐπαμ. Κ. Χουρμουζιάδης, Πολέμ. Ν. Γαζεπίδης, Γρηγ. Νικ. Κουντουρᾶς, Γεώρ. Ζ. Πολυχρονίδης, Ἀνέστ. Χουρμουζίου, Δημ. Δ. Χουρμουζιάδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς Δος Δεσποίνης Χρυσογόνη — Δόμνα Μ. Βασιλοπούλου, Αἰκατερίνη Θεοδώρου, Ἑλένη Γεωργίου, Κασσάνδρα Θεοδώρου, Ἑλένη Δ. Βασιλοπούλου, Κωνστ. Ἀναγνωστίδης, Γεώρ. Ἀναγνωστίδης (2), Δ. Βλαχόπουλος, Γεώρ. Λεοντορῆ (ἐκ Τσιφλὶκ-κιοϊ), Φώτ. Τσακαλάκογλους.

Ἐν Καστα͜μονῇ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς Δος Αἰκατερίνης Παπαδοπούλου. — Αἰκατερίνη Παπαδοπούλου, Εὐφροσύνη Γ. Παπαδοπούλου, Βασ. Χ΄΄ Γ. Οὐραήλογλους, Ἰορδ. Κρυσταλλίδης, Μιχ. Ι. Μακσήτογλους, Σιν. Β. Ἰστίκογλους, Συμ. Α. Συμεωνίδης, Μιχ. Ι. Ἀντωνιάδης Εὐδόκ. Ν. Ἰστίκογλους, Ἰω. Κ. Τοταμάνογλους, Ἰω. Μαυρίδης, Ραφ. Ραφαηλίδης.

Ἐν Καστορίᾳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀθαν. Κοσμᾶ. — Ἀθαν. Κοσμᾶ, Γεώρ. Κεφαλᾶς, Ἀθηνᾶ Θ. Παπάζογλου, Ἀργ. Δ. Μαυροβίτης ἰατρός, Ἀνδρ. Οἰκονομίδης.

Ἐν Καλλικρατείᾳ.

Ἀθαν. Γάγαλης διευθ. Σχολ., Βασ. Ἀγγελίδης διδ., Μιχ. Ἀγγελίδης, Ἀρχιμ. Βλαστὸς ἰατρός, Ἀλέξ. Α. Νικολαΐδης, Παναγ. Περικλέους, Σταῦρ. Α. Νικολαΐδης, Κωνστ. Κανάκογλους.

Ἐν Κερασοῦντι.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Παν. Μητροφάνους. — Παν. Μητροφάνους, Βασ. Π. Βασιλειάδης. Κωνστ. Η. Τομπούλης, Παν. Κ. Παπάζογλους, Δημ. Λ. Νεόφυτος, Παν. Χ. Ταυρόπουλος, Ἠλ. Π. Ἀσλανίδης, Γεώ. Κ. Γούναρης, Χαρ. Παλάσωφ, Ἀριστ. Παπαδόπουλος, Γεώρ. Κ. Βαλαβάνης. Εὐαγγελ. Π. Παπαδοπούλου, Γ. Ε. Ἐμμανουηλίδης, Σοφ. Κοδζάμπαση, Δ. Ν. Παπαδόπουλος διδ., Σ. Γ. Σουρμελῆς, Γ. Π. Σισμανίδης, Παντ. Χ. Ἑρμείδης, Σ. Ι. Σουρμελῆς, Κωνστ. Σ. Παπαδόπουλος, Π. Κ. Εὐσταθιάδης, Θ. Ο. Πανίδης, Ἠλ. Γ. Παπαδόπουλος, Χαρ. Ν. Παπαδόπουλος. Θεμ. Σ. Κεφαλίδης, Παναγ. Χ΄΄ Ἑρμείδης, Θεόδ. Π. Κακουλίδης, Ν. Ἰωσηφίδης (Ἰνέπολις), Γεώ. Κ. Βαλαβάνης, Ἀνέστ. Γρηγοριάδης, Ἰω. Ν. Καμπούρογλους, Ὀνούφρ. Κ. Γραμματικοπούλιος, Λάσκ. Α. Στουγιαννίδης, Παντ. Σ. Ὑψηλάντης, Ι. Χ. Μοναστηριώτης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν Δων Ἑλένης καὶ Δόμνης Τεζαψίδου. — Ἑλένη καὶ Δόμνη Θ. Τεζοψίδου, Ἑλένη Θ. Παπαδοπούλου, Ἀγγελικὴ Σ. Παπαδοπούλου, Ἀρτεμισία Π. Βασιλειάδου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ Ἀναγνωστίδου. — Δημ. Δεληγεώργης, Ν. Ο. Κακουλίδης, Ἰορδ. Ι. Σουρμελῆς, Κ. Θ. Δεληγεώργης, Π. Ε. Στεφανίδης, Β. Ἰατρόπουλος, Σαββ. Χ. Τομπούλης, Ἠλ. Γ. Παπαδόπουλος, Νικ. Σαουλίδης, Ἀριστ. Μαλκότσης, Ἀριστ. Νεόφυτος.

Ἐν Κίῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Βασιλ. Ν. Πινάτζη. — † Ὁ Νικαίας Ἱερώνυμος, Νικ. Στρομπούλης, Δημ. Ἐμ. Γεώγλου, Γεώρ Δημητριάδης, Δ. Γ. Βουργουντζῆς, Βασ. Σ. Πινάτζης, Ἕκτωρ Δρόσος, Σπυρ. Παπαδόπουλος, Ἀθ. Ραπτόπουλος, Περ. Αὐγουστῖνος, Βασ. Σάριτζας, Εὐστρ. Ν. Χ΄΄ Δημητρίου, Ἀπόστ. Γσιρώνης, Δημ. Σ. Πανταζίδης, Γεώρ. Ι. Καπλανίδης, Π. Γ. Μιρασγετζῆς, Κυρ. Ζαφειρόπουλος, Ἰωσ. Βασιλειάδης, Γεώρ. Βακάλογλους, Γεράσ. Καραμέλης, Νικ. Μαυρίδης, Ὀδ. Τοσκούδης, Ν. Ἰγ. Μίλιας, Ν. Ι. Μουράτης, Ἀν. Δ. Χατζόγλους, Γεώρ. Δουρμούσης, Μακ. Βαϊκούσης, Ἀλέξ. Δ. Κουζῆς, Ἀπόστ. Γ. Δανιήλ, Βασ. Ν. Πινάτζης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Σ Καβουνίδου. — Σ. Καβουνίδης, Ἠλ Πολέτης

Ἐν Κιουπλίοις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνστ. Χ΄΄ Ἰωαννίδου. — Κωνστ. Χατζη-ιωαννίδης, Βασ. Νικολαΐδης, Ἰω. Α. Ματζάρογλου, Λάζ. Ἠλιάδης, Christ B Tchoulloglous, Ἠλ. Α. Ράλλης, Ἀχ. Π. Κωνσταντινίδης, Κωνστ. Α. Κωστήογλου, Νικ. Κ. Κοκολασλανίδης, Ἠλ. Γ. Γούναρης, Βασ. Μ. Τριχόπουλος, Νικ. Κ. Ἀϊκηριάδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Βασ. Τριχοπούλου Διευθυντοῦ τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς. — Εὐάγγ. Δημητριάδης, Ἠλ. Κανακάρης φαρμακοπ., Δημ. Ν. Γιαβανίδης, Περιστ. Γ. Ἀποσιάδης, Κωνστ. Χ΄΄ Δ Χ΄ Κώστα-ογλοῦ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποινίδος Δωροθέας Μαυρίδου — Ζωὴ Τσερέση, Γλυκερία Κηλζτῆ, Ἄννα Δαλακλίδου, Ἀθηνᾶ Γούναρη, Φώτ. Στυλιανίδης, ἐπιθ. Δ. Ὀ. Χρ., Εὐλαμπία Δημητρίου, Πηνελόπη Γούναρη, Μαρίκα Σ. Παπαδοπούλου, Θεοδώρα Γούναρη, Ἀργυρὼ Ἰακωβίδου, Λευκοθέα Γούναρη, Εὐρίκλεια Ἰακωβίδου, Ἀγλαΐα Βυζαντίου.

Ἐν Κονίτσῃ.

† Ὁ ἅγ. Βελλᾶς καὶ Κονίτσης κ. Σπυρίδων

Ἐν Κοζλοῦ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλεξ. Χατζοπούλου — Θεόδ. Μεϊμάρης, Ἀντ. Θεοδώρου, Θεόδ. Κυρίου, Γεώρ. Παπαδόπουλος, Ἀλ. Χατζόπουλος, Π. Γσιρκαδόγλους, Σάββας Σκενδέρογλους, Στέφ. Γεωργιάδης, Ἰω. Γεωργιάδης, Συμ. Α. Συμεώνογλους, Κωνστ. Πάτροβιτζ, Φαεινὸς Ἀστὴρ (Ὁ. Σ.), Νικ. Ι. Κυρίου.

Ἐν Κοτυαίῳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Α. Μακρίδης, Μ. Καρακάσης, Περ. Βεζίρης, Σ. Δημόπουλος, ἰατρός, Δ. Γριανταφυλλίδης, Κ. Νικηφοράκης, Ἐμμ. Παπούκας, Β. Μηλόπουλος, σταθμάρχης, Ν. Ἀντωνιάδης, Μιχ. Βασιλείου, Ἰω. Ἰωαννίδης.

Ἐν Κορδελιῷ *(Σμύρνης)*.

† Ὁ Σεβασμ. Γέρων ἅγ. Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ. (10).

Ἐν Κυδωνίαις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Παν. Μαν. ταμαδιώτη. — Εὐσ. Α. Κομπούρης, Νικ. Μ. Σεβαστός, Χ. Γ. Σαριβαξαβάνης, Κων. Λεντούδης, Ἰω. Ε. Φλώρου, Παν. Μαγείρου, Παν. Ἀθανασέλλης, Ἐμμ. Ν. Σαλτέλλης, Νικ. Φιλιππίδης, Ἀλέξ. Στρογγύλης, Ἐμμ. Σουβατζέλλης, Δημ. Ἀγγελάρας, Κων. Χρηστίδης, Παρ. Ριζάκης Εὐσ. Ποδαρίδης, Παν. Καζάζης, Κων. Ἰορδανίδης, Φώτιος Χριστοδούλου, Ἑλ. Κρητσίνης, Ἐμμ. Δ. Τρεβέδιος, Στυλ. Α. Συριάνου, Παν. Μανταμαδιώτης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Δεπάστα. — Εὐάγγ. Γιαλάνδελης, Αἰκατερ. Γ. Χρηστίδου, Νικ. Μ. Σεβαστός, Στέφ. Ν. Δουγγούρης, Γεώρ. Μανολάκογλους, Παρ. Σαλιάρης, Τιμόθ. Καζαδέλης, Νικ. Ταλιένης, Παν. Ζωγράφος, Νικ. Χ΄΄ Ἀντωνίου, Ἀλέξ. Θεοδώρου, Νικ. Καρτσακλῆς, Δημ. Α. Πέππας, Ν. Δεπάστας.

Ἐν Λεύκῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Νικ. Παπαδοπούλου. — † Αἰδεσ. Παπᾶ Μιχαήλ-Χ΄ Γιάγκος Γιάγκογλους, Γ. Π. Κωνσταντινίδης, Στέφ. Ἰωαννίδης, Δημ. Χ΄ Σωφρονίου, Νικ. Παπαδόπουλος ἰατρός΄ Σωκρ. Τσαούσογλους, Κλεόβ. Ἠλιάδης, Πέτρος Νάκος Διευθ. Σχολῶν.

Ἐν Λιβεροῖς καὶ Σάντᾳ.

(Ἐπαρχίας Ροδουπόλεως).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Πανοσ. κ. Δαμασκηνοῦ ἀρχιδιακόνου τοῦ Μητρ. Ροδουπόλεως. — † Ὁ ἅγ. Ροδουπόλεως κ. Λεόντιος, Τριαντ. Γεωργιάδης γραμμ. ἱ. Μητροπ., Δαμασκηνὸς Σανταμούρης Ἀρχιδιάκ., Σπυρ. Εὐθυβούλης κλητὴρ ἱ. Μητρ., Χαράλ. Καβάσιλας, Ἀθαν. Σπυ-

ράντης, Ἰσαὰκ Π″ Κ. Ἰωσηφίδης, Χρ. Εὐστ. Μακρίδης, Ἰωάννης Γιαλαμᾶς Οἰκονόμος, Γεώργ. Α. Πηλείδης, Τριαντ. Π. Μαυρόπουλος, Λάμπρ. Π. Λαμπρινιάδης.

Ἐν Λήμνῳ *(Βάρει)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνστ. Δοκίδου Διευθυντοῦ τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς — Παν. Νέστορος, Δημ. Ζαβαλάκης, Παν. Κ. Καπνιστής, Βικτωρία Κ. Βιολατζῆ, Χρ. Ε. Κελλάρης, Γεώρ. Ν. Ζεβέκης, Δέσποινα Γρ. Χ″ Δημητρίου, Κλεοπάτρα Κ. Δοκίδου, Ἀθηνᾶ Νικολάου, Νικ. Π. Τσελεπῆς, Πηνελόπη Τριανταφυλλίδου, Ἀναστασία Ι. Τσιμανδριανοῦ, Λασκαρινὼ Ι. Γεωργουδῆ.

Ἐν Μαδύτῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Γεωργαντίδου ἰατροῦ.—Εὐρυδίκη Γ. Γεωργαντίδου, Ἀποστολικὴ Σ. Νικολαΐδου, Αἰμιλία Κ. Ματσίνα, Ἑλένη Κ. Γαϊτανίδου, Μαριάνθη Ι. Χλωροῦ, Δημ. Ζωγράφος, Στυλ. Κ. Ζαχαράκης, Θεολ. Μακρῆς.

Ἐν Μερσίνῃ.

Ἰω. Σπυρίδης, διευθ. σχολῶν.

Ἐν Μακροχωρίῳ.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μαλλῆ, ὀδοντοϊατροῦ, ἐν Βαλὴκ-παζάρ (Νέβ-σεχὴρ-χάν) 12.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Θεμ. Α. Ζάμπογλου.— Κωνστ. Φ. Πακλατζόγλου, Ἀναστ. Ι. Κεσισογλου, Σάβ. Χ. Ζάμπογλου, Ἰω. Δ. Ἀϊβάδογλου, Ἰσαὰκ Μ. Φιλιππίδης, Γιάγκος Ν. Δζιδζέκογλου, Πρ. Β. Ἐϊρδζόγλου, Θεμ. Α. Ζάμπογλου.

Θεμ. Χωραφιάδης, διδ.

Ἐν Μαρμαρᾷ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Σωκρ. Νεστορίδου — Μ. Σ. Νεστορίδης, Ι. Σ. Ἀϋβάζογλους, Θ. Πετρίδης, Στ. Ἀποστολίδης, Εὐάγ. Ἀποστολίδης, Δ. Βέββης, Ιω. Θ. Κυπαρισσίδης.

Ἐν Μουδανίοις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσ. Κωνσταντινίδου ἀρχιλογιστοῦ τοῦ Σιδηρ. Μουδανίων-Προύσης. —Κ. Ε. Κωνσταντινίδης, Ι. Γ. Κίρτζαλις, Κ. Ν. Μιχαηλίδης, Κ. Δ. Καντούδης, Ι. Παπαδόπουλος, Δ. Γ. Γεωργιάδης, Θρασ. Ι. Δημητρίου, Ι. Ἰπλίξογλου, Ἀδ. Κωνσταντινίδης, Ζ. Ἀποστολίδης, Ἀλ. Νικολαΐδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀθ. Παζάρμπαση.—Ἀθ. Παζάρμπασης, Ἀντων. Τζίγκος, Ἀθαν. Μίγκος, Ἰω. Γρ. Ἀρβανιτάκης Γεώρ. Κατζέας, Σ. Σταυρίδης, Ἰω. Τσιλίδης, Εὐρ. Παπαθανάσης, Γε. Α. Πλαθούρας, Ἀλέξ. Ν. Ἀβραμίδης, Εὐστρ. Γ. Μοσχίδης, Λάζ. Π. Γεωργιάδης, Πολυχρ. Τσίγκος, Α. Β. Κούρδογλου, Πολυχρ. Ἰσακάλογλους, Ἰω. Δ. Κωνσταντινίδης, Γεωρ. Α. Κιτινῆς, Εὐστ. Ξιραφόπουλος, Δημ. Γκούβερης, Ἀλέξ. Β. Κοσητζῆς, Γεώργ. Ν. Φοντιατζῆς.

Ἐν Μέτραις.

† Ὁ ἅγ. Μετρῶν καὶ Ἀθύρων κ. Ἰωακείμ (5), Ἀναστάσιος πασᾶς Ἀγέλαστος, Κωνστ. Α. Κωνσταντινίδης, Σταῦρος Σπυρόπουλος, Γαβριὴλ Γαβριηλίδης, Χουρμ. Χουρμουζιάδης, ἰατρός, Νικόλ. Δημητριάδης, Ὀδυσ. Δημητριάδης, Ἀθ. Βαλασιάδης, Ἀπόστ. Βαλασιάδης, ἰατρός, Ἀναστ. Βαλασιάδης, Ἄγγελος Τηλέμαχος, Δημοσθ. Βιτιάδης, Νικ. Ἀσημάκης, Ἀγαθοκλ. Σαραντίδης, Ἀναστ. Ἀναστασιάδης, Ἀπόστ. Ἀθανασιάδης, Ἐμμ. Λογοθετίδης, Γεώρ. Καμπούρογλους, Χρ. Μαυρομμάτης, φαρμ. Ἀναστ. Δ. Γεωργιάδης (πράκτωρ Σίγγερ), Β. Ἀδαμίδης, διευθ. σχολῶν, Νικ. Ὀφθαλμίδης, διδ., Ἐμμ. Παπαδόπουλος, διδ., Χαράλ. Δημητριάδης, διδ., Δημ. Βασιλειάδης, Ἀνώνυμοι (5), Παν. Σ. Χατζόγλους.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποινίδος Δεσποίνης Χρυσογόνη. — Δέσποινα Χρυσογόνη, Ἄρτεμις Κωνσταντινίδου, Κλεάνθη Στ. Σπυροπούλου, Ἄγγελος Ἀναγνωστίδης.

Ἐν Μυριοφύτῳ.

† Ὁ ἅγ. Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως κ Σμάραγδος (2).

Ἐν Νεοχωρίῳ *(Δέρκων)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀχιλ. Χρήστου Δελλιωνίτου.— Λαμπρινὴ Ἰορδάνου, Ἀντ. Ἀθανασίου Ἠπειρώτης, Σωκρ. Ἀναστασίου, Νικ. Δ. Νικολαΐδης διδ., Γεώρ. Π. Δέρμπασης, Φώτ. Γ. Ἐμμανουηλίδης, Ἀθ. Γεωργίου Καστανιώτης.

Ἐν Νεοχωρίῳ *(Μετρῶν)*

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γεωργ. Α. Σιδερίδου. — Γ. Α. Σιδερίδης, Σεβαστὴ Α. Σιδερίδου, Χαρίκλεια Λιβεριάδου, Α. Σ. Ἀργυριάδης, Ὀδυσσεὺς Πέτρου, † Ἀρχ. Παπᾶ Ἀγαθάγγελος, Μαν. Γ. Παπαδόπουλος διδ., Παν. Κ. Παναγιωτίδης, Ἀπ. Μανούδης, Πολ. Δ. Ἀποστολίδης, Δημ. Κ Κοντορούπτης, Νικ. Α. Γρικάκης, Ἐμμ. Γεωργίου, Χρ Σ. Μακρῆς, Ἐμμ Χ. Ἀποστολίδης, Ἀγγ. Κ. Ἀγγελίδης (Ἐξάστερον).

Κωνστ. Σ. Ἀργυριάδης

Ἐν Νίγδῃ *(Ἰκονίου)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰω. Τσιμένογλου.—Συμ. Φαρασσόπουλος, ἰατρός, Στέφ. Νικολαΐδης, Ἀλέξ. Κόνδζογλους, Στέφ. Δ. Σύμογλου, Ἀντ. Π. Ἀντωνιάδης, Γρηγ. Τοζάκης, Π. Α. Δζεράνογλου, Νικ. Γ. Χαλεπλόγλου, Γεω. Α. Ἀμασλίδης, Ἰω. Ι. Ἀϊβάτζογλου, Ζαχ. Λ. Ὡραιόπουλος, Σωκρ. Ἀμασλίδης, Δ. Κ. Δημητριάδης, Νικ. Κ. Παναγιωτίδης, Ἰω. Ι. Τσιμένογλους, Γεώρ. Ἐμμανουηλίδης, Χρύσ. Τζαλήμογλους.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κλ. Μαυροπούλου. — Νικ. Παπαδόπουλος φαρμ., Γεώργ. Ἀμασλίδης, Ἀδελφοὶ Δανιηλίδαι.

Ἐν Νικαίᾳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Πανοσ. Παπᾶ Ἰορδάνους, ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου.— † Παπᾶ Ἰορδάνης, Ἰορδ. Χρ. Πασχαλίδης, Ἰω. Ι. Δρόσος, διευθ. Σχολῆς, Σεβ. Εὐστρατιάδης, Παναγ. Μαυρίδης, Γεώρ. Ἀναστασιάδης, Εὐγέν. Σεφεριάδης, Στυλ. Χ″ Βασιλείου, Ἰω. Φ. Φαπιάν, Νικ. Ἀναστασίου, Ἀναστ. Στυλιανοῦ, Γεώρ. Κωνσταντινίδης, Χ″ Ἀλέξ. Βασιλείου, Νικ. Στυλιανοῦ, Ἐμμ. Ε. Λ″ Παύλου, Θεοφ. Α. Κυριακοῦ, Παναγ. Καλιάκας, Δαν. Νικολαΐδης, Γεώργ. Χρήστου.

Ἐν Νικομηδείᾳ.

† Ὁ ἀρχιδ. τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κωνστ. Ἀσημιάδης (2), Σπυρ Τζελέπης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικ. Δ. Κομνηνοῦ. — Δημ. Ν. Κομνηνός, Στέφ. Τσιαπράζης, Κλεάνθης Λυμπούσης, Γ. Παραπονιάρης, Κωνστ. Ν. Ζαχαρόπουλος, Ἰω. Σοφιανίδης, Γεώργ. Δημητριάδης, Κωνστ. Περσίτσας, Παντ. Ε. Παντελίδης, Πολύδ. Ματσούκης, Ἰω. Καμπούρογλους, Γεώργ. Πελεβανίδης, Ἰω. Μιχαηλίδης, Θ. Ν. Σιουπίλας, Ἰωακεὶμ Παπαδόπουλος (Νεοχώριον).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικ. Ἰνδζέβέη. — Μιλτ. Α. Κωνσταντινίδης, Ἀθαν. Τσιρκώνης, Δημ. Γ. Δούρβαρης, Κωνστ. Σουβατζόγλους, Γεώρ. Α. Ἀλεξανδρίδης, Λάμ. Ι. Πολυχρονιάδης, Σουλτάνα Σ. Ἰνδζέβεη, Ἀλέξ. Ἠλιάδης, Εὐστρ. Κωνσταντινίδης, Σ. Ἰακωβίδης, Ἰορδ. Ε. Τορουνίδης, Ἀναστ. Παπαδόπουλος, Ἀριστ. Ε. Μανουσαρίδης, Θεμ. Κ. Μανουσαρίδης, Γεώργ. Ν. Τουφεκτσόγλους, Ἀναστ. Π. Γκώγκας, Εὐτέρπη Ι. Ἰνδζέβεη.

Ἐν Νουάρετλῆ *(Δράμας)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀθ. Δ. Παυλίδου. – Οἱ ἐκ Λαΐστης: Ἀντ. Ἀγγέλου Χατζῆ, Ἀθ. Δ. Παυλίδης, Ἰω. Ν. Μοῦρτζος, Δημ. Ν. Χοριβόπουλος. Δημ. Ι. Βινδανης (Θεσσαλονίκη), Στ. Δ. Κριτικὸς (Ἀσβεστοχώριον), Ἀντ. Χ. Βράκου (Ἀρμάτοβον), Ἰω. Γ. Γιαννάκου (Ἀρμάτοβον), Γρηγ. Μηλούσιος, Ἀπόστολος Σιδηροδρομίτης.

Ἐν Ξάνθῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰ. Ἰακωβίδου διδασκάλου τῆς τουρκικῆς καὶ γαλλικῆς — Γεώρ. Φερεκύδης, Ἀλ. Ἰ. Ἰακωβίδης, Ἰω. Δ. Λαζαρίδης, Εὐρ. Ἰ. Νούσιας, Μιχ. Ν. Καρύδης, Β. Π. Δζαρτεγίδης, Ι. Α. Πεχόπουλος, Χριστόφ. Πασχαλίδης, Ἀπόστ. Κ. Κανταρτζῆς, Ἰω. Καλογερῆς, Εὐάγγ. Μ. Εὐαγγελίδης.

Ἐν Οἰνόῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Παρ. Δεληγιάννη — Παν. Ε. Ἐλευθεριάδης, Σωκράτης Πρεσβύτερος, Ἀλέξανδρος Σακελλάριος, Σάββας Τσόρογλους, Κυρ Δ. Καλογριοῦ, Λεόντιος Χ. Ἐλευθεριάδης, Κωνστ. Π. Σέλινος, Ἀδελφοὶ Η. Πηλείδη, Δημ. Ἀ. Λαζαρίδης.

Ἐν Ὀκλαλῇ *(Δέρκων)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀχ. Χρήστου Δελλιωνίτου — Ὄθων Ι. Βαφειάδης, διδ., Ἀδαμ. Α. Παπαδόπουλος, Κωνστ. Θεοδώρου, Τιμόθ Ἐμμανουὴλ

Ἐν Ὀρδοῦ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Ἀγγέλου Α. Παπαδοπούλου —Υἱοὶ Φ. Τοκιντίδης, Ἄγγ, Παπαδόπουλος, Εὐστ. Κετσόγλους, Ἀλέξ. Βαξεβάνογλους, Ἀδελφοὶ Ἠλ. Τομπούλη, Γεώργ. Χ″ Κακουλίδης, Μεν. Παλάσωφ. Ἐμμ. Δ. Κυρλαγγίτζης, Θεμ. Ἀργυρόπουλος, Ἀφεντ. Πουλουλίδης, Ἀριστ. Ι. Μακρίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Πλάτ. Γρηγοριάδου.— Κλ. Ε. Γρηγοριάδης, Ἰω. Λ. Κουθουρίδης, Μεν. Σ. Παπαδόπουλος, Δημ. Ι. Καρακᾶς, Ἀχιλ. Σταμπολοῦς, Ἰω. Α. Ἑρμείδης, Θεοχ. Π. Κοσμίδης, Ἰω. Ν. Παπαδόπουλος, Τηλ. Ι. Μακρίδης, Ἐμμ. Δ. Κηρλαγκίτζης, Πάτρ. Γ. Ἀναστασιάδης, Ἠλ. Γ. Μακρίδης, Πλ. Ν. Γρηγοριάδης.

Ἐν Ὀρτᾶ-κιόϊ *(Βιθυνίας)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Συμ. Βερβατίδου. — † Παπᾶ Ἄγγελος Δημητριάδης, Συμ. Α. Βερβατίδης, Θεμ. Α. Ἰωαννίδης, Ν. Παπαγεωργίου ἰατρός, Ἀλ. Γ. Παπάζογλους, Κλ. Ἀποστολίδης, Π. Ἀθ. Ἀπαδζιάδης, Ἀπ. Μ. Ἀράβοδλους, Χαρ. Ν. Ἀπρίων, Βασ. Ἐμμανουηλίδης.

Ἐν Παντειχίῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιχ. Σαράφη. — Μιχ Α. Σαράφη (2), Σίλβεστρος

Γ. Γεωργίκας, Χ" Πέτρ. Μπακάλογλους, Θεόφ. Δ. Τσίτσου, Κωνστ. Μπέλλος, Ἀδελφοὶ Καλλιαρέκου.

Ἐν Πανόρμῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γρηγ. Μαμάκου. — Στέφ. Χ" Α. Εὐθίδης, Γε. Χ. Χ" Βασιλείου, Γρηγ. Μαμάκος, Σωτήρ. Π. Ἰωαννίδης, Ἰω. Γρ. Ἰωαννίδης.

Σωκρ. Βασιλειάδης φαρμ., Κύριλλος Τζιτζίνιας, Ἀνδρ. Πανταζίδης.

Ἐν Παπουτζάκ-δερβέντ *(Νικαίας)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ ἐν Νικαίᾳ Πανος. Παπᾶ Ἰορδάνους Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου — †Παπᾶ Κωνσταντῖνος, Στ. Γεωργίου Ἀραβανλῆ, Ἰω. Δημητρίου Παντέζογλου, Δημ. Δῆμο ογλοῦ, Βλαδίμ. Γεωργίου, Γεώργ. Ἀποστόλου, Παντελ. Ἰωάννου, Ἀλέξ. Μιχαὴλ-οὐστᾶ, Βασίλ. Κυριακοῦ, Νικ. Χρ. Κανδηρημτζῆς, Μηνᾶς Ἰωάννου, Ἀριστ. Ἰωάννου, Θεοδ. Ἰωάννου.

Ἐν Πασᾶ-Βαξέ Βοσπόρου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Λεων. Ἀλεξιάδου μαθητοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ Σχολῆς — † Ἱεροδ Ἀμβρόσιος Δενδρινός, Σπυρ Γαλάρας, Χρ. Δ. Βασιλειάδης, γεωπόνος, Εὐθ. Λ Μπίλιας, Ἡρ. Δ. Ἀλεξιάδης, Θεόδ. Ν. Ζήσης, Ν. Μάκρας, μαθ Λυκ. Χ΄ Χρ., Ἀριστ. Στρετόπουλος, Λάζαρος Οἰκονομίδης, Γεώργ. Δάγγας, Γερ Βενετᾶτος, Περ. Ν. Ζήσης.

Ἐν Πλατάνοις *(Τραπεζοῦντος)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικ Χ" Ἰωσηφίδου. — Ὁ ἀρχιερ. ἐπίτροπος Ἱερόθεος Ἀντωνιάδης, Ἀλκιβ. Δ. Παπαδόπουλος, Ἠλ. Ἀντωνιάδης, Δημ. Π. Συμεωνίδης, Ἰωάν. Κωφίδης, Κωνσταν Ι. Ζερζελίδης, Θεόδ Μ. Τοπαλίδης, Ἀδελ. Καλλιανίδου, Ἰάκ. Καβελάρης, Παῦλ. Ι Παυλίδ., Χ" Θ. Π. Παπαδόπουλος, Πρόδρ. Χ. Α. Κενανίδου, Νικ. Χ Ἰωσηφίδης.

Ἐν Ποντοπρακλείᾳ *(Κανδυλῆ)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Κλεόπας Εὐστρατιάδης, Π. Γεωργιάδης, Ἀδὰμ Δημητριάδης, Εὐθ. Κλημίδης, Ν. Γκιουλπεγλάζογλους.

Ἐν Προύσῃ.

† Ὁ Σεβ. ἅγ. Προύσης κ. Ναθαναὴλ (2), Κυπρ. Εὐτυχίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Πελ Σ. Παπαδοπούλου — Σωτ. Κ. Θεοδωρίδης, Χ" Γαβρ. Χ" Ν. Μυλωνᾶς, Ἀποστ. Χ" Νικολάου, Χ" Στρ. Ἀναστασίου, Δημήτ. Ἀναστασίου, Ἀποστ. Δ. Ἀλεξανδρίδης, Εὐφημία Ε. Δάνου, Γεώρ. Παναγιωτίδης, Φώτ. Α. Κυριακίδης, Νικόλ. Παπαγεωργίου, Δ. Δ. Πιστικόζ-ογλου, Δαν. Δ. Παπαδόπουλος. Ὀθ. Ι. Ἀμπατζῆ, Ἐμ. Δημητριάδης, Ζαφ. Σ. Παναγιωτίδης, Παν. Π. Νοσοκομόπουλος, σποροποιός.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Θεοδ Α. Θεοδωρίδου φαρμακοποιοῦ.—Πελοπ. Σ. Παπαδόπουλος, Ἀναστ. Ζαφειριάδης, Μιχ. Δημητριάδης, Μιχ. Φερρίδης, χρυσοχ. Διογ. Μαθιουδάκης, Ἰω. Μαυρομμάτης, Δημοκρ. Κοράλλης, Δημ. Βαρσεμίδης, ἰατρός, Ἀνδρ. Ε. Ἀντωνιάδης, Χρ. Β. Βελλιάδης, Ἀγκὼπ Κουρδικιάν, Χαρ. Σ. Βαφειάδης, Ἀπόστ. Φ. Τατάρ-ογλοῦ, Σωκρ. Σ. Δζανίκης, Alex. D Boscovitch, Θεόδ Α. Θεοδωρίδης.

Ἐν Πολυγύρῳ.

† Ὁ Σεβ. ἅγιος Κασσανδρείας κ. Εἰρηναῖος (5).

Ἐν Ραιδεστῷ.

† Ὁ Σεβασμ. Γέρων ἅγ. Ἡρακλείας κ. Γρηγόριος (2).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀποστ. Παπαλαδᾶ βιβλιοπώλου. — † Ἀρχιμ. Μητροπ. Ἰωακεὶμ Καλαφάτης, Ἀπόστ. Παπαλαδᾶς, Θεόδ Β. Σταυρίδης, Ἀριστ. Χ" Ἀθανασίου, Κωνστ Σ Τζιαφίρης, Φώτ. Καλούδης, Μιχ. Κυριαζῆ, Ἀθαν Δ. Μανώλογλους, Ἀντ. Χ Καπετανῆς, (Δεβετζή-κιόϊ), Δαμ. Μιχαηλιάτσου (Κούμβαον).

Ἐν Ρόδῳ.

Ἰω. Σ. Καζούλλης, βιβλιοπώλης.

Ἐν Ρυσίῳ *(Ἀρετσοῦ)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χαρ. Γ. Χαραλαμπίδου — Γ. Χαραλαμπίδης, Παπᾶ Νικόλαος Καζήκας, Γρ Θ Βαφειάδης, Δέσποινα Π. Γιαζητζόγλου, Π. Α. Βαφειάδης, † Ἱεροδ Γερμανὸς Ἀθανασιάδης, Δημ Γ. Κουργιώτης, Ἀθαν Θ Πιπήνης, Χαράλ. Καλλινίκου, Νικ. Χ Μαργαρίτη, Ἰωάν Ζαχαρίου, Παναγιώτα Ι. Κουργιώτη, Εὐφρ. Ἐμμ. Ζαχήραλη.

Ἐν Σαρὶ-σαμπάν.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ Ἀδελφῶν Σαφαρίκα.—Ἀδελφοὶ Χρ. Σαφαρίκα (2), Δημ. Γούσας, ἰατρός, Δημ Κουμπάρος, Μιχ. Παπα-αθανασίου, Θεόδ. Τζηώρκας, Βασίλ. Οἰκονόμου, Ἰω. Χρ Καπετάνης, Χρῆστος Α. Μπόλλης, Μιχ. Ἐξάρχου, Δημ Κωνσταντίνου, Ζήσης Ματζιάρης, Α. Οἰκονομίδης, ἰατρός, Πασχ Χ" Ἰωάννου, διδάσκαλος.

Ἐν Σαμμακοβίῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ ἐν Βιζύῃ κ Π. Σ. Παπαδοπούλου. — Κ. Κ. Κύρκου, ἰατρός, Μ. Σ. Παπαδόπουλος, διευθ. Σχολῆς, Κ. Β. Σπανόπουλος, διδ., Ι. Ι. Φουντουκίδης, διδ., Περ. Κ. Πριμπίδης.

Ἐν Σηλυβρίᾳ.

† Ὁ Σεβ. ἅγ. Σηλυβρίας Κ. Διονύσιος 5, † ὁ Πρωτοσ. Διονύσιος Κουχτσόγλους 5, Ἀναστ. Σταμούλης 2, Σωτ. Ἰωαννίδης ἰατρός, 2, Μιχ. Παπαδόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Ἀν. Ραυτοπούλου — Α. Ἀποστολίδης, ἰατρός, Α Ραυτόπουλος, φαρμ., Θρ. Κοκόλης, ἰατρός, Γ. Σταυρίδης, φαρμακοποιός, Εὐθ. Χουρμουζιάδης, ἰατρός.

Ἐν Σιναϊῷ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς ἐλλ κ. Εὐπραξίας Κωνσταντινίδου, διευθυντρίας τοῦ Παρθεναγωγείου — Εὐπραξία Κωνσταντινίδου, Πρόδρομος Ἀδάμ, Ν. Προδρομίδης, Ἠλίας Π Μακρόπουλος, Βασ Ι. Γιώργας, Κ. Ἀλεξιάδης, Θεόδ. Θεοφιλίδης, Β Ρωζίνης, Μαρία Β Ταπρικίδου, Ἀνδρονίκη Σταυρίδου, Ρεββέκα Βασιλείου, Σάββας Χ Λεπτουργίδης, Χρ Ἀγγελίδης, Ἡρακλῆς Ι. Παπάζογλους, Νικ Σ. Πετσαρᾶς, Πέτρος Προδρομίδης, Πολύκ. Βασιλειάδης, Ἰωσὴφ Χρήστου, Ἰω Λ. Ζωδόπουλος, Ἰω. Προδρόμου, Χρυσ. Θ Βλασιάδης φαρμακοποιός, Πολύκ Μελετιάδης, Γεώργ. Κυπριανίδης, Κωνστ Τριανταφυλλίδης, Γρηγόριος Χ .., Κωνστ Κάππας, Στέφ. Θ. Χ" Ἀγγελόπουλος, Θεόδ. Σ. Χ" Πολυκάρπου, Ι. Ἀρχέλαος ἰατρός, Βασ Π. Σταυρόπουλος

Ἐν Σινώπῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Πέτρος Κ Πέρρου, Κυριακ. Χαρπήδη Κέρζα (4), Κυρ. Ε. Κομβόπουλος, Δῆμος Γιαννούση (2), Ἀδελφοὶ Μεγγρέλη (2), Χρ. Κ Συμεωνίδης, Σπυρ Γ Σπυριάδης, Στέφ Ἀφεντουλίδης ἰατρός, Σταῦρος Χ" Δ. Κορήτσογλου, Νικ Σ. Κακναβᾶτος, Ε Ν Ἀφεντουλίδης, Κ Τζιμίτης, Ι. Καμπασακάλης, Χρ. Καφαρόπουλος, Γ Γερεπακάνης (2), Π. Γιαζητζόγλου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποινίδος Κίτσας Παπαδοπούλου. — Κίτσα Παπαδοπούλου, Σουλτάνα Βρυζάλα, Ἑλένη Τσαλίκη, Αἰκατερίνη Σαραφοπούλου, Ἄννα Χ΄ Ἰορδάνου, Μαρία Παππαδανιηλίδου, Ἐλισάβετ Παπαδανιήλ, Βασιλικὴ Χ. Αὐγερινοῦ, Σουλτάνα Β Γιολμᾶ, Καλλιόπη Κ. Κουτσαΐδη, Ἀθηνᾶ Ι. Ἀλτίνογλου, Ἀναστασία Σαραντίδου, Μελπομένη Δ. Γιαννούση, Θεοδώρα Κ. Ἀραμπατζῆ, Κυριακὴ Καφαροπούλου, Βασιλικὴ Ε. Κόκκη, Ἀσπασία Κ. Τσινόγλου, Θεοδοσία Κ. Τσιμίτη, Θεοδώρα Χ" Ἐλευθερίου, Περσεφόνη Κ. Μυρώδου, Π Δ. Μητρόπουλος, Ἐλευθ Σ. Παπαδανιὴλ, Κωνστ. Χατζῆ-ανέστης, Βασίλ. Χατζῆ-ανέστης, Ἀλέξ. Γ. Ψαριανός, J. Avyerinos, Σταῦρος Μητρόπουλος, Α. Συμεωνίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Ν. Γερεπακάνη —Λουκᾶς Βορεόπουλος, Ἰορδ. Χρίστου, Γεώρ. Γιρμιπέσης, Χαρ Ἐλευθεριάδης, Γ. Ἀδαμαντόπουλος, Ν. Ἀλτίνογλους, Ἡρακλ. Δ. Μυρώδης, Κυρ. Ταπιζόγλους, Ἀλέξ. Σουσλίδης, Νικόλαος Τζινόγλους, Σάββας Παπαλάμπρου, Ν Μπιρλόγλου, Δ. Ε. Ἀκπάσης ναυπηγός, Κυρ. Κοντζαΐδης, Δ. Μῆκος.

Ἐν Σουφλίῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Κουρτίδου ἰατροῦ — Δημ. Ἐφραιμίδης, Γεώρ. Καψαλίδης, Γεώρ. Α Μπρίκας, Χ΄ Ἀθ Γκηρτζιόγλου, Γεώ. Ι. Παπαδόπουλος, Θ. Ο Βαφειάδης, Ε Τυρόπουλος, Λάμπρ. Βασιλείου, Σταμάτα Ἀποστόλου, Θάλεια Γ Σύρμα, Ἀποστολία Λιανοπούλου, Περιστέρα Κυρτζῆ, Μενέλ Ι. Κουϊνέλης, Κωνσταντ. Γ. Κουρτίδης, Ἀντώνιος Λάσκαρης Διδάσκ.

Ἐν Τενέδῳ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποινίδος Κλεοπάτρας Ἀντωνιάδου, Διευθυντρίας τοῦ Παρθεναγωγείου — Χαρίκλεια Κονδυλένιου, Ἑλένη Χ. Ἐμμανουήλ, Ἰω. Κ. Σεραφειμίδης, Θεόδ. Π. Παπλωματᾶς, Κωνστ. Θεοχαρίδης, Ἀλεξάνδρα Γρ Χριστοδούλου, Δέσποινα Μ. Σπεράντσα, Ἰουλία Ν. Λαναρᾶ, Καλλιόπη Κ. Πολιτοπούλου, Ἀσπασία Χ. Ρηγοπούλου, Βιργινία Ρ. Χριστοδούλου, Νικ. Α. Ἀποστολίδης, Ἀρὰμ Ζ. Δαϊάν, Ι. Μανασσῆς.

Ἐν Τοκάτῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Νικ. Χαόκα. — Νικ. Γ. Χάοκας, Σταῦρ. Κ. Σιδερῆς, Χρύσ. Θ. Εὐθυμιάδης, Νικ. Κυριακίδης ἐφέντης, Ἀχιλ. Καπετανίδης.

Ἐν Τούζλοις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Ὀδ Καλαϊτζοπούλου.—Ὀδ. Π. Καλαϊτζόπουλος, Ἰω. Λιμπούσης, Αὐγ. Γεωργίου, Μιχ. Οἰκονομίδης, Α. Νικολαΐδης, Δημ. Χατζόπουλος, Β Γεωργιάδης, Θεοδόσιος Μαλῆ-ρεΐζης, Ὅμ. Χατζῆ-Νικολάου.

Ἐν Τριγλίᾳ.

† Ἀρχ Βασίλειος Ἰωαννίδης, Ἁρμόδιος Στέργιος.

Ἐν Τραπεζοῦντι.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου — † Ὁ Τραπεζοῦντος κ. Κωνσταντῖνος 2, Ν Γ· Περσόπουλος, Ν. Δ. Καρυοφύλλης, Ν. Δ. Σμπιράκης, Γ. Δ. Εἰρηνόπουλος, Ἀδελφοὶ Καπαγιαννίδου 2, Ἀδελφοὶ Φωστηροπούλου 2, Ἀδελφοὶ Βελισσαρίδου 2, Ν. Π. Χαλδαιόπουλος, Παπαντωνίου καὶ Μιχαηλίδης, Ἀδ. Θ. Θεοφύλακτος, Ι Παπαδόπουλος δημ ἰατρός, Ἀδελφοὶ Λεοντίου, Ἰωσ. Ἰωαννίδης 2, Βασ. Σ Ἰωαννίδης, Κ. Βογιατζίδης, Ι. Γ Ὑφαντίδης, Θ Ο Γιγαντίδης, Γ. Περσίδης, Ἠλ Κογκαλίδης, Περ· Κούσης, Ἀχ Ν Ξανθόπουλος, Ἀδελφοὶ Τριανταφυλλίδου, Β Γ Καπώνης, Ε. Ἀποστολίδης, Σπ. Γεωργαντέλης, Κων. Γ. Σιηδηρόπουλος, Δημοσθ. Μ. Χαραλαμπίδης, Ἰω. Γ. Γρηγοριάδης, Ἀδελφοὶ Ρωμάνωφ, Ν Λιθοξόος, Γ Σκαράκης, Ἀριστ. Ἱεροκλῆς, Ι Παρχαρίδης Δ. Τσουχνικᾶς, Ν. Mantzurany, Π. Σαουλίδης, Στ Ι Καζασίδης, Ἰω Γ Νικολόπουλος, Στ. Φουντόπουλος, Ἀλ. Γ Μαρπούτσογλους, Δημ Τεζαψίδης, Κώστας Ἰωαννίδης, Κωνστ Ι. Καρακασίδης, Γε Η. Κρανίδης, Ι. Σ Κωνσταντίνωφ, Παν. Α. Τριφτανίδης, Βασ Α Φυλλίζης, Κ. Β. Βασιλειάδης, Παν. Ἰγνατιάδης, Παντ. Μακρίδης, Στ Φουντόπουλος, Ἑλένη Πετρίδου διδασκ. Ἐλευθ. Βελισσαρίδης, Θεανὼ Μουλαράκη διδασκ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἐμπεδ. Γεωργιάδου. — Ἐμπεδ. Γεωργιάδης, Η. Δ. Εἰρηνόπουλος, Μ. Κακούλη, Ἰω Ποικιλιάδης, Ἀντ. Ἰωαννίδης, Δημ. Κ. Ἀκριτίδης, Χ. Π Μεταξᾶς, Κωνστ Ἰωάννου, ἀρχισιδηρουργός, Ἀθαν. Ἐσπερίδης, Γεώρ. Π. Ἀηδονίδης, Ἀχ. Στ. Πηλείδης, Ἰω. Κ Παπαντωνίου, Παν. Κουστουλίδης, Ἰω. Β. Πιτσαλίδης, Ἰορδ Παπαδόπουλος, Ἀναστ. Κυτρίδης, Κυρ. Σιδηρόπουλος, Ἠλ. Ι Νασουφίδης, Παν. Ι Καμενίδης, Γε. Χ. Παπαδόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Παν. Ρωμάνωφ. — Παν. Ρωμάνωφ, Χαρ. Χαραλαμπίδης, Χ. Δ. Τεζαψίδης, Στ. Χ. Ἰωαννίδης, Παῦλ. Ε. Βουτυρᾶς, Δημ. Θ. Συμβουλίδης, Παν. Γ. Ἀκριτίδης, Ἐπαμ. Α. Χαλυβόπουλος, Σοφ. Χαραλαμπίδης, Ἀν. Π. Γραμματικόπουλος. Ἰφικρ Μεταξᾶς, Νικ. Ὑφαντίδης, Σ. Α. Ἀποστολίδης, Ἰ Α. Ἀποστολίδης, Γ. Χ" Π. Μασκαλίδης, Γε Κ Καγκελίδης, Γ. Μ. Παυλίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Καρυοφύλλη. — Κωνστ. Π. Κοντοζῆς, Γ. Βαφειάδης, Ι. Δ. Εἰρηνόπουλος, Βελ. Βελισσαρίδης, Α· Δ. Παπα-κυριακοῦ, Γεώργ. Καρυοφύλλης,

Ἐν Τσακιλίῳ *(Πετροχωρίῳ Μετρῶν)*.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δημ. Ἀναστασίου. — Γεώργ. Ἀναστασιάδης, Ξεν. Γ. Χουρμουζιάδης, Κωνστ. Ἐμ. Ἀξιωτίδης, Βασ. Δ. Παπαδόπουλος, Κωνστ. Χαραλάμπους, Βασ. Π. Ζαχαριάδης, Δημ. Ἀναστασίου, Ἀρσένιος Ματθαίου.

Ἐν Τιρολόῃ.

Κωνστ. Στεφάνου.

Ἐν Τσιφλίκ-κιόϊ *(Δέρκων)*.

Χαρίκλεια Δ. Χατζοπούλου, Ἀφροδίτη Δ. Χατζοπούλου, Ἀμαλ. Δ. Χατζοπούλου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἐμ. Κυριαζίδου —† ὁ ἱερατ. Προϊστάμενος Νικόλαος, Βασ. Α. Χατζόγλους, Ξεν. Ἐμμ. Κυριαζίδου, Ἐμμ. Ροδάκης, Φώτ Ἀδαμαντιάδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Ἀποστ Χρηστίδου —Ἀπόστολος Χρηστίδης (2), Ἀπόστ Α Δουκουλιάγκογλους, Ἀναστ Κοκκίνογλους, Κωνστ. Γ. Γσιφτσῆς, Ἰω Α Κάλφογλους, Ἀναστ Χριστοδούλου Κάλφας, Ἀναστ Μ Ἠπειρώτης, Θεόδ Κ Παπαδόπουλος, Ἀνασ Γ Ροδάκογλους. Καὶ οἱ ἐν τῇ ἐπαύλει Τσιλιγγήρ: Κωνστ Σταυρίδης, Δημ Ι Χ" Μαργαρίτου.

Ἐν Φάτσῃ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ Γρηγ. Χ" Γ. Τσακυρίδου, διδ. τῆς ἀστικῆς Σχολῆς — Μελπομένη Γ. Κωνσταντινίδου, διδ, Ἰω Χ" Ἰορδ Τσακυρίδης, Κωνστ Γ. Μουλτουβανίδης, Μιλτ Ι. Χοντολίδης, Παναγ. Γ Τσακυρίδης, Ἰω. Χ Βαληχᾶς, Ἀλέξ. Α. Σαμψωνίδης, Σταῦρος Σ. Σταυρίδης, Καλλιόπη Ι Ποικιλίδου διδ., Νικ. Ι. Σαλτσίδης διδ.

Ἐν Φερτεκίῳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κλ. Μαυροπούλου —† Χ" Παπᾶ Ἄνθιμος Ἰωαννίδης, Χρ Γ. Τσόγκας, Στέφ. Ἀναστασιάδης, Τηλ Ἀραβανόπουλος, Ραφ Μαγόπουλος ἰατρός, Πέτρος Κ Πετρίδης.

Ἐν Χαλκηδόνι.

† Ὁ Σεβ. Γέρων ἅγ Χαλκηδόνος κ Γερμανὸς (20), † ὁ Θεοφ ἅγιος Λεύκης κ. Γερμανὸς (5), † ἱεροδ. Ἀπόστολος Καβακόπουλος (2).

Περικλ Γεωργιάδης, Σωκρ. Κόντης, Γ. Ἀσκητόπουλος.

de

SISMANOGLIO
MUSEO

SISMANOGLIO
MEGARO